

A
**VÁSÁRHELYI LÁSZLÓ REFORMÁTUS
ALAPFOKÚ MŰVÉSZETI ISKOLA**

OM szám: 100921

PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

2. kötet

HELYI TANTERV

„A képzőművészet, a mozgásművészet, a népművészet, a zene, az irodalom, a művészet megannyi ága alkalmas arra, hogy képet adjon a világ másik oldaláról, arról az érzéki és szellemi háttérrel, amely az ösztönös gyökerek, a természet és lélek, a tudat és tudattalan közötti szakadék áthidalását jelenti.”

Orgovány Anikó

Iktatószám: **2023.05.24./1/2/D**

Készítette: a **Vásárhelyi László Református Alapfokú Művészeti Iskola nevelőtestülete**

Kötetszám: **3**

Második kötet: **Helyi tanterv**

Jóváhagyta 2023. 05. 15-én: **Demarcsek Györgyné** igazgató

Jóváhagyás: **2023. 05. 24.** **33/2023 hat.sz.**

Jóváhagyta: **Dr. Gaál Sándor** esperes

Dr. Mozga Róbert főgondnok

Érvényes: **2023. szeptember 1-től**

Felülvizsgálat (ha jogszabály másképp nem rendel): **2025. 08. 31.**

Verziószám: **17**

II. KÖTET
A VÁSÁRHELYI LÁSZLÓ
REFORMÁTUS ALAPFOKÚ MŰVÉSZETI
ISKOLA
HELYI TANTERVE

A VÁSÁRHELYI LÁSZLÓ REFORMÁTUS ALAPFOKÚ MŰVÉSZETI ISKOLA ADATAI

Neve: Vásárhelyi László Református Alapfokú Művészeti Iskola

Székhelye: 4400 Nyíregyháza, Bethlen Gábor u. 30.

OM száma: 100921

Fenntartó: Nyíregyháza-Városi Református Egyházközség,

4400 Nyíregyháza, Kálvin tér 10-11-12.

Törvényességi ellenőrző szerve: Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal

Egyházi felügyeleti szerve: Tiszántúli Református Egyházkerület Tanügyi Hivatala

4026 Debrecen, Kálvin tér 17

A dokumentum aláírójának neve, beosztása

A diákok képviselőjében: Ugyan Dorka

A szülők képviselőjében: Bán Annamária

Demarcsek Györgyné igazgató,

Ugyan Attila, Fekete Krisztina, munkaközösségvezetők, hitelesítők

A fenntartó részéről: Dr. Gaál Sándor esperes, Dr. Mozga Róbert egyházközségi főgondnok

Jelen Helyi tantervet a nevelőtestület fogadta el, és az igazgató hagyta jóvá, figyelembevéve a jogszabályi előírásokat.

A véleményezési és elfogadási eljárásokat a dokumentum záradéka tartalmazza.

A dokumentum nyilvános, megtekinthető az iskola honlapján: www.vlami.hu oldalon.

Az intézményben oktatott művészeti ágak és tanszakok:

Táncművészeti ágon: néptánc tanszak

Képző-és iparművészeti ágon: képzőművészeti, grafika és festészet tanszak,

Színművészeti-bábművészeti ágon: színjáték tanszak

Zeneművészeti ágon: népzene: hangszeres tanszakok: vonós, pengetős, akkordikus, ütős, tanszakok, valamint vokális tanszak

TARTALOM

Bevezető.....	14
A választott kerettanterv és a helyi tanterv	14
Az alapprogram szerepe a művészetoktatás tartalmi szabályozásában	14
Alapelvek	16
Az alapfokú művészetoktatás célja a zeneművészet, táncművészet, képző- és iparművészet, a színművészet és bábművészet, cirkuszművészet területein	17
Az alapfokú művészeti oktatás - nevelés szerepe a tanulók személyiségfejlesztésében	18
A művészeti alapvizsga és záróvizsga általános követelményei	19
Az alapprogram tartalmi szabályozásának fogalmi rendszere	20
A Vásárhelyi László Református Alapfokú Művészeti Iskola Helyi tantervének jellemzői, típusa	26
A tananyag elrendezése.....	26
I. A tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módja, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formái, valamint a magatartás és szorgalom minősítésének elvei.....	27
1.1. A tanuló tanulmányi munkájának ellenőrzési módja	27
1.1.1. A beszámoltatási formák alkalmazásának szabályai.....	28
1.2. A tanulók teljesítménye értékelésének, minősítésének formái.....	29
1.2.1. Az értékelés alapelvei, szempontjai	29
1.2.2. Mérés -értékelés, eredményesség-hatékonyság.....	29
1.2.3. Az értékelés típusai	29
1.2.4. Az értékelés módszerei.....	31
1.2.5. A tanulói teljesítmény értékelése	33
1.2.6. A szorgalom értékelésének, minősítésének formái	34
1.2.7. A tanuló magatartásának értékelése	36
1.2.8. Továbbhaladás az iskolában.....	36
1.2.9. A magasabb évfolyamba lépés feltételei	36
1.3. A tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elvek	37
1.3.1. A tanuló jutalmazása	37
1.4. Az otthoni, napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai.....	38

II.	Az alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei	38
III.	A választható tantárgyak, foglalkozások, továbbá ezek esetében a pedagógusválasztás szabályai	39
3.1.	A tantárgyválasztás és a tantárgyválasztás módosításának eljárásrendje	40
IV.	A nevelő-oktató munka megtervezése	41
V.	A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezésének elvei	43
5.1.	A csoportbontások, tanórán kívüli foglalkozások szervezésének elvei	43
5.2.	Tanórán kívüli tevékenységek	43
5.3.	Intézményi hagyományok, szokások	45
VI.	A gyermekek, tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	47
6.1.	Esélyteremtő tevékenység	47
6.2.	A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység	47
6.3.	A hátránnyal indulók nevelésének feladatai	48
6.3.1.	Rendszeresség	48
6.3.2.	Identitástudat kialakítása, szocializációs feladatok	48
6.3.3.	Integráció	48
6.3.4.	Esélykülönbségek csökkentése	49
VII.	A nemzeti és etnikai kisebbség kultúrájának megjelenése a pedagógiai folyamatokban	50
VIII.	A tanszakok speciális szabályai, arculati jellemzői	51
	AZ ALAPFOKÚ MŰVÉSZETOKTATÁS ALAPPROGRAMJA	55
	A TÁNCMŰVÉSZETI ÁG ÁLTALÁNOS FEJLESZTÉSI KÖVETELMÉNYEI	56
	Kiemelt kompetenciák a táncművészeti ágon	56
IX.	NÉPTÁNC TANSZAK HELYI TANTERVE	58
9.1.	Az alapfokú néptáncoktatás célrendszere és funkció	58
9.1.1.	Értékközvetítés, ízlésformálás, és a hagyományőrzés, a néptánc színpadi újraalkotása	59
9.1.2.	Személyiségfejlesztés	60
9.1.3.	Szemléletmódváltozás	60
9.1.4.	Élménypedagógia	60
9.1.5.	Tanulói motiváció fejlesztése	61
9.1.6.	Tanulói tevékenység tervezése	61
9.1.7.	Módszertani sokszínűség	61
9.1.8.	A táncos tehetségek azonosítása, gondozása	62

9.1.9.	Kortárs közösségek létrehozása	62
9.1.10.	Esélyegyenlőség biztosítása	63
9.2	A képzés struktúrája	63
	Tantárgyak.....	63
	Óraterv	64
A MŰVÉSZETI ALAPVIZSGA ÉS MŰVÉSZETI ZÁRÓVIZSGA		64
	A művészeti alapvizsga követelményei	64
	A művészeti záróvizsga követelményei	66
9.3.	A néptáncoktatás általános fejlesztési követelményei.....	68
9.3.1.	Kulcskompetencia-fejlesztés, kompetenciafejlesztő szemlélet.....	68
9.3.2.	Kiemelt kompetenciák a néptánc területén	68
9.3.3.	A személyiséget alkotó alapképességek és speciális képességek rendszere	70
9.3.4.	Műértés, művészi megformálás, hatáskeltés	73
9.4.	Szaktudományos alapelvek.....	74
9.4.1.	A táncos mozgás alaptényezői, a mozdulat vizsgálatának szempontjai.....	74
9.4.2.	A néptánc elemzése	76
9.4.3.	Történeti stílus, dialektus, tájegység, néptánc típus	77
9.4.4.	Alapmotívumok a néptáncban.....	78
9.5	A tananyagtartalom meghatározásának szempontjai a Néptánc Tanszakon	78
9.5.1.	Tananyagelemzés - komplex és integrált tantárgy	79
9.5.2.	A néptánc tantárgy tananyagtartalmának, szerkezeti elrendezésének elvei, gyakorlata.....	79
9.6.	A táncóra szerkezeti jellemzői, az óratervezés és tananyagstruktúra összefüggései. 88	
9.6.1.	A táncóra felépítése	88
9.6.2.	Óraterv-óravázlat.....	89
9.6.3.	A korosztályok és a tananyagtartalmak összefüggései, a tananyag módosításának szabályai	89
9.7.	A Néptánc tanszak tantárgyai, tananyagtartalom, követelmények népi játék, (E/1-E/2), néptánc (A/1-A6, T/7-T/10).....	89
9.7.1.	Népi játék tantárgy, előképző évfolyamok.....	89
9.7.2.	Követelmények az előképző évfolyamainak elvégzése után	95
9.7.3.	Néptánc tantárgy, alapfok első, második évfolyam	96
9.7.4.	Követelmények az alapfok első és második évfolyamának elvégzése után.....	101
9.7.5.	Néptánc tantárgy, alapfok harmadik, negyedik évfolyam.....	102

9.7.6.	Követelmények az alapfok harmadik és negyedik évfolyam után	107
9.7.7.	Néptánc tantárgy, alapfok ötödik, hatodik évfolyam	107
9.7.8.	Követelmények az alapfok ötödik, hatodik évfolyamának befejezése után.....	112
9.7.9.	Néptánc tantárgy, továbbképző hetedik, nyolcadik évfolyam	113
9.7.10.	Követelmények a továbbképző nyolcadik évfolyam elvégzése után	119
9.7.11.	Néptánc tantárgy, továbbképző kilencedik, tizedik évfolyam	120
9.7.12.	Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után	125
9.8.	Néptánc tanszak tantárgyai, tananyagtartalom, követelmények:folklórismeret	125
9.8.1	Folklórismeret tantárgy az alapfokú évfolyamokon: A/3-A/6	126
9.8.2.	Továbbképző évfolyamok (T/7-T/10)	131
9.9.	A Néptánc tanszak tantárgyai, tananyagtartalom, követelmények: tánc történet, választható tantárgy	133
9.9.1.	Tánc történet a továbbképző kilencedik tizedik évfolyamán	133
9.9.2.	Követelmények tánc történet tantárgyból a a továbbképző évfolyamok elvégzése után	135
9.10.	A Néptánc tanszak tantárgyai, tananyag tartalma, követelménye: népzenei alapismeretek, választható tantárgy	136
9.10.1.	Népzenei alapismeretek tantárgy az alapfokú évfolyamokon (A/1-A/6).....	137
9.10.2.	Népzenei alapismeretek tantárgy a továbbképző évfolyamokon: T/7- T/10	143
9.11.	Táncjelírás-olvasás	147
9.11.1.	A Táncjelírás-olvasás tantárgy a továbbképző évfolyamokon: T/9-T/10	147
X.	KÉPZŐ-ÉS IPARMŰVÉSZETI ÁG KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZETI MŰFAJ	149
10.1.	Az alapfokú képző-és iparművészeti oktatás célrendszere és funkciói	149
10.2.	A képző- és iparművészeti műfaj oktatás fejlesztési követelményei	150
10.3.	A képző- és iparművészeti ág sajátosságai	151
10.4.	A képző -és iparművészeti műfaj tantárgyainak tartalma	152
10.5.	A képző- és iparművészeti műfaj képzési szerkezete.....	153
10.5.1.	Tanszakok.....	153
10.5.2.	Az előképző, az alapfok és a továbbképző évfolyamok tantárgyi felépítése ...	153
10.5.3.	Óraterv.....	154
10.6.	A képző- és iparművészeti műfaj művészeti alapvizsga és záróvizsga tantárgyai ..	155
10.7.	Képzőművészeti tanszak.....	155
	Tantárgyak, tananyag, követelmények.....	155
10.7.1.	Vizuális alapozó gyakorlatok tantárgy	155

10.7.2.	Grafika és festészet alapjai tantárgy	157
10.7.3.	Vizuális alkotó gyakorlat tantárgy	166
10.8.	A tanszakok közös, kötelező tantárgya alapfok/4-6. és továbbképző 7-10. évfolyamán	174
10.8.1.	Vizuális alkotó gyakorlat tantárgy	174
10.8.2.	Vizuális alkotó gyakorlat tantárgy alapfokú művészeti vizsgakövetelményei	182
10.8.3.	Továbbképző évfolyamok	183
10.8.4.	A Vizuális alkotó gyakorlat tantárgy művészeti záróvizsga követelményei....	195
10.9.	Tanszaki műhelygyakorlat tantárgyai Grafika és festészet tanszak	196
10.9.1.	Grafika és festészet műhelygyakorlat tantárgy	196
10.9.2.	A Grafika és festészet műhelygyakorlat tantárgy művészeti alapvizsga követelménye	205
10.9.3.	Továbbképző évfolyamok (T/7-10. évfolyamig)	206
10.9.4.	A Grafika és festészet műhelygyakorlat tantárgy művészeti záróvizsga követelménye	216
10.10.	Választható tantárgyak	217
10.10.1	Népművészet	217
10.10.2.	Művészettörténet	238
XI.	SZÍN- MŰVÉSZETI- BÁBMŰVÉSZETI ÁG	260
11.1.	Az alapfokú szín- művészeti- bábművészeti oktatás célrendszere és funkciói.....	260
11.2.	A képzés struktúrája	261
11.3.	Általános fejlesztési követelmények a szín- művészet területén	263
11.4.	A művészeti alapvizsga és záróvizsga	264
11.5.	A színjáték tanszak tantárgyai, tananyag, követelmények: dráma és színjáték.....	265
11.5.1.	Dráma és színjáték tantárgy, tananyag, követelmények az előképző évfolyamain	265
11.5.2.	Dráma és színjáték tantárgy az alapfokú évfolyamokon.....	271
11.5.3.	Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után.....	290
11.5.4.	Dráma és színjáték tantárgy a továbbképző évfolyamain	291
11.5.5.	Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után.....	305
11.5.6.	Mozgás és tánc tantárgy, tanyag, követelmény az alapfokú évfolyamokon	306
11.5.7.	Követelmények mozgás és tánc tantárgyból az alapfokú évfolyamok elvégzése után	316
11.5.8.	Mozgás és tánc tantárgy a továbbképző évfolyamokon.....	316

11.5.9. Követelmények mozgás és tánc tantárgyból a továbbképző évfolyamok elvégzése után	323
11.5.10. Beszéd és vers tantárgy az alapfokú évfolyamokon.....	323
11.5.11. Követelmények beszéd és vers tantárgyból az alapfokú évfolyamok elvégzése után	335
11.5.12. Beszéd és vers tantárgy a továbbképző évfolyamokon.....	336
11.5.13. Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után	342
XII. ZENEMŰVÉSZETI ÁG/ NÉPZENE	344
12.1. Az alapfokú népzeneoktatás célrendszere, funkciói.....	344
12.2. A népzene tanszak működtetésének célja a Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskolában.....	345
12.3. A képzés struktúrája	346
12.4. A népzeneoktatás általános fejlesztési követelményei	351
12.5. Vonós tanszak, népi hegedű	353
12.5.1. A népi hegedűtanítás feladatai	353
12.5.2. Népi hegedű tantárgy az előképző évfolyamokon	354
12.5.3. Népi hegedű tantárgy az alapfokú évfolyamokon.....	356
12.5.4. Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után.....	364
12.5.5. Népi hegedű tantárgy a továbbképző évfolyamain	365
12.5.6. Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után.....	372
12.5.7. Ajánlott tananyag éves bontás nélkül.....	373
12.6. Vonós tanszak, népi brácsa.....	376
12.6.1. A népi brácsatanítás feladatai.....	376
12.6.2. Népi brácsa tantárgy az előképző évfolyamain.....	377
12.6.3. Népi brácsa tantárgy az alapfokú évfolyamokon	379
12.6.4. Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után.....	400
12.6.5. Népi brácsa tantárgy a továbbképző évfolyamain.....	402
12.6.6. Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után.....	408
12.6.7. Ajánlott tananyag éves bontás nélkül.....	411
12.7. Vonós tanszak, népi bőgő/cselló	413
12.7.1. A népi bőgő/cselló tanításának céljai, feladatai	413
12.7.2. Népi bőgő/cselló tantárgy az előképző évfolyamokon.....	414
12.7.3. Népi bőgő/cselló tantárgy az alapfokú évfolyamokon.....	417
12.7.4. Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után.....	430

12.7.5.	Népi bőgő/cselló tantárgy a továbbképző évfolyamain	433
12.7.6.	Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után	439
12.7.7.	A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök.....	442
12.8.	Pengetős tanszak, citera	442
12.8.1.	A citeratanítás szakirányú feladatai.....	442
12.8.2.	Citera tantárgy az előképző évfolyamokon	443
12.8.3.	Citera tantárgy az alapfokú évfolyamokon	447
12.8.4.	Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után	464
12.8.5.	Citera tantárgy a továbbképző évfolyamokon.....	465
12.8.6.	Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után	480
12.8.7.	A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök.....	481
12.9.	Pengetős tanszak, tamburák.....	482
12.9.1.	A tamburatanítás feladatai.....	482
12.9.2.	Prímtambura az előképző évfolyamokon	483
12.9.3.	Prímtambura az alapfokú évfolyamokon „A” tagozat	485
12.9.4.	Basszprím tambura (és csellótambura) az alapfokú évfolyamokon: A/3- A/6	493
12.9.5.	Brácstambura az alapfokú évfolyamokon: A/3-A/6.....	496
12.9.6.	Tamburák az alapfokú évfolyamokon, „B” tagozat	500
12.9.7.	Prímtambura	500
12.9.8.	Basszprímtambura (és csellótambura)	507
12.9.9.	Brácstambura.....	510
12.9.10.	Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után	514
12.9.11.	Tamburák a továbbképző évfolyamokon	515
12.9.12.	Prímtambura „A” Tagozat.....	515
12.9.13.	Basszprímtambura (és csellótambura) „A tagozat	522
12.9.14.	Tamburák a továbbképző évfolyamain „B „tagozat.....	525
12.9.15.	Prímtambura „B „ tagozat	525
12.9.16.	Basszprímtambura (és csellótambura)	531
12.9.17.	Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után	533
12.9.18.	A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök.....	535
12.10.	Pengetős tanszak, koboz	535
12.10.1.	A koboztanítás feladatai	535
12.10.2.	Koboz tantárgy az előképző évfolyamokon	536
12.10.3.	Koboz tantárgy az alapfokú évfolyamokon „A” tagozat	537

12.10.4. Koboz tantárgy az alapfokú évfolyamokon „B” tagozat.....	541
12.10.5. Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után.....	544
12.10.6. Koboz tantárgy a továbbképző évfolyamokon.....	545
12.10.7. Koboz tantárgy a továbbképző évfolyamokon „ B” tagozat	548
12.10.8. Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után	550
12.10.9. A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök.....	551
12.11. Akkordikus tanszak, népi harmónika	551
12.11.1 A népi harmonika tanítás feladatai.....	551
12.11.2. Harmónika tantárgy az előképző évfolyamokon.....	553
12.11.3. Harmónika tantárgy az alapfokú évfolyamokon „A” tagozat	555
12.11.4. Harmónika tantárgy az alapfokú évfolyamokon „B” tagozat	562
12.11.5. Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után.....	570
12.11.6. Harmónika tantárgy a továbbképző évfolyamokon „A” tagozat	571
12.11.7. Harmónika tantárgy a továbbképző évfolyamokon „B” tagozat”	577
12.11.8. Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után.....	584
12.12. Ütős tanszak, népi ritmushangszerek.....	585
12.12.1. A népi ritmushangszerek tanításának szakirányú feladatai.....	585
12.12.2. Népi ütős hangszerek tantárgy az előképző évfolyamain	586
12.12.3. Népi ütős hangszerek az alapfokú évfolyamokon „A”tagozat.....	588
12.12.4. Ajánlott tananyag éves bontás nélkül.....	593
12.12.5. Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után.....	595
12.13. Vokális tanszak, népi ének	597
12.13.1. A népi ének tanításának szakirányú feladata.....	597
12.13.2. Népi ének tantárgy az előképző évfolyamain	599
12.13.3. Népi ének tantárgy az alapfokú évfolyamokon „A” tagozat”	600
12.13.4. Népi ének tantárgy az alapfokú évfolyamokon „B” tagozat	605
12.13.5. Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után.....	610
12.13.6. Népi ének tantárgy a továbbképző évfolyamain, „A” tagozat	611
12.13.7. Népi ének tantárgy a továbbképző évfolyamain, „B” tagozat.....	615
12.13.8. Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után	619
12.13.9. A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök.....	620
12.13.10. Ajánlott tananyag éves bontás nélkül.....	620
12.14. Népzenei ismeretek (kötelező tantárgy mindegyik tanszakon)	626
12.14.1. A népzenei ismeretek tanításának célja.....	626

12.14.2. Népzenei ismeretek tantárgy az előképző évfolyamokon	627
12.14.3. Népzenei ismeretek tantárgy az alapfokú évfolyamokon	629
12.14.4. Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után.....	636
12.14.5. Ajánlott tananyag évfolyambontás nélkül.....	637
12.14.6. A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök:....	639
12.15. Népi kamarazene (kötelezően választható tantárgy)	639
12.15.1. A népi kamarazene tantárgy tanításának célja, feladata.....	639
12.15.2. A népi kamarazene tantárgy az alapfokú évfolyamokon	643
12.15.3. Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után.....	644
12.15.4. Népi kamarazene tantárgy a továbbképző évfolyamokon.....	645
12.15.5. Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után.....	648
12.15.6. A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök.....	649
12.16. Népi Zenekar (választható tantárgy).....	649
12.16.1. A népi zenekar tanításának feladatai.....	650
12.16.2. A népi zenekar tantárgy az alapfokú és továbbképző évfolyamokon	652
12.16.3. Követelmények a program elvégzése után.....	657
12.16.4. A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök.....	658
XIII. A művészeti alapvizsga és a művészeti záróvizsga követelményei és témakörei	659
13.1. Művészeti alapvizsga és záróvizsga általános szabályai	659
13.1.1. A művészeti alapvizsga és művészeti záróvizsga általános követelményei.....	659
13.1.2. A művészeti alapvizsga és záróvizsga egyes részei alóli felmentés	660
13.1.3. Előrehozott vizsga.....	660
13.1.4. A művészeti alapvizsga és záróvizsga minősítése	661
13.1.5. Helyi szabályok	661
13.2. Néptánc tanszakon szervezett művészeti alap és záróvizsga.....	662
13.2.1. A művészeti alapvizsga követelményei néptánc és folklórismeret tantárgyból.....	662
13.2.2. A művészeti záróvizsga követelményei néptánc és tánc történet tantárgyból	667
13.3. A képzőművészeti, és grafika-és festészet tanszakon szervezett művészeti alap- és záróvizsga	671
13.3.1. A művészeti alapvizsga követelményei grafika és festészet műhelygyakorlat valamint vizuális alkotógyakorlat tantárgyból	672
13.3.2. A művészeti záróvizsga követelményei, grafika és festészet műhelygyakorlat és vizuális alkotó gyakorlat tantárgyból	676
13.4. A színjáték tanszakon szervezett művészeti alap- és záróvizsga	681

13.4.1. A művészeti alapvizsga követelményei dráma és színjáték, beszéd és vers, mozgás és tánc tantárgyakból.....	681
13.4.2. A művészeti záróvizsga követelményei dráma és színjáték tantárgyból, valamint mozgás és tánc, vagy beszéd és vers tantárgyakból.....	688
13.5. A zeneművészeti ág (népzene)	696
13.5.1. Népi hegedű (vonós tekerő tanszak) művészeti alapvizsga követelmények	697
13.5.2. Népi hegedű tantárgy (vonós, tekető tanszak) művészeti záróvizsga követelményei	702
13.5.3. Népi brácsa tantárgy (vonós, tekerő tanszak) művészeti alapvizsga követelményei	706
13.5.4. Népi brácsa tantárgy (Vonós tekerő tanszak) művészeti záróvizsga követelményei	709
13.5.5. Népi bőgő/cselló tantárgy (vonós tekerő tanszak) művészeti alapvizsga követelményei	712
13.5.6. Népi bőgő/cselló (vonós tekerő tanszak) művészeti záróvizsga követelményei	715
13.5.7. Népi ritmushangszerek (ütő tanszak) művészeti alapvizsga követelményei ...	718
13.5.8. Népi harmónika tantárgy (akkordikus tanszak) művészeti alapvizsga követelményei	721
13.5.9. Népi harmónika (akkordikus tanszak) művészeti záróvizsga követelményei..	724
13.5.10. A népi ének tantárgy (vokális tanszak) művészeti alapvizsga követelményei.	727
13.5.11. Népi ének tantárgy (vokális tanszak) művészeti záróvizsga követelményei ...	730
13.5.12. Citera tantárgy (pengetős tanszak) művészeti alapvizsga követelményei.....	733
13.5.13. Citera tantárgy (pengetős tanszak) művészeti záróvizsga követelményei	735
13.5.14. Tamburák tantárgy (pengetős tanszak) művészeti alapvizsga követelményei .	738
13.5.15. Tamburák tantárgyak (pengetős tanszak) művészeti záróvizsga követelményei	740
13.5.16. Koboz tantárgy (pengetős tanszak) művészeti alapvizsga követelményei.....	743
13.5.17. Koboz tantárgy (pengetős tanszak) művészeti záróvizsga követelményei	746
Irodalomjegyzék.....	750
ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK	752

HELYI TANTERV

Bevezető

Készült a Nemzeti Köznevelési törvény (2011. CXC. törvény) és a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatói intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 7-9. § és az 1995. évi I. törvény Magyarországi Református Egyház köznevelési törvénye alapján.

A választott kerettanterv és a helyi tanterv

A 2022. augusztus 23-án megjelent Alapfokú Művészetoktatás Alapprogramja alapján dolgoztuk át az iskola Helyi Tantervét.

Az alapprogram szerepe a művészetoktatás tartalmi szabályozásában

A nemzeti köznevelésről szóló törvény alapján az alapfokú művészeti iskola feladata a tanuló képességeinek, érdeklődésének, adottságainak megfelelő nevelés és oktatás biztosítása, mely lehetővé teszi, hogy a tanuló képességeinek kibontakoztatása, személyiségének fejlesztése, tehetségének felismerése és kibontakoztatása érdekében alapfokú művészetoktatásban vegyen részt.

Az alapfokú művészetoktatás alapprogramja (*továbbiakban alapprogram*) a művészeti-kulturális műveltség azon részeit, tovább építhető elemeit tartalmazza, amelyeket az alapfokú művészeti iskolákban elsajátíthatnak a tanulók.

Az alapprogram a zeneművészet, táncművészet, képző- és iparművészet, népművészet, a színművészet és bábművészet, cirkuszművészet iránt érdeklődő tanulók számára biztosítja készségeik, képességeik fejlesztését, alkotó és önkifejező képességeik kibontakoztatását, tehetségük gondozását.

Az alapprogram részét képező tantervi programok és követelmények (*a továbbiakban: tantervi program és követelmény*) tartalmazzák azokat a képességfejlesztő célokat és feladatokat, követelményszinteket és feltételeket, amelyet minden alapfokú művészeti iskolának teljesítenie, biztosítania kell, és amelyek az adott művészeti ágon belül az alapfokú művészeti iskolák közötti

átjárhatóságot biztosítják. Az alapprogram lehetővé teszi különböző tankönyvek, segédletek, digitális tananyagtartalmak és taneszközök alkalmazását.

A művészetoktatás tantervi programja az oktatás szerkezetéhez igazodva előképző, alapfokú és továbbképző évfolyamokból álló, legfeljebb 12 éves program.

A követelmény és tantervi program különböző életkorban teljesíthető, a tananyagtartalom mélységét a pedagógus a csoport életkor szerinti összetételének megfelelően határozza meg. A tananyagtartalmat a tantervben meghatározott kereteket és a pedagógiai program előírásait figyelembe véve az iskola, a tanszaki munkaközösségek és a pedagógusok határozzák meg, amelyeket a tematikus tervekben, vagy tanmenetekben rögzítenek.

A tantervi program lehetővé teszi, hogy az iskolák és a tanulók a tananyag feldolgozásához, elmélyítéséhez és kiegészítéséhez, a követelmények teljesítéséhez, sajátos szükségleteik, igényeik kielégítéséhez, a tehetséggondozás feladatainak megvalósításához megfelelő tanulmányi idővel rendelkezzenek. E célok érdekében a tantervi program és óraterve az egységes követelményeket úgy állapítja meg, hogy azok teljesítéséhez – átlagos feltételek mellett – a képzési idő keretében lehetőség nyíljon kiegészítő tartalmak és követelmények meghatározására is.

Az alapfokú művészetoktatás megalapozza a művészi kifejezőkészséget, elősegíti a szakmai orientációt, a szakirányú továbbtanulást. A művészetoktatás fontos szerepet tölt be a nemzeti hagyományok, a nemzeti értékek megőrzésében, a különböző kultúrák iránti nyitottság kialakításában, a kortárs művészet értő befogadásában.

Az alapfokú művészeti iskolák a követelményeket és tantárgyi programokat alapul véve készítik el az iskola pedagógiai programját, azon belül a helyi tantervét, melyet a helyi igények és célok figyelembevételével hoznak létre, és amelyben rögzítik az iskolák sajátos arculatának jellemzőit, és keretet biztosítanak a pedagógusok, a tanulók sokféle, differenciált tevékenységéhez. A helyi szabályozás lehetőséget ad az iskolafenntartók, a szülők, a tanulók érdekeinek, a pedagógusok szakmai törekvéseinek érvényesítésére, valamint az adott körülmények, feltételek figyelembevételére.

Az alapfokú művészeti iskola jelentős esélyteremtő szerepet vállal a végzettség nélküli korai iskolaelhagyás csökkentésében, az integráció támogatásában, a tanulási, beilleszkedési nehézségekkel küzdő gyermekek, a sajátos nevelési igényű és a hátrányos helyzetű tanulók fejlesztésében. Színteret, és a művészeti ágak megfelelő szakmai környezetet biztosít a tanulók továbbtanulási esélyeinek növeléséhez, életminőségük javulásához.

A művészetoktatás a köznevelés feladatkörén belül lehetőséget teremt a művészeti ágak és a partnerintézmények közötti együttműködésre (konstruktív pedagógia a projektmódszer,

kooperatív és a kollaboratív munkaforma, tematikus közösségi alkalom révén), valamint kulturális és pedagógiai együttműködést biztosít más intézményekkel, településekkel, önkormányzatokkal, annak érdekében, hogy a művészeti nevelés minél több gyermek, tanuló számára elérhető legyen, valamint a művészetoktatás eredményei minél szélesebb körben hasznosuljanak. A művészeti iskola kultúrákövetítő szerepvállalása, társadalmi felelősségvállalása és jó gyakorlatainak átadása révén hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók minél eredményesebben vegyenek részt ismereteik megszerzésében, gyarapításában, tudásuk és tehetségük komplex kibontásában.

Alapelvek

A magyar művészetoktatás olyan értékközvetítő pedagógiát képvisel, amely a személyiség sokoldalú fejlesztésére, az egyéni képességek feltárására és differenciált fejlesztésére irányul.

Az értékközvetítéshez kreatív alkotói folyamat társul, amely új értékek létrehozását eredményezi.

A művészetoktatás tantervi programja a művészeti nevelés és oktatás tapasztalataira, az új szaktudományos és módszertani ismeretekre, a művészetpedagógiai és művészetpszichológiai kutatások eredményeire, a magyar művészeti nevelés nemzetközileg is elismert gyakorlatára, valamint a korszerű pedagógiai elvárások rendszerére épül. A tananyag eszköz a tanulók értelmi, érzelmi és kifejezőképességeinek fejlesztéséhez, a személyiség sokoldalú fejlesztéséhez.

A tantervi programok megvalósítására a holisztikus szemlélet és az élménypedagógiai irányultság, valamint a gyakorlatorientáltság a jellemző.

A művészetoktatás a készség- és képességfejlesztést, az ismeretek és tapasztalatok gazdagítását a személyiségformálás eszközeként kezeli, követelményeit a tanuló életkori fejlődési jellemzőihez igazítja.

A tananyag a különböző művészeti területek azon alapvető tartalmait foglalja magába, amelyek elengedhetetlenül szükségesek a zene-, a tánc-, a képző- és iparművészeti, a színművészeti és bábművészeti, cirkuszművészeti műveltség megalapozásához, a különböző kompetenciák fejlesztéséhez.

A tananyag feldolgozását a **kompetenciafejlesztő szemlélet** jellemzi, amely négy kulcsterületre fókuszál: ismeretre (kognitív kompetencia), képességre (személyes kompetencia) és attitűdre (társas-szociális kompetencia) és mindezek fejlesztését megvalósító módszerkompetenciára. A tantervi szabályozás rugalmassága lehetővé teszi az integrált oktatás-nevelés megvalósítását,

továbbá hozzájárul a NAT-ban meghatározott kulcskompetenciák fejlesztéséhez, de különösen a *kreativitás, önkifejezés és kulturális tudatosság kulcskompetenciájának* fejlesztése kerül a képzés középpontjába. A magyar alapfokú művészetoktatás a NAT által meghatározott nevelési célok megvalósítását támogató, iskolarendszerű képzési forma.

A tanulási folyamatok megújításának érdekében az információs és kommunikációs technika használata lehetőséget ad arra, hogy a pedagógiai innovációk transzfer hatása érvényesüljön. Ezzel lehetőséget biztosít az egyéni nevelésre, a differenciált fejlesztésre, mely a komplex személyiségfejlesztés alapja.

A digitális pedagógia alkalmazásának lehetősége új utat teremt az egymással való együttműködésre, a tudásmegosztásra, szem előtt tartva a digitalizáció mentális és egészségi hatásait is.

A magyar művészetoktatás tevékenységrendszere kortárs közösségek létrehozását generálja, amelyek kulturális szerepvállalásuk révén jelentős értéket képviselnek, és elősegítik a társadalmi együttműködést.

Az alapfokú művészetoktatás célja a zeneművészet, táncművészet, képző- és iparművészet, a színművészet és bábművészet, cirkuszművészet területein

Az alapfokú művészetoktatás célja:

- képességfejlesztés (a személyiséget alkotó- és szakspecifikus képességek kompetencia alapú fejlesztése) a művészeti ág eszköztárával és formanyelvével, az élménypedagógia módszereivel
- a tanuló megismerése, a személyiség integrációjának támogatása, a kulcskompetenciák fejlesztése
- érték közvetítés, értékmegőrzés, új értékek létrehozása, művészeti tudatosság kialakítása
- a tanulói tevékenység középpontba állítása, a felfedező tanulás támogatása
- az önkifejezés, a kreatív alkotóképesség és a kommunikáció fejlesztése
- a mérlegelő gondolkodás képességének alakítása
- a magyar és egyetemes kulturális hagyományok átörökítése, a nemzeti identitás erősítése
- kortárs közösségek létrehozása, a társas együttműködés, az érzelmi intelligencia és az empátia fejlesztése, a különböző nemzeti vagy etnikai kisebbség kulturális értékeinek elismerése

- a tehetségek azonosítása, fejlesztése és gondozása, a pályorientáció segítése
- a tehetségek bemutatása szakmai fórumokon, rendezvényeken, versenyeken
- esélyteremtés, a szociokulturális hátrányok csökkentése
- egészséges életmód igényének kialakítása, fenntarthatóságra nevelés
- művészeti irányzatok és stílusok és a kortárs művészet megismertetése
- alkotói és előadóművészeti tevékenységek színvonalas megvalósítása, közzététele
- a digitális térben rejlő lehetőségek kihasználása, a tanulók felelősségteljes közreműködésével.

Az alapfokú művészeti oktatás - nevelés szerepe a tanulók személyiségfejlesztésében

A művészeti tevékenység magában hordozza a személyiségformálás specifikus lehetőségét, a személyiség integrációjának segítését, támogatja a képességek aktiválását, fejleszti a tehetség kibontakoztatásának képességét is.

A rendszeresen átélt pozitív, cselekvő élmények alakítják ki azon emberi személyiségtulajdonságokat, magatartási szokásokat, melyek a művészeti tevékenységek során, vagy a munkában az eredményesség összetevői.

A művészeti tevékenységek hozzájárulnak az érzékelés és észlelés érzékenységének, a kifejezés árnyaltságának fejlesztéséhez. A művészeti nevelés biztosítja a tanulás személyes tapasztalati módját, melynek során a tanulók közvetlenül átélhetik a művészeti stílusok és irányzatok sokszínűségét, valamint azokat a kifejezési formákat, amelyek a zeneművészetben, táncművészetben, képző- és iparművészetben, a színművészetben és bábművészetben, cirkuszművészetben ötvöződnek.

Az alapfokú művészeti nevelés feltárja a művészet megörökítő, átörökítő szerepét, megérteti, hogy az alkotás az egyik legértékesebb emberi alapképesség.

Megalapozza a tanuló esztétikai szemléletét, kommunikációs képességét, az alkotómunka iránti igényét.

Az egyéni és a csoportos foglalkozások segítik a szociális érzékenység, az együttműködési készség kialakulását, a felmerülő problémákra való rugalmas reagálás képességét és előmozdítják az infokommunikációs eszközök célszerű, kritikus használatát.

A nemzetiséghez tartozókat segíti abban, hogy megtalálják és vállalják identitásukat, őrizzék hagyományaikat, jelenítsék meg értékeiket, erősítve ezzel is a közösséghez való kötődésüket.

A művészeti alapvizsga és záróvizsga általános követelményei

A tanuló az alapfokú és továbbképző tanulmányi szakaszok végén művészeti alap- és záróvizsgát tehet. A továbbképző évfolyamain az a tanuló tanulhat tovább, aki sikeres művészeti alapvizsgát tett. A vizsga eljárásrendjét, módját, a vizsga tételsorait az iskola határozza meg önálló szabályzatban, vagy a Helyi tanterv részeként.

A művészeti alapvizsgára és záróvizsgára bocsátás feltételei

Művészeti alapvizsgára az a tanuló bocsátható, aki az alapfokú művészeti iskola utolsó alapfokú évfolyamát sikeresen elvégezte és a vizsgára jelentkezett.

Művészeti záróvizsgára az a tanuló bocsátható, aki az alapfokú művészeti iskola utolsó továbbképző évfolyamát sikeresen elvégezte és a vizsgára jelentkezett. Az alapfokú művészeti vizsga, záróvizsga az adott tanév végi vizsgával összevontan is megszervezhető.

A művészeti alapvizsga és záróvizsga követelményei, feladatai meghatározásának módja

A művészeti alapvizsga és záróvizsga követelményeit, az erre épülő konkrét vizsgafeladatokat az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja figyelembevételével kell meghatározni. Amennyiben elméleti tantárgyból is kötelező vizsgát tenni, az iskola a helyi szabályozása szerint határozza meg, hogy az írásban, vagy szóban történik. A művészeti alapvizsga és záróvizsga feladatait a követelmények alapján a vizsgát szervező intézmény állítja össze oly módon, hogy azokból mérhető és elbírálnak legyen a tanuló felkészültsége és tudása.

A művészeti alapvizsga és záróvizsga feladatait a vizsgabizottság elnöke hagyja jóvá, amennyiben az nem felel meg a követelményeknek, átdolgoztathatja. A vizsga tantárgyait a művészeti ágak és ezen belül tanszakok - főtárgyai és kötelezően választható, vagy választható tárgyai alkotják.

A művészeti alapvizsga és záróvizsga egyes részei alóli felmentés

Mentesülhet az adott tantárgyból a művészeti alapvizsga, illetve záróvizsga letétele alól az a tanuló, aki az országos művészeti tanulmányi versenyen a versenyfelhívásban meghatározott helyezést, teljesítményt, szintet elérte.

A művészeti alapvizsga és záróvizsga minősítése

A tanuló teljesítményét a művészeti alapvizsgán és a záróvizsgán vizsga tantárgyanként külön-külön osztályzattal kell minősíteni.

A művészeti alapvizsga, illetve záróvizsga eredményét a vizsga tantárgyakból kapott osztályzatok számtani közepe adja. Ha az átlagszámítás eredménye öt tizedre végződik, a végső eredmény meghatározásában a gyakorlati tantárgyból kapott osztályzat a döntő.

Eredményes művészeti alapvizsgát, illetve záróvizsgát tett az a tanuló, aki valamennyi előírt vizsga tantárgy vizsgakövetelményeit teljesítette.

Sikertelen a művészeti alapvizsga, illetve a záróvizsga, ha a tanuló valamely vizsgarészből, illetve vizsga tantárgyból elégtelen érdemjegyet kapott. Sikertelen vizsga esetén a tanulónak csak abból a vizsgarészből, illetve vizsga tantárgyból kell javítóvizsgát tennie, amelynek vizsgakövetelményét nem teljesítette.

Az alapprogram tartalmi szabályozásának fogalmi rendszere

A tantervi program és követelmény

A tantervi program és követelmény a pedagógiai programon belül a helyi tantervek és a tantárgyi programok kidolgozásának alapidokumentuma, mely együttesen határozza meg a nevelő-oktató munka közös céljait. Művészeti áganként tartalmazza a nevelő-oktató munka alapjául szolgáló, közös, az egyes tartalmi szakaszokban teljesítendő fejlesztési feladatokat, a tananyagtartalmat és az elérendő tudásszintet.

Digitális pedagógia

A hagyományos és a konstruktív pedagógia elveire épülő, az információs társadalom kompetenciáinak fejlesztését megvalósító tanítási-tanulási mód, módszer. Alkalmazása során a gyerekek számítógép, okostelefon, vagy más digitális eszköz használatával jutnak információhoz, annak feldolgozásával, egymással együttműködve keresik a válaszokat, értékelik a megszerzett információkat és alkalmazzák azokat.

E-learning (elektronikus tanulás)

A jelenléti tanítási-tanulási folyamat kiegészítője, vagy időszakosan használható eszközrendszere. Olyan oktatási szemlélet, amely magába foglalja a tanítási-tanulási folyamat

információs és kommunikációs eszközökkel támogatott formailag és tartalmilag is újszerű formáját.

A hagyományos tananyag egy részét alkalmassá teheti a távolléti tanulásra.

Információs és kommunikációs technológia (IKT)

Minden olyan számítógépes-informatikai eszköz, alkalmazás, amely alkalmas, arra, hogy a tanítás-tanulás folyamatába felhasználják.

IKT-val támogatott óra

Olyan óra, foglalkozás, melyen alkalmazásra kerülnek az IKT- alapú módszerek, taneszközök.

IKT-alapú eszközök

Számítógép, számítógéphez kapcsolódó audio-vizuális és/vagy multimédia eszközök (pl. projektor, hangosítás, kamera, digitális fényképezőgép, különféle digitális adathordozók), aktív tábla, szavazógép, számítógéphez kapcsolt mérési eszközök, hordozható eszközök: kézi számítógép, mini audio-vizuális eszközök).

Fejlesztési feladat

A fejlesztési feladatok meghatározzák a tanulók képességfejlesztésének különböző területeit, (nevelés, közösségfejlesztés, személyiségfejlesztés, szakspecifikus képességek) a személyiséget alkotó képességek (személyes, szociális) és a speciális művészeti ágakra jellemző képességek kompetencia alapú (ismeret, képesség, attitűd, módszer) fejlesztését. Kijelölik, hogy mely kulcskompetenciák fejlesztését teszi lehetővé az adott művészeti tevékenység. A művészeti oktatásban a pedagógiai folyamat különböző aspektusaira helyezik a hangsúlyt, figyelembe véve az életkori sajátosságokat, a tananyag felépítését és az egyes évfolyamok követelményeit.

Helyi tanterv

A helyi tanterv az alapprogram alapján készül, amelyet az iskola pedagógiai programjában kitűzött céljainak, alapelveinek megfelelően készít el.

Holisztikus szemléletű pedagógia

A holisztikus szemléletű pedagógia olyan nevelés, fejlesztés és oktatás, amely az embert a maga teljességében: testi, lelki, szellemi és szociális egységében szemléli.

Holisztikus értékelés

A holisztikus értékelési szemléletű értékelés figyelembe veszi a tanulás elméleti, viselkedési, szociális és érzelmi vonatkozásait, a tanuló körülményeit, meghatározza a tanulási folyamat következő lépéseit, a tovább haladás útját.

Jó gyakorlat

A jó gyakorlat a köznevelés különböző területein alkalmazott, egyéni vagy intézményi szinten megjelenő, szemléletében és gyakorlatában innovatív és/vagy hiánypótló eljárás, módszer, tevékenység, eszközhasználat, pedagógiai vagy szervezetfejlesztési gyakorlat, vagy ezek együttese. A jó gyakorlat a köznevelési intézmény működését és az intézmény nevelési-oktatási feladatainak ellátását pozitívan befolyásolja. Megfelel a köznevelés fejlesztésére vonatkozó szakmai kritériumoknak, az ágazati és intézményi szabályozó dokumentumoknak. Jogtiszta, alkalmazása dokumentált, eredménye és hatása mérhető, működése fenntartható.

Kompetenciák

A művészetoktatás során kialakítandó, megerősítendő és fejlesztendő ismeretek, képességek, attitűdök rendszerének alapvető elemei, amelyre a fejlesztési célok irányulnak.

Személyes kompetenciák: érzelmi és kognitív tényezők

Szociális kompetenciák: együttműködés, kommunikáció, konfliktuskezelés, szabálykövetés, felelősségvállalás, kezdeményezés

Szakmai kompetenciák: a művészeti ág tevékenységrendszeréhez kapcsolódó szakmaspecifikus képességek

Módszerkompetenciák: mérlegelő gondolkodás, problémamegoldás, munkamódszer, munkastílus

Követelmény

A tanulói teljesítmény és tovább haladás értékelésének alapjául szolgáló kritériumrendszer.

A tantervi program és követelmény a művészeti ismeretek felfedezésére és ezzel párhuzamosan azok gyakorlati alkalmazására helyezi a hangsúlyt. Mindezzel a tanulók készségeit, a tevékenységek széles körében érvényesíthető képességeit, azok fejlődését, fejlesztését kívánja megalapozni.

Kulcskompetenciák

Az Európai Unió ajánlása szerinti és a hazai sajátosságokat figyelembe vevő, a NAT által meghatározott, és a tanulási területeken átívelő kulcskompetenciák:

- a tanulás kompetenciái
- kommunikációs kompetenciák: anyanyelvi, idegen nyelvi
- digitális kompetenciák
- matematikai gondolkodási kompetenciák
- személyes és társas kompetenciák
- kreativitás, önkifejezés és kulturális tudatosság
- munkavállalói, vállalkozói kompetencia

A művészetoktatás kiemelten foglalkozik a kreativitás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetencia fejlesztésével, és jelentős szerepet tölt be a többi kompetenciaterület fejlesztésében.

Projektpedagógia

A projekt közösen végzett tevékenységek sorozata, melynek középpontjában egy komplex jellegű problémafelvetés áll, melyet a diákok és tanárok közösen, több szempontból elemezve komplex módon dolgoznak fel. Az egyéni és a csoportos munkaforma egyaránt jellemzi. A munkafolyamat eredménye a produktum. A módszer a tanulók érdeklődésére, szükségleteire és közös tevékenységére épít. Fő jellegzetessége a szabadság és önállóság. Kilép a hagyományos időbeosztásból és a tantárgyi keretektől, valamint az iskolai környezetből. Az ismeretszerzés alkotó módon történik, az ismereteket a tanulók szerzik meg, a pedagógus facilitátorként segíti a munkát.

Tehetséggondozó program

Az óraterv keretében megvalósítható, a helyi tantervhez kapcsolódó tematika alapján működő fejlesztés, amely egyéni, páros, kis- és nagycsoportos formában szerveződik. A művészeti ágnak megfelelő tehetségkoncepció alapján kerülnek a tehetségígéretesek a programba, a speciális képességmérésre épülő beválogatást pszichológiai mérés is támogathatja. A program éves munkaterv alapján működik, amelyben több pedagógus és külső szakember is részt vehet. Célja a tehetségígéretesek fejlesztése, a tananyag gazdagítása, dúsítása, új tartalmak beépítése. A program kimenete valamilyen alkotás, produktum nyilvános bemutatása. A program megvalósítását tehetséggondozó naplóban rögzíti a pedagógus.

Tanmenet

Tananyagközpontú tervezés, amelyben a pedagógus a tananyagtartalmat időrendben, a tanév egészére határozza meg.

Tematikus terv

Folyamatközpontú tervezés, a pedagógus az adott tanév komplex tananyagának elemzését (tartalmi, nevelésközpontú, didaktikai) követően, a tananyagot tematikai egységekre bontja, amelyhez óraszámokat rendel. A tematikai egység a csoportösszetétel (életkor, összevont évfolyam, egyéni igények szükségletek, egyéni és közösségi jellemzők) figyelembevételével készül, tartalmazza a célokat (nevelési, szakmai, fejlesztési), a tananyag kompetencia alapú feldolgozását, a pedagógiai és szakmai módszertani eljárásokat, tanulásszervezési technikákat, a tanulói tevékenységek, a motiváció megtervezését, az elérendő tudásszintet, az ellenőrzés és értékelés módját, valamint a tovább haladás útjának kijelölését. A tematikai egységek résztemára bontása eredményei a tematikai egység tanórai lebontását. Olyan korszerű tervezés, amely adaptivitást, rendszerszemléletet és reflektív szemléletet követel.

Tematikus közösségi alkalom

Az informális, non formális tanulást elősegítő tanórán kívüli, élményközpontú tevékenység, amely során egy választott témakört dolgoznak fel a tanulók a pedagógus, vagy pedagógusok által kidolgozott tematika szerint. Középpontban a tanulói tevékenység, a felfedezés és a tanulói alkotótevékenység áll. A projekthez hasonlóan a pedagógus facilitátorként vesz részt a megvalósítási folyamatban.

Tananyag

Az oktatás és a tanulás kiválasztott, különböző módon (spirális, lineáris, koncentrikus, egyéb) elrendezett ismeretanyaga. A tananyag komplex rendszert alkot, amely több szempontból is csoportosítható, és amelyben domináns szerepet kap az ismeretanyag gyakorlati alkalmazása.

A kompetencia alapú tananyag egy adott oktatási program része, amely moduláris felépítésű is lehet, tanuló- és tevékenységközpontú, differenciált módszerek alkalmazására épülő, egyéni fejlesztésre is alkalmas eszközrendszer.

Homogén és heterogén csoportokban a tanulók személyes, kognitív, szociális és speciális szakmai kompetenciáit, valamint módszerkompetenciáit fejleszti.

Tanszak

Az oktatásszervezéshez kapcsolódó fogalom, az adott művészeti ág sajátosságai alapján összerendezett, egyedi szakmai tananyagot tartalmazó tantárgycsoport.

Tantárgy

A művészeti ág tantervi programjában meghatározott tananyag egysége.

Az intézménytípusra jellemző tantárgyi csoportosítás:

- **Főtárgy** - a művészeti ág tantervi programjában elsődlegesenként megjelölt tantárgy,
- **Kötelező tárgy - Kötelezően választható tantárgy** - a főtárgy tananyagának feldolgozásához, elmélyítéséhez szükséges tantárgy,
- **Választható tantárgy** - a főtárgy ismeretanyagát kiegészítő tantárgy

Tantervi program

Az oktatás tartalmának, kiválasztásának, elrendezésének, feldolgozásának koncepciója. Funkciója az oktatási folyamat tervszerűségének megalapozása, az oktatás alapvető tartalmi egységeinek meghatározása.

Tantervi tananyagtartalom

A tantervi tananyagtartalom részletes felsorolás formájában megadja az adott terület, tantárgy évfolyamokra bontott legfontosabb témáit, témaköreit, fogalmait, személyeit, műveit.

Óraterv

A tanulási idő pedagógiai céloknak megfelelő felosztása tantárgyak és évfolyamok szerint. Az óratervben hagyományosan heti óraszám szerepel. A helyi tanterv az éves órakeretet megtartva didaktikailag indokolt esetben más óraszám felbontást is alkalmazhat, lehetőséget teremtve a csoportos, kiscsoportos, vagy egyéni tehetséggondozásnak, esélyteremtő felzárkóztató foglalkozásoknak, vagy a tananyag tartalmi gazdagításának.

Taneszköz

Oktatási eszköz, segédeszköz, tanítási és szemléltető eszköz. Az oktatás folyamatában felhasználható, az oktatás céljainak elérését elősegítő tárgy vagy digitális oktatási segédanyag. A taneszközök lehetnek hangszerek, tanári demonstrációs eszközök, tanulói munkaeszközök, nyomtatott vagy digitális tanári és tanulói segédletek, oktatástechnikai taneszközök, az online oktatást támogató digitális eszközök, anyagok és egyéb eszközök.

Tanév végi vizsga

A művészeti ágnak és a művészeti iskolai gyakorlatnak megfelelő nyilvános bemutató, melyen a tanuló az adott tanév szakmai eredményeiről ad számot. A megvalósításához szükséges helyszíni körülményeket, eszközöket, installációt, hangszereket, jelmezeket, viseleteket az iskola biztosítja.

Vizsgakövetelmények

A tanulói teljesítmények és a jogszabályban rögzített normák összehasonlítására alkalmas kritériumrendszer az oktatás szakaszainak határain. A sikeres alapfokú művészeti vizsga a tovább haladás feltétele, a művészeti záróvizsga a 12 éves képzés ünnepélyes záróeseménye. Az alapfokú művészeti vizsga és a művészeti záróvizsga a tanév végi vizsgával együtt is megszervezhető.

A Vásárhelyi László Református Alapfokú Művészeti Iskola

Helyi tantervének jellemzői, típusa

Programunkat a curriculáris megközelítés jellemzi, amely az oktatás anyagának tudatos megtervezését vállalja fel. A tanítási célok tételes és hierarchikus rendszerének kialakítását követően, az azok eléréséhez szükséges operacionalizált eljárásokat kidolgozva, a tanítási folyamat hatékony stratégiáit, módszertani eszközeit, szervezési formáit, valamint az ellenőrzés és az értékelés módjait tartalmazza (Réthy, 2003,24).

Míg a klasszikus tantervemélet a „**mit tanítsunk?**” kérdésre fókuszál, a curriculumelméleti diszciplína szerint programunk is a **miért, mi célból, mit, kinek, ki és hogyan, milyen eredménnyel** kérdéseire keresi a választ. A nevelőtestület tagjai a curriculumelméleti diszciplína komplex szemléletét tekintették irányadónak (Bárdossy, 2006).

A tananyag elrendezése

A tananyag elrendezése **spirális szerkezetű** (Bruner, 1974). Visszatérnek az előző egységben tanult játékok, gyakorlatok, feladatok, hiszen a gyakorlás és a folyamatos gazdagítás

eredményezi a magabiztos tudást. A tematikus egységek egymásra épülnek, azok nem cserélhetők fel. Jellemző az előképző és az alapfok évfolyamainak felépítésére a **teraszos építkezés** (Bruner, 1968). A tananyag egymásra épülése közben egy adott ponton, programunkban kétféleképpen, lehetőség nyílik arra, hogy a megszerzett ismereteket más formában és módszerrel mélyítsük, és gazdagítsuk.

I. A tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módja, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formái, valamint a magatartás és szorgalom minősítésének elvei

Pedagógiai munkánk szerves része, nélkülözhetetlen eleme a visszacsatolás, a tanulók munkájának ellenőrzése, tudásának értékelése. Az egyes tantárgyakból az értékelés időpontjának meghatározása a tematikus egységek figyelembevételével a pedagógusok kompetenciájába tartozik, ugyanakkor meg kell felelni az alábbi követelményeknek:

- tájékoztassa a pedagógust, a tanulót és a szülőt a végzett munka eredményéről,
- a tanuló tudását tükrözze,
- a fejlesztés érdekében fejezze ki a tanuló önmagához viszonyított előrehaladását,
- folyamatos és ösztönző hatású legyen,
- feleljen meg az életkori sajátosságoknak,
- jelölje ki a tovább fejlődés útját.

A pedagógiai értékelés lehetőségei, területei:

- diagnosztikai, formatív és szummatív értékelés (Bővebben kifejtve a Nevelési programban)

A pedagógiai értékelés viszonyítási területei:

- a tanulók tantervi követelményekhez viszonyított, tényleges tudása,
- egyéni eredmény viszonyítása a korábbi teljesítményhez,
- a csoport eredményeinek viszonyítása az országos értékekhez, eredményekhez.

1.1. A tanuló tanulmányi munkájának ellenőrzési módja

Évközi beszámoltatás

- gyakorlati feladat végrehajtása önállóan vagy tanári irányítással,
- szóbeli felelet,

- improvizáció,
- órai munka,
- haviteljesítmény értékelése havijeggyel,
- félévi osztályzat

Félévi vizsga

- tantermi gyakorlati és szóbeli vizsga

Év végi beszámoltatás (vizsga)

- nyilvános bemutató, vagy kiállítás,
- színpadi produkció,
- improvizáció,
- bemutató óra (tanári irányítással végrehajtott feladatok);
- gyakorlati feladat, feladatsor végrehajtása, portfólió készítés,
- szóbeli vizsga az elméleti tantárgyakból
- vagy írásbeli vizsga az elméleti tantárgyakból.

1.1.1. A beszámoltatási formák alkalmazásának szabályai

Az év végi beszámoltatás (vizsga)

- az előképző évfolyamain nem kötelező,
- az 1–6. alapfokú és 7-10 továbbképző évfolyamokon a tanult valamennyi tantárgyból kötelező
- gyakorlati tantárgyakból a nyilvános bemutató kötelező,
- a 10. évfolyamon a főtárgy követelményei alapján kötelező előadás bemutatása,
- a szaktanárok választása alapján lehetőség van a kombinált beszámoltatásra: több tantárgyból összevontan számolnak be a tanulók a tanév anyagából (pl. a színpadi előadást úgy kell összeállítani, hogy abból mérhető legyen a színjáték, a mozgásgyakorlatok, illetve a beszédgyakorlatok tantárgy adott évre előírt követelményeinek teljesítése is).

Év közben a beszámoltatás rendszeres (havonta 1 alkalom).

Művészeti alapvizsga az utolsó alapfokú évfolyamon tehető a tanév helyi rendje szerint

Művészeti záróvizsga az utolsó továbbképző évfolyamon tehető a tanév helyi rendje szerint.

1.2. A tanulók teljesítménye értékelésének, minősítésének formái

1.2.1. Az értékelés alapelvei, szempontjai

Az iskolánkban alkalmazott értékelési eljárást az alábbi alapelvek szerint határoztuk meg

- sokszínű, tervezett,
- serkentő, ösztönző hatású,
- személyre szabott és fejlesztő,
- folyamatos, rendszeres, minden tevékenységre kiterjedő,
- tanszaki követelményrendszerre épülő,
- tárgyilagos, objektív, méréseken alapuló,
- a tanuló személyiségét fejlesztő, segítő szándékú
- következetes, szakszerű és felelősségteljes,
- szorongásmentes légkörben történjen,
- holisztikus szemléletű legyen,
- céljai és követelményei mindenki (tanár, diák, szülő) számára legyenek előre ismertek

1.2.2. Mérés -értékelés, eredményesség-hatékonyság

Az értékelés alapja az **információgyűjtés**, a **mérés**, amelyek más mérési eredményekkel összevetve igazán informatívak. Az értékelés tartalmazza a viszonyítás mozzanatát is. Az eredményesség megállapításakor figyelembe vesszük a körülményeket is, a kiinduló állapotot és a megtett utat.

A **hatékonyság** a ráfordított idővel és tanár és tanuló által megtett erőfeszítés vizsgálatával értelmezhető. Az értékelés fontos eleme a **visszajelzés**. A pozitív értékelés motiváló hatású. A holisztikus értékelési szemlélet szerint **figyelembe vesszük a tanulás elméleti, viselkedési, szociális és érzelmi vonatkozásait**. Mindezek alapján határozzuk meg a tanulási folyamat **következő lépéseit**. A humanisztikus értékelés elveit is alkalmazzuk, amely jelentős mértékben **figyelembe veszi a tanuló körülményeit is**.

1.2.3. Az értékelés típusai

Iskolánkban az alábbi értékelési típusokat alkalmazzuk.

- **diagnosztikus (helyzetfeltáró),**
- **formatív (fejlesztő),**
- **és szummatív (összegző).**

A **diagnosztikus értékelés** az előzetes tudás és a tanulási alkalmasság megállapítása abból a célból, hogy a következő folyamat irányításához a szükséges döntéseket meg lehessen hozni.

Tanév eleji diagnosztikus értékelés

A diagnosztikus értékelés eredménye olyan információk együttese, amely meghatározza a tartalom, a módszerek, az eszközök, a szervezési módok és formák megválasztását.

Tanév közbeni diagnosztikus értékelés

Ezen ismeretek alapján a pedagógus javasolhatja a tanulási stílus megváltoztatását, módosíthat saját módszerein, tanítási stratégiáin, információ gyűjt a követelmények teljesíthetőségéről is.

Tanév végi diagnosztikus értékelés

A tanuló visszajelzést kap a tanév alatt elért eredményekről, a témaköröket, a témákat, milyen szinten sajátította el, miben maradt le a követelményektől. A szummatív értékelésnél sokkal részletesebb, tárgy- és ténytörűbb

Formatív értékelés

A legfontosabb cél a **tanulási képességek fejlesztése**. Ha a tanulók megismerik saját tanulásuk jellegzetességeit, képesek beszélni a tanulásról és vannak eszközeik a tanulási célok elérésére, akkor könnyebben alkalmazzák őket mindennapi problémamegoldó helyzetekben is. A tanuló fejlődését, egyéni haladását értékeli; a kudarcait, illetve az elért sikereket jelzi vissza. Az értékelés lényege valóban maga a fejlesztés, hiszen a diákok önfejlesztésére, énképére, önértékelésére is hat. Előtérbe kerülnek az érzelmi és akarati tényezők, a tanulói és tanári motivációk, az egyéni igények és szükségletek. Az érdeklődésnek és az attitűdnek megfelelően biztosítjuk minden tanuló számára a lehető legjobb eredmény elérését.

A tanárok mintákat, modelleket nyújtanak a tanuláshoz, megtanítják az önértékelési módszereket, segítenek elemezni, hogy az addig alkalmazott tanulási stratégia mennyire volt eredményes az egyes tanulók esetében, hogy kialakítsák saját tanulási stratégiájukat.

Interaktivitásra, folyamatos visszajelzésre, kommunikációra, bizalmi légkörre épít, magát a tanulási folyamatot alakítja, formálja, növeli a motivációs tényezőket.

Szummatív értékelés

Az összegző, minősítő (**szummatív**) értékelést összetettebb, önállóbb tanulási folyamat végén alkalmazzunk. Egy lezárt időszakra vonatkozóan (tematikus egység) a megszerzett tudásnak a tanulási folyamat eredményességének vizsgálatára szolgál. Alkalmas a minősítésre, vagy a szelekcióra, meghatározhatja a továbbhaladás lehetőségét.

A szummatív értékelés akkor látja el funkcióját, ha mint mérés:

- korrekt: érvényes, megbízható, objektív,
- ismert szempontrendszer alapján történik,
- megfelelő érzékenységgű a tanulók közötti különbségek feltárására,
- igazságos.

1.2.4. Az értékelés módszerei

Helyzetfeltáró értékelés módszere

- szintfelmérés,
- képességmérés,
- teszt,
- önkontrollos határvizsgálat,
- kontrollesoportos vizsgálat.

Formatív értékelés módszerei

A tanulásba és a tanórai tervezésbe az értékelés konzisztensen kapcsolódik be. Ebben az esetben a tanuló nem azért tanul, hogy jó jegyet kapjon, hanem maga a pedagógiai értékelés van a tanulásért, amely folyamatos és kölcsönös együttműködésen alapul. A tanári értékelés mellett jelentős szerepet játszik az **ön- és a társ értékelése is**.

A tanár határozza meg a tanulói teljesítmény kívánatos szintjét, a konkrét célokat, gyűjti az információkat a tanulói teljesítmény alakulásáról. Az értékelési eszközök, eljárások, illetve a tanítási, tanulási technikák is flexibilisek, módosíthatók, alkalmazkodnak a tanulási szükségletek változásaihoz, így interaktívabb kapcsolat jön létre a tanuló és a tanár között.

A formatív értékelési rendszerünk gyakorlat orientált, nem törekszünk az adminisztrációs terhek növelésére. Intézményünkben a leghatékonyabb módszernek a **fejlesztő értékelést** tartjuk. Célja, hogy megállapítsa a tanuló fejlődését és tanulási szükségleteit és ehhez igazítsa a tanítást, és magát a tanulási folyamatot segíti.

Formatív értékelési módszerek

- portfóliók, feljegyzések, tanulói naplók,
- visszajelzések, pozitív megerősítés, biztatás,
- hibák feltárása, javítása,
- megbeszélések,
- elemzések,
- kérdések,
- rávezetés,
- tanulói önértékelés,
- társak értékelése,
- csoportmegbeszélés,
- követelmény minták, példatárak alkalmazása,
- integrált oktatási formák alkalmazása (nagy összefüggések bemutatása),
- fogalmi térképezés.

Fejlesztő értékelés alkalmazásának feladatai

- olyan osztálytermi légkör kialakítása, amelyben a diákok biztonságban érzik magukat,
- a tanulási célok meghatározása és az egyéni tanulói fejlődés lépéseinek követése,
- a tanítási módszerek sokfélesége annak érdekében, hogy a különböző tanulási igényű tanulók szükségleteinek megfeleljenek,
- a tanulók haladásának, teljesítményének változatos értékelése,
- a tanulói teljesítményre, haladásra adott gyakori visszajelzés és a tanítás módjának folyamatos alakítása a tanuló fejlődési szükségleteihez igazodva,
- a tanulók aktív részvétele a tanulási folyamatban.

A szülőkkel való együttműködés segítheti az egyéni szükségletek kölcsönös felismerését: a tanár és a szülő számára is megkönnyíti, hogy hatékony segítséget nyújtsanak a tanulónak.

Szummatív értékelés módszerei

- gyakorlati tudás bemutatása,
- szóbeli vizsga,
- írásbeli vizsga, teszt,
- színpadi bemutató,
- kiállítási portfólió.

1.2.5. A tanulói teljesítmény értékelése

Félévi és tanév végi osztályozás

A tanuló munkáját havonként, félévkor és a tanév végén osztályozni kell. A félévi, illetve tanév végi osztályzatnak a tanuló félévi, illetve egész évi munkáját, valamint a tanév végi beszámolón mutatott teljesítményét kell tükröznie.

A félévi osztályzatot a tanár állapítja meg az első félév érdemjegyei alapján, valamint az osztály előtt zajló félévi házi vizsga illetve vizsgamunka elkészítése alapján.

A tanuló tanév végén a főtárgyból és a választható tárgyból egyaránt az adott művészeti ág tantárgyaiból év végi vizsgát köteles tenni.

Tanév végén a tanulók az év során végzett munkájukról színpadi előadás, kiállítás keretében adnak számot. Indokolt esetben lehetőség van arra, hogy több évfolyam anyagából összevont vizsgát tegyenek. Ebben az esetben az eredménynek megfelelően magasabb évfolyamba léptethető.

Egész évi munkája alapján kell osztályozni azt a tanulót, aki betegség, vagy testi sérülés miatt az év végi vizsgán megjelenni nem tud és távolmaradásának okát orvosi igazolással bizonyítja. Ebben az esetben a bizonyítvány és a törzslap megjegyzés rovatában fel kell tüntetni, hogy a tanév végi beszámolón nem vett részt.

A tanév végi vizsgára nem bocsátható, illetve nem osztályozható az a tanuló, akinek a tanévben az igazolt és igazolatlan mulasztásai együttesen meghaladják az előírt kötelező óraszám egyharmadát, kivéve, ha a tananyagot elsajátította és nevelőtestületi engedéllyel beszámolót tesz. Az osztályzatokat félévkor számjeggyel a tájékoztató füzetbe, év végén a naplóba, a törzslapra és a bizonyítványba szómegjelöléssel és számjeggyel kell bejegyezni.

Ha a tanuló valamely kötelező tárgy tanulása alól felmentést kapott, a felmentés tényét félévkor a tájékoztató füzetben, tanév végén a törzslapra és a bizonyítványba az osztályzat rovatban "fm" rövidítéssel kell jelezni.

Szöveges értékelés

Az előképző első és második évfolyamán az értékelés szöveges, az alábbiak szerint:

- **FSZ** Felzárkóztatásra szorul
- **MT** Megfelelően teljesített
- **JT** Jól teljesített
- **KT** Kiválóan teljesített

A tanítási naplóba sem kerülhet be érdemjegy, hanem a fenti rövidítéseket kell alkalmazni:

A pedagógus a tanuló teljesítményét az alapfok és a továbbképző évfolyamain a tanítási év közben **érdemjeggyel** értékeli, félévkor és a tanítási **év végén osztályzattal** minősíti.

Az Alapfok 1-6-ig és a Továbbképző 7-10-ig évfolyamán az érdemjegyek és osztályzatok a következők:

- **Jeles (5):** aki ismeri, érti, tudja, reprodukálni képes a tananyagot, pontosan szabatosan fogalmaz, a megszerzett ismereteit képes alkalmazni, önállóan tanári segítség nélkül, szabadon ad elő.
- **Jó (4):** aki kevés jelentéktelen hibával dolgozik, apró bizonytalanságok jellemzik, kisebb előadási hibákat vét, de törekszik a hiányosság leküzdésére. Előadásában, munkájában kevés tanári segítséget igényel.
- **Közepes (3):** aki pontatlan, több hibával dolgozik, többszörösen szorul nevelői segítségre, ismeretei felszínesek, kevésbé tud önállóan dolgozni.
- **Elégséges (2):** aki nagy hibaszázalékkal dolgozik, csak a tananyag minimumot teljesíti, képtelen az önálló feladatmegoldásra.
- **Elégtelen (1):** aki a tananyagot minimálisan sem sajátítja el, tanári irányítással sem képes a tananyag reprodukálására

1.2.6. A szorgalom értékelésének, minősítésének formái

A szorgalom értékelése

A főtárgyi szorgalmat havonként folyamatosan értékelni kell.

A szorgalom értékelése az előképző évfolyamain szövegesen történik az alábbiak szerint:

- **P** példás
- **J** jó
- **V** változó
- **H** hanyag

Az alapfok és továbbképző évfolyamain a szorgalom minősítésére 4 fokozatot kell használni:

példás (5), jó (4), változó (3), hanyag (2).

A szorgalom minősítését félévkor szám- és szómegjelöléssel a félévi értesítőbe, tanév végén pedig a naplóba, a törzslapra, valamint a bizonyítvány megfelelő rovatába kell bejegyezni.

Példás:

- annak a tanulónak a szorgalma, aki a tanulmányi munkában kitartó, a tőle telhető legjobb eredményre törekszik;
- munkája pontos, megbízható, precíz, törekszik a hibátlan munkavégzésre;
- többletfeladatokat vállal, feladatait maximális önállósággal és megbízhatóan végzi el;
- kötelességtudata magas fokú, munkatempója állandó, lankadatlan, mindig készül, figyel, érdeklődő;
- érdeklődése sokirányú, egyes tantárgyakban a tananyagon felül is produkál, ismeretanyaga a tananyagon kívülre is kiterjed.

Jó:

- a tanuló szorgalma, ha figyel az órákon, az órákra képességeihez mérten lelkiismeretesen készül, az órán megfelelően dolgozik, de többre nem törekszik;
- ösztönző hatásokra rendszeresen dolgozik, és ellenőrzi munkáját, önmagát;
- általában felkészül, de különösen érdeklődést nem mutat, az órai aktivitása, a munkához való viszonya jó;
- érdeklődése megmarad az iskolai tananyag keretein belül.

Változó:

- annak a tanulónak a szorgalma, aki munkája ingadozó, hanyag és jó munkák váltogatják egymást;
- önállóan, csak utasításra kezd a munkához, nem ellenőrzi önmagát;
- munkája változékony, gyakran dolgozik képességszintje alatt;
- szétszórtság jellemzi, ritkán figyel valamire.

Hanyag:

- a tanuló szorgalma, ha fegyelmezetlenül dolgozik, megbízhatatlan, a munkáját nem végzi el;
- képességeihez, a körülményeihez képest csak vonakodva és keveset tesz tanulmányi előrehaladása érdekében, munkavégzése megbízhatatlan, pontatlan;
- gyakran mulasztja el kötelességeit, munkafegyelme rossz;
- érdektelenség, teljes közömbösség jellemzi.

A szorgalom félévi és év végi minősítése

A tanulók szorgalmának félévi és év végi minősítéséhez a nevelőtestület felé a főtárgy tanár tesz javaslatot a nevelőtestületi osztályozó értekezleteken.

A főtárgy tanár a javaslattétel előtt kikéri az osztályközösség és az osztályban tanító tanárok véleményét.

A tanulók szorgalmának és értékelését (érdemjegyét) a nevelőtestület hagyja jóvá. Vitás esetekben a nevelőtestület szótöbbséggel határoz.

1.2.7. A tanuló magatartásának értékelése

A tanulók magatartását ebben az intézménytípusban nem értékeljük. Az iskolában használatos tanügyi nyomtatványokon a magatartás nem szerepel.

1.2.8. Továbbhaladás az iskolában

Félévenkénti tájékoztató értékelés után, a tanév végén a nevelőtestület dönt a tanuló továbbhaladásáról.

A tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette.

A tanuló kiemelkedő előrehaladása esetén a főtárgy tanár javaslata alapján a tanuló és a szülő egyetértésével az igazgató dönt a rendkívüli továbbhaladásról.

Ezen esetben a tanuló több évfolyam anyagából **osztályozó vizsgát** tehet, amely vizsgabizottság előtt zajlik.

A tanuló az utolsó alapfokú évfolyamon **művészeti alapvizsgát** tehet, az utolsó továbbképző évfolyamon pedig **művészeti záróvizsgát** tehet.

Akik a 2004/2005. tanévben kezdték meg tanulmányaikat az alapfokú művészetoktatási intézmény első alapfokú évfolyamán, a továbbképző évfolyamokra művészeti alapvizsga letétele után léphetnek.

1.2.9. A magasabb évfolyamba lépés feltételei

A tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha az előírt tanulmányi követelményeknek eleget tett. Ha a tanév végén a tanuló elégtelen osztályzatot kapott, javítóvizsgát tehet.

Az iskola magasabb évfolyamára lépés egyik alapfeltétele a foglalkozások rendszeres látogatása, mert a képzés elsősorban gyakorlati foglalkozásokra épül, amelyet tanári irányítás nélkül nem lehet elsajátítani.

1.3. A tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elvek

1.3.1. A tanuló jutalmazása

Azt a tanulót, aki képességeihez mérten:

- folyamatosan jó tanulmányi eredményt ér el,
- iskolai, illetve iskolán kívüli tanulmányi versenyeken, vetélkedőkön, előadásokon, bemutatókon vesz részt,
- bármely más módon hozzájárul az iskola jó hírnevének megőrzéséhez és növeléséhez
- az iskola jutalomban részesítheti.

Az iskolai jutalmazás formái

Az iskolában tanév közben elismerésként a következő dicséretek adhatók:

- főtárgy tanári dicséret,
- igazgatói dicséret,
- nevelőtestületi dicséret,

A dicséretet a tanuló bizonyítványába be kell vezetni.

Országos szintű versenyeken, vetélkedőkön, ill. előadásokon, bemutatókon eredményesen szereplő tanulók (1-3 helyezés) igazgatói dicséretben részesülhetnek.

A tanulók jutalmazásának elvei

A tanulói közösségek vagy az egyes tanulók szorgalmában, tanulmányi munkájában elért kimagasló eredmények jutalmazása fontos pedagógiai ösztönzési eszköz.

A felsorolt dicséret, jutalmak adására az iskola pedagógusai javaslatot tehetnek.

Az egyes tanulók jutalmazásának lehetőségei

Szaktanári dicséret adható a tanévben több alkalommal a rendszeres, eredményes felkészülésért, kiemelkedő haladásért, egy-egy feladat példamutató megoldásáért.

A dicséretet a tájékoztató füzetbe, illetve az év végi bizonyítvány és a nyilvántartási lap jegyzet rovatába be kell jegyezni.

Az igazgatói dicséretben, részesült tanulót az igazgató oklevéllel, könyvvél vagy más módon is megjutalmazhatja (belföldi vagy külföldi csereszereplés, táborozás, különleges jelmez kölcsönzése.)

Az igazgató a kitűnő tanulmányi eredményt elérő tanulók tandíját csökkentheti.

1.4. Az otthoni, napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai.

Az alapfokú művészeti iskolában napközi és tanulószoba nem működik. Otthoni házi feladat elsősorban a folklórismeret és a tánc történet tantárgyak kapcsán adható, egyéni beszámolók, házi dolgozatok, kiselőadások formájában. A gyakorlás, mint házi feladat minden tanszakra alapvetően jellemző tevékenység.

II. Az alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei

A művészetoktatás gyakorlat orientált, ezért tankönyv használata a képzés során nem szükséges.

Az iskola nem ír elő kötelező tankönyvet a tanulók számára.

Saját fejlesztésű taneszköz a néptánc tanszakon készült Néptánc Oskola címmel. Az iskolai példányokat a pedagógusok használhatják a tanítási órákon, illetve elkészült a Digitális néptánc Oskola, amelyet elektronikusan is használhatnak a gyerekek.

Az alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek, taneszközök, tankönyvvé nem nyilvánított szakkönyvek kiválasztásának elvei csak általánosságban határozhatók meg és leginkább a pedagógusok használják a tanítási folyamatok során.

Az iskolánkban használatos segédanyagok, taneszközök

- Néptánc Oskola, Digitális Néptánc Oskola, az alapfokú évfolyamok számára,
- szakkönyvek,
- albumok,
- videó felvételek,
- zenefelvételek,
- autentikus anyagok,
- DVD-k,
- mozgásfejlesztő eszközök,
- szövegekönyvek,
- rajzeszközök.

A fentiekén túl a szaktanár feladata, hogy irányítsa a tanulók figyelmét a szakkönyvek, a szakmai folyóiratok, kiadványok olvasására. Egyéni kutatómunkák, pályamunkák, házi dolgozatok elkészítéséhez szintén szükséges a megfelelő szakirodalom ismerete.

III. A választható tantárgyak, foglalkozások, továbbá ezek esetében a pedagógusválasztás szabályai

Az intézményünkbe jelentkező tanulók jelentkezési lapjukat közvetlenül a választott pedagógushoz adják le. A maximális létszám elérést követően csak akkor választhatja a tanuló a pedagógust, ha megfelelő jelentkező van újabb csoport indítására és a tantárgyfelosztás azt lehetővé teszi.

A heti négy kötelező tanítási órán felül a tanulók szabadon választható tantárgyakat is tanulhatnak a tantárgyválasztás szabályai szerint.

Heti négy kötelező tanítási órán felül további két óra térítési díj megfizetésével vehető igénybe, tandíj fizetési kötelezettség ebben az esetben nincs.

A szabadon választható tantárgyak tanulásának feltételei

- minimum 15 fő jelentkezése,
- térítési díj megfizetése szeptember hónapban.

3.1. A tantárgyválasztás és a tantárgyválasztás módosításának eljárásrendje

Az iskola igazgatója

- a nevelőtestület javaslatát figyelembe véve minden év **március 10-ig** elkészíti a tantárgyválasztási tájékoztatót;
- a kikért véleményeket ismerteti a nevelőtestülettel, kikéri véleményét, majd véglegesíti a tantárgyválasztási tájékoztatót;
- **minden év április 15-ig** a hirdetőtáblán közzéteszi a következő tanévre szóló véglegesített tantárgyválasztási tájékoztatót és jelentkezési űrlapot, amely tartalmazza a választható tantárgyak megnevezését évfolyamonként és előreláthatóan az oktató pedagógus nevét.

A tanulók

- az osztályfőnöktől/iskolaitkártól kérhetnek jelentkezési űrlapot,
- a tanuló május 20-ig adhatja le a tantárgy és a felkészülési szint, valamint a tanár megválasztásával kapcsolatos döntését a jelentkezési űrlapon;
- a tantárgyválasztás jogát a szülő (törvényes képviselő) és a tizennyolcadik életévét be nem töltött tanuló közösen gyakorolja, ezért az érvényesség érdekében a jelentkezési űrlapot **mindegyiküknek** alá kell írni; ha a tanuló tizennyolcadik életévét a döntés meghozatalakor betöltötte, a tantárgyválasztás jogát önállóan gyakorolja, a jelentkezési űrlapot egyedül írja alá.

A tantárgyválasztás módosításáról

- ha a tanuló választását módosítani szeretné, augusztus 20-ig írásbeli kérelemmel fordulhat az iskola igazgatójához;
- a tanuló az igazgató engedélyével módosíthatja választását, a tanulót e jogáról írásban a jelentkezési űrlapon tájékoztatja az iskola.

IV. A nevelő-oktató munka megtervezése

A pedagógiai folyamattervezés alapdokumentuma a **csoporthatározó és a tematikus terv**.

A tematikus tervezést meghatározó a csoportprofilban meghatározott szempontok

- a tanulók életkora (az alapfokú művészeti képzést különböző életkorban lehet elkezdni, így a tananyagtartalom meghatározásakor figyelembe kell venni az életkori sajátosságokat, amelynek megfelelően dúsíthatja, gazdagíthatja, vagy csökkentheti is a tananyagot a pedagógus)
- igények, szükségletek,
- terhelhetőség,
- szociokulturális háttér,
- egyéni és közösségi fejlesztési lehetőségek,
- egyéni bánásmódot igénylők,
- speciális helyzetek.

Az adott évfolyamon a nevelési oktatási folyamatok megtervezését rendszerszerűen kell megvalósítani, figyelembe kell venni az alapfokú és a továbbképző évfolyamok tanterv által meghatározott kimeneti követelményeit, valamint a tananyag egymásra épülését a spirális rendezés elve szerint kell megtervezni.

A tematikus tervekben szerepelnie kell, hogy a fejlesztési célokat a pedagógus milyen konkrét tananyag magtanításával és milyen módszerekkel kívánják elérni.

Ilyen módon maximálisan érvényesül a pedagógus szakmai szabadsága, nagyobb teret kap az alkotói fantázia, jobban érvényesülnek a pedagógus kompetenciái is, ugyanakkor a tanterv egységes célrendszere miatt az iskolán belüli és az iskolán kívüli átjárhatóság is megvalósul. A pedagógus szakmai kiteljesedése motiváltsága színesebb és gazdagabb iskolai arculatot eredményez.

Nevelő-oktató munkánk középpontjában a tanulói tevékenység áll, a tananyag eszköz a személyiség sokoldalú fejlesztéséhez, a szakmai képességek és kulcskompetenciák fejlesztéséhez. A tematikus tervek a célok elérésének tudatos tervezésére szolgálnak, amelyet a terjedelme miatt elektronikusan tárolunk. A változásokat is elektronikusan (más színnel) vezetni kell. A tematikus terveket az igazgatóhelyettesek hagyják jóvá.

A tematikus tervezéskor figyelembe kell venni az iskolai célokat és feladatokat az Éves Munkatervben foglaltak szerint.

Óraszámok meghatározása

Az előképző évfolyamain a fenntartó az igazgató előterjesztése alapján határozza meg a heti kötelező óraszámot. A kötelező óraszám telephelyenként a szülői igényeket és a pedagógus órarendjét figyelembe véve változó lehet: 2 vagy 4 óra. Az alapfokú és a továbbképző évfolyamokon a kötelező óraszám heti 4 óra. Ettől magasabb óraszámról az igazgató előterjesztése alapján a fenntartó dönt. Ebben az esetben többletkiadás keletkezik, amelyhez szükséges a fenntartó jóváhagyása.

A tanítási órák szervezése

A tanítási órákat alapvetően 2x45 perces időkeretben szervezzük, de lehetőség van a 4x45 perces tanórák megtartására is. A heti kötelező négy tanítási óra egy napon is szervezhető, ebben az esetben a tanszaknak tevékenységéhez és sajátosságához igazodva szünetet kell biztosítani.

Az órarendet és ezen belül a tanítási órák rendjét a helyi igényeknek és szükségleteknek megfelelően a pedagógusok állítják össze és az igazgató hagyja jóvá.

Indokolt esetben szombati tanítási nap is elrendelhető.

Az évfolyamok összevonásának szabályai

Az összevont osztályok esetén a differenciálás és dúsitás módszerét kell alkalmazni. A tematikus tervekben fel kell tüntetni a különböző évfolyamokra vonatkozó fejlesztési és szakmai terveket. Az elméleti tantárgyak esetén a tananyag feldolgozásának szintjét, módszerét és tematikáját a csoport összetétele alapján szintén a pedagógus határozza meg.

Az elméleti tantárgy tananyagtartalmát a csoporton belüli évfolyamokra lebontva úgy kell megtervezni, hogy a kimeneti időszakra a tananyagtartalmat minden tanuló a követelményeknek megfelelően sajátítsa el. A mélységében történő gazdagítás és a projektmunka alkalmazásával, a tananyag újszerű feldolgozásával a magasabb évfolyam tanulói is motiváltak lesznek a tananyag megismerésében. A differenciálás az alkalmazható tudás megszerzésében is jelentős szerepet játszik.

Összevont osztály esetében amennyiben a magasabb évfolyamon elméleti tantárgy is kötelező, a csoportban differenciáltan kell a tananyagot feldolgozni.

Integrált óraszervezés a néptánc tanszakon és a képzőművészeti, a grafika és festészet tanszakon valósul meg iskolánkban. Szabályozása a tanszakok programjában található.

Összevont és egyben integrált óraszervezés esetén néptánc tanszakon egy folklór témakör gyakorlati feldolgozására kerül sor.

V. A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezésének elvei

5.1. A csoportbontások, tanórán kívüli foglalkozások szervezésének elvei

Csoportbontásban megvalósított órakeret iskolánkban nem indokolt, és nem biztosított.

Csoportbontásban végzett oktatás alkalmanként elsősorban a **néptánc tanszakon fordulhat elő**, amennyiben szakmai kritériumok azt indokoltá teszik, pl. nemek szerinti csoportbontás, férfitáncok, női táncok tanítása során.

A tanórán kívüli foglalkozásokat a pedagógusok hirdetik meg. A pedagógusok a tanórán kívüli foglalkozásokat önként vállalt feladatként, vagy pályázat keretei közötti finanszírozás szerint valósítják meg.

A tanórán kívüli foglalkozásokról a pedagógusok írásban tájékoztatják a szülőket. Az ingyenesen igénybe vehető programok mellett térítési díj ellenében igénybe vehető programokat is kínálunk.

A térítési díj fizetéséhez kötött programok nem kötelezőek.

A szülőket írásban tájékoztatjuk, mely programokat biztosítja ingyenesen az iskola, és melyek esetében kell a költségeket megtéríteni.

5.2. Tanórán kívüli tevékenységek

Tanulmányi kirándulás

A tanulmányi kirándulás célja valamely művészeti ággal való szorosabb megismerkedés. A kirándulás során kiszakadva a megszokott mindennapi környezetből a tanulás oldottabb formában és nem a tanítás –tanulás folyamatában, hanem művészi élmények közvetése útján valósul meg. **A költségek megfizetésével, vagy támogatással szervezhető tevékenység.**

Kirándulás, közösségi rendezvények

A közösség összekovácsolását szolgáló programok, rendezvények célja a közös kötetlen együttlét, a kikapcsolódás, egymás megismerése, a közös élmények biztosítása. **Amennyiben költséggel jár a program, akkor a költségek megfizetésével, vagy támogatással szervezhető tevékenység.**

Nyári táborozás

Az iskola támogatja a nyári szakmai táborok szervezését, amelynek célja egy egy témában való elmélyülés, a következő tanév feladatainak előkészítése.

A szakmai feladatokon túl a kötetlen együttlét, a tábori élet adta programok összekovácsoló ereje igen fontos a közösségi nevelés szempontjából.

A táborok megvalósításához pályázati tevékenységet folytatunk, illetve az iskola is hozzájárulhat a költségekhez. Alapvetően azonban a költségek megfizetésével szervezhető program.

Tehetséggondozó óra

A tehetséges tanulók számára egyénre szabott feladatok és célok megvalósítására szervezett foglalkozás.

Tehetséggondozó foglalkozás hátrányos helyzetű tanulók és hátrányos helyzetű településen élő tanulók számára is biztosított. A tehetséggondozás megvalósul a tanítási órán belül és kívül. Mindkét esetben ingyenes szolgáltatás, a pedagógusok alapfeladatához tartozik. A tanítási órán kívüli formákról a szülőket tájékoztatni kell. Amennyiben tehetségazonosító pszichológiai mérés is része a programnak, ki kell kérni a szülők hozzájárulását. A tehetséggondozó óra megtartása történhet pályázati támogatásból is.

Tehetségműhely, tehetséggondozó program

Olyan szervezett keretekben működő, a tehetséggondozás témában felkészült szakember-szakemberek irányításával szerveződő csoport, amely képes legalább egy területen az általa kialakított, vagy átvett eljárás alapján, a választott célcsoport sajátosságait figyelembe vevő tehetségsegítő programot kidolgozni és azt eredményesen megvalósítani.

A műhelynek rendelkeznie kell a program eredményeit mérő eljárással.

A műhelyek szervezeti hovatartozás szerint lehetnek a Nemzeti Tehetségsegítő Tanácsnál regisztrált, akkreditált Tehetségpontok keretében, vagy más szervezeti keretben működők.

A gyermekek részére ingyenes szolgáltatás. A pedagógusok alapfeladata, de pályázati keretek között plusz díjazásban is részesülhetnek a pedagógusok.

Az intézményvezető feladata, hogy minél több pályázat megírásával és támogatási összeg elnyerésével segítse a tehetséggondozó pedagógusok munkáját.

Hétfélig próba

Egy adott közösség, vagy egyén számára térítési díj megfizetése nélkül meghirdetett program, valamely szakmai cél megvalósítása érdekében.

A hétvégi próba a pedagógusok önként vállalt tevékenysége, az önkéntes hétvégi munkavégzés azonban támogatható pályázati bevételekből, vagy a fenntartó által biztosított egyéb bevételekből is. Alapesetben önkéntes munkának minősül.

Fellépések

Az iskola saját rendezvényein szervezett bemutatókon fellépéseken a megjelenés kötelező. A tanév rendje szerinti bemutatókon túl, egyéb felkérések alapján is szervezhető fellépés, bemutató. Erről a szülőket tájékoztatni kell. A tanulókat ebben az esetben költség nem terheli.

Amennyiben a művészeti csoport fellépéséért az iskola bevételre tesz szert, a bevételt az adott csoport működésére, közösségi, vagy szakmai rendezvényeinek, céljainak megvalósítására kell fordítani.

A fellépések többnyire hétvégén valósulnak meg, amely a pedagógusok tekintetében alapesetben önkéntes munkavégzésnek számít, hiszen az iskola jellege megköveteli a szakmai munka eredményeinek bemutatását.

Részvétel országos versenyeken, szakmai programokon

A tanulók számára ingyenes az országos tanulmányi versenyeken való részvétel. Egyéb versenyek, szakmai programok esetében a részvétel köthető költségtérítés megfizetéséhez. A költségtérítés mértékét a szülőkkel egyeztetve kell kialakítani.

5.3. Intézményi hagyományok, szokások

A Vásárhelyi László Református Alapfokú Művészeti Iskola hagyományos rendezvényei, programjai

- Vécsey - Vásárhelyi Kamara Néptánc- és Népdaléneklési Verseny,
- Krutilla József Országos Akvarellfestő Verseny,
- Beugrócska Improvizációs Verseny,
- Farsangi Rögtönzések,
- Tehetségnapok,
- Tehetségkonferencia,
- Ifjúsági Néptáncfesztivál,
- Észak-alföldi Regionális Diákszínjátzó Találkozó,
- Néptánc Antológia,
- VLAMI- NYÍRSÉG, Apraja-nagyja Gálaműsor,

- SZÍN-KÉP-TÁRLAT, kiállítás.

Szakmai kiadványaink

- Demarcsek Zsuzsa, Kácsor-Ignác Gabriella, Kovács Zsuzsanna: Néptánc Oskola,
- Matyasovszki József: Vásárhelyi László- Emlékkönyv egy izzó szenvedélyű táncos életről,
- Demarcsek Zsuzsa, Mirezák Katalin, Mező Ferenc: Tánc-OK - A táncos tehetség azonosítása és gondozása.
- Császári Viktória, Mócsánné Nagy Ágnes, Demarcsek Zsuzsa: Tehetséggondozás a drámapedagógia módszereivel a Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskolában
- Projektek bemutatásáról szóló prospektusok
- Színjáték, grafika és festészet, néptánc tanszaki prospektus

Tanítványaink minden tanévben a Múzeumfaluban közreműködnek a néphagyományok megőrzésében, tovább éltetésében: húsvét, pünkösöd, majális.

Minden tanszakon részt veszünk megyei, regionális és országos szakmai bemutatókon, versenyeken.

Minden tanítványunk részt vesz a tanév végi kiállításokon és bemutatókon.

Tízévente jubileumi előadást szervezünk.

Szokások, öltözködés, viselkedés, ünnepek rendje

A művészeti órákon a megfelelő öltözéket a pedagógusok határozzák meg.

A táncművészeti ágon elvárás a rendezett összefogott hajviselet, a tréningruha, a tánchoz a lányoknak szoknya.

A színjáték tanszakon könnyű, nem utcai viselet használata javasolt.

A festészet tanszakon célszerű az utcai ruhát védő öltözetet (régii nagyméretű ing, vagy kötény) alkalmazni.

Viselkedés tekintetében az általános erkölcsnek megfelelő magatartást és viselkedést várunk el tanítványainktól.

Az állami ünnepekről csoportszintű megemlékezést tartunk. Felkérésre nemzeti ünnepeinken művészeti csoportjaink közreműködőként szerepelnek, illetve csoportjaink önállóan is készítenek ünnepi műsorokat, megemlékezéseket városi, illetve megyei szinten.

VI. A gyermekek, tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

6.1. Esélyteremtő tevékenység

Célunk olyan pedagógia környezet kialakítása, ahol az iskola és a pedagógus alkalmazkodik a gyermekek eltérő kulturális, képességbeli és tanulási szükségleteihez. Ennek érdekében olyan művésztanárokat, pedagógusokat is alkalmaz az iskolánk, akik speciális szaktudással rendelkeznek és felkészültek a hátránnyal induló tanulókkal való foglalkozásra.

Munkánk akkor lehet csak eredményes, ha a szülőkkal való kapcsolattartás rendszeres és együttműködő.

A pedagógusok munkáját segítik olyan alkalmazottak, akiknek a feladata a szülők folyamatos tájékoztatása, a művészeti képzés szervezése, a feltételek biztosítása.

Kapcsolatot tartunk fenn a telephelyeinken működő cigány kisebbségi önkormányzatok vezetőivel és tagjaival, akik rendszeresen betekintenek iskolánk munkájába, részt vesznek a tanév végi bemutatóinkon, kiállításokon, valamint támogatják a tehetséges tanulókat.

6.2. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység

Az iskola a nehéz anyagi körülmények között élő gyerekeket speciális támogatásokkal segíti.

Kereseti igazolás és kérelem alapján a térítési díj csökkentésére, vagy elengedésére, szükség esetén taneszközök, próbaruhák biztosítására az éves költségvetés szerint nyílik lehetőség. A nagycsaládosok illetve több tanszakra járó tanulók is részesülhetnek ilyen kedvezményben.

A térítési díj összegét azonban nagyon sok család szociális helyzete miatt nem tudja megfizetni, ezért sok gyermek számára az alapfokú művészeti képzés elérhetetlen marad.

Intézményünk számukra kíván segítséget nyújtani azzal, hogy pályázat útján próbáljuk előteremteni a térítési díj fedezetét, vagy a tehetségalapon keresztül, vagy fenntartói támogatással nyújtunk segítséget.

Nyertes pályázat esetén a szociális gondokkal küzdő családok kérhetik a térítési díj támogatását egészben, vagy részben.

6.3. A hátránnyal indulók nevelésének feladatai

6.3.1. Rendszeresség

A művészeti képzésünkben részt vevő hátránnyal induló gyerekek rendszeresen járnak a foglalkozásokra, ennek köszönhetően a munkafegyelmük javult, érzelmi világuk gazdagodott. Az egyéni vagy a közösen végzett alkotó tevékenység növeli önbecsülésüket, fejleszti érzelmi és értelmi intelligenciájukat, elősegíti szocializációjukat.

6.3.2. Identitástudat kialakítása, szocializációs feladatok

Olyan megbízható légkört kell teremteni, amelyben a gyerek eljuthat arra a pontra, hogy alkotótevékenység révén kifejezhesse, felvállalhassa önmagát.

Az alkotás öröme mellett hangsúlyt fektetünk arra is, hogy munkájukat másokkal is megismertessük, versenyeken, megmérettetésen is részt vehessenek.

Az így szerzett sikerélmény óriási hatású, a család, a roma közösség is értékeli.

A tanítási órákon, kiállításokon, próbákon, színpadi előadásokon megfigyelt és elsajátított viselkedési norma, jelentős nevelési tényező.

Iskolánk biztosítja számukra az oktatáshoz szükséges eszközöket, valamint a lehetőségekhez mérten a hagyományos cigány viseletet.

Nevelő munkánk során a hagyományos és értékes népzenevel és néptáncal ismertetjük meg a gyerekeket, ezzel is formálva az ízlésüket.

6.3.3. Integráció

Iskolánk elkötelezett az integráció mellett. Tudatosan szervezünk olyan rendezvényeket, ahol az integrált együtt nevelés megvalósulhat.

Az integrációt támogató rendezvényeink, eseményeink

- **szakmai versenyek, találkozók,**
- **flashmob,**
- **integrált pályázati csoportmunka**
- **tehetségnap,**
- **integrált előadások létrehozása,**
- **roma-magyar táncház.**

A tanulócsoporthok szervezése

Adottságokban és képességekben heterogén jellegű csoportok kialakítása a célunk egymás elfogadását segítő, egymás munkáját ösztönző légkörben.

Sajátos hatásmechanizmusával a legeredményesebben fejleszti valamennyi csoporttag szociális képességeit.

A tananyag tekintetében

A tananyag sajátossága, hogy beépíti tájegységünk – Szatmár, Nyírség, Rétköz – népi hagyományait, beleértve a cigány hagyományokat is. A kulturális elfogadás elősegíti a diszkrimináció kiküszöbölését.

Közös bemutatók, kiállítások, versenyek

Az integrált csoportokban a tanulók egy-egy projekt létrehozásán közösen dolgoznak, mindenkinek van saját feladata, felelőssége, így jön létre az alkotás, kiállítás stb. A konkrét cél érdekében közösen végzett tevékenység, a siker és kudarcélmények, valamint azok közös feldolgozása elősegítik önmaguk és egymás elfogadását, fejlesztik együttműködési készségüket, munkamoráljukat, későbbi társadalmi beilleszkedésüket.

6.3.4. Esélykülönbségek csökkentése

A rászorultság elvének figyelembevételével a szociális hátrányok enyhítése érdekében végzett tevékenységeink

- esélyteremtő program működtetése,
- kedvezmények biztosítása,
- támogatás biztosítása,
- a felvételi eljárás során a hátrányos helyzet figyelembe vétele,
- tehetséggondozó program szervezése,
- továbbtanulást segítő program,
- integráció támogatása: közösségi programok, versenyek, bemutatók, kirándulások, táborok

Oktatási eszközök biztosítása

Festészet tanszakon: minden tanuló számára biztosított a szaktanterem, biztosítottak az évfolyamonként meghatározott tananyag elsajátításához szükséges eszközök, a tanév végi kiállításához szükséges eszközök, a versenyeken való részvételhez szükséges anyagok és eszközök

Színháték tanszakon: minden tanuló számára biztosított a szaktanterem, biztosítottak az oktatási eszközök, az előadásokhoz szükséges jelmezek és díszletek.

Néptánc tanszakon: minden tanuló számára biztosított a szaktanterem, biztosítottak az oktatási eszközök, az előadásokhoz szükséges fellépő ruhák és viseletek.

Szolgáltatások biztosítása

Iskolánk minden tanulója részt vesz az iskolai bemutatókon és kiállításokon. Minden tanuló a teljesítményéről bizonyítványt kap.

Az iskola rendezvényein a részvétel minden tanuló számára biztosított.

Versenyek

Minden tehetséges tanuló részt vehet a tehetséggondozó programban, képviselheti iskolánkat a helyi, megyei, regionális és országos szakmai versenyeken, rendezvényeken, fesztiválokon.

Továbbtanulás

A művészeti ágak megfelelően az igényeknek megfelelően segítjük tanulóink továbbtanulását.

VII. A nemzeti és etnikai kisebbség kultúrájának megjelenése a pedagógiai folyamatokban

Célunk, hogy a tanulóink megismerjék a környezetünkben élő nemzetiségek hagyományait és szokásait, tiszteljék egymás kulturális értékeit. A pedagógusok az éves tematikus tervekben tervezik meg a nemzetiségi tananyagtartalmakat.

Néptánc tanszakon a fejlesztési céloknak és az életkori sajátosságoknak megfelelően az alábbi nemzetiségi táncok épülnek a képzésbe.

- tírják táncok: gólyás, zsidó hapsz, nyúltánc
- szlovák táncok: karikázó, lassú és friss csárdás
- cigány táncok (szatmári cigány táncok, erdélyi csingerálás)

Szorgalmazzuk, hogy tanítványaink vegyenek részt a roma-magyar táncházakban.

Képzőművészeti ágon lehetőséget biztosítunk a fazekasmesterség kipróbálására. Megismerkedhetnek a gyerekek a roma képzőművészek alkotásaival, a hagyományos roma szín- és formavilág megismerésével.

Színművészeti ágon a roma irodalmi alkotások és mesék, versek feldolgozását építhetik be a pedagógusok a képzésbe.

Zeneművészeti ágon a cigány népzene vokális és hangszeres autentikus anyagának beépítését biztosítjuk. Pályázati tevékenységgel segítjük cigány autentikus zenekar működését, bevonjuk a zenekart szakmai programok megvalósításába, segítjük őket a szakmai programjuk minél színvonalasabb megvalósításában és abban is, hogy minél szélesebb körben ismertté váljanak. Rendszeresen szervezünk roma-magyar táncházat, programjainkhoz biztosítjuk cigány autentikus zenekar közreműködését.

VIII. A tanszakok speciális szabályai, arculati jellemzői

Arculati sajátosságok a néptánc tanszakon

A néptánc tanszak szakmai munkaközössége úgy döntött, hogy nem határozza meg minden évfolyamon a kötelező táncanyagot, hanem a pedagógus döntésére bízta a táncanyag kiválasztását. A pedagógus ismeri legjobban a csoport felkészültségét, igényét, terhelhetőségét, érdeklődését és összetételét, életkori jellemzőit, ezért a táncanyag meghatározásával a pedagógus képes a leghatékonyabb fejlesztési tervet készíteni a csoportja számára. A képességfejlesztést állítottuk a középpontba, amely alapján képesség válnak a tanulók az adott tánc típusnak megfelelő technikai és stílusbeli megvalósításra.

A Vásárhelyi László Református Alapfokú Művészeti Iskola a **Magyar Táncművészeti Egyetem Partnerintézménye 2002-től**. Az együttműködést 2010-től pályázat útján erősítettük meg.

A szakmai együttműködés formái:

- **hospitálás, tanítási gyakorlat megvalósítása,**
- **közös szakmai rendezvények,**
- **együttműködés szakmai anyagok, kiadványok létrehozásában,**

- előadások,
- kutatási tevékenységek,
- továbbtanulási programok, nyílt napok.

Az új típusú gyakorlólhely funkcióval kapcsolatos szabályozás

A főiskolai hallgatók felkészítését a mentor tanárok végzik. Az iskolai dokumentumok és az iskolai működés megismerését az intézményvezető is segíti. A főiskolai hallgatók a pedagógusképző intézménnyel kötött megállapodás alapján hospitálhatnak az iskola csoportjaiban, és elvégezhetik tanítási gyakorlataikat. A mentor tanárok munkájukat az iskolavezetéssel egyeztetve végzik, amelyet az SZMSZ szabályoz.

Hosszú távú terveink között szerepel a partneri együttműködés kiépítése a Nyíregyházi Egyetemmel is.

Intézményünkben a tanév végi bemutatókon a néptánc autentikus formanyelvén kívül a dramatikus és tematikus feldolgozás is megjelenik. A magyar néptánc alkalmas érzések, gondolatok, történetek megjelenítésére is. A tanszak pedagógusai nyitottak más művészeti ág formanyelvének, és a tánc kifejezési eszköztárának ötvözésére, amelynek eredményeként megszületik a tánc újraalkotása, a tartalom és a forma sajátos megjelenítése.

A pedagógusok személyes alkotói tehetségének kiteljesedésére is színteret és lehetőséget biztosít az intézmény.

A pedagógusok az önálló műhelymunka mellett egymással együttműködve táncos projektek létrehozásában is tevékenykednek.

A néptánc tanszak tanulói rendszeresen részt vesznek és nagy sikerrel szerepelnek a Megyei Pulyabálon. Fesztiválokön való szereplések eredményeként minden tanévben meghívást kapunk a Gyermek- vagy Ifjúsági Néptánc Antológiára.

Az iskola alapításától kezdve minden évben megrendezzük partnerintézményünkkel a Móricz Zsigmond Általános Iskola Vécsey Károly Tagintézményével közösen, a Vécsey- Vásárhelyi Országos Kamara Néptánc és Népdaléneklési Versenyt.

Minden alkalommal részt veszünk és jelentős szakmai eredményeket érünk el az országos tanulmányi versenyeken, országos szakmai rendezvényeken. Pedagógusaink képzőként vesznek részt továbbképzéseken, kiváló koreográfusok és aktív előadó művészeti tevékenységet is folytatnak.

Iskolánk elkötelezett a Nyírség Táncegyüttes utánpótlásnevelése mellett. Tanulóink rendszeresen részt vesznek a Nyírség Táncegyüttes műsorain, a Nyírség Nemzetközi Néptánc Fesztiválon, a

szaktáborokban. Hagyományainkhoz tartozik a VLAMI-NYÍRSÉG, Apraja- Nagyja Gálaműsor megvalósítása.

Arculati sajátosságok a színjáték tanszakon

A színjáték tanszak sokszínűségét jelentősen meghatározza, hogy drámapedagógusok és színészek közösen tervezik és szervezik a tanszakon tanulók nevelését, oktatását. A képzés során a táncművészeti tanszak együttműködésével tánc-és mozgásszínházi előadások is születnek. Nagyon fontosnak tartjuk az improvizációt. Az intézmény hagyományos rendezvénye a Beugrócska, amelyet a régióban működő csoportok számára hirdetünk meg. Rendezvényünk a szülők körében is igen népszerű lett, ezért számukra is megrendezzük a Veterán Beugró című rendezvényünket, ahol a gyermekek alkotják a zsűrit és gyermekek segítik a szülői csapatokat. Szoros az együttműködés a Móricz Zsigmond Színházzal. Tanulóink betekintést nyerhetnek a színház működésébe, munkájába. Szakmai gyakorlatként részt vettünk a Vidor Fesztiválon. Az élő szobrok, amelyeket tanulóink valósítottak meg nem csak Nyíregyházán, hanem a nyilvánosság révén országos érdeklődésre tartottak számot. Együttműködünk az Országos Diákszínjátszó Egyesülettel, iskolánk szervezi az Észak-alföldi Regionális Diákszínjátszó Találkozót. A Magyar Szín-Játékos Szövetség tagjaként pedig a Farsangi Rögtönzések program elődöntőjének megrendezését vállaltuk.

Meghatározó arculati tényező a Színházi Nevelési Központ működése, amely elsősorban a társadalmi érzékenyítést tűzte ki céljául.

Arculati sajátosságok a képzőművészeti, grafika és festészet tanszakokon

A projekt munka leginkább ezen a tanszakon bontakozik ki legmarkánsabban. A tanszaki képzési feladatokon túl pedagógusaink tanterven kívüli technikákkal is megismertetik tanulóinkat. A **Tiszavasvári Kabay János Általános Iskolával** közösen rendezzük meg háromévente a **Krutilla József Országos Akvarellfestő Verseny**.

A verseny célja: Az általános iskolák, alapfokú művészetoktatási intézmények és középfokú iskolák akvarellfestés-technikában legjobban felkészült tanulói képességeinek felmérése tehetségük megismerése, felkészültségük értékelése. A verseny méltó emléket kíván állítani Krutilla József festőművésznek és pedagógusnak. Megismertetjük tanítványainkat a régióinkban született festőművészek munkásságával, alkalmat teremtünk a művészekkel való találkozásra.

Szoros együttműködést alakítottunk ki a Művészeti Középiskola és Nyíregyházi Főiskola művésztanáraival.

Minden évben kiállításon vesznek részt a tanulók, amely helyben valósul meg. Iskolai szintű kiállítást is szervezünk **SZÍN-KÉP-TÁRLAT** címmel.

A tanulók pályázatokon vesznek részt, és minden évben képviseljük iskolánkat az Oktatási Hivatal által meghirdetett tanulmányi versenyeken.

Törekszünk arra, hogy lépést tartsunk a fejlődéssel és új technikai eszközöket is megismerjünk. Pályázati támogatásból sikerült 3D-s nyomtatót is beszerezni.

Szorosabbra fűzzük a kapcsolatunkat a Nyíregyházi Egyetem Vizuális Intézetével, törekszünk arra, hogy minél több együttműködés valósuljon meg az egyetem szakembereivel.

Arculati sajátosságok a zeneművészeti ágon belül a népzene területén

Törekszünk arra, hogy a népzene tanulókból minél előbb zenekar szerveződjön, akik részt vehetnek táncmuzsikálásban, és kísérhetik a néptánc tanszakos tanulók koreográfiáit is.

A képzés alig néhány éves múlttal rendelkezik, de mégis minden iskolai rendezvényünkön jelen tudtak lenni, és igen színvonalasan mutatkoztak be a gyerekek. Fontos tényező, hogy kis településekre is eljut a magyar népzene oktatása, a fiatal és lelkes pedagógusok által. A hangszereket iskolánk biztosítja a tanulók számára.

Sajátossága a népzene oktatásnak, hogy előtérbe helyezzük az autentikus forrásanyagok tanulmányozását, és a „tisza forrás” ismeretét, adatközlők megismerését.

AZ ALAPFOKÚ MŰVÉSZETOKTATÁS ALAPPROGRAMJA

TÁNCMŰVÉSZETI ÁG

A táncművészeti ág a választott táncos formanyelv elsajátításán keresztül a tanulók mozgáskultúrájának fejlesztését szolgálja. A múlt és a jelen hagyományainak és táncművészeti értékeinek megismertetésével, megszerettetésével lehetőséget teremt a tanulók számára, hogy az életkoruknak megfelelő táncos mozgásműveltségre tegyenek szert. A képzés a mozgásélményen, az egészséges életmód iránti igény kialakításán túl lehetővé teszi, hogy a tanulók a táncos közösségi élet részesei legyenek, hogy műértővé, műélvezővé váljanak, vagy az adott táncos formanyelv művészeként, tanáráként tevékenykedjenek a jövőben. A táncművészeti ág képzése erősíti a kulturális tudatosságot és értékválasztást, arra törekszik, hogy a tanulók személyisége nyitottá váljon a közösségi táncos alkotótevékenységek iránt, segítse a szocializációs folyamatokat, és élményt jelentsen minden résztvevő (tanuló, szülő, pedagógus) alkotó-és befogadó számára. A táncolni tudás képességfejlesztése, a táncos improvizatív technikák alkalmazása, táncetűdők, koreográfiák létrehozása és színpadi bemutatása, a táncanyag korszerű szemléletű újraalkotása, új értékek létrehozása, minden tanszak elvárásrendszerében jelen van. A komplex táncos képességfejlesztés a testre és a lélekre, az egész személyiségre irányul. A komplexitás tantárgyi szinten is megvalósul, építünk a tantárgyi és tantárgyközi kapcsolódási lehetőségekre, valamint a művészeti ágon belüli és a művészeti ágak közötti szakmai és módszertani fejlesztések eredményeire is.

A program integrált óraszervezési lehetőséget biztosít arra, hogy a hasznos, gyakorlati tudás megszerzése az elméleti ismeretek integrálásával és gyakorlatorientált feldolgozásával valósulhasson meg. Az integrált óraszervezés olyan óraszervezési mód a balett, társastánc és a néptánc tanszakokon, amely a főtárgy órakeretében valósul meg, komplex módon a gyakorlati tevékenységhez, a főtárgyhoz kapcsolja valamely elméletitárgy tananyagának elsajátítását, gyakorlati feldolgozását. A tanuló mindkét tantárgyból osztályzatot kap, továbbá a Helyi tantervben rögzített elméleti témakörök, tételek és feladatok szerint a tanuló művészeti alapvizsgát és művészeti záróvizsgát tehet.

A TÁNCMŰVÉSZETI ÁG ÁLTALÁNOS FEJLESZTÉSI KÖVETELMÉNYEI

Kiemelt kompetenciák a táncművészeti ágon

Szakmai kompetenciák

A helyes testtartás, a tudatos légzés megismerése, a test felkészítése a táncos tevékenységre

A testi-kinesztetikus érzékelés, a mozgáskogníció, mozgástudatosság kialakítása

A táncstílusok és technikák általánosan jellemző vonásainak ismerete és gyakorlati alkalmazása

A zenéhez igazodó és alkalmazkodó táncos mozgás kialakítása

Ritmika, plasztika, dinamika, és energia tényezőinek, törvényszerűségeinek, szabályainak alkalmazása

A tánc általános jellemző vonásainak, stílusának, struktúrájának, funkciójának, jellemzőinek ismerete és gyakorlati alkalmazása

Az improvizáció és a táncszerkesztés törvényszerűségeinek, szabályainak ismerete, alkalmazása, a tudatos térszervezés megvalósítása

A hagyományos népi és egyéb játékok, természetességének megőrzése, a játéköröm kialakítása

A táncokhoz kapcsolódó énekek, különböző koreográfia zenék, zenei kísérek, hangszerek, jellemző viseletek, jelmezek szokások és a társasági, közösségi táncélet alkalmainak megismerése

A színpad általános törvényszerűségeinek megismerése, improvizáció, táncetűd, koreográfia bemutatása

A táncos viselkedéskultúra alapszabályainak és magatartásformáinak elsajátítása, alkalmazása

Előadói táncos magatartás kialakítása, a tartalom és a forma egységének érvényesülése, érzelmek kifejezése

A színpadi táncművészet legfontosabb ágazatainak, korszakainak és művészeti alkotásainak, történeti háttérének, valamint a kortárs táncművészet hazai és nemzetközi alkotóinak megismerése, táncelőadások látogatása

A szaknyelv megismerése és alkalmazása, idegen szavak, kifejezések alkalmazása

Személyes kompetenciák

Művészi, előadói kifejezőkészség, érzelmek kifejezése

Alkotói képzelet, a kreativitás, hatáskeltés, önkifejezés, esztétikai érzék fejlesztése

Az érzelmi intelligencia fejlesztése

Nyitottság, a múlt és a jelen értékeinek befogadásának támogatása

Folyamatos ismeretbővítésen keresztül a szintetikus látásmód kialakítása

A nonverbális és verbális kommunikáció, a döntésképeség fejlesztése, véleményalkotás érvelés és értékelés kultúrájának kialakítása

Helyzetfelismerő problémamegoldó, mérlegelő és absztrakt gondolkodás, a figyelemmegosztás fejlesztése, a flexibilitás elősegítése.

Egészséges és környezettudatos életmód értékeinek, jelentőségének tudatosítása, a külső megjelenés - testtartás, ápoltság, öltözködés – igényességének kialakítása

Lelkiismeret, önfegyelem, önkontroll, kitartó munka és elkötelezettség kialakítása, a saját erőforrások felismertetése és aktivizálása

A társművészetek megismerése iránti igény kialakítása

Társas kompetenciák

Kezdeményezőkézség, egyéni és közösségi feladat- és szerepvállalás támogatása, az egyéni és a közösségi érdekek összehangolása

A csoportos, közösségi alkotás és együttműködés örömeinek megélése, a közösségi kultúra értékei iránti fogékonyság kialakítása

A kapcsolatteremtő és alkalmazkodóképesség, fejlesztése, szociális tanulás támogatása

Szociális érzékenység fejlesztése, a segítő attitűd kialakítása

A befogadó, elfogadó szemlélet, a társak felé irányuló figyelem és a közösségi szemlélet erősítése, a szabálytudat, a csoportnormák kialakítása és betartása, a normáknak megfelelő viselkedéskultúra megvalósítása, a konfliktusmegoldó képesség fejlesztése

A csoportfeladatok, projektek során a kölcsönös elfogadáson, egymás tiszteletén alapuló együttműködés kultúrájának kialakítása

Módszerkompetenciák

Az ismeretbefogadás, hatékony önálló tanulás és ismeretfeldolgozás, a tanulói tevékenységek tudatos tervezése

Az összefüggések megértésére, a következtetések levonására irányuló elemző szemlélet kialakítása

Önálló ismertszerzés során, valamint az archív felvételek tanulmányozása és elemzése során digitális anyagok, eszközök alkalmazása

A kreatív alkotói folyamatok megismerése és megvalósítása

Az ismeretek gyakorlati alkalmazásának, újra fogalmazásának támogatása más környezetben

Nyitottság az alternatív tanulásszervezési formák, projektek, tematikus közösségi alkalmak megvalósítására, a társművészeti ágakkal közös együttműködésre

Részvétel a tanórán kívüli szakmai tevékenységeken, rendezvényeken, tehetséggondozó műhelyfoglalkozásokon

Felkészülés a szakirányú továbbtanulásra

IX. NÉPTÁNC TANSZAK HELYI TANTERVE

9.1. Az alapfokú néptáncoktatás célrendszere és funkció

A néptánc közérthetősége révén felbecsülhetetlen mértékű segítséget jelent a kultúrák közti kapcsolatteremtésben és az egészséges emberi kapcsolatok kialakításában. Oktatása elősegíti néphagyományunk megismerését, tovább éltetését és újraalkotását, kulturális örökségünk megbecsülését. Lehetőséget biztosít a magyar paraszti kultúra értékeinek közvetítésére, a nemzeti identitás erősítésére és a nemzeti összetartozás érzésének elmélyítésére, jelentősen hozzájárul ahhoz, hogy a **magyar néphagyomány élő formában is fennmaradjon.**

A néptánc oktatása során a kulturális értékek közvetítése nem elsősorban a képességek függvénye, hanem a képességek fejlesztésének lehetséges színtere. Lehetővé teszi mindenki számára az önkifejezés és azonosulás esztétikai útjának elérését, segítve ezzel a személyes kreativitás kibontakozását és az egyéniség fejlődését.

A népi játék és a néptánc tanítása eszköz a személyiség sokoldalú fejlesztésére, olyan komplex hatásmechanizmussal bír, amely egyaránt hat a testre és a lélekre. A program lehetővé teszi más művészeti ágon alkalmazott módszerek, tanulástervezési technikák, stratégiák beépítését és alkalmazását, amelyek a komplex személyiségfejlesztést segítik és szakmai és pedagógiai módszertani megújulást eredményeznek.

A tanórai keretek mellett fontos szerepet játszik a tánc színpadi megjelenítése is, amely egyrészt a művészi megtapasztalás élményét teszi lehetővé a tanulók számára, másrészt kulturális szerepvállalása révén a nagyközönség számára is hozzáférhetővé teszi táncos hagyományainkat.

A kárpát-medencei táncgyógyomány sokszínűsége tükröződik vissza az alapfokú művészetoktatás tantervében. A táncanyag szabad kiválasztásának elve érvényesül, amely sokszínű év végi vizsgabemutatót eredményez. A helyi táncanyag, táncgyógyomány tanításának elsődlegessége, végig kísérheti az egész oktatási folyamatot. A program lehetőséget biztosít a nemzetiségi táncanyagok beépítésére és tanítására.

Nagy hangsúllyal szerepel a programban a technikai felkészültség megalapozása, a **táncolni tudás képességének kialakítása és fejlesztése**, amely során a tanulók alkalmassá válnak a táncok újra alkotására, szabad és kötött formájú megjelenítésére.

A tanterv nagyobb szabadságot biztosít a pedagógus számára a képzés megtervezésében, ugyanakkor biztosítja az intézmények közötti átjárhatóságot. **A program az integrált órászervezéssel lehetőséget biztosít arra, hogy a hasznos, gyakorlati tudás megszerzése az elméleti ismeretek integrálásával, gyakorlatorientált feldolgozásával valósulhasson meg. A néptánc főtárgy óráin sajátíthatják el a tanulók a Helyi tantervben meghatározott folklórismeret témakörök gyakorlati és elmélet ismereteit. Mindkét tantárgyból szerez osztályzatot a tanuló.**

A tananyag spirális elrendezése elősegíti, hogy a különböző képességű tanulók a képzési szintek végére azonos módon rendelkezzenek az elvárt ismeretekkel, képességekkel, kompetenciákkal, megteremti az összevont osztályokban történő oktatás kereteit, lehetőségét.

9.1.1. Értékközvetítés, ízlésformálás, és a hagyományőrzés, a néptánc színpadi újraalkotása.

Az értékközléssel és identitásközléssel a csoportértékeket kifejezésével szeretnénk elérni a mindenkori jelen közösségvállalását valamely múltbéli tradícióval (Trencsényi, 2000, 28). Célunk a konstruktív értékcsere közvetítő folyamatának tudatos megvalósítása, amely által a magyar nemzeti identitás erősítését valósítjuk meg, jelentősen hozzájárulunk ahhoz, hogy a **magyar néphagyomány ne csak írott, hanem élő formában is fennmaradjon.**

A néptánc tanítása során célunk az erkölcsi értékek közvetítése, a férfi és női magatartásminta érzékletes bemutatása, viselkedésmódok, illemszabályok mintakövetése, a nemzeti összetartozás erősítése. Ebben az értékközvetítő folyamatban célunk, hogy a pedagógusok minél jobban támaszkodjanak az összegyűjtött forrásokra, a tanulók pedig ismerjék meg az adatközlőket¹, az adatközlők táncát, ezzel is közelebb kerülve a régmúlt időkhöz. Fedezzék fel az általuk is képviselt kulturális értékeket, azonosuljanak velük, és hosszú távon váljanak a saját életük részévé is.

Az értékek közvetítése mellett **új értékek létrehozására** is koncentrálunk. A néptánc újraalkotása és színpadra állítása igazodjon korunk elvárásaihoz, igényes színpadi megjelenés, magas színvonalú tánc tudás és sokszínű koreográfiai megformálás jellemezze.

---

¹ Az adatközlő az a személy, aki valamely gyűjtés során adatot-információt ad át. A táncos adatközlők ezen túl a táncuk bemutatásával és azok rögzítésével szolgáltatnak ismereteket a gyűjtők számára. Ezek a felvételek, mint taneszközök szerepelnek a programban.

9.1.2. Személyiségfejlesztés

A népi játék és a néptánc tananyag elsajátításán keresztül legfontosabb célkitűzésünk a személyiség sokoldalú fejlesztése.

A néptánc tanításra, mint az **egyik leghatékonyabb személyiségformáló eszközre tekintünk, amely** az érzelmeken keresztül hat az értelemre, ugyanakkor olyan **komplex hatásmechanizmussal** is bír, amely egyszerre hat a testre és a lélekre.

Célunk, hogy néptánc tanulás során a tanuló reális önismerettel és énképpel rendelkezzen, és legyen képes az önkifejezésre, az önmegvalósításra. A pedagógiai folyamatok tervezésével, speciális eszközök és módszerek alkalmazásával a **személyiség integrálására törekszünk**, amelynek lényeges elemei az összerendezettség, az önismeret, a saját erőforrások ismerete és aktivizálása, a tehetség kibontakoztatásának képessége, az érzelmi intelligencia és a társas együttműködés fejlesztése, a pozitív életszemlélet és a pszichológiai immunrendszer erősítése, az egészségtudatos életmód kialakítása és a verbális és nonverbális kommunikáció fejlesztése. A pozitív énkép kialakításával, az önérvényesítés támogatásával és a gyenge oldal fejlesztésével célunk az akadályok elhárítása a tehetség kibontakoztatása érdekében.

9.1.3. Szemléletmódváltozás

Szemléletmódbeli változást kívánunk elérni abban a tekintetben, hogy a tánc tanítás fókuszába a táncok tanítása-tanulása helyett a táncolni tudás képességének alakítása és fejlesztése kerüljön. A néptánc tanítás során nem csupán ismeretátadásra törekszünk, hanem egyénre szabott, tudatos képességfejlesztést valósítunk meg. A kompetenciátényezők, az ismeret, képesség, attitűd tekintetében kívánunk egységes, pozitív, fejlesztő hatást elérni.

A néptánc tanítás eredményeként minőségváltozást kívánunk elérni az egyes kulcskompetencia-területeken. A néptánc tanításával azonban elsősorban az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kulcskompetenciáinak fejlesztését tűztük ki célul.

9.1.4. Élménypedagógia

Célunk az élmény biztosítása, hisz arra törekszünk, hogy maga a néptáncos tevékenység jelentsen élményt, valamint, hogy az ismeretszerzés és ismeretfeldolgozás is élményszerű legyen.

Az értékközvetítés mellett az **átélt egyéni és közösségi élmény** pedagógiai hatását kívánjuk alkalmazni. A táncos anyagok sokféleségének alkalmazásával pedig a sokszínűséget, a

sikerélményt és az érdeklődés folyamatos fenntartását, az intrinzik² motiváció kialakulását szeretnénk elérni, adott esetben pedig a flow (Csíkszentmihályi, 2009, 118-119) állapot elérésére törekszünk. Célunk, hogy a tánctanulás eredményeként létrejövő színpadi alkotások egyéni és csoportos megformálása segítse elő a művészi élmény megélését.

9.1.5. Tanulói motiváció fejlesztése

Kiemelt célunk a motiváció fejlesztése, a hosszú távú elköteleződés kialakítása, amely a legoptimálisabb fejlődés megvalósítását biztosítja, szerepet játszik az érdeklődés felkeltésében, fenntartásában, kitágításában és a teljesítmény fokozásában is. Az aktivitáson és élményszerűségeen keresztül kívánjuk megteremteni a tanuláshoz szükséges motivációs bázist is annak érdekében, hogy a tanulók minél több évfolyamot végezzenek el az alapfokú művészeti iskolában.

9.1.6. Tanulói tevékenység tervezése

A fenti célokkal összefüggésben szemléletmód-változást szeretnénk elérni abban, hogy a pedagógiai és szakmai folyamattervezés középpontjába a tanulói tevékenység, tevékenykedtetés megtervezése kerüljön, azaz az ismertszerzésre, a tanulói tevékenységekre és a tanuló előzetes tudására épüljön, gyakorlatorientált módon valósuljon meg, teremtsen minél több lehetőséget a felfedező tanulás megvalósítására, valamint a hasznos tudás elérését támogassa, egyrészt improvizáció, másrészt koreográfia formájában. Programunk segítse elő a tanulók alkotótevékenységének támogatását a tanulási folyamatokban, a reflektivitás kultúrájának kialakítását, az elemző szemlélet általánossá válását az interakciók során.

9.1.7. Módszertani sokszínűség

Célunk, hogy a táncpedagógus és a táncművész pálya alapozó szakaszát korunk elvárásainak megfelelően és az igényekhez szabottan alakítsuk, minél hatékonyabb módszerekkel formáljuk és gazdagítsuk.

A szakmódszertani megújulás mellett célunk a pedagógiai módszertani kultúra megújítása és fejlesztése, és a pedagógusok innovatív szemléletének kialakítása, a tanulói és a tanári kompetenciák fejlesztése, más művészeti területeken alkalmazott módszerek, alternatív

---

² Belső motiváció

tanulásszervezési technikák, stratégiák beépítése a néptánc tanítás rendszerébe. Drámás eszközök alkalmazásával az a célunk, hogy minél többféle érdekes és új típusú tevékenységi formákkal is fejlesszük a táncos képességeket, elősegítsük a motiváció erősödését, újszerű módon támogassuk a tanulók testi, lelki és szellemi feltöltődését. A dramatikus gyakorlatok beépítésével nemcsak meghatározódik a tanulói személyiség megismerésének lehetősége, de sokszínű módon járulhatunk hozzá a személyiségének fejlesztéséhez is. A tanulásszervezési stratégiák közül a kooperatív technikák és a projektmódszer beépítésével, a táncnotáció alkalmazásával célunk a felfedező tanulás, az önálló ismeretszerzés támogatása. Célunk továbbá az új szaktudományos ismeretek és módszertani jó gyakorlatok minél eredményesebb alkalmazásának elősegítése.

9.1.8. A táncos tehetségek azonosítása, gondozása

A néptánc tanítás kiemelt célja a táncos tehetségek azonosítása, fejlesztése, a szakirányú továbbtanulás támogatása, a tehetségek pályára irányítása (táncpedagógus, művész, koreográfus). Célunk a komplex tehetségfejlesztés megvalósítása, az erősségek kidomborítása, a hiányosságok pótlása, fejlesztése, a megfelelő és biztonságos tanulási környezet, alkotói légkör kialakítása, kiegészítő programok beiktatásával, amelyek a feltöltődést, a lazítást is biztosítják.

Programunkkal elő kívánjuk segíteni a szakirányú továbbtanulást, egyenlő esélyeket biztosítva a sikeres felvételihez, a tehetségek pályára irányításával pedig hozzá szeretnénk járulni a lemorzsolódás csökkentéséhez.

9.1.9. Kortárs közösségek létrehozása

Célunk, hogy a néptánc tanításának eredményei az iskolarendszeren belül és kívül egyaránt hasznosuljanak. Olyan kortárs közösségek létrehozását tartjuk fontosnak, amelyben több éven át dolgoznak együtt a tanulók egy közös cél eléréséért, akiket közösséggé kovácsol maga a tevékenység, amely speciális szokásrend és normarendszer alapján működik és a közösség tagjai nyitottak a néptánc tevékenységhez kapcsolódó értékek iránt, elkötelezettek a néptánc hagyomány megőrzésében és továbbadásában. Célunk, hogy tanulók életmódjának részévé váljon, és igényként legyen jelen a mindennapi élet során elérhető táncos tevékenység (pl. táncház, fesztivál, bál, tánc tábor), illetve a táncművészet alkotásainak befogadására nyitott és érzékeny, a művészeteket élvező és megértő, felnőttekké váljanak.

Elkötelezettek vagyunk abban, hogy a néptánc tanításával megvalósuljon a **Vásárhelyi László** által megfogalmazott gondolat:

„(...) Tegyük ezüst-, s aranyfoglatba népi hagyományaink ránk maradt gyöngyszemeit, s úgy mutassuk meg honfitársainknak s a nagyvilágnak, mit alkotott ez a nép itt, a Kárpát-medencében...”

9.1.10. Esélyegyenlőség biztosítása

Célunk az esélyegyenlőség biztosítása, az integráció támogatása, a hátrányok csökkentése. Szeretnénk elérni, hogy sikerélményhez juttassuk a halmozottan hátrányos helyzetű fiatalokat, másrészt segítsük az elfogadást, az integrációt, a társadalom érzékenyítését, programunk járuljon hozzá a lemorzsolódás csökkentéséhez, és a táncpedagógia módszereivel minél nagyobb szerepet vállaljunk az ép és a sérült gyerekek együttnevelésében is.

9.2 A képzés struktúrája

Tantárgyak

Tantárgyak

Főtárgy

Népi játék (1-2. előképző évfolyamon)

Néptánc (1-6. alapfokú és a 7-10. továbbképző évfolyamon)

Kötelező tantárgy

Folklórismeret (3-6. alapfokú évfolyamon) önálló tantárgyként, **vagy**

Folklórismeret a néptánc tantárgyhoz kapcsolódóan, tantárgyi integrációban is tanítható

Kötelezően választható tantárgyak az összevont osztályokban

Folklórismeret önálló tantárgyként, **vagy**

Folklórismeret a néptánc tantárgyhoz kapcsolódóan, tantárgyi integrációban is tanítható

Választható tantárgyak

Népi játék (1-2. előképző évfolyamon)

Néptánc (1-6. alapfokú és a 7-10. továbbképző évfolyamon)

Népzenei alapismeretek (1-6. alapfokú és a 7-10. továbbképző évfolyamon)

Táncjelírás-olvasás (9-10. továbbképző évfolyamon)

Folklórismeret a néptánc tantárgyhoz integráltan (7-8. továbbképző évfolyamon)

Tánc történet (9-10. továbbképző évfolyamon)

Óraterv

Tantárgy	Évfolyamok											
	Előkészítő (E)		Alapfok (A)						Továbbképző (T)			
	1.	2.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Főtárgy	2	2	3-4	3-4	3-(4)	3-(4)	3-(4)	3-(4)	3-(4)	3-(4)	3-(4)	3-(4)
Kötelező tantárgy					1-(0)	1-(0)	1-(0)	1-(0)				
Kötelezően választható tantárgy												
Választható tantárgy	2	2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	(1)-2	(1) - 2	(1)-2	(1)-2
Összes óra:	2-4	2-4	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6

Az Összes óra rovatában az első **szám a** heti minimális **óraszámot jelöli**, a második **szám a** szakmai program **megvalósítása során** az egyéni, páros, kis-és nagycsoportos tehetséggondozás számára is időkeretet biztosít.

Az összevont osztályok működéséből következően, valamint az integrált órászervezés lehetőségét figyelembe véve a tantárgyi óraszámok tanéven belül átcsoportosíthatók.

A képzés évfolyamainak száma: 12 évfolyam (2+6+4 évfolyam)

Az első számjegy az előkészítő, a második számjegy az alapfokú, a harmadik számjegy a továbbképző évfolyamainak számát jelenti.

A tanszakok kötelezően előírt tantárgyai és azok óraszámai figyelembevételével mellett a tanuló más tanszak vagy művészeti ág képzésébe is bekapcsolódhat, illetve azok tanítási óráin részt vehet.

A tanítási órák időtartama: 45 perc

A MŰVÉSZETI ALAPVIZSGA ÉS MŰVÉSZETI ZÁRÓVIZSGA

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati és elméleti részből áll

A vizsga tantárgyai

Néptánc

Folklórismeret

A néptánc vizsga módja és időtartama

Csoportban 5-10 perc, gyakorlati vizsga, továbbá

Egyénenként, illetve párban: 2-3 perc, gyakorlati vizsga

A néptánc vizsga tartalma

Koreográfia: a szaktanár által meghatározott egy vagy két tanult koreográfia (koreográfia részlet, folyamat) csoportos bemutatása.

Improvizáció: A három táncdialektusból választott, a helyi tantervben szereplő tájegységek tanult táncaiból a nemének megfelelő szerepben kettő előadása kis csoportban (maximum 3 pár) illetve egyénenként vagy párban. Az egyiket a vizsgázók, a másikat a vizsgáztatók választják - a két tánc ne legyen ugyanabból a dialektusból.

A vizsga értékelése

Csoportban: a koreográfia ismerete, együttműködés a partnerekkel, színpadi jelenlét

Egyénileg: a tanult táncanyag tudatos alkalmazása az improvizáció során, a táncos mozgás és a zene illeszkedése, a partneri kapcsolat, páros viszony kialakítása, előadásmód

A folklórismeret vizsga módja és időtartama

Írásbeli vizsga csoportban 30-40 perc, **vagy**

Szóbeli vizsga, egyénileg, 5-8 perc

A folklórismeret vizsga tartalma

Az írásbeli vizsgateszt, vagy a vizsga feladatlapja, a tanultak felidézését, alkalmazását, értelmezését, valamint problémamegoldást, néhány mondatos értelmező választ igénylő feladatokat tartalmaz.

A szóbeli vizsgán a tanulók egy a tétel kihúzása és kidolgozása után önállóan számolnak be tudásukról.

Választható témakörök

Jeles napok

Munkavégző ünnepek

Emberélet forduló

A vizsga értékelése

Írásbeli vizsga

A feladatsort vagy a tesztet az intézmény pedagógusai javítókulcs szerint javítják és pontozzák. Az osztályzatra a pontok alapján a szaktanár tesz javaslatot, amelyet a vizsga elnöke hagy jóvá.

Szóbeli vizsga

A tanuló feleletének tartalmi és formai szempontok alapján történő értékelése.

Az osztályzatra a szaktanár tesz javaslatot, amelyet a vizsga elnöke hagy jóvá.

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati és elméleti részből áll

A vizsga tantárgyai

Néptánc

Folklórismeret, **vagy** tánc történet

A néptánc vizsga módja és időtartama

Egyénenként, illetve párban: 8-10 perc, gyakorlati vizsga

A néptánc vizsga tartalma

- A helyi tantervben meghatározott tájegységek táncrendjeiből a szaktanár állít össze tételsort
- A tételsor legalább négy táncrendet tartalmaz, melyből a vizsgázó a nemének megfelelő szerepben improvizál
- Először a kihúzott tétel szerint, majd a vizsgázó által meghatározott táncrend szerint kell a táncokat bemutatni
- A tájegység táncrendjén kívül ismerniük kell még a tánc típusok nevét, a kísérő zenekari felállást, a jellegzetes viseleteket

A vizsga értékelése

- a táncrend ismerete, stílusos előadása,
- a tánc szerkezetének ismerete az improvizáció során,
- a tánc ritmikai, dinamikai, plasztikai megformálása,
- a táncos mozgás és a zene illeszkedése,
- a táncrendhez kapcsolódó táncfolklorisztikai ismeretek

A folklórismeret, vagy tánc történet vizsga módja és ideje

Írásbeli vizsga csoportban, 30-40 perc, elméleti vizsga, **vagy**

Szóbeli vizsga egyénileg, 5-8 perc, elméleti vizsga

A folklórismeret, vagy tánc történet vizsga tartalma

- Az írásbeli vizsgateszt, vagy a vizsga feladatlapja, a tanultak felidézését, alkalmazását, értelmezését, valamint problémamegoldást, néhány mondatos értelmező választ igénylő feladatokat tartalmaz.

- A szóbeli vizsgán a tanulók a tétel kihúzása és kidolgozása után önállóan számolnak be tudásukról.

Választható témakörök folklórismeret tantárgyból

Jeles napok

Munkavégző ünnepek

Emberélet fordulói

Választható témakörök tánc történet tantárgyból

Az őskor táncművészete

A középkor jellemző táncformái

A reneszánsz és barokk kor táncélete

A romantika

A reformkor táncélete

A XX. század táncélete

Gyöngyösbokréta mozgalom

Amatőr és hivatásos együttesek Magyarországon

Hazánk jeles alkotói és műveik

A vizsga értékelése

Írásbeli vizsga

A feladatsort vagy a tesztet az intézmény pedagógusai javítókulcs szerint javítják és pontozzák.

Az osztályzatra a helyi tantervben meghatározott formák szerint a szaktanár tesz javaslatot, amelyet a vizsga elnöke hagy jóvá.

Szóbeli vizsga

A tananyag tartalom elsajátításának mértéke

Az összefüggések ismerete

A szakmai kommunikáció fejlettsége

Az osztályzatra a helyi tantervben meghatározott formák szerint a szaktanár tesz javaslatot, amelyet a vizsga elnöke hagy jóvá.

9.3. A néptáncoktatás általános fejlesztési követelményei

9.3.1. Kulcskompetencia-fejlesztés, kompetenciafejlesztő szemlélet

Az intézménytípus és a szakmai tevékenység jellegénél, tananyagánál és módszertanánál fogva hozzájárul több kulcskompetencia fejlesztéséhez is, amely megvalósul a formális, non-formális, és az informális tanulási folyamatokban egyaránt. Az önálló tanulás támogatása a felfedező tanulásban és az improvizációban teljesebben ki. Az anyanyelvi kompetencia a népi gyermekjátékok, mondókák, kiszámolók, a népdalok és a szaknyelv megismerésével gazdagodik. A képzés jelentősen hozzájárul a társas együttműködések, a szocializációs folyamatok támogatásához. A közösséghez tartozás a véleménynyilvánítás, a feladatvállalás tekintetében is lehetőséget nyújt az önérvényesítéshez.

Programunkban leginkább az **esztétikai- művészeti tudatosság és kifejezőképesség kulcskompetenciáinak fejlesztésére fókuszálunk**, az alapfokú művészeti képzés céljaival összhangban, hiszen a művészeti nevelés célja és egyben eredménye is az esztétikai-művészeti tudatosság kialakítása.

Programunkban a **kompetenciafejlesztő szemlélet a jellemző** a tananyag feldolgozásánál, mely három kulcsterületre fókuszál: ismeretre (kognitív kompetencia), képességre (személyes kompetencia) és attitűdre (társas-szociális kompetencia).

9.3.2. Kiemelt kompetenciák a néptánc területén

Szakmai kompetenciák

- a táncos képességek – készségek – jártasságok kialakítása és fejlesztése,
- a hagyományos népi játékmód ismerete,
- korszerű szemléletmód kialakítása a népi kultúra–népélet összefüggő rendszerének értelmezéséhez,
- a tánc általánosan jellemző vonásainak ismerete és gyakorlati alkalmazása,
- a zenéhez igazodó, alkalmazkodó táncos mozgás kialakítása,

- az improvizáció és a táncszerkesztés törvényszerűségeinek, szabályainak az életkori sajátosságoknak megfelelő ismerete és tudatos alkalmazása,
- a térforma, stílusérzék és mozgásmemória fejlesztése, az alakzatok, formák gyakorlati alkalmazása,
- a táncokhoz kapcsolódó énekek, zenei kísérek, jellemző viseletek, szokások és a társasági táncélet alkalmainak megismerése,
- a színpad általános törvényszerűségeinek megismertetése,
- előadói táncos magatartás kialakítása az életkori sajátosságoknak megfelelően,
- a színpadi táncművészet legfontosabb ágazatainak, korszakainak és művészeti alkotásainak megismerése.

Személyes kompetenciák

- az esztétikai érzék fejlesztése,
- a rendszeres és következetes kitartó munkára nevelés,
- nyitottságra, valamint a múlt és a jelen értékeinek befogadására nevelés,
- folyamatos ismeretbővítésen keresztül a szintetikus látásmódra való nevelés,
- a vizuális memória és a képzelőerő fejlesztése,
- a kreativitás és a testi–lelki állóképesség fejlesztése,
- a kommunikáció verbális és nonverbális módjainak alkalmazása.

Társas kompetenciák

- a közösségi alkotás öröme, a közösségi kultúra értékei iránti fogékonyság kialakítása,
- a másság elfogadásának képessége,
- az önálló döntéshozatal képessége,
- kezdeményezőkézség, egyéni feladat– és szerepvállalás,
- a kapcsolatteremtő képesség fejlesztése,
- a szabálytudat kialakítása,
- a csoportnorma kialakítása,
- a segítő életmódra nevelés, a szociális érzékenység fejlesztése,
- a közösségi szemlélet kialakítása,
- a környezet megóvásának fontossága,
- az egészséges életmód igénye.

Módszerkompetenciák

- az ismeretbefogadás képességének fejlesztése,
- az intelligens tudás megszerzésére irányuló igény kialakítása,
- az összefüggések megértésére, a következtetések levonására irányuló fejlesztések,
- az ismeretek alkalmazásának, újrafogalmazásának képessége,
- a kreatív alkotói folyamatokban való részvétel igényének kialakítása,
- a hatékony önálló tanulásra nevelés,
- az alkalmazott tudás kialakítása, a képzés során elsajátított ismeretek alkalmazása más környezetben is,
- a tehetség azonosítása, tehetséggondozás, mentorálás, nyomon követés.

9.3.3. A személyiséget alkotó alapképességek és speciális képességek rendszere

A képességfejlesztés célját és irányát az életkori sajátosságok és a szakmai célok figyelembevételével határoztuk meg.

Az **előképző évfolyamain** nagy hangsúlyt kap a **testséma fejlesztés**, amelynek elemei a testrészek ismerete, a test koordinációjának, személyi zónájának ismerete (laterális dominancia), továbbá a **percepciófejlesztés**, amely az érzékszervek fejlesztésére irányul. A percepciófejlesztés elemei: a vizuális fejlesztés, a látás és mozgás összekapcsolása, alaklátás, formaállandóság, tapintásos észlelés, kézdominancia, a hallási észlelés fejlesztése, a keresztcatornák fejlesztése (szem - kéz, szem - láb, hallás - tapintás, látás - mozgás, látás - hallás, látás - tapintás), a térpercepció (iránydominancia) és a kinezetikus észlelés.

Az **észlelés és mozgás összehangolása**, a neurológiai harmonizáció vezet a test integrációjához (Gyarmathy, 2010,127.). Az alapozó szakasztól kezdve nagy jelentőséget tulajdonítunk a **képzelet és a mozgás összekapcsolásának is**, a mozgás elképzelése, az instrukciókövetés fontos fejlesztési eszköz.

A tanulás alapja a figyelem, koncentráció és az emlékezet, igaz ez a tánc tanulásra vonatkozóan is. A hatékony tanulás eléréséhez szükséges a koncentrált figyelem kialakítása, amely fontos tényezője a programunknak. A példatárban módszertani eszközöket mutatunk be a „külvilág kizárására”, játékokat, feladatokat a koncentráció és a figyelem kialakítására.

A táncóra jelentős részében a nonverbális formanyelv alkalmazása dominál, a verbális kommunikáció során a szaknyelv alkalmazására helyezzük a hangsúlyt, amely a táncelemzés, és a tanulói ön-és társértékelés, a véleményformálás során nyilvánul meg leginkább. A páros táncok

tanításakor-tanulásakor a férfi-női szerepből következően az adó-vevő kommunikációs csatorna működtetése, a nonverbális kommunikáció fejlesztése kiemelkedően fontos.

A **kondicionális képességek** fejlesztése az egészség megőrzése szempontjából és a táncos izomzatának fejlesztése, a fizikai terhelhetőség, az állóképesség kialakítása szempontjából is fontos, de hatással van a helyes testtartásra, a táncos fizikumára is. A kondicionális képességfejlesztés módszere, a **táncos tréning (általános és speciális)**, amely az életkornak megfelelő módon és időtartamban, a terhelhetőséget és célokat figyelembe véve minden évfolyam gyakorlatában jelen vannak.

A gyorsasági tényezők meghatározók a különböző tempójú táncok megvalósítása során. A gyors tempójú táncok kivitelezéséhez nagyon fontos a fizikai erőnlét, az összerendezettség és a reakciógyorsaság fejlesztése is, amely pedig az összetett mozgásformák megvalósítását támogatja, de szerepe van a tánc közbeni korrekció megvalósításában is. A reakciógyorsaság fontos szerepet játszik a páros táncok (vezetés-követés) megvalósításában is. A dinamikai tényezők, az erőadagolás (erő-ellenerő, tartás-ellentartás) a lendületvétel és lendületadás fejlesztésével változik a tánckép, ezért a dinamikai érzék fejlesztése jelentős szerepet tölt be a tánc esztétikai megjelenítésében is. A dinamikai megvalósítással összefüggő differenciálási képességfejlesztés az alapfok harmadik évfolyamától egyre nagyobb teret kap.

A **koordinációs képességek** fejlesztéséhez **tánctechnikai gyakorlatokat**, játékokat és feladatokat, táncgyakorlatokat alkalmazunk minden évfolyamon. Az alapozó szakaszban nagy hangsúlyt helyezünk a támasztékszerkezet-váltás tudatos és pontos technikai megvalósítására.

Az egyensúlyérzék fejlesztése az idegpályák összekötése szempontjából is fontos, de a táncok technikai kivitelezésében is nagy szerepe van. Az alapozó szakaszban elsősorban a népi gyermekjátékokkal, sportjellegű játékokkal, akadálypályákkal fejlesztjük az egyensúlyérzékét, a többi évfolyamon függ a választott táncípustól és a tánc jellegzetes jegyeitől is az egyensúlygyakorlat, vagy forgásgyakorlat megtervezése. Mivel a táncművelés többnyire zenére történik, alapvető a zenei jellemzők megismerése, és ehhez kapcsolódóan a zenei érzék és a ritmusérzék, tempóérzék fejlesztése a célunk.

A **kinesztetikus érzékelés**, a sajátmozgás érzékelése a testet belülről is kontroll alatt tartja, folyamatosan információkat szolgáltat a testrészek között, amelyek fizikai változást idéznek elő. A kinesztetikus érzékelés fejlesztése az életkori sajátosságoknak megfelelő módon van jelen a programunkban, segíti a táncost a korrekciók megvalósításában.

A tánctanítás eredményessége szempontjából kiemelten fontos a **mozgástudatosság kialakítása**. A **mozgáskogníció**,³ mint **kognitív képesség fejleszthető**. A mozgáskogníciós képességek fejlesztésének jelentősége a tánc hiteles megvalósítása mellett a tánc esztétikájának minőségében is megnyilvánul, ezért a kiemelkedően tehetséges tanulók fejlesztésében, szakmai sikerek (versenyek, továbbtanulás) elérésében nagy szerepet játszik a tudatos fejlesztése.

Speciális képességként tekintünk a **táncos improvizációs** képességre, amely a magabiztos tudás elérését szolgálja, másrészt pedig az önkifejezés eszköze. Olyan **variációs képesség**, amely **fejlett rendezőképességgel társul**, és az alkotóképesség egyik megnyilvánulása is.

Az improvizáció során az alkotás és az előadás egyidejűsége érvényesül, amely bonyolult agyi és idegrendszeri tevékenység során jön létre. Az improvizáció gondolati és azonnali gyakorlati síkon valósul meg, amelynek feltétele az ismeret, tudás.

Ugyancsak speciális képesség a **stílusérzék**, amely összefüggésben van a tánc mozgásjegyeinek tudatos megjelenítésével, amely egy adott tájegység táncaira jellemző. A stílusjegyek azonosítása, tudatosítása, a kinesztetikus érzékelés magas szintű megvalósítása, a mozgástudatosság már a művészi kifejezőkészség irányába mutat, amelyhez magas szintű érzelmi kifejezőképesség és az alkotói képzelet társul. Mindezek pedig az **előadói kifejezőképességet alkotják**.

A kiemelkedően jó táncos nem elégszik meg a táncmotívumok elsajátításával, hanem ismernie kell a táncot meghatározó tényezőket, azok energiáit, a saját testét, annak működését. Figyelnie kell a belső kinesztetikus érzékelésére, meg kell érteni a táncelemek funkcióját, a táncszerkesztés elveit, a zene és mozgás, a mozgás és mozdulatlanág összefüggéseit, a dinamikai sokszínűség hatásteremtő erejét, a szakrális és szimbolikus jelentéstartalom jelentőségét, és át kell élnie a gondolatok, tartalmak érzelmi aspektusait is. Mindezeket hitelesen, összerendezetten, stílusosan és a színpad törvényszerűségeit figyelembe véve kell bemutatni, miközben kapcsolatot kell fenntartani a partnerrel, a többi táncossal és a nézővel, annak érdekében, hogy megvalósuljon a cél, a művészi hatás elérése.

---

³ A mozgáskogníció „közvetlenül a mozgást érintő tudást, a mozgásról való gondolkodást, a mozgásképzetet, a mozgás verbális vagy egyéb szimbolikus megfogalmazását, összességében a mozgással kapcsolatos tudatosságot jelenti. A mozgáskogníció fogalma azt kívánja kiemelni, hogy a hagyományosan procedurális vagy belső tudásnak elkönyvelt mozgáskészségről is kialakítható deklaratív tudás. A fenti definícióban a „közvetlenül a mozgást érintő tudás” meghatározás ezért lényegi kitétel. Arra utal, hogy a mozgáskogníció fogalmának használatakor a tudást és a gondolkodást magára a mozdulatra kell vonatkoztatni.” (Fügedi, 2006, 108-109.)

9.3.4. Műértés, művészi megformálás, hatáskeltés

A tánctanulás-tánctanítás folyamatában nemcsak a különböző táncok megtanítása a feladatunk, hanem a műértésre és műélvezetre is nevelünk. Ugyanakkor a műértés, a hatás⁴ elérésnek elemzése visszahat a tánc tudatos és esztétikai megjelenítésére.

A művészi hatás elérésnek lényege: amikor mindenki a maga lelke képmását pillantja meg, és önmagát ismeri fel” (Lukianosz, idézi **Gabnai**, 2012, 73).

„**Önmaga felismerése**” a néptánctanulás folyamatában, és a tánc újraalkotása tekintetében meghatározó gondolat. Ahhoz, hogy ne a táncpedagógus, vagy az adatközlők táncának pontos másolása valósuljon meg, hanem az ismeretfeldolgozás során mutakozzon meg a táncos saját személyisége, nyilvánuljanak meg a tánc egyéni vonásai, igen hosszú az út. Nagyfokú tudatosságot és megfelelő látásmódot követel a pedagógustól és a tanulóktól egyaránt. Különösen a magasabb évfolyamokon, az alapfokú képzés végére várható el a táncanyag újraalkotása, új értékek létrehozása, a táncos egyéniség kezdeti megmutatkozása. Ebben az életkorban jelentkezik célként az előadói képességek fejlesztése, az érzelmek közvetítése, a színpadi megjelenítés törvényszerűségeinek megismertetése, hiszen a képzés során egy jelentős elágazási ponthoz, a pályaválasztáshoz érkezünk. A művészi kifejezés eszközrendszerének megismerése és alkalmazása a tehetséggondozás és a pályaorientáció szempontjából igen lényeges és összetett feladat. Az alapfokú évfolyamok arra szolgálnak, hogy megalapozzuk mindezeket, és a képességfejlesztés eredményeként alakuljon ki a tánctechnikai tudás, amelyre a továbbképző évfolyamain, vagy a művészeti szakgimnáziumokban a képzés további irányultsága épülhet. A technikai tudás mellett a stílusjegyek felismerése és alkalmazása, valamint a művészi hatás elérése során jutunk el az „**önmaga felismerésétől**” arra a szintre, amikor a táncos a tánc megformálása közben „**önmagát felejt el.**”

Az alapfokú művészetoktatás alapfokú évfolyamain elkezdődik, és a továbbképző évfolyamain teljesebbé válik a női és a férfi táncos magatartás tudatos megfigyelése és elemzése, a mögöttes tartalom megértése, a páros táncok férfi-női viszonyulásainak, szerepeinek, a mozdulatok, gesztusok funkcióinak megértése és megélése, amely jelentősen hozzájárul a színpadi megjelenítés minőségéhez, a tánc tartalmi megértéséhez.

Az alapfokú művészeti iskolai képzésben - a tánctanulás folyamata mellett - minden tanévben színpadi produktum létrehozása is a feladat. A koreográfiát a pedagógus tervezi meg, de az

---

⁴ Balanchine gondolata szerint a művészi tánc a „vizuális látvány szimbolikus költészete, amely a nézőkből hangulatot és érzelmi élményt, visszhangot vált ki.” (Körtvélyes, 1999, 93 idézi Szilágyi 2017, 17.)

alkotói folyamatokba különböző módon és szinten a tanulók is bevonhatók. A bemutató közben és után átélt élmények feldolgozása, egyénileg és csoportszinten is fontos tényező, különösen, ha ez versenyhelyzetben, felfokozott idegi állapotban valósul meg. A siker és a kudarc feldolgozására egyaránt oda kell figyelni.

9.4. Szaktudományos alapelvek

Programunk szakmai céljainak meghatározásához és tartalmának kidolgozásához alapul vettük a szaktudományos alapelveket, a táncos mozgás alaptényezőit, a tánctanításhoz kapcsolódó fogalmi rendszereket, majd speciálisan a néptáncra fókuszálva rögzítettük azokat a fogalmakat, amelyek alapvetők és szükségesek a programunkhoz készített tematikus tervek gyakorlati megvalósításához, ugyanakkor alapvetők a tánctanítás szaknyelvi és módszertani rendszerében is.

9.4.1. A táncos mozgás alaptényezői, a mozdulat vizsgálatának szempontjai

A tananyag kiválasztásához és feldolgozásához a táncot meghatározó tudományos módszert a mozdulatelemzés szempontjait vettük alapul.

A mozdulatelemzés segíti a táncpedagógusokat a szakmai fejlesztés tudatos, eredményes és szakszerű megvalósításában és segíti a táncosokat, tanulókat is abban, hogy mozgásminőség változása pontos legyen, hogy szélesebb skálán mozogjon, hogy a táncos mozgásformák természetessé és könnyeddé váljanak, továbbá, hogy a táncosok képesek legyenek a testük tudatos irányítására, a mozdulatok művészi megformálására.

Programunkban a tánctanítás módszertani gyakorlatát és eljárásait a mozdulatelemzési szempontok figyelembevételével határoztuk meg, hiszen a táncos mozgás alaptényezői a speciális képességfejlesztés irányát is meghatározzák, a táncelemek, motívumok ritmikai, térbeli és dinamikai variációi segítik a táncos képességek fejlesztését és ezen keresztül hozzájárulnak a tánc tudatos és esztétikus megvalósításához is. A tánc alaptényezőinek megismertetése és alkalmazása különböző módon van jelen a képzési rendszerünkben. A fogalmak megismerését, elmélyítését követően, a magasabb évfolyamokon a mozdulattípusok felismerése, azonosítása és elemzése is segíti a tánctanulás folyamatát.

A programunkban alkalmazott fogalmi rendszer a következő

Az idő-ritmika

Az időbeliség tekintetében a legfontosabb tényezők: ritmus, lüktetésrend, szünet, tempó.

A ritmus jelentősége, hogy táncra indítja a testet.

Zenei kíséretmódok megismerése

- a kíséretritmus meghatározza a tánc jellegét, típusát, motívumkincsét,
a mozdulat ritmusa,
- mozdulat és mozdulatlanúság, belső ritmus és hatásritmus tekintetében vizsgáljuk,
a tempó,
- életkori sajátosságokhoz igazodó, technikai fejlesztést is szolgáló tényezők.

A tér-plasztika

A táncos tere nem statikus tér, hanem az alkotás folyamatában folyton változik. A mozdulatelemzés a tér szempontjából azt vizsgálja, hogy milyen az elmozdulás iránya a táncos testéhez, és a körülötte lévő fizikai térhez képest, és az elmozdulás milyen módon, hogyan, milyen eszközökkel valósul meg.

A táncitanítás-tánctanulás folyamata során alkalmazott tényezők:

- a **térirányok**, (elől-hátul, jobbra-balra, rézsút irányok) a **táncos tere**, (a táncos köré elképzelt négyzet oldalai és sarkai szerinti 8 irány)
- a **pozíciók**, (páros lábú támaszték lehetőségei)
- a **támasztóláb mozgása** (hajlítás, nyújtás, feszítés)
- a **gesztusmozdulatok** (olyan mozdulatok, amelyek nem vesznek részt a test támasztékában, fej, kéz, (taps, pattintás, intés, csapások, talajütés, karkörök, forgatás) és az egyik láb gesztusai, (érintés különböző lábfe részekkel, a láb forgatása, térd-, boka-, lábkörzések és mindezek kombinációi), a támasztékvétel a lábfe különböző részein,
- a **támaszték váltásával megvalósított mozdulatok és típusai: a lépés** (egyszerű, csúszó, gördülő, "telitalpas", részleges súlyos), **a testsúlyáthelyezés** (a lépéssel rokon mozdulattípus, mert ugyancsak a súly átvitelét jelenti az egyik lábról a másikra, és a mozdulat végrehajtása közben a test itt is folyamatosan alátámasztott – ld. Fügedi, 2011, 155), **az ugrás** (támasztékszerkezet szerinti, fel-le, szinten maradó, részleges súlyos, érintő, teljesen súlytalanodó), **a forgás** (perdülő, ugró, perdülés nélküli, lent- és fenthangsúlyos páros forgás).

- a rugózás (boka, térd, lenhangsúly-fenthangsúly)
- a **bokázó** (támasztólábbal, bokázva lépés, bokázó ugrás, gesztusbokázó, légbokázók)
- a törzs mozgásának (dőntés, hajlás, hajlítás) megfigyelése, amelyhez szorosan kapcsolódik a kar mozgása, gesztusrendszere. A törzset tekintve a férfitáncokban meghatározó a csípő mozgása (billentés, forgatás), de ugyanúgy fontos női táncos mozgás tekintetében is, csak más funkcióval.

A tánc tanítás szempontjából fontosnak tartjuk a **térben-létezés** fogalmának tudatosítását és szempontjainak megismertetését. A térben-lét a mozdulat erejével teremődik meg, a teljes szabadságot a mozgás kiteljesedéséhez szükséges megfelelő méretű üres tér jelenti. (Vinczellér, 5. sz. melléklet)

Az erő-dinamika

A dinamika az erőadagolás tana, összetevője az **erő, a lendület és az egyensúly**.

Izomerő

különböző irányú- gyorsulást, vagy lassulást eredményez

lendület,

lendületvétel, (a mozgás elkezdése) lendületadás (táncos interakció)

dinamika,

egy testen belül, vagy partnerek kölcsönhatása révén (tartás-ellentartás)

egyensúly,

kialakítása és fenntartása, térbeli elmozdulás, egyensúlyhelyzetek, kompenzációs tevékenység, koncentráció, kontroll jellemzi

A jelentéstan-szimbolika

A néptánc mozdulatai is, különösen a gesztusrendszerét tekintve, belső jelentéssel bírnak. Mindezen tartalmak felfedezése, megfejtése, értelmezése a táncelemzésből következik, ezért fontos szerepet tölt be a táncpedagógusok felkészülési tevékenysége során, ugyanakkor a tanulói tevékenységek egyik jelentős lényegfeltáró tényezője is. Jelentősége a tartalom és a forma egységének megteremtésében van.

9.4.2. A néptánc elemzése

A tananyag kiválasztásának első lépése a tananyag szakmai szempontú elemzése. Speciálisan a néptáncra vonatkozóan Martin György és Pesovár Ernő elemzési szempontjaira támaszkodtunk, amelyek a következők: a tánc tartalmi elemzése, a tánc zenei elemzése, a tánc formai elemzése.

A tánc tartalmi elemzésének szempontjai meghatározzák a konkrét táncanyag mellett a tantárgyi integráció eredményeként megjelenő kiegészítő tartalmakat.

A tánctanulás folyamatában azonban a tartalmi elemzést megelőzi a zenei és formai jellemzők megismerése és tudatosítása.

A zenei jellemzők felfedezése, tudatosítása, a zenei érzék fejlesztése és a zene és a tánc összefüggéseinek vizsgálata alapvető a tánctanítás-tánctanulás folyamatában. A zene megismerésének jelentősége abban áll, hogy alapvetően meghatározza magát a táncot, annak motívumkincsét, a zene lüktetésrendje pedig meghatározó a tánc hangsúlyainak felfedezésében, a zenei szerkezet pedig a tánc szerkesztésére, tagolására is hatással van. A programunkban a zenei jellemzők megismerésén túl szerepel továbbá a népi hangszerek és népi zenekarok megismerése, a tánchoz kapcsolódó népdalok megtanulása is.

A formai elemzés során az adatközlők táncait vizsgáljuk, hogy a tánc milyen szerkezeti egységekből áll, megfigyelhető-e abban rendszeresség, tudatos építkezés. A táncszerkesztés elvei és a zenei szerkezet közötti összefüggések felismerése, a táncot meghatározó alaptényezők szerinti elemzése és a jellegzetes mozgásjegyek megfigyelése a magasabb évfolyamokon van jelen a programunkban. A táncelemzés során kitérünk a táncmotívumok funkciójának vizsgálatára (pl. csalogatás), a mozdulatok, a páros táncban megnyilvánuló páros viszony (irányítás-követés, összekapaszkodás-elengedés, forgás-kiforgatás, gesztusok, térformák, funkciók) szimbólumrendszerére, jelentéstartalmára.

A tánc jellemző stílusjegyeinek a felismerése, tudatosítása és megformálása igen nehéz feladat. A megfelelő látásmód kialakítása a tanári demonstrációval, az adatközlők táncainak irányított megfigyelésével, elemzésével, a mozgáskogníció képességfejlesztésével alakítható ki. A megfigyeléseken alapuló belső tánckép kialakítása, tudatossá tétele és a táncstílus fizikai kivetülésének megvalósítása, igazi kihívása a táncpedagógiának.

9.4.3. Történeti stílus, dialektus, tájegység, néptánc típus

A magyar néptáncok rendszerezésének, történeti rétegeinek megismerése a szakirányon tovább tanulók számára nélkülözhetetlen a sikeres továbbtanuláshoz. A régi, az új és a vegyes stílusú (idegen eredetű) táncok egyaránt szerepelnek a programunkban, de tanításuk sorrendjében nem a kialakulásuk szerinti időrendiség a meghatározó, hanem az adott iskola földrajzi elhelyezkedéséből adódó helyi hagyományok elsődlegességének az elve. Ennek megfelelően a kiválasztott táncanyagok helyettesíthetők, felcserélhetők.

Programunkban az idegen eredetű táncok (polgári táncok) tanítása elsősorban a táncelőképzést szolgálják, a népi gyermekjátékokkal együtt a mozdulattípusok, a néptánc alapmotívumok elsajátítását segítik elő, de már táncélményt is biztosítanak. Ugyancsak a közösségi táncélmény megélését segíti elő a moldvai körtáncok tanítása, amely kiválóan alkalmas a képességfejlesztés élményszerű megvalósítására is.

A központi tantervben elvárásként jelenik meg, hogy az alapfokú évfolyamok végére a Martin-féle felosztás szerint mindegyik táncdialektus valamely táncanyagával ismerkedjenek meg a tanulók.

Az alapfokú művészeti képzés során törekszünk a szakmai elméleti tudás megalapozására is, valamint a rendszerszemléletű gondolkodás és a szaknyelv kialakítására. **Újszerű eleme programunknak, hogy kilépünk a megszokott, hagyományosnak tekinthető „egy táncanyag tanítása egy adott évfolyamon” - metódusból, és a képességfejlesztés eszközeként tudatosan többféle tánc típus tánc elemeit, motívumait is alkalmazzuk.** Természetesen mindezeket túl valamely kiválasztott tájegység táncát, illetve táncának alapjait is elsajátítják a tanulók.

9.4.4. Alapmotívumok a néptáncban

Sajátos módszertant tükröz Lévai Péter szempontrendszere, amelyet szintén beépítettünk a programunkba. Lévai Péter (2018) **négy alapmotívumot választott pedagógiája alapjának.** A négy alapmotívum: **a csárdás, a cifra, a lengető és a bokázó.** Az alapmotívumok elsajátítása biztosítja azt a magabiztos tudást, amelyre a bonyolultabb variánsok tanulása épülhet, továbbá a technikai kivitelezés módjának tájegységenkénti variációi a tánc jellegzetes stílusjegyeinek a felfedezését, megismerését is szolgálják.

9.5 A tananyag tartalom meghatározásának szempontjai a Néptánc Tanszakon

A helyi táncanyag elsődlegességének elve

Iskolánk földrajzi környezetének egyik néprajzi vonatkozású jellemzője, hogy hagyományaiban igen gazdag, néptánc és népzene tekintetében az archaikus és az új stílus elemeit egyaránt őrző jól felgyűjtött terület. Gazdagságát mutatja, hogy szinte falvanként találhatunk különböző jellegzetességeket mind a motívumok, mind a zene terén.

A hagyományápolás kiemelt feladata iskolánknak. Célunk hogy az itt élő fiatalok megismerjék szűkebb hazájuk népi kultúráját. Ezért a tananyag meghatározásakor kiemelt szerepet kapott a nyírségi, szatmári, rétközi táncok tanítása.

A helyi táncanyag elemeinek tanításán túl feladatunknak tekintjük a néphagyomány gyűjtését, megismertetését, feldolgozását, színpadra állítását. Ezen rendkívüli tánckincs tanítása átöleli az alapfok évfolyamait.

A kötelező tananyagon kívül a helyi adottságok és lehetőségek figyelembevételével a népi kultúra egységének közvetítése a cél, és ez által, egy bővített profilú művészeti nevelés alakul ki. A pedagógusok maguk dönthetnek arról, hogy a dialektus, mely tánc típusával milyen mértékben kíván foglalkozni, továbbá dönt arról is, hogy mely kistájnak vagy falunak a táncanyagát tanítják.

9.5.1. Tananyagelemzés - komplex és integrált tantárgy

A népi játék és a néptánc olyan komplex és integrált tantárgy, amelyben jelen van egyrészt a **táncóra módszertani felépítéséhez**, állandó tevékenységeihez kapcsolódó tananyag tartalom, másrészt változó elemként, időről időre megjelenik a **folklórismeret** tananyag tartalma is, valamint beépülnek további, a **táncanyaghoz kapcsolódó tantárgyközi ismeretek**. A táncanyaghoz kapcsolódó tantárgyközi integráció elősegíti az összefüggések megértését, a fogalomalkotást, valamint hozzájárulnak a szélesebb látókör kialakításához és gazdagabb műveltséget eredményeznek.

9.5.2. A néptánc tantárgy tananyag tartalmának, szerkezeti elrendezésének elvei, gyakorlata

A néptánc tanításához kapcsolódó tananyag tartalmi rendszer kialakítására, struktúrába rendezésére a szaktudományos alapelvekből kiindulva, a speciális képzési formának és a táncóra felépítésének megfelelően került sor.

9.5.2.1. Az állandó tananyagtartalmak ismertetése, eredményközpontú elemzése

Állandó tartalmi elemek	Célok	Ismeret/fogalom	Képesség	Attitűd/eredmény
Bemelegítés, tréning, speciális tréning ⁵	„Az általános biológiai- fiziológiai, pszichikai készenléti állapot megteremtése a fokozott munkára, edzésterhelésre. ” (Rác,2014,3) A test felkészítése a táncos mozgásra, a fizikai erőnlét kialakítása. Baleset megelőzés. Egészséges életmódra, kitartásra nevelés.	Testfogalom, testrészek ízületek, oldalasság, a test átmozgatásának rendje, pulzusszám- növekedés, keringésfokozás, gimnasztika, gyakorlatsor, ritmikus mozgás.	Percepciófejlesztés Koordinációs és kondicionális képességek Ízületi mozgékonyosság Kinesztetikus érezkelés, mozgásmemória.	Egészségtuda- tosság, a bemelegítés és a tréning szükségességéne k felismerése, elfogadása. Kitartás, a fáradtság leküzdése.
Tánctechnika	A táncmotívumok variációs és	Támaszték, gestus. Táncelem,	Mozgáskoordináció, mozgásmemória, lényegfelismerés	Monotóniatűrés, kitartás. Egymásra

⁵ „Speciális tréning: amely a szakanyag egyes sajátos mozgáselemeire készíti fel a táncos izmait, ízületeit és erőnlétét” (Farkas, 2001, 9.)

Állandó tartalmi elemek	Célok	Ismeret/fogalom	Képesség	Attitűd/eredmény
Tánctechnika	<p>kombinációs lehetőségeinek felfedezése, gyakorlása, valamely fejlesztési cél érdekében egyénileg és páros formában. A tánc esztétikus megjelenítése, alapozó technikák⁶ alkalmazása a mozdulattípusok lépés, futás, ugrás, forgás technikai sajátosságainak tudatosítása érdekében és az adott tájegységnek, tánc típusnak megfelelően.</p>	<p>motívum, bővített motívum, motívumsor, szakasz, tétel. Többszólamúság, kéz – lábfüggetlenítés. Összekapaszkodási módok lehetőségei. Ritmikai, plasztikai, dinamikai variációk. Mozgásérzések. Mozgásfejlesztő eszközök.</p>	<p>improvizáció, zenei érzék, ritmusérzék, stílusérzék, kinesztetikus érzékelés Gyorsaság: reakciógyorsaság, mozdulatgyorsaság, térérzékelés.</p>	<p>figyelés, alkalmazkodás, elfogadás. Önfegyelem, akaraterő, küzdeni tudás. A technikai tudás alkalmazása a táncos tevékenység során.</p>
Népi	A saját test, a	Szöveg és	Testséma,	Szabálykövető

⁶„Az alaptechnikák elsajátításának célja végső soron a különféle testrészekhez kapcsolódó különféle mozgásérzések kialakítása, a mozgásérzések megkülönböztetése és rögzítése.” (Farkas, 2001, 9)

Állandó tartalmi elemek	Célok	Ismeret/fogalom	Képesség	Attitűd/eredmény
gyermekjáték	külvilág, a közösség és a társadalom megismerése, felszabadult és természetes játék megélése.	mozgás, ének és mozgás összekapcsolása. gesztusok a népi gyermekjátékokban (Kiszámolók, mondókák, dramatikus szövegek, gyermekdalok).	percepciófejlesztés, fogalmi gondolkodás, kreativitás, ismeretfeldolgozás, figyelem megosztás, koncentráció, új szabályalkotás.	magatartás, szerephez igazodó viselkedés, hagyományok tisztelete.
Sport és ügyességi játékok	Egészséges testi fejlődés támogatása, a szocializációs folyamatok elősegítése, öröm, élmény biztosítása.	Fogócska, eszközös játékok, sorversenyek, küzdő játékok, labdajátékok.	Elhatározó, döntési, alkalmazkodási, viszonyítási, képesség, mozgásgyorsaság, reagálási képesség, koordináció, kondíció.	Csapatmunka, közösséghez tartozás, elköteleződés, feladatvállalás, egymásra figyelés, tolerancia, fáradtságtűrés, küzdeni tudás.
Drámajátékok ⁷	A gyermek saját belső és külső világának megismerése és cselekvés közbeni felfedezése. A mozgásfejlesztő drámajátékok	Dráma, fiktív világ, valós problémák, szerepbe lépés, színpadi jelenlét, feszültség, párbeszéd, jelenet, jelenetépítés,	Önkifejezés, gondolkodás, alkotói készség, fantázia, kreativitás, beleélő képesség, empátia, társas együttműködés, koncentráció, figyelem,	Érzelmek kifejezése, véleménynyilvánítás, reflektív megnyilvánulások, választékos kommunikáció, bátor szerepvállalás,

⁷ A fogalom bővebb ismertetése a módszertani részben található.

Állandó tartalmi elemek	Célok	Ismeret/fogalom	Képesség	Attitűd/eredmény
	<p>segítsék a motivációt, a módszertani sokszínűséget.</p> <p>A személyiségfejlesztő drámajátékok támogatják a pozitív énkép, az önérvényesítés, a pozitív önértékelés kialakítását. A játék segítse elő a közösségi élmény erősítését, a verbális és nonverbális kommunikáció fejlesztését, a tanuló megismerését és a képességfejlesztést.</p>	improvizáció.	problémamegoldás.	<p>pozitív hozzáállás, csapaszellem, önérvényesítés.</p>
Táncgyakorlat ⁸	A tematika	Támaszték,	Zenei érzék,	Művészi

⁸ Táncgyakorlaton a táncoktatás-tanulás folyamatát értik a fejlesztők, amely során különböző táncok, motívumok elsajátítása, gyakorlása, bővítése, elemzése, improvizációja, koreográfiai megformálása történik.

Állandó tartalmi elemek	Célok	Ismeret/fogalom	Képesség	Attitűd/eredmény
	egységben rögzített táncanyag megismerése, felfedezése, ismétlése gyakorlása, elemzése. A tánc improvizatív bemutatása vagy táncfolyamat, táncetűd, koreográfia elsajátítása. A tánc funkcióinak és gesztusrendszerének megismerése, az esztétikai szempontok tudatosítása, értékmegőrzés, értékteremtés, hagyományörzés	gesztus, összekapaszkodási módok, Táncdialektus, tájegység, tánc típus, táncrend. Autentikus táncanyag, táncelem, motívum, bővített motívum, motívumsor, szakasz tétel, improvizáció, táncetűd, koreográfia, táncszerkesztés, funkció, stílusjegy, stílus.	ritmusérzék, helyzetfelismerés, aspektusváltás, döntés, esztétikai érzék, előadói képességek, stílusérzék, dinamikai érzék, kinesztetikus érzékelés, térhasználat, térérzékelés.	megformálásra törekvés. Improvizáció, koreográfia. Páros viszony, egymásra figyelés, férfi és női szerepek, magatartásminták követése. Érzelmek kifejezése.

9.5.2.2. A néptánc tanítás folyamatába beépülő integrált tananyag tartalom ismertetése, eredményközpontú elemzése

Integrált tartalmi elem	Cél	Ismeret/fogalom	Képesség	Attitűd

Integrált tartalmi elem	Cél	Ismeret/fogalom	Képesség	Attitűd
Földrajzi elhelyezkedés	Az adott tánc tájegységhez, településekhez kötése, földrajzi elhelyezkedésének azonosítása, viszonyítás a lakóhelyhez.	Táncdialektus, tájegység, földrajzi tényezők szerepe a táncok kialakulásában és fennmaradásában.	Önálló ismeretszerzés, ismertfeldolgozás, viszonyítás, tájékozódás.	Tájékozottság, igény a hagyományokban bővelkedő települések felkeresésére, a még élő hagyomány személyes felfedezésére.
Történelmi háttér	Az adott tánc kialakulásának, történelmi háttérének, korának meghatározása, történelmi vonatkozású jellemzők azonosítása.	történelmi kor, korszak, tánc típus, a táncok fennmaradásának történelmi vonatkozásai,	Reflektív szemlélet, elemzés, kritikai gondolkodás, analízis-szintézis.	Magyarságtudat, nemzeti összetartozás erősödése.
Táncfolklorisztika ⁹	Táncdialektusok,	Régi és új stílusú táncok,	Kognitív képességek:	Kötődés a saját szűkebb

⁹ „A Kelet-Közép-Európára általánosan jellemző néptánc tudományi megközelítés, amelyet táncfolklorisztikának nevezünk, elsősorban művelődéstörténeti-kultúrtörténeti alapozású és főképp a morfológiai, strukturális, funkcionális kérdéseket helyezi érdeklődésének középpontjába. A magyarországi tánc kutatás és táncfolklorisztika fókuszában a táji-történeti tagolódás, a régi és az új stílus szerinti kategorizáció, etnikai csoportok és egyének tánc kincsének pozitivistá rögzítése és csoportosítása, zene és tánc kapcsolatának kutatása valamint a táncos

Integrált tartalmi elem	Cél	Ismeret/fogalom	Képesség	Attitűd
	tájegységek behatárolása, a táncok rendszerezése, adatközlők megismerése, tánc jellemzőinek felfedezése, táncszerkesztés elve, funkciója, stílusa.	tánc típusok: körtáncok, karikázók, ugrós, verbunk, csárdás, forgós-forgató táncok, legényesek, nemzetiségi táncok, táncrend.	reflektív gondolkodás, analízis, szintézis, következtetés, rendszerszemlélet, lényegkiemelés általános és speciális táncos képességek: megfigyelés, táncelemzés, stílusérzék.	környezetünk hagyományaihoz és a határon túli magyar tánc kultúrához. Hagyományőrzés, hagyománytiszteltetés, nemzeti összetartozás megélése.
Népi hangszerek, zenekarok, kíséretmódok népdalok	A választott táncokhoz kapcsolódó népdalok, hangszerek, zenekarok, zenei kíséretmódok megismerése, az éneklési kedv kialakítása, a népi éneklési technika elsajátítása	A választott táncokhoz kapcsolódó népdalok szövege, hangszerismeret, zenekarok tájegységekhez kötődően, dallam, kíséretmód, dúvó, esztám, periódus	Zenei képességek, zene és tánc illeszkedése, alkalmazkodás a zenei formákhoz. Éneklési képességek, hangszerfelismerés, zenei hallás fejlesztése.	Zenekarok és táncosok közötti illemszabályok, egymás megtisztelése, tánc házi közösségi együttlét kialakítása, férfi és női szerepek, magatartásformák által egymás tisztelete.
Folklór	A tananyag- struktúrába	Jeles napokhoz, szokásokhoz,	Beleélési képességek,	Hagyományőrzés, hagyománytiszteltetés,

egyéniség vizsgálatán keresztül formai-motivikai sajátosságok feltárása áll. E megközelítési módból adódóan a táncfolklorisztika eredendően járulékos elemnek és nem elsődleges célnak tekintette a táncselekményt hordozó közösség táncon keresztül történő bemutatását, illetve a tánc társadalmi kontextusainak megrajzolását és az ebben bekövetkező változások értelmezését.” (Kavecsánszki, 2012, 90.)

Integrált tartalmi elem	Cél	Ismeret/fogalom	Képesség	Attitűd
	rendezett jeles napok, szokások megismerése, gyakorlati-entált,élmény-szerű feldolgozása, a magyar néphagyomány továbbörökítése. A viseletek megismerése.	emberélet fordulóihoz kapcsolódó tananyag fogalmi rendszere, viseletek elnevezései	előadói képességek, szerepformálás, viseletek helyes használata.	emberi és társadalmi értékek átörökítésének megélése.
Táncjelírás ¹⁰	A módszertani	támaszték,	szimbolikus képi-	speciális tudás a

¹⁰ „A táncprodukciók lejegyzési-rögzítési módja. Már a 15. sz.-ban születtek kísérletek a tánclépések jelekkel való rögzítésére, Th. Arbeau (Orchésographie, 1588) és R. A. Feuillet (Chorégraphie, 1700) közlései már meglehetősen pontos, ma is visszaolvasható lépésleírásokat adtak a korabeli táncokról. A 19. sz. jegyzésmódjaiban a test- és a kéztartás rögzítésének igénye is felmerült, a 20. sz. pedig felvetette a teljes táncmű rögzítésének, a partitúraszerű lejegyzésnek szükségét. A csupán időbeli folyamatokat rögzítő zenei kottaképpel szemben a táncjelírásnak egyszerre kell az időbeli és térbeli folyamatokat megörökítenie – kiegészítve dinamikai jelekkel –, figyelembe véve, hogy a lábfőn kívül a kéz, a fej, a karok stb. helyzete egy táncosnál is folyamatosan, mozdulatfázisonként változik. A lejegyzés módszerét Lábán Rudolf dolgozta ki. Tőle származik a jelrendszer alaprétege, valamint a kinetográfia elnevezés is. Módszerét, amely a táncon kívül a sport és általában az emberi munkafolyamatok rögzítésére is alkalmas, később Albrecht Knust, Lisa Ulmann és Szentpál Mária tökéletesítette. Mo.-i bevezetése Lugossy Emma, Lányi Ágoston és Szentpál Mária munkásságához fűződik. A Labanotation módszerrel párhuzamosan Angliában az ún. Benesh Notationt is használják. Európában és az USA-ban a táncjelírást a 20. sz. második felében több színháznál, társ.-nál alkalmazzák, részben a táncművek későbbi felújításához, részben a szerzői jogvédelem biztosítása céljából”. <http://mek.oszk.hu/02100/02139/html/sz25/59.html>

Fügedi János: TÁNC- JEL- ÍRÁS című kötete bevezetést ad a táncos írásbeliség rendszerébe, megismerteti az olvasót a Lábán-kinetográfiával. A Kárpát-medence eredeti néptáncainak, elsősorban a magyar néptáncok mozdulatvilágát egyre mélyebben és részletesebben megismerve haladhat végig az érdeklődő a lejegyző rendszer módszerein és lehetőségein. (Fügedi, 2011,13)

Integrált tartalmi elem	Cél	Ismeret/fogalom	Képesség	Attitűd
	sokszínűség biztosítása, a tanulási képességek fejlesztése, a felfedező élmény támogatása, a táncelemzés, a fogalmi megértés támogatása.	gesztus, notáció, pozíció, mozdulatrítmus, irányok, magassági fokok, mozdulatszűnet, érintés	vizuális fejlesztés, mozgáskoordináció, megfigyelés, elemzés	csoporkohéziót erősíti, sajátos közös nyelv használata

9.6. A táncóra szerkezeti jellemzői, az óratervezés és tananyagstruktúra összefüggései

9.6.1. A táncóra felépítése

Farkas Zoltán, (Batyú) oktatási rendszerét¹¹ vettük alapul, azt továbbgondolva a következők szerint határoztuk meg a táncóra felépítését: **bevezető-ráhangelő szakasz, az óra fő része, levezető-értékelő szakasz.**

Bevezető, ráhangelő szakasz: szervezés, helyzet-állapotfelmérés, megérkezés és a külvilág kizárása, célok ismertetése, motiváció, bemelegítés, tréning (általános, speciális).

A táncóra fő részének feladatai: tánctechnikai gyakorlatok, táncgyakorlatok.

Levezető-értékelő szakasz: összefoglalás, értékelés, feszültségoldás, az érdeklődés fenntartása.

Programunkban a tananyag elrendezését a táncóra szerkezetéhez igazítottuk.

¹¹ A néptánc szakanyag oktatási rendszerét Farkas Zoltán (Batyú) a következők szerint határozta meg: a szakanyag (az adott néptáncanyag) oktatásának tényezői *a pedagógia, a speciális tréning, a motivika, az etűd, a koreográfia és az improvizáció.* (Farkas,2001, 8)

9.6.2. Óraterv-óravázlat

A tánctanulás-tánctanítás olyan pedagógiai folyamat, amelyet a pedagógus az általános pedagógiai elvek és módszerek, valamint a szakmai módszertani elvek és módszerek alapján, éves tervekben (tematikus terv) tervezi meg. A tematikus tervek tanórára lebontása határozza meg azt, hogy mi kerül az adott tanítási óra fókuszába, mi az óra célja, tulajdonképpen a tanórai lebontás kerül be a naplóba. Óravázlatot az önértékelés, tanfelügyelet és a minősítés kapcsán kötelező készíteni. A kezdő pedagógusok esetében a mentorok egyeztetik az óravázlat készítés ütemezését. Az **óravázlatban** a célok megvalósítására irányuló tevékenységek folyamattervezése valósul meg, mely kitér a pedagógus és a tanulók tevékenységének megtervezésére is. **A tananyagtartalom mélységét, a követelményeket és az értékelés módját a pedagógus a csoportjellemzők figyelembevételével és a céloknak megfelelően határozza meg.**

9.6.3. A korosztályok és a tananyagtartalmak összefüggései, a tananyag módosításának szabályai.

A Helyi tantervben a korosztály meghatározása igazodik az általános iskolai korosztályhoz. Ez azonban csak alapesetben igaz. Ha a képzésbe belépő tanulók más korcsoportba tartoznak, a tanyag feldolgozásánál a csoportprofil alapján kell a tananyagtartalmat kiegészíteni dúsítani gazdagítani, amelyet a pedagógusok a tematikus terveikben határoznak meg, dolgoznak át.

9.7. A Néptánc tanszak tantárgyai, tananyagtartalom, követelmények népi játék, (E/1-E/2), néptánc (A/1-A6, T/7-T/10)

9.7.1. Népi játék tantárgy, előképző évfolyamok

A képzés elemi szinten járuljon hozzá a tanuló szocializációs, kommunikációs készségének, kezdeményező készségének, kulturális tudatosságának, általános műveltségének fejlesztéséhez. Elsődleges feladat az önfelelt játék megvalósítása, a játékszabály megismerése, a játékörm megélése.

Előkészítő évfolyamok

Az előképző 1-2. évfolyam célrendszere

Az előképző évfolyamainak fő célja maga a játéktevékenység, ezen túl pedig a táncos tevékenység megszerettetése, a hétköznapi és a táncos mozgásformák élményszerű alkalmazása, a mozdulattípusok tudatosítása, a táncolni tudás képességfejlesztésének alapozása, a szabad improvizációs mozgás és a közösségi táncélmény megélése.

1. évfolyam

Korosztály: 6-7 éves (általános iskola 1. osztály)

A tantárgy neve, órakerete: Népi játék, heti 2x2 óra (144 óra)

Évfolyam: E/1 (előképző első évfolyam)

Életkori sajátosságok: képi gondolkodás, nagyfokú mozgásigény, azonos neműek választása, nyitottság, kíváncsiság, tanulási kedv

Nevelési célok

- pozitív és fejlesztő tanulói környezet kialakításával a tanulási folyamatok, a tanulás tanulásának támogatása,
- komplex személyiségfejlesztés, a személyiség felszabadítása és integrációjának segítése,
- szabálytudat, szabálykövetés, közösségi normák kialakítása,
- pozitív, fejlesztő értékeléssel az önismeret támogatása, az egészséges énkép kialakítása,
- csapatépítés, közösségfejlesztés,
- a szocializációs folyamatok támogatása, tolerancia, önfogadás, mások elfogadása,
- önálló kezdeményezések, szerepvállalások, társas együttműködés segítése,
- kitartásra, felelősségvállalásra, önzetlenségre nevelés,
- nemzeti identitás erősítése, hagyománytisztelet, értékközvetítés,
- a mozgás megszerettetése, egészséges életmódra nevelés.

Szakmai célok

- előzetes tudás felmérése,
- a néptánc óra szokásrendjének kialakítása,
- a játéktevékenység, és a táncos tevékenység megszerettetése, a játékélmény megélése,
- testséma megismerése,
- a hétköznapi és a táncos mozgásformák élményszerű alkalmazása,

- a mozdulattípusok felismerése, tudatosítása,
- a táncolni tudás képességfejlesztésének megalapozása,
- a szabad improvizációs mozgás és a közösségi táncélmény megvalósítása.

Fejlesztési célok

- a testi, motoros képességek, nagymozgások,
- egyensúlyérzék,
- szem-kéz, szem-láb koordináció,
- a ritmus- és zenei érzék,
- kinesztetikus érzékelés,
- utánzás,
- percepciófejlesztés,
- a fantázia és az improvizációs képességek fejlesztése.

Didaktikai célok

- a tanulói tevékenységek középpontba állítása, a felfedező tanulás támogatása,
- a tanulói belső motiváció erősítése,
- a tanuló megismerés, az igények és szükségletek figyelembevétele, differenciálás,
- módszertani sokszínűség, a pedagógiai és szakmai módszertan gazdagítása,
- holisztikus értékelés,
- élményközpontúság.

Eredménycélok

- a játéktevékenység, a táncos tevékenység megszerettetése,
- a hétköznapi és a táncos mozgásformák élményszerű alkalmazása,
- a mozdulattípusok tudatosítása, a táncolni tudás képességfejlesztésének alapozása,
- a szabad improvizációs mozgás és a közösségi táncélmény megélése.

Bevezető, ráhangoló, motiváló szakasz: ismerkedő, névtanuló drámajátékok, tanulómegismerő asszociációs játékok, energetizáló, figyelmet, koncentrációt kialakító játékok, csapatépítő játékok.

Az óra fő része

- **Bemelegítés:** sportjátékok, mozgásos drámajátékok, zenés bemelegítés a testrészek általános átmozgatása különböző tempójú és hangulatú zenére.
- **Tréning:** az állóképesség fokozatos növelése, az izomzat erősítése
- **Tánctechnika:** hétköznapi mozgások, játékokhoz kapcsolódó mozgások tudatosítása, mozdulattípusok megismerése különböző táncok zenéjére, térjátékok, térforma gyakorlatok
- **Járás** (énekes körjátékok, ritmusképletek, állatutánzó járás, járás különböző lábfejrészeken, járás térforma alkotással, somogyi lassú csárdás zenére, járás és gesztusok, szöveg és mozgás, ének és mozgás összehangolása)
- **Lépés** (mennyiségi meghatározottsággal, térirány szerint, ringás és lépés kombinációja)
- **Szökellés** (rábaközi zenére, egyéni, páros és körformában, szabadon és kötötten)
- **Futás** (rábaközi, somogyi, gömöri friss csárdás zenére)
- **Ugrás** (ugróiskola, somogyi ugrós motívumok: lengető, cifra)
- **Forgás** (kifordulós körjátékok, kocsizás, spéromozás, szédikézés)
- **Táncgyakorlat:** polgári táncok (felvidéki, tirpák), moldvai táncok (pálmáska, hoina), somogyi ugrós, lassú és friss csárdás, improvizáció, táncetűd.

Levezető szakasz: értékelés, játék, belső-kép gyakorlatok.

Szaktárgyi kapcsolatok: zene, népzene, népi ének, népi játék, táncfolklorisztika, drámajáték, képzőművészet.

2. évfolyam

Korosztály: 6-7 éves (általános iskola 1. osztály)

A tantárgy neve, órakerete: Népi játék, heti 2x2 óra (144 óra)

Évfolyam: E/1 (előképző első évfolyam)

Életkori sajátosságok: képi gondolkodás, nagyfokú mozgásigény, azonos neműek választása, nyitottság, kíváncsiság, tanulási kedv

Nevelési célok

- pozitív és fejlesztő tanulói környezet kialakításával a tanulási folyamatok, a tanulás tanulásának támogatása,
- komplex személyiségfejlesztés, a személyiség felszabadítása és integrációjának segítése,
- szabálytudat, szabálykövetés, közösségi normák kialakítása,

- pozitív, fejlesztő értékeléssel az önismeret támogatása, az egészséges énkép kialakítása,
- csapatépítés, közösségfejlesztés,
- a szocializációs folyamatok támogatása, tolerancia, önfogadás, mások elfogadása,
- önálló kezdeményezések, szerepvállalások, társas együttműködés segítése,
- kitartásra, felelősvállalásra, önzetlenségre nevelés,
- nemzeti identitás erősítése, hagyománytisztelet, érték közvetítés,
- a mozgás megszerettetése, egészséges életmódra nevelés.

Szakmai célok

- előzetes tudás felmérése,
- a néptánc óra szokásrendjének kialakítása,
- a játéktevékenység, és a táncos tevékenység megszerettetése, a játékélmény megélése,
- testséma megismerése,
- a hétköznapi és a táncos mozgásformák élményszerű alkalmazása,
- a mozdulatípusok felismerése, tudatosítása,
- a táncolni tudás képességfejlesztésének megalapozása,
- a szabad improvizációs mozgás és a közösségi táncélmény megvalósítása.

Fejlesztési célok

- a testi, motoros képességek, nagymozgások,
- egyensúlyérzék,
- szem-kéz, szem-láb koordináció,
- a ritmus- és zenei érzék,
- kinesztetikus érzékelés,
- utánzás,
- percepciófejlesztés,
- a fantázia és az improvizációs képességek fejlesztése.

Didaktikai célok

- a tanulói tevékenységek középpontba állítása, a felfedező tanulás támogatása,
- a tanulói belső motiváció erősítése,
- a tanuló megismerés, az igények és szükségletek figyelembevétele, differenciálás,
- módszertani sokszínűség, a pedagógiai és szakmai módszertan gazdagítása,
- holisztikus értékelés,

- élményközpontúság.

Eredménycélok

- a játéktevékenység, a táncos tevékenység megszerettetése,
- a hétköznapi és a táncos mozgásformák élményszerű alkalmazása,
- a mozdulattípusok tudatosítása, a táncolni tudás képességfejlesztésének alapozása,
- a szabad improvizációs mozgás és a közösségi táncélmény megélése.

Tananyag

Bevezető, ráhangoló, motiváló szakasz: tanulómegismerő, társas együttműködést segítő, önismeretet támogató drámajátékok, népi gyermekjátékok, ritmushangszerek megismerése és használata, figyelmet, koncentrációt kialakító játékok

Az óra fő része

- **Bemelegítés:** sportjátékok, mozgásos drámajátékok, zenés bemelegítés a testrészek általános átmozgatása különböző tempójú és hangulatú zenére.
- **Tréning:** az állóképesség fokozatos növelése, az izomzat erősítése, az ugrás előkészítése
- **Tánctechnika:** játékokhoz kapcsolódó mozgások tudatosítása, mozdulattípusok megismerése különböző táncok zenéjére, térjátékok, térforma gyakorlatok, dinamikai gyakorlatok, lassítás-gyorsítás, szöveg és mozgás összekapcsolása (kiszámolók, mondókák, szokásszövegek)

Járás (állatutánzás (liba, medve stb.) Járás – futás gyakorlatok, futás-ugrás gyakorlatok, lépés-ugrás gyakorlatok, lépés-forgás gyakorlatok, szökellés-forgás gyakorlatok különböző tempójú és hangulatú zenére

Forgás: saját tengely körül, párban, különböző összekapaszkodással

- **Táncgyakorlat:** polgári táncok (felvidéki, tírják, felcsíki), moldvai táncok (pálmáska, hoina, tűz lángja, keresel, botosanka, csárdáska, serény magyaros, ördög útja), somogyi ugrós, lassú és friss csárdás, improvizáció, táncetűd, koreográfia

Folklórismeret: szokások megismerése (Márton nap, hejgetés, farsangolás, mesefeldolgozás, pásztorélet)

Ismeretek, fogalmak a táncokhoz kapcsolódóan, integrált tartalmak (földrajz, történelem, zene, folklórisztika)

Levezető szakasz: értékelés, játék, belső kép-gyakorlatok, szabad tánc, koreográfia eltáncolása

Szaktárgyi kapcsolatok: zene, népzene, népi ének, népi játék, táncfolklorisztika, drámajáték, képzőművészet.

Tantárgyközi kapcsolatok: magyar irodalom (mondóka, mese, vers) ének-zene, természetismeret.

Szemléltetés/eszközök: tükör, hangtechnika, fényképezőgép, kamera, internet elérhetőség, csomagoló papír, rajzeszközök, festékek, kréták, ragasztószalagok, kosár, ugrálókötél, bot, labda, babzsák, hulahoppkarika, sapka, kendő, sál, ritmushangszerek.

9.7.2. Követelmények az előképző évfolyamainak elvégzése után

A teraszos elrendezésnek megfelelően a követelményeket, az elvárható eredményeket kétéves periódusonként határoztuk meg.

A tanuló ismerje

- a testsémákat, az oldaliságot,
- a teret, amelyben mozog, játszik, táncol, a tér fő irányait
- a közösségi téralkotás alapformáit: kör, félkör, sor, oszlop, átló, szórt alakzat, oktató alakzat
- a mozdulatípusok elnevezését, megvalósítását
- a támaszték fogalmát
- a gesztusmozdulatokat a népi gyermekjátékokhoz kapcsolódóan
- a hétköznapi és a táncos mozgás közötti különbséget
- a csoportnormákat, szabályokat
- a tanult mondókák, kiszámolók, versek szövegét, a játékokat
- gyermekdalok, népdalok szövegét és dallamát
- a véleményformálás szabályait, a pozitív társértékelést
- a határon túli magyarság létezését
- a Márton napi szokásokat, hiedelmeket, a moldvai karácsonyi szokásokat, rigmusokat

A tanuló legyen képes

- téri tájékozódásra, viszonyításra, a távolság felmérésére
- jobb és baloldal és az előre-hátra irányok felismerésére
- a kinesztetikus érzékelésre
- az önfeledt játékra, játékkezdemenyezésre
- a táncélmény közösségi megélésére, a tanult polgári és moldvai táncokon keresztül

- felelősségvállalásra, a társakkal való együttműködésre, az érintés elfogadására, az alkalmazkodásra
- mások véleményének elfogadására
- az instrukció megértésére, megvalósítására, instrukció adására
- néhány táncelem szabad improvizációjára
- a nemzeti összetartozás felismerésére.

9.7.3. Néptánc tantárgy, alapfok első, második évfolyam

Az alapfok 1-2. évfolyam célrendszere

Az alapfok első és második évfolyamán a táncos képességfejlesztés középpontjában a támasztékszerkezet és a gesztus tudatosítása, plasztikai, ritmikai és dinamikai megjelenítése, a néptánc alapmozdulatok (csárdás, cifra, bokázó, lengető) technikai megvalósítása és tudatosítása, a tánc és a zene összefüggéseinek felfedezése áll. A táncélményt a kiválasztott táncanyagok motívumainak megismerése, improvizatív és etűdszerű bemutatása nyújtja.

Alapfokú évfolyamok

1. évfolyam

Korosztály: 8-10 éves (általános iskola 3. osztály)

A tantárgy neve, órakerete: Néptánc, heti 2x2 óra (144 óra)

Évfolyam: A/1 (alapfok első évfolyam)

Életkori sajátosságok: mintakövetés, formális gondolkodási szakasz, második mozgásfejlettségi szint.

Nevelési célok:

- kreatív alkotói folyamatokkal az önismeret fejlesztése,
- nemzeti identitás erősítése, az értékek felismerése,
- erkölcsi magatartásminták beépítése, a csoport belső szokásrendjének, értékrendjének megerősítése,
- önállóság, kezdeményezés, véleményalkotás támogatása,

- a személyiség felszabadítása, integrálása.

Szakmai célok:

- zenei ismeretek bővítése, tudatosítása,
- a páros tánc előkészítése, a tartás-ellentartás, irányítás-vezetés kialakítása,
- térszervezés, térkitöltés megvalósítása,
- az alapmotívumok alkalmazása különböző lüktetésű zenére,
- önálló alkotói folyamatok támogatása,
- etűdszerkesztés, improvizáció támogatása,
- egyéni és közösségi táncélmény biztosítása.

Fejlesztési célok:

- koordinációs, kondicionális képességek,
- affektív, kognitív tényezők erősítése,
- kinezetikus érzékelés támogatása,
- variációs, viszonyítási és improvizációs képességek,
- zenei érték, ritmusérték, téri tájékozódás, kreativitás fejlesztése.

Didaktikai célok:

- az ugróiskola módszertanának, variációs lehetőségeinek alkalmazása,
- mozgásfejlesztő eszközök alkalmazása,
- táncpályakészítés módszertani lehetőségeinek kihasználása,
- a tanulói motiváció folyamatos elmélyítése, a belső motiváció kialakítása,
- elemző tevékenység előkészítése,
- a felfedező tanulás, az önálló alkotói tevékenység támogatása.

Eredménycélok:

- a tánc szeretete, elköteleződés megerősödése,
- egyéni és közösségi táncélmény megélése,
- a támasztékváltás tudatosításával az alapmotívumok megvalósítása,
- az ugrástípusok ismerete, technikai megvalósítása,
- életkornak megfelelő eszközzel.

Tananyag

Bevezető, ráhangoló, motiváló szakasz: játékok ismétlése, bővítése, párválasztó játékok, vonuló-kapuzó játékok, drámajátékok, dramatikus játékok

Az óra fő része:

- **Bemelegítés:** sportjátékok, mozgásos drámajátékok, zenés bemelegítés a testrészek általános átmozgatása különböző tempójú és hangulatú zenére.
- **Tréning:** az állóképesség fokozatos növelése, az izomzat erősítése, nyújtás, levezetés
- **Tánctechnika:** mozdulatkombinációk, támasztékváltás gyakorlatai, alapmotívumok (csárdás, cifra, lengető, bokázó) megismerése különböző tánczenére, az alapmotívumok plasztikai, ritmikai, dinamikai gyakorlatai, gesztusgyakorlatok, alapmotívumok és gesztusgyakorlatok, egyszerű csapáselemek.
- **Táncgyakorlat:** polgári táncok, moldvai táncok, somogyi, sárközi, rábaközi, mezőföldi ugrós és csárdás motívumok, nyírségi oláhos motívumok
Eszközhasználat

Levezető szakasz: értékelés, játék, improvizáció.

Koreográfia: népi gyermekjáték vagy népi gyermekjáték és tánc

Zenei ismeretek: dudaritmus, kanásztánc ritmus, ritmusgyakorlatok, strófa, 2/4-es lüktetés

Népi ének: a választott táncanyaghoz kapcsolódó népdalok, gyermekjáték dallamok

Viseletek: jellemző viseletdarabok, azok elnevezései

Hagyományörzés: saját táncrégió gyermekjátékai és táncai

Szaktárgyi kapcsolatok: zene, népzene, népi ének, népi játék, táncfolklorisztika, drámajáték, képzőművészet.

Tantárgyközi kapcsolatok: magyar irodalom (mondóka, mese, vers), ének-zene, természetismeret.

Szemléltetés/eszközök: táncos botok, üvegek, keszkenők, babzsákok, geometriai idomok (kör, négyzet, háromszög, csillag), ugrókötelek, számok (1-8) színes aszfaltkréta, hula-hopp karikák, ugrókötelek, flipchart tábla, fehérta-író.

2. évfolyam

Korosztály: 9-11 éves (általános iskola 4. osztály)

A tantárgy neve, órakerete: Néptánc, heti 2x2 óra (144 óra/tanév)

Évfolyam: A/2 (alapfok második évfolyam)

Életkori sajátosságok: mintakövetés, formális gondolkodási szakasz, absztrahálás, mozgásharmonizálás, kéz-szem/láb-szem finommotoros mozgás, harmadik mozgásfejlettségi szint.

Nevelési célok:

- értékközvetítés,
- társas együttműködés, szocializációs folyamatok támogatása,
- kitartásra, a közös cél elérése érdekében felelősségvállalásra nevelés,
- nemzeti identitás erősítése,
- nemi szerepek szerinti magatartás és viselkedésmód kialakítása,
- a közösségi szokás-és normarendszer erősítése.

Szakmai célok:

- egyéni és közösségi táncélmény megélése,
- tánc zenei illeszkedésének minél tökéletesebb megvalósítása,
- a magabiztos tudás kialakítása a képességfejlesztés egyénre szabott megvalósítása,
- az improvizációs tevékenység szerepének előtérbe helyezése.

Fejlesztési célok:

- támasztékváltás tudatosítása,
- zenei érzék, ritmusérzék, mozgáskoordináció fejlesztése,
- eszközzelés technikájának fejlesztése,
- térdhasználat tudatosítása,
- a tánc hangsúlyainak felfedezése.

Didaktikai célok:

- a tréning szerepének növelése,
- a tánctechnikai gyakorlatok szerepének növelése,
- belső motiváció erősítése,
- elemző, véleményformáló szemlélet erősítése,
- pozitív értékelés.

Tananyag

Bevezető, ráhangoló, motiváló szakasz: játékok ismétlése bővítése, játékfűzések, dramatikus játékok, eszközös játékok

Az óra fő része

- **Bemelegítés:** sportjátékok, mozgásos drámajátékok, zenés bemelegítés, a testrészek általános átmozgatása különböző tempójú és hangulatú zenére.
- **Tréning:** az állóképesség fokozatos növelése, az izomzat erősítése, nyújtás, levezetés
- **Tánctechnika:** mozdulatkombinációk, támasztékváltás gyakorlatai, alapmotívumok gyakorlatai, összetett ugrós motívumok, csárdás variációk, félfordulók, átvető, kar alatti kiforgatás, páros forgás gyakorlatok, tartás-ellentartás gyakorlatok, női-és férfi gesztusok, összetett ritmusképletű csapások
- **Táncgyakorlat:** rábaközi csárdás, felső-Tisza-vidéki csárdások, mérai csárdás, nyírségi oláhos, hajlikázás, szinalázás, seprűs, botos, üveges tánc, nyúltánc
Folklórismeret: tavaszköszöntés, húsvét
Ismeretek, fogalmak a táncokhoz kapcsolódóan, integrált tartalmak (földrajz, történelem, zene, folklórisztika)

Levezető szakasz: értékelés, játék, improvizáció.

Koreográfia: népi gyermekjáték és tánc és/vagy ugrós–eszközös táncok

Zenei ismeretek: dudaritmus, kanásztánc ritmus, ritmusgyakorlatok, strófa, a duda, a hosszúfurulya

Népi ének: a Dunai táncdialektusból választott tánchoz kapcsolódó népdalok, gyermekjáték dallamok

Táncfolklórisztika: az ugrós tánc típus fogalma, formai lehetőségei, összekapaszkodási módok, a tánc típus főbb jellemzői

Viseletek: jellemző viseletdarabok, azok elnevezései, öltözködési szabályok

Hagyományőrzés: a saját tánc régió gyermekjátékai és táncai

Szaktárgyi kapcsolatok: zene, népzene, népi ének, népi játék, táncfolklórisztika, drámajáték, képzőművészet.

Tantárgyközi kapcsolatok: magyar irodalom (mondóka, mese, vers) ének-zene, természetismeret.

Szemléltetés/eszközök: táncos botok, üvegek, keszkenők, babzsákok, geometriai idomok (kör, négyzet, háromszög, csillag), ugrókötelek, számok (1-8), színes aszfaltkréta, hulahoppkarikák, ugrókötelek, flipchart tábla, fehér tábla-író.

9.7.4. Követelmények az alapfok első és második évfolyamának elvégzése után

A tanuló ismerje

- a tanult tréninggyakorlatokat,
- a mozdulatkombinációkat,
- az alapmotívumokat,
- a támaszték és a gesztus fogalmát,
- a tánceszközöket,
- a tanult táncok jellemzőit,
- a ritmika, plasztika, dinamika fogalmát,
- a zene alapján a tanult táncokat, a táncokat alkotó táncelemeket, motívumokat, a tanult táncok elnevezéseit,
- a tanult szakkifejezéseket, népdalokat, szokásokat,
- a férfi és a női táncos magatartás jellemzőit,
- a tanult táncokhoz kapcsolódó viseleteket,
- a tanult táncok zenei jellemzőit, a kíséretitmust, a kísérő hangszerek nevét.

A tanuló legyen képes

- a tánctechnikai gyakorlatok felidézésére, az önálló gyakorlásra,
- ugróiskolák, táncos akadálypályák feladatainak teljesítésére,
- önállóan akadálypálya építésére,
- a tanult táncfolyamatok felidézésére,
- az instrukciókövetésre,
- az alapmotívumok variációjára,
- a táncok irányított megfigyelésére, elemzésére, véleményalkotásra,
- a férfi és a női táncos magatartásformák megfigyelésére és megjelenítésére,
- önállóan, párban, vagy eszközökkel improvizálni,
- a tánczene és a tánc összekapcsolására, felismerésére,
- a mentális gyakorlásra.

9.7.5. Néptánc tantárgy, alapfok harmadik, negyedik évfolyam

Az alapfok 3-4. évfolyam célrendszere

Az alapfok harmadik negyedik évfolyamán a test tudatos formálása, az állóképesség növelése, többféle tánctechnika alkalmazása, a táncismeret bővítése (tájegységek táncai, tánc típusok), a férfi és női szerepek tudatosítása, az összerendezettség és a tánc esztétikájának felfedezése dominál.

3. évfolyam

Korosztály: 11-12 éves (általános iskola 5. osztály)

A tantárgy neve, órakerete: Néptánc heti 3 óra (108 óra/tanév)

Évfolyam: A/3 (alapfok harmadik évfolyam)

Életkori sajátosságok: A gyermekek ebben a fejlődési szakaszban egyre inkább alkalmasak a koordinált, kiegyensúlyozott és harmonikus mozgásra. Növekszik az egyéni, akarati tényező. Az életkori sajátosságokból adódóan szükséges a belső motiváció, a feladat iránti elkötelezettség erősítése.

Nevelési célok

- a csoportkohézió erősítése,
- a táncélmény létrehozása során a gyerekek éljék meg a páros és csoportos táncokban megjelenő nemi különbségeket,
- a személyiség integrálása
- egészséges életmódra nevelés,
- a mozgásélményen keresztül nemzeti értékek felfedezése.

Szakmai célok

- a test tudatos formálása,
- tánctechnika gyakorlatok beépítése,
- a táncismeret bővítése,
- a táncos összerendezettség és a tánc esztétikájának felfedezése,
- az önálló táncmegnyilvánulás támogatása, tehetséggondozás megvalósítása,
- a stílusérzék kialakítása.

Fejlesztési célok

- állóképesség növelés, az izomzat erősítése,
- páros összekapaszkodás, tartás-ellentartás esztétikus megvalósítása,
- éneklési készség, körtartás,
- kéz-láb függetlenítés, többszólamú mozgáskoordináció,
- eszközzel való kezelés,
- verbális és nonverbális kommunikáció.

Didaktikai célok

- a tréning, a tánctechnika és a táncgyakorlat tudatos alkalmazása a képességfejlesztés érdekében,
- a belső motiváció kialakítása a táncélményen keresztül,
- módszertani sokszínűségekre törekvés,
- a táncelemzés előtérbe állítása, adatközlők táncainak megismertetésén keresztül az összefüggések felfedezése.

Eredménycélok

- a páros táncok esztétikus kivitelezése,
- a párok közötti nonverbális kommunikáció kialakítása,
- a táncszerkesztés elveinek ismerete, gyakorlati megvalósítása,
- a férfi és női szerepek magatartások, viselkedésminták megjelenítése a táncban,
- a tánc improvizatív és kötött formájú bemutatása.

Tananyag:

Bevezető, ráhangoló, motiváló szakasz: játékok ismétlése, bővítése, játékfűzések, dramatikus játékok, eszközös játékok

Az óra fő része:

- **Bemelegítés:** sportjátékok, mozgásos drámajátékok, zenés bemelegítés a testrészek általános átmozgatása különböző tempójú és hangulatú zenére.
- **Tréning:** az állóképesség fokozatos növelése, az izomzat erősítése, speciális tréning, nyújtás, levezetés

- **Tánctechnika:** mozdulatkombinációk, támasztékváltás gyakorlatai, alapmotívumok gyakorlatai, összetett ugrós motívumok, csárdás variációk, félfordulók, átvetők, karalatti kiforgatás, páros forgás gyakorlatok, tartás-ellentartás gyakorlatok, női-és férfi gesztusok, összetett ritmusképletű csapások
- **Táncgyakorlat:** szilágysági páros vagy Tiszai dialektus csárdásai (felső –Tisza –vidéki csárdások, vagy dél-alföldi csárdások, vagy gömöri csárdás) Gömöri botoló, vagy a Tiszai dialektus botolója (felső –Tisza-vidéki botolók), Ajaki énekes körtánc vagy az Északi körtánc dialektus énekes női körtánca

Levezető szakasz: értékelés, játék, improvizáció

Koreográfia: az ugrós–eszközös vagy a csárdás táncanyagából

Zenei ismeretek: dudaritmus, kanásztánc ritmus, ritmusgyakorlatok, strófa, a hangszerek funkciója, játékmódja, jellegzetes hangszer együttesek,

Népi ének: a választott tánchoz kapcsolódó népdalok, gyermekjáték dallamok

Táncfolklorisztika: az ugrós tánc fejlődése, formái, a csárdás jellemző vonásai, a tánc típus meghatározása, táncalkalmak, a táncos magatartás jellemzői, tánckezdő szokások, a táncok földrajzi, történelmi háttere

Viseletek: jellemző viseletdarabok, azok elnevezései, öltözködési szabályok, a táncos mozgás és a viselet összefüggései

Hagyományörzés: a saját táncrégió gyermekjátékai és táncai

4. évfolyam

Korosztály: 12-13 éves (általános iskola 6. osztály)

A tantárgy neve, órakerete: Néptánc heti 3 óra (108 óra/tanév)

Évfolyam: A/4 (alapfok negyedik évfolyam)

Életkori sajátosságok: A fokozatosan megjelenő formális gondolkodást kihasználva az oktatás egyre inkább épít a logikára és a kérdésfeltevésekre, a tanulók megfigyeléseinek tudatosítására. Az évfolyamban egyre összetettebb formában jelennek meg az eltérő a nemi szerepek.

Nevelési célok

- szabálytudat, a közösségi lét erősítése,

- kitartó eredményes munkára nevelés,
- azonosulás kialakítása a táncos illemszabályokkal, magatartásmintákkal, normákkal.

Szakmai célok

- rendszerszemlélet, holisztikus látásmód kialakítása,
- a páros táncok ritmikai, plasztikai és dinamikai lehetőségeinek esztétikus megvalósítása,
- a test tudatos fejlesztése,
- a táncélmény megélése, egyéni és közösségi formában,
- fizikai állóképesség növelése,
- a táncszerkesztés elveinek felfedezése, megértése,
- a tartás-ellentartás technikájának elsajátítása.

Fejlesztési célok

- mozgáskogníció fejlesztése,
- belső mentális gyakorlás elősegítése,
- elemző látásmód kialakítása,
- ritmikai, plasztikai, dinamikai képességek fejlesztése,
- improvizációs képességek,
- verbális és nonverbális kommunikáció támogatása.

Didaktikai célok

- összefüggések felismerése: a tréning szerepe és a tánc esztétikus megvalósításában,
- kötődés erősítése a tánctevékenységhez,
- elemző tevékenység szerepének növelése, a tanulói reflexiók támogatása,
- az önálló ismeretszerzés segítése,
- analízis-szintézis megvalósítása.

Eredménycélok

- táncos improvizáció a tanult táncanyagokból,
- a tanult tánccetűd, koreográfia folyamatainak megbiztos bemutatása,
- a tánc esztétikus megjelenítése, a zenei illeszkedés megvalósítása,
- a tánccal összefüggésben feltárt ismeretek alkalmazása,

- pozitív tanulói és szülői visszajelzések.

Tananyag

Bevezető, ráhangoló, motiváló szakasz: játékok és táncok improvizációs gyakorlata, drámajátékok, táncos párválasztó játékok, rövid táncrendi improvizáció, állapot- és hangulatmérő játékok

Az óra fő része:

- **Bemelegítés:** test- és lélekformálás, a test alkalmassá tétele a táncos mozgásra, sportjátékok, a testrészek általános átmozgatása, általános gimnasztika különböző hangulatú és tempójú zenére
- **Tréning:** az állóképesség fejlesztése, fokozatos terhelés megvalósítása, nyújtás, levezetés
- **Tánctechnika:** támasztékváltás gyakorlatai, hangsúlygyakorlatok, ugrós összetett motívumok, páros forgás gyakorlatok, tartás-ellentartás gyakorlatok, gyorsítás-lassítás, vezetés-követés gyakorlatai, feszítés-lazítás gyakorlatai, női-és férfi gesztusok a táncban
- **Táncgyakorlat:** Bukovinai páros silladri vagy felcsíki, székely mezőségi páros táncok. Bukovinai silladri, vagy felcsíki férfitáncok, vagy dél-alföldi oláhos, vagy felső-Tisza-vidéki oláhos. Sárközi karikázó vagy a déli körtáncdialektus körtáncai.

Folklorismeret: A Luca naphoz, a betlehemezéshez, a legényavatáshoz kapcsolódó ismeretek, fogalmak a táncokhoz kapcsolódó integrált tartalmak (földrajz, történelem, zene, folklorisztika)

Levezető szakasz: értékelés, játék, improvizáció

Koreográfia: az ugrós–eszközös vagy a csárdás táncanyagából

Zenei ismeretek: a Tiszai dialektus jellegzetes hangszerei (cimbalom, klarinét, tekerő) parasztszámok, cigányszámok, a hangszerek funkciói, játékmódja, 4/4-es lüktetés, nyújtott ritmus, éles ritmus

Népi ének: a választott csárdásokhoz és karikázókhoz kapcsolódó népdalok, gyermekjáték dallamok

Táncfolklorisztika: a csárdás fejlődése, formái, jellemző vonásai, a tánc típus meghatározása, táncalkalmak, a táncos magatartás jellemzői, tánckezdő szokások, a táncok földrajzi, történelmi háttere

Viseletek: jellemző viseletdarabok, azok elnevezései, öltözködési szabályok, a táncos mozgás és a viselet összefüggései

Hagyományörzés: a saját táncrégió táncjai, beleértve az ott élő nemzetiségek táncgyománját is.

9.7.6. Követelmények az alapfok harmadik és negyedik évfolyam után

A tanuló ismerje

- a tréning rendszerét,
- a tánctechnikai gyakorlatokat,
- a páros táncos viszony jellemzőit (elhelyezkedés, összekapaszkodás, erőviszonyok),
- a táncos vezetés és követés gyakorlatát,
- a tanult táncokat a tematikus tervben megjelöltek szerint,
- a zenei jellemzőket, kíséretmódokat, hangszereket, zenekarokat,
- népdalokat, szokásokat, játékokat,

A tanuló legyen képes

- a tartás-ellentartás megvalósítására,
- a tempóbeli, dinamikai váltásokra,
- a tánc közbeni tájékozódásra, helyzetfelismerésre,
- az improvizációra,
- a táncfolyamatok felidézésére,
- az adatközlők táncainak megfigyelésére.

9.7.7. Néptánc tantárgy, alapfok ötödik, hatodik évfolyam

Az alapfok 5-6. évfolyam célrendszere

Az alapfok ötödik hatodik évfolyamán a táncmotívumok funkcióinak megértése, a táncszerkesztés elveinek felfedezése, (tájegységek, tánc típusok, táncrend) a stílusismeret kialakítása, a plasztikai, ritmikai, dinamikai sokszínűség megélése, valamint a megszerzett ismeretek rendszerezése kerül a középpontba. Az alapfok hatodik évfolyamának tervezésekor figyelembe kell venni azt is, hogy a művészeti alapvizsga sikeres megvalósítása a legfontosabb stratégiai cél.

A jelenleg érvényben lévő jogszabályok szerint a továbbképző évfolyamain csak sikeres alapfokú művészeti vizsga megvalósítását követően vehet részt a tanuló, ellenkező esetben a tanulói jogviszony megszűnik. (ld. 2011. CXC törvény a nemzeti köznevelésről 4.7.§)

5. évfolyam

Korosztály: 13-14-éves korosztály, (általános iskola 7. osztály)

Tantárgy és órakeret: néptánc, heti 3 óra (108 óra/év)

Évfolyam: A/5 alapfok ötödik évfolyam

Életkori sajátosságok: a játékoság mellett már dominánsabb szerepet kap a táncművelésben megvalósuló tudatos képességfejlesztés is.

Nevelési célok

- értékóvó magatartásra, toleranciára, együttműködésre nevelés,
- az egyéni és a közösségi célok összehangolásának támogatása,
- azonosulás kialakítása az eltérő nemi szerepekből adódó magatartásmintákkal,
- reális önkép kialakításának támogatása,
- az egyéni és közösségi szerepvállalás segítése,
- pontos, igényes és kitartó munkára, megbízhatóságra, következetességre nevelés.

Szakmai célok

- a táncos képességek komplex fejlesztése,
- motívumbővítés,
- az alkalmazott tudás elérése az improvizációs tevékenységek által,
  - a táncelemzés eredményeként a stílusjegyek felismerésének támogatása,
- igényes színpadi megjelenítés, a színpadi törvényszerűségek ismerete,
- a zenei illeszkedés pontos megvalósítása,
- a mentális gyakorlás ösztönzése,
- az elkötelezettség növelése, a pályaaorientáció segítése.

Fejlesztési célok

- fizikai állóképesség, tánctechnikai tudás növelése,
- előadói képességek tudatosítása és fejlesztése,
- mozgáskogíció fejlesztése,
- variációs, újraalkotó és alkalmazkodó képességek támogatása,
- páros viszony, verbális és nonverbális kommunikáció,
- plasztikai, ritmikai, dinamikai és improvizációs képességek fejlesztése.

Didaktikai célok

- a néptáncórák felépítését belső arányait a konkrét célokhoz a tanulói csoport haladásához kell igazítani,
- nagy hangsúlyt kell helyezni a folyamatos egyéni visszacsatolásra, a tanulói reflexió támogatására, az önálló tanulási lehetőségek segítésére,
- nagyobb teret kell biztosítani az elmezésre, rendszerezésre, a holisztikus szemlélet kialakítására,
- képességmérés, egyéni igények és szükségletek felmérése, egyéni haladás biztosítása.

Eredménycélok

- magabiztos tánc tudás, esztétikus megjelenítés,
- előadói képességek megnyilvánulása,
- tudatos táncszerkesztés, folyamatos önkontroll megvalósulása,
- elköteleződés növekedése,
- önálló tanulás igényének kialakulása.

Tananyag

Bevezető, ráhangoló. motiváló szakasz: táncos párválasztó játékok, drámajátékok, dramatikus játékok, táncrendi improvizáció, állapot és hangulatmérő játékok

Az óra fő része:

- **Bemelegítés:** sportjátékok, a testrészek általános átmozgatása, általános gimnasztika különböző hangulatú és tempójú zenére
- **Tréning:** az állóképesség fejlesztése, fokozatos terhelés megvalósítása, speciális tréning
- **Tánctechnika:** támasztékváltás gyakorlatai, hangsúlygyakorlatok, táncszerkesztés: kopogós, dobogós motívumok, alpmotívumok plasztikai és dinamikai gyakorlatai, gesztusgyakorlatok, csárdás variációk, félfordulók, átvető, karalatti kiforgatás, vezetés-követés gyakorlatok feszítés-lazítás, gyorsítás, lassítás (különböző táncmotívumokban) szöveg és mozgás összehangolása: plasztikai, dinamikai gyakorlatok: dramatikus szövegek, versek, csujjogatások, rigmusok, szokás szövegek, összetett csapás táncelemek (legényes alapok)
- **Táncgyakorlat:** mérai legényes csárdás és szapora, szatmári verbunk és csárdás. somogyi táncok, moldvai táncok (kör- és páros táncok), székely verbunk, somogyi, bagi karikázó, silladri

- **Levezető szakasz:** értékelés, táncrendszerű improvizáció, játék

Koreográfia: az ismert táncanyagból

Zenei ismeretek: a választott karikázó énekes dallamai és azok jellemzői, sajátosságai, a periódus fogalma, a szinkópa ritmus

Népi ének: a tanult csárdásokhoz és körtáncokhoz kötődő dalok

Táncfolklorisztika: a verbunk fejlődése, formái, jellemző vonásai, a tánc típus meghatározása, táncalkalmak, táncos magatartás

Viseletek: jellemző viseletdarabok, azok elnevezései, öltözködési szabályok, a táncos mozgás és a viselet összefüggései

Hagyományörzés: a saját táncrégió táncai, beleértve az ott élő nemzetiségek táncagyományát is

Szaktárgyi kapcsolatok: zene, népzene, népi ének, néprajz, táncfolklorisztika, táncelőkészítő gimnasztika, drámajáték, népi játék

Tantárgyközi kapcsolatok: ének-zene, földrajz, történelem, magyar nyelv és irodalom,

6. évfolyam

Korosztály: 14-15-éves korosztály, (általános iskola 8. osztály)

Tantárgy és órakeret: néptánc, heti 3 óra (108 óra/év)

Évfolyam: A/6 alapfok hatodik évfolyam

Életkori sajátosságok: a játszva tanulás mellett a tanulók a táncformanyelvi összefüggések felismerését és alkalmazását már tudatosan képesek elvégezni.

Nevelési célok

- nemzeti identitás erősítése, hagyománytisztelet, értékek azonosítása, értékóvó magatartás belső igényének kialakítása,
- igényességre, pontosságra, kitartásra és felelősségvállalásra nevelés,
- a táncművelés igényének kialakítása.

Szakmai célok

- a művészeti alapvizsga teljesítéséhez szükséges elméleti és gyakorlati ismeret elsajátítása,
- a szakirányú továbbtanulás támogatása,
- kötődés erősítése, a nem szakirányban tovább haladók folytassák tanulmányaikat a továbbképző évfolyamain,

- holisztikus szemléletmód kialakítása,
- színvonalas és tudatos egyéni és közösségi táncbemutató megvalósítása.

Fejlesztési célok

- stílusjegyek azonosításának, megjelenítésének támogatása,
- előadói képességek fejlesztése,
- tánctechnikai, ritmikai, plasztikai, dinamikai képességek fejlesztése.

Didaktikai célok

- a motiváció erősítése,
- rendszerezés, analízis-szintetizálás,
- felkészülés a vizsgahelyzetre,
- egyéni fejlesztések, differenciálás megvalósítása az igényeknek és céloknak megfelelően.

Eredménycélok

- sikeres alapfokú művészeti vizsga,
- a hat év alatt elsajátított táncok magabiztos ismerete, improvizációja, koreográfia táncfolyamatainak bemutatása,
- sikeres felvételi eredmények,
- továbbhaladás a továbbképző évfolyamain,
- tovább táncolás egyéb színtereken, közösségekben.

Tananyag

Bevezető, ráhangoló, motiváló szakasz: fonóbeli játékok, improvizációk, tánc házi formák és szokások

Az óra fő része:

- **Bemelegítés:** sportjátékok, a testrészek általános átmozgatása, általános gimnasztika különböző hangulatú és tempójú zenére
- **Tréning:** az állóképesség fejlesztése, fokozatos terhelés megvalósítása, nyújtás, levezetés
- **Tánctechnika:** támasztékváltás gyakorlatai, hangsúlygyakorlatok, ugrós-legényes technikai gyakorlatok, csárdás variációk, félfordulók, átvető, karalatti kiforgatás, páros forgás gyakorlatok, tartás-ellentartás gyakorlatok, indítás-megállítás, női-férfi gesztusok a táncban, egyszerű csalogatási formák, előadásmód, táncos kommunikáció, tartalom és forma, érzelmi attitűd gyakorlatai, szöveg és mozgás összehangolása, plasztikai,

dinamikai gyakorlatok, dramatikus szövegek, versek, csujjogatások, rigmusok, szokásszövegek

- **Táncgyakorlat:** székely forgatós táncok, az eddig tanult páros táncok ismételése, gyakorlása, az eddig tanult férfi és női táncok ismételése, gyakorlása, felkészülés az alapfokú művészeti vizsgára.

Koreográfia: az ismert táncanyagból

Zenei ismeretek: a tanult tájegységek jellegzetes népi hangszerei és zenei együttesei, a dúvó és az esztam kíséret jellemzői, tánc típusok és kíséret módok

Népi ének: a tanult táncokhoz kötődő dalok ismételése, bővítése

Táncfolklorisztika: az ismert táncok jellemző vonásai, a tánc típusok, táncalkalmak, táncos magatartás

Viseletek: jellemző viseletdarabok, azok elnevezései, öltözködési szabályok, a táncos mozgás és a viselet összefüggései

Hagyományörzés: a saját tánc régió táncai, beleértve az ott élő nemzetiségek tánc hagyományát is

Szaktárgyi kapcsolatok: népzene, népi ének, néprajz, táncfolklorisztika, táncelőkészítő gimnasztika, drámajáték, népi játék, táncfolklorisztika.

Tantárgyközi kapcsolatok: ének-zene, földrajz, történelem, magyar nyelv és irodalom, testnevelés, drámajáték.

9.7.8. Követelmények az alapfok ötödik, hatodik évfolyamának befejezése után

A tanuló ismerje

- a saját teste működését,
- a tréning sorozatokat, a tánctechnikai gyakorlatokat,
- a tánc szerkezeti felépítésének és a táncszerkesztésnek általános elveit,
- az előképző és az alapfokú évfolyamokon tanult táncokat, koreográfiákat,
- az előképző és az alapfokú évfolyamokon tanult népdalokat és táncszókat,
- a tanult táncok zenei jellemzőit, a kíséret módokat, hangszereket,
- a tanult szokásokat, a hozzájuk kapcsolódó fogalmakat,
- a tanult táncos adatközlőket és táncaikat,
- a tanult táncalkalmakat, illemszabályokat,

- az ugrósok, ügyességi táncok, körtáncok, csárdások és a verbunkok táncanyagát a helyi tantervben meghatározott tájegységek szerint,
- a tánc ritmikai, dinamikai, plasztikai jellemzőinek alkalmazását,
- a művészeti alapvizsga elvárásrendszerét,
- régiója amatőr néptáncművészetének néhány együttesét, eseményeit,
- a szakirányú továbbtanulás lehetőségeit.

A tanuló legyen képes

- a táncszerkesztés általános elveit alkalmazni a gyakorlatban,
- az improvizáció során a ritmikai, dinamikai, plasztikai lehetőségek alkalmazására,
- a táncmotívumok, gesztusok megjelenítésére,
- az improvizáció és a koreográfia táncolás során a tanult népdalok és táncszók használatára,
- a térben történő eligazodásra,
- a zenei lüktetésrendhez, zenei egységekhez igazodni,
- a képzés során elsajátított ismeretek alkalmazására más környezetben is,
- az önálló ismertszerzésre, az ismeretek feldolgozására, rendszerezésére,
- a férfi és női táncos magatartás megjelenítésére,
- a színpadi jelenlét, koncentráció kialakítására,
- az érzelmek közvetítésére,
- a tánc tudatos megvalósítására az improvizáció és a koreográfia eltáncolása során,
- a tanult néprajzi és táncfolklorisztikai ismeretek alkalmazására,
- a feladat végrehajtáshoz szükséges fizikális és mentális állóképességre,
- sikeres művészeti alapvizsga letételére, a szakirányú továbbtanulásra.

9.7.9. Néptánc tantárgy, továbbképző hetedik, nyolcadik évfolyam

A továbbképző 7-8. évfolyam célrendszere

Ezekon az évfolyamokon a technikailag nehezebb táncok elsajátítása kerül a középpontba, nagyobb szerepet tölt be a tréning és tánctechnikai fejlesztés, valamint a stílusos táncolásra, az előadói képességek fejlesztésére, az improvizációra, és a férfi és női szerepek, magatartásminták tudatos megjelenítésére helyezük a hangsúlyt. Célunk, hogy a táncelemzéssel, az eredeti filmek tanulmányozásával, a belső mentális gyakorlás tudatosításával magasabb szinten valósuljon meg a mozgáskogníció, a testtudat és a táncanyagismeret.

7. évfolyam

Korosztály: 15-16-éves korosztály, (középiskola 9. évfolyam)

Tantárgy és órakeret: néptánc, heti 3 óra (108 óra/év)

Évfolyam: T/7 továbbképző hetedik évfolyam

Életkori sajátosságok: az iskolaváltás és a kamaszkor, az útkeresés időszaka, sok nehézségekkel. Különösen fontos a közösséghez tartozás, az értékes és tartalmas együtt munkálkodás, a megerősítés, a bevonás.

Nevelési célok

- nemzeti identitás erősítése,
- közösséghez tartozás erősítése,
- önbizalom, egészséges énkép fejlesztése,
- kitartásra, monotoniatűrésre nevelés,
- egészséges életmódra nevelés,
- igényességre, pontosságra, kitartásra és felelősségvállalásra nevelés,
- a tánctevékenység igényének kialakítása.

Szakmai célok

- a tánctudás elmélyítése,
- a testtudat erősítése,
- erdélyi táncok megismerése,
- improvizáció, és színpadi előadói képességek fejlesztése,
- egyéni táncnyelv azonosítása, alkalmazása az improvizáció során,
- színvonalas és tudatos egyéni és közösségi táncbemutató megvalósítása.

Fejlesztési célok

- stílusjegyek azonosításának, megjelenítésének támogatása,
- előadói képességek fejlesztése,
- elemzési, újraalkotási képességek fejlesztése,
- tánctechnikai, ritmikai, plasztikai, dinamikai képességek fejlesztése.

Didaktikai célok

- a motiváció erősítése,
- tanulói kezdeményezések támogatása,
- rendszerezés, analizálás-szintetizálás,
- az önálló tanulás előtérbe helyezése,
- egyéni útkeresések támogatása,
- egyéni fejlesztések, differenciálás megvalósítása az igényeknek és céloknak megfelelően.

Eredménycélok

- magabiztos tánctudás, szabad improvizáció megvalósítása,
- kiváló előadói megjelenés és táncszerkesztés szólóban vagy párban,
- pontos zenei illeszkedés, dinamikai sokszínűség,
- a táncmotívumok funkcióinak tudatos alkalmazása,
- kifejező páros viszony, valamint érzelmek megjelenítése,
- táncolás egyéb, iskolán kívüli színtereken, közösségekben.

Tananyag

Bevezető, ráhangoló, motiváló szakasz: fonóbeli játékok, improvizációk, tánc házi formák és szokások, drámajátékok

Az óra fő része:

- **Bemelegítés:** a testrészek általános átmozgatása, általános gimnasztika különböző hangulatú és tempójú zenére
- **Tréning:** az állóképesség fejlesztése, fokozatos terhelés megvalósítása, nyújtás, levezetés
- **Tánctechnika:** támasztékváltás gyakorlatai, hangsúlygyakorlatok, ugrós-legényes technikai gyakorlatok, csárdás variációk, félfordulók, átvetők, karalatti kiforgatás, páros forgás gyakorlatok, tartás-ellentartás gyakorlatok, indítás-megállítást, női-férfi gesztusok a táncban, egyszerű csalogatási formák, előadásmód, táncos kommunikáció, tartalom és forma, érzelmi attitűd gyakorlatai, szöveg és mozgás összehangolása, plasztikai, dinamikai gyakorlatok, dramatikus szövegek, versek, csujjogatók, rigmusok, szokásszövegek

- Táncgyakorlat: erdélyi táncok, az eddig tanult páros táncok ismétlése, gyakorlása, az eddig tanult férfi és női táncok ismétlése, gyakorlása.

Koreográfia: az ismert táncanyagból

Zenei ismeretek: ardeleana–kolomejka típusú dallamok, a periódus szerkezete, zárlatok, félzárlatok, a zene és tánc kapcsolata, a „jajnóták” szerkezete és jellemzői, aszimmetrikus lüktetés

Népi ének: a tanult táncokhoz kötődő dalok ismétlése, bővítése, táncbéli kiáltások, táncszók

Táncfolklorisztika: az Erdélyi dialektus táncai, táncművészete, táncalkalmak, a táncrend, a táncház szerepe, az adatközlők megismerése

Viseletek: jellemző viseletdarabok, azok elnevezései, öltözködési szabályok, a táncos mozgás és a viselet összefüggései

Hagyományörzés: a saját táncrégió táncai, beleértve az ott élő nemzetiségek táncagyományát is.

Szaktárgyi kapcsolatok: népzene, népi ének, néprajz, táncfolklorisztika, táncelőkészítő gimnasztika, drámajáték, népi játék, táncfolklorisztika.

Tantárgyközi kapcsolatok: ének-zene, földrajz, történelem, magyar nyelv és irodalom, testnevelés, drámajáték.

8. évfolyam

Korosztály: 15-16-éves korosztály, (középiskola 10. évfolyam)

Tantárgy és órakeret: néptánc, heti 3 óra (108 óra/év)

Évfolyam: T/8 továbbképző nyolcadik évfolyam

Életkori sajátosságok: az útkeresés és a „lázas” időszak, a kamaszkori problémákkal a középpontban.

Nevelési célok

- nemzeti identitás erősítése,
- közösséghez tartozás erősítése,
- önbizalom, egészséges énkép fejlesztése,
- kitartásra, monotoniatűrésre nevelés,
- egészséges életmódra nevelés,

- igényességre, pontosságra, kitartásra és felelősségvállalásra nevelés,
- a tánctevékenység igényének kialakítása.

Szakmai célok

- a tánctudás elmélyítése,
- a testtudat erősítése,
- erdélyi táncok megismerése,
- improvizáció, és színpadi előadói képességek fejlesztése,
- egyéni táncnyelv azonosítása, alkalmazása az improvizáció során,
- táncművelek funkcióinak megismertetése, a megfelelő táncos magatartás kialakítása,
- a táncrend fogalmának értelmezése az erdélyi dialektus és egyéb dialaktusok különböző területein
- a táncszók ismerete és alkalmazása,
- a táncok újraalkotási igényének kialakítása a tanuló személyisége, habitusa, táncához való viszonyulása szerint,
- a zene és tánc összefüggéseinek megfigyeltetése, az összefüggések megfogalmazása, rendszerezése
- színvonalas és tudatos egyéni és közösségi táncbemutató megvalósítása.

Fejlesztési célok

- stílusjegyek azonosításának, megjelenítésének támogatása,
- előadói képességek fejlesztése,
- elemzési, újraalkotási képességek fejlesztése,
- tánctechnikai, ritmikai, plasztikai, dinamikai képességek fejlesztése.

Didaktikai célok

- a motiváció erősítése,
- tanulói kezdeményezések támogatása,
- rendszerezés, analizálás-szintetizálás,
- az önálló tanulás előtérbe helyezése,
- egyéni útkeresések támogatása,
- egyéni fejlesztések, differenciálás megvalósítása az igényeknek és céloknak megfelelően.

Eredménycélok

- magabiztos tánctudás, szabad improvizáció megvalósítása,

- kiváló előadói megjelenés és táncszerkesztés szólóban vagy párban,
- pontos zenei illeszkedés, dinamikai sokszínűség,
- a táncmotívumok funkcióinak tudatos alkalmazása,
- kifejező páros viszony, valamint érzelmek megjelenítése,
- táncolás egyéb, iskolán kívüli szintereken, közösségekben.

Tananyag

Bevezető, ráhangoló, motiváló szakasz: fonóbeli játékok, improvizációk, tánc házi formák és szokások, drámajátékok.

Az óra fő része:

- **Bemelegítés:** a testrészek általános átmozgatása, általános gimnasztika különböző hangulatú és tempójú zenére
- **Tréning:** az állóképesség fejlesztése, fokozatos terhelés megvalósítása, nyújtás, levezetés
- **Tánctechnika:** támasztékváltás gyakorlatai, hangsúlygyakorlatok, ugrós-legényes technikai gyakorlatok, csárdás variációk, félfordulók, átvető, karalatti kiforgatás, páros forgás gyakorlatok, tartás-ellentartás gyakorlatok, indítás-megállítást, női-férfi gesztusok a táncban, egyszerű csalogatási formák, előadásmód, táncos kommunikáció, tartalom és forma, érzelmi attitűd gyakorlatai, szöveg és mozgás összehangolása, plasztikai, dinamikai gyakorlatok, dramatikus szövegek, versek, csujjogatások, rigmusok, szokásszövegek
- **Táncgyakorlat:** erdélyi táncok, az eddig tanult páros táncok ismétlése, gyakorlása, a táncanyag bővítése, táncrendek táncolása, az eddig tanult férfi és női táncok ismétlése, gyakorlása.

Koreográfia: az ismert táncanyagból

Zenei ismeretek: ardeleana–kolomejka típusú dallamok, a periódus szerkezete, zárlatok, félzárlatok, a zene és tánc kapcsolata, a „jajnoták” szerkezete és jellemzői, aszimmetrikus lüktetés

Népi ének: a tanult táncokhoz kötődő dalok ismétlése, bővítése, táncbéli kiáltások, táncszók

Táncfolklorisztika: az Erdélyi dialektus táncai, tánc kultúrája, táncalkalmak, a táncrend, a tánc ház szerepe, az adatközlők megismerése

Viseletek: jellemző viseletdarabok, azok elnevezései, öltözködési szabályok, a táncos mozgás és a viselet összefüggései

Hagyományörzés: a saját tánc régió táncai, beleértve az ott élő nemzetiségek tánc hagyományát is.

Szaktárgyi kapcsolatok: népzene, népi ének, néprajz, táncfolklorisztika, táncelőkészítő gimnasztika, drámajáték, népi játék, táncfolklorisztika.

Tantárgyközi kapcsolatok: ének-zene, földrajz, történelem, magyar nyelv és irodalom, testnevelés, drámajáték.

9.7.10. Követelmények a továbbképző nyolcadik évfolyam elvégzése után

A tanuló ismerje

- a saját teste működését,
- a tréningsorozatokat, a tánctechnikai gyakorlatokat,
- a tánc szerkezeti felépítésének és a táncszerkesztésnek általános elveit,
- a tánc stílusjegyeit,
- a tánc megjelenítésének technikai, érzelmi meghatározóit, a táncszerkesztés elveit,
- a tánc ritmikai, dinamikai, plasztikai jellemzőinek alkalmazását,
- a színpad törvényszerűségeit,
- a tanult táncok zenei jellemzőit, a kíséretmódokat, hangszereket,
- a tanult szokásokat, a hozzájuk kapcsolódó fogalmakat,
- a tanult táncos adatközlőket és táncaikat,
- a tanult táncalkalmakat, illemszabályokat,

A tanuló legyen képes

- a táncszerkesztés általános elveit alkalmazni a gyakorlatban,
- az improvizáció során a ritmikai, dinamikai, plasztikai lehetőségek alkalmazására,
- a táncmotívumok, gesztusok megjelenítésére,
- az improvizáció és a koreográfia táncolás során a tanult népdalok és táncszók használatára,
- a térben történő eligazodásra,
- a zenei lüktetésrendhez, zenei egységekhez igazodni,
- érzelmek kifejezésére, megjelenítésére,
- a képzés során elsajátított ismeretek alkalmazására más környezetben is,
- a férfi és női táncos magatartás megjelenítésére,

- a színpadi jelenlét, koncentráció kialakítására,
- a tánc tudatos megvalósítására az improvizáció és a koreográfia eltáncolása során,
- saját táncnyelv megalkotására,
- a tanult néprajzi és táncfolklorisztikai ismeretek alkalmazására,
- a feladat végrehajtáshoz szükséges fizikális és mentális állóképességre.

9.7.11. Néptánc tantárgy, továbbképző kilencedik, tizedik évfolyam

A továbbképző 9-10. évfolyam célrendszere

Az alapfokú művészeti iskola utolsó két évfolyamán folytatjuk az erdélyi táncok megismerését, továbbá célunk a megismert táncok rendszerezése, ismétlése és a motívumtár gazdagítása. Célunk a stílusos, hiteles előadásmód megvalósítása, a tudatos táncszerkesztés, az egyedi előadói stílus felfedeztetése, valamint felkészülés a sikeres művészeti záróvizsgára.

9. évfolyam

Korosztály: 16-17-éves korosztály, (középiskola 11. évfolyam)

Tantárgy és órakeret: néptánc, heti 3 óra (108 óra/év)

Évfolyam: T/9 továbbképző kilencedik évfolyam

Életkori sajátosságok: az útkeresés, az önismereti kérdések, a siker és kudarc megélése, feldolgozása kiemelt tényezők

Nevelési célok

- nemzeti identitás erősítése,
- közösséghez tartozás erősítése,
- önbizalom, egészséges énkép fejlesztése,
- kitartásra, monotoniatűrésre nevelés,
- egészséges életmódra nevelés,
- igényességre, pontosságra, kitartásra és felelősségvállalásra nevelés,
- a tánctevékenység igényének kialakítása.

Szakmai célok

- a tánctudás elmélyítése,

- a testtudat erősítése,
- erdélyi táncok megismerése,
- improvizáció, és színpadi előadói képességek fejlesztése,
- egyéni táncnyelv azonosítása, alkalmazása az improvizáció során,
- stílusismeret és egyéni táncstílus kialakítása,
- színvonalas és tudatos egyéni és közösségi táncbemutató megvalósítása.

Fejlesztési célok

- stílusjegyek azonosításának, megjelenítésének támogatása,
- a stílusjegyek tudatosítása és alkalmazása,
- előadói képességek fejlesztése,
- elemzési, újraalkotási képességek fejlesztése,
- forgástechnika fejlesztése,
- tánctechnikai, ritmikai, plasztikai, dinamikai képességek fejlesztése.

Didaktikai célok

- a motiváció erősítése,
- tanulói kezdeményezések támogatása,
- rendszerezés, analizálás-szintetizálás,
- az önálló tanulás előtérbe helyezése,
- egyéni útkeresések támogatása,
- egyéni fejlesztések, differenciálás megvalósítása az igényeknek és céloknak megfelelően.

Eredménycélok

- magabiztos tánctudás, szabad improvizáció megvalósítása,
- kiváló előadói megjelenés és táncszerkesztés szólóban vagy párban,
- pontos zenei illeszkedés, dinamikai sokszínűség,
- a táncmotívumok funkcióinak tudatos alkalmazása,
- kifejező páros viszony, valamint érzelmek megjelenítése,
- táncolás egyéb, iskolán kívüli színtereken, közösségekben.

Tananyag

Táncelőkészítő gimnasztika, az alapfok tananyagának megfelelően

- Tánctechnika: a magasabb nehézségi fokú, összetett mozdulattípusok előadásmódjának fejlesztése, térben való használata

Táncgyakorlat:

- Az Erdélyi táncdialektus tananyagának bővítése
- A Tiszai táncdialektus területéről kiválasztott táncrend az alapfokon szerzett ismeretek felhasználásával, rendszerezésével
- Az évfolyam célkitűzéseinek, feladatainak, az életkori sajátosságoknak, jellemzőknek megfelelő tánc típus anyaga

Koreográfia: az ismert táncanyagból

Zenei ismeretek: erdélyi jellegzetes hangszerek, hangszer együttesek (hegedű, ütőgardon, koboz), az aszimmetrikus lüktetésű táncok kíséretmódja

Népi ének: a tanult táncokhoz kötődő dalok ismétlése, bővítése

Táncfolklorisztika: az erdélyi táncok földrajzi, történelmi háttere, táncalkalmak, tánc hagyományok, szokások

Viseletek: jellemző viseletdarabok, azok elnevezései, öltözködési szabályok, a táncos mozgás és a viselet összefüggései

Hagyományőrzés: a saját tánc régió táncjai, beleértve az ott élő nemzetiségek tánc hagyományát is

Szaktárgyi kapcsolatok: népzene, népi ének, néprajz, táncfolklorisztika, táncelőkészítő gimnasztika, drámajáték, népi játék, táncfolklorisztika.

Tantárgyközi kapcsolatok: ének-zene, földrajz, történelem, magyar nyelv és irodalom, testnevelés, drámajáték.

10. évfolyam

Korosztály: 17-19-éves korosztály, (középiskola 12. évfolyam)

Tantárgy és órakeret: néptánc, heti 3 óra (108 óra/év)

Évfolyam: T/10 továbbképző tizedik évfolyam

Életkori sajátosságok: az útkeresés, az önismereti kérdések, a siker és kudarc megélése, feldolgozása és a kamaszkori problémák jellemzőek.

Nevelési célok

- nemzeti identitás erősítése,
- közösséghez tartozás erősítése,
- önbizalom, egészséges énkép fejlesztése,
- kitartásra, monotoniatűrésre nevelés,
- egészséges életmódra nevelés,
- igényességre, pontosságra, kitartásra és felelősségvállalásra nevelés,
- a tánctevékenység igényének kialakítása.

Szakmai célok

- a tánctudás elmélyítése, gazdagítása,
- a testtudat erősítése,
- erdélyi táncok megismerése,
- improvizáció, és színpadi előadói képességek fejlesztése,
- egyéni táncnyelv azonosítása, alkalmazása az improvizáció során,
- stílusismeret és egyéni táncstílus kialakítása,
- színvonalas és tudatos egyéni és közösségi táncbemutató megvalósítása.

Fejlesztési célok

- stílusjegyek azonosításának, megjelenítésének támogatása,
- a stílusjegyek tudatosítása és alkalmazása,
- előadói képességek fejlesztése,
- elemzési, újraalkotási képességek fejlesztése,
- forgástechnika fejlesztése,
- tánctechnikai, ritmikai, plasztikai, dinamikai képességek fejlesztése.

Didaktikai célok

- a motiváció erősítése,
- tanulói kezdeményezések támogatása,
- rendszerezés, analizálás-szintetizálás,
- az önálló tanulás előtérbe helyezése,
- egyéni útkeresések támogatása,

- egyéni fejlesztések, differenciálás megvalósítása az igényeknek és céloknak megfelelően.

Eredménycélok

- magabiztos tánctudás, szabad improvizáció megvalósítása,
- kiváló előadói megjelenés és táncszerkesztés szólóban vagy párban,
- pontos zenei illeszkedés, dinamikai sokszínűség,
- a táncmotívumok funkcióinak tudatos alkalmazása,
- kifejező páros viszony, valamint érzelmek megjelenítése,
- táncolás egyéb, iskolán kívüli színtereken, közösségekben,
- sikeres művészeti záróvizsga (nem kötelező) megvalósítása a jelentkező tanulók esetén.

Tananyag

Táncelőkészítő gimnasztika, az alapfok tananyagának megfelelően

- Tánctechnika: a magasabb nehézségi fokú, összetett mozdulattípusok előadásmódjának fejlesztése, térben való használata
- Táncgyakorlat: az ismert táncrendek tananyagának bővítése, összegzése, rendszerezése

Koreográfia: az ismert táncanyagból

Zenei ismeretek: a zenei ismeretek összefoglalása, rendszerezése

Népi ének: a tanult táncokhoz kötődő dalok ismétlése, bővítése

Táncfolklorisztika: a Kárpát–medence táncai, tánc kultúrája

Viseletek: jellemző viseletdarabok, azok elnevezései, öltözködési szabályok, a táncos mozgás és a viselet összefüggései

Hagyományőrzés: a saját táncrégió táncai, beleértve az ott élő nemzetiségek tánc hagyományát is

Szaktárgyi kapcsolatok: népzene, népi ének, néprajz, táncfolklorisztika, táncelőkészítő gimnasztika, drámajáték, népi játék, táncfolklorisztika.

Tantárgyközi kapcsolatok: ének-zene, földrajz, történelem, magyar nyelv és irodalom, testnevelés, drámajáték.

9.7.12. Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

A tanuló ismerje

- Az ugrósok, eszközös táncok, körtáncok, karikázók, páros táncok, férfítáncok táncanyagát a helyi tantervben meghatározott tájegységek szerint
- A táncdialektusok és tájegységek, tánc típusok és táncrendek fogalmát és összefüggéseit
- A stílusjegyek, a színpadi törvényszerűségek, a ritmikai, plasztikai, dinamikai szabályszerűségek alkalmazását a gyakorlatban
- A tanult koreográfiákat

A tanuló legyen képes

- A testtudat fenntartására, a táncok improvizatív bemutatására, a kollektív és az individuális táncok tudatos megformálására, a táncalkalmaknak és a nemi identitásnak megfelelő magatartásmód tudatos megjelenítésére, a táncok egyéni, stílusos megjelenítésére, a táncos partnerkapcsolat megvalósítására a tájegységnek, tánc típusnak megfelelően
- A szakmai nyelvezet alkalmazására, a képzés során elsajátított szókincs tudatos alkalmazására a mindennapi életben, a kommunikációra, véleménynyilvánításra, az érdeklődés, a szakmai ismeretszerzés fenntartására, az intelligens tudás megszerzésére

9.8. Néptánc tanszak tantárgyai, tananyagtartalom, követelmények:folklórismeret

A konkrét népszokások megismertetésén keresztül a tanulók előtt fel kell tárni a néphagyomány ünnepi rítusainak formai és tartalmi összetevőit, megjelenését. Világítson rá a hagyomány folyamatosan változó természetére, egykori történeti rétegeire, eredetére. Tegye **élményszerűvé** a jeles napok és ünnepi szokások megismerését. Aktualizálja az emberi élet fordulóihoz fűződő hagyományokat, szokásokat. A gyermekjátékok és táncok táji és történeti megismertetésével a gyakorlati képzésben elsajátított ismeretek rendszerezéséhez nyújtson segítséget. A pedagógus a csoport összetételét, igényét, az életkori sajátosságokat figyelembe véve választhat a témakörök altémái közül. A cél az érdeklődés felkeltése, az élményszerű tananyagfeldolgozás.

A néptánc tantárgyhoz kapcsolódó integrált órászervezés és tananyagfeldolgozás esetén a gyakorlati feldolgozás megvalósítása igazodhat a jeles napokhoz, ezért a témakörök felcserélhetők, sorrendjüket az iskola, illetve a pedagógus határozza meg, igazodva az iskola elvárásaihoz, a tágabb környezet igényeihez, felkérésekhez. Az alapfokú és a továbbképző évfolyamokból álló összevont osztályok esetén kötelezően választható a folklórismert tantárgy.

9.8.1 Folklórismeret tantárgy az alapfokú évfolyamokon: A/3-A/6

Fejlesztési feladatok

- A játék- és táncalkalmak szerepének megismertetése a faluközösség és az egyén életén keresztül, a kommunikációs képesség, verbális kommunikáció, szocializációs készség, közösségérzet, a tér- és időbeli tájékozódás fejlesztése
- A tananyaghoz kapcsolódóan más művészeti ágak alkotásainak megismerése

Tananyag

A gyermekkorhoz kapcsolódó szokások, hiedelmek, jeles napok és ünnepi szokások megismertetése.

Gyerekszületés, gyermekkor

- Jósló praktikák a gyermek születése előtt
- Komatál hagyománya
- Keresztelő
- A gyermek befogadása, helye a családban és a falu társadalmában
- Az anya avatása
- Munkára nevelés, gyermekmunka

A gyermekek játékalkalmi és táncalkalmi

- A munkavégzéshez kötődő játékalkalmak (libalegeltetés, kalákamunkák)
- A játszó helyszíne, időpontja, a falu társadalmi életében betöltött szerepe
- A tánc tanulása
- Gyermeklakodalmas (a felnőttek világának - szokások, táncok, zenei kultúra - tanulása)
- A gyerekek táncalkalmi (kukoricabál, pulyabál, aprók tánca, serketánc)

Követelmények

A tanuló ismerje az év során tanult jeles napok elhelyezkedését a naptárban, a gyermekkor jeles eseményeit, játék- és táncalkalmait.

A tanuló legyen képes az együttműködésre, alkalmazkodásra, mások elfogadására, a szabályok betartására, a társak előtti kommunikációra, a tanult ismeretek megfogalmazására.

A/4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A kommunikációs képesség, a verbális kommunikáció, a szocializációs készség, a közösségérzet és a tér- és időbeli tájékozódás fejlesztése
- A tananyaghoz kapcsolódóan más művészeti ágak alkotásaira való figyelemfelkeltés

Tananyag

A tanuló előző évben megszerzett ismereteinek elmélyítése, bővítése

A legényélethez, leányélethez, párválasztáshoz, lakodalomhoz kapcsolódó szokások, hiedelmek, rituális cselekmények, jeles napok és ünnepi szokások megismertetése

Az évkör ünnepi gyermekszemmel

- Óévbúcsúztató és évkezdő szokások
- Szent Balázs napja, Balázsjárás
- Szent Gergely napja, Gergelyjárás
- Húsvét vasárnapjának és hétfőjének szokásai
- Pünkösdi királynéjárás

Legényélet, leányélet, párválasztás, lakodalom

- Munkavégzés a serdülő korban
- Legényavatás, leányavatás
- Udvarlási szokások, szerelmi élet, és azok szinterei
- Szokásjogok a paraszti társadalomban
- Leánynéző, háztűznéző, hozomány
- Leánykérés, eljegyzés, jegyajándék
- Lakodalmi előkészületek
- Lakodalmi tisztségviselők, feladatok
- Lakodalmi szokások, rítusok

Követelmények

A tanuló ismerje az év során tanult jeles napok elhelyezkedését a naptárban, a leányélet, legényélet jeles eseményeit, táncalkalmait, a párválasztás szokásait, a lakodalom menetének, szereplőit.

A tanuló legyen képes az együttműködésre, alkalmazkodásra, mások elfogadására, szabályok betartására, a társak előtti kommunikációra, a tanult ismeretek megfogalmazására.

A/ 5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A táncalkalmak szerepének változásai és a változások okainak feltárása
- A kommunikációs képesség, a verbális kommunikáció, a szocializációs készség, a közösségérzet, valamint a tér- és időbeli tájékozódás fejlesztése
- A tananyaghoz kapcsolódóan más művészeti ágak alkotásainak megismerése

Tananyag

A tanuló előző évben megszerzett ismereteinek elmélyítése, bővítése

A táncalkalmak jelentőségének megismertetése a párválasztás során

Legények és lányok játék- és táncalkalmai

- A fonó helyszíne, szerepe a párválasztásban, társas kapcsolatokban
- Fonójátékok, tánc a fonóban (hangszerek, tánckíséret)
- Böjti időszak (tavaszköszöntő játékok és a böjti karikázó)
- Bálok időpontja, helyszíne, bálrendezés

Lányok és legények szerepe a kalendáris szokásokban

- Luca kettős alakja
- Betlehemezés
- Farsangi szokások
- A nagyhét eseményei
- A húsvéti tojás jelentése és díszítésének különböző technikái
- Pünkösdi királyválasztás
- Májusfaállítás
- Nyári napforduló szerepe, Szent Iván napi szokások

Követelmények

A tanuló ismerje az év során tanult jeles napok elhelyezkedését a naptárban, a felnőtt- és időskor jeles eseményeit, szokásait, a különböző életkorokhoz kapcsolódó táncalkalmakat, azok szerepét.

A tanuló legyen képes az együttműködésre, alkalmazkodásra, mások elfogadására, a szabályok betartására, a társak előtti kommunikációra, a tanult ismeretek megfogalmazására.

A/6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- **Az elméleti tananyag és az eddig tanult táncanyagok közötti összefüggések megfogalmazása, összefoglalás, felkészülés az alapfokú művészeti vizsgára.**
- A tananyagban meghatározott régi- és új stílusú táncrétegek jellemzőinek, a táncdialektusok elhelyezkedésének, földrajzi meghatározásának ismétlése
- A kommunikációs képesség, a verbális kommunikáció, a szocializációs készség, a közösségérzet, valamint a tér- és időbeli tájékozódás fejlesztése

Tananyag

Táncfolklorisztika

A régi táncréteg jellemzői

Körtáncok

- Középkori táncagyomány, lánc- és körtáncok
- Énekes női körtáncok helye és szerepe a tánc kultúrában

Eszközös pásztortáncok

- Kanásztánc, pásztortánc
- Pásztorbotoló, cigánybotoló

Ugrós-legényes tánc típus

- Ugrós táncok (szóló, csoportos és páros formák, helyi sajátosságok)
- Erdélyi legényes táncok

Küzdő karakterű páros táncok

Forgós-forgató páros táncok

- Reneszánsz táncagyomány, forgós-forgató páros táncok

- Lassú tempójú páros táncok
- Mérsékelt és gyors tempójú páros táncok

Az új táncréteg jellemzői

- A reformkor tánckultúrája, a verbunk és csárdás kialakulása

Verbunk

- A szóló verbunk
- Szabályozott szerkezetű verbunkok

Csárdás

- A csárdás tagolódása (lassú és friss, valamint csendes, csárdás, ugrós)
- Körcsárdás, hármás csárdás

A dialektusok meghatározása, elhelyezkedése, jellemzői

- Dunai dialektus
- Tiszai dialektus
- Erdélyi dialektuss
- A tanult táncanyagok elhelyezése a nagy dialektusterületekben

Követelmények

A tanuló ismerje a régi és az új táncrétegbe tartozó tánc típusokat, a főbb jellemzőiket, a tanulmányok során megtanult táncok földrajzi elhelyezkedését, dialektusait.

A tanuló legyen képes az együttműködésre, alkalmazkodásra, mások elfogadására, a szabályok betartására, a társak előtti kommunikációra, a tanult ismeretek megfogalmazására.

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanuló ismerje

A folklór, mint történeti hagyomány sajátosságait, az egyes jeles napok időpontját, a jeles napok vallási, hiedelmi funkcióját, magyarázó történetét

A hagyományos paraszti élet jellegzetes fordulópontjait, a magyar paraszti világkép legfőbb elemeit, eredetüket, s a hozzájuk fűződő mondákat, a parasztság hiedelemvilága főbb szereplőit, funkcióit

A tanuló legyen képes

A rítuscselekmények szövegeinek és tartalmának értelmezésére és használatára, a szakkifejezések, a megszerzett ismeretek alkalmazására, a tér-idő összefüggéseinek felismerésére

A paraszti társadalom erkölcsi és viselkedési normáinak megítélésére, értékeinek elfogadására
Az önálló ismeretszerzésre, az elméleti ismeretek alkalmazására a mindennapi életben
A magyar folklórhagyományokat a nemzettudat részeként értelmezni
Az azonosságok és különbözőségek felismerésére a hazai és egyetemes folklórban

9.8.2. Továbbképző évfolyamok (T/7-T/10)

T/7évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A férfi és női magatartásminták és a felnőttkorhoz kapcsolódó rituálék felismerése, a felfedező tanulás képességének fejlesztése

Tananyag

A rituális cselekmények szerepe, a felnőtt- és öregkorhoz kapcsolódó szokások, hiedelmek, a jeles napok és ünnepi szokások megismertetése

A házasok táncalkalmai

- Táncalkalmak a családi eseményeken (keresztelő, lakodalom)
- Táncalkalmak a farsangban (házasok bálja, batyusbál)
- Asszonyok multságai (asszonyfarsang, lakodalmi kontyoló)
- Férfiak multságai (pincézés, tejbemérés)

Felnőttek az évkör ünnepein

- Disznótorok ideje (alakoskodás, adománykérés)
- A regölés (időpontja, jelmezek, hangszerek, szereplők)
- Szent György napja
- Virágvasárnap
- A húsvéti ételek jelképrendszere
- Fehérvasárnap
- Aratás és a hozzá kapcsolódó szokások
- Szent István napja, új kenyér ünnepe
- Szüret, szüreti felvonulások, alakoskodás
- Szent Mihály napja

- Dömötör napja, Vendel napja

Követelmények

A tanuló ismerje a táncalkalmakhoz kapcsolódó szokásokat, a táncos magatartás és viselkedés szabályait, a tanult dramatikus szokások jellemzőit, tartalmát, felépítését.

Legyen képes a megszerzett ismeretek alkalmazására a gyakorlatban

T/8 évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A témakörhöz kapcsolódó érzelmek feldolgozása
- Szokások, hagyományok értelmezése, elemző és mérlegelő gondolkodás fejlesztése

Tananyag

Az idősök tisztelete a hagyományos paraszti kultúrában, halotti szokások, hagyományok.

Felnőttek, idősek és az elbúcsúztatás szokásai

- Paraszti munka, munkaszervezés
- Az idősök társadalmi szerepe a paraszti társadalomban
- Előjelek, jóslások, hiedelmek
- A haldoklóval, a halottal kapcsolatos szokások
- Virrasztás, temetés, siratás
- A halotti tor
- Fejfák, keresztek
- Mindenszentek napja
- Halottak napja, megemlékezés a halottakról

Követelmények

A tanuló ismerje a halotti szokásokat, szertartásokat, szimbólumrendszerét. Ismerje az idősök szerepét a paraszti hagyományban.

Legyen képes az embertársak és különösen az idősök iránti tisztelet kifejezésére.

Követelmények a továbbképző elvégzése után

A tanuló ismerje

A folklór, mint történeti hagyomány sajátosságait, az egyes jeles napok időpontját, a jeles napok vallási, hiedelmi funkcióját, magyarázó történetét.

A hagyományos paraszti élet jellegzetes fordulópontjait, a magyar paraszti világkép legfőbb elemeit, eredetüket, s a hozzájuk fűződő mondákat, a parasztság hiedelemvilága főbb szereplőit, funkcióit.

A tanuló legyen képes

A rítuscselekmények szövegeinek és tartalmának értelmezésére és használatára, a szakkifejezések, a megszerzett ismeretek alkalmazására, a tér-idő összefüggéseinek felismerésére.

A paraszti társadalom erkölcsi és viselkedési normáinak megítélésére, értékeinek elfogadására

Az önálló ismeretszerzésre, az elméleti ismeretek alkalmazására a mindennapi életben

A magyar folklórhagyományokat a nemzettudat részeként értelmezni

Az azonosságok és különbségek felismerésére a hazai és egyetemes folklórban.

9.9. A Néptánc tanszak tantárgyai, tananyag tartalom, követelmények: tánc történet, választható tantárgy

A tantárgy járuljon hozzá saját tánc kultúránk történetének megismeréséhez, a magyarságtudat erősítéséhez, a tanulók kommunikációs készségeinek fejlődéséhez, a más népek kultúrája iránti érdeklődés felkeltéséhez, a tantárgyhoz tartozó terminológiák használatához, igényes képi és hanganyag megismeréséhez, a táncművészet iránti érdeklődéshez, az arra fogékony közízlés fejlesztéséhez

9.9.1. Tánc történet a továbbképző kilencedik tizedik évfolyamán

9. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- Az egyetemes tánc történet kronológiai rendjén keresztül a történelmi összefüggések felismertetése
- A tánc történet szempontjából kiemelkedő események, alkotók megismertetése és meghatározó műveik elemzése során a komplex látásmód kialakítása és fejlesztése
- Stílusérzék, logikus gondolkodás valamint a táncműfajok iránti érzékenység fejlesztése
- Más népek tánc hagyományainak megismerésére, több táncműfaj befogadására, a kulturált szórakozás elsajátítására valamint a saját tapasztalatainak gyarapítására ösztönözze a tanulót

Tananyag

- Tánc történeti alapfogalmak: köznapi és művészi mozgás, közhasznú és művészi tánc
- Az őskor táncélete: vallási szertartások, rítusok, ábrázoló táncok
- Az ókori kultúrák közül az egyiptomi, a japán és a görög tánc kultúra
- A középkor tánc kultúrája: tánc és a vallás kapcsolata, misztériumjáték, jokulátorok
- A reneszánsz embereszménye, a magyarországi reneszánsz, Mátyás király udvartartásának tánc kultúrája
- A barokk kialakulás és hatása Európa művészetére, XIV. Lajos, a barokk mesterei
- A cselekményes balett kialakulása, Noverre munkássága
- A jezsuita színházak szerepe a színpadi tánc történetében
- A balett megjelenése Magyarországon – „Eszterházy esték”
- A romantika hatása Európa táncéletére
- A reformkori magyar „színpadi” táncművészet, paraszti táncok – Körmagyar
- A legjelentősebb szaklapok, kiadványok, szakkönyvek, a táncos helyszínek és események megismertetése a tanulókkal

Követelmények

- A tanuló ismerje az egyetemes tánc történet során a művészeti ág fejlődésében jelentős szerepet betöltött eseményeket, helyszíneket, műveket
- A tanuló legyen képes néhány mondatban önállóan kifejezni magát egy adott témakörben, illetve önálló gondolatok megfogalmazására egy tánc koreográfia kapcsán

10. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A XX. századi táncművészet jelentősebb állomásainak, a műfajok közti átjárhatóság lehetőségeinek felismertetése
- A táncház–mozgalom kialakulásának és napjainkban betöltött szerepének felismertetése
- Az egyéni látásmód, stílusérzék, logikus gondolkodás valamint a táncműfajok iránti érzékenység nyitottság, befogadó készség fejlesztése
- A kulturált szórakozás igényének kialakítása, a saját tapasztalatszerzés ösztönzése

Tananyag

- Tánc történeti alapfogalmak: a konkrét és elvont jelleg a művészetben, a művészi mozgás fajtáinak esztétikája
- A XX. század elejének táncművészeti újításai Amerikában (Isadora Duncan), hatásuk Európa táncéletére
- A XX. századi magyar mozdulatművészet megújítói
- A színházi néptánc kialakulása: Gyöngyösbokréta, Csupajáték
- Művészegyüttesek Magyarországon: Néphadsereg Központi Művészegyüttese – Honvéd Táncszínház (Szabó Iván), Állami Népi Együttes (Rábai Miklós), SZOT – Budapest Táncgyűttes (Molnár István), BM Duna Művészegyüttes (Náfrádi László)
- A táncházmozgalom kialakulása, hatása a mai táncművészetre
- A koreográfusnemzedékek jelentősebb alkotói és kiemelkedő műveik a színházi táncművészetben
- A művész– és a jelentősebb amatőr együttesek napjaink magyar táncművészetében
- A táncos szakma jelentősebb szervezetei, oktatási intézményei, országos rendezvényei
- A legjelentősebb szaklapok, kiadványok, szakkönyvek megismertetése a tanulókkal, melyek nyújtsanak segítséget az év végi vizsgára való felkészüléshez

9.9.2. Követelmények tánc történet tantárgyból a a továbbképző évfolyamok elvégzése után

A tanuló ismerje

- Az egyetemes tánc történet során a művészeti ág fejlődésében jelentős szerepet betöltött eseményeket, helyszíneket, műveket, a magyar táncművészet jeles képviselőit, meghatározó műveiket, a színházi néptáncművészet fontos fordulópontjait, a táncház–

mozgalom legfontosabb eseményeit, az országos rendezvényeket, egyesületeket, szakmai szervezeteket, oktatási intézményeket

- A tanuló ismerje a XX. századi magyar táncművészet jeles képviselőit, meghatározó műveiket, a színpadi néptáncművészet fontos fordulópontjait, a táncház–mozgalom legfontosabb eseményeit, az országos rendezvényeket, egyesületeket, szakmai szervezeteket, oktatási intézményeket

A tanuló legyen képes

- Néhány mondatban önállóan kifejezni magát egy adott témakörben, gondolatainak megfogalmazására egy táncmű, koreográfia kapcsán, a tánc történet fordulópontjainak megnevezésére, a tánc műfajainak elkülönítésére, a terminológia helyes használatára
- A tanuló legyen képes néhány mondatban önállóan kifejezni magát egy adott témakörben, gondolatainak megfogalmazására egy táncmű, koreográfia kapcsán, a tánc történet fordulópontjainak megnevezésére, a tánc műfajainak elkülönítésére, a terminológia helyes használatára

9.10. A Néptánc tanszak tantárgyai, tananyag tartalma, követelménye: népzenei alapismeretek, választható tantárgy

A népzenei alapismeretek tanításának **célja**, hogy a néptánc tantárgyon belül elsajátított zenei ismeretek kibővítésével járuljon hozzá a tanulók népzenei neveléséhez. Mutasson rá a tánc a zene az ének egységére, összefüggéseire. Világítson rá a hangszeres népzene és a tánc összefüggéseire, nyújtson élményszerű ismereteket a jellegzetes népi hangszerekről, hangszer-együttesekről, zenekarokról. Segítse elő a komplex látásmód kialakulását, az elemző gondolkodást, az összefüggések felismerését. Nyújtson bővebb ismereteket a vokális népzene jellemzőiről, segítse elő a népi éneklési technika elsajátítását. A közösségi éneklés élménye és hangulata erősítse az összetartozás érzését. A tantárgy tanítása során a gyakorlati megközelítés, az élményszerzés dominál, amelynek eszközei a hangszerek bemutatása, zenehallgatás, zenefelismerés, bemutatás.

9.10.1. Népzenei alapismeretek tantárgy az alapfokú évfolyamokon (A/1-A/6)

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- Az énekhang technikai adottságainak a légzés, a vokális hangzók, hangterjedelem fejlesztése
- A zenei képességek a hallás, intonálás, ritmusérzék, az egyszerű, érthető és kifejező szövegmondás képességének, a népdalok memorizálási képességének fejlesztése.
- Az ének és tánc egységének felismertetése, a tánc közbeni éneklés követelményeinek megismertetése
- Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő népdalokon keresztül a 2/4-es lüktetésrend hangsúlyainak érzékeltetése, felismertetése
- Az éneklés közösségi élményének, örömeinek felfedezése, megélése

Tananyag

- Negyedes, nyolcados ritmusértékek, ritmusképletek, ritmusgyakorlatok
- A 2/4-es zenei lüktetés
- D–r–m dallammagú népi játék dallamok, népdalok
- Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő, a helyi tantervben meghatározott népdalok
- A választott dallamok csoportos megszólaltatása
- Népi hangszerek: idiofon hangszerek

Követelmények

- A tanuló ismerje a tanult népdalok szövegét és dallamát, az alapvető ritmusértékeket, ritmusképleteket, a tanult hangszer jellemzőit
- A tanuló legyen képes a népdalok csoportos bemutatására, a kezdőhanghoz történő igazodásra, a ritmusértékek, ritmusképletek gyakorlati alkalmazására

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- Az énekhang technikai adottságainak a légzés, a vokális hangzók, hangterjedelem fejlesztése
- A népi éneklési technika kialakítása
- A zenei képességek a hallás, intonálás, ritmusérzék, az egyszerű, érthető és kifejező szövegmondás képességének, a népdalok memorizálási képességének fejlesztése
- Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő népdalokon keresztül a 2/4-es lüktetésrend hangsúlyainak érzékeltetése ének és tánc közben egyaránt
- A tánc közbeni éneklés kritériumainak, a dallamívek megformálási szabályainak megismertetése, megvalósítása a gyakorlat során. A karikázó dalok éneklésének fejlesztése, bővítése
- Az előéneklés szabályainak, az előénekeshez történő igazodás technikájának elsajátítása, fejlesztése
- A közösségi éneklés élményének, örömeinek felfedezése, nagyobb és kisebb létszámú csoportokban egyaránt

Tananyag

- A negyedes, nyolcados ritmusértékek, ritmusképletek, ritmusgyakorlatok
- A 2/4-es zenei lüktetés
- A dudaritmus
- A kanásztánc ritmus
- 5–6 hangterjedelmű dallamok
- Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő, a helyi tantervben meghatározott népdalok
- A választott dallamok csoportos, kiscsoportos megszólaltatása
- Az előénekes feladata és funkciói, a bekapcsolódás módja
- Népi hangszerek: duda

Követelmények

- A tanuló ismerje a tanult népdalok szövegét és dallamát, az alapvető ritmusértékeket, ritmusképleteket, a tanult hangszer jellemzőit
- A tanuló legyen képes a népdalok csoportos, kiscsoportos bemutatására, a kezdőhanghoz való igazodásra, a tanult dal előéneklésére, az előénekeshez történő bekapcsolódásra

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- Az előadásmód jellemző vonásainak, megismertetése, a fokozatos tempónövelés, tempóváltás technikájának megvalósítása
- A hangterjedelem növelése, a magabiztos dalkezdés megvalósítása
- Az intonációs készség és a zenei hallás, hangszín fejlesztése
- A hangképzési technika és a megfelelő légzéstechnika elsajátítása
- A népi éneklési technika fejlesztése
- Az énekelt népzenei karakterek megformálásához szükséges forma, dallam és tempóérzék fejlesztése
- Az egyéni feladatvállalás, a szóló, duó, kiscsoportos éneklés ösztönzése

Tananyag

- A negyedes, nyolcados ritmusértékek, ritmusképletek, ritmusgyakorlatok
- A nyújtott és éles ritmus
- A 4/4-es zenei lüktetés
- A hangterjedelem növelés oktáv terjedelemig
- A lassú, közepes és gyors tempó dallampéldákon keresztül
- Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő, a helyi tantervben meghatározott népdalok
- A folklórismeret tantárgy témaköréhez kapcsolódó szokásdalok
- A választott dallamok csoportos, kiscsoportos, egyéni megszólaltatása
- Népi hangszerek: tekerő, klarinét

Követelmények

- A tanuló ismerje a tanult népdalok szövegét és dallamát, az alapvető ritmusértékeket, ritmusképleteket, a tanult hangszerek jellemzőit
- A tanuló legyen képes egy oktáv hangterjedelmen belüli éneklésre, a népdalok csoportos, kiscsoportos, egyéni bemutatására, a kezdőhanghoz történő igazodásra, az előénekeshez történő bekapcsolódásra

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- Az előadásmód jellemző vonásainak megismertetése, a fokozatos tempónövelés, tempóváltás szabályainak tudatosítása
- A magabiztos dalkezdés elsajátítása
- Az énekelt népzenei karakterek megformálásához szükséges forma, dallam és tempóérzék fejlesztése
- A népi éneklési technika fejlesztése.
- Az intonációs készség, zenei hallás, hangképzési technika és a megfelelő hangszín kialakítása, a hangterjedelem növelése
- Az egyéni feladatvállalás, a szóló, duó, kiscsoportos éneklés ösztönzése

Tananyag

- A negyedes, nyolcados ritmusértékek, ritmusképletek, ritmusgyakorlatok
- A nyújtott és éles ritmus
- A 4/4-es lüktetés
- A hangterjedelem növelése oktávon túlra
- A lassú, közepes és gyors tempó dallampéldákon keresztül
- A giusto előadásmód
- Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő, a helyi tantervben meghatározott népdalok
- A folklórismeret tantárgy témaköréhez kapcsolódó szokásdalok
- Népi hangszerek: hegedű, brácsa, bőgő
- A dallamhangszerek, kísérő hangszerek, játékmód
- Az esztam és dűvő kíséret

Követelmények

- A tanuló ismerje a tanult népdalok szövegét és dallamát, az alapvető ritmusértékeket, a giusto előadásmód jellemzőit, a hangszereket, kíséretmódokat
- A tanuló legyen képes egy oktáv hangterjedelmen túl énekelni, a népdalok csoportos, kiscsoportos, egyéni bemutatására, a kezdőhanghoz való igazodásra, az előénekeshez történő bekapcsolódásra

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A zenei egységek érzékelésének elősegítése, zenei zárlatok és félzárlatok felismertetése
- A giusto és a parlando, rubato előadásmód jellegzetes vonásainak megismerése és alkalmazása
- A kíséretmódok és a tánc összefüggéseinek vizsgálata
- A fokozatos tempónövelés, tempóváltás tudatos alkalmazása
- A népdalcsokor szerkesztési elveinek megismertetése
- A magabiztos dalkezdés elsajátítása
- Az intonációs készség, zenei hallás, hangképzési technika, megfelelő légzéstechnika kialakítása, a hangterjedelem és az éneklési kedv növelése
- Az egyéni feladatvállalás, a szóló éneklés ösztönzése

Tananyag

- A negyedes, nyolcados ritmusértékek, ritmusképletek, ritmusgyakorlatok
- A periódus, zárlat, félzárlat
- A hangterjedelem növelése oktávon túlra
- Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő, a helyi tantervben meghatározott népdalok
- A folklórismeret tantárgy témaköréhez kapcsolódó szokásdalok
- Népi hangszerek: cimbalom, citera, tambura
- A zene és tánc összefüggései tájegységek és tánc típusok szerint

Követelmények

- A tanuló ismerje a tanult népdalok szövegét, dallamát, az alapvető ritmusértékeket, képleteket, a periódus fogalmát, a giusto előadásmódot, a hangszereket, kíséretmódokat
- A tanuló legyen képes egy oktáv hangterjedelmen felül énekelni, a népdalok csoportos, kiscsoportos, egyéni bemutatására, a kezdőhanghoz való igazodásra, az előénekeshez történő bekapcsolódásra, a kíséretmódok felismerésére, a hangszerek felismerésére, a táncdallamok és tánc típus hallás utáni felismerésére és azonosítására

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A vokális népzene dialektusterületeinek, az éneklési technikák stílusjegyeinek megismertetése
- A dallam díszítéstechnika fejlesztése
- Az ismeretek szintetizálásának elősegítése
- A hangszeres népzene és a tánc típusok összefüggéseinek feltárása
- A stílusismeret, a zenefelismerés, az éneklési készség, a díszítéstechnika, a légzéstechnika, az előadásmód fejlesztése
- A vizsgahelyzetre való felkészítés

Tananyag

- A negyed, nyolcad, ritmusértékek, ritmusképletek, ritmusgyakorlatok
- A szinkópa
- Az aszimmetrikus zenei lüktetés
- Az 5/8-os lüktetésrend
- A periódus, a pontszerkezet
- A parlando, rubato és a giusto előadásmód
- Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő, a helyi tantervben meghatározott népdalok
- A folklór ismeret tantárgy témaköréhez kapcsolódó szokásdalok
- A hangszerek, hangszer-együttesek, zenekari felállások tájegységek szerint
- A zene és tánc összefüggései tájegységek és tánc típusok szerint
- Zenefelismerés

Követelmények

- A tanuló ismerje az emberi hang sajátosságait a tanult népdalok szövegét, dallamát, az alapvető ritmusértékeket, képleteket, a periódust, a különböző előadásmódokat, a hangszereket, a kíséretmódokat
- A tanuló legyen képes egy oktáv hangterjedelmen felül énekelni, a népdalok csoportos, kiscsoportos, egyéni bemutatására, a kezdőhanghoz való igazodásra, az előénekeshez

történő bekapcsolódásra, a kíséretmódok felismerésére, a hangszerek felismerésére, a táncdallamok és tánc típus hallás utáni felismerésére, azonosítására.

- Az eddig tanult ismeretek összegzésére, a tananyag összefüggéseinek felismerésére.

9.10.2. Népzenei alapismeretek tantárgy a továbbképző évfolyamokon:

T/7- T/10

7. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- zenei stílusok táji tagolódásának felismertetése
- A zenei dialektusok előadásmódjának, stílusjegyeinek felismertetése
- A kíséretmód és a tánc összefüggéseinek megismertetése, tudatosítása
- Az aszimmetrikus zenei lüktetés felismerése, jellemzőinek azonosítása
- A táncszók funkciójának, használatának, szövegeinek (az adott tájegység szerinti) megismertetése. A népzenei kiadványok népszerűsítése
- A stílusismeret, az éneklési készség, a díszítéstechnika, az előadásmód fejlesztése
- A különböző népzenei dialektusok felismerési képességének, a dialektusok díszítésmódjainak megszólaltatásához szükséges készségek fejlesztése

Tananyag

- A „jaj–nóták” jellemzői
- Az aszimmetrikus lüktetés
- Az erdélyi éneklési stílus és díszítéstechnika
- Táncszók, csujogatások
- Az periódus és a tánc összefüggései
- A sánta dúvó kíséret
- Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő, a helyi tantervben meghatározott népdalok
- Az erdélyi zenekari felállások, ismert adatközlők

Követelmények

- A tanult népdalok szöveg és dallamismerete, csoportos, kiscsoportos, egyéni bemutatása, díszítése, a táncszók ismerete, gyakorlati alkalmazása
- A tanuló legyen képes a „jaj–nóták” felismerésére, éneklésre, a jellegzetes erdélyi hangszerek, a táncdallamok és tánctípus és kíséretmódok felismerésére

8. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A zenei stílusok táji tagolódásának felismertetése
- A zenei dialektusok előadásmódjának, stílusjegyeinek felismertetése
- A kíséretmód és a tánc összefüggéseinek megismertetése, tudatosítása
- A tánc közbeni éneklés és csujogatózás készségszintű ismeretének kialakítása
- A szólóéneklés közönség előtti megvalósítása
- A táncszók funkciójának, használatának, szövegeinek (az adott tájegység szerinti) megismertetése
- A táji dialektusokra jellemző hangszín technikájának elsajátítása
- A stílusismeret, a zenefelismerés, az éneklési készség, a díszítéstechnika, az előadásmód fejlesztése
- A különböző népzenei dialektusok felismerési képességének, a dialektusok díszítésmódjainak megszólaltatásához szükséges készségek fejlesztése

Tananyag

- A szinkópás ritmusok az erdélyi népzeneben
- Az erdélyi éneklési stílus és díszítéstechnika
- Táncszók, csujogatózások tájegységnek megfelelően
- Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő, a helyi tantervben meghatározott népdalok
- Az erdélyi zenekari felállások, ismert adatközlők (tájegységnek megfelelően)
- A siratók és keservek jellemzői
- Táji dialektusokra jellemző hangszertársulások
- Alapvető népzenei kiadványok hangzó anyagok ismerte

Követelmények

- A tanuló ismerje a tanult népdalok szövegét, dallamát, a díszítéseket, a táncszókat, azok gyakorlati alkalmazását
- A tanuló legyen képes az önálló, közönség előtti éneklésre, a hangszerek felismerésére, a táncdallamok és tánc típus felismerésére

9. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A tánc közbeni énekléstechnikájának fejlesztése
- Egyéni előadói képességek fejlesztése
- A zenei stílusok táji tagolódásának felismertetése
- A zenei dialektusok előadásmódjának, stílusjegyeinek felismertetése
- A kíséretmód és a tánc összefüggéseinek megismertetése, tudatosítása
- A táji dialektusokra jellemző hangszín technikájának elsajátítása
- A stílusismeret, a zenefelismerés, az éneklési készség, a díszítéstechnika, a légzéstechnika, az előadásmód fejlesztése
- A különböző népzenei dialektusok felismerési képességének, a dialektusok díszítésmódjainak megszólaltatásához szükséges készségek fejlesztése

Tananyag

- A szinkópás ritmusok az erdélyi népzeneben
- Táncszók, csujogatások tájegységnek megfelelően
- Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő, a helyi tantervben meghatározott népdalok
- Az erdélyi zenekari felállások, ismert adatközlők (tájegységnek megfelelően)
- Jellegzetes hangszerek: moldvai furulya, dob, koboz, doromb, hangszer-együttesek: hegedű, koboz, dob
- Alapvető népzenei kiadványok hangzó anyagok ismerte

Követelmények

- A tanuló ismerje a tanult népdalok szövegét, dallamát, díszítését, a táncszókat, azok gyakorlati alkalmazását

- A tanuló legyen képes az önálló, közönség előtti éneklésre, a zenekísérettel együtt énekelni, a hangszerek felismerésére, a táncdallamok és tánc típus felismerésére és azonosítására, a csoportos, kiscsoportos, egyéni bemutatásra

10. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A vokális és instrumentális népzene dialektusterületeinek, az éneklési technikák stílusjegyeinek, a díszítési módoknak, a hangszeres népzene jellemzőinek képességfejlesztése
- A hangszeres népzene és a tánc típusok összefüggéseinek felismertetése
- A stílusismeret, a zenefelismerés, az éneklési készség, a díszítéstechnika, az előadásmód fejlesztése

Tananyag

- A vokális és instrumentális népzene jellemzőinek összefoglalása, rendszerezése
- A tanult népdalok ismétlése, gyakorlása
- A tanult éneklési technikák gyakorlása
- Hangszerfelismerés
- Tánczene felismerés (tájegység, típus)
- Az adatközlők életútja
- Neves gyűjtők: Kodály Zoltán, Bartók Béla, Lajtha László, Kallós Zoltán

Követelmények

- A tanuló ismerje a néptánc tantárgyon belül választott és a helyi tantervben meghatározott táncokhoz kötődő népdalokat, az alapvető ritmusértékeket, ritmusképleteket, az adott tájegység jellemző hangszereit, hangszer-együtteseit, zenekari felállításait, a periódus fogalmát, jellemzőit és összefüggéseit a táncokkal, a „jaj-nóta”, sirató és keserves fogalmát, ismert adatközlők, gyűjtők életútját
- A tanuló legyen képes a tanult népdalok memoriter éneklésére önállóan, a tanult díszítési technikák alkalmazására, alkalmazkodni a csoport hangszínéhez, hangmagasságához, a tanult hangszerek, kíséretmódok felismerésére

9.11. Táncjelírás-olvasás

A képzés járuljon hozzá a mozdulatok tudatos időbeli, (ritmikai) térbeli, (plasztikai) erőfokbeli (dinamikai) elemzéséhez, a testtudat, a mozgáskoordináció kialakításához, a magyar néptánc táncjelírással közölt folyamatainak megismeréséhez, egyszerű motívumok, motívumsorok lejegyzéséhez.

9.11.1. A Táncjelírás-olvasás tantárgy a továbbképző évfolyamokon: T/9-T/10

9. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A mozdulatelemzés három alaptényezője (plasztika, ritmika, dinamika), összefüggéseinek feltárása
- A mozdulattípusok három leggyakoribb fajtája (lépés, ugrás, gesztusok) valamint a helyzettípusok fogalmának értelmezése
- A mozdulatok elemzésének módjának, a táncjelírás alapfogalmainak (vonalrendszer, irányok) rögzítése, a tanult mozdulat- és helyzettípusok jelölési rendszerének megismertetése
- A mozdulatanalizáló képesség, a mozgáskoordináció, a tér-, ritmus és dinamikai érzék, a testtudat fejlesztése

Tananyag

- A tánc tagolódása: fázis, motívum, motívumfűzés
- A mozdulatelemzés három alaptényezője (plasztika, ritmika, dinamika) és azok összefüggései
- A táncjelírás alapfogalmai (vonalrendszer, irányok) és alkalmazásuk
- A mozdulat típusai (lépés, súlyt hordó láb mozgása, gesztus, ugrás) és jelölése
- A helyzet típusai (testpozíció-állás, súlytalan testrészek mozdulatlansága, szünet a testben, térben, helyen) és jelölésük
- A táncjelírásban használt kiegészítő jelek (távolság csökkentés, növelés, földhöz közeli lábmozdulatok, kis térdhajlítás, feszítés, a lábfej részei, dinamikai jelek, pozíciójelek, forgatás jele) és alkalmazásuk

Követelmények

- A tanuló ismerje a mozdulatelemzés alaptényezőit, a tanult mozdulat és helyzettípusokat, a táncjelírás vonalrendszerét és jeleit
- A tanuló legyen képes a frontirányok felismerésére és helyes használatára, a gesztusirányok egzakt módon való meghatározására, a motívumok ritmusának pontos eltapsolására, a motívumokban szereplő mozdulattípusok felismerésére, az egyszerű motívumok, folyamatok pontos leolvasására és előadására

10. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A további mozdulattípusok: forgások, forgatások, keringés fogalmának, jelrendszerének értelmezése
- A mozdulatelemzéshez szükséges kiegészítő fogalmak: páros viszony, fogások, táncos-eszköz viszonyának rögzítése
- A mozdulatelemzésnél tanultak lejegyzése táncjelírással
- A mozdulatanalizáló és szintetizáló képesség, a mozgáskoordináció, a tér, ritmus és dinamikai érzék, a testtudat fejlesztése

Tananyag

- A mozdulat további típusai (forgás, forgatás, keringés) jelölése és olvasása
- Kiegészítő fogalmak (páros viszony, fogások, táncos-eszköz viszonya) jelölése és olvasása
- Táncjelírásnál használt kiegészítő jelek (testrészek, ízületek) jelölése és olvasása

Követelmények

- A tanuló ismerje a helyzet- és mozdulattípusokat és azok jelölését a vonalrendszerben
- A tanuló legyen képes a különböző táncstílusok motívumainak helyes leolvasására, stílusos előadására, a csapásoló és eszközös motívumok pontos interpretálására, egy motívumsor leolvasására, folyamatos előadására

X. KÉPZŐ-ÉS IPARMŰVÉSZETI ÁG

KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZETI MŰFAJ

10.1. Az alapfokú képző-és iparművészeti oktatás célrendszere és funkciói

Az alapfokú képző- és iparművészet oktatás célja, hogy hozzásegítse a tanulókat a külvilág tudatos érzékeléséhez, tanulmányozásához, valamint a látás és a képzelet finomításához. A tanulók belső világának gazdagítása teszi lehetővé, hogy egész személyiségük használni és hasznosítani tudja az összegyűjtött és egyre tudatosabban szelektált vizuális információkat. Az élményszerű tapasztalások és képzetek teremtik meg az önmeghatározások és önkifejezések egyre differenciáltabb formáit.

Az alapfokú művészetoktatás *tantervi programja és követelménye* lehetőséget nyújt az esztétikai érzékenység, nyitottság, igényesség, ízlés, erkölcsi fogékonyság alakítására, a látás kiművelésére. A követelmény és tantervi program bővíti a képi műveltséget, a képi emlékezetet és képzeletet. A tervező, konstruáló, anyagformáló, eszközhasználó, tárgykészítő és környezetalakító tevékenységek finomítják a kézügyességet, technikai érzékenységet, valamint erős motivációs bázist teremtenek, melyek fejlesztik az érzelmek, gondolatok, elképzelések, tapasztalatok vizuális eszközökkel való megjelenítésének képességét is.

A tanulók érdeklődésére, a kézműves hagyományokra, valamint a klasszikus és kortárs képző- és iparművészeti, médiaművészeti értékekre építve gyarapítja ismereteiket, alakítja készségeiket. A vizuális művészeti oktatás megismerteti a tanulókkal az adott tanszak sajátosságait, a művészi kommunikáció megjelenítési módjait. A képzés célja az is, hogy a múlt értékeit megismertesse és tovább éltesse, segítsen a hagyománytisztelet megteremtésében.

A program integrált órászervezési lehetőséget biztosít arra, hogy a főtárgy órakeretéhez közvetlenül kapcsolódhasson valamely kötelező tantárgy tananyagának elsajátítása, feldolgozása. A tanuló mindkét tantárgyból osztályzatot kap, és a helyi tantervben rögzített feladatok szerint tehet művészeti alapvizsgát, illetve művészeti záróvizsgát.

10.2. A képző- és iparművészeti műfaj oktatás fejlesztési követelményei

Bemeneti kompetenciák: iskolai előképzettség nem szükséges

Kiemelt kompetenciák az alapfokú képző- és iparművészeti oktatás területén

A kiemelt kompetenciaterületek a vizuális művészeti alkotótevékenység által a személyiség fejlesztését, az önkifejezés kibontakoztatását segítik. Olyan tulajdonság-együttest alakítanak ki, amely lehetővé teszi a változó élethelyzetekhez való rugalmas alkalmazkodást, a problémafelismerést, a problémamegoldást.

Szakmai kompetenciák

- A környezet által közvetített üzenetek befogadása
- A környezet által közvetített üzenetek értelmezése
- Tervezési-alkotási készség
- Kreativitás
- Vizuális gondolkodás és kifejezőkészség
- Manuális és digitális eszközhasználati készség
- Anyaghasználati készség
- Komplex szemlélet
- Az esztétikum iránti igény
- Problémaérzékenység
- Biztonságos munkavégzés képessége

Személyes kompetenciák

- Nyitottság
- Fejlődőképesség
- Önállóság
- Önkifejezés
- Rugalmasság
- Érzékenység
- Kísérletező kedv
- Interaktivitás (személyközi kapcsolatok aktivitása, kooperáció)

Társas kompetenciák

- Motiválhatóság
- Empatikus készség
- Kezdeményezőkézség
- Együtműködési készség

Módszerkompetenciák

- Figyelem összpontosítás
- Gyakorlatias feladatértelmezés
- Ismeretek helyén való alkalmazása
- Ötletgazdagság
- Módszeres munkavégzés
- A munkakörnyezet tisztántartása

10.3. A képző- és iparművészeti ág sajátosságai

- tevékenységközpontúság – a tanulók a vizuális tananyagtartalmakat, feladatokat gyakorlati, tapasztalati módon, különböző tevékenységek által, komplex témákba ágyazottan dolgozzák fel, amelyben a cselekvésből származó tapasztalat adja a tanulás alapját,
- feladattudatosság – egy témával, témakörrel való hosszabb idejű elmélyült foglalkozás, mely elősegíti a tanulók türelmének, kitartásának fejlődését,
- alkotói magatartás – amelyben fontos szerepet kap a nyitottság, az egyéni látásmód, a lényegkiemelés, a problémaérzékenység és problémamegoldás képessége,
- komplexitás – amely átjárhatóságot biztosít a képző- és iparművészeti, a népművészeti és médiaművészeti területek között, illetve az egyéb művészeti ágak között,
- folyamatszerűség az egyes feladatok végig vitelében és a szervesen kapcsolódó, egymásra épülő feladatsorokban, projektekben,
- kreatív cselekvőképesség, melynek fontos részterülete a kísérletező kedv, bátorság, lényeglátás, szituativitás, döntésképeség, nézőpontváltás, sorrendmódosítás,
- interaktivitás és együtműködési készség, mely feltételezi a személyközi kapcsolatok aktivitását, a kooperációt és innovációt,
- tanulók önkifejezési készségének kialakítása és mélyítése a személyre szabott feladatok, egyéni korrektúra megvalósulása révén,

- szociális érzékenység és empátia, az én- tudatosság, önszabályozás és önállóság fejlesztése.

10.4. A képző -és iparművészeti műfaj tantárgyainak tartalma

A *vizuális alapozó gyakorlatok tantárgy* az előképző két évfolyamának komplex művészeti tantárgya, mely sokszínű alkotó játékra ad lehetőséget. A legkülönbözőbb anyagok, eszközök, technikák megismerése segíti a tanulók kreativitásának kibontakozását és a tradicionális kézművesség értékeinek továbbadását.

Az alapfok és a továbbképző kötelező tárgya: a *vizuális alkotó gyakorlat tantárgy*, a főtárgy: az alapfok 1-3. évfolyamáig a *grafika és festészet alapjai tantárgy*, majd az alapfok 4. évfolyamától a tanszakonként különböző *szakmai műhelygyakorlat tantárgy*.

Szabadon választható tantárgyak: *népművészet; művészettörténet*.

A *vizuális alkotó gyakorlat tantárgy* a képző- és iparművészet, a kézműves tárgyformálás és a médiaművészet sokféle tevékenységének megismertetésére szolgál. Feladata a vizuális eszköztár bővítése, a művészi kifejezési formanyelv kialakítása, gazdagítása változatos kreatív feladatsorokon keresztül.

A *grafika és festészet alapjai tantárgy* a képi kifejezés változatos módjainak elsajátítását és alkalmazását teremti meg. Előkészíti és megalapozza a művészi igényű szakmai munkát.

A *tanszakonként különböző műhelygyakorlat tantárgy* lehetővé teszi az ősi, a hagyományos és a kortárs képző- és iparművészeti, valamint médiaművészeti szakirányú tevékenységek megismerését, elsajátítását. A tanuló a helyi intézményi lehetőségektől függően, a tanszaki műhelygyakorlatok közül érdeklődésének és képességének megfelelően választ

A képzés során a tananyagot az intézmény speciális tartalmakkal bővítheti:

- minden tanév elején az intézmény által kifejlesztett projektív rajzokkal, feladatlapokkal információt gyűjt a tanulók vizuális-téri képességeiről, kreativitásáról,
- a feladatokat úgy tervezi meg, hogy az elsődlegesen a tanulók problémamegoldó képességét hívja elő, a kreativitását, a tervező és alkotó képességét fejlessze,
- évente más-más közös projekt megfogalmazásával, megoldásával erősíti az intézmény arculatának egységességét, egyediségét és egyben sokszínűségét,
- a tanév végén az iskola intézményi kiállítással összegzi a fejlesztő munka eredményét.

Az intézmény arculatának formálásában, kiemelt szerepet kap:

- a természet szépségének felfedeztetése, észrevétele, művészi igényű átírása, kifejezése,
- a vizuális művészet értékeinek igényes befogadása,
- hagyományápolás a mai kor igénye, a kortárs iparművészet eredményeit figyelembe véve,
- a környezet képző- és iparművészetének tisztelete,
- a kortárs művészekkel való kapcsolatépítés kamatoztatása.

10.5. A képző- és iparművészeti műfaj képzési szerkezete

10.5.1. Tanszakok

A Képző- és iparművészet műfaj *közös tanszaka* az **előképző** évfolyamokon és az **alapfok 1-3. évfolyamain**:

- **Képzőművészeti tanszak**

A Képző- és iparművészet műfaj *szakmai tanszaka* az **alapfok 4. évfolyamától a továbbképző 10. évfolyamáig**:

- **Grafika és festészet tanszak**

10.5.2. Az előképző, az alapfok és a továbbképző évfolyamok tantárgyi felépítése

Főtárgyak

Előkészítő 1-2. évfolyam - *Vizuális alapozó gyakorlatok*

Alapfok 1-3. évfolyam - *Grafika és festészet alapjai*

Kötelező tárgy

Alapfok 1-6. és a továbbképző 7-10. évfolyam - *Vizuális alkotó gyakorlat*

Főtárgyak az alapfok 4-6. és a továbbképző 10. évfolyamáig

Grafika és festészet tanszak - *Grafika és festészet műhelygyakorlat*

Választható tantárgyak

Alapfok 1-6. és továbbképző 7-10. évfolyam - *Népművészet*

Alapfok 3-6. és továbbképző 7-10. évfolyam - *Művészettörténet*

10.5.3. Óraterv

A) KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZE TI MŰFAJ

<i>Tanszakok</i>		<i>Képzőművészeti tanszak</i>				<i>Egyedi szakmai tanszakok</i>							
<i>Évfolyamok</i>		<i>Előképző (E)</i>		<i>Alapfok évfolyamok (A)</i>						<i>Továbbképző évfolyamok (T)</i>			
		<i>(1.)</i>	<i>(2.)</i>	<i>1.</i>	<i>2.</i>	<i>3.</i>	<i>4.</i>	<i>5.</i>	<i>6.</i>	<i>7.</i>	<i>8.</i>	<i>9.</i>	<i>10.</i>
Főtárgyak	<i>Vizuális alapozó gyakorlatok</i>	2-4	2-4										
	<i>Grafika és festészet alapjai</i>			2	2	2							
	<i>Grafika és festészet műhelygyakorlat</i>						2	2	2	2	2	2	2
Kötelező tárgy	<i>Vizuális alkotó gyakorlat</i>			2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Választható tantárgyak	<i>Népművészet</i>			(1-2)	(1-2)	(1-2)	(1-2)	(1-2)	(1-2)	(1-2)	(1-2)	(1-2)	(1-2)
	<i>Művészettörténet</i>					(1-2)	(1-2)	(1-2)	(1-2)	(1-2)	(1-2)	(1-2)	(1-2)
Összes óra:		2-(4)	2-(4)	4 -(6)	4-(6)	4-(6)	4-(6)	4-(6)	4-(6)	4-(6)	4-(6)	4-(6)	4-(6)

Az összes óra rovatában az első szám a heti minimális óraszámot jelöli, a második szám a szakmai program megvalósítása során az egyéni, páros, kis-és nagycsoportos tehetséggondozás számára is időkeretet biztosít.

Az összevont osztályok működéséből következően, valamint az integrált órászervezés lehetőségét figyelembe véve a tanéven belül a tantárgyi óraszámok átcsoportosíthatók.

A tanítási órák időtartama: 45 perc

10.6. A képző- és iparművészeti műfaj művészeti alapvizsga és záróvizsga tantárgyai

A művészeti alap- és záróvizsga követelményeit az egyes tantárgyi programok záró szakasza tartalmazza.

Az alapfokú művészeti vizsga és záróvizsga tantárgyak a Képző- és iparművészet oktatásban:

- *Vizuális alkotó gyakorlat*
- *Grafika és festészet műhelygyakorlat:*

Grafika és festészet tanszak: *Grafika és festészet műhelygyakorlat*

A fentiekén felül szabadon választható vizsgatantárgyak:

- *Művészettörténet*
- *Népművészet*

10.7. Képzőművészeti tanszak

Tantárgyak, tananyag, követelmények

Az előképző 1-2. és alapfok 1-3. évfolyamok közös tanszaka.

10.7.1. Vizuális alapozó gyakorlatok tantárgy

A *vizuális alapozó gyakorlatok tantárgy célja* az érzékelés, a befogadó készségek fejlesztése. A művészettel való játékos ismerkedésen keresztül a pozitív lelki tulajdonságok gyarapítása, az esztétikai érzékenység, a nyitottság kialakítása. A képi kifejezéshez, alkotáshoz szükséges képességek fejlesztése.

Az *tantárgy feladata* az alkotói képességek fejlődéséhez való hozzájárulás komplex, játékos, élményszerű művészeti tevékenységek által.

Előkészítő (E/1-2. évfolyam)

Fejlesztési feladatok

- A közvetlen érzéki tapasztalás (hallás, látás, tapintás) útján megszerzett élmények képi, plasztikai feldolgozása
- A természeti és tárgyi környezet szépségeinek felfedeztetése
- A hagyományok élményszerű megismertetése
- Egyszerű kézműves tevékenységek iránti nyitottság kialakítása
- Az arányok, színek, formák, felületek, tömegek és a tér felfedezése
- Az önkifejezés változatos formáinak megismerése
- Az egyéni és csoportos alkotómunka alapelemeinek elsajátítása.
- Személyes megnyilvánulásokkal teli alkotótevékenység megélése

Tananyag

Feladatcsoportok

E/1-2. évfolyam

Érzékszervi tapasztalások

- Színek, formák, hangok megfigyelése, hasonlóságaik észrevétele
- Hangokkal, mozgással, látvánnyal való analogikus játékok
- Dramatizálással, mozgással, hanggal érzelmek, élmények kifejezése
- A ritmus és a megélt mozgás vizuális megjelenítése

Vonal, forma

- A vonal és a folt megjelenési formái a valóságban és a képzőművészetben
- A forma gazdasága
- Pont-, vonal-, folt- és formaképző játékok

Felületek

- A környezet felületeinek megismerése élményszerű tapasztalatok biztosításával
- Felületképzési játékok síkban és plasztikában változatos anyagokkal

Méreték és arányok

- A méretek és arányok érzékletes megtapasztalása (kisebb, nagyobb; hosszabb, rövidebb)
- Játékos arányváltó feladatok

A színek világa

- A színek hangulati hatásának átélése, alkalmazása
- Színkeverési játékok

Téri élmények

- A sík és a tér megtapasztalása
- Térjátékok (kinn, benn fent, lent). Zárt és nyitott terek
- Téri élmények rajzi, plasztikai megjelenítése

Idő élmények

- Az idő múlásának és a változás megtapasztalása
- Eseménysort kifejező képsorozat, leporelló készítése
- Egyszerű animációs játékok

Mese és valóság

- A mesebeli világok, lények, történések síkban és plasztikában
- Környezetünk formái, szereplői sík és plasztikus formában

Tárgykészítés

- Játékok, használati és ajándéktárgyak létrehozása (textilfonatok, papírhajtogatások, papírdombormű, agyag- vagy gipszfigurák)

10.7.2. Grafika és festészet alapjai tantárgy

A *grafika és festészet alapjai tantárgy célja* a képi világ, a képi kifejezés különböző módjainak megismertetése. A fantázia kibontakoztatása, a valósággal való összekapcsolása. Változatos felfedező és alkotó folyamatokon keresztül hozzásegíteni a tanulókat az önálló, kreatív tevékenységekhez.

A *tantárgy feladata* előkészíteni és megalapozni a művészi igényű szakmai munkát.

Alapfokú évfolyamok (A/1-3. évfolyam)

A/1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A környezet esztétikumára érzékeny nyitott szemlélet kialakítása
- A grafikai és festészeti munkához szükséges eszköz- és anyaghasználati készség fejlesztése
- A vonallal, színnel, felülettel, díszítménnyel, kompozícióval kapcsolatos tapasztalatok játékos gazdagítása
- A képalkotáshoz szükséges érzéki tapasztalások és technikai ismeretek átadása

- Örömteli munkával a személyes megnyilvánulásnak teret adó alkotótevékenység motiválása
- Kreatív gondolkodásra, alkotásra nevelés

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek

A vonal megjelenési formái

A szín szerepe az érzelmek, hangulat kifejezésében

A forma, folt, felület és textúra jelentése és létrehozásának lehetőségei

A gyűjtés, gyűjtemény létrehozásának módjai

Részlet és nagyítás

A díszítés sajátosságai

A nyomhagyás egyszerű technikái

Kompozíciós alapismeretek

Az illusztratív ábrázolás

Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek

Feladatcsoportok

A/1. évfolyam

A vonal

- A vonal megjelenési formái a valóságban és a képzőművészetben - játékos felfedezések
- A vonal, mint mozgásnyom
- Eltérő célú és irányú mozgások megfigyelése, létrehozása
- Változatos mozdulatokkal, mozgással hagyott nyomok más-más felületeken és anyagokon

A szín

- Szín és mozgás
- Különböző mozgások, mozdulatok (simogatás, dobolás) által keltett érzelmek kifejezése színekkel
- Mozdulatok, mozdulatsorok színes lenyomatai nagyméretű felületeken kézzel, szivaccsal, széles ecsettel
- Színek és élmények közti asszociatív kapcsolat

- Érzelmek, hangulatok megjelenítése különböző formájú és anyagú felületeken absztrakt színfoltokkal
- A kedvenc tárgy, lény tulajdonságainak, jellemének kifejező ábrázolása színekkel szokatlan formájú felületeken
- A tárgy megszemélyesítése, a lény hangulatváltozásainak megjelenítése színek segítségével

Felület és forma

- Különféle felületek és formák által kiváltott érzelmek
- Játékos forma- és felületalakítási kísérletek
- Gesztusok által létrehozott foltok, felületek
- Különböző érzelmi állapotok lenyomata

Felület és textúra

- A környezet felületeinek megismerése élményszerű tapasztalatok által
- Vizuális és taktilis érzékelés közti kapcsolat
- Különböző felületű, textúrájú anyagok gyűjtése, meghatározott szempontok szerinti csoportosítása
- A gyűjtött anyagok kollázsként való felhasználása
- Különböző anyagok felületének tapintással való érzékelése

Minta a környezetben

- Környezetünk tárgyainál található mintákból gyűjtemény létrehozása
- A gyűjtött minták egy-egy részletének nagyítása, új kontextusba helyezése

Díszítés, díszítmények

- Lapok felületek díszítése grafikai és festészeti technikákkal, jelentést hordozó motívumokkal

Nyomhagyás

- Különböző formájú, felületű tárgyakkal foltok, rajzolatok létrehozása
- Az elkészített nyomatok kiegészítése, továbbfejlesztése jelentést hordozó illusztratív alkotássá tussal, filctollal, festékkel

Kompozíció

- Képi elemek rendezése

- Ugyanazon elemekből eltérő hatású, egyensúlyú kompozíciók összeállítása monokróm festéssel, kollázssal, egyszerű nyomhagyással

Képkötés

- Illusztrációk készítése mesék, események szereplőinek nagyméretű ábrázolásával
- Történetek, mesék jeleneteinek illusztratív megfogalmazása grafikai és festészeti eszközökkel, anyagokkal (grafit, toll, kréta, vízfesték, kollázs)

Értékelés és kiállításrendezés

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a vonal megjelenési formáit
- a szín szerepét az érzelmek, hangulat kifejezésében
- a forma, folt, felület és textúra jelentését és létrehozásának lehetőségeit
- a díszítés sajátosságait
- a nyomhagyás egyszerű technikáit
- a kompozíciós alapismereteket
- az illusztratív ábrázolás alapjait

Legyen képes:

- mozgásnyomok vonallal történő rögzítésére
- az érzelmek vonallal, színnel történő ábrázolása
- forma, folt, felület és textúra létrehozására
- a nyomhagyás egyszerű technikáinak alkalmazására
- képkötésre
- gyűjtemény létrehozására
- eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására

A/2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A grafikai és festészeti munkához szükséges eszköz- és anyaghasználati készség fejlesztése
- A vonallal, színnel, felülettel, díszítménnyel, kompozícióval kapcsolatos tapasztalatok gazdagítása

- A képalkotáshoz szükséges érzéki tapasztalások és technikai ismeretek átadása
- Örömteli munkával a személyes megnyilvánulásnak teret adó alkotótevékenység motiválása
- Kreatív gondolkodásra, alkotásra nevelés

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek

A vonal a térábrázolásban

A szín szerepe és hatása a tárgyakon és a térben

A színek és lelki minőségek

Felület és textúra kontrasztok és létrehozása

A gyűjtés, gyűjtemény létrehozásának módjai

A díszítés sajátosságai

A tárgyak funkciója és díszítése közti kapcsolat

Egyszerű nyomatok

A kiemelés

Az illusztratív ábrázolás

Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek

Feladatcsoportok

A/2. évfolyam

A vonal

- Vonalak a térben
- Vonalszerű anyagokkal (kötél, szalag) térjátékok, installációk létrehozása
- A létrehozott vonalterek megjelenítése különböző grafikai eszközökkel
- Az elkészült grafika továbbfejlesztése, alakítása variációk, sorozatok formájában

A szín

- A színek és térbeli formák kapcsolata a mesékben és a valóságban
- Színes terek, téri formák létrehozása, térátalakítások
- A létrehozott terek által nyújtott élmények megjelenítése festéssel, kollázssal
- Tulajdonságok, fogalmak rokonítása, összekapcsolása színekkel és egyszerű térbeli formákkal, tárgyakkal

- Térbeli formák, tárgyak felületének átalakítása festéssel, tárgymesék létrehozása
- Egy konstruált tér hangulatának, jelentésének módosítása színcserével

Felület és forma

- Ellentétek, felületi kontrasztok
- Semleges, nyugodt felületeken markáns ellentétek, felületi kontrasztok létrehozása
- A gesztusokkal létrehozott foltok, felületek által közvetített információk

Felület és textúra

- Különböző felületeket, textúrákat ábrázoló képek, fotók gyűjtése, csoportosítása
- A gyűjtött fotók, fénymásolatok grafikai kiegészítései, átalakításai
- Az elkészült lapokból illetve a gyűjtött fotókból kollázsok, képtárgyak készítése

Minta a környezetben

- Növények, állatok fotóin, illetve mikroszkopikus felvételeken található mintázatok
- A gyűjtött mintakincs szabad felhasználása méret és léptékváltással

Díszítés, díszítmények

- Funkcióval, jelentéssel bíró plasztikus tárgyak felületének megmunkálása, díszítése grafikai és festészeti technikákkal

Egyszerű nyomatok

- Képi üzenetek létrehozása egyszerű sokszorosítási technikákkal (papírdúc, papír- vagy műanyagkarc, sablon átfújással)

Kompozíció

- A kiemelés szerepe és lehetőségei a valóságban, a mesékben és a művészetben
- A kép egyes szereplőinek, elemeinek hangsúlyozása (formával, mérettel, színnel, aránnyal, nézőponttal, felülettel, kontraszt alkalmazásával, elhelyezéssel)

Képalkotás

- Illusztrációk készítése
- Történetek, mesék jeleneteinek illusztratív ábrázolása grafikai és festészeti eszközökkel, anyagokkal, valamint ezek kombinált megoldásaival (festett ceruzarajz, színezett tollrajz, kollázs, vegyes technika)

Értékelés és kiállításrendezés

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a vonalak térképző szerepét
- a szín szerepét, hatását a tárgyakon és a térben
- felület és textúra kontrasztok létrehozásának lehetőségeit
- a gyűjtés, gyűjtemény létrehozásának módjait
- a díszítés sajátosságait
- a kiemelés módjait
- az illusztratív ábrázolás sajátosságait

Legyen képes:

- vonalas térábrázolás létrehozására
- a lelki minőségek kifejezésére
- felület és textúra kontrasztok létrehozására
- egyszerű nyomatok készítésére
- képalkotásra
- gyűjtemény létrehozására
- eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására

A/3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A grafikai és festészeti munkához szükséges eszköz és anyaghasználati készség fejlesztése
- A vonallal, színnel, felülettel, díszítménnyel, kompozícióval kapcsolatos tapasztalatok gazdagítása
- A képalkotáshoz szükséges érzéki tapasztalások és technikai ismeretek átadása
- Örömteli munkával a személyes megnyilvánulásnak teret adó alkotótevékenység motiválása
- Kreatív gondolkodásra, alkotásra nevelés
- Az önkifejezés változatos formáinak alkalmazása

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek

A vonal és a mozgás-változás
A színek egymáshoz való viszonya
A színek érzelmi minősége
Színharmóniák, szíkontrasztok
A forma, folt, felület és textúra kifejező használata
A gyűjtés, gyűjtemény felhasználásának lehetőségei
A funkció és díszítés
Egyedi motívumok, motívumrendszer
Dombornyomat
Kompozíciós variációk
Illusztratív sorozatok
Eszközhazsnálati és munkavédelmi ismeretek

Feladatcsoportok

A/3. évfolyam

A vonal

- Változások vizuális nyomai
- A valóságos és képzeletbeli változások nyomainak megjelenítése különböző grafikai és festészeti technikákkal
- Improvizatív és tudatos vonal- és hangjátékok
- Különböző hatású, karakterű hangok, zajok, zenék inspiráló hatására különböző karakterű vonalak, rajzos vonalszövetek készítése

A szín

- A színek egymáshoz való viszonya, a színek érzelmi minősége
- Természeti jelenségek színekkel és színárnyalatokkal való kifejezése
- Egy-egy szín más színekkel való kapcsolatának mesén, dramatikus játékon keresztül történő átélése, az élmények megfestése
- Árnyalt vizuális minőségek, színharmóniák
- Fogalmakkal, hangokkal, mozdulatokkal leírható tartalmak megjelenítése színek, színharmóniák által
- Szíkontrasztok, tartalmi ellentétek

A felület

- Felület és ábrázolási szándék
- Különböző érzelmi, hangulati állapotok megjelenítése a megismert technikákkal

- Foltok, folthatárok
- A valóságban látható éles és elmosódott kontúrok megfigyelése és megjelenítése
- Transzparencia, ellenfény, a részletek láthatósága

Textúra képzés

- Különböző anyagok felhasználásával változatos textúrájú felületek létrehozása
- Az elkészült lapokból képtárgyak készítése

Minta a környezetben

- Műalkotásokról, építményekről, fotókról minták, ornamentikák gyűjtése
- A gyűjtött és továbbgondolt mintakincs felhasználása tárgyakon

Díszítés, díszítmények

- Funkcióval, jelentéssel bíró mikro terek külső-belső elemeinek díszítése grafikai és festészeti technikákkal
- A mikro terek lakóinak, lényeinek egyedi megjelenítése

Sablon nyomatok

- Meghívó, plakát, képregény készítése sablonnyomat segítségével (kivágott papír vagy műanyag motívumokkal)

Dombornyomatok

- Különböző anyagok, tárgyak segítségével plasztikus papírnyomatok készítése

Kompozíció

- Komponálási módok
- Játékos kísérletek, variációk egy saját alkotás, illetve különböző reprodukciók képi elemeinek, szereplőinek átrendezésére

Képkalkotás

- Illusztrációk készítése
- Történetek, mesék jeleneteinek illusztratív ábrázolása sorozatokban grafikai és festészeti technikákkal (monotípiá, kollázs - vonalas, festett kiegészítéssel, krétarajzzal)

Értékelés és kiállításrendezés

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a mozgás-változás vonallal történő kifejezésének lehetőségeit
- a színek egymáshoz való viszonyát - a színek érzelmi minőségét
- a színharmóniakat, színkontrasztokat
- a gyűjtés, gyűjtemény felhasználásának lehetőségeit
- a funkció és díszítés kapcsolatát
- a dombornyomat készítésének technikáját

Legyen képes:

- a vonal, forma, folt, felület, szín és textúra kifejező használatára
- egyedi motívumok, motívumrendszer alkalmazására
- dombornyomat készítésére
- a kompozíciós variációk, illusztratív sorozatok készítésére
- eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására

10.7.3. Vizuális alkotó gyakorlat tantárgy

A *vizuális alkotó gyakorlat tantárgy célja* a tanuló egyéni, kreatív személyiségjegyeinek előhívása, az ismeretek, élmények feldolgozásának segítése, a pozitív lelki tulajdonságok megerősítése a képi emlékezet és képzelet gazdagításával, a vizuális kifejezőkészség fejlesztésével.

A *tantárgy feladata* a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő, erős belső motivációra épülő, változatos alkotó folyamatok biztosítása, melyek lehetővé teszik a csoportos és egyéni kreatív tevékenységformák megismerését, feltárják az értékmegőrzés, értékteremtés lehetőségeit, kialakítják a formák, színek használatában való jártasságot. Az egyes témák, témacsoportok változatos feldolgozása, a különféle képzőművészeti technikák gyakorlásához szükséges eszközök és anyagok használatának megismertetése, a népművészeti és művészettörténeti ismeretek feldolgozása az alkotótevékenységekben. A baleset-, munka- környezet és tűzvédelmi szabályok betartatása.

Alapfok (A/1-3. évfolyamok)

Fejlesztési feladatok

- Az alapvető képzőművészeti technikák segítségével a látvány és jelenségek befogadására, értelmezésére való ösztönzés

- A művészeti tevékenységekhez szükséges eszközhasználat, anyagalakítás megismerése
- A tanuló figyelmes, kitartó munkavégzésének fejlesztése

Tananyag

Vizuális alkotó gyakorlat - ismeretek

A síkbeli és plasztikus munkákhoz szükséges anyagok és eszközök

Különbféle képző- és iparművészeti, népművészeti, médiaművészeti technikák

Mesék jellegzetes történetvezetése

Témavariációk és különböző méretű alkotások készítésének sajátosságai

Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok

Feladatcsoportok

A/1. évfolyam

Mesék, kalandos történetek

- Egyéni fantáziára épülő illusztratív mesefeldolgozások
- Elbeszélés vonalakkal, különböző vonalminőségek keresése
- Vonalrajzos kompozíciók különféle alapformák, hangsúlyos kontúrok (ceruza, filctoll, zsírkréta és vízfesték)

Színes világok megelevenítése

- Kitalált történetek feldolgozása színes kompozícióban
- A színek hatása, érzelmi ereje
- Színkontrasztok, színharmóniák (színes ceruza, pasztell, tempera, kevert technikák)

Plasztikus figurák

- A szereplők megjelenítése - mesehősök, állatfigurák (agyag, gipsz, papírmasé)
- Figurateremtés, jellegzetes arányok, karakterjegyek

Megszemélyesítés

- Síkfigurák kialakítása
- Álarcok, maszkok, készítése (papír, gipsz, agyag, papírmasé)

Mesék birodalma

- A kiválasztott mesehősök környezetének feldolgozása különféle technikákkal

- A természeti és ember alkotta környezet modellezése, újratereztése a fénymásolt elemek, motívumok segítségével
- Hangulati elemek megjelenítése (vidám, mozgalmas, kopár, félelmetes)

Varázslatos tárgyak, különös eszközök

- Edények, eszközök kialakítása
- Az adott történethez kapcsolódó valós tárgyak, varázseszközök készítése
- Különböző kézműves technikák, díszítési módok alkalmazása
- Természetes anyagok, ágak, termések alakítása, felhasználásuk más anyagokkal együtt

Figura és mozgás

- A történet szereplőinek megjelenítése ecsetvázlattal, színfoltokkal
- Mozgás, mozdulat, mozdulatsor megjelenítése egyszerű animációs eszközökkel

Minta, jel, jelkép

- A mintaképzés síkbeli és plasztikus módjai
- A törzsi művészet mintakincse, motívumgyűjtés
- Papírkivágások - szimmetria, pozitív-negatív formák, ritmusok, sorminták
- Fonások papírsíkokkal, színes fonalakkal, zsinórokkal
- Szám-, állati és növényi szimbólumok a mesék világában

Időkerék - évszakváltások

- Az évszakokhoz fűződő népi hagyományok képi, plasztikai feldolgozása
- A kézművesség néhány jellegzetes eleme, technikája

Értékelés és kiállításrendezés

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a témához kapcsolódó ábrázolási formákat, az alapvető ábrázolási technikákat
- az egyszerű kézműves technikai fogásokat, plasztikus megoldásokat

Legyen képes:

- motívumgyűjtésre, feldolgozásra
- rajzok, színes képek és plasztikus tárgyak készítésére
- vizuális eszköztárának, folyamatos bővítésére és alkalmazására

- ügyelni a képek kidolgozottságára

A/2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A vizuális művészetek műfaji sajátosságainak, anyagainak és eszközeinek megismerése
- Az alkotási folyamat során a képzelet, a tapasztalat és az emlékezet élményanyagának mozgósítása, az önkifejezés lehetőségeinek felfedezése
- A környezet által közvetített üzenetek befogadtatása, értelmezése
- A tanuló egyéni, kreatív személyiségjegyeinek előhívása
- A tanuló érdeklődésének felkeltése és fenntartása, a kitartó munkavégzés képességének fejlesztése

Tananyag

Vizuális alkotó gyakorlat - ismeretek

Ábrázolás és tárgyalkotás az életkori sajátosságoknak megfelelő, változatos alkotó folyamatokba illesztve

A síkbeli és plasztikus munkákhoz szükséges anyagok, eszközök csoportos és egyéni kreatív használata

A formák, színek tudatos használata

Kézműves és képzőművészeti technikák

A különböző méretű alkotások készítésének sajátosságai

Hagyományok, művészettörténeti érdekességek

Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok

Feladatcsoportok

A/2. évfolyam

Elbeszélés vonalakkal

- Hétköznapi történetek fő motívumainak megjelenítése
- Feldolgozása különféle vonalrajzos kompozíciókban
- Hangsúlyos kontúrok alkalmazása (ceruzák, tollak, tusrajz)
- Leporelló készítése az egyes jelenetek összeállításával

A színek érzelmi ereje

- Saját élmények feldolgozása színes kompozíciókban

- Színkontrasztok, színharmóniák alkalmazása (színesceruza, pasztell, tempera)

Plasztikus figurák - formai felfedezések

- Kedvenc állatok - állatfigurák és figurális dombormű mintázása
- Sosemvolt lények életre keltése (mintázás agyagból, gipszfaragás, papírmasé)
- Plasztikák, figurák készítése, díszítésük

Szabadon formálható anyag

- Ünnepek régen és ma
- Személyes tárgyak, ünnepi ajándékok készítése különféle anyagokból
- Az ünnep díszletei

Tér és idő feldolgozása

- Adott történet, valamilyen folyamat megjelenítése képsorozattal vagy egyszerű fázisrajzokkal (tempera, tollrajz)
- Eseménynaptár - képsorozatok készítése monokróm és színes technikákkal
- Az otthoni környezet modellezése agyagból. A tér átalakítása
- A mi városunk - színes kompozíciók, csoportmunkában

Minta, jel, jelkép

- A mintaképzés síkbeli és plasztikus módjai
- A magyar népművészet mintakincse - motívumgyűjtés
- Fonások hánccsal, színes fonalakkal, zsinórokkal
- Növények stilizált megjelenítése
- Geometriai szimbólumok (négyzet, kör, háromszög, csillag, egymásba kapcsolódó körök)

Tárgykészítés

- Ismerkedés a gyapjú-, a textilanyagok tulajdonságaival, felhasználási lehetőségeivel
- Különböző hagyományos kézműves technikák, díszítési módok alkalmazása
- Természetes anyagok, ágak, termések alakítása, felhasználásuk más anyagokkal együtt
- Ragasztóanyagok, ragasztási technikák megismerése
- Ékszerkészítés talált anyagok tovább alakításával

Évszakváltás

- Az ünnepekhez fűződő népi hagyományok képi, plasztikai feldolgozása
- A kézművesség néhány jellegzetes eleme, technikája

Megszemélyesítés

- Én és a külvilág - Önarckép, jellegzetes arányok, karakterjegyek
- Az önismeret útjai - az emberi arc arányai, a karakter, a mimika megjelenítése
- Meglévő portréfotók felhasználása, nagyítása (ismétlődések, átírások - fénymásolatok segítségével)
- Maszkok, készítése (papír, agyag, papírmasé)

Értékelés és kiállításrendezés

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a témához kapcsolódó formákat, színeket, motívumokat
- az alapvető ábrázolási technikákat
- az egyszerű kézműves technikai fogásokat, plasztikus megoldásokat

Legyen képes:

- motívumgyűjtésre, feldolgozásra
- vázlatok, rajzok, színes képek és plasztikus tárgyak készítésére
- vizuális eszköztárának, folyamatos bővítésére és sokszínű alkalmazására,
- ügyelni a képek kidolgozottságára

A/3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- Az ismeretek, élmények befogadásának, feldolgozásának segítése, a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő, változatos alkotó folyamatokba való bevonásával
- A csoportos és egyéni alkotótevékenységeken keresztül a tanuló kreatív személyiségjegyeinek, pozitív lelki tulajdonságainak előhívása, megerősítése
- A képi emlékezet és képzelet gazdagítása, az esztétikai érzékenység, nyitottság kialakítása
- A népművészeti, művészettörténeti példák alkotótevékenységhez kapcsolódó beépítése
- A vizuális kifejezés, az alkotókészség fejlesztése

Tananyag

Vizuális alkotó gyakorlat - ismeretek

Ábrázolási és tárgyalkotási ismeretek

A síkbeli és plasztikus munkákhoz szükséges anyagok és eszközök

Különböző képző- és iparművészeti, népművészeti, médiaművészeti technikák

Kézműves és népművészeti technikák

Témavariációk és különböző méretű alkotások készítésének sajátosságai

Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok

Feladatcsoportok

A/3. évfolyam

Elbeszélés vonalakkal

- Történetek megjelenítése, feldolgozása különféle vonalrajzos kompozíciókban
- Hangsúlyos kontúrok alkalmazása (ceruzák, tollak, tusrajz)
- Leporelló készítése az egyes jelenetek összeállításával

A színek érzelmi ereje

- Színkontrasztok, színharmóniák alkalmazása
- A színek és alkalmazott technikák megjelenítő és hangulatközvetítő képessége (színes ceruza, pasztell, tempera, kevert technikák)

Plasztikus figurák - formai felfedezések

- Figurateremtés, jellegzetes arányok, karakterjegyek felfedezése
- Táltosok, paripák, félelmetes szörnyállatok - képzelet és előtanulmányok alapján (figurális dombormű mintázása)
- Növények, termések formája, szerkezete, színei (színes ceruza, kréta, akvarell)

Tér és idő feldolgozása

- Különböző kompozíciók készítése spirál- és hullámmotívum felhasználásával
- A természet körforgása (olajpasztell, tempera, fotó, montázs, kollázs)

Minta, jel, jelkép

- Életfa motívum, varázslatos növények megjelenítése népmesék, legendák alapján, (sgrafitto jellegű viaszos technika, festés, karcolás agyagba, gipszbe)
- Papírkivágások - szimmetria, pozitív-negatív formák, ritmusok, sorminták
- Egyéni fantáziára épülő illusztratív feldolgozások

- Az elvonatkoztatás útja és célja - anyaggyűjtés
- A tűz, víz, föld, levegő - szimbólumok a különböző kultúrákban
- Színszimbólumok (papírragasztás, kivágott színes motívumok kompozíciói)

Tárgykészítés

- Az adott témakörhöz, történethez kapcsolódó valós tárgyak, varázseszközök készítése
- Különféle hagyományos kézműves technikák, díszítési módok alkalmazása
- Állat alakú vagy antropomorf edény készítése
- A textilanyagok, a gyapjú alkalmazási lehetőségei
- Nemezfigura készítése
- Természetes anyagok, ágak, termések alakítása, felhasználásuk más anyagokkal együtt
- Ragasztóanyagok, ragasztási technikák használata
- Ékszerkészítés különféle alapanyagok felhasználásával

Évszakváltás

- Az évszakokhoz fűződő népi hagyományok képi, plasztikai feldolgozása
- Mozgatható bábfigurák készítése
- Pálcára vagy lécre szerelt bábok (papírkivágás, festés)
- Álarcok, maszkok, készítése (papír, gipsz, agyag, papírmasé)

Értékelés és kiállításrendezés

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a témához kapcsolódó formákat, színeket, motívumokat
- az alapvető ábrázolási technikákat
- a kézművesség, a hagyományos népi kultúra egyes szokásait
- az egyszerű kézműves technikai fogásokat, plasztikus megoldásokat
- a vizuális művészetek formáit, sajátosságait, anyagait és eszközeit.

Legyen képes:

- motívumgyűjtésre, feldolgozásra
- a látvány és jelenségek értelmezésére
- vázlatok készítésére, átírásra
- vizuális eszköztárának, folyamatos bővítésére és sokszínű alkalmazására

- ügyelni a képek kidolgozottságára

10.8. A tanszakok közös, kötelező tantárgya alapfok/4-6. és továbbképző 7-10. évfolyamán

10.8.1. Vizuális alkotó gyakorlat tantárgy

A/4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A látás és a látványértelmező képesség tudatosítása, fejlesztése
- A tárgyalkotás, a képző- és iparművészeti, médiaművészeti tevékenységek megalapozása
- A látvány utáni ábrázolás alapvető törvényszerűségeinek felismertetése
- A vizuális nyelvrendszer alapjainak elsajátítása
- A kifejezéshez, alkotáshoz szükséges képességek továbbfejlesztése
- A képi műveltség bővítése
- A tanuló kitartó, feladattudatos munkavégzésének segítése

Tananyag

Vizuális alkotó gyakorlat - ismeretek

A látvány megfigyelése, értelmezése, rögzítése

Síkbeli és plasztikus munkákhoz szükséges anyagok és eszközök

Különböző képző- és iparművészeti, népművészeti, médiaművészeti technikák

A formák, színek tudatos használata és a térábrázolás kérdései

A tárgykészítéshez kapcsolódó anyagok, egyes eljárások, technikák

Hagyományos és új médiumok

Tanulmányok, szabadkézi vázlatok, makettek

Témavariációk és különböző méretű alkotások készítésének sajátosságai

Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok

Feladatcsoportok

A/4. évfolyam

Történeteszöveg - történetábrázolás

- Képzletbeli utazás a múltban – jelenben - jövőben
- A megidézett kor hétköznapijainak megjelenítése

Környezetábrázolás - hangulatteremtés

- A környezet épített elemeinek rajza (homlokzatok)
- Kollázs különböző felületű, struktúrájú, textúrájú anyagokkal, tussal, páccal
- Makettkészítés (házak, lakótornyok, várak) különféle anyagok felhasználásával

Színharmóniák

- A monokróm színhasználatától a komplementer színpárokig
- Egy főszínrre hangolás, főszín és elsődleges keverékszínei
- Tiszta színekből és szürkékből építkező képek

Rész és egész

- Papírmozaik készítése
- Rózsaablak - színes kép készítése

Képeskönyv

- A mai életünk kódexe
- A könyvkötés, irkafűzés alapfogásai
- A papír tulajdonságai
- Betűkép, iniciálé készítése, szövegírás

Mintakincs

- Az adott témához illő minták, díszítések gyűjtése, vázlatfüzetbe rajzolása
- A gyűjtött minták egy-egy részletének nagyítása, új kontextusba helyezése (vízfestés, ecsetrajz, különböző léptékben - páros munka)
- Ornamentika rajzolása természeti motívumok, növények, felhasználásával (akvarell ceruza, vízfestékek, sablonok)

Plasztika

- Oszlopszobrok
- Fantasztikus figurák, állatalakok (kisplasztikák, vízköpők)
- Figurateremtés valódi állatok és képzeletbeli szörnyek megformálásával

Öltözéktervezés

- A viselhetőség és a méretek figyelembe vétele
- A szín- és az anyagválasztás szerepe (papír, textilanyagok felhasználása, karcolás, hajtás, ragasztás, festés, varrás)

Arcképtár

- Arckép/önarckép különböző elképzelt szerepben, jelmezben és korban való ábrázolása
- Arckép/önarckép gyűjtemény mai környezetben (ceruza, krétarajzok, tempera)

Értékelés és kiállításrendezés

Követelmény

A tanuló ismerje

- a témához választható vizuális kifejezés formáit, eszközeit, elemeit és nyelvezetét
- a tervezéstől a tárgyalkotásig tartó kreatív folyamat részeit
- a legfontosabb baleset és munkavédelmi tudnivalókat

Legyen képes:

- a látvány és jelenségek értelmezésére, rögzítésére,
- egy gondolat, téma kibontására, sík és plasztikus variációinak létrehozására
- motívumgyűjtésre, feldolgozásra, vázlatok készítésére, átírásra
- szintani alapismereteinek felhasználásával önálló képek készítésére
- kompozíciós ismereteinek alkalmazására
- változatos - forma - faktúra és felületminőségek létrehozására
- különböző anyagokkal és eszközökkel, változatos konstrukciók, tárgyak létrehozására
- egyéni eszközhasználatra
- a műalkotások értő befogadására
- vizuális eszköztárának, folyamatos bővítésére és alkalmazására
- a legfontosabb baleset- és munkavédelmi szabályok betartására

A/5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- Az emberi és a természeti környezet esztétikumának felismeretése, a művészetek, alkotási tevékenységek iránti érdeklődés megerősítése

- A látás és a látványértelmező képesség pontosítása, fejlesztése
- A kézműves tárgyalakotás, a képző- és iparművészeti, médiaművészeti tevékenységek körének bővítése
- A látvány utáni ábrázolás törvényszerűségeinek felismerése, a vizuális nyelvrendszer alkalmazásának fejlesztése a különböző feladatok során
- A manuális tudás és az alkotóképesség továbbfejlesztése, a stílusérzék megalapozása.

Tananyag

Vizuális alkotó gyakorlat - ismeretek

A látvány megfigyelése, perspektivikus ábrázolása

Rajzeszközök, plasztikus és modellező anyagok és eszközök

Különböző képző- és iparművészeti, népművészeti, médiaművészeti technikák

Az egyes műfajokra jellemző előadásmódok

A formai, szintani alapismeretek

A tárgyalakotás, a tárgykészítéshez kapcsolódó anyagok, egyes eljárások, technikák

Hagyományos és új médiumok használata

Az előképek megismerése, feldolgozása

Témavariációk és különböző méretű alkotások készítésének sajátosságai

Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok

Feladatcsoportok

A/5. évfolyam

Történetábrázolás

- Életképek egy elképzelt színhelyen
- Ünnepek megjelenítése a megismert ábrázolási formák (képi, fotó, videó vagy számítógépes feldolgozások)

Tornyok, várak, paloták

- Épületábrázolás tusrajzzal
- Struktúra - textúra, formaszervezet és felületi megjelenés (kollázs különböző felületű, struktúrájú, textúrájú anyagokkal, tussal, páccal)
- Makettkészítés különböző anyagok felhasználásával csoportmunkában

Színharmóniák

- Tájképek különböző fényviszonyok között - csak színfoltokkal festve - hajnalban, délben, szürkületben, éjszaka (gyűjtés elektronikus formában is, kísérletek a számítógépes grafikai programok használatával)
- Telt és tört színek, komplementer színek és különböző árnyalataik (festés akvarellal, rajzolás krétával, kevert eljárással)

Környezetábrázolás - kép és valóság

- A tárgyak és a természeti környezet megfigyelése
- Az ablakon át látható világ (ábrázolás pitt-krétával, festéssel)
- A vonalperspektíva, levegő és színperspektíva felfedezése
- Előtér - középtér - háttér (tusrajzok, szénrajzok)

Képeskönyv

- A természet törvényeinek, jelenségeinek megfigyelése, összegyűjtése, lejegyzése
- Növények, állatok minél pontosabb megfigyelés alapján készült illusztrációi
- Magyarázó rajz, részletek és leírások a tervlapon (aprólékos ceruza és tusrajzok, temperafestés, kézírás vágott hegyű tollal)

Mintakincs

- A korra jellemző textilminták, díszítések gyűjtése, vázlatfüzetbe rajzolása
- Gyűjtött minták egy-egy részletének nagyítása, új kontextusba helyezése (vízfestés, ecsetrajz, különböző léptékben - páros munka)
- Ornamentika szerkesztése, rajzolása természeti motívumok, növények felhasználásával (akvarell ceruza, vízfestékek, sablonok,)
- Egyszerű díszítőelemek szimmetrikus, pozitív-negatív formákká, ritmussá rendezése
- Természetes formák redukálása, egyszerűsítése, stilizálása, szín- és forma-variációk létrehozása (papírmetszet létrehozása)

Fény- árnyék jelenségek

- Titokzatos terek létrehozása, a fény-árnyék hatások felhasználásával
- Vázlatok készítése jellegzetes fény-árnyék viszonyok bemutatására
- Térkonstrukció talált, gyűjtött tárgyakból, lepedőkből, zsinórokból, kartonokból többféle bevilágítással (közös, csoportos alkotás)
- Fényképek, videó készítése a terek bejárásával, a korábbi munkák térbe helyezése, „helyzetbe hozása”

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a témához választható vizuális kifejezés formáit, eszközeit, elemeit és nyelvezetét
- a tervezéstől a tárgyalásig tartó kreatív folyamat részeit
- a legfontosabb baleset- és munkavédelmi tudnivalókat

Legyen képes:

- a látvány és jelenségek értelmezésére, rögzítésére
- egy gondolat, téma kibontására, sík és plasztikus variációinak létrehozására
- motívumgyűjtésre, feldolgozásra, vázlatok készítésére, átírásra
- a perspektivikus ábrázolás alapszabályai szerint tárgycsoportok, figurák ábrázolására
- szintani alapismereteinek felhasználásával önálló képek készítésére
- kompozíciós ismereteinek alkalmazására
- változatos forma-, faktúra- és felületminőségek létrehozására
- különböző anyagokkal és eszközökkel, változatos konstrukciók, tárgyak létrehozására,
- egyéni eszközhasználatra
- a műalkotások értő befogadására
- vizuális eszköztárának, folyamatos bővítésére és alkalmazására
- a baleset- és munkavédelmi szabályok betartására

A/6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A látvány, a tanult ábrázolási módok és a személyes mondanivaló összhangba hozása
- A természet- és emberábrázolás különböző formáinak megismertetése
- A stílus- és arányérzék továbbfejlesztése
- Az önálló kézműves tárgyalás technikájának megválasztására, az alkotótevékenységek eszköztárának használatára való képesség fejlesztése
- A látvány utáni ábrázolás árnyaltabbá tétele, a kompozíció, a szín és az előadásmód finomítása
- A képi műveltség bővítése

Tananyag

Vizuális alkotó gyakorlat - ismeretek

Rajzeszközök, vizes bázisú festékek és plasztikus anyagok

A képző- és iparművészeti, népművészeti, médiaművészeti technikák

Témavariációk és különböző méretű alkotások készítésének sajátosságai

Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok

Feladatcsoportok

A/6. évfolyam

Történetábrázolás

- Mozgalmas jelenetek
- Grotteszk, vígjátéki történetek illusztratív feldolgozása a megismert ábrázolási formák, stílusjegyek felidézésével (képi, fotó, videó vagy számítógépes feldolgozások)

Tornyok, várak, paloták

- Épületek belseje
- Épületábrázolás tusrajzzal, vegyes technikával (kollázs különböző felületű, struktúrájú, textúrájú anyagokkal, tussal, páccal)

Színharmóniák

- Öltözetek pasztellszínekkel (gyűjtés elektronikus formában, kísérletek a számítógépes grafikai programok használatával)

Öltözék

- Legyező és maszk készítése a működés és a méretek figyelembe vétele
- A szín- és az anyagválasztás szerepe (papír, textilanyagok felhasználása, karcolás, hajtás, ragasztás, festés, varrás)

Kép és valóság

- A térábrázolási konvenciók, optikai csalódások, illúziókeltés
- A perspektíva és az axonometria fíntorai (Escher rajzai, térformái - gyűjtések)
- Tárgyak ábrázolása eltérő, végletes nézőpontokból - alulnézet, felülnézet, közletről - és messzire távolodva (grafit, szén, pittkréta)

Mintakincs

- Épületdíszítések, minták gyűjtése, rajzolásuk vázlatfüzetbe
- Gyűjtött minták egy-egy részletének nagyítása, új kontextusba helyezése (vízfestés, ecsetrajz, különböző léptékben - páros munka)
- Ornamentika szerkesztése, rajzolása természeti motívumok, növények, csiga, kagylómotívumok felhasználásával (akvarell ceruza, vízfestékek, sablonok)

A tárgyak egyedi vonásai

- Hasonlóság és különbözőség. Azonos funkciójú tárgyak megfigyelése, egyedi vonásaik, különbözőségeik felfedezése (ceruza, vízfesték)

A tárgyak összhangja

- Klasszikus és saját kompozíciós megoldások
- Csendélet – drapériák hétköznapi és különös tárgyak beállításával (zsúfolt és összefogott kompozíciók, finom részletmegoldások)

Vizsgamunka készítése

Értékelés és kiállításrendezés

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a témához választható vizuális kifejezés formáit, eszközeit, elemeit és nyelvezetét
- a tervezéstől a tárgyalkotásig tartó kreatív folyamat részeit
- a legfontosabb baleset és munkavédelmi tudnivalókat

Legyen képes:

- a látvány és jelenségek értelmezésére, rögzítésére
- egy gondolat, téma kibontására, sík és plasztikus variációinak létrehozására
- motívumgyűjtésre, feldolgozásra, vázlatok készítésére, átírásra
- a perspektivikus ábrázolás alapszabályai szerint tárgycsoportok, figurák ábrázolására
- szintani alapismereteinek felhasználásával önálló képek készítésére
- kompozíciós ismereteinek alkalmazására
- változatos forma-, faktúra- és felületminőségek létrehozására
- különböző anyagokkal és eszközökkel, változatos konstrukciók, tárgyak létrehozására
- egyéni eszközhasználatra

- a műalkotások értő befogadására
- vizuális eszköztárának, folyamatos bővítésére és alkalmazására
- a legfontosabb baleset- és munkavédelmi szabályok betartására

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanuló ismerje:

- a vizuális művészetek eszköztárát
- a tárgytervezés és tárgykészítés alapvető fázisait
- a rajzolás, festés, térművészet műfaji sajátosságait, anyagait és eszközeit
- a különböző ábrázolási és tárgyalató technikákat
- a legjelentősebb művészettörténeti korszakok művészetének jellegzetességeit, kultúráját, tárgyait
- a legfontosabb baleset- és munkavédelmi tudnivalókat

Legyen képes:

- az alkotói munka végigvitelére
- a látvány és jelenségek megragadására, visszaadására
- motívumgyűjtésre, feldolgozásra, vázlatok készítésére, átírásra
- a perspektivikus ábrázolás szabályainak alkalmazására
- szintani ismereteinek felhasználására
- kompozíciós ismereteinek alkalmazására
- a kifejezés érdekében sokféle eszköz- és anyaghasználatra
- konzekvens munkák elkészítésére
- a művészettörténeti példák értő befogadására
- a baleset- és munkavédelmi szabályok betartására

10.8.2. Vizuális alkotó gyakorlat tantárgy alapfokú művészeti vizsgakövetelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészekből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama: *Vizuális alkotó gyakorlat*

A) vizsgamunka bemutatása 15 perc

B) helyszíni feladat megoldása 105 perc

A vizsga tartalma

A vizsgafeladatot az intézmény úgy határozza meg, hogy a megoldásból mérhető legyen a tanuló tervező, alkotó, konstruáló, tárgykészítő képessége. A feladatmegoldás tükrözze a tanulónak a vizuális alkotó gyakorlatok során megszerzett tudását a művészeti ág anyagairól, műfaji sajátosságairól, esztétikai törvényszerűségeiről, megszerzett ismeretét. A megvalósított vizsgamunka mutassa be a tanuló technikai jártasságát, tudását.

A vizsga értékelése

A vizuális alkotó gyakorlat alapfokú művészeti vizsga értékelésének szempontjai:

- esztétikai érzékenység, művészeti ismeretek jelenléte
- tervezési, plasztikai tárgyformáló készség
- a kísérletező kedv és kreativitás megjelenése
- alapvető anyag-, eszköz- és szerszámhasználati ismeret, jártasság
- térformálás, konstruáló és kompozíciós készség
- a tartalomnak megfelelő anyag, forma, szín, technika és kifejezőmód használata
- az elkészült munka egyedisége, összhangja

10.8.3. Továbbképző évfolyamok

T/7. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- Felkészítés a tanult művészeti kifejezőeszközök önálló alkalmazására
- A vizuális érzékelés és visszatükrözés képességének finomítása
- A konstruáló, plasztikai és a síkművészeti technikák készségszintű elsajátíttatása
- Az elvont gondolkodás, az analízis-szintetizáló képesség kialakítása, a látás kiművelése és tudatosítása
- Az ábrázolási konvenciók megismertetése, elsajátíttatása

Tananyag

Vizuális alkotó gyakorlat - ismeretek

A látvány pontos megfigyelése, leképezése

A vizuális információk megértése, átírása, felhasználása

A képi gondolkodás, vizuális absztrakció

Tanulmányok, szabadkézi vázlatok, makettek, modellek készítésére
A gondolat, téma kibontása, variációk, sorozatok, tárgyegyüttesek létrehozása
A jelentés, az esztétikum felismerésére, értelmezésére
A sűrítés, és felbontás, mint alkotói (komponálási) eszköz
Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok

Feladatsoportok

T/7. évfolyam

A beállítás

- A geometrikus testek arányai, térbeli elhelyezkedése
- A tárgyak, tárgyegyüttesek feldolgozása, az arányok, a térbeli állapot minél pontosabb visszaadása (ceruzarajz, színes munkák)

A szerkezettől a formáig

- Drapéria vonalas ábrázolása (ceruza, pittkréta, szén)
- Drapéria mozgásban -fotók készítése szálló, lengő drapériáról, és azok megfestése
- A drapéria, mint plasztikai elem és jel - fríz mintázása, gipszfaragás, gipszöntések

A térről - síkban

- Rajzolt és festett belső terek - a perspektíva törvényei szerint
- Szobasarak, lépcsőház rajzolása festése
- A formák változatos megjelenítése. Szerkezeti kiemelések
- A perspektíva érzékeltetése vonalakkal (szerkezeti rajz, ceruza, pittkréta)
- A tanulmányok feldolgozása (tollrajz, színespapír-kollázs és grafikai lapok, linó-, papírmetszet)

Rajzi - plasztikai előtanulmányok

- Testrészek, fejrészetek. Vázlatok, krokik készítése (nagyítás és kicsinyítés rajz segítségével)
- A vonallal való rajzolás módozatai pontozott, rácsozott, satírozott rajz és foltképzés, vonalhálós rajzolás, faktúrák megjelenítése
- Rajzolás és mintázás élő modell vagy gipszöntvény alapján
- Fotóhitelességű és expresszív feldolgozások

A térről - térben

- A külső és belső tér érzékeltetése természeti formák alapján (csigaház, metszet készítése mintázással)
- Agyagszobor, agyag plakett készítése a formaépítés, arányok térbeliség pozitív-negatív formák megjelenítésével

Ábrázolás és szerkesztés

- A perspektíva és egyéb ábrázolási konvenciók és felhasználásuk a művészi ábrázolásban
- Gyakorlatok a kétpontos perspektíva, a kavallier axonometria megismerésére
- Vonal a térben – papír-, fém-, spárga- vagy üvegplasztikák

Nagyságrend

- A korábbiakban feldolgozott témák, tanulmányok egyéni vagy csoportos módon történő megfestése, megrajzolása nagy méretben (csomagolópapír, A/0 rajzlap, illetve kisméretű karton A/4 méret)
- A méretváltásból adódó kompozíciós problémák elemzése

Portré

- Önarckép készítése fénykép és tükör segítségével
- Az elkészült munkák összehasonlítása, elemzése
- A festett pasztell jellemzői, a pasztell technika megismerése
- A színek keverése

Szokatlan megjelenés

- Plasztikai munkák talált anyagokkal, meglepő formatársításokkal
- Gömb térbeli problémaköre: osztott gömb, gömbszeletek egymásra mintázása
- Portré gipsszel való mintázása, a fej rajza és mintázása különböző túlzásokkal, torzításokkal

Értékelés és kiállításrendezés

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a rajzi, festészeti, plasztikai, konstruáló és tárgyalkotó technikákat
- a térábrázolás alapelemeit
- a vetületi, axonometrikus és perspektivikus ábrázolás alapelemeit

- a kompozíció jelentéshordozó elemeit
- az alapvető szintani törvényszerűségeket
- a jellegzetes vagy közismert képző- és iparművészeti, médiaművészeti és népművészeti alkotásokat
- a munkavédelmi előírásokat

Legyen képes:

- a látvány és jelenségek árnyalt értelmezésére
- motívumok feldolgozásra, vázlatok készítésére, átírásra
- kompozíciós ismereteinek alkalmazására
- egy gondolat, téma kibontására, variációinak létrehozására
- a munkafázisok, részfeladatok megoldására és összehangolására
- műalkotás és környezet kapcsolatának, összefüggéseinek felismerésére
- geometrikus és természeti formák ábrázolására
- a perspektíva szabályai szerint tárgycsoportokat, figurákat ábrázolni
- illusztrációkat készíteni

T/ 8. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A geometrikus és természeti formák ábrázolása, tárgycsoportok, portrék, figurák ábrázolása - a perspektíva és az anatómia és szabályai
- Különféle illusztrációk készítése
- A kiadott feladatok önálló megoldása, biztos eszközhasználattal

Tananyag

Vizuális alkotó gyakorlat - ismeretek

Az ábrázolás arányrendszere, szerkezete

Tónusos ábrázolás

A természeti formák átírása

Az anyagszerűség ábrázolása

A tér különböző léptékű megjelenítése

A konstruktivizmusra jellemző stílusjegyek, technikák

Anatómiai ismeretek

Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok

Feladatcsoportok

T/8. évfolyam

A beállítás

- Tárgyak, térelemek a szabadban
- A tárgyak, tárgyegyüttesek feldolgozása, az arányok, a térbeli állapot, a természetes fényviszonyok minél pontosabb visszaadása (ceruzarajz, színes munkák)

A beállítás átformálása

- A tárgyegyüttes képének feldolgozása, átírása más anyagokkal, technikákkal, különböző művészeti stílusokkal (barokk, impresszionista, expresszionista stílusgyakorlatok)

A szerkezettől a formáig

- Állat- és emberi koponya szerkezetének különféle rajzeszközökkel való ábrázolása (ceruza, pittkréta, szén)
- Koponya és változó környezete
- A koponya bonyolult plasztikai problémái - relief mintázás, mintázás 1:1 méretben

A térről - síkban

- Rajzolt és festett épületek, terek, utcaképek a perspektíva törvényei szerint
- A felületek és formák változatos megjelenítése. Kiemelések
- A perspektíva érzékeltetése vonalakkal, tónusokkal, színfoltokkal (szerkezeti rajz, tónusos rajz - szén, pittkréta, pasztell, akvarell)
- A tanulmányok feldolgozása tollrajz, színespapír-kollázs és grafikai lapok, linó-, papírmetszet formájában

Rajzi - plasztikai előtanulmányok

- Szobrok, portrék - vázlatok, krokik készítése (nagyítás és kicsinyítés rajz segítségével)
- A vonallal való rajzolás módozatai, faktúrák megjelenítése
- Rajzolás és mintázás élő modell vagy gipszöntvény alapján
- Fotóhitelességű és expresszív feldolgozások

A térről - térben

- Termékek titokzatos szerkezete, pozitív-negatív formái
- A természeti formák szerepe a formatervezésben

- A formaelemzések módszere - célirányos megfigyelés
- Formakövető vonal - a plaszticitás
- Folyamatábra, fázisrajzok a mozgásváltozás kifejezésében

Ábrázolás és szerkesztés

- A perspektíva és egyéb ábrázolási konvenciók alkalmazása a művészi ábrázolásban
- Művészettörténeti példák tanulmányozása
- Gyakorlatok a perspektíva, és a Monge-szerkesztés megismerésére

Nagyságrend

- A korábbiakban feldolgozott témák, konstruktív tanulmányok egyéni vagy csoportos módon továbbfejlesztése, megrajzolása, megfestése óriás és kisméretben (fal felület, csomagolópapír, A/0 rajzlap, illetve kisméretű karton A/4 méret)
- A méretváltásból adódó kompozíciós problémák elemzése

Portré

- Rajzok élő modell után
- A formák felismerése az árnyék változásakor az arcon, bevilágítási feladatok
- Fej rekonstrukció koponya alapján
- Az emberi arc titkai. A látvány és a rajzi szabályok együttes érvényesítése
- A portrérajzolás és -festés fejlődése a különböző művészettörténeti korszakokban
- Portré, különböző plasztikus megjelenítések (vésett, mintázott relief és körplasztika)

Értékelés és kiállításrendezés

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a rajzi, festészeti, plasztikai, konstruáló és tárgyalkotó technikákat
- a térábrázolás alapelemeit
- a vetületi, axonometrikus és perspektivikus ábrázolás alapelemeit
- a kompozíció jelentéshordozó elemeit
- az alapvető szintani törvényszerűségeket
- a jellegzetes vagy híres képző- és iparművészeti, médiaművészeti alkotásokat
- a legfontosabb munkavédelmi előírásokat

Legyen képes:

- a látvány és jelenségek árnyalt értelmezésére

- motívumok feldolgozásra, vázlatok készítésére, átírásra
- kompozíciós ismereteinek alkalmazására
- egy gondolat, téma kibontására, variációinak létrehozására
- a munkafázisok, részfeladatok megoldására és összehangolására
- műalkotás és környezet kapcsolatának, összefüggéseinek felismerésére
- geometrikus és természeti formák ábrázolására
- a perspektíva szabályai szerint tárgycsoportokat, figurákat ábrázolni
- illusztrációkat készíteni

T/9. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A látás és a látványértelmező képesség tudatosítása, az önkifejezés eszköztárának gazdagítása
- Az esztétikus környezet iránti igény kialakítása
- A vizuális ismeretek, jártasságok kialakítása, elmélyítése
- A kritikai véleményformálás igényének és képességének kialakítása

Tananyag

Vizuális alkotó gyakorlat - ismeretek

- A környezet- és tárgykultúra
- Tónusos ábrázolás újabb technikái
- A rendeltetés, a szerkezet, a tartalom és a forma összefüggései
- A bábkészítés hagyományai
- A plein air festészet legismertebb alakjai
- Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok

Feladatcsoportok

T/9. évfolyam

Alakrajz

- Csontváz rajza
- Krokik, vázlatok álló, fekvő és mozgó figurákról (ceruzarajz, tus és pácvázlatok)
- Körberajzolások, tükörrajzok, fotók egymásról, azok rajzban történő átdolgozása

- Kollázsok és montázsok emberi alakok átalakításával, emberi alak részletrajzainak összeillesztése, fotószekvenciák emberek mozgásáról

Átváltozások

- A modell után elkészített munkák feldolgozása más eszközökkel, technikákkal, más méretben
- A mozdulatok értelmezése, újrarajzolása a figura testhelyzeteinek jellemző jegyeinek, térbeliségének kiemelése, torzítása
- Új beállítások új nézőpontokkal

Bábfigura

- Wayang-báb készítése finom faragással fából vagy habanyagból, a bábu festése
- A fej, a törzs, a mellkas, a mozgó végtagok kialakítása, a bábu összeszerelése
- A bábu hangja, játéktere

Változatok művészettörténeti alkotásokra

- Gyűjtés a különböző stílusú figuraábrázolások körében
- Másolatok készítése a kép egyes elemeiről hagyományos festészeti és grafikai eljárásokkal (belerajzolások, átfestések, stílusparódiák, méret- és elemváltoztatások)

A természetben

- Vázlatok és festmények készítése a természetben
- A plain air-ben való munka megismerése (pác, lavírozott tus, akvarell és a gouache)
- Fotóséták - fotózás a természetben - fotósorozatok kialakítása, feldolgozása

Karakterkeresés

- A portrérajzolás, a karakter kiemelése
- Önarcképek
- Az elkészített rajzok alapján végletes torzítások keresése a karakter teljes megváltoztatásával
- Portré vázlatok készítése, 1:1 portré mintázása
- Karikatúrák és illusztratív képek készítése modell alapján, vonalas és színes képek

Népművészet és természet

- Betekintés a magyar népi viseletkultúrába

- Természeti népek technikái. Gyűjtés szakirodalomból, és azok anyagainak feldolgozása (fazekasság, hímzés, faragás, szövés, fonás)
- A népművészeti motívumok felidéződése a kortárs alkotók munkáiban

Érzelmi hatások

- Fogalompárok szerinti képalkotás (vidám-szomorú, haragos-megbocsátó, nyomasztó-feloldó)
- Érzelmi állapotok színben való kifejezése
- A színek sztereotip kapcsolata érzelmi állapotokkal, fogalmakkal
- Realisztikus és absztrakt megközelítés

Emlékmás

- Rövid portréfilm készítése egy kortárs képzőművészről, annak alkotási módszereiről, műveiről, személyes beszélgetés vagy bemutatás formájában
- Forgatókönyv, fotódokumentáció

Értékelés és kiállításrendezés

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a rajzi, festészeti, plasztikai, konstruáló és tárgyalkotó technikákat
- a térábrázolás alapelemeit
- a vetületi, axonometrikus és perspektivikus ábrázolás alapelemeit
- a kompozíció jelentéshordozó elemeit
- az alapvető szintani törvényszerűségeket
- a jellegzetes vagy híres képző- és iparművészeti, médiaművészeti és népművészeti alkotásokat
- a legfontosabb munkavédelmi előírásokat

Legyen képes:

- a látvány és jelenségek árnyalt értelmezésére
- motívumok feldolgozásra, vázlatok készítésére, átírásra
- kompozíciós ismereteinek alkalmazására
- egy gondolat, téma kibontására, variációinak létrehozására
- a munkafázisok, részfeladatok megoldására és összehangolására
- műalkotás és környezet kapcsolatának, összefüggéseinek felismerésére

- geometrikus és természeti formák ábrázolására
- a perspektíva szabályai szerint tárgycsoportokat, figurákat ábrázolni
- illusztrációkat készíteni

T/10. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A látvány és az absztrakció kölcsönhatásának megismerése a figuraábrázoláson keresztül
- A látványértelmező képesség tudatosítása, a figura és környezetének kialakításával
- A vizuális ismeretek, jártasságok elmélyítése, összegzése
- Ismerkedés a kortárs művészet törekvéseivel

Tananyag

Vizuális alkotó gyakorlat - ismeretek

- A környezet- és tárgykultúra
- Tónusos ábrázolás újabb technikái
- A rendeltetés, a szerkezet, a tartalom és a forma összefüggései
- A bábkészítés hagyományai
- A plein-air festészet legismertebb alakjai
- A nonfiguratív ábrázolás eszköztára
- Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok

Feladatcsoportok

T/10. évfolyam

Alakrajz

- Vázlatrajzok, krokik csoporttársakról, álló és mozgó alakokról - a vonal ereje, hangsúlyai (ceruzarajz, tus és pácvázlatok, agyag- és viaszrokik)

Figura a térben

- Figura épített térben, ülő és álló figurák külső és belső térben
- Plein air és embercsoport rajza

Átváltozások

- Ülő, fekvő figura rajza
- Egy feladat többféle feldolgozása, variációk anyagokra, technikákra
- A kompozíciós elemek kiegyensúlyozott arányait felborító változatok létrehozása

Bábfigura

- Marionett báb készítése vegyes anyaghasználattal
- A fej, a törzs, a mellkas, a mozgó végtagok kialakítása, a bábu összeszerelése
- A bábu mozgathatósága, játéktere

Szín-tér

- Színes vázlatok készítése a színpadi tér színdinamikai megoldásához

Változatok művészettörténeti alkotásokra

- Gyűjtés a különböző stílusú figuraábrázolások körében
- Montázsok, anakronisztikus részletek beépítése a műalkotásokba
- Stíluskeresés, karakterkeresés
- A teljes figura, mint karakter
- Karikatúrák és krokik készítése modell alapján, vonalas rajzok, szoborvázlatok készítése

Érzelmi hatások

- Eseménysor ábrázolása figurális és nonfiguratív képsorozatokban
- Kollázs grafikai kiegészítéssel
- Fogalompárok szerinti képalkotás (mozgalmas - unalmas, harsány - szelíd, haragos - vidám)
- Érzelmi állapotok kifejezése színekkel

Emlékmás

- Gyerekkori történet
  - Videofelvétel készítésére alkalmas színes figurák és díszlet jellegű tér megalkotása (papír, gipsz, faszerkezet) - csoportos feladat
  - A film rajzos forgatókönyvének megtervezése, elkészítése Vizsgamunka készítése
- Értékelés és kiállításrendezés

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a különféle vizuális művészetek jel- és jelképrendszerét
- a tervezéstől a megvalósításig tartó kreatív folyamat részeit
- a sík- és térművészet törvényszerűségeit, anyagait és eszközeit
- a rajzi, festészeti, plasztikai, konstruáló és tárgyalkotó technikákat
- a térábrázolás alapelemeit
- a vetületi, axonometrikus és perspektivikus ábrázolás alapelemeit
- a kompozíció jelentéshordozó elemeit
- az alapvető szintani törvényszerűségeket
- a jellegzetes, híres képző- és iparművészeti, médiaművészeti alkotásokat
- a munkavédelmi előírásokat

Legyen képes:

- a látvány és jelenségek árnyalt értelmezésére
- motívumok feldolgozásra, vázlatok készítésére, átírásra
- kompozíciós ismereteinek alkalmazására
- egy gondolat, téma kibontására, variációinak létrehozására
- a munkafázisok, részfeladatok megoldására és összehangolására
- műalkotás és környezet kapcsolatának, összefüggéseinek felismerésére
- geometrikus és természeti formák ábrázolására
- a perspektíva szabályai szerint tárgycsoportokat, figurákat ábrázolni
- illusztrációkat készíteni

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

A tanuló ismerje:

- a vizuális művészetek területén létrejött értékeket
- a népi kultúra jellegzetes szokásait, tárgyait
- a sík- és térbeli művek, alkotás-sorozatok létrehozásának módjait
- pontos arányokat és karaktereket rögzítő rajzok, plasztikák készítési módszereit
- a fény-árnyék viszonyok törvényszerűségeit
- a művészeti anatómia alapvető törvényszerűségeit
- az alapvető munkabiztonsági, környezetvédelmi előírásokat

A tanuló Legyen képes:

- eligazodni a művészettörténet korstílusai között

- az adott témák önálló feldolgozására
- művészeti ismereteinek alkotó felhasználására
- A témák elemző értelmezésére, sokrétű technikai feldolgozására
- konkrét és elvont gondolatok képi-plasztikai megjelenítésére
- portré, figura rajzolására, festésére vagy mintázására
- a saját és mások alkotásainak elemző értékelésére

10.8.4. A Vizuális alkotó gyakorlat tantárgy művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészekből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama: *Vizuális alkotó gyakorlat*

- a vizsgamunka bemutatása 10 perc
- helyszíni feladat megoldása 180 perc

A vizsga tartalma

A vizsgafeladatot az intézmény úgy határozza meg, hogy a megoldásból mérhető legyen a tanuló tervező, alkotó, konstruáló, tárgykészítő képessége. A feladatmegoldás tükrözze a tanulónak a vizuális alkotó gyakorlatok során megszerzett tudását a művészeti ág anyagairól, műfaji sajátosságairól, esztétikai törvényszerűségeiről, megszerzett ismeretét. A megvalósított vizsgamunka mutassa be a tanuló technikai jártasságát, tudását.

A vizsga értékelése

A vizuális alkotó gyakorlat vizsga értékelésének szempontjai:

- esztétikai érzékenység, művészeti ismeretek jelenléte
- a vizuális nyelv kifejezőeszközeinek használata
- tervezési, plasztikai tárgyformáló készség
- sík és térbeli ábrázolási képesség
- a kísérletező kedv és kreativitás megjelenése

- alapvető anyag-, eszköz- és szerszámhasználati ismeret, jártasság
- térformálás, konstruáló és kompozíciós készség
- a tartalomnak megfelelő anyag, forma, szín, technika és kifejezőmód használata
- az elkészült munka egyedisége, összhangja

10.9. Tanszaki műhelygyakorlat tantárgyai

Grafika és festészet tanszak

10.9.1. Grafika és festészet műhelygyakorlat tantárgy

A *grafika és festészet műhelygyakorlat tantárgy célja* olyan általános és speciális ismeretek átadása, melyek képessé teszik a tanulót önálló, színvonalas grafikai és festészeti alkotások létrehozására. Célja továbbá, hogy a tanulókat önmaguk megismeréséhez és a valóság törvényszerűségeinek egyre pontosabb és mélyebb megértéséhez juttassa a megfigyelés és gyakorlati tevékenységek segítségével.

A *műhelygyakorlat feladata* a tanulói képzelet és a valóság, a vizuális kommunikáció területének és látványelemek összekapcsolásának elősegítése. Feladata továbbá kreatív alkotói tevékenységen keresztül az emberi, társadalmi és művészeti problémákra való érzékenység és véleménynyilvánítási igény kialakítása.

Alapfokú évfolyamok (A/4-6. évfolyam)

A/4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A grafikai és festészeti munkához szükséges eszköz és anyaghasználati készség fejlesztése
- A vizuális kifejezés elemeinek eszközeinek felismerése, egyre tudatosabb alkalmazása
- A motívumgyűjtés és vázlatkészítés gyakorlatában való jártasság kialakítása
- A tanult grafikai és festészeti technikák alkalmazási képességének gyakorlása
- Az esztétikai érzékenység és kifejezőkészség fejlesztése

- Az önállóság kialakítása
- A fegyelmezett munkavégzés szabályainak elsajátíttatása

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek

Grafika és festészet technikai, műfaji sajátosságai

Vizuális kifejezés alapvető eszközei, szerepük

A vonal megjelenési lehetőségei, kifejezőereje

A fekete-fehér kontraszt hatása

A tónus szerepe

A színek érzelmi, hő és figyelemfelhívó hatása

A sötét-világos, a hideg-meleg szinkontraszt

A faktúra és textúra alakítás lehetőségei

Képezési és kompozíciós lehetőségek (elrendezés, kiemelés-elhagyás, pozitív-negatív formák, szabályosság-szabálytalanság)

Téma variációk és különböző méretű alkotások készítésének sajátosságai

A ceruza-, tus-, pác-, akvarell- és krétarajz technikája

Az anyag nyomatok, a monotípiá, a magas nyomás műveletei

Kollázs és vegyes technikájú alkotások készítésének lehetőségei

Az akvarell- és temperafestés eltérő technikai sajátosságai

A pasztellkép készítés technikája

Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek

Feladatcsoportok

A/4. évfolyam

Vonal

- A vonal ritmust kifejező hatása
- A vonal karaktermegjelenítő szerepe
- A vonal pszichikai kifejezőereje
- Sorsok, korok, egyéniségek kifejezése különböző vonalhasználattal
- Vonal a festészetben és a grafikában
- Vonal a térben és képtárgyakon
- Vonal a tájban, természetben, (monumentális) szabadtéri installációk, land art

Szín

- Színes fonalak, drapériák - színes terek, színekontrasztok
- A színek hatása (érzelmi, hő és figyelemfelhívó hatás)
- A színek analogikus kapcsolata az érzetekkel, a különböző kifejezési nyelvekkel és szellemi tartalmakkal

A fény és a sötét differenciálódása

- A fény és a sötét által közvetített tartalmak (mesék, mítoszok, legendák)
- Játék a fényvel (lámpákkal, vetítőkkel)
- Külső-belső élmények átélése, megtapasztalása és megjelenítése
- A fekete szín használata, a fekete-fehér kontraszt (fekete tér, fekete tárgy)
- A szürkétől a feketéig - grafikában és festészetben

Felületképzés

- Faktúra és textúra alakítás a grafika és festés eszközeivel
- Felületkontrasztok létrehozása (különböző anyagok nyomataival, kollázssal)
- Lavírozott tus, pác és akvarell rajzok
- A gyors, könnyed festés technikája
- Festett ceruzarajzok. Különböző technikák vegyítése, kísérletezések

Kifejezés, képalakítás

- Organikus képalakítás (szerves elrendezés, kiemelés-elhagyás, pozitív-negatív formák, szabályosság-szabálytalanság)
- Képi elemek átrendezése, variációk, kompozíciós lehetőségek

Képalkotás

- Illusztráció készítése
- Tusrajzzal a monokromitás, a foltképzés és a vonalrendszerek szerepének hangsúlyozása
- Egyedi nyomtatással monotípiák készítése

Tér - környezet

- A körülvevő környezet elemei által létrehozott különböző méretű, nyitott és zárt terek
- Hagyományos és rendhagyó térképek készítése (hang-, taktilis-, hőterképek)
- Eltérő hangulatú, méretű, arányú és szerkezetű terekben, (labirintusokban) átélt tapasztalások, élmények megjelenítése grafika, festészet és kevert technikák segítségével

A betű és kép

- Jel (egyedi, saját jel) - betűkarakter, monogram
- Az alkalmazott grafika műfaji sajátosságaival embléma, piktogram tervezése
- A nyomtatott írás és a kép használhatósága
- Miniaturák, óriásképek

Műalkotások

- A feladatokhoz kapcsolódó grafikai, festészeti és egyéb alkotások inspirációi
- A feladatokhoz kapcsolódó műalkotások folyóiratokban, könyvtárban, interneten
- Műalkotások a környezetünkben, galériákban

Értékelés és kiállításrendezés

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a grafika és festészet alapvető technikai és műfaji sajátosságait
- a grafikai és festészeti munkához szükséges anyagok és technikai eszközök szakszerű használatát
- a grafika és festészet néhány kiemelkedő hazai és külföldi képviselőit, kortárs alkotóit
- a vizuális kifejezés, képépítés törvényszerűségeit, kompozíciós lehetőségeit
- a legfontosabb munkavédelmi tudnivalókat

Legyen képes:

- munkájához motívumokat gyűjteni és vázlatokat, színvázlatokat készíteni
- a vizuális kifejezőeszközök és módok (vonalak, színek, formák, felületek és kompozíciós lehetőségek) kifejezési szándék szerinti használatára
- a tanult grafikai és festészeti technikákkal (ceruza-, tus-, pác-, akvarell- és krétarajz, anyag nyomatok, monotípiák, kollázs, akvarellfestés, temperafestés, pasztell és vegyes technika) alkotásokat létrehozni
- egy téma kapcsán variációkat és különböző méretű alkotásokat készíteni
- eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására

A/5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A környezet által közvetített üzenetek befogadásának és értelmezésének mélyítése
- A formák, színek változatos, gazdag használatának kialakítása
- A külső látvány és a lelki tartalmak érzékeny megjelenítésének fejlesztése

- A véleményformálás finomítása saját és mások műveivel kapcsolatban
- A tanulók tervezési készségének és problémamegoldó képességének fejlesztése

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek

A megvilágítás szerepe

A fény és árnyék grafikai és festészeti eszközökkel való megjelenítésének lehetőségei

A forma, méret, felület, szín és kompozíciós kontrasztok

A redukció, a sűrítés, a fokozás és a kiemelés szerepe

A felületgazdagítás lehetőségei

A szín perspektíva szerepe

A különböző színviszonyok hatása, kifejezőereje

Variációk, sorozatok készítése

Nagyítások, méret és léptékváltások alkalmazása

Eltérő képkivágások hatásainak megtapasztalása és alkalmazása

A sablonnyomat, dombornyomat technikája

A linómetszés technikája

Alkalmazott vagy tervezőgrafika sajátosságainak megfelelő tipográfia - plakát tervezése

Egyszerű akció, performance létrehozása

Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek

Feladatcsoportok

A/5. évfolyam

A fény és a sötét

- Karakteresen eltérő erejű, irányú megvilágítású tárgyak és terek létrehozása, megjelenítése
- A fény és árnyék grafikai eszközökkel való kifejezése
- Színes kompozíciók, és variációk készítése a látvány inspiráló hatására

Kontrasztok

- Forma, méret, felület, szín és kompozíciós kontrasztokra épített kép, képtárgy sorozatok, variációk létrehozása, a zene-hang, mozgás-tapintás, az irodalom és a képzőművészet inspiráló hatására

- További lehetőségek, variációk és kísérletezések új médiumok, műfajok segítségével

Kifejezés - karakterek

- Emberi és mitikus karakterek vizuális kifejezése
- Kifejező karakterek létrehozásának inspirálása játékokkal és akciókkal
- A kifejezés lehetőségei a redukció, a sűrítés, a fokozás, és a kiemelés eszközeivel
- Egy téma feldolgozása a sablonnyomat (kivágott papír vagy műanyag motívumokkal), dombornyomat, tus- és a temperatechnika lehetőségeit felhasználva
- Felületgazdagítási lehetőségek
- Dramatikus játék a kész alkotásokkal

Tér - környezet

- A közvetlen környezet tárgyai, tárgykarakterek
- Tárgyátalakítások, átfestéssel
- Tárgyak idegen, megszokottól eltérő környezetbe helyezése
- Léptékváltás adta lehetőségek felhasználása
- Egy tárgy részletének felnagyítása, változatos képkivágások
- A fantázia és látvány képi elemeinek összekapcsolása az ábrázolás során

Írás - kép

- A tervezőgrafikai ismeretek segítségével könyvborító, plakát készítése
- A képhez felirat tervezése (manuálisan vagy számítógép segítségével)
- A betű, írás és kép szabad műfajú felhasználása

Szín

- „Szín-tér”, külső-belső terek színviszonyai
- Az illúziókeltés lehetőségei
- Színperspektíva
- Kompozíciós változatok a szíkontrasztra
- A szín kifejezőereje, mélysége a külső látvány és a lelki tartalmak megjelenítése

Képkalkotás

- A linómetszés technikája, sajátosságai, műfaji követelményei, az anyag- és eszközhasználat specifikumai
- Egydúcós linómetszet
- Színes linómetszet kialakítása a dúc tovább vésésével

- Illusztráció készítése egyedi és sokszorosítási technikákkal

Műalkotások

- A feladatokhoz kapcsolódó grafikai, festészeti és egyéb alkotások inspirációi
- A feladatokhoz kapcsolódó műalkotások folyóiratokban, könyvtárban, interneten
- Műalkotások a környezetünkben, galériákban

Értékelés és kiállításrendezés

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a szín kifejezőerejét, a színperspektíva szerepét
- a különböző színviszonyok hatását
- a sablonnyomat, dombornyomat, linómetszés technikáját

Legyen képes:

- a tanult vizuális kifejezőeszközöket és módokat a képalkotási gyakorlatban alkalmazni
- a fény-árnyék-szín összefüggéseit felhasználni a külső látvány és a lelki tartalmak megjelenítése során
- alkalmazni a léptékváltás adta lehetőségeket
- véleményformálásra saját és mások műveivel kapcsolatban
- eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására

A/6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A személyes kifejezési eszközök megtalálásának ösztönzése
- A kísérletező kedv, a döntésképeség és az alkotói magatartás fejlesztése
- A képépítési és kompozíciós törvényszerűségek tudatos használatának ösztönzése
- A tudatos környezetformálás igényének kialakítása

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek

- A szín-önkontraszt és komplementer kontraszt hatásai

A túlzás, fokozás szerepe
Az egyensúly feltételei
Az átírás módjai
A dekoratív festészet sajátosságai
A különböző stílusjegyek felismerésének szempontjai
Többdúcú linómetszet létrehozása
Az improvizatív és a tervezett művek közti különbségek
Látványterv létrehozása
Akrilfestés gyakorlata
Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek

Feladatcsoportok

A/6. évfolyam

Képkalkotás

- Személyes jelentéssel bíró fogalmak, tartalmak, tárgyak grafikus megjelenítése (változás, kapcsolat, szembenállás)
- Színes sokszorosítás. A színek felhasználásának lehetősége a sokszorosított grafikában
- Többdúcú linómetszet készítése
- A vonalkarakter lehetőségeinek kiaknázása a dúc felnagyításával

Stílus-variációk, átiratok

- Különböző korok eltérő stílusú, témájú alkotásainak átfestése, összekeverése és egybeépítésük variációi
- Stílusjegyek átváltoztatása, méret- és léptékváltások
- Nagyméretű dekoratív, díszletjellegű megoldások. Tervek készítése
- Fotókból képsorozatok összeállítása, eltérő képkapcsolási lehetőségek tudatos használata
- Művek összehasonlítása

Egyéni vizuális kifejezés

- Személyes kifejezőeszközök és módok megtalálása az egyéniség, a technikai lehetőségek és a műfaji sajátosságok összehangolása által - önálló kísérletezések
- Személyes képnapló készítése, lelki tartalmak, történések és változások vizuális rögzítése
- Improvizációk és tervezett művek
- Zenei vagy egyéb inspiráció segítségével túlzások, fokozások, egyensúlyvesztések megjelenítése festészeti és vegyes technikájú alkotásokon, képtárgy sorozatokon

Vizsgamunka

- Az eddigi ismeretek felhasználásával, egyéni kifejezési szándék szerinti kép, képtárgy, képsorozat készítése választott technikával és dokumentálása.

Műalkotások

- A feladatokhoz kapcsolódó grafikai, festészeti és egyéb alkotások inspirációs felhasználása
- Anyagok, eszközök, megoldások és stíláriis jegyek a különböző korokban
- Elemzések a grafika és festés módszereiről, a színhasználatról és az anyagokról
- Művészeti ismeretek beépítése az alkotó tevékenységbe
- A feladatokhoz kapcsolódó kortárs műalkotások folyóiratokban, könyvtárban, interneten
- Műalkotások a környezetünkben, galériákban

Értékelés és kiállításrendezés

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a grafika és festészet kiemelkedő hazai és külföldi képviselőit, kortárs alkotóit
- a tanult vizuális kifejezőeszközöket és módokat a képalkotási gyakorlatban
- a képépítés törvényszerűségeit, kompozíciós lehetőségeit

Legyen képes:

- különbséget tenni a magas- és mélynyomás között
- grafikai és festészeti elméleti és gyakorlati tudásának alkalmazásával önálló koncepciók alapján különböző méretű variációkat, kép-, képtárgy sorozatokat, illusztrációkat készíteni
- munkáját esztétikusan összeállítani, bemutatni
- műalkotás és környezet kapcsolatának, összefüggéseinek felismerésére
- véleményformálásra műalkotásokkal kapcsolatban
- eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanuló ismerje:

- a grafika és festészet történetét, korszakait, jellemző alkotásait
- a grafika és festészet kiemelkedő hazai és külföldi képviselőit, kortárs alkotóit

- a grafika és festészet technikai és műfaji sajátosságait
- a képgrafikai, alkalmazott grafikai és a festészeti tevékenységeket, eljárásokat
- a grafikai és festészeti munkához szükséges anyagok és technikai eszközök szakszerű használatát
- a képépítés törvényszerűségeit, kompozíciós lehetőségeit
- a legfontosabb munkavédelmi tudnivalókat

Legyen képes:

- munkájához motívumokat gyűjteni és vázlatokat, színvázlatokat készíteni
- a tanszak tanult műfaji sajátosságainak megfelelő átírásra, absztrakcióra
- az egyedi- és sokszorosított grafikai eljárások, festészeti technikák alkalmazására
- a grafikai és festészeti anyagok helyes használatára
- a színek, formák és kompozíciós lehetőségek kifejezési szándék szerinti használatára
- grafikai és festészeti elméleti és gyakorlati tudásának alkalmazásával önálló alkotások, variációk és illusztrációk készítésére
- a tanult grafikai és festészeti technikák sokszínű használatára és továbbfejlesztési lehetőségeinek keresésére, kísérletezésre
- esztétikus képi megjelenítésre
- műalkotás és környezet kapcsolatának, összefüggéseinek felismerésére
- önálló véleményformálásra saját és mások műveivel kapcsolatban
- a munkavédelmi szabályok betartására

10.9.2. A Grafika és festészet műhelygyakorlat tantárgy művészeti alapvizsga követelménye

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati és szóbeli vizsgarészekből állhat.

A vizsga-tantárgya és időtartama

A grafika és festészet műhelygyakorlat

- tervezés 40 perc
- tárgykészítés 140 perc

A vizsga tartalma

A vizsgafeladatot az intézmény úgy határozza meg, hogy a megoldásból mérhető legyen a tanuló tervező, képalkotó, képessége. A terv tükrözze a tanulónak a grafika és festészet anyagairól,

műfaji sajátosságairól, esztétikai törvényszerűségeiről megszerzett ismeretét. A megvalósított kép, képtárgy, képsorozat mutassa be a tanuló grafikai és festészeti jártasságát, tudását.

A vizsga értékelése

A grafika és festészet műhelygyakorlat alapfokú művészeti vizsga értékelésének szempontjai:

- tervezési, képalkotási készség
- színhasználat, kompozíciós készség
- alapvető anyag- és eszközismeret, jártasság
- a grafikai és festészeti ismeretek gyakorlati alkalmazása
- a tartalomnak, műfaji sajátosságoknak megfelelő átíró és kifejezőképesség
- az elkészült munka összhangja

A szóbeli vizsga értékelése:

- a követelményekben meghatározott elméleti anyag ismerete
- a megfogalmazás szakszerűsége, pontossága
- kommunikációs készség

10.9.3. Továbbképző évfolyamok (T/7-10. évfolyamig)

T/7. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A hagyományos és az új médiumok iránti nyitott szemlélet kialakítása
- A tanulói munkák esztétikus dokumentálásának és installálásának ösztönzése
- A tanuló átíró képességének, kreativitásának, komplex szemléletének és kísérletező kedvének fejlesztése

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek

A színek reklámpszichológiai törvényszerűségei és összefüggései

A látvány átírásának lehetőségei

A pszeudo, a transzparencia fogalma és jelensége a művészetben

Az intermédia, az akcióművészet, az installáció és az environment műfaji sajátosságai

Rézkarc készítése

A különböző műfajok, technikák határait kitágító lehetőségek

Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek

Feladatcsoportok

T/7. évfolyam

A látvány

- Tárgyak, arcok sajátos, egyedi jellemzőinek rögzítése a grafika és a festészet eszközeivel
- Megvilágítások fény- és színviszonyok elemzése, megállapítások
- A szintani ismeretek: színek derítése, ösztönös és tudatos színhasználat
- Vázlatok, variációk és nagyméretű festmény készítése

Láttatás - képi közlés

- A látvány (tárgy, portré) feldolgozása, átírása különböző művészeti stílusokban
- Képi látványelemek felhasználása a képregény vagy storyboard műfajában

Képkötés

- Rézkarc készítése
- Az anyag-előkészítés műveletei (fazettálás, polírozás, alapozás, kormozás, kitakarás)
- A maratás; a marófolyadék, az idő, a vonalháló és a karakter pontos megismerése
- Festékkeverési gyakorlatok, próbalemezek, próbanyomatok készítése
- A művészettörténetből vett példa tanulmányozása, másolása, egy-egy részletének kiemelése

Intermédiá - kísérletek

- Installáció, environment és akcióművészet sajátos jegyei
- Személyes, emberi, társadalmi vagy művészeti problémák, témák körüljárása (pszeudo, transzparencia, kontraszt, mélység, zárt-nyitott)
- A különböző műfajok, stílusok, technikák határait átfedő, a lehetőségek eljárások keresése
- Kísérletek, próbálkozások olyan műformák és művészeti technikák segítségével, melyek a 20. század képzőművészetében jelentek meg először (fotó-kinetikus és elektronikus művészetek, multimédia, installáció, environment, performance és akcióművészet, új kommunikációs technikák, képzőművészeti határterületek)
- A munkafolyamatok - kísérletek dokumentálása rajzok, fotók, filmek és feljegyzések

Alkalmazott művészet

- Tervezőgrafikai feladatok (plakát, kiadvány)

- Tetszőleges reklámtéma feldolgozása a grafika és a festészet eszközeivel
- A színek hatása, a színek információsegítő szerepe
- Színek a különböző médiumokban
- Számítógép kínálta lehetőségek felhasználása
- Tipográfiai ismeretek felhasználása

Értékelés és kiállításrendezés

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a hidegtű és a rézkarc közti különbségeket, ismerje fel ezeket a nyomatokon
- a színek érzelmeket alakító hatását saját festményein
- az alkalmazott grafika és a szín reklámpszichológiai törvényeit és összefüggéseit
- az intermédia egyes műformáit
- a kortárs hazai és nemzetközi festészeti és grafikai törekvéseket

Legyen képes:

- klasszikus sokszorosított grafikai lapok készítésére
- technikailag tiszta és kevert technikájú munkák létrehozására
- nyitott szemlélettel közeledni a hagyományos és az új médiumok felé
- munkáinak dokumentálására és installálására,
- műalkotás és környezet összefüggéseiből fakadó ismeretek alkalmazására
- saját és mások alkotásainak elemzésére és értékelésére,
- eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására

T/8. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A grafika és festészet szaknyelvének árnyalt használatának fejlesztése
- Önálló koncepciójú kísérletek, alkotói folyamatok végigvitelének elősegítése
- A kísérletezési kedv ösztönzése a grafika és festészet határterületein
- A felelősségtudat, a döntésképeség, az empatikus és a kommunikációs készség fejlesztése

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek

Az arányok szerepe, jelentősége

Árnyékok, reflexek a téri illúziókeltésben

A látvány átértelmezésének lehetőségei

A kiemelés - elhagyás szerepe, hatása

A térbeliség - síkra feszítettség szabályai, kifejezőeszközei

A legújabb hazai és nemzetközi festészeti és grafikai törekvések és képviselői

Az olajfestés alapjai

A filmnyelv és az elektronikus művészetek kommunikációs technikái

Az intermédia, a posztmodern formanyelve

Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek

Feladatcsoportok

T/8. évfolyam

A látvány

- A figura arányainak, sajátos, egyedi jellemzőinek rögzítése a grafika és a festészet eszközeivel
- A figura és környezetének viszonya
- Megvilágítás, árnyékok és reflexek
- Táj festése a szabadban akvarellal, temperával
- A térillúzió festésének lehetőségei

Láttatás - képi közlés

- A látvány (táj) befejezése, újrakomponálása, feldolgozása és átírása a helyszínen készített saját fotók, vázlatok alapján
- A látvány átértelmezése, megfogalmazása különböző művészeti stílusok átírataiban, játék egyes mesterek sajátos vizuális hatáselemeivel
- A kiemelés - elhagyás, térbeliség - síkra feszítettség vizuális kifejezőeszközeinek alkalmazása

Tematikus képalkotás

- Variációk a tér megfogalmazására a grafika és a festészet nyelvén
- Az olajfestés technika alapjai
- A festés története, a vászon, a vakkeret, az ecsetek, az alapozás megismerése
- Grafikai megoldások, rézkarc nyomatok a tér megjelenítésében
- Az önálló vonal- és formakialakítás, a hozzáadás - elvétel fejlesztési lehetőségei

Intermédia - kísérletek

- A film, média képi nyelve
- A színek játéka, a színek bizonyos irányokba történő eltorzítása, megváltoztatása
- Személyes, emberi, társadalmi vagy művészeti problémák, témák körüljárása
- A különböző műfajok, stílusok, technikák határait átfedő, a lehetőségeket kitágító eljárások keresése, kísérletezések
- Variációk olyan műformák és művészeti technikák segítségével, melyek a 20. század képzőművészetében jelentek meg először (fotó-kinetikus és elektronikus művészetek, multimédia, installáció, environment, performance és akcióművészet, új kommunikációs technikák, interdiszciplinaritás, képzőművészeti határterületek)
- A kísérletek, a munka dokumentálása rajzok, fotók, filmek és feljegyzések segítségével
- Műalkotás igényű dokumentáció készítése

Alkalmazott művészet

- Tervezőgrafikai feladatok (plakát, csomagolás, web-felületek)
- Tetszőleges téma feldolgozása a grafika és a festészet eszközeit felhasználva
- Az egyéni formanyelv
- Az önkifejezés korlátai, lehetőségei az alkalmazott művészetben
- Önálló forma és karaktervilág, vonal- és folthasználat
- Klasszicitás - modernség, posztmodern, kortárs - eredetiség

Értékelés és kiállításrendezés

Követelmény

A tanuló ismerje:

- az olajfestés technika alapjait
- a legújabb hazai és nemzetközi festészeti és grafikai törekvéseket és azok képviselőit
- a grafika és festészet szaknyelvét

Legyen képes:

- különböző anyagokkal, stílusjegyekkel alkotásokat létrehozni
- tájkép festésére természetben, vázlatok alapján műteremben
- önálló alkotó tevékenységre a festészet határterületein
- alkalmazni a grafikai sorozatok ismétlődő műfaji, stiláris eszközeit
- eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására

T/9. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A grafika és festészet szaknyelvének árnyalt használatának fejlesztése
- Önálló grafikai és festészeti alkotások, alkotás-sorozatok létrehozásának ösztönzése
- A kísérletezési kedv bátorítása a grafika és festészet határterületein
- A felelősségtudat, a döntésképeség, az empatikus és a kommunikációs készség fejlesztése

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek

- Belső tartalmak és karakterek megjelenítési lehetőségei
- Anatómiai törvényszerűségek
- Általános és egyedi jegyek
- Téri illúzió a különböző műfajokban
- Stíluskontraszt
- Látvány átértelmezése a különböző műfajokban
- A legújabb hazai és nemzetközi festészeti és grafikai törekvések és képviselői
- Technikák, műfajok elméleti és gyakorlati ismeretei
- Díszlet és látványterv
- Interaktív tér
- Az intermédia kifejezési lehetőségei
- A filmetűd sajátosságai
- Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek

Feladatcsoportok

T/9. évfolyam

A látvány

- Arcok, figurák, karakterek
- Önarckép sorozat, a belső változások vizuális rögzítése változatos eszközhasználattal
- Portré, figura különböző környezetbe, térbe helyezése

Láttatás - képi közlés

- Stíluskalandok a kortárs grafika és festészet hazai törekvéseinek inspiráló felhasználásával
- Játék egy klasszikus és egy kortárs stílus elemeivel, koncepcióival
- Azonos témára ellentétes stílusú képek, grafikai lapok készítése

Tematikus képkalkotás

- Díszlet és látványtervek
- Szabadon választott mű színpadképének, látvány- és jelmeztervének elkészítése
- Egy jellegzetes részlet kivitelezése
- A valóság színterei, filmetűdők, képlenyomatok, rögzített pillanatok
- Kis méretben, egyedi grafikai lapokon sorozat tervezése

Intermédia - kísérletek

- Interaktív tér lehetőségei
- Személyes, emberi, társadalmi vagy művészeti problémák, témák körüljárása (identitás, individuum, rész - egész, önreflexiók - saját tér, személyes tárgy, valós és szubjektív idő, környezet hatása, titok, magány, pusztulás)
- Kísérletek olyan műformák és művészeti technikák segítségével, melyek a 20. század képzőművészetében jelentek meg (fotó-kinetikus és elektronikus művészetek, multimédia, installáció, environment, performance és akcióművészet, új kommunikációs technikák, interdiszciplinaritás, képzőművészeti határterületek)
- A kísérletek, a munka dokumentálása rajzok, fotók, filmek és feljegyzések segítségével

Alkalmazott művészet

- Tervező grafikai feladatok az év során feldolgozott témákhoz kapcsolódóan (plakát, kiadvány, meghívó, web-felületek)
  - Az elkészített síkalkotáshoz egy képtárgyi kiegészítés létrehozása a sokszorosítás technikájának felhasználásával
- Értékelés és kiállításrendezés

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a legújabb hazai és nemzetközi festészeti és grafikai törekvéseket és azok képviselőit
- a grafika és festészet műfaji lehetőségeit és korlátait
- a képgrafika és az alkalmazott grafika együttes megjelenésének lehetőségeit

Legyen képes:

- a vizuális kifejezés elemeinek, eszközeinek alkotói szándék szerinti tudatos alkalmazására
- alkalmazott grafikai és dekoratív festészeti alkotások tervezésére, megvalósítására
- egyedi képi világgal bíró illusztrációk létrehozására
- klasszikus sokszorosított grafikai lapok és táblaképek, muráliák készítésére
- az általa választott műhöz scenikai tervet, díszlettervet készíteni
- technikailag tiszta és kevert technikájú munkák létrehozására
- munkáinak dokumentálására és installálására
- saját és mások alkotásainak elemzésére és értékelésére
- eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására

T/10. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- Egyedi képi világgal bíró alkotások, alkotás sorozatok létrehozásának ösztönzése
- A különböző műfajok, stílusok, technikák határait átfedő, a lehetőségeket kitérítő eljárások keresésé elősegítése
- Tudatos környezetformálás igényének fejlesztése

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek:

- A forma, szín, tér egymáshoz való viszonya, egyéni, személyes modulációk
- A látvány átértelmezése a nézőpont és képkivágás segítségével
- A valós és virtuális tér / a filmtér, filmidő sajátosságai
- A hazai és nemzetközi festészeti és grafikai törekvések és képviselői
- A személyesség hatása
- Intermédiák-kísérletek
- A film műfaji lehetősége
- Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek

Feladatcsoportok

T/10. évfolyam

A látvány

- Tárgyak, arcok, terek megjelenítése sajátos nézőpontból és képkivágással
- Formák, színek és terek egymáshoz való viszonyának megfigyelése

Láttatás - képi közlés

- Film készítése egy emlékről, álomról
- Storyboard megrajzolása a valós látvány után készített tanulmányok segítségével
- A kiemelés, az elhagyás, a sajátos nézőpontok és képkivágások vizuális kifejezőereje
- A forgatókönyv egyes tartalmi és vizuális jeleneteiből önálló festészeti vagy grafikai lapok, variációk készítése
- Egy film elkészítéséhez nagyméretű filmtér, illetve figura megalkotása
- Filmtér és filmidő értelmezése a személyes alkotás során

Intermédiák - kísérletek

- Saját személyes üzenet-kísérlet
- Klasszikus ismeretek összekapcsolása kortárs eszközökkel és megközelítésekkel
- Személyes, emberi, társadalmi vagy művészeti problémák, témák körüljárása (idő, válasz, kérdés, kétség, választás, bizonyosság, változás)
- A különböző műfajok, stílusok, technikák határait átfedő, a lehetőségeket kitérítő eljárások keresése, kísérletezések
- A kísérletek, a munka dokumentálása rajzok, fotók, filmek és feljegyzések segítségével
- Műalkotás igényű dokumentáció készítése

Vizsgamunka

- Szabadon választott témában portfólióval, tervezési dokumentációval elkészített kép, képtárgy, képsorozat, a grafika és festészet műfajából
- A koncepció és tervvázlatok rögzítése
- A tervezett mű és környezetének kapcsolata és egymásra hatásuk
- A témának, tartalomnak és az egyénnek megfelelő technikai megoldások kiválasztása
- A kész mű, műsorozat installálása

Értékelés és kiállításrendezés

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a hazai és nemzetközi festészeti és grafikai törekvéseket és azok képviselőit
- a grafika és festészet szaknyelvét
- a grafika és festészet műfaji lehetőségeit és korlátait
- a legfontosabb munkavédelmi teendőket

Legyen képes:

- alkalmazni a klasszikus és kortárs grafikai és festészeti törekvések egyes eredményeit
- alkalmazott grafikai és dekoratív festészeti alkotások tervezésére, megvalósítására
- egyedi képi világgal bíró illusztrációk létrehozására
- klasszikus sokszorosított grafikai lapok és táblaképek készítésére
- technikailag egynemű és kevert technikájú munkák létrehozására
- a műalkotás és környezet összefüggéseiből fakadó ismeretek alkalmazására
- munkáinak dokumentálására és installálására
- saját és mások alkotásainak elemzésére és értékelésére
- eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

A tanuló ismerje:

- a legújabb hazai és nemzetközi festészeti és grafikai törekvéseket és azok képviselőit
- a grafika és festészet szaknyelvét
- a grafikai és festészeti munkához szükséges anyagok és technikai eszközök használatát
- a grafika és festészet műfaji lehetőségeit és korlátait
- a munkavédelmi teendőket

A tanuló legyen képes:

- a vizuális kifejezés elemeinek, eszközeinek alkotói szándék szerinti tudatos alkalmazására
- önálló grafikai és festészeti alkotások, alkotás-sorozatok létrehozására
- alkalmazott grafikai és dekoratív festészeti alkotások tervezésére, megvalósítására
- egyedi képi világgal bíró illusztrációk létrehozására
- klasszikus sokszorosított grafikai lapok és táblaképek, muráliák készítésére
- technikailag tiszta és kevert technikájú munkák létrehozására
- műalkotás és környezet összefüggéseiből fakadó ismeretek alkalmazására
- a különböző műfajok, stílusok, technikák határait átfedő, a lehetőségeket kitérítő eljárások keresésére, alkalmazására
- munkáinak dokumentálására és installálására
- saját és mások alkotásainak elemzésére és értékelésére
- a biztonsági és balesetvédelmi előírások betartására

10.9.4. A Grafika és festészet műhelygyakorlat tantárgy művészeti záróvizsga követelménye

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati és szóbeli vizsgarészekből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama

Grafika és festészet műhelygyakorlat

- tervezés 50 perc
- tárgyalkotás 190 perc

A szóbeli vizsga időtartama: max. 10 perc

A vizsga tartalma

A vizsgafeladatot az intézmény úgy határozza meg, hogy a megoldásból mérhető legyen a tanuló tervező, képalkotó, képessége. A terv tükrözze a tanulónak a grafika és festészet anyagairól, műfaji sajátosságairól, esztétikai törvényszerűségeiről megszerzett ismeretét. A megvalósított kép, képtárgy, képsorozat mutassa be a tanuló grafikai és festészeti jártasságát, tudását.

A vizsga értékelése

A gyakorlati vizsga értékelése:

- a tartalomnak, műfaji sajátosságoknak megfelelő megjelenítő, átíró, kifejező készség
- tervezői, kivitelező készség
- szintani és formatani ismeretekben való jártasság, a kompozíció törvényeinek ismerete
- műalkotás és környezet összefüggéseinek ismerete
- a grafika és festészet technikáinak és eljárásainak alkalmazási szintje
- a felületalakítás módja
- kreativitás, egyediség
- az elkészült munka összhangja

A szóbeli vizsga értékelése:

- a követelményekben meghatározott elméleti anyag ismerete
- a megfogalmazás szakszerűsége, pontossága
- kommunikációs készség

10.10. Választható tantárgyak

10.10.1 Népművészet

A *népművészet tantárgy* célja a hagyományos magyar népi kultúra átfogó rendszerének megismertetése, a hagyomány értékeinek bemutatásával a múlt öröksége iránti tisztelet, megbecsülés kialakítása, a múlt és a jelen összefüggéseinek felfedeztetése, mindezzel a személyiség formálódásának pozitív irányba terelése.

A tantárgy feladata a tantárgy iránti nyitottság kialakítása, az általános néprajzi, népművészeti ismeretek átadása. Feladata emellett a hagyományos népi kultúra és értékrendszer bemutatásával a mindennapi élet kérdéseire, problémáira való válaszkeresés, a közösségi érzés mélyítése. A *népművészet tantárgy* oktatása szorosan kötődik a művészeti képzés programjához, a vizuális alkotó gyakorlattal, valamint a műhelyekben folyó elméleti és gyakorlati tudnivalók elsajátításával párhuzamosan nyújt ismereteket, ugyanakkor kapcsolatot keres a társművészetek felé is.

A *népművészet tantárgy* szabadon választható, emellett tananyagtartalma szervesen beépíthető a többi tantárgy oktatási folyamatába is.

Alapfokú évfolyamok (A/1-6. évfolyamok)

A/1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A hagyományok felelevenítésével, bemutatásával tantárgy iránti nyitottság kialakítása
- A tananyag elsajátítása során élményszerű megismerés, tapasztalatszerzés biztosítása, valamint a közösségi érzés kialakítása, mélyítése

Tananyag

Népművészet ismeretek

Népi gyermekjátékok típusai

Közösségi élmény, a játék során betöltött szerepek

Népköltészeti alkotások

Cselekmények, érzelmek, jó és rossz

Feladatcsoportok

A/1. évfolyam

Népi gyermekjátékok

- Mondókák
- Mozgásos játékok, vonulások
- Párválasztó játékok, körjátékok
- Szellemi játékok
- Hagyományos játéktevékenységek felelevenítése

Népköltészet

- Népmesék
- Népdalok
- Találós kérdések

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a népi gyermekjátékok néhány fajtáját
- a népköltészet néhány alkotását

Legyen képes:

- nyitottan viszonyulni a hagyományokhoz

A/2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A hagyományok felelevenítésével, bemutatásával tantárgy iránti nyitottság kialakítása, mélyítése
- A tananyag elsajátítása során élményszerű megismerés, tapasztalatszerzés biztosítása, valamint a közösségi érzés kialakítása, erősítése

Tananyag

Népművészet ismeretek

- Népi gyermekjátékok típusai
- Játékkészítés, csapatszellem, szabályok
- Jeles napok, naptári ünnepek
- Szereplők, események, szokástárgyak

Feladatcsoportok

A/2. évfolyam

Népi gyermekjátékok

- Eszközös játékok
- Ügyességi és sportjátékok
- Hagyományos játéktevékenységek felelevenítése

Naptári ünnepek

- Kiemelkedő őszi, téli, tavaszi, nyári ünnepek
- Jeles napok
- A szokások felelevenítése

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a népi gyermekjátékok néhány fajtáját
- a kiemelkedő jeles napok fontosabb szokásait

Legyen képes:

- nyitottan viszonyulni a hagyományokhoz

A/3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A hagyományos magyar népi kultúra emlékeinek megismertetése, a múlt öröksége iránti érdeklődés mélyítése
- A népköltészeti alkotások, a népi hitvilág és a gyermekjátékok jellemzőinek bemutatása, rajtuk keresztül az érzelmi és erkölcsi érzékenység árnyalása, a közösségi szerepek felismertetése, mindezzel a személyiség formálódásának pozitív irányba terelése

Tananyag

Népművészet ismeretek

Múlt, és jelen, a népi kultúra

A közösség és a hagyomány szerepe

Népköltészeti alkotások: a népmese, a népmonda, a népdal jellemzői

Hiedelemvilág, magyarázatkeresés

Népi gyermekjátékok, a játékok szerepe, típusai

Feladatcsoportok

A/3. évfolyam

A népi kultúra, népi közösség

- Múlt és jelen egymásra épülése
- A hagyomány, a hagyományozódás folyamata, fontossága
- A népi kultúra mibenlétének körvonalazása
- A közösség szerepe az ember életében
- A közösségi érzés, hovatartozás-tudat felkeltése a tanulóknál

Népköltészet

- A népköltészet sajátosságai
- Mesemondók, a mesemondás alkalmi
- A népmese: a népmesék szereplői, mesei cselekmények
- A mese világképe, jellegzetes mesei elemek
- A népmonda: valóságra épülés, magyarázatkeresés
- Népi bölcsességek: szólások, közmondások
- Játékos kedv: mondókák, találós kérdések

Népi hitvilág

- A népi hitvilág
- Világképek
- Hiedelemalakok
- Mágikus cselekmények
- Hiedelmek a mindennapokban és a népköltészeti alkotásokban

Népi gyermekjátékok

- A gyermekjáték szerepe
- Csoportba tartozás - feladatok, szerepek
- A játékok típusai
- Felnőttek játéka a gyermekekkel
- Fiúk és lányok játéka

- Szellemi és mozgásos játékok
- Eszközös és eszközkészítő játékok
- Szokások, hagyományok megjelenése gyermekjátékokban
- A hagyományos játéktevékenységek felelevenítése

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a hagyományok szerepét
- a népi hitvilág, a népköltészet alapjait

Legyen képes:

- a népi kultúra értékeinek befogadására

A/4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A magyar népi kultúra emlékeinek megismertetése, a múlt öröksége iránti érdeklődés mélyítése
- Az emberélet fordulóinak és a jeles napok jellemzőinek bemutatása, rajtuk keresztül az érzelmi és erkölcsi érzékenység árnyalása
- A hagyományok és a közösség szerepének, működésének megismertetése
- A népszokások és a saját környezetük szokásainak megfigyelésével az elemző és összehasonlító képesség fejlesztése

Tananyag

Népművészet ismeretek

A néprajz fogalomkörei

Ünnep és hétköznapi - az ünnep jellemzői

Népszokások

Jeles napok, naptári ünnepek

Népi közösségek, a közösség szerepe az ember életében

Az emberélet fordulói: születés, gyermekkor, felnőtté válás, házasság

Feladatcsoportok

A/4. évfolyam

A néprajz

- A népi kultúra fogalma, területei
- A hagyomány fogalma, a hagyományozódás kérdésköre
- Múlt és jelen egymásra épülése

Népszokások - Jeles napok

- Hétköznapi és ünnepek
- A tavaszi ünnepkör fontosabb ünnepei
- A nyári ünnepkör fontosabb ünnepei
- Az őszi ünnepkör fontosabb ünnepei
- A téli ünnepkör fontosabb ünnepei
- A jeles napokhoz kapcsolódó népköltészeti alkotások, dramatikus jelenetek, hiedelmek, mágikus tevékenységek, szokástárgyak

Az ember életének fordulói

- Az egyén és a közösség viszonya
- A közösségi értékrend
- Család, nagycsalád
- Csoportba tartozás - feladatok, lehetőségek
- Életút a közösségen át
- Születés, gyermekkor
- A hagyomány, a hagyományokba való belenevelődés folyamata
- A gyermekjáték szerepe, felkészülés a felnőtt életre
- Ifjúkor
- Lakodalom, házasság
- Az emberélet fordulóihoz kapcsolódó fontosabb szokások, népköltészeti alkotások, dramatikus jelenetek, hiedelmek, mágikus tevékenységek

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a néprajz, a népi kultúra területeit
- az egyén és a közösség viszonyát, a hagyományok szerepét

- a szellemi kultúra területeit, a népszokások alapjait.

Legyen képes:

- a népi kultúra értékeinek befogadására
- a megismert népi hagyományokat és saját tapasztalatait összehasonlítani

A/5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A hagyományok bemutatásával a múlt öröksége iránti tisztelet mélyítése
- A népi építészet és a népi gazdálkodás jellemzőinek megismertetése, általuk a népi kultúra az élet minden területét átfogó rendszerének felismertetése, a természet és az ember kölcsönhatásainak felfedeztetése, az ember termelőmunkája iránti megbecsülés kialakítása
- A régi és a mai viszonyok egymás mellé állításával, saját környezetük megfigyelésével, az elemző és összehasonlító képesség fejlesztése
- A hagyományok és a közösség működésének példájával a személyiség formálódásának pozitív irányba terelése

Tananyag

Népművészet ismeretek

A népi építészet: településtípusok, építmények, lakhely, alaprajz

A ház berendezése, bútorfajták

Életmód, munka, munkamegosztás

A népi gazdálkodás fajtái: az állattartás és a földművelés

Feladatcsoportok

A/5. évfolyam

A népi építészet

- A természeti viszonyok hatása az építkezésre
- A települések fajtái. A falu és a város
- A népi építészet jellemzői: az építkezés alapvető anyagai, technikái
- Az építkezés mint közösségi munkaalkalom
- Lakóházak, gazdasági épületek

- Alaprajz, a jellegzetes háromosztatú ház

A ház berendezése

- A bútorok típusai, a bútortörténet érdekességei
- A helyiségek jellegzetes berendezési módjai
- A bútorok és a berendezés jelfunkciója
- A népi építészethez, berendezéshez fűződő jellegzetes népköltészeti alkotások, népszokások, hiedelmek

A népi gazdálkodás

- A munka szerepe a közösségi értékrendben
- A közösség munkamegosztása -férfi és női munkák
- A „minden hasznosításának” elve
- A természeti környezet és az életmód összefüggései

Állattartás

- Az állattartás szerepe, fajtái, fontosabb munkafolyamatai
- A pásztorkodás
- A termelt javak feldolgozása
- Az állattartáshoz kapcsolódó népszokások, jeles napok, hiedelmek, mágikus tevékenységek

Földművelés

- Az földművelés szerepe, fajtái, fontosabb munkafolyamatai
- Termények, a termelt javak feldolgozása
- A földműveléshez kapcsolódó népszokások, jeles napok, hiedelmek, mágikus tevékenységek

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a népi kultúra területeit
- a gazdálkodás szerepét, alapjait
- a természet és az életmód alapvető összefüggéseit
- a népi építészet fontosabb jellemzőit

Legyen képes:

- a népi kultúra értékeinek befogadására
- a természet és a népi kultúra közti összefüggések felismerésére
- a megismert népi hagyományok, valamint a mai kor között párhuzamot vonni

A/6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A hagyományok bemutatásával a múlt öröksége iránti tisztelet mélyítése
- A népi kultúra az élet minden területét átfogó rendszerének felismertetése
- A tárgyalkotás, a céhes hagyományok bemutatásával az ember termelők munkája iránti megbecsülés kialakítása
- A régi és a mai viszonyok egymás mellé állításával, saját környezetük megfigyelésével, az elemző és összehasonlító képesség fejlesztése
- A hagyományok példájával a személyiség formálódásának pozitív irányba terelése

Tananyag

Népművészet ismeretek

A népi kézműves tárgyalkotás szerepe, jellemzői

A tárgycsoportok a felhasználási területek alapján - kézműves mesterségek kialakulása

Fával, agyaggal, textillal, bőrrrel és fémmel dolgozó mesteremberek

Céh, céhszervezet

Feladatcsoportok

A/6. évfolyam

A hagyományos tárgyalkotás

- Az ember tárgykészítő tevékenysége, a tárgykészítés szerepe, területei
- A hagyományos tárgyalkotás alapvető szempontjai
- A tárgykészítés fontosabb alapanyagai
- A tárgyak jelző értéke, mágikus funkciója
- Háztartási és gazdasági eszközök

A tárgyalkotás munkaformái

- Önellátás
- Kézműves mesterségek

- Céhszervezet, céhes hagyományok

Kézműves mesterségek

- Faművesség
- Agyagművesség
- Textilművesség
- Bőrművesség
- Fémművesség
- Egyéb mesterségek
- A mesterségek alapjai, jellegzetes tárgyalkotási területek
- Céhtörténeti érdekességek

Vizsgamunka készítése

- Rajzokkal illusztrált néprajzi gyűjtőmunka

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a népi kultúra területeit, a hagyományok szerepét
- tárgyalkotás szerepét, területeit, fontosabb jellemzőit
- a kézműves mesterségek fajtáit, alapjait

Legyen képes:

- a népi kultúra értékeinek befogadására
- az ember, a természet, a tárgyi és a szellemi kultúra közti összefüggések megértésére
- a megismert népi hagyományok, valamint a mai kor és saját tapasztalatai közt párhuzamot vonni

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanuló ismerje:

- a néprajz, a népi kultúra fogalmát, területeit
- az egyén és a közösség viszonyát, a hagyományok szerepét
- a szellemi kultúra területeit, a népszokások, a népi hitvilág, a népköltészet alapjait
- a természet és az életmód alapvető összefüggéseit
- tárgyalkotás szerepét, területeit

- a népi építészet fontosabb jellemzőit

Legyen képes:

- a népi kultúra értékeinek befogadására
- az ember, a természet, a tárgyi és a szellemi kultúra közti összefüggések megértésére
- a megismert népi hagyományok, valamint a saját tapasztalatai közt párhuzamot vonni

10.10.1.1. A Népművészet tantárgy művészeti alapvizsga követelménye

A vizsga részei

A vizsga írásbeli és szóbeli vizsgarészből áll.

Az írásbeli vizsga tantárgya és időtartama

Népművészet - max. 45 perc

A szóbeli vizsga tantárgya és időtartama

Népművészet - max. 15 perc

A vizsga tartalma

1. A népművészet írásbeli vizsga tartalma:

Az írásbeli vizsga feladatát az intézmény úgy határozza meg, hogy az írásbeli dolgozathoz mérhető legyen a tanuló néprajzi ismerete: néprajzi alapfogalmakról, népszokásokról, népköltészetéről, hitvilágról, életmódról, a hagyományos tárgyalkotásról megszerzett tudása.

A szóbeli vizsgafeladatokat az intézmény úgy határozza meg, hogy a feleletekből mérhető legyen, hogy a tanuló az életkori sajátosságainak megfelelően milyen szinten:

- tud eligazodni a népköltészet világában
- ismeri a szokások és a hiedelmek helyét és szerepét a népeletben
- ismeri a karácsonyi, húsvéti és pünkösdi ünnepkör alapjait
- ismeri az emberélet fordulóihoz kapcsolódó szokásokat
- ismeri a munkaalkalmakat, a hozzájuk kapcsolódó szokásokat, népköltészeti alkotásokat, hiedelmeket
- tájékozott a népi építészet, a hagyományos tárgy- és környezetkultúra világában

A vizsga értékelése

Az írásbeli vizsga értékelése

- megfigyelő, értelmező készség
- feladatmegoldó készség

- tárgyismeret
- helyes fogalomhasználat

A szóbeli vizsga értékelése

- a követelményekben meghatározott elméleti anyag ismerete
- a megfogalmazás szabatosága, pontossága

10.10.1.2. Továbbképző évfolyamok (T/7-10. évfolyamok)

T/7. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A hagyományos szellemi és anyagi kultúra emlékeinek bemutatásával a múlt öröksége iránti tisztelet kialakítása
- Az ember tárgyalkotó tevékenységének területeinek (famunkák, fonható szálanyagok, népi kerámiák) megismertetése, tanulmányozásukkal a kézműves tevékenységek megbecsülésének kialakítása, mélyítése
- A népművészeti emlékek, a díszítőművészet megismertetésével az értékrend árnyalása, tudatos tárgykultúra létrehozása iránti igény felkeltése, az esztétikai érzékenység fejlesztése

Tananyag

Népművészet ismeretek

A népművészet általános jellemzői

Művészet a folklórban

Népzene, néptánc, dramatikus szokások

A tárgyalkotó népművészet

A népi díszítőművészet jellemzői

Famunkák, fonható szálanyagok, népi kerámiák: jellegzetes tárgytypusok és technikák

Feladatcsoportok

T/7. évfolyam

A népművészet

- A népművészet fogalma, általános jellemzői
- Népművészet a szellemi és tárgyi kultúrában

- Kollektív művészet, közösségi értékrend
- Információhordozó szerep, jelentéstartalom a népművészetben

Népzene, néptánc

- A népi hangszerek jellegzetes típusai
- A népzene jellegzetességei
- Jellegzetes tánc típusok
- Férfi és női táncok, páros táncok
- Táncalkalmak

Dramatikus szokások

- A népi színjátszás alapvető jellemzői
- Dramatikus szokások alkalmi

A népművészet motívumrendszere

- A népi díszítőművészet jellegzetességei, díszítmények funkciói
- A népművészet motívumrendszere, motívum típusok
- A kompozícióépítés jellegzetességei
- A népművészet színvilága
- Jelentéstartalom, hiedelmek, szokások a motívumokhoz kapcsolódóan

Famunkák, fonható szálanyagok

- A fa felhasználási területei
- A fa alapvető megmunkálási és díszítési technikái
- A pástorfáragás sajátos tárgyai, motívumkincse
- A bútorkészítés jellegzetességei
- Kapufáragás
- Vessző-, gyékény-, szalma- és csuhémunkák
- Felhasználási területek, tárgy típusok
- Jellegzetes munkafolyamatok
- A tárgyakhoz fűződő jelentéstartalom, szokások, hiedelmek

Népi kerámia

- A kerámiakészítés munkafolyamata
- Alapvető formázási és díszítési technikák, motívumkincs
- A kerámiák típusai, funkciói

- A kerámia tárgyakkal kifejezett jelentéstartalom, hozzájuk fűződő szokások, hiedelmek

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a népművészet ágait,
- a tárgyi és a szellemi kultúra területeit és kapcsolatukat
- a népi kézműves tárgyalkotás tanult területeit: famunkák, fonható szálanyagok, népi kerámiák jellemzőit
- a díszítőművészet eszközrendszerét

Legyen képes:

- a népművészet tárgyainak vizsgálatára, elemzésére
- megadott szempontok alapján önálló gyűjtőmunkára
- a sajátjától eltérő kultúra, gondolkodásmód elfogadására

T/8. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A hagyományos magyar népi kultúra emlékeinek bemutatásával a múlt öröksége iránti tisztelet kialakítása
- Az ember tárgyalkotó tevékenységének újabb területeinek megismertetése (népi bőrmunkák, textilmunkák és egyéb tárgyalkotási területek), tanulmányozásukkal a kézműves tevékenységek megbecsülésének kialakítása, az értékrend árnyalása, tudatos tárgykultúra létrehozása iránti igény felkeltése
- A népművészeti emlékek megismertetésével az esztétikai érzék fejlesztése

Tananyag

Népművészet ismeretek

- A tárgyi népművészet
- Népi bőrművesség
- Népi textíliák, népviselet
- Egyéb kézműves területek
- Az anyagok előállítása és feldolgozása
- Jellegzetes tárgytipusok és technikák

Feladatcsoportok

T/8. évfolyam

Népi bőrmunkák

- A bőrkikészítés alapjai
- A bőr felhasználási területei, bőrműves tárgytipusok
- Jellegzetes munkafolyamatok, készítési és díszítési technikák
- A bőrmunkákkal kifejezett jelentéstartalom, hozzájuk fűződő szokások, hiedelmek

Népi textíliák

- A népi textíliák alapanyagai
- A kendermunka és a gyapjufeldolgozás alapjai
- A szövés - fonás anyagai, eszközei, munkafolyamatok
- A szövés mintakincse
- A népi hímzések - jellegzetes színvilág, motívumkincs, kompozíciók
- A kékfestés
- Alapvető munkafolyamatok
- Motívumkincs, mintafák
- A népi textíliák felhasználási területei
- A népi textíliákkal kifejezett jelentéstartalom, hozzájuk fűződő szokások, hiedelmek

A népviselet

- A viselet elemei
- A ruházat jellemzői
- Fejviselet, hajviselet fajtái, jellemzői
- Lábbeli típusok
- Öltözet-kiegészítők, ékszerek fajtái, jellemzői
- A viselet mint jelrendszer, a közösséghez tartozás kifejeződése az öltözeten keresztül
- Öltözetdarabokhoz kapcsolódó szokások és hiedelmek

Egyéb kézműves tevékenységek

- Mézesbábosság
- Mintaformák
- Tojásfestés, a tojás mint szimbólum
- Egyéb kézműves tevékenységek
- A tárgyakhoz fűződő szokások, hiedelmek

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a népművészet ágait
- a tárgyi és a szellemi kultúra területeit és kapcsolatukat
- a népi kézműves tárgyalakotás tanult területeit: a népi bőrmunkák, textilmunkák és egyéb tárgyalakotási területek jellemzőit
- a díszítőművészet eszközrendszerét

Legyen képes:

- a népművészet tárgyainak vizsgálatára, elemzésére, az esztétikai értékek felismerésére és megfogalmazására
- megadott szempontok alapján önálló gyűjtőmunkára
- a sajátjától eltérő kultúra, gondolkodásmód elfogadására

T/9. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A hagyományos magyar népi kultúra átfogó rendszerének, értékeinek bemutatásával a múlt öröksége iránti tisztelet, megbecsülés kialakítása
- A természet, a társadalom és az ember kapcsolatának elemzésével az összefüggések felismertetése
- A néprajzi tájegységek tanulmányozásával (Dunántúl, Alföld, Északi-középhegység néprajzi tájegységei) a szülőföldhöz való kötődés erősítése, a közösségi érzés mélyítése, a humánus magatartás, a tolerancia kialakítása, fejlesztése
- A népművészeti emlékek tanulmányozásával a változások folyamatának felismertetése az esztétikai, etikai élmény- és ítélőképesség mélyítés
- A néprajzi gyűjtőmunka által az önművelés lehetőségeinek elsajátíttatása

Tananyag

Népművészet ismeretek

A népművészet történeti változásai

A stíluskorszakok jellemzői

Néprajzi tájegységek

Dunántúl, Alföld, Északi-középhegység néprajzi tájegységei

A tájegységek jellegzetes népi kultúrája

A néprajzi gyűjtőmunka, könyvtárhasználat

Feladatcsoportok

T/9. évfolyam

A népművészet stíluskorszakai

- A népművészet általános jellemzői
- A népművészet stíluskorszakai
- Régi stílus - új stílus - legújabb stílus
- A stíluskorszakok kialakulásának háttere
- Az egyes korszakok jellegzetes tárgykultúrája, díszítőművészete

Néprajzi tájegységek

- Közösségi értékrend
- Egyén és közösség viszonya, a közösségbe tartozás kifejeződése
- Centrális és peremhelyzet
- A népi kultúra táji tagolódása, a magyarországi tájegységek
- Dunántúli tájegységek
- Az Alföld tájegységei
- Az Északi-középhegység tájegységei
- Az egyes tájegységek tanulmányozása: földrajzi elhelyezkedés, a természeti környezet, jellegzetes életmód, a táj szellemi kultúrájának érdekességei
- A táj jellegzetes népművészete - tárgykultúrája, díszítőművészete
- Kiemelkedő kézműves tevékenységek, fontosabb központok
- Irányított gyűjtőmunkák

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a népművészet területeit
- a tárgyi és a szellemi kultúra területeit és kapcsolatukat
- a népművészet korszakait, a népi kézműves tárgyalkotás területeit
- a népművészet tanult tájegységeit: Dunántúl, Alföld, Északi-középhegység

- az alapvető néprajzi szakirodalmat

Legyen képes:

- a népművészet értékeinek felismerésére és megfogalmazására
- megadott szempontok alapján önálló gyűjtőmunkára
- az empátiára, a sajátjától eltérő kultúra, gondolkodásmód elfogadására

T/10. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A hagyományos magyar népi kultúra átfogó rendszerének, értékeinek bemutatásával a múlt öröksége iránti tisztelet, megbecsülés kialakítása, a múlt és a jelen összefüggéseinek felfedeztetése
- A régi és a mai szemlélet egymás mellé állításával mindennapi élet kérdéseire, való válaszkeresés, a problémamegoldó képesség fejlesztése.
- A természet, a társadalom és az ember kapcsolatának elemzésével az egyén helyének, szerepének tudatosítása
- A néprajzi tájegységek (a magyar nyelvterület határainkon túli tájegységei), valamint a lakóhelyük hagyományainak tanulmányozásával a szülőföldhöz való kötődés erősítése
- A közösségi érzés mélyítése, a humánus magatartás, a tolerancia kialakítása, fejlesztése
- A néprajzi gyűjtőmunka által az önművelés lehetőségeinek elsajátíttatása

Tananyag

Népművészet ismeretek

Néprajzi tájegységek

A magyar nyelvterület határainkon túli tájegységei

A saját tájegység tanulmányozása

A tájegységek jellegzetes népi kultúrája

A közösség és az értékrend változása. A népi iparművészet kialakulása

Hagyományápolás, értékmegőrzés

A néprajzi gyűjtőmunka, könyvtárhasználat

Feladatcsoportok

T/10. évfolyam

A határainkon túli magyarság

- A népi kultúra táji tagolódása
- A magyar nyelvterület határainkon túli tájegységei
- Földrajzi elhelyezkedés, történelmi háttér
- A természeti környezet, az életmód jellemzői
- A táj szellemi kultúrájának érdekességei
- A táj jellegzetes népművészete - tárgykultúrája, díszítőművészete
- Kiemelkedő kézműves tevékenységek, fontosabb központok
- A közösségbe tartozás kifejeződése
- Alkalmazkodás, asszimiláció, identitás
- Irányított gyűjtőmunkák

A saját tájegység népművészete

- Elhelyezkedés, természetföldrajzi adottságok, életmód, gazdálkodás
- A táj jellegzetes népművészete, tárgykultúrája, díszítőművészete
- A szellemi kultúra sajátosságai
- A táj fontosabb központjai
- Irányított gyűjtőmunkák

Népi iparművészet

- A hagyományos közösségek felbomlása
- A népi iparművészet jellemzői
- Változások, átfogalmazva beépítés, új igényekhez való igazodás
- Érték, stílus és a használó ember összhangja
- A népi kultúra, a népművészet megőrzési lehetőségei
- A hagyományok és a közösségi értékek szerepe napjainkban
- A hagyományápolás lehetőségei
- Intézmények, rendezvények a népi kultúra szolgálatában
- Néprajzi szakirodalom: könyvek, folyóiratok

Rendszerezés

- A népi kultúráról tanultak áttekintése, rendszerezése
- A tárgyelemzésről és a gyűjtőmunkáról tanultak áttekintése

Vizsgamunka készítése

- Rajzokkal illusztrált tárgyelemzés, műleírás

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a népművészet fogalmát, területeit
- a népi közösségek működésének és értékrendjének alapjait
- a tárgyi és a szellemi kultúra területeit és kapcsolatukat
- a népművészet tanult tájegységeit: a magyar nyelvterület határainkon túli tájegységeit és a saját tájegységét
- a népi iparművészet jellemzőit
- a hagyományápolás lehetőségeit

Legyen képes:

- a népművészet tárgyainak vizsgálatára, elemzésére, az esztétikai értékek felismerésére és megfogalmazására
- az egyes tárgyak funkcióját, helyét a népi kultúrában meghatározni
- megadott szempontok alapján önálló gyűjtőmunkára
- az empátiára, a sajátjától eltérő kultúra, gondolkodásmód elfogadására

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

A tanuló ismerje:

- a népművészet fogalmát, területeit
- a népi közösségek működésének és értékrendjének alapjait
- a tárgyi és a szellemi kultúra területeit és kapcsolatukat
- a népművészet korszakait, a népi kézműves tárgyalkotás területeit
- a magyar nép, és a népművészet táji, történeti tagolódását
- a díszítőművészet eszközrendszerét
- az alapvető néprajzi szakirodalmat

Legyen képes:

- a népművészet tárgyainak vizsgálatára, elemzésére, az esztétikai értékek felismerésére és megfogalmazására
- az egyes tárgyak funkcióját, helyét a népi kultúrában meghatározni
- megadott szempontok alapján önálló gyűjtőmunkára
- az empátiára, a sajátjától eltérő kultúra, gondolkodásmód elfogadására

10.10.1.3. A Népművészet tanárgy művészeti záróvizsga követelménye

A vizsga részei

A vizsga írásbeli és szóbeli vizsgarészből áll.

Az írásbeli vizsga tantárgya és időtartama:

Népművészet - max. 60 perc

A szóbeli vizsga tantárgya és időtartama:

Népművészet - max. 20 perc

A vizsga tartalma

A népművészet írásbeli vizsga tartalma

Az írásbeli vizsga feladatát az intézmény úgy határozza meg, hogy az írásbeli dolgozatból mérhető legyen a tanuló népművészeti ismerete: a népművészetről, a hagyományos népi kézműves tárgyalkotó tevékenységekről, mesterségekről megszerzett tudása.

A szóbeli vizsgafeladatokat az intézmény úgy határozza meg, hogy a feleletekből mérhető legyen, hogy a tanuló milyen szinten:

- ismeri népművészet mibenlétét, motívumrendszerét, korszakait, ágait és alkotásait
- ismeri a fa-, bőr-, textilművesség és népi fazekasság jellemzőit
- ismeri a magyar nyelvterület legfontosabb tájegységeinek népművészetét
- tud eligazodni a tárgy- és környezetkultúra világában
- tudja elemezni a megismert tárgyakat
- tud összehasonlító elemzéseket végezni
- tudja rendszerezni a népi kultúráról megszerzett ismereteit
- tudja kifejezni művészeti és esztétikai élményeit

A vizsga értékelése

Az írásbeli vizsga értékelése

- megfigyelő, értelmező készség
- összehasonlító, összegző készség
- feladatmegoldó készség
- tárgyismeret
- fogalomismeret
- tárgyelemző készség

A szóbeli vizsga értékelése

- a követelményekben meghatározott elméleti anyag ismerete
- a megfogalmazás szabatosága, pontossága
- kommunikációs készség

10.10.2. Művészettörténet

A *művészettörténet tantárgy* célja a tanuló érdeklődésének felkeltése, érzékenyítése és nyitottá tétele a műalkotások által nyújtott vizuális élmény befogadására. A tanuló kifejezőképességének fejlesztése a közös műelemzéseken és az egyes korokra jellemző legfontosabb stílusirányzatok megismerésén keresztül. Célja továbbá a művészettörténet emlékkönyvében való eligazodás elősegítése, az ismeretek beépítése a tanuló munkájába.

A *tantárgy feladata* a világkép és a képzőművészet viszonyának megismertetése. A művészet társadalomban betöltött szerepének bemutatása, az egyes művészettörténelmi korok jellemző stílusjegyeinek összehasonlítása. Feladata a kortárs művészet bemutatása, a művészeti ágak kapcsolatának érzékeltetése. Az önálló tájékozódás képességének, az ismeretszerzés igényének kialakítása. Jelentős műemlékek, múzeumok, gyűjtemények, kiállítások látogatásával a szűkebb környezet iránti elkötelezettség előhívása. A művészettörténet jelentős alkotóinak és alkotásainak bemutatása az őskortól napjainkig.

A *művészettörténet tantárgy* oktatása szorosan kötődik a művészeti képzés programjához, a vizuális alkotó gyakorlattal, valamint a műhelyekben folyó tudnivalók elsajátításával párhuzamosan nyújt ismereteket, ugyanakkor kapcsolatot keres a társművészetek felé is.

A tantárgy szabadon választható, emellett tananyagtartalma szervesen beépíthető a többi tantárgy oktatási folyamatába.

Alapfokú évfolyamok (A/3-6. évfolyamok)

A/3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A tanuló érdeklődésének felkeltése a műalkotások által nyújtott vizuális élmény befogadására
- Közösén végzett műelemzéseken keresztül a művészet korszakaira jellemző legfontosabb stílusjegyek megismertetése

- Az ismeretszerzés igényének kialakítása, a művészet szerepének szemléltetése a különböző korszakokban és civilizációkban

Tananyag

Bevezetés

- A művészettörténet alapfogalmai - a művészet vizuális nyelve
- A művészettörténet helye és szerepe a tudományok között
- A képző- és iparművészet ágai, műfajai, jellemzői, kapcsolatuk, kölcsönhatásaik

Őskor

- Az emberré válás folyamata - a művészet kezdetei
- Használati és kultikus tárgyak, ékszerek - a temetkezés legrégebb emlékei
- Plasztikák, idolkok, állatszobrok
- Barlang- és sziklarajzok, festmények
- A megalitikus kultúra emlékei

Mezopotámia

- A folyamközi birodalmak
- Sumérok, akkádok, babiloniak, asszírok, perzsák

Egyiptom

- Az egyiptomi társadalom - világkép, hitvilág
- Az egyiptomi kultúra időrendi áttekintése
- Az egyiptomi művészet konvenciói, stílusai, korszakai

A Kínai Birodalom

- A nagy dinasztiák időrendi áttekintése
- Hiedelemvilág, az ősök kultusza
- A Kínai Birodalom kultúrája: edények, plasztikák
- Festészet, tájképfestés, kalligráfia

Japán művészete

- A természet erőinek és az ősöknek tisztelete, sintoizmus
- Kínai befolyás, a buddhizmus elterjedése
- A zen buddhizmus és a művészet
- Teaszertartás, virágrendezés, tusfestészet

India művészete

- Indiai kultúrák, birodalmak áttekintése
- A buddhizmus eszmerendszere, elterjedése
- A hinduista hitvilág és kultúra

Afrika művészete

- Ősi birodalmak Fekete-Afrikában
- A kultúrák sokfélesége
- Az afrikai maszkok, mágia, ősök kultusza
- Plasztika, bronzszobrászat

A prekolumbián művészet

- Korai földművelő kultúrák
- Mítoszok, szertartás és építészet
- A közép- és dél-amerikai indián kultúrák áttekintése

Kréta és Mükéné

- A minoszi kultúra: építészet, festészet, plasztika

Az ókori görög művészet

- A görög kultúra nagy korszakainak áttekintése
- A városállamok és a társadalom felépítése
- Szellemisség, hitvilág, mitológia, tudományok, filozófia
- Az építészet új nyelvezete, oszloprendek, épülettípusok
- A szobrászat nagy korszakai
- Festészet, vázafestészet
- A hellenizmus kora

Követelmény

A tanuló ismerje:

- az elemi kifejezési és ábrázolási módozatokat, és ismerje fel azokat konkrét műalkotásokban
- a tanult művészettörténeti korok, korszakok főbb stílusjegyeit
- a művészet különböző funkcióját az őskorban, a korai nagy kultúrákban és más földrészek művészetében
- az európai kultúra forrásait

Legyen képes:

- az egyes művészettörténeti korokra, korszakokra jellemző stílusjegyek felismerésére
- a megismert művészettörténeti korok, korszakok időrendi áttekintésére
- a tanult korszakok műtárgyainak esztétikai és funkció-szemponitú elemzésére
- az Európán kívüli kultúrák művészetének megértéséhez szükséges szempontok és kulturális tényezők figyelembe vételére

A/4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A tanuló világos kifejező képességének fejlesztése, a művészettörténet emlékanyagában való eligazodás biztosítása
- A tanuló felkészítése az önálló szóbeli műelemzésre az ábrázolási és kifejezési módok tanulmányozása, valamint az anyagok, műfajok, technikák, eljárások megismerése által
- Az önálló tájékozódás képességének és az ismeretszerzés igényének kialakítása

Tananyag

Az etruszkok

- A római kultúra kezdetei, görög hatások
- Az etruszk hitvilág, kultuszhelyek, sírépítmények

Római művészet

- Róma kialakulása, felemelkedése és hanyatlása
- Új építészeti vívmányok, szerkezetek, épülettípusok
- A szobrászat új feladatok előtt - a portré
- Falfestmények, a jellegzetes római stílus kialakulása

Késő római és bizánci művészet

- A kereszténység eszmevilága, elterjedése
- A latin ókeresztény és a görög bizánci építészet legfőbb jellemzői, sajátosságai
- A mozaikművészet
- A kereszténység és az állam
- Egyházi táblakép-festészet, ikonok

A népvándorlás korának művészete

- A római birodalom bukása
- A nomád népek életmódja, hitvilága
- A honfoglaló magyarok művészete
- A Karoling Birodalom művészete
- Kultúra, vallás és képzőművészet

Az Iszlám Birodalom művészete

- Az iszlám kialakulása, felemelkedése, elterjedése
- Az iszlám építészet főbb épülettípusai, stílusjegyei
- A kalligráfia az iszlám művészetben

A román kor művészete

- A római katolikus egyház szerepe a kultúrában
- Szerzetesek, zarándokok, kolostorok
- Az egyházi építészet sokszínűsége
- A kereszténység képi nyelve
- Hódítások, keresztes hadjáratok

A gótika

- Gótikus építészet - gótikus katedrális
- Üvegablakok, gótikus szobrászat
- Az egyház megújhedása
- A gótika sokszínűsége Európa országaiban

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a tanult művészettörténeti korok, korszakok főbb stílusjegyeit
- az európai kultúra első nagy korszakainak szellemi és társadalmi háttérét
- a tárgy- és környezetkultúra alkotásait a tanult művészettörténeti korokban, korszakokban
- a római kortól a gótikáig a stílusok magyarországi vonatkozásait, megjelenési formáit
- múzeumokat, régészeti parkokat, műemlékeket

Legyen képes:

- az egyes művészettörténeti korokra, korszakokra jellemző stílusjegyek felismerésére
- a megismert művészettörténeti korok, korszakok időrendi és térbeli áttekintésére
- művészeti, esztétikai élmények kifejtésére szóban

A/5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A tanuló figyelmének ráirányítása a művészet kultúrában és a társadalomban betöltött helyére, a művészet folytonosságnak és korról-korra változó jellegének bemutatása
- Az egyes művészettörténeti korok jellemző stílusjegyeinek bemutatása
- Az önálló tájékozódás képességének, az ismeretszerzés igényének kialakítása
- A művészet saját múltjához, hagyományához való viszonyának megismertetése

Tananyag

A reneszánsz előzményei - trecento

- Művészet az itáliai városállamokban - a szellemi megújulás első jelei
- Vallási és világi építészet
- A plasztika és festészet az új igények szolgálatában
- Új stílus születése

A korai reneszánsz - quattrocento

- Kereskedők és mecénások
- Új keresztény művészet
- Vallási hagyomány és antik kultúra
- A művészet és a természettudományok viszonya
- Művészet és humanizmus

Az érett reneszánsz - cinquecento

- Az itáliai udvarok és az antik világ
- Városi palotaépítészet és a megújuló egyházi építkezések
- A pápaság és a művészetek
- A reneszánsz művészet Itálián kívül

A reneszánsz alkonya - manierizmus

- A manierizmus fogalma, jellemző stílusjegyei
- A manierizmus Itáliában, Spanyolországban és a Németalföldön

A barokk művészet

- A katolikus egyház diadala
- Az új szellemiség hatása az egyházi építészetre, festészetre, szobrászatra
- Európa világi építésze a királyi udvarokban
- A barokk festészet Itáliában, Spanyolországban
- A holland festészet aranykora
- Új témák, új megrendelők, új műfajok, portré, tájkép, életkép, csendélet

A rokokó művészete

- Művészi érzékenység, frivolitás, elegancia
- A rokokó és a vallásos művészet
- A rokokó portréművészete

A klasszicizmus

- Itáliai, görögországi és kis-ázsiai ásatások
- Új művészet az antik világ bűvöletében
- A klasszicizmus építészetének, szobrászatának, festészetének áttekintése

A romantika

- Szubjektivitás, erős érzelmi töltés
- A napóleoni birodalom
- A romantika az irodalomban, a filozófiában, a zenében
- A romantika Európa országaiban

A realizmus

- Valóságfeltárás, társadalomkritika
- A realista portréművészet és tájképfestészet

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a tanult művészettörténeti korok, korszakok főbb stílusjegyeit
- a művészettörténeti korok, korszakok legkiemelkedőbb alkotóit és jellemző alkotásait
- a tárgy- és környezetkultúra alkotásait a művészettörténeti korokban, korszakokban
- az egyes korszakok kultúrtörténeti és világnézeti hátterét, társadalmi vonatkozásait
- a reneszánsztól a realizmusig terjedő korszakok változásainak jellemző törvényszerűségeit

Legyen képes:

- az egyes művészettörténeti korokra, korszakokra jellemző stílusjegyek felismerésére
- a megismert művészettörténeti korok, korszakok időrendi áttekintésére
- művészeti, esztétikai élmények kifejtésére szóban, írásban és kompozíciós vázlatokban
- műalkotásokat elemezni tartalmi és formai szempontból

A/6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A tanuló világos kifejező és érvelési képességének fejlesztése, az ismeretek a tanuló gondolkodásába és munkájába való beépülésének
- Az elemzések során a korok, korszakok kapcsolatainak, kölcsönhatásainak, egymásra épüléseinek kiemelése
- A modern művészet létrejöttének, művészi és társadalmi problémáinak, kérdéscsoportjainak megértése

Tananyag

Az impresszionizmus

- Új utak, új művészi szabadság
- Szemléleti forradalom a modern festészet történetében
- Pillanatnyi benyomások, érzések, hangulatok

Posztimpresszionizmus

- Pointillizmus
- Az ösztönök felszabadítása
- A belső lényeg megragadása

A századforduló építésze és képzőművészete

- Ipari forradalom - új igények, új anyagok, új építészeti feladatok
- A historizmus, akadémizmus, eklektika
- Szecesszió
- Szakítás, szembefordulás az akadémizmus világával

A XX. század első fele

- A klasszikus modernség, a klasszikus avantgarde irányzatai

Expresszionizmus

- A primitív művészet felfedezése

Fauvizmus

- A modern francia festészet kolorista irányzata

Kubizmus

- A látvány felbontása mértani alapformákra
- Autonóm képalkotás
- Újítások az építészetben

Organikus és funkcionalista építészet Futurizmus

- Gépek kultusza. Mozgás, dinamizmus

Absztrakt művészet

- Utalásszerű kapcsolódás a külső tárgyi világhoz
- Megszületik a nem ábrázoló, nem tárgyi és nem figurális művészet
- Művészet a két világháború között

Konstruktivizmus

- Geometrikus alakzatok síkon és térben
- Festészet, függőleges, vízszintes irányok, tiszta színek

Dadaizmus

- Antiművészet - a háború ellen, az esztétikai és erkölcsi konvenciók ellen
- A konceptuális művészet előfutára

Szürrealizmus

- A belső felszabadítása, automatizmus

Bauhaus

- Az építőműhely. Előkurzus - kézműves mesterség - ipari formatervezés

Művészet 1945-től napjainkig

- A modernizmus megújítása

Absztrakt expresszionizmus

- Felfokozott érzelmi hatások
- Tasizmus, akciófestészet

Pop art

- Jóléti társadalom, reklámok, tömegtermékek, társadalomkritika

Hiperrealizmus

- Fényképszerű valóságghűség

Op-art, kinetikus művészet

- Tiszta optikai hatások, tiszta szerkezetek- mozgás, fényeffektusok

Minimal art, konceptuális művészet

- Gondolati tartalmak feltárása
- A kreatív gondolat fontosabb, mint maga a mű

Napjaink művészete - kortárs művészet

- Land art, body art, performance, happening, totális művészet
- Az építészeti új útjai
- A posztmodern változatai

Vizsgamunka készítése

- Műalkotásokkal, tanulmányrajzokkal illusztrált műelemzés, műleírás

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a tanult művészettörténeti korok, korszakok főbb stílusjegyeit
- a művészettörténeti korok, korszakok legkiemelkedőbb alkotóit és jellemző alkotásait
- egyes kiemelkedő műalkotások befogadás-történetét és utóéletét
- a tárgy- és környezetkultúra alkotásait, ezek forradalmian megváltozó esztétikumát és funkcionalitását a 19-20. században
- az egyes irányzatok kultúrtörténeti és világnézeti háttérét, társadalmi vonatkozásait
- a modern művészet létrejöttének főbb állomásait, motivációit, korabeli fogadtatását

Legyen képes:

- a megismert művészettörténeti irányzatok időrendi áttekintésére, összehasonlítására
- művészeti, esztétikai élmények kifejtésére szóban, írásban és kompozíciós vázlatokban

- érteni és értékelni a művészet kísérletező megnyilvánulásait, jelentőségét a későbbi korokra nézve

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanuló ismerje:

- az elemi ábrázolási módozatokat (konvenciókat), és ismerje fel azokat konkrét műalkotásokban
- a művészettörténeti korok, korszakok, irányzatok főbb stílusjegyeit és legkiemelkedőbb alkotóit, alkotásait

Legyen képes:

- műalkotásokat elemezni a témák és stíluselemek szempontjából
- eligazodni és szelektálni a tárgy- és környezetkultúra világában
- az egyes művészettörténeti korokra jellemző stílusjegyek felismerésére
- művészeti, esztétikai élmények felidézésére szóban, írásban és kompozíciós vázlatokban
- a megismert művészettörténeti korok időrendi áttekintésére

10.10.2.1. A Művészettörténet tantárgy művészeti alapvizsga követelménye

A vizsga részei

A vizsga írásbeli és szóbeli vizsgarészből áll.

Az írásbeli vizsga tantárgya és időtartama:

Művészettörténet - max. 45 perc

A szóbeli vizsga tantárgya és időtartama

- max. 15 perc

A vizsga tartalma

Művészettörténet írásbeli vizsga tartalma

Az írásbeli vizsga feladatait az intézmény úgy határozza meg, hogy az írásbeli dolgozathoz mérhető legyen a tanuló művészettörténeti ismerete, az építészetről, a képzőművészeti ágakról - grafikáról, festészetéről, szobrászatról, a képzőművészeti ágak műfajairól megszerzett tudása, ismeretszerző igénye.

A szóbeli vizsgafeladatokat az intézmény úgy határozza meg, hogy a feleletekből mérhető legyen, hogy a tanuló milyen szinten:

- ismeri az egyes művészettörténeti korok, korstílusok kifejezési szándékát és módját
- tud eligazodni a tárgy- és környezetkultúra világában
- tudja kifejezni művészeti és esztétikai élményeit
- ismeri fel a művészettörténeti ágak kapcsolatát
- képes a műalkotások önálló elemzésére

A vizsga értékelése

Az írásbeli vizsga értékelése

- befogadó, megfigyelő, eligazodó készség
- összehasonlító készség
- műelemző készség
- műfaj- és stílusismeret
- műtárgyismeret
- fogalomismeret

A szóbeli vizsga értékelése

- a követelményekben meghatározott elméleti anyag ismerete
- a megfogalmazás szabatosága, pontossága
- kifejező és érvelési képesség

10.10.2.2. Továbbképző évfolyamok (T/7-10. évfolyamok)

T/7. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A már megismert művészettörténeti korok új összefüggésbe helyezése, formanyelvüknek és stílusjegyeiknek vizsgálatával összehasonlító elemzések végzése
- A művészeti ágak kapcsolatának bemutatása
- Műemlékek, múzeumok, gyűjtemények felkeresésével, kiállítások látogatásával a szűkebb környezet iránti elkötelezettség kialakítása

Tananyag

Primitív művészet egykor és ma

- Afrika, Ausztrália, Óceánia, Amazónia törzsi művészete

- Észak-, Közép- és Dél-Amerika indián kultúrái
- Hitvilág, stílusok, szertartások, testfestés, tetoválás

A primitív művészet hatása a magas művészetre

- A XX. századi izmusok és az ősművészet, illetve primitív művészet
- A primitív kultúrák és napjaink művészete

Népművészet

- A népművészet fogalma, megközelítése
- Hagyomány, életmód, szokások, zene, tánc, viselet, tárgyak
- A népművészet tárgyi emlékei Magyarországon
- Életmódváltás és népművészet - a népművészet napjainkban

A városi folklór

- Az ipari forradalom és a fogyasztói társadalom hatása a klasszikus népművészetre
- Új életforma, új anyagok, új műfajok a városi folklórban
- Graffitik, tetoválás
- A szubkultúrák művészete

A naiv művészet

- A magas művészet és a naiv művészet viszonya
- Utak a népművészetből a naiv művészet felé
- A világháborúk művészete: életmód, emlékek, tárgyak

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a művészettörténet főbb korszakait, stílusait, stílusjegyeit
- a prehisztórikus és a nem európai kultúrák művészetének lényeges sajátosságait
- a különböző művészeti jelenségek mögött húzódó világnézeti, társadalmi hátteret
- a tárgy- és környezetkultúra alkotásait a különböző kultúrákban, illetve különböző társadalmi rétegekben

Legyen képes:

- tájékozódni a művészettörténet nagy korszakaiban
- összefüggéseket találni a különböző korszakok és kultúrák jelenségei között

- összefüggések megértésére a kor és a műalkotások kapcsolatában
- elemzéseket végezni jellemző példák, műalkotások segítségével
- értelmezni a kortárs művészet hagyományokhoz való viszonyát

T/8. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A már megismert művészettörténeti jelenségek új összefüggésbe helyezése, azok formanyelvének és stílusjegyeinek, vizsgálatával összehasonlító elemzések végzése
- A klasszikus kultúra lényegi vonásainak megvilágítása, irodalmi, mitológiai és történeti forrásainak megismertetése, a nyugati civilizációra gyakorolt hatásainak érzékeltetése
- A művészeti ágak kapcsolatának bemutatása, a műfajhatárok elmosódásának és a műfajok közötti átjárás lehetőségeinek érzékeltetése
- Műemlékek, múzeumok, gyűjtemények felkeresésével, kiállítások látogatásával a szűkebb környezet iránti elkötelezettség kialakítása

Tananyag

Az ókori görög művészet gyökerei

- Előzmények - a minoszi kultúra
- Hatások - a hellén kultúra kialakulásának körülményei

Az archaikus, a klasszikus és a hellenisztikus művészet

- Hasonlóságok, különbözőségek
- Kölcsönhatások, egymásra épülés
- A hellén kultúra hatásai Itáliától az Indusig
- Helyi sajátosságok, új kulturális áramlatok

Etruszk művészet

- Híd a görög és a római művészet között
- Görög hatások és hagyományok
- A római kultúra kezdetei

Az ókori Róma művészete

- Görög, etruszk hatások

- Görög emlékek, görög mesterek Itáliában
- Másolatok, műgyűjtés
- A provinciák művészete
- A klasszikus római művészet hatása a barbár kultúrákra
- Róma hatása a bizánci művészetre
- Róma hatása a korai keresztény művészetre

Reneszánsz - az antikvitás újjászületése

- Ásatások, tárgyi emlékek
- Antik eszmények, formák és kánonok
- Az antik filozófia újjászületése
- Művészet és humanizmus

Klasszicizmus

- Utazások, rajzok, metszetek
- Itáliai, görögországi és kis-ázsiai ásatások
- Gyűjtemények, múzeumok
- Az antikvitás, mint a klasszicizmus alapja
- Az antikvitás a magas művészetben és a hétköznapokban (ruházat, bútorok)

Az antik hagyományok hatása a XX. századi művészetre

- A klasszicizmus és a szocialista realista építészet és művészet
- Az antik kultúra és a klasszicizmus hatása a Harmadik Birodalom művészetére
- Az antik kultúra hatása napjainkban

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a klasszikus antik művészettörténelmi korok és az európai művészeti korszakok sajátosságait
- a művészettörténelmi korok (korszakok) legfontosabb alkotóit és alkotásait
- az antik mitológia, irodalom és történelem legfontosabb epizódjait, szereplőit
- a nyugati kultúra egyes korszakainak viszonyulási módját az antik örökséghez

Legyen képes:

- tájékozódni a művészettörténet nagy korszakaiban
- összefüggések megértésére a kor és a műalkotások kapcsolatában

- összehasonlító elemzéseket végezni jellemző példák, műalkotások segítségével
- jellemző ikonográfiai témák felismerésére, elemzésére, változatainak értelmezésére

T/9. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A megismert művészettörténeti jelenségek új összefüggésbe helyezése
- A különböző vallási jelenségek és a képzőművészet kapcsolatának elemzése, az általános törvényszerűségek és sajátosságok felismerése
- Az ideológia meghatározó szerepének érzékeltetése a művészeti jelenségekben

Tananyag

Egyiptom hiedelemvilága, életmódja, kultúrája és művészete

- Sokistenhit - az élet folytatása a túlvilágon
- Az Amarna-kor (Ehnaton birodalma) és hatásai

Mezopotámia művészete

- Sumer és akkád művészet és hitvilág
- Babiloni és asszír művészet és hitvilág
- Az ókori Irán művészete és hitvilága

A Közép-Kelet művészete

- Pártusok és szasszanidák

Az iszlám művészete

- Az iszlámvallás, világmagyarázat és életszemlélet, valamint a művészet
- Az iszlám gondolatvilág - a távol-keleti bölcsélet és a nyugati eszmerendszerek összehasonlítása

Az ókori és a klasszikus India kultúrája és művészete

- A buddhizmus és a művészet
- A hinduizmus és a művészet

Délkelet-Ázsia művészete

- India és a buddhizmus hatása a helyi kultúrákra

Kína művészete

- A buddhizmus, taoizmus és konfucianizmus hatása a művészetre
- Tibet és Kína hiedelemvilága, kultúrája és művészete

Japán művészete

- A sintoizmus és a művészet
- A zen-buddhizmus hatása a művészetre

Zsidó művészet

- A zsidó hiedelemvilág, életmód, kultúra és művészet
- A zsidó világszemlélet, a hellén filozófiák és a keresztény gondolatvilág összehasonlítása

A keresztény művészet

- A kereszténység kialakulása, elterjedése és eszmerendszere
- A korai kereszténység és a művészet
- A késő római és a bizánci művészet

A kereszténység és az állam

- A kelta kereszténység Írországon és Észak-Angliában
- Kultúra, vallás és képzőművészet a Karoling Birodalomban

A keresztény Európa a román kor idején

- A kereszténység és a hatalom
- Hódítások és kereszties hadjáratok

A keresztény Európa a gótika idején

- Fellendülés, pénz és hatalom a városokban
- A gótika virágzása és az egyház

Pogány motívumok a keresztény világban

- A szakrális művészet és a reneszánsz
- A pápai udvar hatása a művészetekre

A reformáció hatása a művészetre

- Az új eszmék hatása az életmódra, kultúrára
- Új megrendelői réteg, új igények, új műfajok

A katolikus egyház diadala

- A barokk művészet gyökerei
- Az ellenreformáció hatása a művészetre
- Új optimizmus, pompa, fényűzés

Keresztény szellemiségű művészet a barokktól napjainkig

- Hittérítés és művészet - a gyarmatok művészete
- Keresztény eszmeiség és helyi hiedelemvilág keveredése

A felvilágosodás művészete

- Ráció és művészet
- Ateista művészet

Művészet az ideológiák szolgálatában

- A szocialista realizmus művészete
- A Harmadik Birodalom művészete

Ideológiák napjaink művészetében

- Szubkultúrák, csoport ideológiák
- Kvázi kultuszok, rítusok
- Magánmitológiák

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a művészettörténeti korokat és irányzatokat, azok főbb stílusjegyeit
- a főbb vallásokat, azok mitológiáit, rítusait, teológiáját
- a kereszténység tanítását, történetét, egyházi művészetét
- a kereszténység helyét, szerepét az európai kultúra egyes korszakaiban

Legyen képes:

- tájékozódni a vallástörténet és a művészettörténet nagy korszakaiban
- önálló, alkotószellemű elemzéseket végezni jellemző példák, műalkotások segítségével
- felismerni és elemezni az egyes műalkotások mondanivalóját és közösségi szerepét

T/10. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A 19-20. századi művészetről tanultak új megvilágításba helyezése

- A művészet társadalmi funkciója, a társadalmi konvencióval való konfliktusa
- A művészeti törekvések és folyamatok létrejöttének és társadalmi fogadtatásának megértetése

Tananyag

Realizmustól az impresszionizmusig

- Az uralkodó ízlés klasszikus felfogása és a pillanatnyi benyomásokat rögzítő új valóságfelfogás ellentéte

Az impresszionizmustól a fauvizmusig

- A művészet és a nyilvánosság újfajta kapcsolata
- Tudományos megalapozottság - rendszerezésre való törekvés
- Egyéni stílus, expresszív motívumhasználat

Az építészet és az ipari forradalom

- A hagyományos neo irányzatok és az új építészeti mozgalmak
- Az új építészeti feladatok kihívásai és a rájuk adott válaszok

A szecesszió

- Nyílt szembenállás, szakítás az akadémizmus felfogásával
- A szecesszió és az alkalmazott művészetek

Az avantgarde irányzatai és a hivatalos művészet

- A hagyománytisztelő és az úttörő művészet viszonya

Úttörők és epigonok

- Magányos alkotók és iskolák
- Az avantgarde művészet utóélete

Művészet és társadalom

- Művészet és politika
- Agitatív művészet
- Tiltott, túrt, támogatott művészet
- Művészet a rendszerváltozás után

Művészet és kommunikáció

- Művészet és manipuláció
- Művészet és üzlet
- A magas művészet és a közönség
- A giccs fogalma

Kortárs művészet

- Klasszikus hagyományok és azok tagadása
- Mesterségbeli tudás és eszköztelen művészet
- Professzionális és amatőr művészet
- Művészet és közönség

Vizsgamunka készítése

- Műalkotásokkal, tanulmányrajzokkal illusztrált műelemzés, műleírás

Követelmény

A tanuló ismerje:

- a művészettörténeti korok lényeges sajátosságait a legfontosabb alkotók és legjellemzőbb alkotások tükrében
- a művészet fogalmának „kitágulását” a 19-20. században
- a művészet társadalmi, ideológiai meghatározottságát, művészet és társadalom konfliktusainak különböző példáit
- a művész szerepének, feladatának, magatartásformáinak okait és következményeit a különböző korokban

Legyen képes:

- összehasonlító elemzéseket végezni jellemző példák, műalkotások segítségével
- ismertetni konkrét példákon keresztül a művészet társadalmi funkcióinak pozitív és negatív vonatkozásait, művészet és társadalom konfliktusainak lehetőségét
- önálló, alkotószellemű műelemzésre, vélemények ütköztetésére, vitakészsége fejlesztésével; más nézetek, vélemények megértésére, elfogadására

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

A tanuló ismerje:

- a művészettörténeti korok lényeges sajátosságait a legfontosabb alkotók és legjellemzőbb alkotások tükrében
- tudja olvasni, elemezni a tanult műalkotásokat

A tanuló legyen képes:

- összehasonlító elemzéseket végezni jellemző példák, műalkotások segítségével
- összefüggések megértésére a kor és a műalkotások kapcsolatában
- tájékozódni a művészettörténet nagy korszakaiban
- ismertetni az adott kor kiemelkedő alkotóinak munkásságát és elemezni alkotásaikat
- felismerni koronként jellemző alkotásokat a tárgy- és környezetkultúra világából
- önálló, alkotói szellemű műelemzésre, vélemények ütköztetésére – elfogadására

10.10.2.3. A Művészettörténet tantárgy művészeti záróvizsga követelménye

A vizsga részei

A vizsga írásbeli és szóbeli vizsgarészből áll.

Az írásbeli vizsga tantárgya és időtartama:

Művészettörténet - max. 60 perc

A szóbeli vizsga tantárgya és időtartama:

- max. 15 perc

A vizsga tartalma

Művészettörténet írásbeli vizsga tartalma

Az írásbeli vizsga feladatát az intézmény úgy határozza meg, hogy az írásbeli dolgozathoz mérhető legyen a - tanuló művészettörténeti ismerete, műelemzési jártassága, elemző, összehasonlító képessége, az építészetéről, grafikáról, festészetéről, szobrászatról, azok műfajairól, alkotóiról, a különböző műfajok esztétikai törvényszerűségeiről megszerzett tudása, ismeretszerző igénye.

A szóbeli vizsgafeladatokat az intézmény úgy határozza meg, hogy a feleletekből mérhető legyen, hogy a tanuló milyen szinten:

- ismeri művészettörténeti korok lényeges alkotóit és alkotásait
- ismeri a művészettörténeti korok sajátosságait
- tudja elemezni a megismert műalkotásokat

- tud összehasonlító elemzéseket végezni
- tud eligazodni a tárgy- és környezetkultúra világában
- tudja kifejezni művészeti és esztétikai élményeit

A vizsga értékelése

Az írásbeli vizsga értékelése

- befogadó, értelmező, eligazodó készség
- összehasonlító készség - műelemző készség
- műfaj- és stílusismeret
- műtárgyismeret
- fogalomismeret

A szóbeli vizsga értékelése

- a követelményekben meghatározott elméleti anyag ismerete
- a megfogalmazás szabatosága, pontossága
- kommunikációs készség

XI. SZÍNműVÉSZETI–BÁBMűVÉSZETI ÁG

11.1. Az alapfokú színművészeti-bábművészeti oktatás célrendszere és funkciói

Az alapfokú művészetoktatás keretében folyó színházi–bábszínházi nevelés – figyelembe véve a tanulók érdeklődését, életkori sajátosságait, előzetes színházi–dramatikus tapasztalatait – lehetőséget biztosít a színművészet–bábművészet iránt vonzódó tanulók képességeinek fejlesztésére; ismereteik gyarapítására, művészeti kifejező készségeik kialakítására és fejlesztésére, a művészeti szakterületen való jártasság megszerzésére és gyakorlására, illetve felkészít a művészeti alapvizsgára és záróvizsgára.

A képzés lehetővé teszi mindkét területen

- A tanulók számára önmaguk tudatos megfigyelését
- Az önértékelést annak érdekében, hogy képessé váljanak saját eredményeik felismerésére és azok színházi (bábszínházi) munka során történő alkalmazására
- Az önkifejezést, a közös alkotómunka örömteli együttlétének megtapasztalását
- Az élet más területein elsajátított tanulói ismeretek, készségek, attitűdök színjátékban (bábjátékban) való alkalmazását
- Drámával és színházzal (bábszínházzal) kapcsolatos tanulói aktív szókinccs bővítését
- Színházi (bábszínházi) előadások egyéni vagy csoportos készítését, illetve mások által bemutatott produkciók megtekintését, értelmezését
- Az infokommunikációs eszközök adta lehetősége tükrében valamint a kibővült módszertani
- eszköztár felhasználásának segítségével egyes tananyagtartalmak újszerű megismerését, megvalósítását
- A hasznos gyakorlati tudás megszerzését, az elméleti ismeretek integrálásával
- gyakorlatorientált feldolgozás során

A Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskolában színjáték tanszak működik.

A színművészet területén a képzés lehetővé teszi

- változatos dramatikus tevékenységformákban való részvételt,

- az alapvető dramatikus technikák és a színházi konvenciók megismerését, alkalmazását differenciált feladatokban,
- a színházi–drámai formával való kísérletezést, a színpadi megjelenítés jellemzőinek megismerését,
- a színjáték kulturális hagyományainak megismerését,
- a színjátéknak, mint művészi kommunikációs formának a megtapasztalását.

11.2. A képzés struktúrája

Tanszakok és tantárgyak

Színjáték tanszak

Főtárgy: dráma és színjáték

Kötelezően választható tantárgyak:

Beszéd és vers (1. alapfokú évfolyamtól)

Mozgás és tánc (1. alapfokú évfolyamtól)

Zene és ének (1. alapfokú évfolyamtól)

Színházismeret (3. alapfokú évfolyamtól)

Választható tantárgyak: a színjáték és bábjáték tanszak bármelyik tantárgya

Óraterv

Színjáték tanszak

Tantárgy	Évfolyamok											
	Előképző		Alapfok						Továbbképző			
	1.	2.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Főtárgy	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Kötelezően választható tantárgyak			1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Választható tantárgyak	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	0-2
Összes óra	2-4	2-4	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6

A fenti táblázatok Összes óra rovatában az első számok az ajánlott heti minimális óraszámra, míg a második helyen szereplő számok a szakmai program optimális teljesítéséhez szükséges időre utalnak.

Az összes óra rovatában az első szám a heti minimális óraszámot jelöli, a második szám a szakmai program megvalósítása során az egyéni, páros, kis-és nagycsoportos tehetséggondozás számára is időkeretet biztosít.

Az összevont osztályok működéséből következően, valamint az integrált órászervezés lehetőségét figyelembe véve a tanéven belül a tantárgyi óraszámok átcsoportosíthatók. Előképző évfolyam Választható tantárgyi órája a Főtárgy tantárgyból választható.

A tanszak kötelezően előírt tantárgyainak és azok óraszámainak a figyelembevétele mellett a tanuló más tanszak, valamint más művészeti ág képzésébe is bekapcsolódhat, illetve azok tanítási óráin részt vehet.

Ha az intézmény az ajánlott minimális heti összórászámot biztosítja, akkor az ezen felül tanított választható tantárgyakat heti 0,5 órában is oktathatja.

A dráma és színjáték tantárgy heti óraszámja a helyi tantervekben heti 2 óra is lehet, ha a beszéd és vers, valamint a mozgás és tánc tantárgyakat minimálisan heti 1–1 órában önálló tantárgyként oktatja az iskola.

HELYI SZABÁLYOZÁS

A Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskolában a kötelező órák biztosítása az alábbiak szerint történik:

az előképző évfolyamain:

- dráma és színjáték 2 óra
- szabadon választható tantárgy: dráma és színjáték 2 óra

alapfokú és a továbbképző évfolyamain:

- 3 óra dráma és színjáték
- 1 óra mozgás és tánc, vagy beszéd és vers

A fenti tantárgyak közül a pedagógus választhat.

A pedagógus felkészültsége és szakmai beállítottsága alapján az éves tematikus tervében határozza meg a választott tantárgyat és annak anyagát. A képzésbe belépő csoport a nevelési-oktatási folyamat végéig a pedagógus által meghatározott tantárgyat tanulja.

A képzés évfolyamainak száma: **12 évfolyam** (2+6+4 évfolyam)

Az első számjegy az előképző, a második számjegy az alapfokú, a harmadik számjegy a továbbképző évfolyamainak számát jelentik.

A tanítási órák időtartama: **45 perc**

11.3. Általános fejlesztési követelmények a színművészet területén

Kiemelt kompetenciák a színművészet területén

Bemeneti kompetenciák: iskolai előképzettség nem szükséges

Szakmai kompetenciák

- színházi alapfogalmak/szakkifejezések alkalmazása,
- drámai/színházi konvenciók alkalmazása,
- meghatározó történeti és kortárs színházi stílusok felismerése,
- a színházi műfajok felismerése,
- a szöveg- és előadás elemzés meghatározó szempontjainak, a színészi alkotómunka fázisainak, főbb összetevőinek megismerése, alkalmazása,
- drámai szövegek értő – színészi szempontokat figyelembe vevő – olvasása,
- különböző színészi technikák megismerése és alkalmazása,
- színházi improvizáció,
- karakterábrázolás nyelvi, beszédtechnikai, illetve mozgásos eszközökkel,
- előadásban (játékban) szerepek megformálása,
- a rendezői instrukciók mentén végzett munka,
- más művészeti ágak területéről származó ismereteinek alkalmazása a szerepalkotás során,
- színházi előadások elemzése, értékelése.
- Digitális alkotáselemzés

Személyes kompetenciák

- Helyzetmeghatározás és döntéshozatal
- Empátia (érzelmelek megértése, elfogadása)
- Mozgáskoordináció (térérzékelés)
- Műveltség és információszerzés

- Önállóság
- Önismeret (önkifejezés, önértékelés, érzelmi kontroll, attitűd formálás)
- Rendszerezés (lényegkiemelés)

Társas kompetenciák

- Kapcsolatteremtés
- Kommunikáció és együttműködés (vitakultúra, kooperáció, több nézőpont érvényesítése, konstruktív alkalmazkodás)
- Kompromisszum és tolerancia
- Konfliktuskezelés
- Nyitottság (másokra történő odafigyelés)
- Szociális interakció
- Tanulói együttműködésen alapuló tanulás

Módszerkompetenciák

- Figyelem összpontosítás
- Felhasználható digitális tartalmak
- Helyzetfelismerés
- Kreativitás, ötletgazdagság
- Memória (rövid távú, hosszú távú)
- Mérlegelő gondolkodás
- Problémamegoldás

11.4. A művészeti alapvizsga és záróvizsga

Vizsga tantárgyak

Színjáték tanszak

A művészeti alapvizsga tantárgyai:

1. Dráma és színjáték (főtárgy) valamint
2. Egy a kötelezően választott tantárgyak közül
  - Beszéd és vers
  - Mozgás és tánc
  - Zene és ének
  - Színházismeret

A művészeti záróvizsga tantárgyai:

1. Dráma és színjáték (főtárgy), valamint
2. egy a kötelezően választott tantárgy közül
  - Beszéd és vers
  - Mozgás és tánc
  - Zene és ének
  - Színházismeret

11.5. A színjáték tanszak tantárgyai, tananyag, követelmények: dráma és színjáték

A dráma és színjáték főtárgy elsődleges célja, hogy a színházművészet – ezen belül is elsősorban a színjáték – iránt érdeklődő tanulók számára lehetőséget biztosítson a drámán és színjátékon keresztül történő önkifejezésre, közösségi alkotásra, a kommunikációs és előadói képességeik fejlődésére, a színházi alkotófolyamaton keresztül a színpadi munka alapjainak elsajátítására, a színházon keresztül önmagukra és a világra vonatkozó kérdések megfogalmazására és a válaszok keresésére.

A tantárgy oktatása során a célokat a közösségben végzett dramatikus tevékenység élményén, a játék örömein keresztül érjük el.

A tantárgy feladata, hogy a folyamatos fejlesztés eredményeképpen a tanuló váljon képessé a dráma és a színház értő befogadására, értelmezésére, illetve művészi együttműködésen keresztül, tanuló társaival együtt, drámai és színházi produktumok létrehozatalára.

11.5.1. Dráma és színjáték tantárgy, tananyag, követelmények az előképző évfolyamain

Előkészítő évfolyamok

E/1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a csoportos játék örömeit,
- a csoportos játék szabályait,

- az érzékszervek működésének jelentőségét,
- az alapvető emberi, állati mozgássémákat,
- a jelenet kezdetének és befejezésének fontosságát,
- a szerepjátékokban való részvétel élményét,
- a dramatikus munkához szükséges népi gyermekjátékokat, kiszámolókat, mondókákat, gyerekdalokat, énekes–táncos játékokat, gyerekverseket, népmeséket.
- a jól érthető beszédet

Fejlessze a tanulók

- érzékszerveinek működését, érzékelését,
- ritmusérzékét,
- megfigyelő– és utánzóképeségét,
- mozgásos ügyességét, koordinációját,
- együttműködési képességét,
- hallási figyelmét,
- figyelemösszpontosító (koncentráló) képességét,
- szabálytudatát,
- közösségtudatát.
- beszédképességét

Ösztönözze a tanulókat

- környezetük megfigyelésére, megismerésére, az arról való véleményalkotásra,
- társaikkal való nyugodt kapcsolat kialakítására, egymás elfogadására,
- versek, mesék meghallgatására, értelmezésére,
- a hétköznapi szabályok és a csoportos játék szabályainak betartására és betartatására,
- a nemkívánatos (pl. agresszív) viselkedésformák visszaszorítására,
- a játék örömeinek másokkal való megosztására.

Tananyag

Bemelegítő mozgásos játékok

- versenyjátékok, nagymozgásos játékok
- népi kiszámoló– és fogócskajátékok
- egyszerű mozgáselemeket is tartalmazó körjátékok, népi játékok

- egyszerű mimes játékok tanári narrációra
- mondókák, rövidebb versek, mesék kísérése mozgással

Érzékelő játékok

- színek, formák, illatok, ízek felismerése, csoportosítása, megkülönböztetése,
- az érzékszervek által keltett érzetek megfogalmazása,
- az idő észlelésének fejlesztése.

Ritmuszgyakorlatok

- egyenletes lüktetés érzékeltetése mondókázással,
- szöveges és mozgásos ritmusjátékok,
- tempótartás (gyors és lassú) különböző térformákban,
- természetes ritmusok felfedezése és mozgásos lekövetése.

Beszédgyakorlatok

- hangok utánzása,
- beszédszervek ügyesítése játékos formában (ajak-, nyelvgyakorlatok),
- beszédre készítő játékok.

Utánzó játékok

- testtartás és mozgás utánzása,
- hétköznapi tevékenységek utánzása,
- állatok mozgásának utánzása.

Memória- és koncentrációfejlesztő játékok

- mondókák, kiszámolók, találós kérdések.
- mozgásos és szöveges figyelemfejlesztő játékok.

Szerepjátékok, szabályjátékok

- népi gyermekjátékok,
- énekes-táncos játékok,
- mozgásos (testnevelési) játékok,
- egyszerű szerkezetű drámajátékok.

Csoportos improvizációs játékok

- mondókák, gyerekdalok feldolgozása.
- gyerekversek feldolgozása.

Komplex drámafoglalkozások

- mesei motívum vagy mese részlet vagy rövidebb mese feldolgozása tanári közreműködéssel (térmeghatározás, szimuláció, a teljes csoportot megmozgató szerepjáték, a tanár szerepben, szertartás, állókép, némajáték)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- az érzékszervek működésének funkcióját, jelentőségét
- a jelenet kezdetének és befejezésének fontosságát
- a dramatikus munkához szükséges népi gyermekjátékokat, kiszámolókat, mondókákat, gyerekdalokat, énekes–táncos játékokat, gyerekverseket, népmeséket (mindegyikből legalább egyet)

Legyenek képesek

- adottságaiknak megfelelően a látáshoz és halláshoz kapcsolódó differenciált és pontos érzékelésre
- a csoportos ritmusjátékokban való aktív részvételre
- alapvető emberi, állati mozgássémák utánzására, a csoportos utánzó játékokban való aktív részvételre
- legalább egy vers vagy rövid meserészlet önálló elmondására
- a beszéd és a mozgás összekapcsolására csoportos játék során
- a szerepjátékokban, csoportos improvizációkban való részvételre
- társaikkal való együttműködésre

E/2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a csoportos improvizációs játék örömet,
- a csoportos játék szabályait,
- az alapvető emberi, állati mozgássémákat,
- a bemelegítéshez használható mozgásos (testnevelési) játékokat,

- az alapvető ritmushangszerek használatát,
- a dramatikus munkához szükséges újabb népi gyermekjátékokat, mondókákat, gyerekdalokat, gyerekverseket, népmeséket,
- egyes drámajátékok szabályait.

Fejlessze a tanulók

- érzékszerveinek működését, érzékelését,
- ritmusérzékét,
- megfigyelő- és utánzókéességét,
- mozgásos ügyességét, koordinációját,
- együttműködési képességét,
- hallási figyelmét,
- figyelemösszpontosító (koncentráló) képességét,
- kifejezőképességét,
- helyzetfelismerési képességét,
- szabálytudatát,
- közösségtudatát.

Ösztönözze a tanulókat

- környezetük megfigyelésére, megismerésére, az arról való véleményalkotásra,
- társaikkal való nyugodt kapcsolat kialakítására, egymás elfogadására,
- versek, mesék meghallgatására, értelmezésére,
- az önállóan olvasott versek, mesék élményének megosztására,
- a hétköznapi szabályok és a csoportos játék szabályainak betartására és betartatására,
- a nemkívánatos (pl. agresszív) viselkedésformák visszaszorítására,
- a játék örömeinek másokkal való megosztására.

Tananyag

Mozgásgyakorlatok

- fogójátékok
- versenyjátékok, nagymozgásos játékok
- mozgáselemeket tartalmazó körjátékok, népi játékok

- mimes játékok tanári narrációra

Érzékelő játékok

- az érzékszervek által keltett érzetek megfogalmazása
- színek kompozíciók összehasonlítása
- tájékozódás hangok segítségével, tapintással, szaglással
- az idő észlelésének fejlesztése

Ritmuszgyakorlatok

- szöveges és mozgásos ritmusjátékok
- tempótartás különböző térformákban
- futások irányváltoztatással
- ritmushangszerek és mozgás

Beszédgyakorlatok

- beszédre készítető játékok
- beszédgimnasztikai gyakorlatok
- beszédszervek ügyesítése játékos formában

Utánzó játékok

- egyszerű mozgástükrözések
- hétköznapi tevékenységek és mesterségek jellemző gesztusainak utánzása
- állatmozgások, természeti jelenségekhez kapcsolódó mozgások utánzása

Memória- és koncentrációfejlesztő játékok

- versek, mondókák szöveg nélkül, csak mozgással
- összetettebb mozgásos és szöveges figyelemfejlesztő játékok

Szerepjátékok, szabályjátékok

- népi gyermekjátékok
- mozgásos (testnevelési) játékok
- egész csoportos és páros munkára épülő drámajátékok
- vetélkedőjátékok

Komplex drámafoglalkozások

- mesei motívum vagy meserészlet, vagy rövidebb mese feldolgozása tanári közreműködéssel (térmeghatározás, közös rajzolás, üzenetek, szimuláció, a teljes csoportot megmozgató szerepjáték, a tanár szerepben, szertartás, állókép, némajáték)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a csoportos játék szabályait
- az alapvető emberi, állati mozgássémákat
- a bemelegítéshez során használt mozgásos (testnevelési) játékokat
- a megismert ritmushangszerek használatát
- a dramatikus munkához szükséges népi gyermekjátékokat, mondókákat, gyerekdalokat, gyerekverseket, népmeséket (az újonnan – tanultak közül mindegyikből legalább egyet)
- egyes drámajátékok szabályait

Legyenek képesek

- adottságaiknak megfelelően differenciált és pontos érzékelésre
- a csoportos ritmusjátékokban való aktív részvételre
- alapvető emberi, állati mozgássémák utánzására, a csoportos utánzó játékokban való aktív részvételre
- legalább egy újonnan tanult vers és rövid meserészlet önálló elmondására
- a beszéd és a mozgás összekapcsolására a játékok során
- a szerepjátékokban, csoportos improvizációkban való részvételre
- társaikkal való együttműködésre

11.5.2. Dráma és színjáték tantárgy az alapfokú évfolyamokon

Alapfokú évfolyamok

A/1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a képzelet és az emlékezet szerepét, fontosságát
- az egyszerű mozgáselemek összekapcsolását

- a tér használatát és az abban való tájékozódást
- a helyszín fogalmát, jelentőségét
- a figyelemösszpontosítás fontosságát, alapvető technikáit
- a beszédtevékenység részeit (légzés, hangadás, kiejtés)
- rövidebb prózai mesék dramatikus feldolgozásának folyamatát
- a hang tulajdonságait (pl. mélység, magasság)
- a legfontosabb légző- és hangképző gyakorlatokat
- a ritmikus mozgással kombinált koncentrációs gyakorlatokat

Fejlessze a tanulók

- együttműködő képességét
- képzelőerejét
- mozgásos improvizációs képességét
- térbeli tájékozódását
- figyelem-összpontosító képességét
- megfigyelő képességét
- problémamegoldó képességét
- ritmusérzékét
- légzőkapacitását
- hangképzését
- artikulációs képességét

Ösztönözze a tanulókat

- maguk és környezetük egyre tudatosabb megfigyelésére
- a közlésformák egyre differenciáltabb alkalmazására
- társaikkal való együttműködésre
- gondolataik és érzelmeik pontos kifejezésére
- a csoporton belüli aktív és kezdeményező munkára
- kiscsoportokban önállóan végzett tevékenységre

Tananyag

Mozgásgyakorlatok

- összekapaszkodó, érintésére törekvő, érintés elől elhúzódó, a gimnasztika gyakorlatait játékos szituációba tevő gyakorlatok (pl. váll-, térdérintős játékok, nehezített speciális helyzetű fogók)
- lazító és feszítő gyakorlatok
- térformáló, térérzékelő játékok: játékos formában különböző térformák felvétele, formálása, kikerüléssel gyakorlatokban térérzék–fejlesztés körjátékok, lánc-típusú népi játékok
- szabad mozgás zenére önállóan és a társakkal együttműködve

Beszédgyakorlatok

- légzőgyakorlatok
- a saját és a társak légzésének megfigyelése nyugalmi állapotban, tevékenység során (pl. tűzfújás), beszéd közben; a tapasztalatok megfogalmazása
- fúvójátékok (pl. lyukas kulcs, síp, szájharmonika fúvása) a kilégzés erejének és hosszának tanulmányozására; folyamatos és szaggatott fúvások
- indirekt légzőgyakorlatok (pl. „gumibaba” felfújása, leeresztése)
- hanggyakorlatok
- a hangadás megfigyelése (ásítás, nevetés, lelkiállapotok, hangulatok tükröződése a hangban)
- a hang tulajdonságairól szerzett tapasztalatok megfogalmazása (magas–mély, halk hangos)
- egymás hangjának felismerése, utánzása
- hangkitalálás (a saját hangtól eltérő hangzások játékos próbálgatása)
- szavak, rövid mondatpárok játékos variálása
- játékos hangerő–gyakorlatok
- artikulációs gyakorlatok
- a kiejtés, az artikulációs mozgások megfigyelése
- a beszédszervek mozgásának „ügyesítése” szavak, szólamok ismételtéjésével
- szájról olvasás – kezdetben hangok, majd szavak
- szóláncok pontos hangzó– és szóvégejtéssel
- hangsúlygyakorlatok
- a szóhangsúly gyakorlása (az első szótag nyomatékos ejtésének gyakorlása egyre hosszabb szavakban)

- az összetett szavak előtagjának és a teljes személynév első tagjának hangsúlya

Fantáziajátékok

- elképzelt tárgyak, helyszínek, figurák részletes kigondolása csoportban
- a közösen kitalált figurák, helyszínek, tárgyak köré szervezett játék

Ritmikus mozgással kombinált koncentrációs gyakorlatok

- játékos, mozgással és szöveggel összekapcsolt ritmikus koordinációs gyakorlatok (pl. versek, mondókák ütemezése tapssal, járással, mozgással különböző tempóban)
- térkitöltő gyakorlatok
- ritmikus, mozgással és szöveggel összekapcsolt számolós gyakorlatok
- gyermekversek, mondókák ritmus- és mozgásváltással

Dramatikus játékok

- mimetikus (egyéni és csoportos) improvizációk zenére
- szituációs játékok pl. szó, mondat, helyszín megadásával

Komplex drámafoglalkozások

- központi figura köré épülő dráma (hangaláfestés, szerep a falon, térképek és ábrák készítése, állókép, gyűlés, véletlenül meghallott beszélgetés, képaláírás, maszkok, beépített szereplő, gondolatkövetés konvenciók felhasználásával)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tér használatát és az abban való tájékozódást
- a helyszín fogalmát, jelentőségét
- a figyelemösszpontosítás fontosságát, alapvető technikáit
- a beszédtevékenység részeit (légzés, hangadás, kiejtés)
- a hang tulajdonságait (pl. mélység, magasság)
- a legfontosabb légző- és hangképző gyakorlatokat
- a ritmikus mozgással kombinált koncentrációs gyakorlatokat

Legyenek képesek

- egyszerű képzettársításra, annak játékbeli alkalmazására

- egyes érzelmi állapotok verbális és mozgásos kifejezésére
- a tanult mozgáselemek összekapcsolására
- az adott tér használatára és az abban való tájékozódásra
- a helyszín fogalmának alkalmazására, jelentőségének felismerésére
- a tanult beszédgyakorlatok tudatos alkalmazására
- tanári irányítás mellett zajló komplex dramatikus tevékenységben való részvételre

A/2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a figyelem–összpontosítás tudatos alkalmazását,
- a megfigyelés és önmegfigyelés fontosságát,
- a bizalomra épülő kapcsolatteremtés és kapcsolattartás szabályait,
- a tiszta, érthető beszéd alapjait,
- a történet, a jelenet, jelenet kezdete és vége, a főhős, a szereplők fogalmát,
- a szereplők ábrázolását segítő egyes technikákat (pl. beszédstílus, testtartás),
- a beszédtevékenység részeinek egymásrautaltságát,
- a feszítés–lazítás alapgyakorlatait,
- a mimikai bemelegítés gyakorlatait.

Fejlessze a tanulók

- figyelem–összpontosító képességét,
- megfigyelő képességét,
- együttműködő képességét,
- verbális megnyilvánulásainak tisztaságát,
- fogalmazási és kifejező képességét,
- dramatizáló képességét,
- rögtönzési képességét,

- elméleti drámaelméleti tudását.

Ösztönözze a tanulókat

- figyelmük tudatos összpontosítására,
- a külvilág és önmaguk érzékeny megfigyelésére,
- önálló és tudatos kapcsolatteremtésre,
- a nemkívánatos viselkedésformák konstruktív visszajelzésére, megváltoztatására,
- önálló verbális megnyilvánulásra,
- pontos és kifejező szerepjátékra,
- önálló dramatizálásra.

Tananyag

Mozgásgyakorlatok

- gimnasztikus gyakorlatok játékos helyzetekben, nehezített járásmóddal, fordított testhelyzetben
- indítás és megállás különböző tempóban, helyzetben, magasságban történő gyakorlása versenyjátékok segítségével (pl. tapsos fogó, csendkirály – típusú játékok)

Lazító gyakorlatok

- feszítés–lazítás fekvő, állva, ülve
- az arc ellazítása, „kirázása” kilégzés közben

Beszédgyakorlatok

- légzőgyakorlatok
- a különböző légzéstípusok megfigyelése (váll, mellkas, rekesz)
- a célszerű beszédlégzés folyamatának ismertetése
- saját légzés megfigyelése nyugalmi állapotban és beszéd közben
- zörej nélküli belégzést követő kilégzés a laza testtónus megőrzése mellett
- kapacitásnövelő gyakorlatok versekkel, mondókákkal a laza testtónus megtartása mellett (legfeljebb 40–50 szótag)
- hanggyakorlatok
- játékos hangerőpróbálgatás
- hangok próbálgatása az erős érzelmi–indulati állapotok kifejezésére
- artikulációs gyakorlatok
- az áll nyitó mozdulatát megerősítő gyakorlatok

- nyelvmozgást ügyesítő gyakorlatok
- ritmus és tempógyakorlat
- versek ütemezése kötött mozgással
- hangsúly- és hanglejtésgyakorlatok
- számnevek, évszámok hangsúlya
- a kijelentés hanglejtése

Koncentrációs gyakorlatok

- játékok számokkal
- kérdés-felelet típusú játékok
- mozgáskoncentrációs játékok
- kapcsolatteremtő és bizalomgyakorlatok
- kapcsolatteremtés szemkontaktussal, érintéssel, kézfogással, hanggal
- vakvezető játékok alapváltozatai

Improvizációs játékok

- mimetikus improvizációk (mozdulatra, hangeffektusokra, tárgyakkal)
- hétköznapi élethelyzetek felidézése mozgással és beszéddel
- szituációs játékok (pl. befejezetlen történetre, képzőművészeti alkotások reprodukcióival, a szereplők jellegzetes vonásainak megadásával)
- rövid történetek (ismert mesék) elmesélése zenére, kisebb csoportokban előkészített improvizációkkal

Komplex drámafoglalkozások

- reális (de eltávolított) szituációk kibontása drámán keresztül
- csoportról szóló drámaóra (a jelmezöltés, befejezetlen anyagok, interjú, forró szék, szerepcseré, kiscsoportos improvizáció, mimes játék, az igazság pillanata, belső hangok, szertartás, vita konvenciók felhasználásával)

Drámaelméleti alapok

- verses mesék, mesék, elbeszélések szerkezetének érzékeltetése (történet, jelenet, jelenet kezdete és vége, főhős, szereplők, helyszín)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a figyelem-összpontosítás tudatos alkalmazását,
- a megfigyelés és önmegfigyelés fontosságát,

- a bizalomra épülő kapcsolatteremtés és kapcsolattartás szabályait,
- a tiszta, érthető beszéd alapjait,
- a történet, a jelenet, jelenet kezdete és vége, a főhős, a szereplők fogalmát,
- a szereplők ábrázolását segítő egyes technikákat (pl. beszédstílus, testtartás),
- a feszítés–lazítás alapgyakorlatait,
- a mimikai bemelegítés gyakorlatait.

Legyenek képesek

- figyelmük tudatos összpontosítására,
- társaik, önmaguk és a felnőtt világ érzékeny megfigyelésére,
- a bizalom megélésére,
- érzékeny kapcsolatteremtésre és a kapcsolat megtartására,
- tiszta és kifejező verbális megnyilatkozásokra,
- egy nagyobb lélegzetű vers vagy próza pontos, tiszta, érthető elmondására,
- aktív szerepjátékra.

A/3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- az együttérző beleélés szükséges voltát,
- a szavak nélküli közlések jelentőségét,
- a nonverbális kommunikáció csatornák működését,
- a kommunikációs jelek jelentéshordozó erejét,
- a feszültség élményét és fogalmát,
- az analógiás gondolkodás alapjait,
- a karakter fogalmát,
- a gyakran alkalmazott páros és kiscsoportos kooperációs játékokat.

Fejlessze a tanulók

- légzéskapacitását,
- térhez igazodó beszédét,
- artikulációs képességét,

- empátiás képességét,
- verbális és nonverbális kommunikációs képességét,
- fantáziáját és kreativitását,
- differenciált kifejezőképességét,
- fogalmi gondolkodását,
- kooperációs készségét.

Ösztönözze a tanulókat

- elfogadó együttműködésre,
- érzelmeik és szándékaik pontos kifejezésére,
- a nonverbális kommunikációs jelek tudatos használatára,
- a nonverbális kommunikációs jelek minél pontosabb értelmezésére.

Tananyag

Mozgásgyakorlatok

- versenyjátékok, különböző típusú fogójátékok, nehezített fogó és üldözéses játékok a megfelelő intenzitású jelenlét megteremtésére és a feszültség elvezetésére
- különböző tempójú, karakterű és funkciójú futástípusok
- testrészes-vezetéses futások, páros fogó, a vezetőt követő futás
- lazító gyakorlatok
- feszítés-lazítás testrészenként

Beszédgyakorlatok

- légzőgyakorlat
- a be- és kilélegzett levegő mennyiségének fokozatos növelése a laza testtónus megtartása mellett kapacitásnövelés versekkel, mondókákkal (legfeljebb 50–60 szótag)
- hanggyakorlatok
- a térhez igazodó hangerő gyakorlása
- az emelt hangvétel gyakorlása a test megfelelő tónusának összehangolásával (pl. rikkancs, piaci árus, idegenvezető)
- artikulációs gyakorlatok
- nyelvtörő mondókák
- a hosszú magánhangzók pontos ejtésének gyakorlatai
- szájról olvasási gyakorlatok (versek, verssorok)
- ritmus és tempógyakorlat

- ütemezés változó tempóban kitalált mozgással, tánccal, tapsjátékkal
- hangsúly- és hanglejtésgyakorlat
- a kérdés hangsúly kérdőszóval és anélkül
- a kérdés hanglejtése kérdőszóval és anélkül

Kapcsolatteremtő és kommunikációs játékok

- az arc, tekintet, gesztusok kifejezőképességét fejlesztő játékok, gyakorlatok
- érzelmi állapotok kifejezése testtartással, gesztusokkal
- üzenetek (pl. utasítások, parancsok, kérések) küldése tekintettel és gesztusokkal

Fantáziajátékok

- tárgyjátékok, tárgyak megszólaltatása, képzeletbeli tárgyak
- képzelt lények megszemélyesítése, beszéltetése
- belső képek megjelenítése mozgással és beszéddel

Improvizációs játékok

- szituációs játékok vázlat megadásával
- különböző karakterek megjelenítése páros vagy kiscsoportos improvizációkban
- feszültség teli hétköznapi helyzetek megjelenítése és értelmezése
- látott vagy hallott történetek feszültség teli jeleneteinek felidézése improvizációkban

Páros és kiscsoportos kooperációs játékok

- tükörjátékok
- távolságtartó játékok
- szoborjátékok

Ön- és társismereti játékok

- tulajdonságok megfogalmazásával járó játékok (apróhirdetés, tulajdonságok vására)
- egyszerű visszajelzésekre építő játékok

Komplex drámafoglalkozások

- erkölcsi dilemmákat vizsgáló drámaórák (pl. a szakértő köntösében, telefonbeszélgetés, az élet egy napja, fórum-színház, Hogyan történt? konvenciókkal)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- az együttérző beleélés szükséges voltát,

- a szavak nélküli közlések jelentőségét,
- a nonverbális kommunikáció csatornák működését,
- a kommunikációs jelek jelentéshordozó erejét,
- az analógiás gondolkodás alapjait,
- egyes karakterjellemzőket,
- a gyakran alkalmazott páros és kiscsoportos kooperációs játékokat,
- a belső feszültség élményét, szerepét a drámai történetekben.

Legyenek képesek

- a szavak nélküli közlések különböző élethelyzetekben való felismerésére,
- a nonverbális kommunikációs csatornák használatára,
- aktív részvételre különböző élethelyzeteket feldolgozó improvizációkban, komplex drámaórákban,
- feszültségteremtő drámai jelenetek létrehozására,
- beszédüket a térhez igazítani,
- pontosan körülírt feladatok kiscsoportokban történő elvégzésére.

A/4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- az elemző gondolkodás lényegét, használatát,
- különböző hétköznapi élethelyzetek és morális problémák dramatikus megjelenítésének egyes módjait,
- a konfliktus és a feszültség fogalmát, különbözőségét,
- a színpadi tér kreatív használatának alapjait,
- az artikuláció ritmus- és tempóformáló szerepét,
- az időmértékes versek ritmizálását,
- a tagadás hangsúlyát,
- az improvizáció szabályait,
- a színpadi létezés alapszabályait,

- a figyelem felkeltésének és megtartásának eljárásait.

Fejlessze a tanulók

- légzéskapacitását,
- kifejező beszédét,
- testkontrollját,
- elemző gondolkodási képességét,
- szóbeli és nem szóbeli kifejezőképességét,
- fogalmazási képességét,
- helyzetfelismerési képességét,
- problémamegoldó képességét,
- együttműködési képességét,
- megfigyelési képességét,
- analógiás gondolkodását,
- előadói képességét,
- improvizációs képességét.

Ösztönözze a tanulókat

- önmaguk és környezetük tudatos megfigyelésére,
- elemző és reflektív gondolkodásra,
- különböző élethelyzetek és morális problémák erőszakmentes kezelésére,
- beszédük és mozdulataik koordinált és kifejező használatára,
- a különböző közlésformák differenciált alkalmazására,
- egy-egy életkoruknak megfelelő rövid vers vagy prózai mű részletének bemutatására,
- a munkaforma önálló megválasztásra egy-egy probléma feldolgozása során,
- életkoruknak megfelelő rangos színházi előadások, színházi nevelési programok, filmek megtekintésére és a látottak közös feldolgozására a dráma eszközeivel.

Tananyag

Mozgásgyakorlatok

- futásos és kikerüléssel járó gyakorlatok: ritmus és irányváltásos futások (szituációval), testrészt vezető futások
- egyensúly-játékok: toló és húzó mozdulatok játékos formában

- lazítógyakorlat
- feszítés–lazítás testrészenként

Beszédgyakorlatok

- légzőgyakorlatok
- légzőkapacitás növelése a laza testtónus megtartása mellett (legfeljebb 60–70 szótag)
- hanggyakorlatok
- hangkitalálás
- artikulációs gyakorlatok
- nyelvtörők, versek pontos, pergő kiejtéssel
- magánhangzók gyakorlatai (különös figyelemmel az időtartamra)
- szinkronizálási (leolvasási) gyakorlatok versekkel
- ritmus– és tempógyakorlat
- időmértékes versek ritmizálása
- hangsúlygyakorlat
- a tagadás hangsúlyai

Bizalomgyakorlatok

- vakvezetési gyakorlatok

Improvizációs játékok

- rögtönzések életkori témákra
- hétköznapi szituációkat feldolgozó páros rögtönzések
- rögtönzések közmondásokra
- rögtönzések megadott konfliktusra
- rögtönzések megadott témára
- rövid monológok különböző élethelyzetekben

Komplex drámafoglalkozások

- erkölcsi, életkori és társadalmi problémák feldolgozása drámával
- ismert történetek, regények részleteinek feldolgozása drámán keresztül (pl. riportkészítés, montázs, újrarájátszás, stílusváltás, analógia, mélyítés konvenciók által)

Színjátékos gyakorlatok

- a színpadi létezés alapszabályai
- rövid vers vagy prózai mű részletének önálló előadása
- rögzített kiscsoportos improvizációk nézők előtt
- a figyelem felkeltése és megtartása

Követelmények

A tanulók ismerjék

- különböző hétköznapi élethelyzetek és morális problémák dramatikus megjelenítésének egyes módjait,
- a konfliktus és a feszültség fogalmát, különbözőségét,
- a színpadi tér kreatív használatának alapjait,
- az időmértékes versek ritmizálását,
- a tagadás hangsúlyát,
- az improvizáció szabályait,
- a színpadi létezés alapszabályait,
- a figyelem felkeltésének és megtartásának eljárásait.

Legyenek képesek

- mozgásuk, testtartásuk kontrollálására a csoportos gyakorlatok során,
- véleményalkotásra a látott színművek, filmek és improvizációk elemző megbeszélésekor,
- kifejező szóbeli és mozgásos megnyilvánulásokra,
- különböző élethelyzetek elemzésére és reflexiójára,
- részvételre különböző élethelyzeteket feldolgozó improvizációkban, tanítási drámákban,
- konfliktushelyzetek erőszakmentes megoldására,
- a tér tudatos használatára,
- a ritmus és tempó tudatos alkalmazására.
- jól érthető verbális megnyilvánulásokra

A/5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a bizalom fontosságát,
- a legfontosabb bizalomgyakorlatokat,
- a kontraszt fogalmát, tudatos, jelentést hangsúlyozó és jelentésteremtő használatát,
- a beszédszervek tudatos, célszerű és pontos használatának fontosságát,
- a drámák alapvető munkaformáit.

Fejlessze a tanulókat

- megismerő, önmegismerő képességét,
- önfegyelmét, színpadi fegyelmét,
- asszociációs képességét,
- konstruktivitását,
- elemző gondolkodási képességét,
- kritikai és önkritikai képességét,
- előadói képességeit,
- improvizációs képességét,
- problémamegoldó képességét,
- együttműködési képességét,
- analógiás gondolkodását,
- előadói képességét,
- improvizációs képességét.

Ösztönözze a tanulókat

- önálló döntéshozatalra,
- hiteles és őszinte színpadi jelenlétre,
- előrevivő, építő gondolkodásra,
- a feszültségteli helyzetek, konfliktusok elemzésére, a konfliktusokkal való szembenézésre,
- más csoportok munkájának beható megismerésére,
- színházi és mozgásszínházi előadások megtekintésére,
- színházi előadásokat bemutató tévéfelvételek, videofilmek, dokumentumfilmek megtekintésére.

Tananyag

Mozgásgyakorlatok

- egyensúlygyakorlatok
- vezetékes gyakorlatok
- forgás, gurulás, támaszhelyzetek talajon

Beszédgyakorlatok

- légzőgyakorlatok

- nyelvtörő mondókák légzésszabályozással
- hanggyakorlat
- rős érzelmek, indulatok hangjának próbálgatása versekkel
- artikulációs gyakorlat
- szinkronizálás
- ritmus- és tempógyakorlat
- az időmértékes versek gyakorlása tetszőleges ritmuskísérettel
- hangsúly- és hanglejtésgyakorlat
- számnevek, évszámok, összetett szavak, nevek, ikerszavak hangsúlya
- az összetett mondatok hangsúly- és hanglejtés-variációi

Fantáziajátékok

- irodalmi művek „új címe”
- képzőművészeti alkotások „előzménye”
- kevésbé ismert irodalmi művek befejezése, folytatása
- tárgyak nem rendeltetészerű alkalmazása

Bizalomgyakorlatok

- dőléses, billenéses gyakorlatok

Improvizációs gyakorlatok

- versek indulati tartalmaira épülő improvizációk
- versek által keltett hangulatokra épülő improvizációk
- mozgáselemekből építkező improvizációk
- rögtönzés zenei effektek beépítésével
- rögtönzések szimbólumok, ellentétek megadásával
- etűdök (indulatok, hangulatok, érzelmek megadásával)

Komplex drámafoglalkozások

- erkölcsi, életkori és társadalmi problémák feldolgozása drámával
- ismert történetek, regények részleteinek feldolgozása drámán keresztül (az eddig tanult konvenciók alkalmazásával)

Ön- és társismereti játékok

- vélemények közlését és fogadását lehetővé tévő szabályjátékok (pl. mi lenne, ha?, telefon, ilyenek látlak)

Színjátékos gyakorlatok

- rövid monológ önálló előadása

- rögzített páros improvizációk nézők előtt
- kapcsolattartás a partnerre

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a legfontosabb bizalomgyakorlatokat,
- a kontraszt fogalmát,
- a beszédszervek tudatos, célszerű és pontos használatának fontosságát,
- a drámák alapvető munkaformáit.

Legyenek képesek

- ellentétek tudatos, jelentést hangsúlyozó és jelentésteremtő alkalmazására,
- egy–egy drámai szöveg mozgásban és szóban való megjelenítésére,
- a beszédfolyamat részeinek tudatos irányítására,
- bonyolultabb feladatok kiscsoportokban történő elvégzésére,
- a munka eredményének bemutatására,
- véleményalkotásra a látott színművek, filmek és improvizációk elemző megbeszélésekor,
- kifejező szóbeli és mozgásos megnyilvánulásokra,
- részvételre különböző élethelyzeteket feldolgozó improvizációkban, tanítási drámákban,
- a tér tudatos használatára,
- a ritmus és tempó tudatos alkalmazására.

A/6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- különböző színházi terek jellemzőit,
- a dobozszínházi tér hangsúlyos pontjait és irányait,
- a színházi formanyelv alapelemeinek alkalmazását egy adott drámai szöveg megközelítésében,
- a tanult drámai konvenciók alkalmazási lehetőségeit a szerepépítés folyamatában,
- a mindennapi és a színpadi beszéd különbségeit,
- a különböző szerkezetű tanítási drámák lényeges jegyeit,
- az alárendelő mondatok hangsúlyozását, hanglejtését,
- a „félre” és a monológ technikai alapjait,

Fejlessze a tanulók

- színházi fogékonyságát,
- kritikai és önkritikai képességét,
- más művészetek iránti fogékonyságát,
- önállóságát, magabiztosságát.

Ösztönözze a tanulókat

- az előző évek során tapasztaltak, tanultak alkalmazására,
- kísérletezésre, rugalmas gondolkodásra,
- konstruktív együttműködésre,
- drámai művek olvasására,
- színházzal rokon művészeti tevékenységek megismerésére, gyakorlására,
- önálló, magabiztos megnyilvánulásra,
- más, hasonló művészeti tevékenységet folytató csoportok tevékenységének megismerésére,
- őszinte, építő szándékú kritikai megnyilvánulásokra,
- nyilvánosság előtti fellépésre.

Tananyag

Mozgásgyakorlatok

- lassított mozgás (különböző helyzetekben)
- a mozdulat megállítására vonatkozó gyakorlatok

Beszédgyakorlatok

- légzőgyakorlatok
- koncentrációs légzőgyakorlatok mozgás közben
- hanggyakorlatok
- szöveges hangerő-gyakorlatok
- életkorok hangadási karakterének tanulmányozása, próbálgatása
- artikulációs gyakorlatok
- pontos, laza pergő artikuláció járás, mozgás, fizikai terhelés közben
- egymás artikulációjának megfigyelése, utánzása
- ritmus- és tempógyakorlatok

- ritmusgyakorlatok tempóváltással
- hangsúly-, hanglejtésgyakorlatok
- az alárendelő mondatok hangsúly- és hanglejtés variációi

Színházi alapismeretek

- színházi térformák (pl. dobozszínház, körszínház)
- mozgás a dobozszínház terében (a tér hangsúlyos pontjai és irányai)
- a „félre” technikája
- monológ

Színjátékos gyakorlatok

- különböző drámai konvenciók (pl. állókép, gondolatkövetés) alkalmazása az improvizációk és egy adott színdarab megjelenítésének előkészítésében
- különböző drámai konvenciók (pl. belső hangok, „forró szék”) alkalmazása a szerepépítés folyamatában
- rögtönzések érzelmi állapotok, színjátékos stílusok, szöveg megadásával
- rögtönzések drámarészletek alapján, a mögöttes tartalmának és a szereplők érzelmi állapotának kibontásával

Felkészülés a vizsgára

- improvizációk létrehozása és javítása tanári segítséggel
- jelenet létrehozása és javítása tanári segítséggel vagy

Rövid előadás létrehozása tanári irányítással

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a különböző színházi terek jellemzőit,
- a dobozszínházi tér hangsúlyos pontjait és irányait,
- a tanult drámai konvenciók alkalmazási lehetőségeit a szerepépítés folyamatában,
- a mindennapi és a színpadi beszéd különbségeit,
- a különböző szerkezetű tanítási drámák lényeges jegyeit,
- az alárendelő mondatok hangsúlyozását, hanglejtését,
- a „félre” és a monológ technikai alapjait,
- az előző évek tapasztalatainak alkalmazási, hasznosítási lehetőségét,
- a fejlesztő és szinten tartó beszédes játékokat, beszédgyakorlatokat.

Legyenek képesek

- alkotó és eredeti módon hasznosítani az előző évek tapasztalatait,
- munkaformát választani az adott gondolat, érzelem kifejezése érdekében,
- a munkaformák alkalmazására egy kötött drámai szöveg megjelenítésének előkészítésében,
- a munkaformák tudatos alkalmazására egy komplex drámafoglalkozás során,
- részvételre egy adott mű színpadi feldolgozásának előkészítésében,
- a helyes színpadi beszédre dramaturgikus és színpadi munkájukban egyaránt,
- az alapfokon elsajátított képességeiknek megfelelő improvizációban, jelenetben vagy színházi előadásban való közreműködésre,

11.5.3. Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanulók ismerjék

- saját teste lehetőségeit, illetve érzékszervei hatékonyságát,
- a különböző verbális és gesztusnyelvi megnyilatkozásokat, illetve saját eszköztára ez irányú fejlettségének mértékét,
- a különböző, szerepjátékokban alkalmazható mozgásformákat, illetve saját eszköztára ez irányú fejlettségének mértékét,
- az empátias képesség szerepét társas helyzetekben, kortársaival és másokkal való kapcsolatában,
- a kreatív dramatizálás alapvető eszköztárát, a dramatizálás egyes lépéseit,
- a megismert munkaformák tudatos és kreatív alkalmazásának lehetőségeit saját ötletei, gondolatai kidolgozásában, illetve egy kötött drámai szöveg megjelenítésének előkészítésében,
- azokat a dramaturgikus technikákat valamint a társművészetek alapvető kifejezőeszközeit, amelyek a körülöttük lévő világról való gondolkodásban, véleményalkotásban, s azok kommunikációjában segítséget nyújtanak.

Legyenek képesek

- figyelme tudatos összpontosítására, fegyelmezett feladatvégzésre,
- társai, önmaga és a felnőtt világ érzékeny megfigyelésére,
- a verbális, vokális és nonverbális kommunikációs csatornák tudatos használatára,

- a bizalom átélésére, az empátiás képesség működtetésére társas helyzetekben,
- személyes élményei felszínre hozására és a szerepjátékokban való alkalmazására,
- drámában és színjátékokban a szerepnek és a helyzetnek megfelelő kapcsolatteremtésre,
- pontos és érzékletes szerepjátékra társaival és egyénileg,
- a dramatizálás alapvető eszköztárának önálló alkalmazására, kreatív dramatizálásra,
- saját teste, mozgásai, illetve a tér és a térben mozgó társak differenciált és pontos érzékelésére, a tér kreatív használatára,
- a megismert munkaformák tudatos és kreatív alkalmazására saját ötletei, gondolatai kidolgozásában, illetve egy kötött drámai – szöveg megjelenítésének előkészítésében,
- társadalmi, életkori és erkölcsi problémákról szóló drámajátékokban való aktív közreműködésre, valamint a problémák életkorának megfelelő szintű vizsgálatára és megfogalmazására.

11.5.4. Dráma és színjáték tantárgy a továbbképző évfolyamain

T/7. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a túlzó karakteres ábrázolás formajegyeit,
- a figurába lépés, kilépés, figuraváltás törvényszerűségeit, hatásmechanizmusát,
- az intenzitás fogalmát,
- a bemelegítés, ráhangolás gyakran alkalmazott szabályjatekait,
- a koncentráció, az együttműködés jelentőségét a színjátszásban,
- az alkat, a személyiség szerepét a színházi alkotómunkában,
- a fokozás, kiállítás, váltás gyakorlatát,
- a foglalkozás legfontosabb munkaformáit,
- a kollektív alkotás „játékszabályait”, a közös munka meghatározó normáit,
- a társak játékát blokkoló vagy előmozdító megnyilvánulások különbségét,
- az idő múlását, a helyszínváltozást, a figuraváltást jelző alapvető színházi konvenciókat (etűdön belül),
- a feszültség, a fordulat, a jelenetnyitás és –zárás szerepét, fontosságát.

Fejlessze a tanulók

- koncentrációját,

- kezdeményezőképességét,
- megfigyelőképességét önmaga és a társak reakcióinak megfigyelése terén,
- arányérzékét hatás, idő, tempó, játékmód vonatkozásában,
- együttműködési képességét.

Ösztönözze a tanulókat

- az együttműködésre, a társak játékából való építkezésre,
- közösségi alkotásra,
- diákszínjátészó előadások megtekintésére,
- drámai művek olvasására,
- a színjátékos tevékenységen keresztül az önkifejezésre és a valóságra való reagálásra,
- közösségi alkotásra,
- színházi előadások megtekintésére felvételtől.

Tananyag

Ezen az évfolyamon az alapfokot elvégző, többnyire kamaszkorú fiataloknak a valóságtól a színpadig vezető út megkezdését kívánjuk lehetővé tenni. Önmaguk megismerése, saját személyiségük, képességeik adta lehetőségeik és korlátaik felismerése, a körülöttük lévő világ és a másik ember megfigyelése jelenti a munka első szakaszát. Ehhez szükséges, hogy félelem és gátlás nélküli légkör jöjjön létre a foglalkozásokon, amelyben mindenki képes felszabadultan játszani, ugyanakkor kíváncsian és türelemmel tudja követni társai játékát. Alkotó közösséggé kell, hogy formálódjon a csoport, ahol ki–ki kiteljesítheti a játékban személyiségét. Számos szabályjátékra, koncentrációs gyakorlatra, csoportépítő– és bizalomjátékra van szükség, hogy mindenkinél kialakuljon a felszabadult, egyben koncentrált színjátészói állapot.

Az alapfokú képzés során elsajátítottak tapasztalatait figyelembe véve a hétköznapi életanyagból építkező, kevés szereplős, rögtönzésre épülő etűdök létrehozása, kidolgozása jelentheti a színpad, a színpadi munka felé vezető út következő fázisát.

Szabályjátékok

- ismerkedő játékok
- csoportépítő játékok
- önismereti játékok

- verbális és mozgásos koncentrációs játékok
- bizalomjátékok
- agresszió-levezető gyakorlatok
- feloldó, felszabadító gyakorlatok
- fantáziajátékok

Szobrok, állóképek

- egyéni szobrok
- páros szobrok
- csoportos állóképek (pl. szobrok, megadott helyszínek, megadott figurák, megadott hangulatok, kapcsolatok pillanatai – két- és háromszereplős állóképek)
- történetmesélés állóképekkel
- drámai tartalmú állóképek (tablók)

Szabályokhoz kötött szituációs játékok

- szinkronjátékok
- hotelportás
- ismételd a mozdulatot
- lavina
- stoppos játékok

Hangjátékok

- történetmesélés hangokkal
- atmoszférateremtés hangokkal
- hangjátékok helyzetre, témára

Spontán improvizációk

- csoportos (egyidejű, egyénre épülő) improvizációk
- spontán improvizációk egyéni vagy páros munkában, az improvizáció alapszabályainak betartásával (légy jelen; tartsd a szabályokat; tartsd a kapcsolatot; abba ne hagyd; ne nézz ki)

Etűdök

- etűdök szöveg nélkül
- etűdök szöveghelyettesítő eszközökkel
- etűdök tárgyak használatával

- etűdök megadott szövegre
- etűdök vágyképekre, álmokra, félelmekre, konfliktusos élethelyzetekre
- etűdök indítása, fordulatai, tetőpontja, lezárása
- a kontraszt szerepe, alkalmazása; az ellenpont–technika
- etűdök túlzó, elrajzolt, szélsőséges játékmódban
- etűdsorozatok szerkesztési elvei
- etűdsorozatok összeállítása önálló munkában

Mozgásgyakorlatok

- versenyjátékok és egyéb játékfajták: különböző típusú, a korábbi évek anyagában szereplő játékok ismételt feldolgozása a színházi jelenlét elvárásainak megfelelő intenzitással
- lépés- és járásgyakorlatok: karakterformák keresése, ritmikai és dinamikai szempontok figyelembevétele különböző típusú lépés anyag és járásgyakorlat esetén
- a gerinc hullámmozgása, a láb karakteres vezetése, a kar plasztikus lehetőségeinek kibontása tervezési feladatban

Beszédgyakorlatok

- légzőgyakorlatok
- kapacitásnövelés (90–100 szótag)
- légzésszabályozás növekvő szólamokkal
- koncentrációs légzőgyakorlatok a figyelem megosztásával (pl. kötött mozgássor végrehajtása közben)
- hanggyakorlatok
- a hangerőt szabályozó gyakorlatok (folyamatos és fokozatos erősítés és halkítás)
- a hangmagasságot szabályozó gyakorlatok
- fizikai állapotok és azok változásának tanulmányozása hangadásban
- artikulációs gyakorlatok
- a pontos, pergő artikuláció gyakorlása folyamatos szövegmondás közben
- artikulációs gyakorlatok suttogva és hang nélkül
- ritmus- és tempógyakorlatok
- időmértékes versek gyakorlása néma szövegmondással, ritmizálva
- verssorok fölismerése ritmusképük hallatán
- saját és a társak nevének fölismerése azok ritmusa alapján
- gyakorlatok a tempó fokozásával és csillapításával
- hangsúlygyakorlatok

- az értelmi-, érzelmi hangsúly tanulmányozása

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a figurába lépés, kilépés, figuraváltás szabályszerűségeit,
- a koncentráció, az együttműködés jelentőségét a színjátszásban,
- a bemelegítés, ráhangolás gyakran alkalmazott szabályjatekait,
- az alkat, a személyiség szerepét a színházi alkotómunkában,
- a fokozás, kiállítás, váltás eljárásait, hatását,
- a foglalkozás legfontosabb munkaformáit,
- a kollektív alkotás „játékszabályait”, a közös munka meghatározó normáit,
- a társak játékát blokkoló vagy előmozdító megnyilvánulások különbségét,
- az idő múlását, helyszínváltozását, figuraváltást jelző alapvető színházi konvenciókat,
- a feszültség, a fordulat, a jelenetnyitás és –zárás szerepét, fontosságát.

Legyenek képesek

- a túlzó, szélsőséges, elrajzolt játékmód verbális és nem verbális eszközeit a kifejezés érdekében mozgósítani,
- gesztusok felnagyítására, túlzó mimikára, karakteres megszólalásmódokra,
- saját testi adottságaik, személyiségük szerint fogalmazni,
- alkalmazni az idő múlását, a helyszín változását, illetve a figuraváltást jelző alapvető színházi konvenciókat egy jeleneten (improvizáción) belül,
- csendben figyelni társaik játékát,
- a kollektív alkotás „játékszabályait”, a közös munka meghatározó normáit figyelembe véve társaikkal együtt dolgozni,
- a szituáció alapelemeit figyelembe véve improvizálni.

T/8. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a típus fogalmát, jelentőségét a színház művészetében,
- a tipizáló és egyénített ábrázolásmód sajátosságait, eszközkészletét,

- a túlzó ábrázolásmód sajátosságait, eszközkészletét, fokozatait,
- az egyes színészi kifejezőeszközök (pl. arcjáték, gesztus, megszólalásmód) együttes és elkülönített használatának jelentését, hatását, az ebben rejlő kifejezőerőt,
- a történetmesélés színházi lehetőségeit,
- a kollektív játék formai jegyeit (pl. kórusmegszólalás, kóruscselekvés, helyszínek közös megjelenítése, a narráció formái),
- az előadásra készülés, a néző elé állás „játékszabályait”, morálját,
- a szerepek kontextusba ágyazottságának fontosságát.

Fejlessze a tanulók

- képességét a koncentrált állapot megtartására,
- a befelé figyelési képességét,
- a helyes önértékelését, önkritikáját,
- az odaadó, önfeledt, mégis tudatos játékképességét,
- a vitakészségét, az érvelés kultúráját,
- az ötleteinek, gondolatainak artikulációját,
- a nyitottságát, empátiáját,
- a felelősségérzetét a közösségi alkotás és annak produktumai iránt.

Ösztönözze a tanulókat

- az együttműködésre, a társak játékából való építkezésre,
- saját ötleteik megfogalmazására, megvalósítására, önálló alkotásra a foglalkozásokon,
- a színjátékos tevékenységen keresztül az önkifejezésre és a valóságra való reagálásra,
- közösségi alkotásra, azok bemutatására,
- diákszínjászó előadások, fesztiválok megtekintésére,
- színházi előadások megtekintésére,
- a színházi portálok figyelemmel követésére,
- a látottak, olvasottak értelmezésére, megbeszélésére.

Tananyag

A 8. évfolyam során végzett munka célja, hogy a tanulók legyenek képesek típusfigurákat, tipikus élethelyzeteket megjeleníteni improvizációkban és rögzített jelenetben egyaránt. Ismerjék meg és bátran használják a túlzó játékmód színjátékos eszközkészletét. Tudjanak lényegi

vonásokat sűríteni és kiemelni. Előtérbe kerülnek az együttes játék, a közösségi alkotás munkaformái, mint a kórusos megszólalás, csoportos improvizáció.

Szabályjátékok

- összetett, többirányú figyelmet követelő koncentrációs gyakorlatok
- ön- és társismereti játékok
- a bizalomgyakorlatok összetett változatai

Improvizációk típusfigurákkal

- a lélektani típusok a hétköznapokban, típusfigurák megfigyelése
- hétköznapi típusok megjelenítése: jellemzőik sűrítése
- egyéni típusfigura-tanulmányok
- hétköznapi típusfigurák különböző szituációkban
- típusfigurák típushelyzetei

Színjátékos eszközök fejlesztése

- a színészi kifejezőeszközök elkülönített használatára rávezető gyakorlatok
- a gesztusok felerősítésének, a megszólalások felhangosításának gyakorlatai
- a váltás technikái
- kórusgyakorlatok
- térérzékelés, térhasználat gyakorlatai

Etűdök, improvizációk

- csoportos improvizációk
- etűdök típusfigurákkal
- etűdök tipikus élethelyzetekkel
- páros, hármas és csoportos improvizációk felkészüléssel és felkészülés nélkül, a szituáció több alapelemének megadásával
- etűdök műalkotás (festmény, fotó, zene) alapján
- etűdsor adott figurákra
- jelenet építése

Drámaórák

- a színpadra állított alkotás erkölcsi problémáit feldolgozó drámamunka
- a próbamunka során felmerült problémákat feltáró drámamunka

Mozgásgyakorlatok

- gyakorlattervezés: különböző típusú gyakorlatok gyakorlatsorrá fűzése, a színpadi elvárások figyelembevételével
- tréningtervezés: egy adott feladathoz szükséges tréning megtervezése, s önálló levezetése, önálló, a saját színházi feladatának megfelelő bemelegítő mozgássor megtervezése és elvégzése

Beszédgyakorlatok

- légzőgyakorlatok
- kapacitásnövelő gyakorlatok legfeljebb 100–110 szótag
- légzőgyakorlatok fizikai igénybevétel közben
- légzőgyakorlatok a suttogott és a hangos beszéd váltogatásával)
- hanggyakorlatok
- szöveges hangerőgyakorlatok
- szöveges hangmagasság gyakorlatok
- a lágy/meleg hangvétél; a kemény/hideg hangvétél; a hangerő és a hangmagasság váltásai szöveges gyakorlatokban
- az érzelmek, indulatok hangformáló szerepének tanulmányozása, megszólaltatása
- artikulációs gyakorlatok
- a suttogott és a halk beszéd célszerű artikulációja
- gyakori artikulációs hibák fölismerése hallás útján
- a beszédtempótól, hangerőtől és –színtől független, pontos, kifejező artikuláció gyakorlása
- ritmus- és tempógyakorlatok
- ritmusjátékok hangos és néma szövegmondással
- a hangsúlyos verselésű és az időmértékes versek gyakorlása; egyszerű prózai szövegek ritmizálása
- hangsúly és hanglejtés gyakorlatok
- az érzelmek hangsúlyai
- a szórend és a hangsúly kapcsolata

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tipizáló és egyénített, a túlzó és személyes ábrázolásmód sajátosságait, különbségeit, viszonyát, eszközkészletét,
- az egyes színészi kifejezőeszközök (pl. arcjáték, gesztus, megszólalásmód) együttes és elkülönített használatának gyakorlati alkalmazását,

- a kollektív játék formai jegyeit (pl. kórusmegszólalás, kóruscselekvés, helyszínek közös megjelenítése, a narráció formái),
- egy előadás feszültségének, fordulatainak, a kezdetnek és végnek jelentőségét,
- a történetmesélés színházi eszköztárát,
- az előadásra készülés, a néző elé állás „játékszabályait”, morálját.

Legyenek képesek

- alkalmazni a tipizáló ábrázolás eszközeit,
- a színészi váltás alaptechnikáinak alkalmazására,
- egyes színészi kifejezőeszközök együttes és elkülönített használatára,
- személyes élményeiket, gondolataikat figurába, jelenetbe fogalmazni,
- a kontextust figyelembe véve rögtönözni,
- instrukciókat az improvizációba építeni,
- különböző munkaformákban együtt dolgozni társaikkal,
- ötleteiket az alkotófolyamathoz igazítani, mások ötleteit eljátszani,
- jelenet nyitni és zárni, jelenetet építeni.

T/9. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- tipizáló ábrázolásmód mélyítésének, egyénítésének lehetőségeit,
- a kellékhasználat szabályszerűségeit, alapelveit,
- a jelmez figurateremtő jelentőségét,
- a realista–naturalista játékmód sajátosságait, eszközkészletét,
- az élményfelidézés (pl. belső képek, emlékek, mozdulatok) lehetőségeit, technikáit
- a színjáték hitelességét, személyességét, mélységét szolgáló módszereket (csendek, belső hang, belső monológ, mozdulatlan – „eszköztelen játék”, ellenpontoszó játék, elhallgatottat feltáró cselekvés),
- az elmélyítés technikáit (figurák előlétele, jelenet előzményei, feszítő körülmények, cselekvések, döntések következményei),
- szó és gesztus ellentmondásának jelentését és hatását,
- a drámai dialógus sajátosságait,

- az egyszerű státuszjátékokat.

Fejlessze a tanulók

- képességeit az érzetek felidézése terén,
- verbális kifejezőerejét,
- érzékenységét,
- toleranciáját,
- konfliktuskezelő képességét,
- megjelenítési képességét az összetett, ellentmondásos figurák és helyzetek ábrázolása során.

Ösztönözze a tanulókat

- önálló alkotásra egy előadás elkészítésének során,
- a diákszínház legfontosabb eseményeinek figyelemmel kísérésére,
- különböző műfajú színházi előadások megtekintésére,
- jelentős színházi alkotások megtekintésére felvételtől,
- az ismertebb színházi folyóiratok olvasására.

Tananyag

A típusfigurák egyéni vonásokkal való felruházása (egyénítése) a jellemábrázolás felé tett jelentős lépés: a tanév első szakaszában ezzel foglalkozunk – tudva azt, hogy az egyénített típus nem azonos a jellemmel. Az embert megmutatni változásai folyamatában, fejlődésében, a vágyaival és törekvéseivel, kinyilvánított akaratával és titkaival, érzelmeivel és gondolataival – mindez a színészi munka magaskolájához tartozik. Ezt az alapfokú művészeti képzés során csak elemeiben sajátíthatják el a tanulók.

A jellemábrázolás felé törekedve ismerik meg a realista–naturalista játékmód színészi eszközkészletét, és azokat az eljárásokat, amelyek segítségével elmélyíthetik, gazdagíthatják és árnyaltabbá tehetik az ábrázolást. Megtapasztalják a szöveg és a nem verbális jelek ellentmondásainak jelentését, az ebben rejlő kifejezőerőt, és képessé válhatnak összetett jelentés színjátékos megfogalmazására, annak megértésére. Ellentmondásos és szélsőséges érzelmeket követelő élethelyzetekben hitelességre törekedve tudnak megnyilvánulni. Megvizsgálják az emberi cselekedetek mozgatórugóit, a kommunikáció természetét, ezáltal gazdagodik önismeretük és emberismeretük.

- a típusfigurák egyénítése improvizációkban
- típusfigurák atipikus helyzetben

- egyéni jellemrajz–tanulmányok
- egyazon figura különféle helyzetekbe helyezésével
- jellem változását ábrázoló etűdsor
- etűdök a figura „háttérének” kidolgozására
- a realista–naturalista játékmód sajátosságai, eszközkészlete
- a drámai feszültség növelésének technikái
- egy drámai mű jelenetének kapcsán a lélektani háttér kidolgozása
- az élményfelidézés (pl. belső képek, emlékek, mozdulatok) lehetőségei, technikái
- a színjáték hitelességének feltételei, törvényszerűségei
- a színjáték hitelességét, személyességét, mélységét szolgáló módszerek (csendek, belső hang, belső monológ, mozdulatlan – „eszköztelen játék”)
- „belülről kifelé”: az érzetektől a kifejezésig
- „kívülről befelé”: a cselekvéstől az érzetelig, állapotig
- a kellékhasználat szabályszerűségei, alapelvei
- a kellékhasználat gyakorlatai
- etűdök kellékekkel
- a jelmez figurateremtő jelentősége
- színjáték jelmezben
- szó és gesztus ellentmondása a színészi kifejezésben
- a drámai dialógus természete
- emberi taktikák és stratégiák: páros vagy csoportos improvizációk egy cél elérésének különböző stratégiáira
- emberi taktikák és stratégiák: fórum–színház
- egyszerűbb státuszjátékok

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a kellékhasználatra épülő rögtönzések gyakorlatát,
- a jelmez figurateremtő jelentőségét,
- az élményfelidézés (pl. belső képek, emlékek, mozdulatok) lehetőségeit, technikáit

- a színjáték hitelességét, személyességét, mélységét szolgáló módszereket (csendek, belső hang, belső monológ, mozdulatlan – „eszköztelen játék”, ellenpontoszó játék, elhallgatottat feltáró cselekvés),
- a drámai feszültség növelésének technikáit,
- egy–egy jelenet lélektani háttérének jelentőségét,
- a realista–naturalista játékmód sajátosságait, eszközkészletét,
- a drámai dialógus sajátosságait.

Legyenek képesek

- egyszerűbb státuszjátékokat játszani,
- a rögtönzések visszaidézésére, újraformálására, csiszolására,
- önállóan, tanári instrukciók nélkül alkalmazni a sűrítés, drámai feszültség növelésének egyes technikáit,
- kelléket használva improvizálni,
- jelmezben improvizálni,
- hitelességre törekedve játszani,
- a színjáték hitelességét, személyességét, mélységét szolgáló módszerek valamelyikének alkalmazására,
- emberi taktikák és stratégiák jelentbe emelésére,
- típusfigurák elmélyítésére.

T/10. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a stilizáció eljárásait,
- szimbolikus ábrázolás eljárásait,
- a szerepépítést elősegítő egyes munkamódszereket, eljárásokat (pl. belső monológ, szereplők elő– és utóéletének megírása, emblematikus tárgy, gesztus),
- a szerep felépítésének nélkülözhetetlen feltételeit (pl. szereptudás, darabismeret, háttérismeretek),
- a jellemábrázolás legfontosabb követelményeit,
- a cselekvő elemzés alapjait,

- egy előadás stílárís egységének jelentőségét, a stílárís elmozdulásban rejlő kifejezőerőt
- a drámai alapanyag színrevitelének állomásait és ezek célját,
- egy előadás hatásdramaturgiájának alapvető tényezőit (pl. tempó, kontraszt, várakozás),
- a státuszok jelentőségét,
- a különböző státuszjeleket.

Fejlessze a tanulók

- közös célért, közösségben végzett tevékenységének lelki feltételeit,
- szimbolikus színpadi jelek alkotására és értelmezésére irányuló képességeit,
- szerepformálási képességeit,
- a jeleneteken átívelő folyamatos jelenlét képességét.

Ösztönözze a tanulókat

- rendszeres színházlátogatásra (ezen belül diákszínpadi előadások megtekintésére),
- a diákszínház és az alternatív színházi világ legfontosabb eseményeinek figyelemmel kísérésére,
- színházi irodalom és szaksajtó olvasására,
- az elsajátított színjátszói képességek, készségek, ismeretek közönség előtt történő bemutatására ,
- legalább egy – a tanultak elsajátítását segítő – színvonalas (élő) színházi előadás megtekintésére.

Tananyag

A záró évfolyamon a tanulókkal magasabb szinten ismétljük a továbbképző legfontosabb gyakorlatait, ezáltal tudatosítjuk bennük az általuk és velük bejárt utat, lehetőséget nyújtunk a színjátszói készségek, képességek és ismeretek szintetizálására. Új elem, hogy stilizációval, szimbolikus ábrázolással tudjanak összetettebb, ambivalensebb, egyetemesebb jelenségek kifejezésére kísérletet tenni. Ezáltal elmélyülnek a művészi ábrázolás, színházi jelentésképzés kérdéseiben.

A tanulók megismerkednek a státuszjátékok alapjaival és a bonyolultabb szerkezetű, hosszabb időt igénybe vevő improvizációkkal.

A tanév során készülő jelenetek, ezekből szerkesztett játék vagy előadás egyfajta szintézisre ad lehetőséget, ezzel együtt a képzés során megszerzett tudás alkalmazására: a következetes, igényes színházi alkotómunka megismerésére, annak megtapasztalására, hogy a színházi jelek rendszerében minden elemnek tudatos alkotói szándékot kell tükröznie. Ennek részeként a tanulók a színészi munka mellett kapjanak módot arra, hogy egy produkció létrehozásához szükséges más színházi tevékenységekben is (csoport szinten: az összes alapvető fontosságú színházi munkában) kipróbálhassák magukat.

Szabályjátékok

- ön- és társismereti játékok („helyem a csoportban”)
- összetettebb, nagyobb koncentrációt igénylő bizalomgyakorlatok
- fantáziát fejlesztő feladatok a szimbolikus kifejezés jegyében
- státuszjátékok alapjai, „sajátstátusz”-játékok, státuszok változtatása
- etűdök különböző stílusokban – stílusgyakorlatok
- a szerepek, a kontextus, az atmoszféra tartása hosszú improvizációkban
- hosszú improvizációk a stílus, a státusz, a színpadi kapcsolat tartásával, illetve ezek tudatos váltásával
- a színész játéka – amikor a mozgásé, a gesztusé a főszerep
- gesztikus tartalmak a szimbolikus kifejezés érdekében)
- a vokális kifejező eszközök színpadi használata
- etűdök zenei motívumok alapján
- a különböző auditív színházi eszközök alkalmazása (pl. emberi és zenei hang, zörej)
- a szöveg, mint a stilizáció kiindulópontja (asszociációkeltő alpanyag)
- a szöveg, mint vokális alkotás alapja

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a drámai alpanyag színrevitelének állomásait és ezek célját,
- a cselekvő elemzés alapjait,
- egy előadás stiláris egységének jelentőségét, a stiláris elmozdulásban rejlő kifejezőerőt,
- a szimbolikus ábrázolás és a stilizáció gyakorlati jelentőségét, hatását,
- a szerepépítést elősegítő egyes munkamódszereket, eljárásokat (pl. belső monológ, szereplők elő- és utóéletének megírása, emblematikus tárgy, gesztus) illetve feltételeket (szereptudás, darabismeret, háttérismeretek),

- a státusz jelentőségét,
- a különböző státuszjeleket,
- egy előadás hatásdramaturgiájának alapvető tényezőit (pl. tempó, kontraszt, várakozás)
- a stilizáció és a szimbolikus ábrázolás színpadi lehetőségeit,

Legyenek képesek

- a megszerzett készségek alkalmazására a kifejezés érdekében,
- a kifejezés érdekében az „eszköztelen” színpadi létezésről az expresszív játékmódig tartó skálán különböző megnyilvánulásokra,
- több jeleneten áthúzódó szerepív ábrázolására,
- különböző státuszú figurák megformálására,
- jeleneten belül státuszt módosítani,
- jellemfejlődés alapszintű bemutatására,
- társaikkal kisebb csoportokban önálló jelenetalkotási munkára,
- az improvizáció stiláris egységének megőrzésére, a stiláris váltás tudatos használatára,
- ötleteiket az éppen készülő jelenethez, illetve a színre állított produkcióhoz, a színre állítás folyamatához igazítani.

11.5.5. Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

A tanulók ismerjék

- a leggyakoribb drámai/színházi konvenciókat, azok alkalmazását,
- a legfontosabb kortárs és/vagy történeti színházi stílusokat, színházi műfajokat,
- egy jelenet indításának, zárásának, fordulatainak, feszültségének, tétjének gyakorlati jelentőségét és hatását,
- a színházi alkotófolyamatot, illetve az együttjátszást szolgáló cselekvésformákat, technikákat,
- a szerepépítés legfontosabb módszereit, a színészi játék alapvető iskoláit,
- a színészi alkotómunka fázisait, főbb összetevőit.

Legyenek képesek

- koncentráltan, társaira figyelve, velük együttműködve részt venni tréningeken, próbamunkában, előadásokon,

- a színhátékot, mint kommunikációs formát használni az önkifejezésre, a valóság tanulmányozására,
- színházi improvizációra,
- az improvizációk elemzésére, értékelésére,
- egyes színészi technikák tudatos alkalmazására,
- karakterábrázolásra mozgásos, nyelvi, beszédtechnikai eszközökkel,
- alkattól, képességektől függően különféle szerepek megformálására,
- rendezői instrukciók mentén végzett munkára,
- drámai szövegek értő, színházi megközelítésű olvasására.

11.5.6. Mozgás és tánc tantárgy, tanyag, követelmény az alapfokú évfolyamokon

A tantárgy célja a tanulók testtudatának kialakítása és fejlesztése, a mozgással történő önkifejezés fejlesztése, a testbeszéd, mint nyelv tanulmányozása, az alapvető mozgástechnikai elemek megismertetése és elsajátíttatása. A folyamatos fejlesztés eredményeképpen a tanulók legyenek képesek színházi helyzetekben megvalósuló, mozgásra, táncra épülő feladatok ellátására.

A tantárgy feladata elérni, hogy a tanulók megtapasztalhassák egyéni vagy csoportos mozgásokra, illetve táncra épülő gyakorlatok elvégzésével fizikai jelenlétük lehetőségeit, a mozgásban fellelhető szabadságérzetet, a test alkalmassá tételét különböző érzelmi állapotok és helyzetek megjelenítésére.

Alapfokú évfolyamok

A/1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a mozdulat indításának, megállításának lehetőségeit,
- a futásos és térérzékelő gyakorlatok és játékok típusait,
- a verseny-, illetve körjátékok különböző fajtáit.

Fejlessze a tanulók

- mozgásintenzitását,
- mozgáskoordinációját,
- koncentrációját.

Ösztönözze a tanulókat

- önmaguk testének megismerésére,
- a különböző típusú feladatok pontos végrehajtására,
- a mozgás örömeinek megtapasztalására,
- a kis- és nagyobb csoportban végzett játékokban való részvételre,
- a játékokban rejlő kreativitás kibontására.

Tananyag

Indítás–megállítás gyakorlatok

- az indítás és megállítás különböző tempóban, helyzetben, magasságban történő gyakorlása versenyjátékok, illetve szituációs játékok segítségével (pl. tapsos fogó, csendkirály típusú játékok, a kettős körben történő páros fogók)

Versenyjátékok, különböző típusú fogó játékok

- nehezített fogó és üldözéses játékok, gyermekjátékok nehezített változatai (térbeli, szabálybeli átalakítással) a megfelelő intenzitású jelenlét megteremtésére

Speciális futásos és kikerülékes gyakorlatok

- hosszabb távú, ritmus és irányváltásos futások, erdő (álló társak között) és testrészvezetéses (pl. egyik, majd másik kar, mellkas, fej) futások

Egyensúly játékok

- toló és húzó mozdulatok játékos formában (pl. „bogozó”, sószsákokot cipelő, Gólya viszi...), ilyen játékhelyzeteket tartalmazó gyakorlatok

Népi játék, tánc

- körjátékok, ügyességi játékok: különböző fogócskák (terpesz-, fészek-, láncfogók), ritmusjátékok (egyenletes lüktetés erősítése, tempótartási gyakorlatok), egyszerű ugrásgyakorlatok ugrós zenére, különböző támaszhelyzetekben

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a versenyjátékok szabályrendszerét.
- a gyakorlatok megértéséhez szükséges szakszavakat.

Legyenek képesek

- a megismert játékok szabályszerű elvégzésére,
- csoportos feladatokban való részvételre,
- az egyensúlyra és irányváltásra épülő feladatok pontos elvégzésére.

A/2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a bemelegítéshez szükséges játékformákat,
- a dinamikus elmozdulásban rejlő lehetőségeket,
- a gyakorlatok egymásra épülésének lehetőségeit,
- népi játékok, illetve lánc- és körjátékok egyes fajtáit, az ugrós táncok alaptechnikáit.

Fejlessze a tanulók

- mozgáskoordinációs készségét,
- koncentrációs készségét,
- fizikai képességeit-kondícióját, rugalmasságát,

Ösztönözze a tanulókat

- a csoportos feladatokban való koncentrált részvételre,
- a különböző típusú feladatok pontos végrehajtására,
- partnerekkel való együttműködésre,
- kis csoportokban történő tevékenységre,
- a kreatív képességek kibontakoztatására,
- a közös játék örömeinek megtapasztalására, felismerésére, tudatosítására.

Tananyag

Bemelegítő játékok

- összekapaszkodó, egymás elérésére törekvő, érintés elől elhúzódó, a gimnasztika gyakorlatait játékos szituációba tevő gyakorlatok

Futásos gyakorlatok

- a bemelegítés szempontjából meghatározó gyakorlatok szituációs formában, különböző tempójú, karakterű és funkciójú futástípusok használatával

Egyensúly- és vezetékes gyakorlatok

- egyensúlygyakorlatok támasz- és fogásos helyzetekben, vezetékes gyakorlatok kéz, fej, valamint fogásváltásos irányítással

Népi játék, tánc

- utánzó (pl. állatutánzó) játékok, párválasztó-játékok, népi gyermekjátékok, lánc és körformák a táncban; ugrós táncok alaptechnikái; csoportosan a közösségi táncélmény megszerzése (pl. ugrós táncok alapmotívumaival, cifrák, lengetők)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a csoportos futás-, egyensúly- és bizalomgyakorlatok szabályait.
- a népi gyermekjátékok menetét.

Legyenek képesek

- a megismert játékok szabályszerű elvégzésére,
- a dinamikus, irányváltásos feladatokban való részvételre,
- az egyensúly gyakorlatok koordinált elvégzésére.

A/3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a talajfogás különböző módozatait,
- a bizalomgyakorlatokban való részvétel szabályait és lehetőségeit,

- a testközéppont használatának, a mozgás azon keresztül való vezetésének lehetőségeit,
- a gyakorlatok egymásra épülésének különböző lehetőségeit,
- ugrós táncok motívumfűzéseinek lehetőségeit.

Fejlessze

- a tanulók biztonságát a talajfogás, eséstechnika, illetve a négy végtag egyenlő értékű használatát kívánó gyakorlatok végzése során.

Ösztönözze a tanulókat

- a csoportos feladatokban való koncentrált részvételre,
- a különböző típusú feladatok pontos végrehajtására,
- a mozgásból fakadó élmény megtapasztalására.

Tananyag

Bemelegítő játékok

- a gimnasztika életkornak megfelelő gyakorlatait játékos szituációba tevő gyakorlatok

Futásos gyakorlatok

- szituációs formában különböző tempójú, karakterű és funkciójú futástípusok használatával; testrészevezetéses futások, páros fogó, vezetőt követő, ún. kigyózó futás

Állatmozgások, középmagasságú mozgások

- különböző mozgáskarakterek elsajátítása, illetve ezeken keresztül a négy végtag egyenrangú, a testközéppont által vezérelt, koordinált használata; majom- és macskakarakterű mozgáselemek elsajátítása

Bizalomgyakorlatok

- egymás és önmaguk elfogadását célzó, dőléses, billenéses, haladásos helyzetekben történő gyakorlatok, partner–felismeréses játékok csukott szemmel

Mozgássorok, motívumsorok felépítése

- állatmozgások, középmagasságú mozgáselemek motívumainak sorba fűzése, elemsorrá fejlesztése

Tánc

- térbeli elmozdulás lehetőségei ugrós motívumokkal
- ugrós táncok motívumfűzései: szólóban, párban

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult gyakorlatok technikai elemeit és egymásra épülésük lehetőségeit,
- a tanult néptánc alaptechnikák elemeit és fűzésük lehetőségeit.

Legyenek képesek

- a mozgástechnikai elemek harmonikus elvégzésére,
- a magasság szintek rugalmas váltására,
- az állatmozgások koordinált végrehajtására,
- a táncelemek stílusos reprodukálására.

A/4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a térbeli elmozdulás horizontális és vertikális irányú lehetőségeit,
- a mozdulat lassításának technikai összetevőit,
- a kórusmozgásban való részvétel lehetőségeit,
- a párválasztó játékokat, illetve a páros és ugrós–legényes táncok alapelemeit, technikáját.

Fejlessze a tanulókat

- térérzékelését,
- egyensúlyérzetét és koordinációs képességét,
- mozgásmemóriáját.

Ösztönözzé a tanulókat

- a részletgazdag mozgástechnikai munka elvégzésére,
- a különböző típusú feladatok pontos végrehajtására,
- egyéni és csoportos munkában való részvételre,
- a mozgásból fakadó élmény megtapasztalására.

Tananyag

Tér- és helyzetérzékítő gyakorlatok

- A térirányok, a színpadi tér felosztásának ismerete, „üres” tér kitöltésének, a tér mindhárom dimenziójában való elmozdulás képességének megteremtése, csukott szemes és az ún. Vezetékes gyakorlatokon keresztül a tér érzetének, érzékelésének fejlesztése

Egyensúly- és lassított mozgás-gyakorlatok

- Az egyensúlyérzék fejlesztése, a lassú, súlyáthelyezéssel mozgások billenés nélküli vezetése, páros, csoportos gyakorlatokban a súlyáthelyezés, súlyfelvétel, s a különböző támaszhelyzetek gördülékeny megoldása, a súly és erőegyensúly megteremtése

Kórusmozgások

- Csoportos gyakorlatban különböző mozdulatok, mozgáselemek, tánc és/vagy mozgáskombinációk szinkronban történő elvégzése, a közös elmozdulások közben a helyes irányok, a mozgáskarakter és ritmus megtartása, az egységes mozgásképző kialakítása

Tánc

- táncba hívó játékok (pl. hajlikázó)
- párválasztó játékok
- páros táncok
- ugrós-legényes táncok

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult feladatok technikai összetevőit,
- az érintett feladatok szakkifejezéseit,
- az ugrós-legényes táncok alapjait.

Legyenek képesek

- a tánc- és mozgástechnikai elemek figyelemvezetési pontok mentén történő elvégzésére,
- az egyéni és csoportos térbeli elmozdulásban rejlő lehetőségek alkalmazására,
- különböző típusú tánc- és mozgástechnikai feladatok stílusos bemutatására.

A/5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a test egyes részeinek függetlenített mozgásából adódó lehetőségeket,
- a bizalomgyakorlatokban rejlő technikai lehetőségeket ,
- a karaktermozgás kialakításának és működtetésének technikai alapelemeit,
- ritmusképletek mozgásban történő alkalmazásának lehetőségeit,
- az eszközös táncok technikai felépítését,
- a hétköznapi mozgásformák pontosításának, motívumsorba rendezésének lehetőségeit.

Fejlessze a tanulók

- mozgástechnikai és ritmikai képességét,
- mozgásának intenzitását és dinamikáját,
- mozgásmemóriáját.

Ösztönözze a tanulókat

- a részletgazdag mozgástechnikai munka elvégzésére,
- a különböző típusú feladatok pontos végrehajtására,
- egyéni és csoportos munkában való részvételre,
- a mozgásból fakadó dinamikai és ritmikai lehetőségek megtapasztalására.

Tananyag

Analitika, izoláció

- a test részeinek elkülönítéssel mozgatása, egymástól való függetlenítése, a feszítés és lazítás lebontása kisebb „egységekre”

Bizalomgyakorlatok

- partner talajra kísérése dőléses, billentéssel helyzetből
- talajra kíséréssel elemek gyakorlatsorba fűzése

Lépés- és járásgyakorlatok

- karakterformák keresése járásgyakorlatokon keresztül
- a gerinc mozgatása törzshullám-gyakorlatokon keresztül
- láb- és kar-gyakorlatok plasztikus lehetőségeinek kibontása

Ritmika

- alapfokú ritmusgyakorlatok
- ritmusgyakorlatok lépésanyagban és tapssal

- többszólamúság a ritmusban
- adott mozgásanyag ritmizálása, motívumépítés megadott ritmusképletre

Tánc

- eszközzel járt táncok (pl. bot, üveg, seprő, párna, kendő, kalap)
- páros táncviszony, szoros összekapaszkodás (pl. a csárdás alaptechnikáival)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult gyakorlatok technikai tulajdonságait,
- az érintett feladatok szakkifejezéseit, irányelveit,
- az eszközös és páros táncok technikai alapjait.

Legyenek képesek

- a tánc– és mozgástechnikai elemek ritmikailag és dinamikailag pontosított elvégzésére,
- karaktermozgások elvégzésére,
- egyszerű mozgáselemek, technikai gyakorlatok pontosítására, s motívumsorba rendezésére.

A/6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a gyakorlatfűzések megtervezésének szabályait, és szerepét a színházi munkában,
- a színpadi mozgások gyakrabban használt elemeit, technikai jellemzőiket,
- a nehezített körülmények között végzett bizalomgyakorlatok biztonságos végzésének feltételeit,
- a párban végzett tánchelyzetek esetén az egymásra hatás, valamint a megfelelő tónus megteremtésének technikai összetevőit.

Fejlessze a tanulók

- bátorságát és akaraterejét,
- mozgásának precizitását, részletgazdagságát,

- koncentrációját az egyénileg, illetve páros, csoportos helyzetekben végzett gyakorlatokban.

Ösztönözze a tanulókat

- részletgazdag mozgástechnikai munka végzésére,
- különböző típusú technikai feladatok pontos végrehajtására,
- egyéni és partnerrel történő munkában való részvételre,
- mozgásgyakorlatokban rejlő lehetőségek kreatív kibontására.

Tananyag

Gyakorlattervezés

- Különböző típusú gimnasztikus és egyéb bemelegítő gyakorlatok gyakorlatsorrá fűzése, a színházi feladatnak megfelelő bemelegítő mozgássor megtervezése és elvégzése

Bizalomgyakorlatok

- A korábbi gyakorlatkör továbbfejlesztése nehezebb, nagyobb koncentrációt és fizikai aktivitást követelő feladatokkal (zuhanásos helyzetek, illetve tempóból történő változatok)

Technikai előkészítés (a tánc- és mozgásszínházi táncokhoz)

- talaj – és egyensúlygyakorlatok, támasz- és gördülés elemek páros helyzetekben
- Lépés és forgásgyakorlatok, tánceanalitika

Tánc

- kollektív táncformák (pl. moldvai táncokon keresztül), ahol a dallamorientált zenei illeszkedés és a csoporttáncolás adta lehetőségek érvényesülnek)
- a testen megjelenő többszólamúság (pl. kéz, láb mozgásának különválasztása)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult fizikai gyakorlatok végrehajtásának technikai, elméleti szempontjait,
- az érintett feladatok szakkifejezéseit, irányelveit,
- kollektív táncformák technikai alapjait.

Legyenek képesek

- különböző karakterű gyakorlatsorok memorizálására és koncentrált végrehajtására.
- attraktív mozgástechnikai feladatok biztonságos és kellően pontosított bemutatására.

- partnerrel végzett tánctechnikai feladatok kellő figyelemmel és érzékenységgel történő elvégzésére.

11.5.7. Követelmények mozgás és tánc tantárgyból az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanulók ismerjék

- a feldolgozott mozgásgyakorlatok és táncok jellemzőit, típusait, az alapvető mozgásművészeti szakkifejezéseket (pl. ritmus, dinamika).

Legyenek képesek

- a mozgásgyakorlatok és/vagy táncok egyéni és csoportos koncentrált és pontos elvégzésére,
- a gyakorolt és rögzített mozgássorok, koreográfiák bemutatására, előadására
- az adott színházi helyzetnek megfelelő mozgásszínházi eszközök megválasztására,
- karakterábrázolásra a mozgás és tánc eszközeivel.

11.5.8. Mozgás és tánc tantárgy a továbbképző évfolyamokon

T/7. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a pantomim technikai elemeinek elsajátíttatásán keresztül a karaktermozgások, az izolált végtagmozgatás, illetve mozgatott testrész figyelemvezető képességének attribútumait,
- a karaktermozgás kialakításának és működtetésének technikai alapelemeit,
- a hétköznapi mozgásformák pontosításának, motívumsorba rendezésének lehetőségeit.

Fejlessze a tanulók

- izolációs képességét, testtudatát,
- jelenlétét tánc- és mozgástechnikai helyzetekben,

- mozgásmemóriáját.

Ösztönözze a tanulókat

- a részletgazdag mozgástechnikai munka elvégzésére,
- a különböző típusú feladatok pontos végrehajtására,
- elmélyült, részletgazdag tánc- és mozgásfeladatok elvégzésére, elemzésére,
- az összetett mozgásformák egymásra épülő gyakorlatokon keresztül történő elsajátítására.

Tananyag

Eséstechnika, előkészítő akrobatikus gyakorlatok

- gurulás előre-hátra, támasz- és billenésgyakorlatok, kéz- és fejállás, kézen átfordulás oldalra, illetve ezek gimnasztikus előkészítése; talajfogás csúsztatással, eséstechnika előkészítés leforgásos, féltérdre érkezéses, kigördüléses módon

Színházi akrobatika

- esés és zuhanás, pofon, ütések, színházi verekedés, tárgyhasználat

Pantomim alapgyakorlatok

- a pantomim testtechnikája, különös tekintettel az erőgyakorlatokra (húzás, tolás, emelés), illetve az előkészítésben szereplő izolációra, feszítés-technikára és járásgyakorlatokra

Jelenlét-gyakorlatok

- a koncentráció mozgó testre (testrészre) való irányításának fejlesztése, erősítése a néző irányított figyelmének megragadása érdekében

Tánc

- nemi identitást erősítő táncformák (lánytáncok, pl. karikázók; férfítáncok, pl. legényesek)
- a keringő alaplépéseinek, tánctechnikájának elsajátítása

Alapfokú mozgástervezési gyakorlat

- egyszerű mozgáshelyzetek tervezése és rögzítése, a tempó, dinamika pontosítása, a gyakorlat szituációba helyezése, illetve bővítése motívumsorrá; hétköznapi mozgáshelyzetek pontosítása, motívumsorrá tervezése

Karaktermozgások

- a mozdulat szélesítésén, torzításán keresztül megközelített karakterizálás motívumok egymásután illesztésével, a szélsőségesen „fogalmazott” gesztusok belső ritmizálásával, az egymásból nem következő elemek találkoztatásakor kialakuló sajátos stílus megteremtésével

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult gyakorlatok technikai tulajdonságait,
- az érintett feladatok szakkifejezéseit, irányelveit,
- a tanult táncformák technikai alapjait.

Legyenek képesek

- a pantomim, illetve hétköznapi mozgások elemeinek ritmikailag és dinamikailag pontosított, jelenléttel bíró, koncentrált elvégzésére,
- tánctechnikai elemek helyes elvégzésére,
- karaktermozgások elvégzésére,
- egyszerű mozgáselemek pontosítására, s motívumsorba rendezésére.

T/8. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- különböző tánc típusok és mozgásszínházi táncok alapelemeit, ezek szabályrendszerét,
- a zene és a mozgás viszonyát, működésük, belső szerkezetük azonosságait és különbözőségeit,
- rövidebb lélegzetű mozgásetűd összeállításának lehetőségeit.

Fejlessze a tanulók

- képességét az elmélyült, koncentrált munkára, különböző mozgáshelyzetekben, az alkotó folyamatban,
- színházi jelenlétét tánc- és mozgástechnikai helyzetekben,
- mozgásmemóriáját.

Ösztönözze a tanulókat

- a részletgazdag mozgástechnikai munka elvégzésére,
- a különböző típusú feladatok pontos végrehajtására,
- önálló, a mozgás elemző, részletező végrehajtásából adódó gondolkodásra, a feladattal szembeni szándék megszületésére, kialakulására,
- improvizatív és rögzített tánc- és mozgásszínházi alkotó folyamatokban való részvételre.

Tananyag

Kontakt tánc előkészítés

- alapgyakorlatok talajon, egyensúlyi- és támaszhelyzetek párban, illetve tárgyhasználatlaltal, partnervezetéses gyakorlatok ellentartással, talajra kísérés súly elvezetéssel; alapfokú kontakt tánc- és mozgásszínházi technikák elsajátítása

Emelések

- statikus és lendületből történő emelések az egyszerűbb emeléstechnikák felhasználásával, futólagos emelések lendület elvezetéssel

Zenés improvizáció

- improvizáció megadott mozgástechnikai eszköztár, illetve szabad intuíció alapján, különböző stílusú és karakterű zenékre; rögzített mozgásanyag, motívumsor alkalmazása több, egymástól erősen eltérő zenemű felhasználásával

Rögzített improvizációra épülő mozgásetűd

- az előzőleg tánc- és/vagy mozgástechnikai szempontból, előkészített, szituációkra, jelenetekre bontott alapanyag improvizatív feldolgozása és rögzítése, majd előadásá szerkesztése

Tánc

- a reneszánsz táncgyományokat hordozó forgató alapú páros táncfajták elemei, különös figyelemmel a tartás-ellentartás technikájára (pl. mezőségi páros táncok)
- a tangó alaplépéseinek, forgástechnikájának elsajátítása

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult technikák működésének elemeit és tulajdonságait,
- az érintett feladatok szakkifejezéseit, irányelveit,
- a tanult táncformák technikai alapjait.

Legyenek képesek

- különböző tánc típusok és mozgásszínházi folyamatok ritmikailag és dinamikailag pontosított, jelenléttel bíró, koncentrált elvégzésére
- eltérő karakterű zenei motívumok atmoszférájának, ritmikai és dinamikai világának megfelelő mozgás- és tánc elemek alkalmazására

T/9. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a mozgás- és táncszínház időkezelésének lehetőségeit, a pillanat kiemelésére, elmélyítésére irányuló megoldások technikai összetevőit,
- a maszk jelentését és jelentőségét a mozgásszínházi munkában.

Fejlessze a tanulók

- képességét az elmélyült, koncentrált munkára, a lassú színházi, s a maszkos technikákat alkalmazó munkában,
- jelenlétét tánc- és mozgástechnikai helyzetekben,
- kreativitását a tánc- és mozgásszínház terén.

Ösztönözze a tanulókat

- a részletgazdag tánc- és mozgásszínházi munka elvégzésére,
- a különböző típusú tánc- és mozgásszínházi helyzetek intenzív, erőteljes jelenléttel bíró megjelenítésére,
- a színházi értékű tánc- és mozgásszínházi tevékenységben való részvételre.

Tananyag

Szimbolikus pantomim mozgások

- lebegés, repülés, úszás, a talajtól való elszakadás mozgásai, s ezek szimbolikus megjelenítési formája

Lassított mozgás – lassú színház

- a folyamatok sűrítésén, motívumtöredékek kiemelésén alapuló, a mozdulatok billenés nélküli, súlyáthelyezéssel vezetése vonatkozó gyakorlatok

Maszkos gyakorlatok

- az arc mimikájának „maszkos” lehetőségeitől a festett maszkon át a kultikus maszkok használatáig terjedő lehetőségek megtapasztalása; a test idomulása a maszkos játékban, a maszk formáló, irányító ereje a mozdulatokban

Improvizáció és mozgástervezés

- adott szituációra, esetleg technikai eszköztárra tervezett gyakorlat, amely rövid motívumokra, sűrű, pontosan „fogalmazott” mozdulatokra épül
- az improvizáció elemeinek rögzítése motívumsorokká
- rögzített motívumsorok ritmikai és szerkezeti tagolása

Tánc

- párban járt táncok, forgató alaptéchnikák felhasználásával történő improvizációs gyakorlatok

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult mozgás rendszerek működésének jellegzetességeit és alapelveit,
- az érintett területek szakkifejezéseit, tematikáját.

Legyenek képesek

- különböző tánc- és mozgásszínházi folyamatok pontosított, jelenléttel bíró, koncentrált elvégzésére,
- a mozgás világában jelentkező időkezelési lehetőségek használatára és értelmezésére,
- a tanult táncformák technikai alapjainak alkalmazására.

T/10. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a mozgás színházi értékű megjelenítő képességének lehetőségeit a gesztusok pontosítása, értelmezése, s érzeteinek működtetése révén,
- a mozgásszínházi előadás létrehozásának dramaturgiai, formai és szerkesztési elveit, a technikai környezet meghatározása mellett.

Fejlessze a tanulók

- képességét a belső állapotok és viszonyok megjelenítése terén,
- jelenlétét tánc- és mozgásszínházi helyzetekben,
- színészi képességeit a mozgásszínházi, s általában a nonverbális munkában.

Ösztönözze a tanulókat

- a részletgazdag tánc– és mozgásszínházi munka elvégzésére,
- a különböző típusú tánc– és mozgásszínházi helyzetek intenzív, erőteljes jelenléttel bíró megjelenítésére,
- mozgásszínházi előadás elkészítésében, s annak bemutatásában való alkotó részvételre.

Tananyag

Rövid lélegzetű, motívumokra épülő táncanyag tervezése

- egyénileg megalkotott és bemutatott, tömör fogalmazású motívumok felhasználásával készített koreográfia, gesztus értékű mozdulatokban megjelenő koreográfia

Mozgásszínházi előadás

- egy adott, mozgásszínházi szempontból elemzett, szerkezetileg, formailag, eszközeit tekintve előkészített alpanyag adaptációjának elkészítése csoportos formában

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult mozgás rendszerek működésének jellegzetességeit és alapelveit,
- az érintett területek szakkifejezéseit, tematikáját,
- a mozgás és tánc világának helyét és lehetőségeit a színházi munkában, a színházi típusú alkotófolyamatokban.

Legyenek képesek

- a tánc– és mozgásszínházi működés mozgástechnikai, mozgástervezési és szerkesztési elemeinek alkalmazására és igényes működtetésére,
- színházi jelenetek, adott szituációk, illetve valamely tematika mentén indított improvizáció színházi értékű megjelenítésére, ill. elvégzésére a test nyelvén, a korábban tanult technikák szabad alkalmazása, minőségi működtetése révén.

11.5.9. Követelmények mozgás és tánc tantárgyból a továbbképző évfolyamok elvégzése után

A tanulók ismerjék

- a mozgástréning szerepét a megfelelő próbaállapot elérésében,
- a mozgás, tánc és a pantomim szerepét a színházi munkában,
- néhány néptánc, történeti és kortárs tánc–, valamint mozgásszínházi stílust,
- a tánc– és mozgásszínházi előadás elemzésének néhány szempontjait,
- a mozgásszínészi alkotómunka főbb összetevőit, fázisait és menetét.

Legyenek képesek

- egy adott színházi feladatnak megfelelő mozgástréning, mozgássor, tánc vagy koreográfia előadására, bemutatására, esetleg összeállítására,
- a különböző tánc– és mozgásszínházi technikák tudatos alkalmazására,
- a pantomim testtechnikájának és karakterábrázolásának egyszerű alkalmazására,
- színészi jelenlét felmutatására mozgásszínészi játékban,
- tánc– és mozgásszínházi előadások elemzésére és értékelésére,
- rendezői instrukció követésére, az adott szituáció mozgásban történő megoldására.

11.5.10. Beszéd és vers tantárgy az alapfokú évfolyamokon

A beszéd és vers tantárgy tanításának célja, hogy hozzásegítse a tanulókat beszédük oldottá, természetessé válásához és maradásához, dramatikus és színpadi munkájukban egyaránt – az adottságaiknak és a képességeiknek megfelelő szinten – könnyen érthetővé és élvezhetővé fejlesztéséhez. A tantárgy ugyanakkor keltse fel az érdeklődést a tudatos beszédművelés, valamint a vers– és prózamondás, mint önálló pódiumi műfaj iránt.

A tantárgy feladata, hogy a tanulók a különböző képességfejlesztő gyakorlatokon, játékos feladatokon, szövegelemzéseken és memoriterekén keresztül váljanak képessé a magyar nyelv magas szintű, tudatos használatára, az irodalmi műalkotások értő befogadására és értelmezésére, jussanak el a lírai és prózai szövegek interpretálásának magas színvonaláig. A tantárggyal való ismerkedés során erősödjön befogadói és előadói attitűdjük, váljanak képessé a verskultúra ápolására.

Alapfokú évfolyamok

A/1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a beszéd folyamat eseményeit (légzés, hangadás, kiejtés),
- a vers zenei–ritmikai jellemzőit.

Fejlessze a tanulók

- hallási figyelmét,
- megfigyelőképességét,
- ritmusérzékét,
- a csoportos munkára való készségét.

Ösztönözze a tanulókat

- képességeik megismerésére,
- megfigyeléseik megfogalmazására,
- versolvasásra, fantáziájuk, asszociációs képességeik felszabadítására,
- csoportos versjátékokra.

Tananyag

Lazítógyakorlat

- lazítás–feszítés

Légzőgyakorlat

- a légutak és a légzés folyamatának megfigyelése,
- légzőgyakorlatok hangokkal,
- szabályozott légzés egyszerű szólamokkal, mondókákkal,
- fúvójátékok folyamatosan, szaggatottan, lágyan, erősen,

Hanggyakorlatok

- játékos hangutánzás (állatok, gépek, tárgyak) magassági és dinamikai váltásokkal)

Hallásgyakorlat

- egymás hangjának felismerése,

- a környezet hangjainak megfigyelése.

Artikulációs gyakorlatok

- beszédmozgás–ügyesítés szavakkal, szólamokkal, nyelvtörő mondókákkal,
- szájról olvasás – hangok.

Ritmus– és tempógyakorlatok

- versek ütemezése tapssal, járással, ütőhangszerekkel,
- kis vers–zenei kompozíciók készítése közmondásokból, ritmikus szólásokból.

Hangsúlygyakorlat

- a szóhangsúly,
- szövegek memoriterként való rögzítése,
- a közös szövegtanulás (mondókák, ritmikus gyermekversek, párbeszédű versek).

Követelmények

A tanulók ismerjék

- az egyszerű mozgásügyesítő gyakorlatokat,
- artikulációs és ritmusgyakorlatokat,
- az általában érvényes hangsúly–szabályokat,

Legyenek képesek

- figyelmüket a saját beszédükre irányítani,
- a szöveg zenei–ritmikai elemeinek kiemelésére,
- csoportos ritmusjátékokra,
- csoportban történő vers–előadásra.

A/2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a célszerű beszédleghzés folyamatát és egyszerű gyakorlatait,
- a hétköznapi beszéd stílussteremtő erejét,
- a vershelyzetek felismerésének lehetőségeit,
- az egyszerűbb képek, hangulatok kibontásának lehetőségeit,
- a mimika és a testbeszéd szerepének jelentőségét.

Fejlessze a tanulók

- hangszínnel való bánásának képességét,
- szabad asszociációs készségét,
- hanggal történő karakterábrázoló képességét.

Ösztönözze a tanulókat

- a saját és mások beszédének megfigyelésére,
- különböző hangulatú szövegekkel való munkára,
- kifejezőeszközök bővítésére.

Tananyag

Légzőgyakorlatok

- légzéstípusok ismertetése, megfigyelése
- a célszerű beszédlégzés folyamatának ismertetése és egyszerű gyakorlatai

Hanggyakorlatok

- hangkitaláló játékok (pl. állatok, mesefigurák, tárgyak elképzelt beszéde)
- személyek és hangulatok megszólaltatása (hangszín-játék)
- a természetes alaphang gyakorlatai mindennapi szólamokkal, verssorokkal

Artikulációs gyakorlatok

- ajak és áll gyakorlatok
- a magánhangzók gyakorlatai
- a szóvégejtés játékos gyakorlatai

Ritmus és tempógyakorlatok

- versek, mondókák ütemezése kötött mozgással
- versek, mondókák lassuló és gyorsuló tempóban egyaránt, hangerőváltásokkal

Hangsúlygyakorlatok

- az állítás (kijelentés) hangsúlya
- ereszkedő beszéddallam
- számnevek, évszámok hangsúlya
- a név hangsúlyai
- a név a cím, és a szöveg kapcsolata szöveggel való munkák
- játék a szöveggel (ismert gyerekdalokkal, versekkel)
- képek felismerése, szétválasztása, saját szavakkal történő leírása

- a hangulatváltó–pontok tudatosítása
- hangkulissza készítése szabad asszociációkkal
- mozgás–improvizáció a szövegre (szöveg nélkül)
- szöveg és mozgás összekapcsolása

Szövegek memoriterként való rögzítése

- rövidebb szövegek kiválasztása, bemutatása a gyerekirodalom klasszikusaitól,– az egyéni választások szabadságával

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a természetes és a szerep–beszédhang jellemzőit,
- a vers képekre tagolásának módjait az artikuláció ritmus– és tempóformáló szerepét.

Legyenek képesek

- légzésük egyszerű szabályozására,
- különféle hangszínekkel karakterek és hangulatok megjelenítésére,
- egyszerűbb költői képek felismerésére és kibontására,
- a szövegek tartalmának kifejtésére,
- a szöveg memoriterként való rögzítésére.

A/3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a természetes beszédhang tulajdonságait,
- a hétköznapi beszéd stílussteremtő erejét,
- a saját középhang megtalálásának módjait,
- a meseszövés alapvetéseit,
- a mesék, verses mesék, kisprózák illetve a prózaversek előadói különbségeit.

Fejlessze a tanulók

- koncentrációs képességét,
- artikulációs ügyességét és pontosságát,
- a belső képek előhívását,
- a történetmeséléshez szükséges készségeket.

Ösztönözze a tanulókat

- az otthoni gyakorlásra,
- saját élményeik szabatos megfogalmazására,
- mese és novella olvasására,
- eredményeik bemutatására,
- mesélésre, nagy mesemondó egyéniségek lemezeinek vagy előadásainak meghallgatására.

Tananyag

Légzőgyakorlatok

- kapacitásnövelő légzőgyakorlatok zaj és látvány (vállemelés) nélkül
- légzésszabályozó gyakorlatok

Hanggyakorlatok

- a mellkasi rezonancia megerősítése
- mondókák mellhangon és fejhangon
- a közép hangsáv felismertetése
- hangelőrehozó gyakorlatok

Artikulációs gyakorlatok

- a zárhangok gyakorlatai, kettőzésük technikája
- a hosszú magánhangzók ejtésének gyakorlatai
- szájról olvasás (ismert verssorok, mondókák)

Ritmusgyakorlatok

- ütemezés kitalált mozgással
- időmérték – ütemhangsúly (támaszkodni a ritmusra, ellene dolgozni...)
- ritmus a prózában
- a tagolás módozatai

Hangsúly-gyakorlatok

- a kérdés hangsúlya és hanglejtése kérdőszóval és anélkül

- közbevetések
- a mesélő és a beszélő elkülönítése
- értelmi és érzelmi hangsúlyok
- felkiáltások, óhajtások, jelző és jelzett szó kapcsolata

A szöveggel való munkák

- közös mese–költés (pl. egyszerű láncmese vagy ismeretlen történetek végének kitalálása, nem várt fordulat beiktatása)
- így mesélte anyukám – kedves mesék után–mondása
- saját élményű történetek és viccek mesélése
- mesélési technikák felismerése
- közös mesemondás, dramatizálással
- a szereplők elkülönítése, megszólaltatása
- nonverbális kommunikáció, mimika, testbeszéd

Mesehallgatás, meseolvasás

- mesemondókkal való ismerkedés, előadás, hangos–könyv vagy mese–lemez segítségével
- régi és új „mesék” olvasása (népmesék, majd rövid műmesék)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a kérdezős, felkiáltás, közbevetés helyes dallamvonalát,
- a szereplők elkülönítésének néhány variációját,
- az alapvető testbeszéd–formákat.

Legyenek képesek

- széles hangterjedelemben, játékosan és könnyedén mondani szöveget,
- rövid történetek, mesék értelmezésére, élményszerű felépítésére, közönség előtti önálló előadására.

A/4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a koncentráció szerepét a beszédben,
- a vers–kommunikáció fogalmát,

- a művek befogadásának, értelmezésének és közvetítésének lehetőségeit,
- a versmondó versenyek mibenlétét, és az azokon való részvétel ismerveit,
- a balladamondás sajátosságait.

Fejlessze a tanulók

- ritmusérzékét,
- kommunikációját,
- a személyes közlés és a saját gesztusrendszer tudatosítását,
- képi fantáziáját,
- előadói technikai tudását.

Ösztönözzé a tanulók

- eleven hanghasználatát,
- produktív fantáziáinak előhívását,
- önálló szövegválasztását,
- „házi” vers- és prózamondó alkalmainak szervezését,
- önálló véleménynyilvánítását.

Tananyag

Légzőgyakorlatok

- szöveges gyakorlatok mozgás közben
- a lopott (pót) levegővétel technikája

Hanggyakorlatok

- a mellkasi rezonancia megerősítése
- skálázás szavakkal, verssorokkal, legfeljebb egy oktáv terjedelemben

Artikulációs gyakorlatok

- a j–l–r hangok gyakorlatai
- az artikulációs hibák fölismerése hallás útján
- „szinkron-játék” (szájról olvasás) versekkel

Ritmusgyakorlatok

- időmértékes versek ritmizálása
- játék a magyaros versformákkal

Hangsúlygyakorlatok

- a tagadás hangsúlya

Szöveggel való munka

- változatos hangulatok, érzelmek megmutatása (kreatív hangfestés)
- vershelyzetek, szituációk – helyzetdalokban, zsánerképekben
- lírai dalok – hangszín, hangulat, érzelem, tempó
- ismerkedés a balladákkal – sűrített érzelmek, feszültségek megjelenítése

Szövegek memoriterként való rögzítése

- választott nép- vagy vígballada
- kisprózák (műmesék, novellák)
- vidám, rövid időmértékes versek

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a légzés szövegtagoló szerepét,
- beszédhibáik korrekciós lehetőségeit, a kreatív hangfestés eszközeit,
- a hangszín szerepét a hangulatteremtésben,
- a pódiumi kiállítás, megszólalás alapvető ismérveit.

Legyenek képesek

- légzésük tudatos irányítására,
- oldott, természetes középhangjuk használatára,
- saját kiejtésük megfigyelésére és elemzésére,
- különböző ritmusú lírai művek érzékletes megszólaltatására,
- felépített produkciók bemutatására.

A/5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a hallás és beszédállapot kapcsolatát,
- a gyakran hallható beszédhibákat, és azok korrekciós lehetőségeit,
- az érzelmek, indulatok hangsúlymódosító szerepét,

- a verselemzés előadói központú megközelítését.

Fejlessze a tanulók

- hallásfigyelmét, hallási megkülönböztető képességét,
- képzelőerejét,
- érzelmi intelligenciáját,
- empátikus és műértelmező képességeit.

Ösztönözze a tanulókat

- a gesztusok és a mimika természetes használatára,
- a versek saját élményű megfogalmazásának közelítésére,
- önálló választású szövegek megformálására,
- csoportos versműsorokban való részvételre,

Tananyag

Légzőgyakorlatok

- fizikai terheléssel
- koncentrációs légzőgyakorlatok
- nyelvtörők légzésszabályozással

Hanggyakorlatok

- a térhez igazodó középhang gyakorlatai
- indulati fokozás–csillapítás egyszerű szólamokkal

Artikulációs gyakorlatok

- nyelvtörők a sziszegő és a susogó hangok gyakorlására
- a gyakran előforduló beszédhibák egyszerű korrekciós gyakorlatai

Ritmusgyakorlatok

- időmértékes versek tetszőleges és kötött ritmuskíséréssel

Hangsúly és hanglejtés gyakorlatok

- mondatok hangsúly–variációi
- az indulat és érzelem hangsúlyai

Szöveggel való munka

- tartalom és forma; gondolati ívek
- személyes közelítés a szöveghez
- a szöveg és a testbeszéd egymásra hatása

- a megszemélyesítések játéka (párbeszédű versek)
- ismerkedés a szónoki beszéd alapjaival – az érvelés tagolási technikái
- erő, dinamika, gondolat a szövegben
- elbeszélő költemények – (narrátor, több szereplő...)
- rövid, ismeretlen szövegek első olvasatú, értelmezett, kifejező felolvasása

Szövegek memoritereként való rögzítése

- az irodalomórai kötelezők előadói feldolgozása
- válogatás, önálló választás alapján, a kortárs irodalomból

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a szövegelemzés előadói szempontú alapfolyamatát,
- a művészi előadás gondolati (érzelmi) és beszédtechnikai feltételeit,
- a hangsúly és érzelmi többletek jelentés–módosító szerepét.

Legyenek képesek

- alkalmazkodni a térhez,
- megfelelő hangerővel, tartósan, érthetően szöveget mondani,
- a verbális, vokális és nonverbális kommunikációs csatornák tudatos használatára.

A/6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a beszédtechnikai váltások szerepét,
- a leíró költészet és a gondolati líra sajátosságait, előadói követelményeit.

Fejlessze a tanulók

- figyelemmegosztó képességét,
- esztétikai érzékenységét,
- képközvetítési készségeit.

Ösztönözze a tanulókat

- hangi adottságaik eleven használatára,
- önismeretük pontosítására,

- saját közlésvagyuknak megfelelő szövegek kiválasztására, tolmácsolására,
- csoportos és egyéni előadói munkára,
- ünnepi műsorok szerkesztésében való kreatív részvételre,
- az irodalmi előadó–művészet fórumainak megismerésére.

Tananyag

Lézőgyakorlatok

- koncentrációs lézőgyakorlatok mozgás közben

Hanggyakorlatok

- szöveges hangerőgyakorlatok: a középhangerő, az erős és az intim hangvétel
- szöveges hangmagasság gyakorlatok legfeljebb egy oktáv terjedelemben

Artikulációs gyakorlatok

- pontos, pergő tempójú szöveges gyakorlatok mozgás és fizikai terhelés közben

Ritmus és tempógyakorlatok

- időmértékes szövegek gyakorlatai tempóváltásokkal

Hangsúly és hanglejtés gyakorlatok

- összetett mondatok hanglejtése
- a „lebegő” szólamvég

Szöveggel való munka

- gondolati és leíró versek színei
- hangszín–váltások, hangerő, tempó, ritmus
- érzelmek – átélés, és/vagy közvetítés
- instrukció–adás (pl. egymás versmondásának megfigyelése, értékelése, a véleménynyilvánítás mikéntje)
- saját élmény keresése a versekben
- ismeretlen szövegek első olvasatú, értelmezett, kifejező felolvasása
- ünnepi műsorok szerkesztési gyakorlata (szövegek és zenék gyűjtése, válogatása)

Szövegek memoriterként való rögzítése

- az iskolai kötelezőkön túli önálló választások
- műballadák

Követelmények

A tanulók ismerjék

- az írásjelek megszólaltatásának lehetőségeit,
- a kifejező beszéd lehetőségeit és hatáselemeit,
- saját előadói lehetőségeiket és korlátaikat,

Legyenek képesek

- figyelmük megosztására,
- érzelmeik kondicionálására,
- fantáziájuk és előadókészségük felszabadítására,
- ismeretlen szövegek értelmezett felolvasására,
- önmaguk és egymás teljesítményének többirányú értékelésére.

11.5.11. Követelmények beszéd és vers tantárgyból az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanulók ismerjék

- a lazító és koncentrációs játékokat és gyakorlatokat,
- a fejlesztő és kondicionáló beszédtechnikai játékokat, gyakorlatokat,
- az általában érvényes hangsúly–szabályokat,
- az artikuláció ritmus– és tempóformáló szerepét,
- a szövegválasztás alapvető kritériumait,
- a lírai és az epikus művek előadásmódja közötti különbségeket,
- a testbeszéd jeleit,
- a pódiumi szereplés alapvető követelményeit,
- saját előadói lehetőségeiket és korlátaikat,
- a szövegelemzés előadói szempontú alapfolyamatát.

Legyenek képesek

- a beszéd folyamat részeinek és egészének tudatos irányítására az adottságaiknak legjobban megfelelő beszédállapot elérése érdekében,
- hallás alapján fölismerni a követendő és az elvetendő beszédpéldát,
- a fejlesztő és a korrekciós gyakorlatok alkalmazására beszédükben,
- a szövegek zenei elemeinek kiemelésére, a ritmus és a vers gondolati összefüggésének felismerésére,
- a szövegek tartalmának értelmezésére, memoriterként való rögzítésére,

- mesék és versek, prózai szövegek önálló vagy csoportban történő előadására,
- önmaguk és társaik teljesítményének értékelésére,
- a kommunikációs csatornák eleven használatára.

11.5.12. Beszéd és vers tantárgy a továbbképző évfolyamokon

T/7. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a hangszín jelentésformáló szerepét,
- az önálló szövegelemzés ismérveit,
- a tartalom kibontásának kreatív formáit.

Fejlessze a tanulók

- ritmus- és tempóérzékét,
- képességeit érzelmi megnyilvánulásai megformálására.

Ösztönözze a tanulókat

- a rendszeres gyakorlásra,
- beszédképességeik, a verbális és nonverbális csatornáik minél változatosabb használatára,
- új képességek kibontakoztatására, felfedezésére.

Tananyag

Légzőgyakorlatok

- Bemelegítő gyakorlatok

Hanggyakorlatok

- Hangerőszabályozó gyakorlatok

Artikulációs gyakorlatok

- A magánhangzók kapcsolódásainak helyes ejtése

Ritmus- és tempógyakorlatok

- Ritmizálás az értelmi hangsúlyok visszahelyezésével

Önálló verstechnikai gyakorlatok, játékok

- Versek, népdalok vakszövegként való használata
- Versépítés (a vers logikájának felismerése)

Szöveggel való munka

- Fokozás, építkezés, poentírozás
- Hogyan mondjunk ma régi szövegeket?
- Idegen szavak a szövegben – megoldások
- Kor- és karakteridézés
- Ismeretlen szövegek első olvasatú, értelmezett, kifejező felolvasása

Szövegek memoritereként való rögzítése

- Iskolai kötelezők melletti szabad választások
- Klasszikusokból szabadon választva
- Kortárs versekből való választás

Szerkesztési gyakorlat, csoportmunkában való részvétel

- „Ismeretterjesztő előadás” szerkesztése – zenével

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a magánhangzók kapcsolódásaira érvényes ejtési szabályokat,
- a beszéd dallamának változatait és kifejező erejét,
- az önálló szövegelemzés ismérveit.

Legyenek képesek

- beszédtechnikai ismereteik előadói helyzetben való tudatos alkalmazására,
- klasszikus versformájú szöveg skandálás nélküli ritmikus megszólaltatására,
- ismert karakter–hangzások megformálására, alkalmazására.

T/8. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókat

- a szövegek tagolásának, földolgozásának módozataival,
- a beszédtanítás nagy egyéniségeivel.

Fejlessze a tanulók

- hangadási bátorságát és erejét,
- előadói önbizalmát, kifejező eszközeit.

Ösztönözze a tanulókat

- beszédük rendszeres gondozására,
- önkifejező szövegek gyűjtésére, előadására,
- versműsorok látogatására.

Tananyag

Légzőgyakorlatok

- gyakorlatok suttogott és hangos beszéd váltakozásával

Hanggyakorlatok

- szinten–tartó (bemelegítő) gyakorlatok

Artikulációs gyakorlatok

- a mássalhangzók kapcsolódásának helyes ejtése

Ritmusgyakorlatok

- gyakorlatok tempóváltásokkal

Szöveggel való munka

- a nagy érzelmek verseinek megszólaltatása
- tragikum a közlésben
- szerelmes versek
- realista és groteszk szövegek (novellák)
- nonszensz versek
- a tudatos szövegválasztás ismérvei
- saját mondanivaló megtalálása és kifejezésre juttatása (közlésvágy)
- ssmeretlen szövegek első olvasatú, értelmezett, kifejező felolvasása

Szövegek memoriterként való rögzítése

- iskolai kötelezők melletti szabad választások
- kortárs versekből való választás
- kisprózák –egypercesek, prózaversek
- repertoár–építés, gyarapítás

Szerkesztési gyakorlat, csoportmunkában való részvétel

- „ilyenek vagyunk” „önismereti előadás” szerkesztése – zenével

Tájékozódás a beszédtanítás szakirodalmában

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a bemelegítő hang–gyakorlatokat,
- a beszéd dallamának változatait és kifejező erejét,
- a beszédtanítás hazai nagyjainak nevét és fontos műveit.

Legyenek képesek

- halkán és suttogva is szöveget mondani,
- önállóan, személyiségükhöz illő verset/szöveget választani,
- csoportmunkában együtt dolgozni.

T/9. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a beszédtechnikai váltások szerepét a kifejezésben,
- az önálló versválasztás, feldolgozás ismerveit,
- a kifejező előadás kritériumait,
- a különböző pódiumi műfajokat.

Fejlessze a tanulók

- „beszéd–elemző” hallását,
- érzelmi rugalmasságát,
- előadó–technikai felkészültségét.

Ösztönözze a tanulókat

- a változatos hanghasználatra,
- a kifejező–eszköztár tudatos használatára,
- önálló repertoár–építésre,

- csoportos pódiumi előadások létrehozására.

Tananyag

Légzőgyakorlatok

- gyakorlatok suttogott beszéddel
- koncentrációs gyakorlatok figyelemmegosztással

Hanggyakorlatok

- gyakorlatok suttogott és hangos beszéd váltakozásával
- váltások a beszédben (hangerő, hangszín, hangmagasság)

Artikulációs gyakorlatok

- beszédmozgás ügyesítő gyakorlatok

Ritmussyakorlatok

- prózai szövegek ritmizálása

Hangsúlygyakorlat

- a hangsúly és a szórend viszonya

Szöveggel való munka

- a kifejező előadás ismérvei váltakozó hangulatú, tartalmú szövegekben
- a vershelyzet megteremtése, felidézése, a hangulatváltások gyakorlása
- a tudatos szövegválasztás ismérvei
- versmonológok – drámai monológok (azonosságok és különbségek)
- ismeretlen szövegek első olvasatú, értelmezett, kifejező felolvasása

Szövegek memoritereként való rögzítése

- kortárs versekből való önálló választás
- monológok, versmonológok, szerepversek
- repertoár-építés, gyarapítás

Szerkesztési gyakorlat, csoportmunkában való részvétel

- szertartásjátékok, oratóriumok, nagyobb lélegzetű irodalmi művek csoportos megszólaltatása
- vers-színház (új kifejezési formák keresése)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- az artikulációs mozgás-ügyesítés gyakorlatait,

- a pódiumi műfajokat,
- a különböző hangulatú versek, szövegek előadásának technikai ismérveit.

Legyenek képesek

- egyéni beszédfeladataik önálló, eredményes elvégzésére,
- saját repertoár-építésre,
- önállóan, személyiségükhöz illő vers- vagy prózai szöveg kiválasztására,
- csoportos munkában pódiumi előadások létrehozására.

T/10. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókat

- a beszéd-bemelegítő gyakorlatok jelentőségével,
- az önálló versformálás felelősségével,
- a pódiumművészet kiemelkedő alakjaival,
- a versmondás szerepével.

Fejlessze a tanulókat

- önállóságát,
- értelmi és érzelmi intelligenciáját,
- kommunikációs készségeit,
- értő befogadói attitűdjét.

Ösztönözze a tanulókat

- önképzésre,
- a szakirodalom tanulmányozására,
- a verskultúra ápolására előadói estek látogatására, verslemezek hallgatására,
- a tudatos nyelvhasználat elmélyítésére.

Tananyag

- összetett gyakorlatok: a légzés–hangadás–artikuláció összehangolása
- összetett beszéd-bemelegítő gyakorlatok

- rövid elméleti áttekintés a pódiumművészet történetéről
- vershallgatás – a pódiumművészet nagyjai
- szöveggel való munka
- a kifejező előadás ismérveinek rögzítése
- ismeretlen szövegek első olvasatú, értelmezett, kifejező felolvasása
- szövegek memoriterként való rögzítése
- kortárs versekből való önálló választás
- tematikus versmondó versenyekre való felkészülés
- repertoár-építés, gyarapítás
- szerkesztési gyakorlat
- önálló estek szerkesztési alapelvei

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a szinten-tartó és a továbbfejlesztő beszédtechnikai gyakorlatokat,
- a verselemzés, a szövegértelmezés folyamatát,
- a szerkesztés alapvető technikáit,
- a pódiumművészet történetének rövid krónikáját, és kiemelkedő előadóit.

Legyenek képesek

- önállóan bemelegíteni szöveges szerepléseik) előtt,
- önálló szövegválasztásra és annak megformálására,
- rövidebb lélegzetű önálló műsorok szerkesztésére.

11.5.13. Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után

A tanulók ismerjék

- az önálló szövegelemzés ismérveit, a tartalom kibontásának kreatív formáit,
- a beszéd dallamának változatait és kifejező erejét,
- a beszéd váltásait (erő, magasság, hangszín, tempó),
- a szövegek tagolásának, feldolgozásának lehetőségeit,
- a különböző hangulatú szövegek előadási technikáit,

- a pódiumművészet történetét, kialakulását, és ismert alakjait,
- a pódiumi műfajokat.

Legyenek képesek

- dramatikus és színpadi munkájukban az e tantárgy keretében tanultak alkalmazására,
- önállóan, személyiségükhöz illő vers– vagy prózai szöveg kiválasztására,
- ismeretlen szövegek kifejező megszólaltatására,
- saját repertoár–építésre,
- a választott és megtanult szövegek hiteles tolmácsolására.

XII. ZENEMŰVÉSZETI ÁG/ NÉPZENE

12.1. Az alapfokú népzeneoktatás célrendszere, funkciói

Az alapfokú művészetoktatás tantervi programja keretében folyó zenei nevelés lehetőséget ad népzenei tanszakok működtetése révén a nemzeti, népi hagyományok átadására, az egyetemes kultúra, az európai műveltség közvetítésére, az értékmegőrzés formáinak kialakítására, a klasszikus zene és népzene egymást gazdagító, organikus kapcsolatának kiteljesítésére. Tantervünkkel szeretnénk hozzájárulni nemzeti és etnikai kisebbségi közösségeink zenei önismeretének megalapozásához, e közösségek hagyományos zenei megnyilvánulásainak megőrzéséhez, szakmai fejlesztéséhez is.

Az alapfokú népzeneoktatás az életkori sajátosságok figyelembe vételével a hagyományos kultúra értékeinek egységes szemléletű feldolgozására nevel, fejleszti az alkotó magatartást, a variációképző–rögtönzőkészség kialakítását, az önkifejezést, megalapozza az általános zenei műveltséget.

Az énekes és hangszeres népzene anyanyelvi szintű elsajátításával a hagyományos kultúra értékeinek tiszteletére, őrzésére, gyarapítására, továbbadására nevel, lehetőséget nyújt a zene megszólaltatásához szükséges hangszeres és énektechnikai készségek megszerzésére, a zenei ismeretek tudatosítására, a kreativitás az esztétikai érzékenység alakítására.

Az oktatási folyamat – kihasználva a még élő tradíció nyújtotta pedagógiai lehetőségeket – megismerteti a tanulókkal a népzene sajátos gondolkodásmódját, a dallam– és harmóniavilág és a formai szerkezet összefüggéseit, a ritmus és intonáció értelmezésének a nyelvi sajátosságokkal is összefüggő hangsúlyviszonyait, a különböző zenei műfajok sajátosságait. Célja az is, hogy felkészítsen a zene emocionális és intellektuális befogadására, a társas zenei aktivitásra.

A népzene – és hagyományos közegében tanulásának folyamata is – alapvetően közösségi megnyilvánulás, ezért tanításában a kamarazenének, a hangszeres–énekes együttműködésnek kiemelt jelentősége van. A társas zenélés, valamint az ehhez gyakran társuló néptánc elmélyíti, megerősíti a tanulók megszerzett egyéni tudását, közösségformáló ereje által hat az emberi interakciók fejlődésére, megteremti a kapcsolatot a hagyomány és ennek a mindennapi életben történő alkalmazása között.

12.2. A népzene tanszak működtetésének célja a Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskolában

Hosszú távú célunk, hogy az iskola néptánc tanszakos csoportjainak koreográfiáit az iskola saját zenekara kíséresse. Ennek érdekében indítjuk 2016 szeptemberétől **zeneművészet/népzene ágon**, az alábbi **hangszeres és vokális tanszakokon** belül a következő tantárgyak tanítását:

Hangszeres tanszakok:

Főtárgy az egyes tanszakokon

Vonós és tekerő tanszak

- népi hegedű
- népi brácsa
- népi bőgő cselló

Pengetős tanszak (2019/2020. tanév)

- citera
- tamburák
- koboz

Akkordikus tanszak

- népi harmónika

Ütős tanszak

- népi ritmushangszerek

Vokális tanszak:

- népi ének

Kötelező tantárgy:

- népzenei ismeretek

Kötelezően választható tantárgyak:

- népi kamarazene (2-8 fő között, az alapfok ötödik évfolyamától)

Választható tantárgy:

- népi zenekar (8 fő fölött, az alapfok ötödik évfolyamától)

12.3. A képzés struktúrája

Tanszakok és tantárgyak

Vonós és tekerő tanszak tantárgyai: népi hegedű, népi brácsa, népi bőgő/cselló, tekerő

Fúvós tanszak tantárgyai: népi furulyák, duda, népi klarinét/tárogató

Pengetős tanszak tantárgyai: citera, tamburák, koboz

Akkordikus tanszak tantárgyai: népi cimbalom, népi harmonika

Ütős tanszak tantárgyai: népi ritmushangszerek

Vokális tanszak: népi ének

Zeneismeret tanszak tantárgyai: népzenei ismeretek, néprajz, szolfézs kötelező, szolfézs

Kamarazene tanszak tantárgyai: népi kamarazene (a tantárgy magába foglalja a hangszeres és vokális társaszenét), népi zenekar

Hangszeres és vokális tanszakok – egyéni képzés

„A” TAGOZAT

Főtárgy: hangszeres és vokális tanszakok

Kötelező tantárgy: szolfézs kötelező^{12*} népzenei ismeretek

Kötelezően választható tantárgyak: szolfézs, népzenei ismeretek, néprajz^{13**}, második hangszer, népi ének, kamarazene, zenekar.

Választható tantárgy: szolfézs, népzenei ismeretek, néprajz, második hangszer, népi ének, kamarazene, zenekar, vagy a klasszikus zene, jazz–zene, elektroakusztikus–zene tantervi programjainak tantárgyai

Korrepetíció (népi hangszeres, vagy zongorakíséret): a hangszeres és a vokális tanszakok tantárgyaihoz szorosan kapcsolódó kötelező kiegészítő foglalkozás.

---

¹² *Ha a tanuló már teljesítette a kötelező tantárgy követelményeit (szolfézs alapfok 4. évfolyam), akkor helyette a kötelezően választható tantárgyak közül körül köteles egyet felvenni.

¹³ **A néprajz kötelezően választható tantárgyként csak az alapfok 5. évfolyamtól tanulható.

Óraterv

Tantárgy	Évfolyamok											
	Előképző		Alapfok						Továbbképző			
	(1)	(2)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Főtárgy	(2)	(2)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Kötelező tantárgy	(2)	(2)	2	2	2	2						
Kötelezően választható tantárgy							2	2	2	2	2	2
Választható tantárgy	(0–2)	(0–2)	0–2	0–2	0–2	0–2	0–2	0–2	0–2	0–2	0–2	0–2
Összes óra:	(4–6)	(4–6)	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6

A képzés évfolyamainak száma:

(2)+6+4 évfolyam: népi hegedű, népi brácsa, népi bőgő/cselló, tekerő, népi furulyák, duda, népi klarinét/tárogató, citera, tamburák, népi cimbalom, koboz, népi harmonika, népi ének,

(2)+6 évfolyam: népi ritmushangszerek,

Az első (zárójelben levő) számjegy az előképző, a második számjegy az alapfokú, a harmadik számjegy a továbbképző évfolyamainak számát jelentik. Az előképző évfolyamokat nem kötelező elvégezni.

A tanszakok kötelezően előírt tantárgyai és azok óraszámai figyelembevételével mellett a tanuló más tanszak, illetve művészeti ág képzésébe is bekapcsolódhat, illetve azok tanítási óráin részt vehet.

A tanítási órák időtartama:

Főtárgy: „A” tagozaton minimum **2x30 perc** (egyéni)

Kötelező tantárgy: „A” tagozaton a 4. évfolyam végéig **2x45 perc** (csoportos)

Kötelezően választható tantárgy: 5.–10. évfolyamig

Csoportos tantárgy: minimum **2x 45 perc** zenekar: minimum 9 fő; kamarazene: 2–8 fő

Választható tantárgy: Az előképző 1. évfolyamától a képzés teljes idejében 1 vagy 2 tantárgy.

A korrepetíció ideje: A teljes képzési időben minimum **10 perc**

„B” tagozat

Főtárgy: hangszeres és vokális tanszakok – az alapfok 2. évfolyamától javasolt

Kötelező tantárgy: szolfézs

Kötelezően választható tantárgy: zongora

Választható tantárgyak: népzenei ismeretek, néprajz, második hangszer, népi ének

Korrepetíció (népi hangszeres vagy zongorakiséret): a hangszeres és a vokális tanszakok tantárgyaihoz szorosan kapcsolódó kötelező kiegészítő foglalkozás.

Óraterv

Tantárgy	Évfolyamok											
	Előképző		Alapfok						Továbbképző			
	(1)	(2)	(1)	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Főtárgy	(2)	(2)	(2)	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Kötelező tantárgy	(2)	(2)	(2)	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Kötelezően választható tantárgy				1	1	1	1	1	1	1	1	1
Választható tantárgy	(0–2)	(0–2)	(0–2)	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Összes óra:	(4–6)	(4–6)	(4–6)	5–6	5–6	5–6	5–6	5–6	5–6	5–6	5–6	5–6

A képzés évfolyamainak száma:

(2+1)+5+4 évfolyam: népi hegedű, népi brácsa, népi bőgő/cselló, tekerő, népi furulyák, duda, népi klarinét/tárogató, citera, tamburák, koboz, népi cimbalom, népi harmonika, népi ének

Az első (zárójelben levő) számjegy az előképzettség, a második számjegy az alapfokú, a harmadik számjegy a továbbképző évfolyamainak számát jelentik.

A tanítási órák időtartama:

Főtárgy: minimum **2x45 perc** (egyéni)

Kötelező tantárgy: minimum **2x45 perc** (csoportos)

Kötelezően választható tantárgy:

Egyéni tantárgy: minimum **1x45 perc**

Választható tantárgy: a képzés teljes idejében 1 tantárgy

Egyéni tantárgy minimum **1x45 perc**

Csoportos tantárgy: minimum **1x 45 perc**

A korrepetíció ideje: A teljes képzési időben minimum **10 perc**

Zeneismeret és kamarazene tanszakok – csoportos képzés

„A” TAGOZAT

Főtárgy: népzenei ismeretek, néprajz, kamarazene

Kötelező tantárgy: népi hangszeres, vagy vokális tantárgy

Kötelezően választható tantárgy: zongora kötelező, második hangszer, népi ének, kamarazene, zenekar, népzenei ismeretek, néprajz, szolfézs

Választható tantárgy: második hangszer, népi ének, kamarazene, zenekar, valamint a klasszikus zene, jazz–zene, elektroakusztikus–zene tantervi programjainak tantárgyai.

Óraterv 1.

Tantárgy	Évfolyamok							
	Előképző		Alapfok					
	(1)	(2)	1	2	3	4	5	6
Főtárgy	(2)	(2)	2	2	2	2	2	2
Kötelező tantárgy	(1)	(1)	1	1	1	1	1	1
Kötelezően választható tantárgy	(1–2)	(1–2)	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2
Választható tantárgy	(1–2)	(1–2)	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2
Összes óra:	(4–6)	(4–6)	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6

A képzés évfolyamainak száma:

(2)+6 évfolyam: népzenei ismeretek,

Az első (zárójelben levő) számjegy az előképző, a második számjegy az alapfok évfolyamainak számát jelentik. Az előképző évfolyamokat nem kötelező elvégezni.

Óraterv 2.

Tantárgy	Évfolyamok					
	Alapfok		Továbbképző			
	1	2	3	4	5	6
Főtárgy	2	2	2	2	2	2
Kötelező tantárgy	2	2	2	2	2	2
Választható tantárgy	2	2	2	2	2	2
Összes óra:	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6

A képzés évfolyamainak száma:

(2+4)+2+4 évfolyam: kamarazene, néprajz

Az első (zárójelben levő) számjegy az előképzettség, a második számjegy az alapfokú, a harmadik számjegy a továbbképző évfolyamainak számát jelentik.

A néprajz és kamarazene tantárgyak főtárgyként vagy kötelezően választható tantárgyként az alapfok 5. évfolyamától tanulhatók.

A tanítási órák időtartama:

Főtárgy: „A” tagozaton – minimum **2x45 perc**

Kötelező tantárgy:

Egyéni tantárgy: minimum **1x45 perc**

Kötelezően választható tantárgy:

Egyéni tantárgy: minimum **1x45 perc**

Csoportos tantárgy: minimum **1x 45 perc**

Választható tantárgy:

Egyéni tantárgy: minimum **1x45 perc**

Csoportos tantárgy: minimum **1x 45 perc**

12.4. A népzeneoktatás általános fejlesztési követelményei

Kiemelt kompetenciák a népzeneoktatás területén

Bemeneti kompetencia

Alapfokú művészetoktatás keretében folytatott népzenei tanulmányokhoz előképzettség nem szükséges. A képzés figyelembe veszi az életkori sajátosságokat, a tanulók érdeklődésére, tehetségére építve alakítja készségeiket és gyarapítja ismereteiket.

Szakmai kompetencia

- a zenei képességek fejlesztése (hallás, ritmusérzék, intonációs érzékenység – különös tekintettel a népzene sajátos hangközeire és ritmusfajtaira fogékonyság a hangszín és a dinamika különbségeire,
- zenei memória és fantázia, előadói és manuális készség, a zenei karakterek iránti érzékenység, stílusérzék, esztétikai érzékenység.
- a megfigyelőkészség a hallás utáni memorizálás fejlesztése,
- zenei olvasás és írás készségének megalapozása és kifejlesztése, segítséggel eljutva az önálló lejegyzéshez és dallamértelmezéshez, az eredeti előadásmód alapvető jellegzetességeinek felismeréséhez és alkalmazásához, dallamfüzerek, zenei folyamatok, táncciklusok szerkesztéséhez.
- a hangszer- és énektechnikai készségek megszerzése, fejlesztése,
- a variációképző rögtönzőkészség kialakítása, az improvizációs készség fejlesztése.

Személyes kompetencia

- Az érzelmi intelligencia, művészi kifejező készség, szorgalom, önfegyelem, elhivatottság, kreativitás, ötletgazdagság, az alkotói magatartás, lelkiismeretesség, önbizalom, nyitottság. Az énekes és hangszeres népzene anyanyelvi szintű elsajátításának megalapozásával a hagyományos kultúra értékeinek tiszteletére, őrzésére, gyarapítására, továbbadására nevel.

Társas kompetencia

Az együttműködés képessége (közös munka, alkalmazkodás, felelősségvállalás, irányítókészség, irányíthatóság, tolerancia, kommunikációs készség) azon viselkedési formák tanulása, amelyek alapján a tanuló konstruktívan be tud illeszkedni és aktívan részt tud venni a társas zenélés különböző formáiban (szólistaszerep, kísérőfunkció, ének-, tánckíséret, tánccház).

Módszertani kompetencia

- Tanulás tanulása, a tanulók rendszeres, céltudatos, igényes munkára, hatékony gyakorlásra, értő zenehallgatásra nevelése.
- Rendszerezett zenei ismeretek, általános zenei műveltség megalapozása, az egyetemes kultúra, az európai műveltség, a nemzeti, népi hagyományok átadására, az értékmegőrzés formáinak kialakítására.
- A zene logikájának, különös tekintettel a népzene sajátos gondolkodásmódjának, a dallam- és harmóniavilág és a formai szerkezet összefüggéseinek, a ritmus és intonáció hajlékonyabb értelmezésének, a nyelv sajátosságaival is összefüggő hangsúlyviszonyainak megismertetése.
- A főbb zenei műfajok, stílusok sajátosságainak, a zeneirodalom nagy korszakainak, a zene történetének, népünk zenéjének, az előadóművészet és a zeneirodalom nagy egyéniségeinek megismertetése.
- A különböző népzenei műfajok, dialektusok, stílusok sajátosságainak, a velünk együtt élő népek hagyományának, a népzene kutatás történetének, a népzene jelentős előadó-egyénségeinek megismertetése.
- Nyitottság kialakítása a klasszikus zene, a kortárs zene, a régizene, jazz, az értékes szórakoztató zene iránt.
- A tanulók zenei ízlésének formálása.
- Fogékonyság a művészeti értékek befogadására, alkalmazására, a korábban gyűjtött vagy még élő népzenei anyag segítségével a hagyományos kultúra értékeinek önálló, egységes szemléletű feldolgozására.
- Az önkifejezés eszköztárának gazdagítása, a népzene sajátos értékrendszerének felismerése, alkalmazása, aktív közművelődési tevékenységre, koncerteken, fesztiválokon, táncházakon, táborokban, valamint gyűjtőutakon való részvételre ösztönzés, az egyházzenei élet segítése a népzene eszközeivel.
- A társművészetek iránti nyitottság kialakítása.

Tehetség gondozás.

A zenei pályát választó tanulók felkészítése szakirányú továbbtanulásra.

12.5 Vonós tanszak, népi hegedű

12.5.1. A népi hegedűtanítás feladatai

A hegedű főtárgy tanításának célja olyan zenészek képzése, akik képesek a magyar népzene hangszeres darabjait a zenei hagyományokhoz hűen, hitelesen, stílusosan megszólaltatni hangszerükön.

A program ismertesse meg a tanulókkal

- a hegedű akusztikai sajátosságait,
- a hangszer hangolását,
- a hangszer és a vonó felépítését, részeit,
- a hangképzés főbb fiziológiai törvényszerűségeit,
- a megfelelő vonóvezetést, balkéz-technikát,
- a kezek pontosan összehangolt mozgását.

Tanítsa meg a tanulókat a hangolási és a legalapvetőbb hangszer-karbantartási feladatokra.

Ismertesse meg

- a hegedű alkalmazási területeit a magyar népzenei hagyományban,
- a különböző tájegységek jellemző tánc típusait, táncait, az ezekhez kapcsolódó dallamanyagot és hangszeres zenét,
- hangszerük jellegzetes, hagyományos repertoárját, ennek irodalmát,
- a program elvégzéséhez szükséges hangszer technikát,
- azokat a jellegzetes hangszer technikákat, amelyekkel a hegedű a magyar népzene sajátos előadásmódjának megfelelően (jellegzetes hangképzés, hangsúlyozás, ritmizálás és díszítés, ezek általános és különleges formái) szólaltatható meg,
- a magyar népzene jellemző és a népi hegedűjátékban előforduló improvizációs módszereket,
- a primás szerep feladatait,
- a tanult dallamanyag kíséretmódját és annak kíséretét (hegedűn vagy kontrán),
- a különböző tájegységekre jellemző hagyományos vonós együtteseket (bandákat) és ezek hangzását.

A képzés alapozza meg és fejlessze a tanuló formaérzékét, zenei képességeit (hallását, ritmusérzékét, zenei emlékezetét, érzékenységét a dinamika és a hangszín változásaira, stílusérzékét, zenei képzelőerejét) és zenei kifejezőkészségét.

12.5.2. Népi hegedű tantárgy az előképző évfolyamokon

Előkészítő évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Mondókák, gyermekdalok, gyermekjátékok, népdalok, táncok (szóval, énekelve, játszva, táncolva), illetve ezek kísérete énekkel, tapssal, dobogással, dobbal, gardonnal.
- A mozgás, a ritmus, a dallam és az anyanyelv összefüggései.
- A magyar népzeneben jellemző ritmusfordulatok megtanítása (egyenletes-, nyújtott- és élés ritmus valamint a szinkópa).
- Kamarazene - ritmust adó eszközökkel, hangszerekkel.

Követelmény

A gyermek ismerjen meg minél több gyermekdalt, népdalt.

Legyen képes - alapfokon - tájékozódni nyelvünk, dalaink, hangszeres zenénk ritmusvilágában.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Gyermekjátékok, táncok.
- Ének és ritmikus mozgás - ritmuskísérettel (10-15 dallam, illetve mondóka).
- Kamarazene ritmusadó eszközökkel, hangszerekkel (kanál, fakalapács, bűgattyú, kerepelő, kann, köcsögduda, dob, gardon).

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Ismerkedés a vonós hangszerekkel.
- Ritmusképzés rezgőhúrral.

A bőgő (cselló) megszólaltatása

- Pengetés egy húron egyenletes lassú, majd változó tempóban.
- Mozgás kísérése pengetéssel.
- A húr megrezgetése vonóval.
- A vonó vezetése egy húron, egyenletes lassú majd változó tempóban.
- Hangsúlyozás vonóval.
- Egyenletes, majd váltakozó ritmusú hangokjátéka.
- Különféle vonásmódok (pl. hangsúlyosan, hangsúlytalanul kezdődő, hosszú illetve rövid vonások).
- Mozgás kísérése külön játszott hangokkal (két húron is).

A brácsa (kontra, hegedű-kontra) megszólaltatása

- A hangszer tartása.
- Hangképzés, vonóvezetés egyenletes lassú, majd változó tempóban.
- A hurok együtthangzása (húrsíkok), hangzatok megszólaltatása.
- Hangsúlyozás.
- Egyenletes és változó ritmusú hangzatok.
- Különféle vonásmódok (pl. hangsúlyosan, hangsúlytalanul kezdődő, hosszú illetve rövid vonások).
- Mozgás kísérése különjátszott hangokkal.

A hegedű megszólaltatása

- A hangszer és a vonó tartása.
- Hangképzés, vonóvezetés egyenletes lassú, majd változó tempóban (húrsíkok!).
- Mondókák, kiolvasók, gyermekdalok hegedűn (egy, két húron).
- A dallamok játéka együttesel.
- Az „együtt hangzás” megérzése és megértése.
- Mozgás, gyermekjáték, tánc kísérése együttesel.

Követelmény

A gyermek legyen képes megszólaltatni különböző, a zenekari játék szempontjából nélkülözhetetlen vonós hangszereket.

Sajátítsa el a vonós hangszeren történő hangképzés, hangsúlyozás és ritmusjáték alapelemeit.

Legyen képes hangok, és egyszerű dallamok intonálására saját hangszerén, valamint a megismert vonós hangszerek egyszerű megszólaltatására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Mondókák, kiolvasók, gyermekdalok előadása hegedűn (egy és két húron).
- Együtt játék - zenekarban.
- Ritmikus mozgás, gyermekjáték és tánc kísérése zenekarral.

12.5.3. Népi hegedű tantárgy az alapfokú évfolyamokon

Alapfokú évfolyamok „A” tagozat

A/1. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Népzene - hangszeres népzene. Általános tájékozódás a magyar népzene világában.
- Gyermekdalok hallás utáni elsajátítása énekelve és hangszeren játszva, különböző kezdőhangokról is.
- Ugrós, illetve kanásztánc típusú dallamok énekelve és hangszeren játszva (dunántúli ugrós, dus, szatmári oláhos, cigánytánc stb.).
- Legényes típusú dallamok (széki sűrű tempó, mezőségi sűrű magyar stb.).
- Ritmusjegyzések készítése hangfelvételtől az évfolyam nehézségi fokának megfelelően

Követelmény

Alapvető dallamismeret és tájékozottság a magyar népzeneben.

A hangszer és vonó tartásának elsajátítása, a hangszeren való alapvető tájékozódás kialakítása.

A hangképzés, vonókezelés, intonáció kialakítása és fejlesztése.

A tanult dallamok folyamatos fűzészerű játéka zenei nyelvjárással szerint.

A tananyagot tartalmazó hangzóanyag rendszeres tanulmányozása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Széki sűrű tempó, dunántúli ugrósok, kanásztáncok

A/2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Szimmetrikus csárdás dallamok (dunántúli, palóc, szatmári lassú csárdás stb.).
- Verbunk (széki, székelyföldi változatok).
- Legényes típusú dallamok (sűrű magyar, pontozó, kalotaszegi legényes stb.).
- Közép-erdélyi csárdás dallamok (széki, mezőségi csárdás).

Követelmény

Szimmetrikus csárdás és verbunk dallamok előadása helyes hangsúlyozással és ritmizálással.

A legényes dallamok játékmódja a tanult dallamokon keresztül.

A különböző karakterű táncok, tánc típusok stílusos előadása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Sűrű magyar (kalotaszegi legényes, pontozó stb.)
- Széki csárdás

A/3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A hangsúlyozás és a játékmód jellegzetességeinek tudatosítása:
- A népi dallamok hangsúlyozása a magyar nyelv hangsúlyozási, illetve ritmikai jellegzetességeivel összefüggésben (beszédszerű hangsúlyozás, nyolcad hangok, nyújtott és éles ritmusok, stb.).
- A népi dallamok hangsúlyozásának általános és különleges formái (hangpárok, „ellenhangsúlyozás”, rejtett ritmusok stb.).
- A ritmus értelmezése a népzeneben (hangsúly és ritmus összefüggése).
- A bal és jobb kéz szerepe a hangsúlyozásban. A vonóval történő hangsúlyozás jellegzetes módjai (pl. hangsúlyozás húrra csapott vonóval, „reflex” vonóindítás).

Követelmény

A hangsúlyozás és a ritmus eddig tanult jellegzetességeinek ismerete.

A hangsúlyozás tanult formáinak alkalmazása.

A tanult dallamok kíséretmódja és akkordkísérete (hegedűn vagy kontrán).

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Dunántúli, palóc, szatmári, stb. lassú és friss csárdás
- Széki csárdás folyamat, sűrű tempó

A/4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Ismerkedés a zenei aszimmetriával a széki magyar és ritka tempó dallamokon keresztül.
- A korábban tanult legényes típusú aszimmetrikus dallamok játékmódjának újraértelmezése az aszimmetria - törvényszerűségei szerint, valamint a dallamismeret gyarapítása.
- Az aszimmetrikus játékmód emlékei az európai zene korábbi korszakaiban („inégal” játék).
- Díszítés a magyar népzeneben -a széki csárdás és magyar dallamok díszítményei.
- Az akkordfunkciók alapfokú ismertetése elméletben és gyakorlatban.
- Dallamlejegyzés - a tanult anyagból.

Követelmény

Közepes tempójú aszimmetrikus dallamok (széki magyar, ritka tempó) játékmódja.

A széki csárdás és magyar dallamok stílusos előadása (díszítményekkel, helyes hangsúlyozással).

Az új anyag megtanulásához szükséges hangszertechnikai tudás elsajátítása.

Ritmuslejegyzések készítése hangfelvételtől, a tananyag nehézségi fokán.

Az aszimmetrikus dallamtípusok kíséretmódja, a tanult dallamok akkordkísérete (hegedűn vagy kontrán).

A tananyagban szereplő táncok, táncművészetek helye zenei, illetve táncművészetünkben, történeti vonatkozásaik.

Az évfolyam hangzóanyagának rendszeres tanulmányozása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Kalotaszegi legényes, sűrű magyar, marosszéki forgató stb.
- Széki csárdás és magyar

A/5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Zenei aszimmetria a széki lassú dallamokban.
- A széki lassú dallamok díszítésmódja.
- Aszimmetrikus lassú csárdás dallamok (pl.: mezőségi, kalotaszegi, székelyföldi lassú csárdások).
- Változatképződés, valamint az előadók rögtönzései a magyar népzeneben a széki, mezőségi és a kalotaszegi zenén keresztül.

Követelmény

A széki lassú dallamok díszített, stílusos előadása.

A széki táncrend folyamatos játéka, egy-egy dallam előadása több változatban is.

Az új anyag megtanulásához szükséges hangszertechnikai tudás elsajátítása.

A széki táncrend tánc típusainak kíséretmódja és a dallamok akkord kísérete (hegedűn vagy kontrán).

A tananyagban szereplő táncok, tánc típusok helye zenei, illetve tánc hagyományunkban, történeti vonatkozásaik.

Az évfolyam hangzóanyagának rendszeres tanulmányozása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Széki táncrend (hegedűn és kontrán).

A/6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Bonyolultabb aszimmetrikus hangsúlyozású dallamok - a mezőségi zene (magyarpalatkai, vajdakamarási, válaszüti ritka magyar, korcsos, szökös).
- A mezőségi aszimmetrikus tánc típusok játékmódja (vonókezelés, hangsúlyozás stb.).
- Mezőségi táncfolyamat (lassú csárdás, szökös, sebes csárdás)
- A közösségi élet eseményeihez kapcsolódó hangszeres dallamok.

Követelmény

A mezőségi táncdallamok stílusos előadása az eddig tanultak alapján.

Az új anyag megtanulásához szükséges hangszertechnikai tudás elsajátítása.

A tanult dallamok kíséretmódja és akkordkísérete (hegedűn vagy kontrán).

A tananyagban szereplő táncok, tánc típusok helye zenei, illetve tánc hagyományunkban, történeti vonatkozásaik.

Az évfolyam hangzóanyagának rendszeres hallgatása, tanulmányozása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Mezőségi korcsos, lassú csárdás, szökös és sebes csárdás.
- Magyarpalatkai menyasszonykísérő.

Alapfokú évfolyamok „B” tagozat

„B” tagozatra irányítható az a tanuló, aki az átlagot meghaladó zenei tehetséggel és hangszeres adottságokkal rendelkezik, valamint érdeklődése és szorgalma alkalmassá teszi arra, hogy megfeleljen minőségben és mennyiségben magasabb követelményeinek. „B” tagozat követelménye a végzett anyag mennyiségében, de elsősorban minőségben, a hangszerkezelés biztonságában és az előadás zenei kifejezőerejében haladja meg az „A” tagozat szintjét.

A/2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Szimmetrikus csárdás dallamok (dunántúli, palóc, szatmári lassú csárdás stb.).
- Verbunk (széki, székelyföldi változatok).
- Legényes típusú dallamok (sűrű magyar, pontozó, kalotaszegi legényes stb.).
- Közép-erdélyi csárdás dallamok (széki, mezőségi csárdás).
- Ritmuslejegyzések készítése hangfelvételtől, az évfolyam nehézségi fokának megfelelően.

Követelmény

Az új anyag megtanulásához szükséges hangszertechnikai tudás elsajátítása.

Szimmetrikus csárdás és verbunk dallamok előadása helyes hangsúlyozással és ritmizálással.

A legényes dallamok játékmódja a tanult dallamokon keresztül.

A különböző karakterű táncok, tánc típusok stílusos előadása.

A tanult táncok, tánc típusok helye zenei-, illetve tánc hagyományunkban, történeti vonatkozásaik.

A tananyagot tartalmazó hangzóanyag rendszeres tanulmányozása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Sűrű magyar (kalotaszegi legényes, pontozó stb.)
- Széki csárdás

A/3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig tanult dallamanyag gyarapítása (ugrós- kanásztánc, legényes, verbunk, szimmetrikus lassú és friss csárdás, közép-erdélyi csárdás).
- A hangsúlyozás és a játékmód jellegzetességeinek tudatosítása:
  - A népi dallamok hangsúlyozása a magyar nyelv hangsúlyozási, illetve ritmikai jellegzetességeivel összefüggésben (beszédszerű hangsúlyozás, nyolcad hangok, nyújtott és éles ritmusok stb.).
  - A népi dallamok hangsúlyozásának általános és különleges formái (hangpárok, „ellenhangsúlyozás”, rejtett ritmusok stb.).
  - A ritmus értelmezése a népzeneben (hangsúly és ritmus összefüggése).
  - A bal és jobb kéz szerepe a hangsúlyozásban.
  - A vonóval történő hangsúlyozás jellegzetes módjai (pl. hangsúlyozás húrra csapott vonóval, „reflex” vonóindítás).

Követelmény

A hangsúlyozás és a ritmus eddig tanult jellegzetességeinek ismerete.

A hangsúlyozás tanult formáinak alkalmazása.

Az új anyag megtanulásához szükséges hangszertechnikai tudás elsajátítása.

Ritmuslejegyzések készítése hangfelvételtől, a tananyag nehézségi fokán.

A tanult dallamok kíséretmódja és akkordkísérete (hegedűn vagy kontrán).

A tananyagban szereplő táncok, tánc típusok helye zenei táncagyományunkban, történeti vonatkozásaik.

Az évfolyam hangzó anyagának rendszeres tanulmányozása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Dunántúli, palóc, szatmári, stb. lassú és friss csárdás
- Széki csárdás folyamat, sűrű tempó

A/4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Ismerkedés a zenei aszimmetriával a széki magyar és ritka tempó dallamokon keresztül.
- A korábban tanult legényes típusú aszimmetrikus dallamok játékanak újraértelmezése az aszimmetria törvényszerűségei szerint, valamint a dallamismeret gyarapítása.
- Az aszimmetrikus játékmód emlékei az európai zene korábbi korszakaiban („inégál” játék).
- Díszítés a magyar népzeneben -a széki csárdás és magyar dallamok díszítményei.
- Az akkordfunkciók alapfokú ismertetése elméletben és gyakorlatban.
- Dallamlejegyzés - a tanult anyagból.

Követelmény

Közepes tempójú aszimmetrikus dallamok (széki magyar, ritka tempó) játékmódja.

A széki csárdás és magyar dallamok stílusos előadása (díszítményekkel, helyes hangsúlyozással).

Az új anyag megtanulásához szükséges hangszertechnikai tudás elsajátítása.

Ritmuslejegyzések készítése hangfelvételtől, a tananyag nehézségi fokán.

Az aszimmetrikus dallamtípusok kíséretmódja, a tanult dallamok akkordkísérete (hegedűn vagy kontrán).

A tananyagban szereplő táncok, tánc típusok helye zenei, illetve tánc hagyományunkban, történeti vonatkozásaik.

Az évfolyam hangzóanyagának rendszeres tanulmányozása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Kalotaszegi legényes, sűrű magyar, marosszéki forgató, stb.
- Széki csárdás és magyar

A/5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Zenei aszimmetria a széki lassú dallamokban.
- A széki lassú dallamok díszítmódja.
- Aszimmetrikus lassú csárdás dallamok (pl.: mezősegi, kalotaszegi, székelyföldi lassú csárdások).
- Az aszimmetria és a díszítmények ritmikai értelmezése, lejegyzésük módjai.

- Változatképződés, valamint az előadók rögtönzései a magyar népzeneben a széki, mezőségi és a kalotaszegi zenén keresztül.
- A dallamismeret bővítése új dallamokkal, valamint a korábbiak változataival.
- Dallamlejegyzés - a tanult anyagból

Követelmény

A széki lassú dallamok díszített, stílusos előadása.

A széki táncrend folyamatos játéka, egy-egy dallam előadása több változatban is.

Az új anyag megtanulásához szükséges hangszertechnikai tudás elsajátítása.

A széki táncrend tánc típusainak kíséretmódja és a dallamok akkordkísérete (hegedűn vagy kontrán).

A tananyagban szereplő táncok, tánc típusok helye zenei, illetve tánc hagyományunkban, történeti vonatkozásaik.

Az évfolyam hangzóanyagának rendszeres tanulmányozása.

A „B” tagozat Követelménye a végzett anyag mennyiségében, de elsősorban minőségben, a hangszerkezelés biztonságában és az előadás zenei kifejezőerejében haladja meg az „A” tagozat szintjét.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Széki táncrend (hegedűn és kontrán).

A/6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Bonyolultabb aszimmetrikus hangsúlyozású dallamok - a mezőségi zene (magyarpalatkai, vajdakamarási, válaszüti ritka magyar, korcsos, szökös).
- A mezőségi aszimmetrikus tánc típusok játékmódja (vonókezelés, hangsúlyozás stb.).
- Dallamlejegyzés a tanult anyagból.
- Mezőségi táncfolyamat (lassú csárdás, szökös, sebes csárdás)
- A közösségi élet eseményeihez kapcsolódó hangszeres dallamok.

Követelmény

A mezőségi táncdallamok stílusos előadása az eddig tanultak alapján.

Néhány alkalomhoz kötődő hangszeres dallam ismerete.

Másik hegedűvel való együttjáték.

Az új anyag megtanulásához szükséges hangszertechnikai tudás elsajátítása.

Az önálló tanulást segítő lejegyzések készítése hangfelvételtől

A tanult dallamok kíséretmódja és akkordkísérete (hegedűn vagy kontrán).

A korábban tanultak továbbfejlesztése, a dallamismeret bővítése új dallamokkal, valamint új változatokkal.

A tananyagban szereplő táncok, tánc típusok helye zenei, illetve tánc hagyományunkban, történeti vonatkozásaik.

Az évfolyam hangzóanyagának rendszeres hallgatása, tanulmányozása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Mezőségi korcsos, lassú csárdás, szökös és sebes csárdás.

- Magyarpalatkai menyasszonykísérő.

12.5.4. Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

- a hangszer és a vonó felépítését, részeit, hangszerének gondozását és megóvását,
- a hangképzés főbb fiziológiai törvényszerűségeit (a vonás iránya, a vonó sebességének, nyomásának és a lábtól való távolságának összefüggése)

A tanuló legyen képes

- népzenei darabokat a zenei hagyományokhoz hűen, hitelesen, stílusosan, élményt adóan megszólaltatni hangszerén,
- hallás után zenét tanulni,
- népzenei ismereteit, hangszeres tudását önállóan továbbfejlesztetni, tudatosan, elemzően gyakorolni.

Rendelkezzék

- az ehhez szükséges hangszertechnikai tudással,
- kiművelt zenei képességekkel (hallás, ritmusérzék, emlékezőtehetség, koncentrációképesség, stílusérzék, fantázia),
- a népzene alapszintű lejegyzéséhez szükséges kottaismerettel és lejegyzési gyakorlattal.

Ismerje

- a népzene hagyományos előadásmódját „A” tagozatának szintjén.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló legyen képes

- tudásáról számot adni szóló hegedűn, együttesel illetve táncot kísérve.
- céltudatosan gyakorolni.
- Ismerje
- és alkalmazza a népzene előadásmódjának jellegzetes hangszeres megoldásait,
- a különböző népzenei tájegységek (dialektusok) jellemző tánc típusait, táncait, az ezekhez kapcsolódó dallamanyagot és hangszeres zenét.

Rendelkezzen a magyar és a szomszéd népek zenei és tánc hagyománya táji, történeti tagozódásában való tájékozódáshoz szükséges népzenei, tánc történeti, néprajzi, történelmi valamint kulturális ismeretekkel.

12.5.5. Népi hegedű tantárgy a továbbképző évfolyamain

A továbbképző évfolyamok eléréséig a tanulók tudásszintje között képességeik, teherbírásuk és szorgalmuk alapján jelentős különbség alakulhat ki. Ez a különbség a továbbképző évfolyamokon egyéb elfoglaltságaiktól, gyakorlási idejüktől, érdeklődési körüktől függően tovább növekedhet. Zenetanulásuk iránya és célja is eltérhet; vagy az egyéni hangszertudás tökéletesítése, vagy a kamarazenei, illetve zenekari játék fejlesztése kerül előtérbe.

A „B” tagozatos tanuló követelménye a végzett anyag mennyiségében is, de főként a hangszeres játék hangminőségében, a hangszerkezelés biztonságában, virtuozításban és az előadás kifejezőerejében haladja meg az „A” tagozaton tanulók szintjét!

T/7. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A mezőségi zene díszítményei.
- Az előadásmódbeli rögtönzés a mezőségi zenében, valamint a korábban tanult dialektusokban és stílusokban.
- A mezőségi táncrend (lassú cigánytánc, lassú csárdás, szökös, sebes csárdás; sűrű és ritka magyar; korcsos).

Követelmény

Mezőségi táncrend: a dallamokat helyes hangsúlyozással, stílusosan díszítve kell megszólaltatni.

Az új anyag megtanulásához szükséges hangszeres technikai tudás elsajátítása és önálló fejlesztése.

A tanult dallamok kíséretmódja és akkord kísérete (hegedűn vagy kontrán).

Az anyagban szereplő táncok, tánc típusok helye zenei, illetve tánc hagyományunkban, történeti vonatkozásaik.

Az évfolyam hangzóanyag mellékletének rendszeres hallgatása, tanulmányozása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Mezőségi táncrend.

T/8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Kalotaszegi táncrend. Kalotaszeg zenéjének különböző stílusai.

- Székelyföld zenéje. A székelyföldi zene különböző stíluskörei.

- Hangszeres tánczenénk 18. századi gyökerei.

Követelmény

A tanult táncrendek stílusos, dallamváltozatokkal tarkított játéka.

18. századi zenei hagyományunkból válogatott dallamanyag megszólaltatása.

Az új anyag megtanulásához szükséges hangszertechnikai tudás elsajátítása és önálló fejlesztése.

Dallam lejegyzés - a tanult anyagból.

A tanult dallamok kíséretmódja és akkordkísérete (hegedűn vagy kontrán).

Az anyagban szereplő táncok, tánc típusok helye zenei-, illetve tánc hagyományunkban, történeti vonatkozásaik.

Az évfolyam hangzóanyagának rendszeres hallgatása, tanulmányozása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Székelyföldi táncrend.

- 18. századi magyar táncok.

T/9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A rubato dallamok helye a magyar zenei hagyományban.

- Hangszeres keservesek. A pakulár nóta.

- A szatmári, a palóc és a dunántúli csárdások játékmódja.

- A lassú és friss csárdás dallamok hangsúlyozási, ritmizálási, díszítési hagyománya és lehetőségei.

- Az aszimmetrikus hangsúlyozás Észak-kelet-, Észak- és Nyugat-Magyarországon előforduló formái.
- A rubato-hatás érvényesülése a táncdallamok játékában.
- Régi és új stílus a hangszeres népzeneben.

Követelmény

Egy-egy szatmári hallgató, kalotaszegi keserves, mezőszéki katonakísérő, gyimesi halottkísérő, keserves stílusos előadása kísérettel.

Pakulár nóta kísérettel.

Szatmári, palóc, dunántúli táncfolyamat játéka kísérettel a zenei nyelvjárásra, stílusra, műfajra jellemző előadásmód szerint.

Az új anyag megtanulásához szükséges hangszertechnikai tudás elsajátítása és önálló fejlesztése.

Dallamlejegyzés - a tanult anyagból.

A tanult dallamok kíséretmódja és akkordkísérete (hegedűn vagy kontrán).

Az anyagban szereplő táncok, tánc típusok helye zenei, illetve tánc hagyományunkban, történeti vonatkozásai.

Az évfolyam hangzóanyag mellékletének rendszeres hallgatása, tanulmányozása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Szatmári, palóc, dunántúli táncrend.

T/10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Gyimesi zene. A gyimesi táncok és táncélet.
- A gyimesi zene kísérőhangszere – a gardon.
- Moldvai zene. A moldvai táncok, táncélet.
- A moldvai hangszeres hagyomány.
- A moldvai zene különböző rétegei.
- A szomszéd népek hangszeres zenéje – Bartók román gyűjtése.
- Az európai népek vonószenei hagyománya (ír, skót, norvég, svéd, lengyel stb. dallamok).
- Ismeretlen anyag önálló feldolgozása hangfelvétel alapján.
- Együttesvezetés – primás szerep, zenei összeállítások.

Követelmény

A gyimesi zene stílusos megszólaltatása.

A dallamismeret és hangszertechnikai tudás önálló, a feladatokkal összhangban lévő gyarapítása, fejlesztése.

Dallamlejegyzés – ismeretlen anyagból

Ismeretlen anyag életre keltése lejegyzésből.

Az együttesvezetői készség bemutatása.

Gyimesi dallamok kísérete gardonon.

Az anyagban szereplő táncok, tánc típusok helye zenei-, illetve tánc hagyományunkban, történeti vonatkozásai.

Önálló gyűjtőmunka.

A tanuló adjon számot egy – a tanulóévek során önállóan választott – falusi mester dallamanyagának, stílusának anyanyelvi szintű elsajátításáról.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- A tanult táncrendek, táncok és egyéb hangszeres műfajok játéka előadásszerűen (tánc házban, hangversenyen, stb.)

Továbbképző évfolyamok „B” tagozat

T/7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A mezőségi (magyarpalatkai, vajdakamarási, válaszüti stb.) dallamismeret gyarapítása.
- A mezőségi zene díszítményei.
- Mezőségi lassú.
- A hangsúlyozás jellegzetességeinek és különleges formáinak elemzése a mezőségi zenében.
- Az előadásmódbeli rögtönzés a mezőségi zenében, valamint a korábban tanult dialektusokban és stílusokban.
- A mezőségi táncrend (lassú cigánytánc, lassú csárdás, szökös, sebes csárdás; sűrű és ritka magyar; korcsos).

Követelmény

Mezőségi táncrend: a dallamokat helyes hangsúlyozással, stílusosan díszítve, rögtönzésekkel gazdagítva kell megszólaltatni.

Az új anyag megtanulásához szükséges hangszertechnikai tudás elsajátítása és önálló fejlesztése.

Dallamlejegyzés - a tanult anyagból.

A tanult dallamok kíséretmódja és akkord kísérete (hegedűn vagy kontrán).

Az anyagban szereplő táncok, tánc típusok helye zenei, illetve tánc hagyományunkban, történeti vonatkozásai.

Az évfolyam hangzóanyag mellékletének rendszeres hallgatása, tanulmányozása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Mezőségi táncrend.

T/8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Kalotaszegi zene. Kalotaszeg zenéjének különböző stílusai.
- Kalotaszegi hajnali, szapora és verbunk.
- Az új anyag mellett a korábban tanult legényes és lassú csárdás dallamismeret gyarapítása.
- Kalotaszegi táncrend.
- Székelyföld zenéje.
- A székelyföldi zene különböző stíluskörei.
- Székelyföld egy tájegységének táncrendje.
- Hangszeres tánczenénk 18. századi gyökerei.

Követelmény

A tanult táncrendek stílusos, dallamváltozatokkal, rögtönzésekkel tarkított játéka.

18. századi zenei hagyományunkból válogatott dallamanyag megszólaltatása (életre keltése).

Az új anyag megtanulásához szükséges hangszertechnikai tudás elsajátítása és önálló fejlesztése.

Dallamlejegyzés - a tanult anyagból.

A tanult dallamok kíséretmódja és akkord kísérete (hegedűn vagy kontrán).

Az anyagban szereplő táncok, tánc típusok helye zenei-, illetve tánc hagyományunkban, történeti vonatkozásai.

Az évfolyam hangzóanyagának rendszeres hallgatása, tanulmányozása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Székelyföldi táncrend.

- 18. századi magyar táncok.

T/9. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Rubato dallamok.
- A rubato dallamok helye a magyar zenei hagyományban.
- Hangszeres keservesek.
- A dallamok játékmódja, díszítményei.
- A rubato dallamok kísérete.
- A dallamok lejegyezhetősége.
- Különböző dialektusok jellemző dallamai.
- A pakulár nóta.
- A szatmári, a palóc és a dunántúli csárdások játékmódja.
- A lassú és friss csárdás dallamok hangsúlyozási, ritmizálási, díszítési hagyománya és lehetőségei.
- Az aszimmetrikus hangsúlyozás Észak-kelet-, Észak- és Nyugat-Magyarországon előforduló formái.
- A rubato-hatás érvényesülése a táncdallamok játékában.
- Régi és új stílus a hangszeres népzeneben.

Követelmény

Egy-egy szatmári hallgató, kalotaszegi keserves, mezőségi katonakísérő, gyimesi halottkísérő, keserves stílusos előadása kísérettel.

Pakulár nóta kísérettel.

Szatmári, palóc, dunántúli táncfolyamat játéka kísérettel a zenei nyelvjárásra, stílusra, műfajra jellemző előadásmód szerint.

Az új anyag megtanulásához szükséges hangszertechnikai tudás elsajátítása és önálló fejlesztése.

Dallamlejegyzés - a tanult anyagból.

A tanult dallamok kíséretmódja és akkordkísérete (hegedűn vagy kontrán).

Az anyagban szereplő táncok, tánc típusok helye zenei, illetve tánc hagyományunkban, történeti vonatkozásai.

Az évfolyam hangzóanyag mellékletének rendszeres hallgatása, tanulmányozása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Szatmári, palóc, dunántúli táncrend.

T/10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

Gyimesi zene

- A gyimesi táncok és táncélet.
- A gyimesi táncdallamok különböző rétegei.
- A gyimesi zene kísérőhangszere – a gardon.

Moldvai zene

- A moldvai táncok, táncélet.
- A moldvai hangszeres hagyomány.
- A moldvai zene különböző rétegei.
- A szomszéd népek hangszeres zenéje – Bartók román gyűjtése.
- Az európai népek vonószenei hagyománya (ír, skót, norvég, svéd, lengyel stb. dallamok).
- Ismeretlen anyag önálló feldolgozása hangfelvétel alapján.
- A tanult táncrendek játéka.
- Együttesvezetés – primás szerep, zenei összeállítások.

Követelmény

A gyimesi zene stílusos megszólaltatása.

Az eddig tanult táncrendek bármelyikének stílusos, rögtönzésekkel, dallamváltozatokkal gazdagított játéka.

A szomszéd népek, valamint az európai népek zenéjéből válogatott szemelvények megszólaltatása.

A dallamismeret és hangszertechnikai tudás önálló, a feladatokkal összhangban lévő gyarapítása, fejlesztése.

Dallamlejegyzés – ismeretlen anyagból

Ismeretlen anyag életre keltése lejegyzésből.

Az együttesvezetői készség bemutatása.

Gyimesi dallamok kísérete gardonon.

Az anyagban szereplő táncok, tánc típusok helye zenei-, illetve tánc hagyományunkban, történeti vonatkozásai.

Önálló gyűjtőmunka.

A tanuló adjon számot egy – a tanulóévek során önállóan választott – falusi mester dallamanyagának, stílusának anyanyelvi szintű elsajátításáról.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- A tanult táncrendek, táncok és egyéb hangszeres műfajok játéka előadásszerűen, táncházban és hangversenyen.

12.5.6. Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

- a magyar népzene nyelvjárás-területeit és ezek stílusbeli jellemzőit,
- a hangszeres zene szerepét a magyar népzenei hagyományában,
- a tanult hangszeres dallamok formai sajátosságait,
- a különböző népzenei tájegységek jellemző tánc típusait, táncait, az ezekhez kapcsolódó dallamanyagot és hangszeres zenét.
- a tanult hangszeres dallamanyag kíséretmódját és kíséretét (hegedűn vagy kontrán),
- a különböző tájegységekre jellemző hagyományos népi hangszereket, hangszer-együtteseket, valamint a vonós bandák különböző felállításait és ezek hangzását,
- népzeneink múltját,
- hangszere múltját, elterjedését a magyar népzeneben,
- alapfokon a népzene kutatás történetét, nevesebb személyiségeit, választott hangszerének kiemelkedő művelőit, eredeti előadóit.

Legyen képes

- dallamok összekötésére, ismerje a dallamok fűzésének, s az így kialakított összetett formák (például táncrend) szabályait,
- legyen képes zenésztársaival zenei kapcsolatteremtésre.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló ismerje

- a magyar népi vonós zene történetét,

- a népzene előadásmódjának jellegzetességeit és ezen belül részletesen a hangképzés, hangsúlyozás, ritmus, a forma és a díszítés jellemző módjait, az előadás általános és különleges sajátosságait, valamint a zenei improvizáció népzeneikre jellemző módjait,
- alapfokon a népzene kutatás történetét, nevesebb személyiségeit, választott hangszereinek kiemelkedő művelőit, eredeti előadóit,
- a cigányság szerepét a magyar vonószei hagyomány kialakulásában és falvaink zenei életében,
- a szomszéd népek, valamint az európai népek vonószei hagyományát.

Legyen fogékony

- más népek zenéjének befogadására.

Rendelkezzék

- a népzenei gyűjtőmunkához nélkülözhetetlen zenei felkészültséggel, jó kapcsolatteremtő képességgel, megfelelő előadói készséggel, szereplési tapasztalattal, állóképességgel.

Legyen képes

- céltudatosan gyakorolni
- képes szólistaként együttesét irányítani (prímás szerep),
- tánc kísérésére, táncossal való kapcsolatteremtésre.

Tudjon számot adni

- választott (falusi) mestere dallamanyagának, stílusának ismeretéről.

12.5.7. Ajánlott tananyag éves bontás nélkül

Hangzóanyag

A bogyzslói zenekar. szerk. Sebő Ferenc SLPX 18095 (Budapest 1984) Hungaroton

Béres vagyok béres – Fejér megyei népzene/ Pesovár Ferenc könyvének melléklete (Székesfehérvár) István Király Múzeum

Elveszett éden ED-CD 009-10 (Budapest 1996) Etnofon

Este a Gyimesbe' jártam/Zerkula János. szerk. Halmos Béla SLPX 18130 (Budapest 1987) Hungaroton

Északmezőségi magyar népzene I-IV. szerk. Halmos Béla LPX 18107-11 (Budapest 1985) Hungaroton

Gyimesi népzene/Halmágyi Mihály. szerk. Jánosi András SLPX 18145 (Budapest 1988)
Hungaroton

Halmágyi Mihály Classic HCD 18145 Hungaroton

Hungarian Folk Music Qualiton LPX 1187 (Budapest 1964)

Lajtha László: Széki gyűjtés. szerk. Sebő Ferenc LPX 18092–94 (Budapest 1985) Hungaroton

Magyar Hangszeres Népzene szerk. Sárosi Bálint LPX 18045–47 (Budapest 1980) Hungaroton

Magyar hangszeres népzene (Budapest 1972–1982) Hungaroton:

1. LPX 10095–98–

2. LPX 18001–04

3. LPX 18050–53

Magyar népzene (bukovinai székelyek Magyarországon) Hungaroton SLPX 18131 (1988)

Magyar népzene Bartók Béla fonográffelvételeiből. szerk. Sárosi Bálint LPX 18069 (Budapest 1981) Hungaroton

Magyar népzene Kodály Zoltán fonográf-felvételeiből. szerk. Tari Lujza LPX 18075–76 (Budapest 1983) Hungaroton

Magyar Népzenei Antológia (Budapest 1985–93) Hungaroton:

I. Tánczene. szerk. Martin György, Németh István, Pesovár Ernő – LPX 18122–16

II. Észak. szerk. Tari Lujza, Vikár László LPX 18124–28

III. Dunántúl. szerk. Olsvai Imre LPX 18138–42

IV. Alföld. szerk. Paksa Katalin, Németh István LPX 18159–63

V–VI. Erdély (Kelet 1–2.) szerk. Sárosi Bálint, Németh István (Budapest 1993/95) MTA
Zenetudományi Intézet

Magyarországi román népzene. szerk. Sebő Ferenc SLPX 18077 (Budapest 1983) Hungaroton

Magyarpalatka Classic HCD 18216–17 Hungaroton

Magyarpalatkai népzene/Kodoba Béla és bandája BSM 9503 (1995) BaSys Music

Szatmári bandák. szerk. Hans Hurlig–Vavrinecz András SLPO 18154 (Budapest 1991)
Hungaroton

Könyvek, tanulmányok

A Magyar Művelődési Intézet (korábban NPI, OKK) kiadványai

Bartók Béla: Miért és hogyan gyűjtünk népzene-t (Budapest 1936) Somló

Bartók Béla: A magyar népdal (Budapest 1924) Rózsavölgyi

Bartók Béla: Népzene-nk és a szomszéd népek zenéje (Budapest 1934) Somló

Bartók Béla: Rumanian Folk Music I, II, III. (Hága 1967) The Hague

Donington, R.: A barokk zene előadásmódja (Budapest 1978) Zeneműkiadó

Draskóczy Lídia: Moldvai csángó hegedűs dallamok Bákó környékéről (Budapest 1997) Óbudai Népzenei Iskola

Gelencsér Ágnes: Magyar népzenei ismeretek (Budapest 1994) Calibra Kiadó

Halmos Béla – Virágvölgyi Márta: Széki férfitáncok

Jánosi A.: A barokk zene előadásmódjának élő hagyománya Magyarországon – tanulmány (Budapest 1996)

Jánosi A.: A magyar népzene előadásmódja – előkészületben

Kobzos Kiss Tamás: Hegedű és kobza (Budapest 1997) Óbudai Népzenei Iskola

Kodály Zoltán: A magyar népzene (Budapest 1973) Zeneműkiadó

Lajtha László: Dunántúli táncok és dallamok (Budapest 1962) Zeneműkiadó

Lajtha László: Kőrispataki gyűjtés (Budapest 1955) Zeneműkiadó

Lajtha László: Széki gyűjtés (Budapest 1954) Zeneműkiadó

Lajtha László: Szépkenyerűszentmártoni gyűjtés (Budapest 1954) Zeneműkiadó

Lajtha László összegyűjtött írásai (Budapest 1992) Akadémiai Kiadó

Martin György: A magyar tánc típusok. A magyar tánc típusok zenekísérete (Budapest 1966)

Martin György: A néptánc és népi tánczene kapcsolata (Budapest 1965–66) Tánc tudományi tanulmányok

Martin György: Az erdélyi dialektus táncai (Budapest 1972) NPI

Martin György: Magyar táncdialektusok (Budapest 1965, 1966) NPI

Népzenei füzetek kazettával/A Magyar Művelődési Intézet kiadványai, szerk.: Eredics Gábor

Ökrös Csaba: Hegedűgyakorlatok

Paksa Katalin: A magyar népdal díszítése (Budapest 1993) MTA Zenetudományi Intézet

Pesovár Ernő: A magyar tánc történet évszázadai (Budapest 1972) NPI

Pesovár Ernő: A magyar tánczene története (Budapest 1966)

Pesovár Ferenc: Béres vagyok béres (Székesfehérvár 1982) István Király Múzeum

Pesovár Ferenc: A juhait kereső pásztor (Székesfehérvár 1983) István Király Múzeum

Pesovár Ferenc: Szép napunk támadt (Székesfehérvár 1991) István Könyvkiadó

Sárosi Bálint: Cigányzene (Budapest 1971) Gondolat Könyvkiadó

Sebő Ferenc: Népzenei olvasókönyv (Budapest 1994) Magyar Művelődési Intézet

Szalay Zoltán: Felesíki hangszeres tánczene (Csíkszereda 1996) Alutus kiadó

Varsányi Ildikó: Gömöri népzene

Vavrincez András: Vajdaszentiványi népzene I.

Virágvölgyi Márta: Bogyiszlói népzene

Virágvölgyi Márta: Bonchidai népzene

Virágvölgyi Márta: Gyimesi népzene I, II.

Virágvölgyi Márta: Kalotaszegi legényesek

Virágvölgyi Márta: Kalotaszegi népzene I, II.

Virágvölgyi Márta – Vavrincez András: Szatmári népzene I, II.

12.6. Vonós tanszak, népi brácsa

12.6.1. A népi brácsatanítás feladatai

A népi brácsa főtárgy tanításának célja olyan zenészek képzése, akik képesek a kárpát–medencei magyar és nemzetiségi népzene hangszeres darabjait a zenei hagyományokhoz hűen, hitelesen, stílusosan megszólaltatni mind a (klasszikus) 4–húros, mind a (főképpen erdélyi) 3–húros brácsán.

A népi brácsa oktatási terve – lehetőség szerint – a népi hegedű és népi bőgő/cselló oktatási tervéhez igazodik.

A tanuló ismerje meg

- hangszere hangolását, felépítését, részeit,
- a vonós hangszercsalád többi tagját,
- a különféle ritmusképletekhez szükséges vonóbeosztást,
- a különféle ritmusképletekhez szükséges vonóbeosztást,
- a különböző tájegységek jellemző tánc típusait, táncait,
- a tánc házi gyakorlatban legnépszerűbb tájegységekhez kapcsolódó dallamanyagot és hangszeres zenét,
- a tánczenei folyamatok szerkezetét, zenei tartalmát, a régi és új stílusú táncok zenéjének jellegzetességeit,
- a tánchoz nem kapcsolódó szokásdallamokat és alkalmi hangszeres darabokat,
- a szükséges zeneelméleti fogalmak gyakorlati alkalmazását a brácsák különféle fajtáin (funkciós rend, harmóniák, szekvenciák stb.),
- hangszere múltját, fajtáit, elterjedését a magyar nyelvterület különböző vidékein, a jelentősebb zenekarokat és muzsikuszékeket, zenészcsaládokat.

Alakítson ki

- könnyed hangszerkezelést, a kezek pontosan összehangolt mozgását,

- helyes test-, hangszer- és kéztartást a hagyományokhoz igazodva,
- rögtönzési készséget.

Fordítson figyelmet

- a céltudatos gyakorlási módszer kialakítására,
- a különböző vonásnemek, ujjrendek elsajátítására,
- a lapról olvasási készség, a memorizáló képesség, valamint a rögtönzőképesség fejlesztésére,
- a rendszeres társas muzsikálásra.

A pedagógus vegye figyelembe a növendék életkori sajátosságait és technikai felkészültségét a tananyag megválasztásakor. A kiválasztott tananyag alkalmazkodjon a tanuló képességeihez és érdeklődéséhez.

12.6.2. Népi brácsa tantárgy az előképző évfolyamain

E/1. évfolyam

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Mintegy 10–15 dallam, mondóka megismerése.
- Mondókák, gyermekdalok, gyermekjátékok, népdalok, táncok (szóval, énekelve, játszva, táncolva), illetve ezek kísérete énekkel, tapssal, dobogással, dobbal, gardonnal.
- A mozgás, a ritmus, a dallam és az anyanyelv összefüggései.
- Ismerkedés a vonós hangszerekkel és részeivel.
- Ritmusképzés rezgőhúrral.
- Kamarazene – hangszerekkel, ritmust adó eszközökkel.

A népi brácsa megszólaltatása

- A hangszer és a vonó tartása.
- Hangképzés, vonóvezetés egyenletes lassú, majd változó tempóban (húrsíkok!).
- Mondókák, kiolvasók, gyermekdalok hegedűn (egy, két húron).

- A dallamok játéka együttessel.
- Az együtthangzás megérzése és megértése.
- Mozgás, gyermekjáték, tánc kísérése együttessel.

Követelmény

A gyermek ismerjen meg minél több gyermekdalt, népdalt.

Legyen képes - alapfokon - tájékozódni nyelvünk, dalaink, hangszeres zenénk ritmusvilágában.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Gyermekjátékok, táncok.
- Ének és ritmikus mozgás - ritmuskíséréssel (10-15 dallam, illetve mondóka).
- Kamarazene ritmusadó eszközökkel, hangszerekkel (kanál, fakalapács, bügattyú, kerepelő, kanna, köcsögduda, dob, gardon).

E/2. évfolyam

Fejlesztési feladatok – Tananyag

- Ismerkedés a vonós hangszerekkel.
- Ritmusképzés rezgőhúrral.

A bőgő (cselló) megszólaltatása

- Pengetés egy húron egyenletes lassú, majd változó tempóban.
- Mozgás kísérése pengetéssel.
- A húr megrezgetése vonóval.
- A vonó vezetése egy húron, egyenletes lassú majd változó tempóban.
- Hangsúlyozás vonóval.
- Egyenletes, majd váltakozó ritmusú hangok játéka.
- Különféle vonásmódok (pl. hangsúlyosan, hangsúlytalanul kezdődő, hosszú illetve rövid vonások).
- Mozgás kísérése külön játszott hangokkal (két húron is).

A brácsa (kontra, hegedű-kontra) megszólaltatása

- A hangszer tartása.
- Hangképzés, vonóvezetés egyenletes lassú, majd változó tempóban.
- A húrok együtthangzása (húrsíkok), hangzatok megszólaltatása.
- Hangsúlyozás, egyenletes és változó ritmusú hangzatok.

- Különböző vonásmódok (pl. hangsúlyosan, hangsúlytalanul kezdődő, hosszú illetve rövid vonások).

- Mozdás kísérése különjátszott hangokkal.

A hegedű megszólaltatása

- A hangszer és a vonó tartása.

- Hangképzés, vonóvezetés egyenletes lassú, majd változó tempóban (húrsíkok!).

- Mondókák, kiolvasók, gyermekdalok hegedűn (egy, két húron).

- A dallamok játéka együttessel.

- Az együtthangzás megérezése és megértése.

- Mozdás, gyermekjáték, tánc kísérése együttessel.

- A gyermek legyen képes megszólaltatni különböző, a zenekari játék szempontjából nélkülözhetetlen vonós hangszereket.

- Sajátítsa el a vonós hangszeren történő hangképzés, hangsúlyozás és ritmusjáték alapelemeit.

- Legyen képes hangok, és egyszerű dallamok intonálására saját hangszerén, valamint a megismert vonós hangszerek egyszerű megszólaltatására.

Követelmény

A gyermek legyen képes megszólaltatni különböző, a zenekari játék szempontjából nélkülözhetetlen vonós hangszereket.

Sajátítsa el a vonós hangszeren történő hangképzés, hangsúlyozás és ritmusjáték alapelemeit.

Legyen képes hangok, és egyszerű dallamok intonálására saját hangszerén, valamint a megismert vonós hangszerek egyszerű megszólaltatására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Mondókák, kiolvasók, gyermekdalok előadása hegedűn (egy és két húron).

- Együtt játék - zenekarban.

- Ritmikus mozdás, gyermekjáték és tánc kísérése zenekarral

12.6.3. Népi brácsa tantárgy az alapfokú évfolyamokon

A/1. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

1. Dél-dunántúli tánczene kísérete „A” hangnemben (ugrós-kanásztánc és lassú csárdás)
2. Széki tánczene kísérete (verbunk, lassú, csárdás, sűrű tempó)
  - A hangszerrel való ismerkedés, a hangszer részei.
  - Hangszertartás, vonótartás.
  - Alapakkordok, egyszerűbb harmóniaváltások elsajátítása (mintegy 8-10 dúr-moll akkord).
  - Hangképzés, vonóindítás - hangindítás (pl. pontszerű indítás, lendületből való „szalasztott” vonóindítás, elők és indítás).
  - Három húr egyszerre történő megszólaltatása.
  - Tiszta intonálás, akkordfogás.
  - Vonásnemek, szimmetrikus illetve aszimmetrikus ritmizálással.
  - Esztam, lassú- és gyors dűvő kísérek.
  - Lezárók, indítások (ugrós).
  - Átmenetek a táncrenden belül (pl. dudálás - ugrós, ugrós - csárdás, lassú - csárdás).
  - Fogástáblázat elkészítése egyszerű, majd bonyolultabb akkordokkal.
  - Legyen képes a megfelelő dinamikai, ritmikai váltásokra.
  - Törekedjen a megtanult tánczenék jó tempóban, lehetőleg kotta nélkül való játékára.
  - Ismerje a játszott dallamok formai felépítését, hangnemét és harmóniáit.
  - Tanulja meg a dallamokat énekelni is.

Ajánlott tananyag

Könyvek, füzetek:

Virágvölgyi Márta: Bogyiszlói népzene. kíséret: Orsós Lajos brácsás (Budapest 1995) Magyar Művelődési Intézet - Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

A magyar népi tánczene (Szerk.: Virágvölgyi - Pávai) - Jelenlévő múlt sorozat, Planétás Kiadó

Nagy Zsolt: Magyar népzenei dallamgyűjtemény brácsamelléklete - Hagyományok Háza

Lajtha László: Dunántúli táncok és dallamok II. - Hagyományok Háza

A széki hangszeres népzene (Szerk.: Virágvölgyi - Felföldi) - Jelenlévő múlt sorozat, Planétás Kiadó

Halmos Béla - Virágvölgyi Márta: A széki férfi táncok zenéje (Budapest 1995) Magyar Művelődési Intézet - Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Lajtha László - Széki gyűjtés: Brácsamelléklet Nagy Zsolt lejegyzésében - Hagyományok Háza

Hangzóanyagok:

Magyar Népzenei Antológia I. Tánczene LPX 18112-116

A bogyiszlói zenekar (Szerk.: Sebő Ferenc) SLPX 18095 Hungaroton 1984.

Lajtha László: Széki gyűjtés

Magyar népzenei dallamgyűjtemény CD-mellélete - Hagyományok Háza

Ádám István „Icsán” és bandája - Széki népzene (Mestereink sorozat) FA-069-2

Követelmény

Megfelelő testtartás, hangszertartás, vonótartás.

Az alapakkordok ismerete.

Esztam, lassú- és gyors dúvó kíséret.

Tiszta intonálás, akkordfogás.

Tudja a dallamokat énekelni is.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- 2-2 dallam széki lassú, csárdás és porka.

- Dél-dunántúli táncok 7-8 percben.

A/2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

1. Dél-dunántúli tánczene kísérete „A” hangnemben (ugrós-kanásztánc, lassú és friss csárdás),

2. Széki tánczene kísérete (verbunk, sűrű és ritka tempó, négyes, lassú, csárdás, porka, hétlépés)

- Tudja és alkalmazza a „kontrán” egyenletes ritmusban, mérsékelt és gyors tempóban is a szimmetrikus és az aszimmetrikus vonásokat (lassú és verbunk).

- Lassú és gyors esztam. Lassú és gyors dúvó.

- Vonóindítás, vonóváltás, különféle hangsúlyozási módok.

- Kezdetben tudatos, később ösztönös alkalmazkodási reflex kialakítása a primás játékához.

- Hallás utáni dallamtanulás.

- Ifj. Ádám István kontrás harmónia készlete, harmonizálási módjának elsajátítása.

- „Szalasztott” vonóindítás és hangsúlyozás.

- Az „előke” tudatos alkalmazása.

- A primás hangsúlyozásának és a különböző tánc típusok tempóinak pontos ismerete.

- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Ajánlott tananyag

Könyvek, füzetek:

Virágvölgyi Márta: Bogyiszlói népzene. kíséret: Orsós Lajos brácsás (Budapest 1995) Magyar Művelődési Intézet - Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

A magyar népi tánczene (Szerk.: Virágvölgyi - Pávai) - Jelenlévő múlt sorozat, Planétás Kiadó

Nagy Zsolt: Magyar népzenei dallamgyűjtemény brácsamellélete - Hagyományok Háza

Lajtha László: Dunántúli táncok és dallamok II. - Hagyományok Háza

A széki hangszeres népzene (Szerk.: Virágvölgyi - Felföldi) - Jelenlévő múlt sorozat, Planétás Kiadó

Halmos Béla - Virágvölgyi Márta: A széki férfi táncok zenéje (Budapest 1995) Magyar Művelődési Intézet - Népzenei

Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Lajtha László - Széki gyűjtés: Brácsamelléklet Nagy Zsolt lejegyzésében - Hagyományok Háza Hangzóanyagok:

Magyar Népzenei Antológia I. Tánczene LPX 18112-116

A bogyzslói zenekar (Szerk.: Sebő Ferenc) SLPX 18095 Hungaroton 1984.

Lajtha László: Széki gyűjtés

Magyar népzenei dallamgyűjtemény CD-melléklete - Hagyományok Háza

Ádám István „Icsán” és bandája - Széki népzene (Mestereink sorozat) FA-069-2

Követelmény

Szimmetrikus és az aszimmetrikus vonások ismerete.

Lassú és gyors esztam. Lassú és gyors düvő.

Különböző hangsúlyozási módok használata.

Énekes dallamok szövegének ismerete.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Széki táncok 7-8 percben.

A/3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

1. Kalotaszegi tánczene kísérete „A” és „D” hangnemekben (legényes, csárdás, szapora, verbunk)

2. Rábaközi tánczene kísérete „A” hangnemben (dus, lassú és friss csárdás)

- Funkciós harmonizálás a háromhúros brácsán (kontra).

- A cimbalommal együtt történő játékmód elsajátítása. A cimbalom, brácsa, bőgő felállású együttesekben a három hangszer szerepköre, egymással való dallami, harmóniai és ritmikai kapcsolata a játék során.

- Akkordkészlet bővítése: szeptim- és szűkített akkordok, valamint váltóakkordok Bunyi József, Tóni Rudi, Sztojka János és mások játéka alapján.

- Egy dallam harmóniavázán alapuló legalább három-négyféle „akkordozás” elsajátítása és variálása (improvizáció).
- Több kalotaszegi brácsás vonókezelésének és harmonizálásának elemző összehasonlítása.
- Vonózásbeli variációk.
- Tempótartás, a primás játékaival való együttműködés.

Ajánlott tananyag

Könyvek, füzetek:

A magyar népi tánczene (Szerk.: Virágölgyi - Pávai) - Jelenlévő múlt, Planétás Kiadó

Nagy Zsolt: Magyar népzenei dallamgyűjtemény brácsamelléklete - Hagyományok Háza

Árendás Péter - Doór Róbert - Mester László: Kalotaszegi legényesek (Magyarlóna) - brácsa, bőgő melléklet (Budapest 1993, 2000) Magyar Művelődési Intézet - Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Nagy Zsolt: Kalotaszegi népzene I, II. (Brácsa melléklet) (Budapest 1998) Magyar Művelődési Intézet - Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Hangzóanyagok:

Magyar Népzenei Antológia I. Tánczene LPX 18112-116

A bogártelki Czilika-banda - Kalotaszegi népzene, Szerk.: Pávai István HHCD 003-004

Kalotaszegi híres primások- Esküvő Méréban (Fekete Antal gyűjtéseiből 2.) FECD017

Varga Ferenc „Csipás” - Kalotaszegi lakodalom, Türe 1976 (Fekete Antal gyűjtéseiből 8.) FECD 038

Magyarlóna - Kalotaszegi magyar népzene (Kallós Archívum 2.) FA-075-2

Váralmási Pici Aladár és bandája- Új Pátria 1.(Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-101-2

Szászfenes - A Muzák - Új Pátria 13. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-113-2

Követelmény

Funkciós harmonizálási készsége.

Szeptim- és szűkített akkordok.

Variált akkordmenetek játéka.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- 2-2 dallam rábaközi dus, lassú és friss csárdás
- Kalotaszegi táncok 7-8 percben

A/4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A c-g húrsík megismerése.
- Akkordbontások két húrsíkon.
- Tanult dallamok kísérete c-g húrsíkon.
- Rubato vonás.

Követelmény

Magabiztos húrsík használat.

Akkordfűzés mindkét húrsíkon.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Szilágysági vagy bonchidai tánczene kísérete zenekarban.

A/5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Akkordbontások és akkordfűzés két húrsíkon.
- Húrsík váltási lehetőségek.
- Stílusos improvizálás, saját variációk kidolgozása.

A háromhúros brácsa megszólaltatása

- Alapakkordok, egyszerűbb harmóniaváltások elsajátítása (mintegy 8–10 dúr–moll akkord).
- Hangképzés, vonóindítás – hangindítás (pl. pontszerű indítás, lendületből való „szalasztott” vonóindítás, előkés indítás).
- Három húr egyszerre történő megszólaltatása.
- Tiszta intonálás, akkordfogás.

Követelmény

A brácsázás és kontrázás közötti különbség ismerete.

Improvizálás, saját variációk kidolgozása a stílus keretein belül.

Dúros harmonizálás, funkciós harmonizálás.

Énekes dallamok megtanulása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Szilágysági vagy ördögősfüzesi tánczene kísérete háromhúros brácsán zenekarban.
- Bonchidai vagy szilágysági tánczene kísérete négyhúros brácsán zenekarban.

A/6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

Kalotaszegi vagy marosszéki tánczene kísérete háromhúros brácsán

- Funkciós harmonizálás a háromhúros brácsán (kontra).
- Akkordkészlet bővítése: szeptim- és szűkített akkordok, valamint váltóakkordok.
- Több brácsás vonókezelésének és harmonizálásának elemző összehasonlítása.
- Vonózásbeli variációk.

Szatmári tánczene kísérete négyhúros brácsán

- "Klasszikus" négyhúros brácsán bonyolultabb akkordmenetek "A–D" hangnemekben, a szatmárökörítói, a szamosangyalosi és a nyírmadai zenekar játéka alapján.
- Brácsaszólam lejegyzése és megtanulása, hangfelvétel alapján.
- Vonás- és akkordvariációk improvizatív és stílushű használata.
- A kötetlen metrumú dallamok (hallgató) kísérete, dallamkövetés.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Követelmény

Bonyolultabb akkordmenetek játéka.

Vonás- és akkordvariációk improvizatív és stílushű használata.

Dallamkövetés a hallgató dallamok kíséretében.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Kalotaszegi vagy marosszéki tánczene kísérete háromhúros brácsán zenekarban.
- Szatmári tánczene kísérete négyhúros brácsán zenekarban.

Alapfokú évfolyamok „B” tagozat

„B” tagozatra irányítható az a tanuló, aki az átlagot meghaladó zenei tehetséggel és hangszeres adottságokkal rendelkezik, valamint érdeklődése és szorgalma alkalmassá teszi arra, hogy megfeleljen minőségben és mennyiségben magasabb követelményeinek. „B” tagozat követelménye a végzett anyag mennyiségében, de elsősorban minőségben, a hangszerkezelés biztonságában és az előadás zenei kifejezőerejében haladja meg az A tagozat szintjét.

A/2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Akkordbontások.
- Szeptim akkordok felépítése.
- Domináns-szeptim funkciója, oldása valamint használata.
- Szimmetrikus gyors dúvó vonás.

Követelmény

Szimmetrikus vonások ismerete.

Lassú és gyors esztam. Lassú és gyors dúvó.

Különböző hangsúlyozási módok használata.

Énekes dallamok szövegének ismerete.

Akkordok összekötése.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Szilágysági vagy felcsíki tánczene kísérete zenekarban.

A/3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

- Szűkített szeptim.
- Összetettebb akkordfűzések.

Követelmény

Funkciós harmonizálási készsége.

Szeptim– és szűkített akkordok.

Variált akkordmenetek játéka.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Dunántúli vagy alföldi táncrend kísérete zenekarban.

A/4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A c-g húrsík megismerése.
- Akkordbontások két húrsíkon.
- Tanult dallamok kísérete c-g húrsíkon.
- Rubato vonás.

Követelmény

Magabiztos húrsík használat.

Akkordfűzés mindkét húrsíkon.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Szilágysági vagy bonchidai tánczene kísérete.

A/4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

1. Marosszéki (Vajdaszentivány és Magyarpéterlaka) tánczene kísérete (verbunk, sebes forduló, lassú, kocsos, cigánycsárdás), elsősorban „D” hangnemben
2. Magyarpalatkai tánczene kísérete (lassú cigánytánc, ritka csárdás, szökös, sűrű csárdás, kocsos)

- Harmonizálás és akkordkészlet összeállítása Horváth Mihály és Ponci Gyula játéka alapján.
- Ritmusvariációk.
- Vonásnemek elemző összehasonlítása.
- Dúros harmonizálás és ennek helyi jellegzetességei.
- Vonókezelés elsajátítása, vonásnemek, vonásvariációk.
- Kiemelkedő brácsás egyéniségek játékművészetének összehasonlítása, és a különbségek tudatosítása: Kodoba Béla, Moldován Emerik, Mácsingó Sándor, Radák Mihály, Kodoba Lőrinc.
- Belső hangsúlyozás és aszimmetria a primás játékához igazodva.
- Énekes dallamok megtanulása.

Ajánlott tananyag

Könyvek, füzetek:

Pávai István: Az erdélyi és a moldvai magyarság népi tánczenéje - Jelenlévő múlt, Planétás Kiadó

A magyar népi tánczene (Szerk.: Virágölglyi - Pávai) - Jelenlévő múlt, Planétás Kiadó

Árendás Péter - Kozma Gyula: Vajdaszentiványi népzene I. brácsa, bőgő melléklet (Budapest 1993) Magyar Művelődési Intézet - Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Nagy Zsolt: Magyar népzenei dallamgyűjtemény brácsamelléklete - Hagyományok Háza

Hangzóanyagok:

Magyar Népzenei Antológia I. Tánczene LPX 18112-116

Marosszéki Muzsika - Vavrinecz András gyűjtéseiből HHCD 014-015

Péterlaci bandavezető - Lunka József (Fekete Antal gyűjtéseiből 4.) FECD 024

Vajdaszentiványi zenekar - Éljen a magyar! (Fekete Antal gyűjtéseiből 7.) FECD 032

Csizsár Aladár - Magyarpéterlaka - Új Pátria 12. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-112-2

Mezőségi magyar népzene - Magyarpalatkai dupla CD (1992) Hungaroton

Magyarpalatkai népzene: Kodoba Béla és bandája, Jánosi András és Fekete Antal gyűjtése BSM 9503 (Budapest 1995)

BaSys - Music

Magyarpalatkai banda - Esküvő Mezőkeszűben (Fekete Antal gyűjtéseiből 1.) FECD 008

Magyarpalatkai banda - Esküvő Magyarpalatkán 1984-ben (Fekete Antal gyűjtéseiből 3.) FECD 021

Báré-Magyarpalatka - Új Pátria 3. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-103-2

Követelmény

A dúros harmonizálás jellegzetességeinek ismerete.

Belső hangsúlyozás, ritmusvariációk alkalmazása.

Vonásvariációk ismerete.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- 2-2 dallam magyarpalatkai lassú cigánytánc, ritka csárdás, szökös, sűrű csárdás
- Marosszéki táncok 7-8 percben.

A/5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

1. Magyarpalatkai tánczene kísérete (ritka magyar, sűrű magyar, négyes)

- Vonókezelés elsajátítása, vonásnemek, vonásvariációk.
- Kiemelkedő brácsás egyéniségek játéktílusának összehasonlítása, és a különbözőségek tudatosítása: - Kodoba Béla, Moldován Emerik, Mácsingó Sándor, Radák Mihály.
- Belső hangsúlyozás és aszimmetria a prímás játékához igazodva.
- A táncos és a zenekar viszonya: tempók, kiállások.

2. Szatmári tánczene kísérete „A” hangnemben (lassú és friss csárdás, kondástánc, oláhos)

- Akkordfelbontások négyhúros „klasszikus” brácsán, valamint akkordösszefűzések („menetek”) elsajátítása, szólamvezetés.
- Jellegzetes akkordmenetek és vonásnemek elsajátítása háromhúros kontrán ifj. Horváth András játéka alapján.
- Brácsázás és kontrázás közötti különbség a szatmári zenekarok játékában.
- A szatmárökörítői, kisari és a tiszakóródi zenekarok játéktílus.
- Stílusos improvizálás, saját variációk kidolgozása.
- Énekes dallamok megtanulása.

Ajánlott tananyag

Könyvek, füzetek:

A magyar népi tánczene (Szerk.: Virágvölgyi - Pávai) - Jelenlévő múlt, Planétás Kiadó

Nagy Zsolt: Magyar népzenei dallamgyűjtemény brácsamelléklete - Hagyományok Háza

Hangzóanyagok:

Magyar Népzenei Antológia I. Tánczene LPX 18112-116

Magyarpalatkai népzene: Kodoba Béla és bandája, Jánosi András és Fekete Antal gyűjtése BSM 9503 (Budapest 1995)

BaSys - Music

Magyarpalatkai banda - Esküvő Mezőkeszűben (Fekete Antal gyűjtéseiből 1.) FECD 008

Magyarpalatkai banda - Esküvő Magyarpalatkán 1984-ben (Fekete Antal gyűjtéseiből 3.) FECD 021

Báré-Magyarpalatka - Új Pátria 3. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-103-2

Szatmári bandák (Szerk.: Vavrincez András, Hans Hurtig) Hungaroton 1995. HCD 18192

Zörög az akácfalevél - Népdalok Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből (Szerk.: Joób Árpád) SSB-CD 01

Követelmény

Belső hangsúlyozás és aszimmetria alkalmazása.

A brácsázás és kontrázás közötti különbség ismerete.

Improvizálás, saját variációk kidolgozása a stílus keretein belül.

Énekes dallamok megtanulása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- 2-2 dallam szatmári kondástánc, lassú és friss csárdás (A)

- Magyarpalatkai táncok 7-8 percben

A/6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

1. Szatmári tánczene kísérete „D” hangnemben (hallgató, magyar verbunk, lassú és friss csárdás, oláhos)

- „Klasszikus” négyhúros brácsán bonyolultabb akkordmenetek „A-D” hangnemekben, a szatmárökörítói, a szamosangyalosi és a nyírmadai zenekar játéka alapján.

- Brácsaszólam lejegyzése és megtanulása, hangfelvétel alapján.

- Vonás- és akkordvariációk improvizatív és stílushű használata.

- A kötetlen metrumú dallamok (hallgató) kísérete, dallamkövetés.

- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

2. Küküllő menti magyar táncok (lassú, székely verbunk, féloláhos, szökő, szegényes, pontozó), elsősorban Magyarózd, Ádámos és Szászcsovás népzeneje

- A Küküllő-menti dallamkincs és a táncok megismerése.

- Egyedi vonásnemek Kozák József, Mezei Ferenc („Csángáló”) kontrajátékában.

- A környékbeli további zenekarok játékának összehasonlítása (Magyarkirályfalva, Magyarbece, Magyarlapád).

Ajánlott tananyag

Könyvek, füzetek:

A magyar népi tánczene (Szerk.: Virágvölgyi - Pávai) - Jelenlévő múlt, Planétás Kiadó

Nagy Zsolt: Magyar népzenei dallamgyűjtemény brácsamelléklete - Hagyományok Háza

Hangzóanyagok:

Magyar Népzenei Antológia I. Tánczene LPX 18112-116

Szatmári bandák (Szerk.: Vavrincez András, Hans Hurtig) Hungaroton 1995. HCD 18192

Zörög az akácfalevél - Népdalok Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből (Szerk.: Joób Árpád) SSB-CD 01

A magyarbecei Kulcsár Ferenc bandája - Szerk.: Pávai István HHCD 011-012

Ádámosi banda - Sövényfalvi lakodalom 1980-ban (Fekete Antal gyűjtéseiből 5.) FECD 025

Szántó Ferenc - Magyarbece (Mestereink sorozat) FA-040-2

Szászcsovás Band - Transylvanian folk music Szerk.: Szánthó Zoltán

Szászcsovás Band 3. - Thermal Comfort Kft. 1998. Szerk.: Szánthó Zoltán

Szászcsovás-Szászbogács - Új Pátria 10. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-110-2

Követelmény

Bonyolultabb akkord menetek játéka.

Vonás- és akkordvariációk improvizatív és stílushű használata.

Dallamkövetés a hallgató dallamok kíséretében.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- 2-2 dallam Küküllő menti lassú, szökő, szegényes, pontozó

Alapfokú évfolyamok „B” tagozat

„B” tagozatra irányítható az a tanuló, aki az átlagot meghaladó zenei tehetséggel és hangszeres adottságokkal rendelkezik, valamint érdeklődése és szorgalma alkalmassá teszi arra, hogy megfeleljen minőségben és mennyiségben magasabb követelményeinek.

„B” tagozat követelménye a végzett anyag mennyiségében, de elsősorban minőségben, a hangszerkezelés biztonságában és az előadás zenei kifejezőerejében haladja meg az A tagozat szintjét.

A/2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

1. Dél-dunántúli tánczene kísérete „A” hangnemben (ugrós-kanásztánc, lassú és friss csárdás),
2. Széki tánczene kísérete (verbunk, sűrű és ritka tempó, négyes, lassú, csárdás, porka, hétlépés)
  - Tudja és alkalmazza a „kontrán” egyenletes ritmusban, mérsékelt és gyors tempóban is a szimmetrikus és az aszimmetrikus vonásokat (lassú és verbunk).
  - Lassú és gyors esztam. Lassú és gyors düvő.
  - Vonóindítás, vonóváltás, különféle hangsúlyozási módok.
  - Kezdetben tudatos, később ösztönös alkalmazkodási reflex kialakítása a primás játékához.
  - Hallás utáni dallamtanulás.
  - Ifj. Ádám István kontrás harmónia készlete, harmonizálási módjának elsajátítása.
  - „Szalasztott” vonóindítás és hangsúlyozás.
  - Az „előke” tudatos alkalmazása.
  - A primás hangsúlyozásának és a különböző tánc típusok tempóinak pontos ismerete.

Kalotaszegi tánczene kísérete „A” hangnemben (legényes, csárdás, szapora, verbunk)

- Funkciós harmonizálás a háromhúros brácsán (kontra).
- Akkordkészlet bővítése: szeptim- és szűkített akkordok, valamint váltóakkordok.
- Több kalotaszegi brácsás vonókezelésének és harmonizálásának elemző összehasonlítása.

Vonózással variációk.

- Tempótartás, a primás játékkal való együttműködés.
- Megfelelő zenekari összjáték.
- A tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulása.

Ajánlott tananyag

Könyvek, füzetek:

A magyar népi tánczene (Szerk.: Virágvölgyi - Pávai) - Jelenlévő múlt, Planétás Kiadó

Nagy Zsolt: Magyar népzenei dallamgyűjtemény brácsamelléklete - Hagyományok Háza

Árendás Péter - Doór Róbert - Mester László: Kalotaszegi legényesek (Magyarlóna) - brácsa, bőgő melléklet (Budapest 1993, 2000) Magyar Művelődési Intézet - Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Nagy Zsolt: Kalotaszegi népzene I, II. (Brácsa melléklet) (Budapest 1998) Magyar Művelődési Intézet - Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Hangzóanyagok:

Magyar Népzenei Antológia I. Tánczene LPX 18112-116

A bogártelki Czilika-banda - Kalotaszegi népzene, Szerk.: Pávai István HHCD 003-004

Kalotaszegi híres primások- Esküvő Méréban (Fekete Antal gyűjtéseiből 2.) FECD 017

Varga Ferenc „Csipás” - Kalotaszegi lakodalom, Türe 1976 (Fekete Antal gyűjtéseiből 8.) FECD 038

Magyarlóna - Kalotaszegi magyar népzene (Kallós Archívum 2.) FA-075-2

Váralmási Pici Aladár és bandája- Új Pátria 1.(Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-101-2

Szászfenes - A Muzák - Új Pátria 13. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-113-2

Követelmény

Szimmetrikus és az aszimmetrikus vonások ismerete.

Lassú és gyors esztam. Lassú és gyors dúvő.

Különbféle hangsúlyozási módok használata.

Énekes dallamok szövegének ismerete.

Szeptim- és szűkített akkordok, váltóakkordok alkalmazása.

Tempótartás, megfelelő zenekari összjáték.

Variációk a vonózásban.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- 2-2 dallam kalotaszegi verbunk és legényes

- Széki táncok 7-8 percben.

A/3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

1. Kalotaszegi tánczene kísérete „A”, „D”, „G” és „B” hangnemekben (legényes, csárdás, szapora, verbunk)
  2. Rábaközi tánczene kísérete „A” és „D” hangnemben (verbunk, dus, lassú és friss csárdás)
- Funkciós harmonizálás a háromhúros brácsán (kontra).
- A cimbalommal együtt történő játékmód elsajátítása. A cimbalom, brácsa, bőgő felállású együttesekben a három hangszer szerepköre, egymással való dallami, harmóniai és ritmikai kapcsolata a játék során.
  - Akkordkészlet bővítése: szeptim- és szűkített akkordok, valamint váltóakkordok Bunyi József, Tóni Rudi, Sztojka János és mások játéka alapján.
  - Egy dallam harmóniavázán alapuló legalább három-négyféle „akkordozás” elsajátítása és variálása (improvizáció).
  - Több kalotaszegi brácsás vonókezelésének és harmonizálásának elemző összehasonlítása.
  - Vonózásbeli variációk.
  - Tempótartás, a primás játékaival való együttműködés.

Ajánlott tananyag

A magyar népi tánczene (Szerk.: Virágölgyi - Pávai) - Jelenlévő múlt, Planétás Kiadó

Nagy Zsolt: Magyar népzenei dallamgyűjtemény brácsamelléklete - Hagyományok Háza
Árendás Péter - Doór Róbert - Mester László: Kalotaszegi legényesek (Magyarlóna) - brácsa, bőgő melléklet (Budapest 1993, 2000) Magyar Művelődési Intézet - Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Nagy Zsolt: Kalotaszegi népzene I, II. (Brácsa melléklet) (Budapest 1998) Magyar Művelődési Intézet - Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Hangzó anyagok:

Magyar Népzenei Antológia I. Tánczene LPX 18112-116

A bogártelki Czilika-banda - Kalotaszegi népzene, Szerk.: Pávai István HHCD 003-004

Kalotaszegi híres primások- Esküvő Mérában (Fekete Antal gyűjtéseiből 2.) FECD 017

Varga Ferenc „Csipás” - Kalotaszegi lakodalom, Türe 1976 (Fekete Antal gyűjtéseiből 8.) FECD 038

Magyarlóna - Kalotaszegi magyar népzene (Kallós Archívum 2.) FA-075-2

Váralmási Pici Aladár és bandája- Új Pátria 1.(Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-101-2

Szászfenes - A Muzák - Új Pátria 13. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-113-2

Követelmény

A funkciós harmonizálás magasabb fokú készsége.

Szeptim- és szűkített akkordok stílushelyes használata.

A stílus keretein belül ötletesen variált akkordmenetek játéka.

A dallamok és közjátékok magabiztos kíséréte.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- 2-2 dallam rábaközi dus, lassú és friss csárdás

- Kalotaszegi táncok 7-8 percben

A/4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

1. Marosszéki (Vajdaszentivány és Magyarpéterlaka) tánczene kíséréte (verbunk, sebes forduló, lassú, korcsos, cigánycsárdás), elsősorban „D” hangnemben

2. Magyarpalatkai tánczene kíséréte (lassú cigánytánc, ritka csárdás, szökös, sűrű csárdás, korcsos)

- Harmonizálás és akkordkészlet összeállítása Horváth Mihály és Ponci Gyula játéka alapján.

- Rítmusvariációk.

- Vonásnemek elemző összehasonlítása.

- Dúros harmonizálás és ennek helyi jellegzetességei.

- Vonókezelés elsajátítása, vonásnemek, vonásvariációk.

- Kiemelkedő brácsás egyéniségek játékművészetének összehasonlítása, és a különbözőségek tudatosítása: - Kodoba Béla, Moldován Emerik, Mácsingó Sándor, Radák Mihály, Kodoba Lőrinc.

- Belső hangsúlyozás és aszimmetria a primás játékához igazodva.

3. Galga-mente népzeneje „A-D” hangnemekben (mars, lassú csárdás, bukós)

- Akkordfelbontások négyhúros „klasszikus” brácsán, valamint akkordösszefűzések („menetek”) elsajátítása, szólamvezetés.
- Jellegzetes akkordmenetek és vonásnemek elsajátítása, brácsázás és kontrázás közötti különbség.
- Stílusos improvizálás, saját variációk kidolgozása.
- Énekes dallamok megtanulása.

Ajánlott tananyag

Könyvek, füzetek:

Pávai István: Az erdélyi és a moldvai magyarság népi tánczenéje - Jelenlévő múlt, Planétás Kiadó

A magyar népi tánczene (Szerk.: Virágvölgyi - Pávai) - Jelenlévő múlt, Planétás Kiadó

Árendás Péter- Kozma Gyula: Vajdaszentiványi népzene I. brácsa, bőgő melléklet (Budapest 1993) Magyar Művelődési Intézet - Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Nagy Zsolt: Magyar népzenei dallamgyűjtemény brácsamelléklete - Hagyományok Háza

Hangzóanyagok:

Magyar Népzenei Antológia I. Tánczene LPX 18112-116

Marosszéki Muzsika - Vavrinecz András gyűjtéseiből HHCD 014-015

Péterlaki bandavezető - Lunka József (Fekete Antal gyűjtéseiből 4.) FECD 024

Vajdaszentiványi zenekar - Éljen a magyar! (Fekete Antal gyűjtéseiből 7.) FECD 032

Csizsár Aladár - Magyarpéterlaka - Új Pátria 12. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-112-2

Mezőségi magyar népzene - Magyarpalatkai dupla CD (1992) Hungaroton

Magyarpalatkai népzene: Kodoba Béla és bandája, Jánosi András és Fekete Antal gyűjtése BSM 9503 (Budapest 1995)

BaSys - Music

Magyarpalatkai banda - Esküvő Mezőkeszüben (Fekete Antal gyűjtéseiből 1.) FECD 008

Magyarpalatkai banda - Esküvő Magyarpalatkán 1984-ben (Fekete Antal gyűjtéseiből 3.) FECD 021

Báré-Magyarpalatka - Új Pátria 3. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-103-2

Unger Balázs: Galga menti vonósbandák - Hagyományok Háza

Követelmény

A dúros harmonizálás jellegzetességeinek ismerete.

Belső hangsúlyozás, ritmusvariációk alkalmazása.

Vonásvariációk ismerete.

Akkordfelbontások, szólamvezetés elsajátítása négyhúros brácsán.

Stílusos improvizálás, saját variációk kidolgozása.

A dallamok és közjátékok magabiztos kíséréte.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- 2-2 dallam magyarpalatkai lassú cigánytánc, ritka csárdás, szökös, sűrű csárdás
- Marosszéki táncok 7-8 percben.
- 2 dallam Galga menti mars

A/5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

1. Magyarpalatkai tánczene kíséréte (ritka magyar, sűrű magyar, négyes)

- Vonókezelés elsajátítása, vonásnemek, vonásvariációk.
- Kiemelkedő brácsás egyéniségek játékművészetének összehasonlítása, és a különbségek tudatosítása: - Kodoba Béla, Moldován Emerik, Mácsingó Sándor, Radák Mihály.
- Belső hangsúlyozás és aszimmetria a primás játékához igazodva.
- A táncos és a zenekar viszonya: tempók, kiállások.

2. Szatmári tánczene kíséréte „A” hangnemben (lassú és friss csárdás, kondástánc, oláhos)

- Akkordfelbontások négyhúros „klasszikus” brácsán, valamint akkordösszefűzések („menetek”) elsajátítása, szólamvezetés.
- Jellegzetes akkordmenetek és vonásnemek elsajátítása háromhúros kontrán ifj. Horváth András játéka alapján.
- Brácsázás és kontrázás közötti különbség a szatmári zenekarok játékában.
- A szatmárkörítói, kisari és a tiszakóródi zenekarok játékművészetének összehasonlítása.
- Stílusos improvizálás, saját variációk kidolgozása.

3. Bonchidai magyar táncok (lassú és sűrű magyar, lassú és sűrű csárdás)

- Bonchidai román táncok (lassú és sűrű csárdás, verbunk és invirtita)
- Énekes dallamok megtanulása.

Ajánlott tananyag

A magyar népi tánczene (Szerk.: Virágölgyi - Pávai) - Jelenlévő múlt, Planétás Kiadó

Nagy Zsolt: Magyar népzenei dallamgyűjtemény brácsamelléklete - Hagyományok Háza

Árendás Péter - Havasréti Pál: Bonchidai népzene I. brácsa, bőgő melléklet (Budapest 1991)

Magyar Művelődési Intézet - Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Hangzóanyagok:

Bonchida-Válaszút - Észak-mezőségi magyar népzene (Kallós Archívum 1.) FA-058-2

Magyar Népzenei Antológia I. Tánczene LPX 18112-116

Magyarpalatkai népzene: Kodoba Béla és bandája, Jánosi András és Fekete Antal gyűjtése BSM 9503 (Budapest 1995)

BaSys - Music

Magyarpalatkai banda - Esküvő Mezőkeszűben (Fekete Antal gyűjtéseiből 1.) FECD 008

Magyarpalatkai banda - Esküvő Magyarpalatkán 1984-ben (Fekete Antal gyűjtéseiből 3.) FECD 021

Báré-Magyarpalatka - Új Pátria 3. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-103-2

Szatmári bandák (Szerk.: Vavrincez András, Hans Hurtig) Hungaroton 1995. HCD 18192

Zörög az akácfalevél - Népdalok Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből (Szerk.: Joób Árpád) SSB-CD 01

Követelmény

Belső hangsúlyozás és aszimmetria a primás játékához igazodva.

A brácsázás és kontrázás közötti különbség elemző ismerete.

Stílusos improvizálás, saját variációk kidolgozása.

Énekes dallamok megtanulása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- 2-2 dallam bonchidai román verbunk és invirtita

- 2-2 dallam szatmári kondástánc, lassú és friss csárdás (A)

- Magyarpalatkai táncok 7-8 percben.

A/6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

1. Szatmári tánczene kísérete „D” hangnemben (hallgató, magyar verbunk, lassú és friss csárdás, oláhos)

- „Klasszikus” négyhúros brácsán bonyolultabb akkordmenetek „A-D” hangnemekben, a szatmárökörítói, a szamosangyalosi és a nyírmadai zenekar játéka alapján.

- Brácsaszólam lejegyzése és megtanulása, hangfelvétel alapján.

- Vonás- és akkordvariációk improvizatív és stílushű használata.

- A kötetlen metrumú dallamok (hallgató) kísérete, dallamkövetés.

2. Küküllő menti magyar táncok (lassú, székely verbunk, féloláhos, szökő, szegényes, pontozó), elsősorban Magyarózd, Ádamos és Szászcsávás népzeneje

- A Küküllő-menti dallamkincs és a táncok megismerése.

- Egyedi vonásnemek Kozák József, Mezei Ferenc („Csángáló”) kontrajátékában.

- A környékbeli további zenekarok játékának összehasonlítása (Magyarkirályfalva, Magyarbece, Magyarlapád).

3. Gömör népzeneje „A-D” hangnemekben (verbunk, hallgató, lassú és friss csárdás)

- Stílusos játékmód, elsősorban az alsókálosai, a szilicei és az osgyáni zenekarok játéka alapján.

- Hegedűkontrával és „klasszikus” brácsával történő gyakorlás.

- Vonókezelés, jellegzetes akkordmenetek megtanulása.

- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Ajánlott tananyag

A magyar népi tánczene (Szerk.: Virágvölgyi - Pávai) - Jelenlévő múlt, Planétás Kiadó

Nagy Zsolt: Magyar népzenei dallamgyűjtemény brácsamelléklete - Hagyományok Háza

Varsányi Ildikó: Gömöri népzene (Budapest 1994) Magyar Művelődési Intézet - Népzenei

Füzetek, (A bevezető tanulmányt írta: Agócs Gergely) szerk.: Eredics Gábor

Hangzóanyagok:

Magyar Népzenei Antológia I. Tánczene LPX 18112-116

Szatmári bandák (Szerk.: Vavrincez András, Hans Hurtig) Hungaroton 1995. HCD 18192

Zörög az akácfalevél - Népdalok Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből (Szerk.: Joób Árpád) SSB-CD 01

A magyarbecei Kulcsár Ferenc bandája - Szerk.: Pávai István HHCD 011-012

Ádamosi banda - Sövényfalvi lakodalom 1980-ban (Fekete Antal gyűjtéseiből 5.) FECD 025

Szántó Ferenc - Magyarbece (Mestereink sorozat) FA-040-2

Szászcsávás Band - Transylvanian folk music Szerk.: Szánthó Zoltán

Szászcsávás Band 3. - Thermal Comfort Kft. 1998. Szerk.: Szánthó Zoltán

Szászcsávás-Szászbogács - Új Pátria 10. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-110-2

Követelmény

Bonyolultabb akkord menetek játéka.

Vonás- és akkordvariációk improvizatív és stílushű használata.

Dallamkövetés a hallgató dallamok kíséretében.

A kötetlen metrumú dallamok (hallgató) kísérete, dallamkövetés.

Játék hegedűkontrával és brácsával.

Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

A dallamok és közjátékok magabiztos kísérete.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- 2-2 dallam Küküllő menti lassú, szökő, szegényes, pontozó
- Gömöri hallgató és verbunk

12.6.4. Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

- a vonós népzene hazai hangzó, lejegyzett és elméleti forrásanyagát, valamint az általános népzenei irodalmat,
- hangszer felépítését, részeit, hangolását, húrozását,
- a háromhúros kontra és a négyhúros brácsa fogásait, jellegzetes akkordmeneteit, vonókezelését, vonásnemeit.

A tanuló legyen képes

- természetes, oldott hangszerkezelésre, árnyalt és kifejező hangképzésre,
- az alapvonások, valamint a különböző vonásnemek alkalmazására,
- a jobb és bal kéz technikájának összehangolására,
- az adott tánczenére jellemző hangsúlyozás, aszimmetria és dinamika tudatos alkalmazására,

Rendelkezzék

- biztos tempótartással, ritmusérzéssel,
- periódusérzéssel,
- biztos zenei memóriával, fejlett hallással, kontrolláló képességgel,
- lapról olvasási készséggel.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló legyen képes

- tudásáról számot adni együttesel, illetve táncot kísérvé,
- a teljes tánczenei folyamat kíséretére a primás játéka alapján (tempóváltás, típusváltás stb.),
- énekes dallamok kíséretének megformálására az adott dialektus stílusának megfelelően,
- önálló zenekari számok összeállítására.

Az alapfokú művészeti vizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama

Népi brácsa főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

„B” tagozat: minimum 10 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

Dél-dunántúli táncok (3-3 dallam ugrós, lassú- és friss csárdás)

Széki táncrend 7-8 percben (magyar, sűrű- és ritka tempó, lassú és csárdás)

Magyarpalatkai táncrend (ritka és sűrű magyar, lassú cigánytánc, csárdás, szökös és sűrű csárdás)

„B” tagozat

Széki táncrend 7-8 percben (magyar, sűrű- és ritka tempó, lassú és csárdás)

Szatmári táncok (verbunk, 3-3 dallam oláhos, lassú és friss csárdás)

Kalotaszegi táncok (3-3 dallam legényes, lassú csárdás és szapora)

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- a vibrato helyes alkalmazása,
- hangszerkezelés,
- díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

12.6.5. Népi brácsa tantárgy a továbbképző évfolyamain

Továbbképző évfolyamok „A” tagozat

A továbbképző évfolyamok eléréséig a tanulók tudásszintje között képességeik, teherbírásuk és szorgalmuk alapján jelentős különbség alakulhat ki. Ez a különbség a továbbképző évfolyamokon egyéb elfoglaltságaiktól, gyakorlási idejüktől, érdeklődési körüktől függően tovább növekedhet. Zenetanulásuk iránya és célja is eltérhet; vagy az egyéni hangszertudás tökéletesítése, vagy a kamarazenei, illetve zenekari játék fejlesztése kerül előtérbe.

T/7. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Gömör népzeneje „D” hangnemben (verbunk, hallgató, lassú és friss csárdás)

- Stílusos játékmód, elsősorban az alsókálosai, a szilicei és az osgyáni zenekarok játéka alapján.
- Hegedűkontrával és „klasszikus” brácsával történő gyakorlás.
- Vonókezelés, jellegzetes akkordmenetek megtanulása.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Ajánlott tananyag

Varsányi Ildikó: Gömöri népzene (Budapest 1994) Magyar Művelődési Intézet - Népzenei Füzetek, (A bevezető tanulmányt írta: Agócs Gergely) szerk.: Eredics Gábor

Követelmény

Vonókezelés, jellegzetes akkordmenetek megtanulása.

Együttműködés, alkalmazkodás a társas zenélésben.

A zenekari hangzás arányai iránti érzékenység.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Gömöri táncok 7-8 percben

T/8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Bonchidai magyar táncok (lassú és sűrű magyar, lassú és sűrű csárdás)
- Bonchidai román táncok (lassú és sűrű csárdás, verbunk és invirtita)

Stílusos játékmód, elsősorban Kalló János játéka alapján.

- Hegedűkontrával és „klasszikus” brácsával történő gyakorlás.
- Vonókezelés.

Ajánlott tananyag

Könyvek, füzetek:

A magyar népi tánczene (Szerk.: Virágvölgyi - Pávai) - Jelenlévő múlt, Planétás Kiadó

Nagy Zsolt: Magyar népzenei dallamgyűjtemény brácsamelléklete - Hagyományok Háza

Árendás Péter - Havasréti Pál: Bonchidai népzene I. brácsa, bőgő melléklet (Budapest 1991)

Magyar Művelődési

Intézet - Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Hangzóanyagok:

Bonchida-Válaszút - Észak-mezőségi magyar népzene (Kallós Archívum 1.) FA-058-2

Követelmény

Vonókezelés, jellegzetes akkordmenetek megtanulása.

Brácsa és más kísérohangszerek (pl. cimbalom) együttműködése a zenekarban.

A zenekari hangzás arányai.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- 2-2 dallam bonchidai román verbunk és invirtita

- Bonchidai magyar táncok 7-8 percben

9. évfolyam „A” tagozat**Fejlesztési feladatok**

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Kalotaszegi keserves, hajnali nóták és román táncok

- A kötetlen metrumú dallamok (keserves), valamint a rubato hajnali nóták kísérete, dallamkövetés, ritmizálás.

- A bánffyhungyadi, a magyarlónai és a mérai zenekarok játékának összehasonlítása.

Ajánlott tananyag

A magyar népi tánczene (Szerk.: Virágvölgyi - Pávai) - Jelenlévő múlt, Planétás Kiadó

Vasas Samu - Salamon Anikó: Kalotaszegi ünnepek - Gondolat, 1986.

Nagy Zsolt: Kalotaszegi népzene I, II. (Brácsa melléklet) (Budapest 1998) Magyar Művelődési Intézet - Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Hangzóanyagok:

Magyar Népzenei Antológia I. Tánczene LPX 18112-116

A bogártelki Czilika-banda - Kalotaszegi népzene, Szerk.: Pávai István HHCD 003-004

Kalotaszegi híres primások- Esküvő Méréban (Fekete Antal gyűjtéseiből 2.) FECD 017

Varga Ferenc „Csipás” - Kalotaszegi lakodalom, Türe 1976 (Fekete Antal gyűjtéseiből 8.) FECD 038

Magyarlóna - Kalotaszegi magyar népzene (Kallós Archívum 2.) FA-075-2

Váralmási Pici Aladár és bandája- Új Pátria 1.(Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-101-2

Követelmény

Rubato dallamok stílusos kísérete.

Tiszta intonáció.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Kalotaszegi román táncok
- Kalotaszegi keserves, hajnali, csárdás, szapora 7-8 percben

10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Galga-mente népzeneje „A-D” hangnemekben (mars, lassú csárdás, bukós)

Ajánlott tananyag

Magyar Népzenei Antológia I. Tánczene LPX 18112-116

Unger Balázs: Galga menti vonósbandák - Hagyományok Háza

Követelmény

Mérsékelt és élénk tempójú táncdallamok kísérete.

Önállóság a dialektusnak megfelelő stílusos harmonizálás terén.

Tiszta intonáció.

Tempótartás.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Galga menti táncok 7-8 percben

Továbbképző évfolyamok „B” tagozat

T/7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Gömör népzeneje „D” hangnemben (verbunk, hallgató, lassú és friss csárdás)
- Stílusos játékmód, elsősorban az alsókálosai, a szilicei és az osgyáni zenekarok játéka alapján.

- Hegedűkontrával és „klasszikus” brácsával történő gyakorlás.
- Vonókezelés, jellegzetes akkordmenetek megtanulása.
- Ördögösfüzes népzeneje (lakodalmi zene, cigánytánc, lassú és sűrű csárdás, ritka magyar, sűrű fogásolás, verbunk)
- Stílusos játékmód elsajátítása Mezei Ferenc zenekarának játéka alapján.
- Mezőségi lakodalmi szokások megismerése.
- Vonókezelés, speciális ritmusok és jellegzetes akkordmenetek megtanulása.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Ajánlott tananyag

Nagy Zsolt - Havasréti Pál: Ördögösfüzesi népzene brácsa-bőgő melléklete - Hagyományok Háza

Hangzóanyagok:

Ördögösfüzes - Mezőségi magyar népzene (Kallós Archívum) FA-081-2 Nagy Zsolt - Havasréti Pál: Ördögösfüzesi népzene CD-melléklete - Hagyományok Háza

Követelmény

Vonókezelés, jellegzetes akkordmenetek megtanulása. Speciális ritmusok játéka.

Magas fokú együttműködés, alkalmazkodás a társas zenélésben.

A zenekari hangzás arányai iránti fokozott érzékenység.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Gömöri táncok 7-8 percben
- 2-2 dallam ördögösfüzesi lakodalmi zene és cigánytánc

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Bonchidai magyar táncok (lassú és sűrű magyar, lassú és sűrű csárdás)
- Bonchidai román táncok (lassú és sűrű csárdás, verbunk és invirtita)
- Stílusos játékmód, elsősorban Kalló János játéka alapján.
- Hegedűkontrával és „klasszikus” brácsával történő gyakorlás.

- Vonókezelés.
- Mezőföld népzeneje „D” és „G” hangnemekben (ugrós, eszközös táncok, lassú és friss csárdás)

Ajánlott tananyag

Béres vagyok, béres. Fejér megyei népzene Pesovár Ferenc gyűjtéséből - Alba Regia Egyesület
Magyar Népzenei Antológia I. Tánczene LPX 18112-116

Követelmény

Vonókezelés, jellegzetes akkordmenetek megtanulása.

Brácsa és más dallamhangszerek (pl. tambura) együttműködése a zenekarban.

A zenekari hangzás kiérlelt arányai.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- 2-2 dallam bonchidai román verbunk és invirtita
- Bonchidai magyar táncok 7-8 percben
- Mezőföldi táncok 7-8 percben

T/9. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Kalotaszegi keserves, hajnali nóták és román táncok
- A kötetlen metrumú dallamok (keserves), valamint a rubato hajnali nóták kísérete, dallamkövetés, ritmizálás.
- A bánffyahunyadi, a magyarlónai és a mérai zenekarok játékának összehasonlítása.
- Szilágyság magyar népzeneje (figurázó, csárdás és ugralós)

Ajánlott tananyag

Almási István: Szilágysági Magyar népzene - Kriterion könyvkiadó, 1979.

Szilágynagyfalu-Szilágybagos - Új Pátria 5. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-105-2

Követelmény

Rubato dallamok stílusos kísérete.

Élénk tempójú táncdallamok kísérete.

Önállóság a harmonizálás terén.

Tiszta intonáció.

Tempótartás.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Kalotaszegi román táncok
- Kalotaszegi keserves, hajnali, csárdás, szapora 7-8 percben
- Szilágysági csárdás és ugrálás

T/10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Galga-mente népzeneje „A-D” hangnemekben (mars, lassú csárdás, bukós)
- Kürt népzeneje (verbunk, hallgató, lassú és friss csárdás)

Ajánlott tananyag

Agócs Gergely - Gombai Tamás: Kürti bandák- Hagyományok Háza

Követelmény

Tiszta intonáció.

Tempótartás.

Mérsékelt és élénk tempójú táncdallamok kísérete.

Önállóság a dialektusnak megfelelő stílusos harmonizálás terén.

Önállóság a tánczenei folyamat felépítésében.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Galga menti táncok 7-8 percben
- Kürti táncok 7-8 percben

12.6.6. Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

- a magyar népzene nyelvjárás-területeit és ezek stílusbeli jellemzőit,
- a hangszeres zene szerepét a magyar népzenei hagyományában,
- a tanult hangszeres dallamok formai sajátosságait,
- a különböző népzenei tájegységek (dialektusok) jellemző tánc típusait, táncait, az ezekhez kapcsolódó dallamanyagot és hangszeres zenét,
- a különböző tájegységekre jellemző hagyományos népi hangszereket, hangszer-együtteseket, valamint a vonós bandák különböző felállításait és ezek hangzását,
- népzeneink múltját,
- hangszere múltját, elterjedését a magyar népzeneben,
- alapfokon a népzene kutatás történetét, nevesebb személyiségeit, választott hangszerének kiemelkedő művelőit, eredeti előadóit.

Legyen képes

- tánczenei folyamatban a dallamok összekötésére, ismerje a dallamok fűzésének szabályait,
- dallam- és típusváltás azonnali felismerésére,
- zenésztársaival zenei kapcsolatteremtésre.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló ismerje

- a magyar népi vonós zene történetét,
- a népzene előadásmódjának jellegzetességeit és ezen belül részletesen a hangképzés, hangsúlyozás, a ritmus és a forma jellemző módjait, az előadás általános és különleges sajátosságait, valamint a zenei improvizáció népzeneinkre jellemző módjait,
- a cigányság szerepét a magyar vonószenei hagyomány kialakulásában és falvaink zenei életében,
- a szomszéd népek, valamint az európai népek vonószenei hagyományát.

Legyen fogékony

- más népek zenéjének befogadására.

Rendelkezzék

- a népzenei gyűjtőmunkához nélkülözhetetlen zenei felkészültséggel, jó kapcsolatteremtő képességgel, megfelelő előadói készséggel, szereplési tapasztalattal, állóképességgel.

Legyen képes

- céltudatosan gyakorolni,
- tánc kísérésére, táncossal való kapcsolatteremtésre.

Tudjon számot adni

- választott (falusi) mestere dallamanyagának, stílusának ismeretéről.

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama

Népi brácsa főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

„B” tagozat: minimum 10 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

Rábaközi/ vagy gömöri táncok (verbunk, dus, lassú- és friss csárdás)

Marosszéki táncok 7-8 percben (székely verbunk, sebes forduló, lassú csárdás, korcsos és szöktető)

Parlando-rubato dallamok (3 dallam kalotaszegi hajnali vagy mezősegi keserves vagy szatmári hallgató)

„B” tagozat

Rábaközi/ vagy gömöri táncok (verbunk, dus, lassú- és friss csárdás)

Marosszéki táncok 7-8 percben (székely verbunk, sebes forduló, lassú csárdás, korcsos és szöktető)

Erdélyi aszimmetrikus román táncok (2-2 dallam de-a lungu, purtata vagy invirtita)

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- a vibrato helyes alkalmazása,
- hangszerkezelés,
- díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

12.6.7. Ajánlott tananyag éves bontás nélkül

Könyvek, füzetek:

A magyar népi tánczene (Szerk.: Virágvölgyi – Pávai) – Jelenlévő múlt sorozat, Planétás Kiadó

A széki hangszeres népzene (Szerk.: Virágvölgyi – Felföldi) – Jelenlévő múlt sorozat, Planétás Kiadó

Árendás Péter – Havasréti Pál: Bonchidai népzene I. brácsa, bőgő melléklet (Budapest 1991)

Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Árendás Péter – Kozma Gyula: Vajdaszentiványi népzene I. brácsa, bőgő melléklet (Budapest 1993) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Halmos Béla – Virágvölgyi Márta: A széki férfi táncok zenéje (Budapest 1995) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Nagy Zsolt: Kalotaszegi népzene I, II. (Brácsa melléklet) (Budapest 1998) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Nagy Zsolt: Magyar népzenei dallamgyűjtemény brácsamelléklete – Hagyományok Háza

Nagy Zsolt – Havasréti Pál: Ördögösfüzesi népzene brácsa–bőgő melléklete – Hagyományok Háza

Lajtha László: Dunántúli táncok és dallamok II. – Hagyományok Háza
Lajtha László – Széki gyűjtés: Brácsamelléklet Nagy Zsolt lejegyzésében – Hagyományok Háza
Pávai István: Az erdélyi és a moldvai magyarság népi tánczenéje – Jelenlévő múlt, Planétás
Kiadó
Varsányi Ildikó: Gömöri népzene (Budapest 1994) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei
Füzetek, (A bevezető tanulmányt írta: Agócs Gergely) szerk.: Eredics Gábor
Unger Balázs: Galga menti vonósbandák – Hagyományok Háza
Vasas Samu – Salamon Anikó: Kalotaszegi ünnepek – Gondolat, 1986.
Virágvölgyi Márta: Bogyiszlói népzene. kíséret: Orsós Lajos brácsás (Budapest 1995) Magyar
Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Hangzóanyagok

A bogártelki Czilika–banda – Kalotaszegi népzene, Szerk.: Pávai István HHCD 003–004
A bogyiszlói zenekar (Szerk.: Sebő Ferenc) SLPX 18095 Hungaroton 1984.
A magyarbecsei Kulcsár Ferenc bandája – Szerk.: Pávai István HHCD 011–012
Ádám István „Icsán” és bandája – Széki népzene (Mestereink sorozat) FA–069–2
Ádámosi banda – Sövényfalvi lakodalom 1980–ban (Fekete Antal gyűjtéseiből 5.) FECD 025
Báré–Magyarpatka – Új Pátria 3. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA–103–2
Béres vagyok, béres. Fejér megyei népzene Pesovár Ferenc gyűjtéséből – Alba Regia Egyesület
Bonchida–Válaszút – Észak–mezőségi magyar népzene (Kallós Archívum 1.) FA–058–2
Csiszár Aladár – Magyarpéterlaka – Új Pátria 12. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA–112–2
Kalotaszegi híres prímások – Esküvő Mérában (Fekete Antal gyűjtéseiből 2.) FECD 017
Lajtha László: Széki gyűjtés
Magyar Népzenei Antológia I. Tánczene LPX 18112–116
Magyar népzenei dallamgyűjtemény CD–melléklete – Hagyományok Háza
Magyarlóna – Kalotaszegi magyar népzene (Kallós Archívum 2.) FA–075–2
Magyarpatkai népzene: Kodoba Béla és bandája, Jánosi András és Fekete Antal gyűjtése BSM
9503 (Budapest 1995)
BaSys – Music
Magyarpatkai banda – Esküvő Mezőkeszüben (Fekete Antal gyűjtéseiből 1.) FECD 008
Magyarpatkai banda – Esküvő Magyarpatkán 1984–ben (Fekete Antal gyűjtéseiből 3.) FECD
021
Marosszéki Muzsika – Vavrinecz András gyűjtéseiből HHCD 014– 015
Mezőségi magyar népzene – Magyarpatkai dupla CD (1992) Hungaroton

Nagy Zsolt – Havasréti Pál: Ördögösfüzesi népzene CD–melléklete – Hagyományok Háza
 Ördögösfüzes – Mezőségi magyar népzene (Kallós Archívum) FA–081–2
 Péterlaki bandavezető – Lunka József (Fekete Antal gyűjtéseiből 4.) FECD 024
 Szatmári bandák (Szerk.: Vavrincez András, Hans Hurtig) Hungaroton 1995. HCD 18192
 Szántó Ferenc – Magyarbece (Mestereink sorozat) FA–040–2
 Szászcsovás Band – Transylvanian folk music Szerk.: Szánthó Zoltán
 Szászcsovás Band 3. – Thermal Comfort Kft. 1998. Szerk.: Szánthó Zoltán
 Szászcsovás–Szászbogács – Új Pátria 10. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA–110–2
 Szászfenes – A Muzák – Új Pátria 13. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA–113–2
 Vajdaszentiványi zenekar – Éljen a magyar! (Fekete Antal gyűjtéseiből 7.) FECD 032
 Varga Ferenc „Csipás” – Kalotaszegi lakodalom, Türe 1976 (Fekete Antal gyűjtéseiből 8.)
 FECD 038
 Váralmási Pici Aladár és bandája – Új Pátria 1. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA–101–2
 Zörög az akácfafevél – Népdalok Szabolcs–Szatmár–Bereg megyéből (Szerk.: Joób Árpád)
 SSB–CD 01

12.7. Vonós tanszak, népi bőgő/cselló

12.7.1. A népi bőgő/cselló tanításának céljai, feladatai

A népi bőgő/cselló főtárgy tanításának célja olyan zenészek képzése, akik képesek a Kárpát-medencei magyar és nemzetiségi népzene hangszeres darabjait a zenei hagyományokhoz hűen, hitelesen, stílusosan megszólaltatni – az egyes tájegységeken kialakult tradícióknak megfelelően – 3 húros (bélhúros) nagybőgőn; 4 húros (fémhúros) nagybőgőn, illetve csellón.

A népi bőgő oktatási terve – lehetőség szerint – a népi hegedű oktatási tervéhez igazodik és párhuzamosan halad a népi brácsa tantervével.

A tanuló ismerje meg

- hangszerei felépítését, részeit, hangolását,
- a vonós hangszercsalád többi tagját,
- hangszere múltját, fajtáit, elterjedését a magyar nyelvterület különböző vidékein, a jelentősebb zenekarokat és muzsikus egyéniségeket.
- a Kárpát-medence jellemző magyar és nemzetiségi tánc típusait, táncait,

- a különféle tánckíséretekben alkalmazandó ritmusképletekhez szükséges egyszerű és összetett vonásnemeket, pengetési módokat
- a tánczási gyakorlatban legelterjedtebb tájegységekhez kapcsolódó dallamanyagot és hangszeres zenét,
- a tánczenei folyamatok szerkezetét, zenei tartalmát, a régi és új stílusú táncok zenéjének jellegzetességeit,
- a tánchoz nem kapcsolódó szokásdallamokat és alkalmi hangszeres darabokat,
- a szükséges zeneelméleti fogalmaknak (funkciós rend, harmóniák, basszusmenetek stb.) az egyéb kísérőhangszerekkel (kontra, brácsa, cimbalom) együtt történő gyakorlati alkalmazását a nagybőgőn, illetve csellón

Alakítson ki

- természetes hangszerkezelést, összehangolt jobb-és balkéz mozgást,
- a hagyományokhoz igazodó, ugyanakkor saját adottságainak is megfelelő, helyes és hatékony test-, hangszer- és kéztartást,
- a vele együtt muzsikáló kísérőhangszerekre is figyelemmel bíró rögtönzési készséget.

Fordítson figyelmet

- a céltudatos gyakorlási módszer kialakítására,
- a különböző vonásnemek és a pengetett játék elsajátítására,
- a lapról olvasási készség mellett a memorizáló képesség, valamint a rögtönzőképesség fejlesztésére,
- a rendszeres zenekari muzsikálásra.

Tanítsa meg a tanulókat a hangolási és a legalapvetőbb hangszer-karbantartási feladatokra.

Váljon nyitottá más népi hangszerek, más népek zenéje, más zenei műfajok, művészeti ágak iránt.

12.7.2. Népi bőgő/cselló tantárgy az előképző évfolyamokon

1.évfolyam

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Mondókák, gyermekdalok, gyermekjátékok, népdalok, táncok (szóval, énekelve, játszva, táncolva), illetve ezek kísérete énekkel, tapssal, dobogással, dobbal, gardonnal.
- A mozgás, a ritmus, a dallam és az anyanyelv összefüggései.
- A magyar népzeneben jellemző ritmusfordulatok megtanítása (egyenletes-, nyújtott- és élés ritmus valamint a szinkópa).
- Kamarazene – ritmust adó eszközökkel, hangszerekkel.
- Ismerkedés a vonós hangszerekkel.
- Ritmusképzés rezgőhúrral.

A hegedű megszólaltatása

- A hangszer és a vonó tartása.
- Hangképzés, vonóvezetés egyenletes lassú, majd változó tempóban (húrsíkok!).
- Mondókák, kiolvasók, gyermekdalok hegedűn (egy, két húron).
- A dallamok játéka együttesel.
- Az "együtt hangzás" megérzése és megértése.
- Mozgás, gyermekjáték, tánc kísérése együttesel.

Követelmény

A tanuló ismerjen meg minél több gyermekdalt, népdalt.

Legyen képes – alapfokon – tájékozódni nyelvünk, dalaink, hangszeres zenénk ritmusvilágában.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Gyermekjátékok, táncok.
- Ének és ritmikus mozgás - ritmuskíséréssel (10-15 dallam, illetve mondóka).
- Kamarazene ritmusadó eszközökkel, hangszerekkel (kanál, fakalapács, bűgattyú, kereplő, kanna, köcsőgduda, dob, gardon)..

2.évfolyam

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Ismerkedés a vonós hangszerekkel.
- Ritmusképzés rezgőhúrral.

A bőgő/cselló megszólaltatása

Pengetés egy húron egyenletes lassú, majd változó tempóban.

Mozgás kísérése pengetéssel.

A húr megrezgetése vonóval.

A vonó vezetése egy húron, egyenletes lassú majd változó tempóban.

Hangsúlyozás vonóval.

Egyenletes, majd váltakozó ritmusú hangok játéka.

Különböző vonásmódok (pl. hangsúlyosan, hangsúlytalanul kezdődő, hosszú illetve rövid vonások).

Mozgás kísérése külön játszott hangokkal (két húron is).

A brácsa (kontra, hegedű-kontra) megszólaltatása

A hangszer tartása.

Hangképzés, vonóvezetés egyenletes lassú, majd változó tempóban.

A hűrok együtthangzása (hűrsíkok), hangzatok megszólaltatása.

Hangsúlyozás, egyenletes és változó ritmusú hangzatok.

Különböző vonásmódok (pl. hangsúlyosan, hangsúlytalanul kezdődő, hosszú illetve rövid vonások).

Mozgás kísérése különjátszott hangokkal.

A hegedű megszólaltatása

A hangszer és a vonó tartása.

Hangképzés, vonóvezetés egyenletes lassú, majd változó tempóban (hűrsíkok!).

Mondókák, kiolvasók, gyermekdalok hegedűn (egy, két húron).

A dallamok játéka együttessel.

Az „együtt hangzás” megérzése és megértése.

Mozgás, gyermekjáték, tánc kísérése együttessel.

Követelmény

A gyermek legyen képes megszólaltatni különböző, a zenekari játék szempontjából nélkülözhetetlen vonós hangszereket.

Sajátítsa el a vonós hangszereken történő hangképzés, hangsúlyozás és ritmusjáték alapelemeit.

Legyen képes hangok, és egyszerű dallamok intonálására saját hangszerén, valamint a megismert vonós hangszerek egyszerű megszólaltatására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

Mondókák, kiolvasók, gyermekdalok előadása hegedűn (egy és két húron).

Együttes játék - zenekarban, ritmikus mozgás, gyermekjáték és tánc kísérése zenekarral

12.7.3. Népi bőgő/cselló tantárgy az alapfokú évfolyamokon

1. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

- Dél-Dunántúl: ugrós-kanásztánc, lassú és friss csárdás „A” hangnemben
- Szék: lassú, csárdás, porka, verbunk
- Ismerje és tudja alkalmazni a tánckíséretben is a tanult (hangsúllyal kezdődő, illetve hangsúlyosan végződő) alapvonásokat.

Ajánlott tananyag

A magyar népi tánczene (Szerk.: Virágvölgyi - Pávai) - Jelenlévő múlt sorozat, Planétás Kiadó

Mohácsy Albert: Magyar népzenei dallamgyűjtemény bőgőmelléklete - Hagyományok Háza

Lajtha László: Dunántúli táncok és dallamok II. - Hagyományok Háza

A széki hangszeres népzene (Szerk.: Virágvölgyi - Felföldi) - Jelenlévő múlt sorozat, Planétás Kiadó

Halmos Béla -Virágvölgyi Márta: A széki férfitáncok zenéje - Hagyományok Háza

Lajtha László - Széki gyűjtés: Bőgőmelléklet Konkoly Elemér lejegyzésében - Hagyományok Háza

Hangzóanyagok:

Magyar Népzenei Antológia I. Tánczene LPX 18112-116

A bogyzslói zenekar. (Szerk.: Sebő Ferenc) SLPX 18095 Hungaroton 1984.

Ádám István „Icsán” és bandája - Széki népzene (Mestereink sorozat) FA-069-2

Követelmény

Legyen képes

- a basszus funkciók alkalmazására az évfolyam szintjének megfelelően,
- tudatosan előkészíteni és végrehajtani a húr- és vonóváltó műveleteket,

- tudatos hangképzésre, hangszerkezelésre,
- tempótartásra, ritmizálásra, hangsúlyozásra,
- hallás utáni dallamtanulásra,
- az adott tánc típus és annak tempója ismeretében a megtanult dalokat kísélni,
- felismerni a játszott dallamok szerkezetét,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- 2-2 dallam széki lassú, csárdás és porka.
- Dél-dunántúli táncok 7-8 percben.

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

- Szék: ritka és sűrű tempó, négyes, hétlépés
- Ismerje és tudja alkalmazni a tánc kíséretben is a tanult (szaggatott, illetve folyamatos) egyenletes és aszimmetrikus düvő vonásokat.

Ajánlott tananyag

A magyar népi tánczene (Szerk.: Virágölgyi - Pávai) - Jelenlévő múlt sorozat, Planétás Kiadó

Mohácsy Albert: Magyar népzenei dallamgyűjtemény bőgőmelléklete - Hagyományok Háza

Lajtha László: Dunántúli táncok és dallamok II. - Hagyományok Háza

A széki hangszeres népzene (Szerk.: Virágölgyi - Felföldi) - Jelenlévő múlt sorozat, Planétás Kiadó

Halmos Béla - Virágölgyi Márta: A széki férfitáncok zenéje - Hagyományok Háza

Lajtha László - Széki gyűjtés: Bögőmelléklet Konkoly Elemér lejegyzésében - Hagyományok Háza

Hangzóanyagok:

Magyar Népzenei Antológia I. Tánczene LPX 18112-116

A bogyszlói zenekar. (Szerk.: Sebő Ferenc) SLPX 18095 Hungaroton 1984.

Ádám István „Icsán” és bandája - Széki népzene (Mestereink sorozat) FA-069-2

Követelmény

Legyen képes

- a megfelelő hangsúlyozásra, illetve a különböző vonásnemekkel a belső hangsúlyozásra,
- aszimmetrikus vonás használatára külön vonóval és dűvözve is (széki lassú, illetve négyes esetében),
- a különböző tánc típusokat az adott hangnemben kísérni, illetve a megfelelő sorzáró formulákkal lezárni (verbunk, ritka tempo, hétlépés),
- a műfaji váltások magabiztos végrehajtására (porka-hétlépés, sűrű-ritka tempo),
- teljes tánczenei folyamatok kíséretének eljátszására,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

Széki táncok 7-8 percben.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

- Kalotaszeg: legényes, csárdás, szapora, verbunk „A” hangnemben
- Rábaköz: dus, lassú és friss csárdás „A” hangnemben
- Fejlessze balkéz-technikáját a III. fekvésig terjedően a népzeneben használatos zárt fekvéseknek (1-4, illetve 2-4) megfelelően.

Ajánlott tananyag

A magyar népi tánczene (Szerk.: Virágvölgyi - Pávai) - Jelenlévő múlt sorozat, Planétás Kiadó
Mohácsy Albert: Magyar népzenei dallamgyűjtemény bőgőmelléklete - Hagyományok Háza
Mester L. - Árendás P. - Doór R.: Kalotaszegi Legényesek (Magyarlóna) Hagyományok Háza
Mohácsy Albert: Kalotaszegi Népzene I-II. - Hagyományok Háza

Hangzóanyagok:

Magyar Népzenei Antológia I. Tánczene LPX 18112-116

A bogártelki Czilika-banda - Kalotaszegi népzene, Szerk.: Pávai István HHCD 003-004

Kalotaszegi híres prímások- Esküvő Mérában (Fekete Antal gyűjtéseiből 2.) FECD 017

Varga Ferenc „Csipás” - Kalotaszegi lakodalom, Türe 1976 (Fekete Antal gyűjtéseiből 8.) FECD 038

Magyarlóna - Kalotaszegi magyar népzene (Kallós Archívum 2.) FA-075-2

Váralmási Pici Aladár és bandája- Új Pátria 1.(Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-101-2

Szászfenes - A Muzák - Új Pátria 13. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-113-2

Követelmény

Legyen képes

- a pizzicato különböző fajtáinak alkalmazására a tánczenében,
- bizonyos tánckíséreték esetén többfajta vonásnem alkalmazására, ezek váltogatására a tempó és a zenei lüktetés megtartása mellett
- a friss csárdások gyors tempójának megtartására,
- megfelelő zenekari összjátékra,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- 2-2 dallam rábaközi dus, lassú és friss csárdás
- Kalotaszegi táncok 7-8 percben

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

- Marosszék: verbunk, sebes forduló, lassú, korcsos, cigánycsárdás „D” hangnemben
  - Magyarpalatka: lassú cigánytánc, ritka csárdás, szökös, sűrű csárdás, korcsos
  - Ismerje a különböző tánc típusok tempóit, a műfaji váltásokat a primás játékához igazodva magabiztosan hajtsa végre
  - Tudja az alap- és összetett vonásokat német kápás vonóval, valamint a visszacsapásos, illetve visszacsapás nélküli pizzicatot.
  - Alkalmazza a megfelelő vonásnemeket az egy („C”) húron történő játékmódban is.
- Sajátítsa el az egy húros játékmód bal kéz-fekvéseit, rendelkezzen az ehhez szükséges állóképességgel.

Ajánlott tananyag

A magyar népi tánczene (Szerk.: Virágölgyi - Pávai) - Jelenlévő múlt sorozat, Planétás Kiadó
Árendás P. - Kozma Gy.: Vajdaszentiványi Népzene I. brácsa-bögő melléklete - Hagyományok Háza

Mohácsy Albert: Magyar népzenei dallamgyűjtemény bögőmelléklete - Hagyományok Háza

Hangzóanyagok:

Marosszéki Muzsika - Vavrincez András gyűjtéseiből HHCD 014-015

Péterlaci bandavezető - Lunka József (Fekete Antal gyűjtéseiből 4.) FECD 024

Vajdaszentiványi zenekar - Éljen a magyar! (Fekete Antal gyűjtéseiből 7.) FECD 032

Csiszár Aladár - Magyarpéterlaka - Új Pátria 12. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-112-2

Magyarpalatkai banda - Esküvő Mezőkeszüben (Fekete Antal gyűjtéseiből 1.) FECD 008

Magyarpalatkai banda - Esküvő Magyarpalatkán 1984-ben (Fekete Antal gyűjtéseiből 3.) FECD 021

Báré-Magyarpalatka - Új Pátria 3. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-103-2

Követelmény

Legyen képes

- a helyes hangsúlyozásra (pl. sebes forduló-korcsos szökös-sűrű csárdás közötti hasonlóságok, illetve különbözőségek érzékeltetésére),
- a különböző vonások és pengetések variációira,
- hallás utáni dallamtanulásra és a kotta nélküli kíséretre,
- a tanult tánc típusokat megfelelő hangnemben kíséreni és lezárni,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak elsajátítására és énekes előadó zenekari kíséretére.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- 2-2 dallam magyarpalatkai lassú cigánytánc, ritka csárdás, szökös, sűrű csárdás
- Marosszéki táncok 7-8 percben.

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

- Magyarpalatka: ritka magyar, sűrű magyar, négyes
- Szatmár: lassú és friss csárdás, kondástánc, oláhos „A” hangnemben
- Ismerje a funkciós harmonizálást, a kíséretszólam jellemző fordulatait az új stílusú zenekarok játékában.
- Fejlessze balkéz-technikáját a III. fekvésig terjedően, a klasszikus zenei gyakorlatban használatos nyitott fekvések alkalmazásával.
- Alkalmazza tudatosan, a többi kíséreshangszerrel együttműködve a harmóniafüzéseknek megfelelő basszusmeneteket.

Ajánlott tananyag

A magyar népi tánczene (Szerk.: Virágvölgyi - Pávai) - Jelenlévő múlt sorozat, Planétás Kiadó
 Mohácsy Albert: Magyar népzenei dallamgyűjtemény bőgőmelléklete - Hagyományok Háza
 Hangzóanyagok:

Magyarpalatkai banda - Esküvő Mezőkeszűben (Fekete Antal gyűjtéseiből 1.) FECD 008

Magyarpalatkai banda - Esküvő Magyarpalatkán 1984-ben (Fekete Antal gyűjtéseiből 3.) FECD 021

Báré-Magyarpalatka - Új Pátria 3. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-103-2

Szatmári bandák (Szerk.: Vavrincez András, Hans Hurlig) Hungaroton 1995. HCD 18192

Követelmény

Legyen képes

- önálló gyakorlásra, tanulásra,
- hallás utáni dallamtanulásra,
- a kíséretszólam egyszerű lejegyzésére, formai és tartalmi elemzésére,
- a különböző táncstílusok között a váltások magabiztos végrehajtására, ritmikai és zenei értelemben egyaránt (közjátékok, sorzárók, stb.),
- a zenei tartalom kifejezésének igényével a tempo, a karakter, a táncstílus és a dialektus követelményeinek megfelelően a megtanult dallamokat hallás után játszani, illetve kíséreni,
- parlando, rubato, giusto játékmódok igényes kíséretére,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására, azok kíséretére.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- 2-2 dallam szatmári kondástánc, lassú és friss csárdás
- Magyarpalatkai táncok 7-8 percben.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

Szatmár: hallgató, magyar verbunk, lassú és friss csárdás „D” hangnemben

Küküllő menti magyar táncok: lassú, székely verbunk, féloláhos, szökő, szegényes, pontozó

Ajánlott tananyag

A magyar népi tánczene (Szerk.: Virágölgyi - Pávai) - Jelenlévő múlt sorozat, Planétás Kiadó

Mohácsy Albert: Magyar népzenei dallamgyűjtemény bőgőmelléklete - Hagyományok Háza

Hangzóanyagok:

Magyar Népzenei Antológia I. Tánczene (5 lemez) LPX 18112-116

Szatmári bandák (Szerk.: Vavrincez András, Hans Hurtig) Hungaroton 1995. HCD 18192

A magyarbecsei Kulcsár Ferenc bandája - Szerk.: Pávai István HHCD 011-012

Ádámosi banda - Sövényfalvi lakodalom 1980-ban (Fekete Antal gyűjtéseiből 5.) FECD 025

Szántó Ferenc - Magyarbece (Mestereink sorozat) FA-040-2

Szászcsávás Band - Transylvanian folk music Szerk.: Szánthó Zoltán

Szászcsávás Band 3. - Thermal Comfort Kft. 1998. Szerk.: Szánthó Zoltán

Szászcsávás-Szászbogács - Új Pátria 10. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-110-2

Követelmény

Legyen képes

- önálló gyakorlásra, tanulásra,
- hallás és kotta utáni dallamtanulásra,
- a kíséretszólam egyszerű lejegyzésére, formai és tartalmi elemzésére,
- a különböző tánc típusok között a váltások magabiztos végrehajtására, ritmikai és zenei értelemben egyaránt (közjátékok, sorzárók, stb.),
- a zenei tartalom kifejezésének igényével a tempo, a karakter, a tánc típus és a dialektus követelményeinek megfelelően, a megtanult dallamokat hallás után játszani, illetve kíséreni,
- parlando, rubato, giusto játékmódok igényes kíséretére,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására, azok kíséretére.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

2-2 dallam Küküllő-menti lassú, szökő, szegényes, pontozó

Alapfokú évfolyamok „B” tagozat

„B” tagozatra irányítható az a tanuló, aki az átlagot meghaladó zenei tehetséggel és hangszeres adottságokkal rendelkezik, valamint érdeklődése és szorgalma alkalmassá teszi arra, hogy megfeleljen minőségben és mennyiségben magasabb Követelményeinek.

2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

Szék: ritka és sűrű tempó, négyes, hétlépés

Ismerje és tudja alkalmazni a tánc kíséretben is a tanult (szaggatott, illetve folyamatos) egyenletes és aszimmetrikus düvő vonásokat.

Kalotaszeg: legényes, csárdás, szapora, verbunk „A” hangnemben

Fejlessze balkéz-technikáját a III. fekvésig terjedően a népzeneben használatos zárt fekvéseknek (1-4, illetve 2-4) megfelelően.

Ajánlott tananyag

A magyar népi tánczene (Szerk.: Virágvölgyi - Pávai) - Jelenlévő múlt sorozat, Planétás Kiadó

Mohácsy Albert: Magyar népzenei dallamgyűjtemény bőgőmelléklete - Hagyományok Háza

Mester L. - Árendás P. - Doór R.: Kalotaszegi Legényesek (Magyarlóna) Hagyományok Háza

Mohácsy Albert: Kalotaszegi Népzene I-II. - Hagyományok Háza

Hangzóanyagok:

Magyar Népzenei Antológia I. Tánczene LPX 18112-116

A bogártelki Czilika-banda - Kalotaszegi népzene, Szerk.: Pávai István HHCD 003-004

Kalotaszegi híres primások - Esküvő Méréban (Fekete Antal gyűjtéseiből 2.) FECD 017

Varga Ferenc „Csipás” - Kalotaszegi lakodalom, Türe 1976 (Fekete Antal gyűjtéseiből 8.) FECD 038

Magyarlóna - Kalotaszegi magyar népzene (Kallós Archívum 2.) FA-075-2

Váralmási Pici Aladár és bandája- Új Pátria 1.(Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-101-2

Követelmény

Legyen képes

- a megfelelő hangsúlyozásra, illetve a különböző vonásnemekkel a belső hangsúlyozásra,
- aszimmetrikus vonás használatára külön vonóval és dúvózva is (széki lassú, illetve négyes esetében),
- a különböző tánc típusokat az adott hangnemben kíséni, illetve a megfelelő sorzáró formulákkal lezárni (verbunk, ritka tempo, hétlépés),
- a műfaji váltások magabiztos végrehajtására (porka-hétlépés, sűrű-ritka tempo),
- teljes tánczenei folyamatok kíséretének eljátszására,
- tánc kíséretnek esetén többfajta vonásnem alkalmazására, ezek változtatására a tempo és a zenei löktetés megtartása mellett
- megfelelő zenekari összjátékra,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

Széki táncok 7-8 percben.

2-2 dallam kalotaszegi verbunk és legényes

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

- Kalotaszeg: legényes, csárdás, szapora, verbunk „A”, „G” és „B” hangnemben
- Rábaköz: verbunk, dus, lassú és friss csárdás „A” és „D” hangnemben
- Tudjon kíséni más, az adott tájegységen szokásos hangnemekben is.

Ajánlott tananyag

A magyar népi tánczene (Szerk.: Virágvölgyi - Pávai) -Jelenlévő múlt sorozat, Planétás Kiadó
Mohácsy Albert: Magyar népzenei dallamgyűjtemény bőgömelléklete - Hagyományok Háza
Mester L. - Árendás P. - Doór R.: Kalotaszegi Legényesek (Magyarlóna) Hagyományok Háza
Mohácsy Albert: Kalotaszegi Népzene I-II. - Hagyományok Háza

Hangzóanyagok:

Magyar Népzenei Antológia I. Tánczene LPX 18112-116

A bogártelki Czilika-banda - Kalotaszegi népzene, Szerk.: Pávai István HHCD 003-004

Kalotaszegi híres prímások- Esküvő Mérában (Fekete Antal gyűjtéseiből 2.) FECD 017

Varga Ferenc „Csipás” - Kalotaszegi lakodalom, Türe 1976 (Fekete Antal gyűjtéseiből 8.) FECD 038

Magyarlóna - Kalotaszegi magyar népzene (Kallós Archívum 2.) FA-075-2

Váralmási Pici Aladár és bandája- Új Pátria 1.(Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-101-2

Szászfenes - A Muzák - Új Pátria 13. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-113-2

Követelmény

Legyen képes

- a pizzicato különböző fajtáinak alkalmazására a tánczenében,
- bizonyos tánc kíséretnek esetén többfajta vonásnem alkalmazására, ezek váltogatására a tempó és a zenei lüktetés megtartása mellett
- a friss csárdások gyors tempójának megtartására,
- megfelelő zenekari összjátékra,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Kalotaszegi táncok 7-8 percben
- 2-2 dallam rábaközi dus, lassú és friss csárdás

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

Marosszék: verbunk, sebes forduló, lassú, kocsos, cigánycsárdás „D” hangnemben

Magyarpalatka: lassú cigánytánc, ritka csárdás, szökös, sűrű csárdás, kocsos

Galga mente: mars, lassú csárdás, bukós „A” hangnemben

Ismerje a különböző tánc típusok tempóit, a műfaji váltásokat a prímás játékához igazodva magabiztosan hajtsa végre

Tudja az alap- és összetett vonásokat német kápás vonóval, valamint a visszacsapásos, illetve visszacsapás nélküli pizzicatot.

Alkalmazza a megfelelő vonásnemeket az egy („C”) húron történő játékmódban is.

Sajátítsa el az egy húros játékmód bal kéz-fekvéseit, rendelkezzen az ehhez szükséges állóképességgel.

Fejlessze balkéz-technikáját a III. fekvésig terjedően a klasszikus zenében használatos nyitott fekvéseknek megfelelően.

Ajánlott tananyag

A magyar népi tánczene (Szerk.: Virágvölgyi - Pávai) - Jelenlévő múlt sorozat, Planétás Kiadó
Árendás P. - Kozma Gy.: Vajdaszentiványi Népzene I. brácsa-böggő melléklete - Hagyományok Háza

Mohácsy Albert: Magyar népzenei dallamgyűjtemény böggőmelléklete - Hagyományok Háza

Unger Balázs: Galga menti vonósbandák - Hagyományok Háza

Hangzóanyagok:

Marosszéki Muzsika - Vavrinecz András gyűjtéseiből HHCD 014-015

Péterlaki bandavezető - Lunka József (Fekete Antal gyűjtéseiből 4.) FECD 024

Vajdaszentiványi zenekar - Éljen a magyar! (Fekete Antal gyűjtéseiből 7.) FECD 032

Csizsár Aladár - Magyarpéterlaka - Új Pátria 12. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-112-2

Magyarpalatkai banda - Esküvő Mezőkeszűben (Fekete Antal gyűjtéseiből 1.) FECD 008

Magyarpalatkai banda - Esküvő Magyarpalatkán 1984-ben (Fekete Antal gyűjtéseiből 3.) FECD 021

Báré-Magyarpalatka - Új Pátria 3. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-103-2

Követelmény

Legyen képes

- a helyes hangsúlyozásra (pl. sebes forduló-korcsos szökös-sűrű csárdás közötti hasonlóságok, illetve különbözőségek érzékeltetésére),
- a különböző vonások és pengetések variációira,
- hallás utáni dallamtanulásra és a kotta nélküli kíséretre,
- a tanult tánc típusokat megfelelő hangnemben kíséreni és lezárni,
- bizonyos tánc kíséretnek esetén többfajta vonásnem alkalmazására, ezek váltogatására a tempó és a zenei lüktetés megtartása mellett
- megfelelő zenekari összjátékra,

- a tanult dialektusok énekelt dallamainak elsajátítására és énekes előadó zenekari kíséretére.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- 2-2 dallam magyarpalatkai lassú cigánytánc, ritka csárdás, szökös, sűrű csárdás
- Marosszéki táncok 7-8 percben.
- 2 dallam Galga menti mars

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

- Magyarpalátka: ritka magyar, sűrű magyar, négyes
- Szatmár: lassú és friss csárdás, kondástánc, oláhos „A” hangnemben
- Bonchidai magyar táncok: lassú és sűrű magyar, lassú és sűrű csárdás
- Bonchidai román táncok: lassú és sűrű csárdás, verbunk és invirtita
- Ismerje a funkciós harmonizálásba kíséretszólam jellemző fordulatait az új stílusú zenekarok játékában.
- Fejlessze balkéz-technikáját a III. fekvésig terjedően, a klasszikus zenei gyakorlatban használatos nyitott fekvések alkalmazásával.
- Alkalmazza tudatosan, a többi kísérőhangszerrel együttműködve a harmóniafüzéseknek megfelelő basszusmeneteket.

Ajánlott tananyag

A magyar népi tánczene (Szerk.: Virágvölgyi - Pávai) - Jelenlévő múlt sorozat, Planétás Kiadó

Mohácsy Albert: Magyar népzenei dallamgyűjtemény bőgőmelléklete - Hagyományok Háza

Árendás P. - Havasréti Pál.: Bonchidai Népzene I. brácsa-bőgő melléklet - Hagyományok Háza

Hangzóanyagok:

Bonchida-Válaszút - Észak-mezőségi magyar népzene (Kallós Archívum 1.) FA-058-2

Magyarpalatkai banda - Esküvő Mezőkeszűben (Fekete Antal gyűjtéseiből 1.) FECD 008

Magyarpalatkai banda - Esküvő Magyarpalatkán 1984-ben (Fekete Antal gyűjtéseiből 3.) FECD 021

Báré-Magyarpalátka - Új Pátria 3. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-103-2

Szatmári bandák (Szerk.: Vavrincez András, Hans Hurtig) Hungaroton 1995. HCD 18192

Követelmény

Legyen képes

- önálló gyakorlásra, tanulásra,
- hallás utáni dallamtanulásra,
- a kíséretszólam egyszerű lejegyzésére, formai és tartalmi elemzésére,
- a különböző tánc típusok között a váltások magabiztos végrehajtására, ritmikai és zenei értelemben egyaránt (közjátékok, sorzárók, stb.),
- a zenei tartalom kifejezésének igényével a tempo, a karakter, a tánc típus és a dialektus követelményeinek megfelelően a megtanult dallamokat hallás után játszani, illetve kíséreni,
- parlando, rubato, giusto játékmódok igényes kíséretére,
- bizonyos tánc kíséretnek esetén többfajta vonásnem alkalmazására, ezek változtatására a tempó és a zenei lüktetés megtartása mellett
- megfelelő zenekari összjátékra,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására, azok kíséretére.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- 2-2 dallam szatmári kondástánc, lassú és friss csárdás
- Magyarpalatkai táncok 7-8 percben.
- 2-2 dallam bonchidai román verbunk és invirtita

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

- Szatmár: hallgató, magyar verbunk, lassú és friss csárdás „D” hangnemben
- Küküllő menti magyar táncok: lassú, székely verbunk, féloláhos, szökő, szegényes, pontozó
- Gömör: verbunk, hallgató, lassú és friss csárdás „D” hangnemben

Ajánlott tananyag

A magyar népi tánczene (Szerk.: Virágvölgyi - Pávai) - Jelenlévő múlt sorozat, Planétás Kiadó
Mohácsy Albert: Magyar népzenei dallamgyűjtemény bögömelléklete - Hagyományok Háza

Hangzóanyagok:

Magyar Népzenei Antológia I. Tánczene (5 lemez) LPX 18112-116

Szatmári bandák (Szerk.: Vavrincez András, Hans Hurtig) Hungaroton 1995. HCD 18192

A magyarbecsei Kulcsár Ferenc bandája - Szerk.: Pávai István HHCD 011-012
Ádámosi banda - Sövényfalvi lakodalom 1980-ban (Fekete Antal gyűjtéseiből 5.) FECD 025
Szántó Ferenc - Magyarbece (Mestereink sorozat) FA-040-2
Szászcávás Band - Transylvanian folk music Szerk.: Szánthó Zoltán
Szászcávás Band 3. - Thermal Comfort Kft. 1998. Szerk.: Szánthó Zoltán
Szászcávás-Szászbogács - Új Pátria 10. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-110-2
Varsányi Ildikó: Gömöri népzene - Hagyományok Háza

Követelmény

Legyen képes

- önálló gyakorlásra, tanulásra,
- hallás és kotta utáni dallamtanulásra,
- a kíséretszólam egyszerű lejegyzésére, formai és tartalmi elemzésére,
- a különböző tánc típusok között a váltások magabiztos végrehajtására, ritmikai és zenei értelemben egyaránt (közjátékok, sorzárók, stb.),
- a zenei tartalom kifejezésének igényével a tempo, a karakter, a tánc típus és a dialektus követelményeinek megfelelően, a megtanult dallamokat hallás után játszani, illetve kísérni,
- parlando, rubato, giusto játékmódok igényes kíséretére,
- bizonyos tánckíséretnek esetén többfajta vonásnem alkalmazására, ezek változtatására a tempó és a zenei löktetés megtartása mellett
- megfelelő zenekari összjátékra,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására, azok kíséretére.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- 2-2 dallam Küküllő-menti lassú, szökő, szegényes, pontozó
- Gömöri hallgató és verbunk

12.7.4. Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

- hangszeri felépítését, részeit, hangolását, húrozását,

- a három- és négyhúros bőgő, illetve cselló népzeneben használatos balkéz-fekvéseit, dialektusonként jellemző basszusmeneteit.
- a népzeneben használatos vonófajták kezelését, az egyszerű és összetett vonásnemeket, illetve a különböző pengetés fajtákat.
- a vonós népzene hazai hangzó, lejegyzett és elméleti forrásanyagát, valamint az általános népzenei irodalmat.

Legyen képes

- természetes, hosszú időtávon is oldott hangszerkezelésre, biztos és dinamikus hangképzésre vonóval és pengetve egyaránt,
- az egyszerű, illetve összetett vonások alkalmazására,
- a jobb és bal kéz technikájának összehangolására,
- az adott tánczenére jellemző hangsúlyozás, aszimmetria és dinamika tudatos alkalmazására,
- hangszeres népzenei darabok önálló megtanulására.

Rendelkezzék

- biztos tempótartással, ritmusérzéssel,
- periódusérzéssel,
- lapról olvasási készséggel,
- biztos zenei memóriával, fejlett hallással, kontrolláló képességgel

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló legyen képes

- tudásáról számot adni zenekari produkcióként illetve táncot kísérve,
- teljes tánczenei folyamatok kíséretére a primás játékát (tempóváltásait, tánc típus-váltásait stb.) követve, az egyéb kísérőhangszerekkel ritmikailag és harmóniailag együttműködve,
- énekes dallamok kíséretének megformálására az adott dialektus stílusának megfelelően,
- önálló zenekari produkciók összeállítására.

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama

Népi bőgő/cselló főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

„B” tagozat: minimum 10 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

Dél-dunántúli táncok (3-3 dallam: ugrós, lassú- és friss csárdás)

Széki táncrend 7-8 percben (magyar, sűrű- és ritka tempó, lassú és csárdás)

Magyarpalatkai táncrend (ritka és sűrű magyar, lassú cigánytánc, csárdás, szökős és sűrű csárdás)

„B” tagozat

Széki táncrend 7-8 percben (magyar, sűrű- és ritka tempó, lassú és csárdás), lehetőség szerint csellón

Kalotaszegi táncok (3-3 dallam legényes, lassú csárdás és szapora)

Szatmári táncok (verbunk, 3-3 dallam oláhos, lassú és friss csárdás)

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- a vibrato helyes alkalmazása,
- hangszerkezelés,
- díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

12.7.5. Népi bőgő/cselló tantárgy a továbbképző évfolyamain

Továbbképző évfolyamok „A” tagozat

A továbbképző évfolyamok eléréséig a tanulók tudásszintje között képességeik, teherbírásuk és szorgalmuk alapján jelentős különbség alakulhat ki. Ez a különbség a továbbképző évfolyamokon egyéb elfoglaltságaiktól, gyakorlási idejüktől, érdeklődési körüktől függően tovább növekedhet. Zenetanulásuk iránya és célja is eltérhet; vagy az egyéni hangszertudás tökéletesítése, vagy a kamarazenei, illetve zenekari játék fejlesztése kerül előtérbe.

7. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

- Gömör: verbunk, hallgató, lassú és friss csárdás „D” hangnemben

Ajánlott tananyag

Varsányi Ildikó: Gömöri népzene - Hagyományok Háza

Követelmény

Legyen képes

- bizonyos tánc kíséretnek esetén többfajta vonásnem alkalmazására, ezek váltogatására a tempó és a zenei lüktetés megtartása mellett
- megfelelő zenekari összjátékra,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Gömöri táncok 7-8 percben

8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

1. Bonchidai magyar táncok: lassú és sűrű magyar, lassú és sűrű csárdás

2. Bonchidai román táncok: lassú és sűrű csárdás, verbunk és invirtita

Ajánlott tananyag

A magyar népi tánczene (Szerk.: Virágvölgyi - Pávai) - Jelenlévő múlt sorozat, Planétás Kiadó
Mohácsy Albert: Magyar népzenei dallamgyűjtemény bőgőmelléklete - Hagyományok Háza
Árendás P. - Havasréti Pál: Bonchidai Népzene I. brácsa-bőgő melléklet - Hagyományok Háza

Hangzóanyagok:

Bonchida-Válaszút - Észak-mezőségi magyar népzene (Kallós Archívum 1.) FA-058-2

Követelmény

Legyen képes

- bizonyos tánckíséretnek esetén többfajta vonásnem alkalmazására, ezek váltogatására a tempó és a zenei lüktetés megtartása mellett
- megfelelő zenekari összjátékra,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- 2-2 dallam bonchidai román verbunk és invirtita
- Bonchidai magyar táncok 7-8 percben

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés
- Kalotaszeg: keserves, hajnali és román táncok

Ajánlott tananyag

A magyar népi tánczene (Szerk.: Virágvölgyi - Pávai) - Jelenlévő múlt sorozat, Planétás Kiadó
Mohácsy Albert: Kalotaszegi Népzene I-II. - Hagyományok Háza

Hangzóanyagok:

Magyar Népzenei Antológia I. Tánczene (5 lemez) LPX 18112-116

A bogártelki Czilika-banda - Kalotaszegi népzene, Szerk.: Pávai István HHCD 003-004

Kalotaszegi híres primások- Esküvő Mérában (Fekete Antal gyűjtéseiből 2.) FECD 017
Varga Ferenc „Csipás” - Kalotaszegi lakodalom, Türe 1976 (Fekete Antal gyűjtéseiből 8.) FECD 038
Magyarlóna - Kalotaszegi magyar népzene (Kallós Archívum 2.) FA-075-2
Váralmási Pici Aladár és bandája- Új Pátria 1.(Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-101-2
Szászfenes - A Muzák - Új Pátria 13. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-113-2

Követelmény

Legyen képes

- bizonyos tánckíséreték esetén többfajta vonásnem alkalmazására, ezek változtatására a tempó és a zenei lüktetés megtartása mellett
- megfelelő zenekari összjátékra,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Kalotaszegi román táncok
- Kalotaszegi keserves, hajnali, csárdás, szapora 7-8 percben

10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

Galga mente: mars, lassú csárdás, bukós „A” hangnemben

Ajánlott tananyag

Unger Balázs: Galga menti vonósbandák - Hagyományok Háza

Követelmény

Legyen képes

- bizonyos tánckíséreték esetén többfajta vonásnem alkalmazására, ezek változtatására a tempó és a zenei lüktetés megtartása mellett
- megfelelő zenekari összjátékra,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Galga menti táncok 7-8 percben

Továbbképző évfolyamok „B” tagozat

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

- Repertoárbővítés: Gömör: verbunk, hallgató, lassú és friss csárdás
- Ördögösfüzes: cigánytánc, lassú és sűrű csárdás, ritka magyar, sűrű fogásolás, verbunk

Ajánlott tananyag

Nagy Zsolt - Havasréti Pál: Ördögösfüzesi népzene brácsa-bögő melléklete - Hagyományok Háza

Hangzóanyagok:

Ördögösfüzes - Mezőségi magyar népzene (Kallós Archívum) FA-081-2

Követelmény

Legyen képes

- bizonyos tánc kíséretnek esetén többfajta vonásnem alkalmazására, ezek váltogatására a tempó és a zenei lüktetés megtartása mellett,
- megfelelő zenekari összjátékra,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Gömöri táncok 7-8 percben
- 2-2 dallam ördögösfüzesi cigánytánc és ritka magyar

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

Repertoárbővítés:

1. Bonchidai magyar táncok: lassú és sűrű magyar, lassú és sűrű csárdás
  2. Bonchidai román táncok: lassú és sűrű csárdás, verbunk és invirtita
- Mezőföld: ugrós és eszközös táncok, lassú és friss csárdás „G” hangnemben

Ajánlott tananyag

A magyar népi tánczene (Szerk.: Virágölgyi - Pávai) - Jelenlévő múlt sorozat, Planétás Kiadó
Mohácsy Albert: Magyar népzenei dallamgyűjtemény bőgőmelléklete - Hagyományok Háza
Árendás P. - Havasréti Pál: Bonchidai Népzene I. brácsa-bőgő melléklet - Hagyományok Háza

Hangzóanyagok:

Bonchida-Válaszút - Észak-mezőségi magyar népzene (Kallós Archívum 1.) FA-058-2

Követelmény

Legyen képes

- bizonyos tánc kíséreték esetén többfajta vonásnem alkalmazására, ezek váltogatására a tempó és a zenei lüktetés megtartása mellett,
- megfelelő zenekari összjátékra,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Bonchidai magyar és román táncok 7-7 percben
- Mezőföldi táncok 7percben

9. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

- Repertoárbővítés:
- Kalotaszeg: keserves, hajnali és román táncok
- Szilágyság: figurázó, csárdás és ugrálós

Ajánlott tananyag

A magyar népi tánczene (Szerk.: Virágölgyi - Pávai) - Jelenlévő múlt sorozat, Planétás Kiadó

Mohácsy Albert: Kalotaszegi Népzene I-II. - Hagyományok Háza

Hangzóanyagok:

Magyar Népzenei Antológia I. Tánczene (5 lemez) LPX 18112-116

A bogártelki Czilika-banda - Kalotaszegi népzene, Szerk.: Pávai István HHCD 003-004

Kalotaszegi híres prímások- Esküvő Mérában (Fekete Antal gyűjtéseiből 2.) FECD 017

Varga Ferenc „Csipás” - Kalotaszegi lakodalom, Türe 1976 (Fekete Antal gyűjtéseiből 8.) FECD 038

Magyarlóna - Kalotaszegi magyar népzene (Kallós Archívum 2.) FA-075-2

Váralmási Pici Aladár és bandája- Új Pátria 1.(Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-101-2

Szászfenes - A Muzák - Új Pátria 13. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-113-2

Szilágynagyfalu-Szilágybagos - Új Pátria 5. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA-105-2

Követelmény

Legyen képes

- bizonyos tánc kísérek esetén többfajta vonásnem alkalmazására, ezek váltogatására a tempó és a zenei lüktetés megtartása mellett
- megfelelő zenekari összjátékra,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Kalotaszegi román táncok
- Kalotaszegi keserves, hajnali, csárdás, szapora 7-8 percben
- Szilágysági csárdás és ugrálás

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok - Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

- Repertoárbővítés:
- Galga-mente: mars, lassú csárdás, bukós „A” hangnemben
- Kürt: verbunk, hallgató, lassú és friss csárdás

Ajánlott tananyag

Unger Balázs: Galga menti vonósbandák - Hagyományok Háza

Agócs Gergely - Gombai Tamás: Kürti bandák- Hagyományok Háza

Követelmény

Legyen képes

- bizonyos tánc kíséretnek esetén többfajta vonásnem alkalmazására, ezek váltogatására a tempó és a zenei löktetés megtartása mellett
- megfelelő zenekari összjátékra,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Galga menti táncok 7-8 percben
- Kürti táncok 7-8 percben

12.7.6. Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

- a magyar népzene nyelvjárás-területeit és ezek stílusbeli jellemzőit,
- a hangszeres zene szerepét a magyar népzenei hagyományában,
- a tanult hangszeres dallamok formai sajátosságait,
- a különböző népzenei tájegységek (dialektusok) jellemző tánc típusait, táncait, az ezekhez kapcsolódó dallamanyagot és hangszeres zenét,
- a különböző tájegységekre jellemző hagyományos népi hangszereket, hangszer-együtteseket, valamint a vonós bandák különböző felállításait és ezek hangzását,
- népzeneink múltját,
- hangszere múltját, elterjedését a magyar népzeneben,
- vázlatosan a hazai népzene kutatás történetét, nevesebb személyiségeit, választott hangszerének kiemelkedő művelőit, hagyományörző előadóit.

Legyen képes

- tánczenei folyamatban a különböző dallamok kíséretének összekötésére, ismerje a kíséretszólam fűzésének szabályait,

- dallam- és típusváltás azonnali felismerésére,
- zenésztársaival zenei kapcsolatteremtésre.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló ismerje

- a magyar népi vonós zene történetét,
- a népzene előadásmódjának jellegzetességeit és ezen belül részletesen a hangképzés, hangsúlyozás, ritmus és a forma jellemző módjait, az előadás általános és különleges sajátosságait, valamint a zenei improvizáció népzeneikre jellemző módjait,
- a cigányság szerepét a magyar vonószenei hagyomány kialakulásában és falvaink zenei életében,
- a szomszéd népek, valamint az európai népek vonószenei hagyományát.

Legyen fogékony

- más népek zenéjének befogadására.

Rendelkezzék

- a népzenei gyűjtőmunkához nélkülözhetetlen zenei felkészültséggel, jó kapcsolatteremtő képességgel, megfelelő előadói készséggel, szereplési tapasztalattal, állóképességgel.

Legyen képes

- céltudatosan gyakorolni,
- tánc kísérésére, táncossal való kapcsolatteremtésre.

Tudjon számot adni

- választott (falusi) mestere dallamanyagának, stílusának ismeretéről.

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama

Népi bőgő/cselló főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

„B” tagozat: minimum 10 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

Marosszéki táncok 7-8 percben (székely verbunk, sebes forduló, lassú csárdás, korcsos és szöktető)

Rábaközi/ vagy gömöri táncok (verbunk, dus, lassú- és friss csárdás)

Parlando-rubato dallamok (3 dallam kalotaszegi hajnali vagy mezősegi keserves vagy szatmári hallgató)

„B” tagozat

Marosszéki táncok 7-8 percben (székely verbunk, sebes forduló, lassú csárdás, korcsos és szöktető)

Rábaközi/ vagy gömöri táncok (verbunk, dus, lassú- és friss csárdás)

Erdélyi aszimmetrikus román táncok (2-2 dallam de-a lungu, purtata vagy invirtita)

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes testtartás, hangszer tartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- a vibrato helyes alkalmazása,
- hangszerkezelés,
- díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

12.7.7. A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Megfelelő számú és minőségű hangszer

A szükséges hang- és videofelvételek, könyvek, kották.

Kétkazettás magnó, CD lejátszó, video-készülék, DVD lejátszó, TV készülék.

Kottatartók,

Metronóm.

12.8. Pengetős tanszak, citera

12.8.1. A citeratanítás szakirányú feladatai

Ismertesse meg a tanulóval

- a citera lehetőségeit, a rajta játszható dallamok minél szélesebb körét (a tanterv a magyar népzenei gyakorlatra épül, elzárkózik a hangszertől idegen zenei anyagoktól, nem számítva az archív forrásokból is ismert adaptációkat),
- a citerával rokon pengetős hangszereket, illetve a hasonló repertoárt használó más („bourdon”) hangszereket,
- a hangszer irodalmát, a hangzó vagy kottás formában közölt anyagok minél nagyobb részét,
- a citerajáték jellegzetes hangsorait, pengetésformáit,
- a játékot megelőző zenei elképzelést, a citera kezelésének jellegzetes mozgásformáit, és tudatosítsa a tanulóban ezek kapcsolatát.

Alakítsa ki

- a rendszeres napi munka szükségességét, megismertetve a tanulókkal a céltudatos gyakorlás módszereit,

- a könnyed hangszerkezelést, a helyes testtartást, kéztartást, ujjmozgást, összehangolt bal- és jobbkez-játékot.

Fordítson figyelmet

- a hangzóanyagok önálló feldolgozására, a lapról olvasási készség, a zenei memória fejlesztésére.

12.8.2. Citera tantárgy az előképző évfolyamokon

Előkészítő évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Gyermekjátékdalok éneklése ritmuskísérettel (tapssal, dobbal, dobbantással, stb.).
- Egyszerűbb magyar népi hangszerek megismertetése és a tanári bemutatót követő megszólaltatása (cserépdob, tikfa, köcsögduda, doromb, nádmirliton, madársíp, körtemuzsika).
- A hangszer hangzásának és a rajta való játék megfigyeltetése tanári bemutatással.
- A hangszerjáték közben a testtartás, a hangszertartás, a két kéz tartásának megfigyeltetése.
- Kényelmes testtartással elhelyezkedés a hangszer előtt.

Jobb kéz

- A pengető fogásának kialakítása
- A pengetés helyének behatárolása
- Az íves pengetés gyakorlása; a pengetés erejének, a pengetőmozdulat hosszának meghatározása
- Ritmusgyakorlatok végzése a hangszer üres húrjain a basszushúroktól kiindulva, negyed értékek pengetésével kezdve, nyolcadpárokkal folytatva, lassú tempóban
- Az egyenletes negyed értékek és nyolcadpárok pengetését ezek variálása követi

Bal kéz

- A dallamjátész bal kéz tartásának beállítása
- Az ujjak elnevezése, számozása
- A dallamhangok helye a fogólapon
- A húrlenyomás gyakorlásának fázisai: 1) húrlenyomás hüvelykujjal G'–F'–E' hangokon (külön–külön); 2) húrlenyomás mutatóujjal F'–E'–D' hangokon (összekapcsolva az 1. fázissal); 3) húrlenyomás középső ujjal F'–E'–D'–C' hangokon (összekapcsolva az 1. és 2. fázissal)
- Ujjcsúsztatás gyakorlása hüvelyk– és középső ujjakkal

Gyermekdalok éneklése majd hangszeren való megszólaltatása (szó–mi / szó–lá–szó / mi–ré–dó / szó–lá–szó–mi / mi–ré–dó / szó–mi–dó / szó–fá–mi–ré–dó / lá–szó–fá–mi–ré–dó) hangkészlettel.

Az első érintősor fogalma, fogástáblázat alkalmazása.

A citera első hat törzshangjának ismerete C'–től A'–ig, azok szolmizációs és abc–s neveikkel való éneklése.

A tanuló a tanult dalokat legyen képes szolmizálni.

Ismerje a negyed érték, a fél érték, a nyolcadpár, a negyed szünet fogalmát.

Sajátítsa el a kottából való daltanulást.

A tanuló ismerje a citera főbb részeinek elnevezést.

Ajánlott tananyag

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene I. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára I. Gyermekjátékok szerk. Kerényi György (Budapest, 1951) Akadémiai Kiadó

Követelmény

A helyes pengetési irányok elsajátítása.

Egyenletes negyed értékek és nyolcadpárok pengetésével kis hangterjedelmű gyermekdalok lejátszása íves pengetésmóddal.

A tanuló legyen képes helyes ujjrend kialakítására, a dallamjátész ujjak könnyed váltogatására, a hüvelyk– és a középső ujj csúsztatására.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Gyermekdalok éneklése a citera üres húrjainak hozzápengetésével:

- egyszerű ritmus osztinató kíséret,
- a dal ritmusának hozzápengetése az énekelt dalhoz,
- egyszerű ritmuskíséret hozzápengetése az énekelt dalhoz).

Gyermekdalok játéka citerán lassú egyenletes tempóban.

E/2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

Az első előképző osztályban elsajátított technika továbbfejlesztése.

Jobb kéz

- A pengető szabályos fogásának kialakítása.
- Egyenletes negyed, nyolcad pengetés – kezdetben csak üres húrokon a le–föl (befelé–kifelé) pengetés szabályai szerint.
- Az íves pengetésmód gyakorlása
- Halk játék – a kísérohúrok dallamhúrokhoz legközelebb eső részének megpengetésével (2–3 húr)
- Finom pengetés gyakorlása
- Középerős játék – a kísérohúrokon a basszushúrokat is érintő pengetéssel (4–5 kísérohúr)

Bal kéz

- A természetes bal kéztartás kialakítása (játék közben a csukló és a kézfej helyzete maradjon változatlan, ne törje be és ne forgassa a kézfejét a tanuló)
- A bal kéz négy ujjának alkalmazása dallamjáték során, előre megtervezett ujjrend szerint
- A negyedik ujj használatát előzzék meg olyan gyakorlatok, amelyekben az F' hangról lefelé lépegetve negyedik ujjal érjük el a C' hangot. Hasonló gyakorlatokat végezzen a tanuló G'-ről és A'-ről is.
- A második érintősor Esz' hangjának lenyomása 2. ujjal, skálaszerű gyakorlással (G'-F'-Esz'-D'-C')

- A dó–pentachord és dó–hexachord hangsorú gyermekdalok játéka kibővül kisterces, lá–pentachord hangsorú gyermekdalok játékával.

A citera hat törzshangjának ismerete C'–től A'–ig, valamint az második érintősor Esz' hangjának ismerete, szolmizációs és abc–s nevekkkel való éneklése.

A tanuló sajátítsa el a kottából való daltanulást, a fogástáblázat igénybevételét.

Ismerje az alsó hangtartomány kifejezést.

Ismerje és tudja megnevezni a hangszer fő részeit: nagyfej, kisfej, tőke, fedőlap, oldallap, fogólap, dallam–, kísérő–, kisfejhúr.

Ajánlott tananyag

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene I. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára I. Gyermekjátékok szerk. Kerényi György (Budapest, 1951) Akadémiai Kiadó

Követelmény

Egyenletes pengetéssel gyermekdalok játéka

Négy ujj használata a húrlenyomás során

A tanuló legyen képes a helyes ujjrend kialakítására, a dallamjátszó ujjak könnyed váltogatására.

A második érintősoron található Esz' módosított hang második ujjal történő lenyomására.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Gyermekdalok (dó–pentachord, dó–hexachord és lá–pentachord hangsor) éneklése és citerán való megszólaltatása.
- Saját, vagy másik tanuló énekének kísérete citerán.
- Gyermekdalok játéka citerán lassú és középgyors tempóban.

12.8.3. Citera tantárgy az alapfokú évfolyamokon

Alapfokú évfolyamok „A” tagozat

1. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az előképzőben elsajátított játéktechnika továbbfejlesztése.

Jobb kéz:

- Egyenletes negyed, nyolcad pengetés – kezdetben csak üres húrokon a le–föl (befelé–kifelé) pengetés szabályai szerint.
- Az íves pengetésmód mellett az egyenes vonalú pengetés gyakorlása
- A tanuló tudja bependíteni a dallamba az utolsó kisfej C” hangját
- Halk és középéres pengetés gyakorlása
- A hangszer hangszínének változtatása a pengetés helyének megváltoztatásával

Bal kéz:

- A természetes bal kéz tartás kialakítása technikai gyakorlatokkal
- A négy ujjas játék gyakorlása
- A helyes ujjrend kialakítása.
- A hüvelykujj csúsztatása.
- A dó–pentachord, dó–hexachord és lá–pentachord hangsorú gyermekdalok kibővülnek a C” hanggal a kisfejhúr bependítésével.

Gyermekdalok énekelve és citerán az alsó hangtartományban.

A csoportos citerázás alapjai, egyszerre történő pengetés, dallamindítás, dallamzárás.

Gyermekdalok összefűzése (2–3 gyermekdal folyamatos játszása).

A tanuló tudja szolmizálni, kottából olvasni és abc–s nevekkal megnevezni a tanult C–lá és C–dó pentachord hangsorú gyermekdalok hangjait.

Az alsó hangtartomány, 2/4–es ütem, negyed érték, nyolcadpár, negyed szünet fogalmának ismerete.

Ismerje a hangszer múltját, a hangszer szerkezetét, főbb típusait.

Ajánlott tananyag

Kodály: 333 olvasógyakorlat Zeneműkiadó

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene I. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára I. Gyermekjátékok szerk. Kerényi György (Budapest, 1951) Akadémiai Kiadó

Népdalválogatás a tanuló általános iskolai ének–zene tankönyvéből.

Követelmény

Mérsékelt tempóban egyenletes negyed– és nyolcadmozgás.

A pengetés irányainak biztos tudása.

Hangsúlyos és hangsúlytalan pengetés.

Technikai gyakorlatok az alsó hangtartományban (C'–A'-ig) 4 ujjal.

A kapkodós játék alapjainak elsajátítása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Gyermekdal–füzés, csoportos citerázás (2–3 tanuló egyszerre játssza ugyanazt a dalt).
- Gyermekdalok megszólaltatása citerán énekléssel is (saját vagy más tanuló énekével).

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

Jobb kéz

- Hangsúlyos és hangsúlytalan pengetések váltogatása a tanult dallamokon.
- A kapkodós játék alapjainak gyakorlása: 1) a tanult dallamok negyed értékű szüneteinek kitöltése C'' kisfejhúr bependítésével; 2) negyed értékű dallamhangok színesítése C'' kisfejhúr bependítésével (a negyed értékek nyolcadokra bontásával).

Bal kéz

- Az alsó hangtartomány bővülése a C' hang alatti hangokkal
- Alsó hangtartomány bővítése felfelé a G' A' B' C'' D'' hangokkal

- A felső- és az alsó hangtartomány összekapcsolása

Gyermekdalok és régi stílusú népdalok játéka csak citerán, illetve éneket kísérvé.

Hangsúlyos és hangsúlytalan pengetés.

Alsó- és felső hangtartomány fogalmának ismerete.

Dó-pentachord, dó-hexachord, lá-pentachord, lá-pentaton, dór-hangsor ismerete.

Ajánlott tananyag

Kodály: 333 olvasógyakorlat Zeneműkiadó

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene I. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára I. Gyermekjátékok szerk. Kerényi György (Budapest, 1951) Akadémiai Kiadó

Népdalválogatás a tanuló általános iskolai ének-zene tankönyvéből.

Követelmény

Hangsúlyos és hangsúlytalan pengetés tudatos alkalmazása.

A sorvégi szünet kitöltése a C³-re hangolt kisfejhúr bependítésével.

Biztos hangtartomány váltás.

4 ujjal történő játék, a megfelelő ujjrend kialakítása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három-négy dalból álló dalcsozor egyéni és csoportos előadásban, az éves technikai követelményeknek megfelelő szinten.
- Legalább egy dalcsozor megszólaltatása saját éneket kísérvé (a tanuló hangfekvésének megfelelően hangolt citerán).

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

Jobb kéz

- Esztam kíséret
- Ritmusaprózás, tizenhatodokra bontás
- Ritmusgyakorlatok a négy tizenhatodos egyenletes pengetés kialakítására
- Az eddig alkalmazott „normál” negyed- és nyolcadpár pengetés változtatása a sűrű pengetéssel

Bal kéz

- Biztos hangtartományváltás (felülről lefelé)
- Új módosított hang, az Asz' fogásának gyakorlása, megfelelő ujjrend kialakításával:
  - 1) a 2. ujj csúsztatása B'-ről Asz'-ra;
  - 2) Ugyanez a lépés a 2. és a 3. ujj váltásával

Régi és új stílusú népdalok; lá-pentaton, kétrendszerű lá-pentaton, dór, természetes moll hangsorú dallamok játéka.

Dallamdíszítés négy tizenhatodos ritmusaprózással

Esztam kíséret.

Ritmusaprózás (tizenhatodokra bontás) sűrű pengetéssel a hangszer dallamhúrjain.

A kottából való és hallás utáni daltanulás kialakítása.

A kétrendszerű lá-pentaton értelmezése.

Ajánlott tananyag

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene I. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára VI. kötete (1973, Budapest) Akadémiai Kiadó

Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok I. kötet (1977) Zeneműkiadó

Népdalválogatás a tanuló általános iskolai ének-zene tankönyvéből.

Követelmény

Esztam kíséret – a felfelé irányuló pengetések hangsúlyozása.

Ritmusaprózás, tizenhatodokra bontás.

Biztos hangtartomány váltás.

Helyes, önálló ujjrend kialakítása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- 3–4 különböző karakterű dalból álló dalcsozor egyéni és csoportos előadásban, az éves technikai követelményeknek megfelelő szinten.
- Dunántúli ugrós dallamok esztam kísérettel.
- Dalcsozor tizenhatodos ritmusaprózással.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

Jobb kéz

- A tizenhatodos ritmusaprózás, ti–tiri és tiri–ti ritmusok pengetésmódjának gyakorlása
- A tremoló játék alapjai; csak dallamhúrokon, kitartott hangok sűrű pergetése
- Az esztam kíséret továbbfejlesztése
- Hangsúlyos és hangsúlytalan pengetés váltogatása

Bal kéz

- Dunántúli terc
- Fríges zárású dallamok
- A biztos balkézjáték technikájának fejlesztése, az újabb hangsorok skálaszerű gyakorlásával

Dél–dunántúli ugrós és kanásztánc dallamok

Dunántúli terces dallamok

Fríges zárású dallamok

Fríg hangsor, fríges zárlat.

Esztam kíséret, ugrós tánc, dunántúli terc.

Tizenhatodos ritmusaprózás

Ajánlott tananyag

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene I. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára VI. és VII. kötetek (Budapest, 1973–1987) Akadémiai Kiadó

Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok I. kötet (Budapest, 1977) Zeneműkiadó

Sárosi Bálint: Zenei anyanyelvünk (Budapest, 1973) Zeneműkiadó

Sárosi Bálint: Citera és citerajáték Szeged környékén (Budapest, 1961)

Népdalválogatás a tanuló általános iskolai ének–zene tankönyvéből.

Hangzóanyag

Magyar Citerás Antológia I–II. (CD) (Budapest, 2004–2005) Flaccus Kiadó

Citerahagyomány (MC) (Budapest, 2000) Óbudai Népzenei Iskola

Magyarországi citeramuzsika (LP, MC) (Budapest, 1977) Hungaroton

Magyar Népzenei Antológia III. Dunántúl (LP) szerk.: Olsvai Imre (Budapest, 1988)
Hungaroton

Magyar Népzene 1–2. (LP), szerk.: Rajeczky B. (Budapest, 1969/1972) Hungaroton

Magyar hangszeres népzene (LP) szerk.: Sárosi B. (Budapest, 1980) Hungaroton

Követelmény

A tizenhatodos ritmusaprózás megvalósítása.

A pergetés (tremolo) önálló alkalmazása.

Egyszerű esztam kíséret megvalósítása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három egyénileg összeállított dalcsoport megszólaltatása énekléssel és csak hangszerrel játszva.
- Csoportos citerázás (3–4 fő).
- Egy összeállítás esztam kíséret alkalmazásával a Dél–Dunántúl dallamaiból.

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A tremoló játék fejlesztése; 1) felütésből indított pergetés; 2) hangsúlyos pengetésből indított pergetés; 3) felfelé irányuló pendítésből indított pergetés.
- Dallamdíszítés 1) nyolcadoló, kapkodós játékkal; 2) ritmusaprózással – a tizenhatodos aprózás sűrű pengetéseinek váltakozása a normál pengetésekkel egy dallamon belül.
- Sűrű esztam kíséret elsajátítása.
- Lépegetős játék gyakorlása.
- Szinkópa ritmus le–föl–föl irányú pengetése.
- Negyed értékű dallamhangok nyolcadra csökkentése, diminuálása

- Dél–dunántúli ugrósok és kanásztáncok
- Szlavóniai dallamok
- Felvidéki dudanóták
- Kanásztánc fogalma.
- Bővített szekund.
- Szinkópa ritmus.
- Diminuálás.

Ajánlott tananyag

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene I. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára VI. és VII. kötetei (Budapest, 1973–1987) Akadémiai Kiadó

Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok I. kötet (Budapest, 1977) Zeneműkiadó

Sárosi Bálint: Zenei anyanyelvünk (Budapest, 1973) Zeneműkiadó

Sárosi Bálint: Citera és citerajáték Szeged környékén (Budapest, 1961)

Népdalválogatás a tanuló általános iskolai ének–zene tankönyvéből.

Hangzóanyag

Magyar Citerás Antológia I–II–III. (CD) (Budapest, 2004–2007) Flaccus Kiadó

Citerahagyomány (MC) (Budapest, 2000) Óbudai Népzenei Iskola

Magyarországi citeramuzsika (LP, MC) (Budapest, 1977) Hungaroton

Magyar Népzenei Antológia III. Dunántúl (LP) szerk.: Olsvai Imre (Budapest, 1988) Hungaroton

Magyar Népzene 1–2. (LP), szerk.: Rajeczky B. (Budapest, 1969/1972) Hungaroton

Magyar hangszeres népzene (LP) szerk.: Sárosi B. (Budapest, 1980) Hungaroton

Követelmény

Pergetéssel való dallamdíszítés.

Nyolcadolós kapkodós díszítés.

Tizenhatodos aprózással történő díszítés.

Sűrű esztam kíséret elsajátítása.

Szinkópa ritmus pontos játéka.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három egyénileg összeállított dalsokor énekkel és citerával, eredeti felvételek alapján:
- Dél–Dunántúl
- Szlavónia
- csoportosan (3–4 fő), lehetőleg különböző népi hangszerekkel együtt.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

A jobb kéz valamennyi eddig tanult pengetésmódjának továbbfejlesztése.

A bal kéz virtuóz játékanak fejlesztése.

A tizenhatodos mozgású dallamdíszítés tanulása (alsó–, felső váltóhangos, körülírásos díszítés).

Sűrű esztam kíséret technikájának fejlesztése.

A tremoló játék tökéletesítése.

A szinkópa ritmus többféle pengetésmódjának ismerete, alkalmazása.

Pontozott ritmusértékek pengetésének játékmódja az eredeti felvételek alapján.

A fél értékű dallamhangok autentikus játék szerinti bontása új stílusú népdalokon.

Dél–dunántúli ugrósok és kanásztáncok

Észak–magyarországi és dunántúli dudanóták

Alföldi régi– és új stílusú, csárdás tempójú dallamok

Alsó–, felső váltóhangos, körülírásos díszítés

Nyújtott– és éles ritmus

Ajánlott tananyag

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene I. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára VI. és VII. kötetek (Budapest, 1973–1987) Akadémiai Kiadó

Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok I–II. kötet (Budapest, 1977) Zeneműkiadó

Sárosi Bálint: Zenei anyanyelvünk (Budapest, 1973) Zeneműkiadó

Sárosi Bálint: Citera és citerajáték Szeged környékén (Budapest, 1961)

Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje (Budapest, 1981) Zeneműkiadó

Bencze Lászlóné: Szivárványos az ég alja – bihari népdalok (Berettyóújfalu, 1978)

Népdalválogatás a tanuló általános iskolai ének–zene tankönyvéből.

Bodza Klára – Paksa Katalin: Magyar népi énekiskola I–II. (Budapest, 1992/1994) Magyar Művelődési Intézet

Hangzóanyag

Magyar Citerás Antológia I–II–III. (CD) (Budapest, 2004–2007) Flaccus Kiadó

Citerahagyomány (MC) (Budapest, 2000) Óbudai Népzenei Iskola

Magyarországi citeramuzsika (LP, MC) (Budapest, 1977) Hungaroton

Magyar Népzenei Antológia IV. Alföld (LP) szerk.: Paksa Katalin (Budapest, 1991) Hungaroton

Magyar Népzene 1–2. (LP), szerk.: Rajeczky B. (Budapest, 1969/1972) Hungaroton

Magyar hangszeres népzene (LP) szerk.: Sárosi B. (Budapest, 1980) Hungaroton

Fellegzik az idő – bihari népdalok (CD) (Budapest, 2008) Dialekton

Követelmény

Sűrű esztam kíséret alkalmazása.

Tremoló játéktechnika alkalmazása.

Dallamdíszítés tizenhatod értékű dallamhangokkal.

A szinkópa ritmus többféle pengetés módjának ismerete, alkalmazása.

Az autentikus citerajáték szerint a pontozott és fél értékek bontott játéka.

A tanuló legyen képes igényesen megformálni az előadandó dallamokat; legyen tisztában a különböző zenei tájegységek dallamdíszítéseivel.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három népzenei összeállítás előadása citerán, saját vagy mások énekét kísérve:
- Dunántúl,
- Alföld,
- csoportosan (3–4 fő), lehetőleg különböző népi hangszerekkel együtt (sűrű esztam alkalmazásával)

Alapfokú évfolyamok „B” tagozat

„B” tagozatra irányítható az a tanuló, aki az átlagot meghaladó zenei tehetséggel és hangszeres adottságokkal rendelkezik, valamint érdeklődése és szorgalma alkalmassá teszi arra, hogy megfeleljen minőségben és mennyiségben magasabb követelményeinek. „B” tagozat követelménye a végzett anyag mennyiségében, de elsősorban minőségben, a hangszerkezelés biztonságában és az előadás zenei kifejezőerejében haladja meg az A tagozat szintjét.

2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

Jobb kéz

- Hangsúlyos és hangsúlytalan pengetések váltogatása a tanult dallamokon.
- A kapkodós játék alapjainak gyakorlása: 1) a tanult dallamok negyed értékű szüneteinek kitöltése C” kisfejhúr bependítésével; 2) negyed értékű dallamhangok színesítése C” kisfejhúr bependítésével (a negyed értékek nyolcadokra bontásával).

Bal kéz

- Az alsó hangtartomány bővülése a C’ hang alatti hangokkal
- Alsó hangtartomány bővítése felfelé a G’ A’ B’ C” D” hangokkal
- A felső– és az alsó hangtartomány összekapcsolása

Gyermekdalok és régi stílusú népdalok játéka csak citerán, illetve éneket kísérvé.

Hangsúlyos és hangsúlytalan pengetés.

Alsó– és felső hangtartomány fogalmának ismerete.

Dó–pentachord, dó–hexachord, lá–pentachord, lá–pentaton, dór–hangsor ismerete.

Ajánlott tananyag

Kodály: 333 olvasógyakorlat Zeneműkiadó

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene I. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára I. Gyermekjátékok szerk. Kerényi György (Budapest, 1951) Akadémiai Kiadó

Népdalválogatás a tanuló általános iskolai ének–zene tankönyvéből.

Követelmény

Hangsúlyos és hangsúlytalan pengetés tudatos alkalmazása.

A sorvégi szünet kitöltése a C”-re hangolt kisfejhúr bependítésével.

Biztos hangtartomány váltás.

4 ujjal történő játék, a megfelelő ujjrend kialakítása.

A kisfejhúrok dallamszínesítő funkciójának kialakítása, a kapkodós játék gyakorlása.
Legyen képes a tanuló dinamikai változtatásra egy–egy tanult dallam játéka során.
Ismerje meg a lá–pentaton hangsort és tudjon dallampéldákat játszani.
Ismerje a hangtartomány–váltás szabályait, alakítson ki önálló, szabályos ujjrendet.
Legyen képes saját – vagy másik tanuló – énekével együtt játszani, tudjon más hangszerrel (furulya, tekerő, tambura) együtt muzsikálni.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- 3–4 dalból álló dalcsozor egyéni és csoportos előadásban, az éves technikai követelményeknek megfelelő szinten.
- Legalább egy dalcsozor megszólaltatása saját éneket kísérve (a tanuló hangfekvésének megfelelően hangolt citerán).

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

Jobb kéz

- Esztam kíséret
- Ritmusaprózás, tizenhatodokra bontás
- Ritmusgyakorlatok a négy tizenhatodos egyenletes pengetés kialakítására
- Az eddig alkalmazott „normál” negyed– és nyolcadpár pengetés váltogatása a sűrű pengetéssel

Bal kéz

- Biztos hangtartomány váltás (felülről lefelé)
- Új módosított hang, az Asz’ fogásának gyakorlása, megfelelő ujjrend kialakításával: 1) a 2. ujj csúsztatása B’–ről Asz’–ra; 2) Ugyanez a lépés a 2. és a 3. ujj váltásával

Régi és új stílusú népdalok; lá–pentaton, kétrendszerű lá–pentaton, dór, természetes moll hangsorú dallamok játéka.

Dallamdíszítés négy tizenhatodos ritmusaprózással

Esztam kíséret.

Ritmusaprózás (tizenhatodokra bontás) sűrű pengetéssel a hangszer dallamhúrjain.

A kottából való és hallás utáni daltanulás kialakítása.

A kétrendszerű lá–pentaton értelmezése.

Ajánlott tananyag

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene I. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára VI. kötete (1973, Budapest) Akadémiai Kiadó

Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok I. kötet (1977) Zeneműkiadó

Népdalválogatás a tanuló általános iskolai ének–zene tankönyvéből.

Követelmény

Esztam kíséret – a felfelé irányuló pengetések hangsúlyozása.

Ritmusaprózás, tizenhatodokra bontás.

Biztos hangtartomány váltás.

Helyes, önálló ujjrend kialakítása.

Az esztam kíséret alkalmazása

A normál és a sűrű pengetés változtatása egy dallamon belül (negyed–, nyolcad– és tizenhatod értékeken)

Ti–tiri és tiri–ti ritmusaprózás alkalmazása már tanult dallamokon

Tudjon a tanuló az esztam kíséretből a dallamsorok végén visszaváltani a lefelé történő hangsúlyos pengetésre

Ismerje a dunántúli terc fogalmát és tudjon játszani dallamokat ilyen hangokkal

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három–négy különböző karakterű dalból álló dalcsozor egyéni és csoportos előadásban, az éves technikai követelményeknek megfelelő szinten.
- Dunántúli ugrós dallamok esztam kísérettel.
- Dalcsozor tizenhatodos ritmusaprózással.

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

Jobb kéz

- A tizenhatodos ritmusaprózás, ti–tiri és tiri–ti ritmusok pengetésmódjának gyakorlása
- A tremoló játék alapjai; csak dallamhúrokon, kitartott hangok sűrű pergetése
- Az esztam kíséret továbbfejlesztése
- Hangsúlyos és hangsúlytalan pengetés váltogatása

Bal kéz

- Dunántúli terc
- Fríges zárású dallamok
- A biztos balkézjáték technikájának fejlesztése, az újabb hangsorok skálaszerű gyakorlásával

Dél–dunántúli ugrós és kanásztánc dallamok

Dunántúli terces dallamok

Fríges zárású dallamok

Fríg hangsor, fríges zárlat.

Esztam kíséret, ugrós tánc, dunántúli terc.

Tizenhatodos ritmusaprózás

Ajánlott tananyag

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene I. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára VI. és VII. kötetei (Budapest, 1973–1987) Akadémiai Kiadó

Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok I. kötet (Budapest, 1977) Zeneműkiadó

Sárosi Bálint: Zenei anyanyelvünk (Budapest, 1973) Zeneműkiadó

Sárosi Bálint: Citera és citerajáték Szeged környékén (Budapest, 1961)

Népdalválogatás a tanuló általános iskolai ének–zene tankönyvéből.

Hangzóanyag

Magyar Citerás Antológia I–II. (CD) (Budapest, 2004–2005) Flaccus Kiadó

Citerahagyomány (MC) (Budapest, 2000) Óbudai Népzenei Iskola

Magyarországi citeramuzsika (LP, MC) (Budapest, 1977) Hungaroton

Magyar Népzenei Antológia III. Dunántúl (LP) szerk.: Olsvai Imre (Budapest, 1988)

Hungaroton

Magyar Népzene 1–2. (LP), szerk.: Rajeczky B. (Budapest, 1969/1972) Hungaroton

Magyar hangszeres népzene (LP) szerk.: Sárosi B. (Budapest, 1980) Hungaroton

Követelmény

A tizenhatodos ritmusaprózás megvalósítása.

A pergetés (tremolo) önálló alkalmazása.

Egyszerű esztam kíséret megvalósítása.

A tanuló alkalmazzon sűrű pengetéssel esztam kíséretet

Fejlessze a tremoló játék technikáját korábban tanult dallamok hosszabb értékű dallamhangjain

Alkalmazza a felfelé irányuló pendítésből indított pergetést

Fejlessze a díszítő játéktechnikát nyolcadoló, kapkodós pengetéssel

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három egyénileg összeállított dalszöveg megszólaltatása énekléssel és csak hangszeren játszva.
- Csoportos citerázás (3–4 fő).
- Egy összeállítás esztam kíséret alkalmazásával a Dél–Dunántúl dallamaiból.

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

A tremoló játék fejlesztése; 1) felütésből indított pergetés; 2) hangsúlyos pengetésből indított pergetés; 3) felfelé irányuló pendítésből indított pergetés.

- Dallamdíszítés 1) nyolcadoló, kapkodós játékkal; 2) ritmusaprózással – a tizenhatodos aprózás sűrű pengetéseinek váltakozása a normál pengetésekkel egy dallamon belül.
- Sűrű esztam kíséret elsajátítása.
- Lépegetős játék gyakorlása.
- Szinkópa ritmus le–föl–föl irányú pengetése.
- Negyed értékű dallamhangok nyolcadra csökkentése, diminuálása
- Dél–dunántúli ugrósok és kanásztáncok
- Szlavóniai dallamok
- Felvidéki dudánóták

- Kanásztánc fogalma.
- Bővített szekund.
- Szinkópa ritmus.
- Diminuálás.

Ajánlott tananyag

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene I. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára VI. és VII. kötetei (Budapest, 1973–1987) Akadémiai Kiadó

Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok I. kötet (Budapest, 1977) Zeneműkiadó

Sárosi Bálint: Zenei anyanyelvünk (Budapest, 1973) Zeneműkiadó

Sárosi Bálint: Citera és citerajáték Szeged környékén (Budapest, 1961)

Népdalválogatás a tanuló általános iskolai ének–zene tankönyvéből.

Hangzóanyag

Magyar Citerás Antológia I–II–III. (CD) (Budapest, 2004–2007) Flaccus Kiadó

Citerahagyomány (MC) (Budapest, 2000) Óbudai Népzenei Iskola

Magyarországi citeramuzsika (LP, MC) (Budapest, 1977) Hungaroton

Magyar Népzenei Antológia III. Dunántúl (LP) szerk.: Olsvai Imre (Budapest, 1988) Hungaroton

Magyar Népzene 1–2. (LP), szerk.: Rajeczky B. (Budapest, 1969/1972) Hungaroton

Magyar hangszeres népzene (LP) szerk.: Sárosi B. (Budapest, 1980) Hungaroton

Követelmény

Pergetéssel való dallamdíszítés.

Nyolcadolós kapkodós díszítés.

Tizenhatodos aprózással történő díszítés.

Sűrű esztam kíséret elsajátítása.

Szinkópa ritmus pontos játéka.

A tremoló játék tökéletesítése

A tizenhatodos mozgású dallamdíszítés tanulása (alsó–, felső váltóhangos, körülírással díszítés)

A szinkópa ritmus többféle pengetésmódjának ismerete, alkalmazása

Pontozott ritmusértékek pengetésének játékmódja az eredeti felvételek alapján
A fél értékű dallamhangok autentikus játék szerinti bontása új stílusú népdalokon

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három egyénileg összeállított dalsokor énekkel és citerával. eredeti felvételek alapján:
- Dél–Dunántúl,
- Szlavónia,
- csoportosan (3–4 fő), lehetőleg különböző népi hangszerekkel együtt.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A jobb kéz valamennyi eddig tanult pengetésmódjának továbbfejlesztése.
- A bal kéz virtuóz játékának fejlesztése.
- A tizenhatodos mozgású dallamdíszítés tanulása (alsó–, felső váltóhangos, körülírasos díszítés).
- Sűrű esztam kíséret technikájának fejlesztése.
- A tremoló játék tökéletesítése.
- A szinkópa ritmus többféle pengetésmódjának ismerete, alkalmazása.
- Pontozott ritmusértékek pengetésének játékmódja az eredeti felvételek alapján.
- A fél értékű dallamhangok autentikus játék szerinti bontása új stílusú népdalokon.
- Dél–dunántúli ugrósok és kanásztáncok
- Észak–magyarországi és dunántúli dudanóták
- Alföldi régi– és új stílusú, csárdás tempójú dallamok
- Alsó–, felső váltóhangos, körülírasos díszítés
- Nyújtott– és éles ritmus

Ajánlott tananyag

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene I. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára VI. és VII. kötetek (Budapest, 1973–1987) Akadémiai Kiadó

Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok I–II. kötet (Budapest, 1977) Zeneműkiadó

Sárosi Bálint: Zenei anyanyelvünk (Budapest, 1973) Zeneműkiadó
Sárosi Bálint: Citera és citerajáték Szeged környékén (Budapest, 1961)
Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje (Budapest, 1981) Zeneműkiadó
Bencze Lászlóné: Szivárványos az ég alja – bihari népdalok (Berettyóújfalu, 1978)
Népdalválogatás a tanuló általános iskolai ének–zene tankönyvéből.
Bodza Klára – Paksa Katalin: Magyar népi énekiskola I–II. (Budapest, 1992/1994) Magyar
Művelődési Intézet
Hangzóanyag
Magyar Citerás Antológia I–II–III. (CD) (Budapest, 2004–2007) Flaccus Kiadó
Citerahagyomány (MC) (Budapest, 2000) Óbudai Népzenei Iskola
Magyarországi citeramuzsika (LP, MC) (Budapest, 1977) Hungaroton
Magyar Népzenei Antológia IV. Alföld (LP) szerk.: Paksa Katalin (Budapest, 1991) Hungaroton
Magyar Népzene 1–2. (LP), szerk.: Rajeczky B. (Budapest, 1969/1972) Hungaroton
Magyar hangszeres népzene (LP) szerk.: Sárosi B. (Budapest, 1980) Hungaroton
Fellegzik az idő – bihari népdalok (CD) (Budapest, 2008) Dialekton

Követelmény

Sűrű esztam kíséret alkalmazása.

Tremoló játéktechnika alkalmazása.

Dallamdíszítés tizenhatod értékű dallamhangokkal.

A szinkópa ritmus többféle pengetésmódjának ismerete, alkalmazása.

Az autentikus citerajáték szerint a pontozott és fél értékek bontott játéka.

A tanuló legyen képes igényesen megformálni az előadandó dallamokat; legyen tisztában a különböző zenei tájegységek dallamdíszítéseivel.

Dúr hangsorú dallamok játéka nyomóval

Új stílusú dallamok népdalsorainak összekapcsolása a nyomó csúsztatásával – glisszandó játékmód

Húrlefogás – húrtompítás a kísérő húrokon (csárdás táncdallamok játékánál)

Kis nyújtott–, kis éles–, triolás nyújtott– és triolás éles ritmus pengetése

A parlando–rubato előadásmód tanulmányozása, gyakorlása

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három népzenei összeállítás előadása citerán, saját vagy mások énekét kísérvé:
- Dunántúl,
- Alföld,
- csoportosan (3–4 fő), lehetőleg különböző népi hangszerekkel együtt (sűrű esztam alkalmazásával)

12.8.4. Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

- a hangszer kialakulásának történetét és a népzenei dialektusokat,
- a citerazene hangzóanyagát és kottában rögzített irodalmát, valamint az általános népzenei gyűjteményeket, szakkönyveket,
- hangszere felépítését, karbantartását (húrcsere) és hangolását.

Legyen képes

- a hangszernek megfelelő népzene stílushű és improvizatív előadására,
- a pontozott ritmusok autentikus, bontott megszólaltatására,
- a helyes tempó– és ritmustartásra,
- transzponálni a hangszerének megfelelően,
- szólóban és zenekarban saját vagy más énekét kísérvé,

Ismerje

- a citerazene különböző tájegységeinek általános stílusjegyeit, a citerán leggyakrabban játszott dallamokat,
- ismerje a kiemelkedő adatközlők játékát,
- ismerje a bourdon–kíséretes zene jellemzőit,
- a „kapkodós” játékstílus, a pergetés, a váltogatott lassú és sűrű pengetés, a húrlefogás, a nyomóval történő játék, a parlando rubato játékmód alapjait.
- a hangszeren való hagyományos hangsúlyozást,

Rendelkezzék

- tiszta hangképzéssel hangszerén,
- biztos zenei memóriával,
- megfelelő technikával, stílusismerettel, előadói készséggel,
- szereplési (színpadi) gyakorlattal.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló ismerje és alkalmazza

- a tánczene általános kísérettípusait
- a diatonikus hangszer és az azon való játékmódot
- az oktávnyi vagy annál szélesebb glisszandós díszítést
- a kapkodós játékmódot
- a húrtempítós játék sajátosságait

Tudjon különbséget tenni

- az énekelt népdal és a tánczenei kíséret között

Legyen képes

- a parlando–rubato dalok előadására
- kamarazeneire más népi hangszerekkel

12.8.5. Citera tantárgy a továbbképző évfolyamokon

Továbbképző évfolyamok „A” tagozat

A továbbképző évfolyamok eléréséig a tanulók tudásszintje között képességeik, teherbírásuk és szorgalmuk alapján jelentős különbség alakulhat ki. Ez a különbség a továbbképző évfolyamokon egyéb elfoglaltságaiktól, gyakorlási idejüktől, érdeklődési körüktől függően tovább növekedhet. Zenetanulásuk iránya és célja is eltérhet; vagy az egyéni hangszer tudás tökéletesítése, vagy a kamarazenei, illetve zenekari játék fejlesztése kerül előtérbe.

7. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig kialakított játéktechnikai szint továbbfejlesztése.
- A jobb kéz valamennyi eddig tanult pengetésmódjának továbbfejlesztése.
- A bal kéz virtuóz játékának továbbfejlesztése.
- Hangsúlytalan előkék, tizenhatod ritmusú díszítések játszása.
- Biztos tájékozottság kialakítása az egész fogólapon.
- Biztonságos 4 ujjal történő játék.
- Húrlefogás alkalmazása csárdás dallamok tánc kíséréte során.
- Dúr hangsorú dallamok játéka nyomóval.
- Új stílusú dallamok népdalsorainak összekapcsolása a nyomó csúsztatásával – glisszandó játékmód.
- Húrlefogás – húrtoptítás a kísérő húrokon (csárdás táncdallamok játékanál).
- Kis nyújtott-, kis éles-, triolás nyújtott- és triolás éles ritmus pengetése.
- A parlando–rubato előadásmód tanulmányozása, gyakorlása.
- Válogatás régi és új stílusú dallampéldákból: 1. Dél–Alföld; 2. Közép–Alföld; 3. kötetlen ritmusú dallamok az alföldi területekről

Ajánlott tananyag

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene II. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára VI., VII., VIII., IX. és X. kötetek (Budapest, 1973–1997) Akadémiai- és Balassi Kiadó

Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok I–II. kötet (Budapest, 1977) Zeneműkiadó

Sárosi Bálint: Zenei anyanyelvünk (Budapest, 1973) Zeneműkiadó

Sárosi Bálint: Citera és citerajáték Szeged környékén (Budapest, 1961)

Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje (Budapest, 1981) Zeneműkiadó

Bencze Lászlóné: Szivárványos az ég alja – bihari népdalok (Berettyóújfalu, 1978)

Bencze Lászlóné: A ladányi torony tetejébe... (Püspökladány, 1974)

Bodza Klára – Paksa Katalin: Magyar népi énekiskola I–II. (Budapest, 1992/1994) Magyar Művelődési Intézet

Bodza Klára – Vakler Anna: Magyar népi énekiskola III–IV. (Budapest, 2002/2004)

Hagyományok Háza

Hangzóanyag

Magyar Citerás Antológia I–II–III. (CD) (Budapest, 2004–2007) Flaccus Kiadó

Citerahagyomány (MC) (Budapest, 2000) Óbudai Népzenei Iskola
Magyarországi citeramuzsika (LP, MC) (Budapest, 1977) Hungaroton
Magyar Népzenei Antológia IV. Alföld (LP) szerk.: Paksa Katalin (Budapest, 1991) Hungaroton
Magyar Népzene 1–2. (LP), szerk.: Rajeczky B. (Budapest, 1969/1972) Hungaroton
Magyar hangszeres népzene (LP) szerk.: Sárosi B. (Budapest, 1980) Hungaroton
Tuka Zsigmond: Nagykunsági citeraszó (MC) (Budapest, 2003)
Fellegzik az idő – bihari népdalok (CD) (Budapest, 2008) Dialekton

Követelmény

A tanuló ismerje és alkalmazza az eddig tanult pengetési módokat, kíséretfajtákat.

Alkalmazza a húrlefogást lassú dűvő kíséretű dallamokon.

Legyen képes igényesen megformálni az előadott dallamokat.

Ismerje az eredeti játékmódokat.

Alakuljon ki a magas technikai színvonalú játékkultúra.

Tudjon tremolózni a dallam megfelelő hangjain.

A hüvelykujjas nyomótechnika alkalmazása

Dúr hangsorú dallamok játéka nyomóval

Új stílusú dallamok népdalsorainak összekapcsolása a nyomó csúsztatásával – glisszandó játékmód

Húrlefogás – hürtompítás a kísérő húrokon (csárdás táncdallamok játékánál)

Kis nyújtott–, kis éles–, triolás nyújtott– és triolás éles ritmus pengetése

A parlando–rubato előadásmód tanulmányozása, gyakorlása

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három népzenei összeállítás előadása citerán és saját vagy mások énekét kísérve,
- Alföld (új stílusú dalok nyomóval, glisszandó díszítéssel),
- Alföld (kötetlen ritmusú dallamok),
- Észak–Magyarország (Borsod / Heves / Nógrád / Pest m.).

8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig kialakított játéktechnikai szint továbbfejlesztése.
- A jobb kéz valamennyi eddig tanult pengetésmódjának továbbfejlesztése.

- A bal kéz virtuóz játékanak továbbfejlesztése.
- Hangsúlytalan előkék, tizenhatod ritmusú díszítések és dallamok játéka.
- Biztos tájékozottság kialakítása az egész fogólapon.
- Biztonságos 4 ujjal történő játék.
- Gyorsdúvó kíséret eredetileg vonószenekear által előadott dallamok játszása alapján.
- Húrlefogás megfelelő alkalmazása tánckíséret játéka során.
- Új stílusú dallamok sorvégi díszítéstípusainak ismerete, alkalmazása.
- Dél–alföldi, közép–alföldi tájegység dallamai; az erdélyi dialektus énekes dallamainak hangszeres megszólaltatása

Ajánlott *tananyag*

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene II. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára VI., VII., VIII., IX. és X. kötetek (Budapest, 1973–1997) Akadémiai– és Balassi Kiadó

Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje (Budapest, 1981) Zeneműkiadó

Bencze Lászlóné: Szivárványos az ég alja – bihari népdalok (Berettyóújfalu, 1978)

Bencze Lászlóné: A ladányi torony tetejébe... (Püspökladány, 1974)

Bodza Klára – Paksa Katalin: Magyar népi énekiskola I–II. (Budapest, 1992/1994) Magyar Művelődési Intézet

Bodza Klára – Vakler Anna: Magyar népi énekiskola III–IV. (Budapest, 2002/2004) Hagyományok Háza

Virágvölgyi Márta – Vavrinecz András: Szatmári népzene (Budapest, 1992) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Hangzóanyag

Magyar Citerás Antológia I–II–III. (CD) (Budapest, 2004–2007) Flaccus Kiadó

Citerahagyomány (MC) (Budapest, 2000) Óbudai Népzenei Iskola

Magyarországi citeramuzsika (LP, MC) (Budapest, 1977) Hungaroton

Magyar Népzenei Antológia II–V. (LP) (Budapest, 1986–1993) Hungaroton

Magyar Népzene 1–2. (LP), szerk.: Rajeczky B. (Budapest, 1969/1972) Hungaroton

Magyar hangszeres népzene (LP) szerk.: Sárosi B. (Budapest, 1980) Hungaroton

Tuka Zsigmond: Nagykunsági citeraszó (MC) (Budapest, 2003)

Fellegzik az idő – bihari népdalok (CD) (Budapest, 2008) Dialekton
Szatmári bandák (MC) szerk.: Vavrincez András (Budapest 1995) Hungaroton

Követelmény

A tanuló ismerje és alkalmazza az eddig tanult pengetési módokat, kíséretfajtákat.

Tudjon tremolózni a dallam megfelelő hangjain.

Alkalmazza a húrlefogást lassú düvő és esztam kíséretű dallamokon.

Legyen képes igényesen megformálni az előadott dallamokat.

Legyen tisztában a különböző tájegységek dallamdíszítéseivel.

Ismerje az eredet játékmódokat.

Alakuljon ki magas színvonalú játékkultúra.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három népzenei összeállítás előadása citerán és saját vagy mások énekét kísérve:
- Közép–Alföld (új stílusú dallamok sorzáró, körülírasos díszítéssel),
- Erdély (énekes dallamok díszített előadása citerán),
- Dél–Alföld (lassú–, gyors– és friss csárdás folyamat).

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig kialakított játéktechnikai szint továbbfejlesztése.
- Sorzáró és az azt megelőző ütem hagyományos díszítéseinek megszólaltatása eredeti felvételek tanulmányozása alapján (Alföld, Észak–Magyarország).
- A gyorsdűvő kíséret gyakorlása és alkalmazása erdélyi táncdallamokon.
- Dél–, közép–, kelet–, észak–alföldi tájegységek dallamai.
- Erdélyi táncdallamok (Szilágyság, Maros–mente, Küküllő–mente, Kalotaszeg, Gyimes).

Ajánlott tananyag

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene II. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára VI., VII., VIII., IX. és X. kötetek (Budapest, 1973–1997) Akadémiai– és Balassi Kiadó

Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje (Budapest, 1981) Zeneműkiadó

Bencze Lászlóné: Szivárványos az ég alja – bihari népdalok (Berettyóújfalú, 1978)

Bencze Lászlóné: A ladányi torony tetejébe... (Püspökladány, 1974)

Bodza Klára – Paksa Katalin: Magyar népi énekiskola I–II. (Budapest, 1992/1994) Magyar Művelődési Intézet

Bodza Klára – Vakler Anna: Magyar népi énekiskola III–IV. (Budapest, 2002/2004) Hagyományok Háza

Virágvölgyi Márta – Vavrincz András: Szatmári népzene (Budapest, 1992) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Pávai István: Az erdélyi és moldvai magyarság népi tánczeneje (Budapest, 1993) Teleki László Alapítvány

Hangzóanyag

Magyar Citerás Antológia I–II–III. (CD) (Budapest, 2004–2007) Flaccus Kiadó

Citerahagyomány (MC) (Budapest, 2000) Óbudai Népzenei Iskola

Magyarországi citeramuzsika (LP, MC) (Budapest, 1977) Hungaroton

Magyar Népzenei Antológia II–V. (LP) (Budapest, 1986–1993) Hungaroton

Magyar Népzene 1–2. (LP), szerk.: Rajeczky B. (Budapest, 1969/1972) Hungaroton

Magyar hangszeres népzene (LP) szerk.: Sárosi B. (Budapest, 1980) Hungaroton

Tuka Zsigmond: Nagykunsági citeraszó (MC) (Budapest, 2003)

Fellegzik az idő – bihari népdalok (CD) (Budapest, 2008) Dialekton

Sárréti Népi Együttes: Válogatás 50 év dalaiból (Püspökladány, 2008)

Szatmári bandák (MC) szerk.: Vavrincz András (Budapest, 1995) Hungaroton

Követelmény

A tanuló ismerje és alkalmazza az eddig tanult pengetési módokat, kíséretfajtákat.

Tudjon tremolózni a dallam megfelelő hangjain.

Alkalmazza a húrlefogást lassú dúvó és esztam, valamint gyorsdúvó kíséretű dallamokon.

Legyen képes igényesen megformálni az előadott dallamokat.

Legyen tisztában a különböző tájegységek dallamdíszítéseivel.

Ismerje az eredeti játékmódokat.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három népzenei összeállítás előadása citerán és saját vagy mások énekét kísérvé:
- Hortobágy
- Szatmár
- Erdély

10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig kialakított játéktechnikai szint továbbfejlesztése.
- A triolás pengetésmód alkalmazása
- Aszimmetrikus ritmizálás
- Páratlan nyolcadú énekes dallamok játéka
- A leggyakoribb tánckíséret típusok ismerete és alkalmazása
- Dél–dunántúli, kelet–alföldi, felvidéki, székelyföldi, gyimesi és moldvai tájegységek dallamai.

Ajánlott tananyag

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene II. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára VI., VII., VIII., IX. és X. kötetei (Budapest, 1973–1997) Akadémiai– és Balassi Kiadó

Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje (Budapest, 1981) Zeneműkiadó

Bencze Lászlóné: Szivárványos az ég alja – bihari népdalok (Berettyóújfalu, 1978)

Bencze Lászlóné: A ladányi torony tetejébe... (Püspökladány, 1974)

Bodza Klára – Paksa Katalin: Magyar népi énekiskola I–II. (Budapest, 1992/1994) Magyar Művelődési Intézet

Bodza Klára – Vakler Anna: Magyar népi énekiskola III–IV. (Budapest, 2002/2004) Hagyományok Háza

Virágvölgyi Márta – Vavrinecz András: Szatmári népzene (Budapest, 1992) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Pávai István: Az erdélyi és moldvai magyarság népi tánczenéje (Budapest, 1993) Teleki László Alapítvány

Domokos Pál Péter – Rajeczky Benjamin: Csángó népzene I–II–III. (Budapest, 1956/61/91)
Zeneműkiadó

Balogh Sándor: Moldvai hangszeres dallamok (Budapest, 2001) Etnofon

Seres András – Szabó Csaba: Csángómagyar daloskönyv (Budapest, 1991) Héttorony
Könyvkiadó

Hangzóanyag

Magyar Citerás Antológia I–II–III–IV. (CD) (Budapest, 2004–2009) Flaccus Kiadó

Citerahagyomány (MC) (Budapest, 2000) Óbudai Népzenei Iskola

Magyarországi citeramuzsika (LP, MC) (Budapest, 1977) Hungaroton

Magyar Népzenei Antológia II–V. (LP) (Budapest, 1986–1993) Hungaroton

Magyar Népzene 1–2. (LP), szerk.: Rajeczky B. (Budapest, 1969/1972) Hungaroton

Magyar hangszeres népzene (LP) szerk.: Sárosi B. (Budapest, 1980) Hungaroton

Tuka Zsigmond: Nagykunsági citeraszó (MC) (Budapest, 2003)

Fellegzik az idő – bihari népdalok (CD) (Budapest, 2008) Dialekton

Szatmári bandák (MC) szerk.: Vavrincez András (Budapest, 1995) Hungaroton

Sárréti Népi Együttes: Válogatás 50 év dalaiból (CD) (Püspökladány, 2008)

Szeretóm a táncba – moldvai csángómagyar népzene (CD) (Budapest, 1997) Etnofon

Moldvai hangszeres dallamok – sültün, kobzon, hegedűn (CD) (Budapest, 2001) Etnofon

Serény magyaros (CD) (Budapest, 2002) Etnofon

Követelmény

A tanuló ismerje és alkalmazza az eddig tanult pengetési módokat, kíséretfajtákat.

Tudjon tremolózni a dallam megfelelő hangjain.

Alkalmazza a húrlefogást lassú dúvó és esztam, valamint gyorsdúvó kíséretű dallamokon.

Ismerje és tudja játszani valamennyi citerán használatos hangsort.

Legyen képes megformálni az előadott dallamokat.

Legyen tisztában a különböző tájegységek dallamdíszítéseivel.

Ismerje az eredeti játékmódokat.

Alakuljon ki a magas színvonalú játékkultúra.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Három népzenei összeállítás előadása citerán az alábbi tájegységek dallamaiból válogatva:
- Dél–Dunántúl vagy Kelet–Alföld vagy Felvidék,
- Mezőség vagy Székelyföld /vagy Gyimes,

- Moldva.

A három összeállításból 1 csoportos előadásban, lehetőleg különböző népi hangszerekkel együtt.

Továbbképző évfolyamok „B” tagozat

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig kialakított játéktechnikai szint továbbfejlesztése.
- A jobb kéz valamennyi eddig tanult pengetésmódjának továbbfejlesztése.
- A bal kéz virtuóz játékának továbbfejlesztése.
- Hangsúlytalan előkék, tizenhatod ritmusú díszítések játszása.
- Biztos tájékozottság kialakítása az egész fogólapon.
- Biztonságos 4 ujjal történő játék.
- Húrlefogás alkalmazása csárdás dallamok tánckísérete során.
- Dúr hangsorú dallamok játéka nyomóval.
- Új stílusú dallamok népdalsorainak összekapcsolása a nyomó csúsztatásával – glisszandó játékmód.
- Húrlefogás – húrtoompítás a kísérő húrokon (csárdás táncdallamok játékánál).
- Kis nyújtott-, kis éles-, triolás nyújtott- és triolás éles ritmus pengetése.
- A parlando–rubato előadásmód tanulmányozása, gyakorlása.
- Válogatás régi és új stílusú dallampéldákból: 1. Dél–Alföld; 2. Közép–Alföld; 3. kötetlen ritmusú dallamok az alföldi területekről

Ajánlott tananyag

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene II. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára VI., VII., VIII., IX. és X. kötetek (Budapest, 1973–1997) Akadémiai- és Balassi Kiadó

Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok I–II. kötet (Budapest, 1977) Zeneműkiadó

Sárosi Bálint: Zenei anyanyelvünk (Budapest, 1973) Zeneműkiadó

Sárosi Bálint: Citera és citerajáték Szeged környékén (Budapest, 1961)

Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje (Budapest, 1981) Zeneműkiadó
Bencze Lászlóné: Szivárványos az ég alja – bihari népdalok (Berettyóújfalú, 1978)
Bencze Lászlóné: A ladányi torony tetejébe... (Püspökladány, 1974)
Bodza Klára – Paksa Katalin: Magyar népi énekiskola I–II. (Budapest, 1992/1994) Magyar
Művelődési Intézet
Bodza Klára – Vakler Anna: Magyar népi énekiskola III–IV. (Budapest, 2002/2004)
Hagyományok Háza
Hangzóanyag
Magyar Citerás Antológia I–II–III. (CD) (Budapest, 2004–2007) Flaccus Kiadó
Citerahagyomány (MC) (Budapest, 2000) Óbudai Népzenei Iskola
Magyarországi citeramuzsika (LP, MC) (Budapest, 1977) Hungaroton
Magyar Népzenei Antológia IV. Alföld (LP) szerk.: Paksa Katalin (Budapest, 1991) Hungaroton
Magyar Népzene 1–2. (LP), szerk.: Rajeczky B. (Budapest, 1969/1972) Hungaroton
Magyar hangszeres népzene (LP) szerk.: Sárosi B. (Budapest, 1980) Hungaroton
Tuka Zsigmond: Nagykunsági citeraszó (MC) (Budapest, 2003)
Fellegzik az idő – bihari népdalok (CD) (Budapest, 2008) Dialekton

Követelmény

A tanuló ismerje és alkalmazza az eddig tanult pengetési módokat, kíséretfajtákat.

Alkalmazza a húrlefogást lassú dúvó kíséretű dallamokon.

Legyen képes igényesen megformálni az előadott dallamokat.

Ismerje az eredeti játékmódokat.

Alakuljon ki a magas technikai színvonalú játékkultúra.

Tudjon tremolózni a dallam megfelelő hangjain.

A hüvelykujjas nyomótechnika alkalmazása

Dúr hangsorú dallamok játéka nyomóval

Új stílusú dallamok népdalsorainak összekapcsolása a nyomó csúsztatásával – glisszandó játékmód

Húrlefogás – hürtompítás a kísérő húrokon (csárdás táncdallamok játékánál)

Kis nyújtott–, kis éles–, triolás nyújtott– és triolás éles ritmus pengetése

A parlando–rubato előadásmód tanulmányozása, gyakorlása

Dallamdíszítés; előkék, utókák

Az erdélyi dialektus énekes dallamainak hangszeres megszólaltatása

Új stílusú dallamok sorvégi díszítéstípusainak ismerete, alkalmazása

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Három népzenei összeállítás előadása citerán és saját vagy mások énekét kísérvé,
- Alföld (új stílusú dalok nyomóval, glisszandó díszítéssel),
- Alföld (kötetlen ritmusú dallamok),
- Észak–Magyarország (Borsod / Heves / Nógrád / Pest m.).

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig kialakított játéktechnikai szint továbbfejlesztése.
- A jobb kéz valamennyi eddig tanult pengetésmódjának továbbfejlesztése.
- A bal kéz virtuóz játékának továbbfejlesztése.
- Hangsúlytalan előkék, tizenhatod ritmusú díszítések és dallamok játéka.
- Biztos tájékozottság kialakítása az egész fogólapon.
- Biztonságos 4 ujjal történő játék.
- Gyorsdűvő kíséret eredetileg vonószeneke által előadott dallamok játszása alapján.
- Húrlefogás megfelelő alkalmazása tánckíséret játéka során.
- Új stílusú dallamok sorvégi díszítéstípusainak ismerete, alkalmazása.
- Dél–alföldi, közép–alföldi tájegység dallamai; az erdélyi dialektus énekes dallamainak hangszeres megszólaltatása

Ajánlott *tananyag*

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene II. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára VI., VII., VIII., IX. és X. kötetek (Budapest, 1973–1997) Akadémiai– és Balassi Kiadó

Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje (Budapest, 1981) Zeneműkiadó

Bencze Lászlóné: Szivárványos az ég alja – bihari népdalok (Berettyóújfalu, 1978)

Bencze Lászlóné: A ladányi torony tetejébe... (Püspökladány, 1974)

Bodza Klára – Paksa Katalin: Magyar népi énekiskola I–II. (Budapest, 1992/1994) Magyar Művelődési Intézet

Bodza Klára – Vakler Anna: Magyar népi énekiskola III–IV. (Budapest, 2002/2004)
Hagyományok Háza

Virágvölgyi Márta – Vavrinecz András: Szatmári népzene (Budapest, 1992) Magyar Művelődési
Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Hangzóanyag

Magyar Citerás Antológia I–II–III. (CD) (Budapest, 2004–2007) Flaccus Kiadó

Citerahagyomány (MC) (Budapest, 2000) Óbudai Népzenei Iskola

Magyarországi citeramuzsika (LP, MC) (Budapest, 1977) Hungaroton

Magyar Népzenei Antológia II–V. (LP) (Budapest, 1986–1993) Hungaroton

Magyar Népzene 1–2. (LP), szerk.: Rajeczky B. (Budapest, 1969/1972) Hungaroton

Magyar hangszeres népzene (LP) szerk.: Sárosi B. (Budapest, 1980) Hungaroton

Tuka Zsigmond: Nagykunsági citeraszó (MC) (Budapest, 2003)

Fellegzik az idő – bihari népdalok (CD) (Budapest, 2008) Dialekton

Szatmári bandák (MC) szerk.: Vavrinecz András (Budapest 1995) Hungaroton

Követelmény

A tanuló ismerje és alkalmazza az eddig tanult pengetési módokat, kíséretfajtákat.

Tudjon tremolózni a dallam megfelelő hangjain.

Alkalmazza a húrlefogást lassú düvő és esztam kíséretű dallamokon.

Legyen képes igényesen megformálni az előadott dallamokat.

Legyen tisztában a különböző tájegységek dallamdíszítéseivel.

Ismerje az eredet játékmódokat.

Alakuljon ki magas színvonalú játékkultúra.

Hagyományos citerás díszítések; előkék, utókák, alsó–, felső váltóhangok, nagyobb távolságokat kitöltő futamok játéka

Sorzáró és az azt megelőző ütem hagyományos díszítéseinek megszólaltatása eredeti felvételek tanulmányozása alapján (Alföld, Észak–Magyarország)

A gyorsdűvő kíséret gyakorlása és alkalmazása erdélyi táncdallamokon

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Három népzenei összeállítás előadása citerán és saját vagy mások énekét kísérve:
- Közép–Alföld (új stílusú dallamok sorzáró, körülírással díszítéssel),
- Erdély (énekes dallamok díszített előadása citerán),
- Dél–Alföld (lassú–, gyors– és friss csárdás folyamat).

9. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig kialakított játéktechnikai szint továbbfejlesztése.
- Sorzáró és az azt megelőző ütem hagyományos díszítéseinek megszólaltatása eredeti felvételek tanulmányozása alapján (Alföld, Észak–Magyarország).
- A gyorsdűvő kíséret gyakorlása és alkalmazása erdélyi táncdallamokon.
- Dél–, közép–, kelet–, észak–alföldi tájegységek dallamai.
- Erdélyi táncdallamok (Szilágyság, Maros–mente, Küküllő–mente, Kalotaszeg, Gyimes).

Ajánlott tananyag

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene II. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára VI., VII., VIII., IX. és X. kötetek (Budapest, 1973–1997) Akadémiai– és Balassi Kiadó

Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje (Budapest, 1981) Zeneműkiadó

Bencze Lászlóné: Szivárványos az ég alja – bihari népdalok (Berettyóújfalú, 1978)

Bencze Lászlóné: A ladányi torony tetejébe... (Püspökladány, 1974)

Bodza Klára – Paksa Katalin: Magyar népi énekiskola I–II. (Budapest, 1992/1994) Magyar Művelődési Intézet

Bodza Klára – Vakler Anna: Magyar népi énekiskola III–IV. (Budapest, 2002/2004) Hagyományok Háza

Virágvölgyi Márta – Vavrincez András: Szatmári népzene (Budapest, 1992) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Pávai István: Az erdélyi és moldvai magyarság népi tánczenéje (Budapest, 1993) Teleki László Alapítvány

Hangzóanyag

Magyar Citerás Antológia I–II–III. (CD) (Budapest, 2004–2007) Flaccus Kiadó

Citerahagyomány (MC) (Budapest, 2000) Óbudai Népzenei Iskola

Magyarországi citeramuzsika (LP, MC) (Budapest, 1977) Hungaroton

Magyar Népzenei Antológia II–V. (LP) (Budapest, 1986–1993) Hungaroton

Magyar Népzene 1–2. (LP), szerk.: Rajeczky B. (Budapest, 1969/1972) Hungaroton
Magyar hangszeres népzene (LP) szerk.: Sárosi B. (Budapest, 1980) Hungaroton
Tuka Zsigmond: Nagykunsági citeraszó (MC) (Budapest, 2003)
Fellegzik az idő – bihari népdalok (CD) (Budapest, 2008) Dialekton
Sárréti Népi Együttes: Válogatás 50 év dalaiból (Püspökladány, 2008)
Szatmári bandák (MC) szerk.: Vavrincez András (Budapest, 1995) Hungaroton

Követelmény

A tanuló ismerje és alkalmazza az eddig tanult pengetési módokat, kíséretfajtákat.

Tudjon tremolózni a dallam megfelelő hangjain.

Alkalmazza a húrlefogást lassú düvő és esztam, valamint gyorsdűvő kíséretű dallamokon.

Legyen képes igényesen megformálni az előadott dallamokat.

Legyen tisztában a különböző tájegységek dallamdíszítéseivel.

Ismerje az eredeti játékmódokat.

A triolás pengetésmód alkalmazása

A leggyakoribb tánckíséret típusok ismerete és alkalmazása

Aszimmetrikus ritmizálás

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Három népzenei összeállítás előadása citerán és saját vagy mások énekét kísérve:
- Hortobágy,
- Szatmár,
- Erdély.

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig kialakított játéktechnikai szint továbbfejlesztése.
- A triolás pengetésmód alkalmazása
- Aszimmetrikus ritmizálás
- Páratlan nyolcadú énekes dallamok játéka
- A leggyakoribb tánckíséret típusok ismerete és alkalmazása

- Dél–dunántúli, kelet–alföldi, felvidéki, székelyföldi, gyimesi és moldvai tájegységek dallamai.

Ajánlott tananyag

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene II. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára VI., VII., VIII., IX. és X. kötetei (Budapest, 1973–1997) Akadémiai– és Balassi Kiadó

Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje (Budapest, 1981) Zeneműkiadó

Bencze Lászlóné: Szivárványos az ég alja – bihari népdalok (Berettyóújfalu, 1978)

Bencze Lászlóné: A ladányi torony tetejébe... (Püspökladány, 1974)

Bodza Klára – Paksa Katalin: Magyar népi énekiskola I–II. (Budapest, 1992/1994) Magyar Művelődési Intézet

Bodza Klára – Vakler Anna: Magyar népi énekiskola III–IV. (Budapest, 2002/2004) Hagyományok Háza

Virágvölgyi Márta – Vavrincez András: Szatmári népzene (Budapest, 1992) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Pávai István: Az erdélyi és moldvai magyarság népi tánczenéje (Budapest, 1993) Teleki László Alapítvány

Domokos Pál Péter – Rajeczky Benjamin: Csángó népzene I–II–III. (Budapest, 1956/61/91) Zeneműkiadó

Balogh Sándor: Moldvai hangszeres dallamok (Budapest, 2001) Etnofon

Seres András – Szabó Csaba: Csángómagyar daloskönyv (Budapest, 1991) Héttorony Könyvkiadó

Hangzóanyag

Magyar Citerás Antológia I–II–III–IV. (CD) (Budapest, 2004–2009) Flaccus Kiadó

Citerahagyomány (MC) (Budapest, 2000) Óbudai Népzenei Iskola

Magyarországi citeramuzsika (LP, MC) (Budapest, 1977) Hungaroton

Magyar Népzenei Antológia II–V. (LP) (Budapest, 1986–1993) Hungaroton

Magyar Népzene 1–2. (LP), szerk.: Rajeczky B. (Budapest, 1969/1972) Hungaroton

Magyar hangszeres népzene (LP) szerk.: Sárosi B. (Budapest, 1980) Hungaroton

Tuka Zsigmond: Nagykunági citeraszó (MC) (Budapest, 2003)

Fellegzik az idő – bihari népdalok (CD) (Budapest, 2008) Dialekton

Szatmári bandák (MC) szerk.: Vavrincez András (Budapest, 1995) Hungaroton
Sárréti Népi Együttes: Válogatás 50 év dalaiból (CD) (Püspökladány, 2008)
Szeretöm a táncba – moldvai csángómagyar népzene (CD) (Budapest, 1997) Etnofon
Moldvai hangszeres dallamok – sültün, kobzon, hegedűn (CD) (Budapest, 2001) Etnofon
Serény magyaros (CD) (Budapest, 2002) Etnofon

Követelmény

A tanuló ismerje és alkalmazza az eddig tanult pengetési módokat, kíséretfajtaikat.
Tudjon tremolózni a dallam megfelelő hangjain.
Alkalmazza a húrlefogást lassú düvő és esztam, valamint gyorsdűvő kíséretű dallamokon.
Ismerje és tudja játszani valamennyi citerán használatos hangsort.
Legyen képes megformálni az előadott dallamokat.
Legyen tisztában a különböző tájegységek dallamdíszítéseivel.
Ismerje az eredeti játékmódokat.
Alakuljon ki a magas színvonalú játékkultúra.
Az eredetihez hű, stílusos előadás
A gyimesi lassú magyaros aszimmetrikus ritmizálása
Váltakozó ütemű dallamok játéka
Többféle hangolású citera használata
Triolás lüktetésű és 7/8-os moldvai táncdallamok játéka

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három népzenei összeállítás előadása citerán az alábbi tájegységek dallamaiból válogatva:
- Dél–Dunántúl vagy Kelet–Alföld vagy Felvidék,
- Mezőség vagy Székelyföld /vagy Gyimes,
- Moldva.

A három összeállításból 1 csoportos előadásban, lehetőleg különböző népi hangszerekkel együtt.

12.8.6. Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

- a citerán használatos valamennyi hangsort,
- a tánctípusok jellegzetes karaktereit és dallamtípusait,

- a citerával történő tánc kíséret technikai jellegzetességeit.

Legyen képes

- igényesen megformálni az általa előadott dallamokat a dialektusok díszítésmódjainak, játékmódjainak felhasználásával,
- más hangszerekkel együttjátszani (kamarazene),
- önállóan összeállításokat készíteni a dialektusterületek dallamaiból.

Tudjon

- hangsúlytalan előkéket, tizenhatod ritmusú díszítéseket és dallamokat játszani, tremolózni a dallam megfelelő hangjain
- hangszerén a dallamokat stílusosan, ritmusbontással és variációkkal díszíteni,

A tanuló mutasson példát az alsóbb évfolyamok tanulóinak precíz, pontos, stílusos játékaival, biztos hangszerkezelésével.

Tudja behangolni hangszerét tanára segítségével.

Vegyen részt szólístaként vagy zenekari tagként a citerazene fórumain (találkozók, versenyek, előadások, fesztiválok, lemezpályázatok, táborok, stb.).

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló tudja önállóan behangolni hangszerét

Rendelkezzék szereplési (színpadi) gyakorlattal

Tudjon játszani valamennyi dialektusterületről egy–egy jellemző énekes– valamint tánczenei összeállítást

Legyen képes több különböző karakterű összeállítás folyamatos játéka, virtuóz előadására

12.8.7. A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Jó minőségű C, D, és A hangolású prim és normál citerák. Minden hangszerhez póthúr–készlet, megfelelő hangolókulcs és két–három darab pengető.

Megfelelő mennyiségű és minőségű kotta, hangzóanyag, videofelvétel.

Hangfelvételre, lejátszásra illetve másolásra alkalmas magnetofon, CD lejátszó, lemezejátszó, fejhallgató, videó és TV készülék.

A hangszerek elhelyezéséhez szükséges két–három asztal, hat–nyolc darab szék.

12.9. Pengetős tanszak, tamburák

Az alapfokú tamburaoktatás – figyelembe véve a hangszer hagyományos használatát – magába foglalja a **prímtambura**, valamint a **basszprím** és a **tamburakontra** (E kontra) ismeretanyagának tanítását.

A **tambura bőgő** oktatási terve a vonós bőgő oktatási tervéhez igazodik.

A tamburafélék oktatási terve kvart hangolású, E alapú hangszerekre készült.

12.9.1. A tamburatanítás feladatai

Tudatosítsa

- a tervszerű és rendszeres munka szükségességét,
- gyakorlás módszereit.

A tanuló ismerje meg

- a hangzercsalád és hangszere kialakulásának történetét,
- a tamburajáték hagyományos területeit és ezek zenei jellemzőit.

Sajátítsa el

- a könnyed pengetést és laza pergetést,
- a laza billentést, amelyből kialakul a gyors, virtuóz dallamvezetés.

Ismerje meg

- azokat a modális harmóniakat, illetve harmóniafüzéseket, amelyek a népi hangszerelésre jellemzőek,
- az együtt zenélés alapkövetelményeit,
- a népi variációs, rögtönzészzerű hangszeres dallamvezetés alapvető szabályait.

Váljon nyitottá

- más népi hangszerek, más népek zenéje, más zenei műfajok, művészeti ágak iránt. A tamburazene tanulásával a tanuló nem csak a magyar, hanem más európai népek (délszláv,

bolgár, török stb.) zenéjével is megismerkedhet, széleskörűen gazdagítva zenei műveltségét.

12.9.2. Prímtambura az előképző évfolyamokon

Előkészítő első évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Gyermekdalok, kis hangterjedelmű népdalok hallás utáni megtanulása, éneklése, tamburán való megszólaltatása, különböző kezdőhangokról indítva, egy majd két húron, első fekvésben, az üres húrok gyakori használatával, helyes test-, hangszer- és kéztartással, húrlefogással, pengető tartással, egy pengetési irány alkalmazásával.
- A hangszer hangolásának, a törzshangok helyének megismerése.
- A hangsúlyos és hangsúlytalan pendítés, az egész, fél, negyed, nyolcad hangérték és szünet értékek megfigyelése és megkülönböztetése.
- Kötött és elválasztott dallamhangok alkalmazása.

Ajánlott tananyag

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerekhez kapcsolódó példatárai, előkészítő és hangszer-iskola kiadványai, hangzó melléklettel (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet –, szerk.: Eredics Gábor

A tanulók általános iskolai ének–zene tankönyvének gyermek-, és népdalanyaga.

Más, tetszőleges kis ambitusu, egyszerű ritmikájú magyar vagy déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez kötődő, gyermekdal, népdal, mérsékelt tempójú táncdallam.

Követelmény

Helyes test-, hangszer- és kéztartás.

Gyermekdalok, népdalok éneklése, tamburán való megszólaltatása a tanult technikai szinten.

A hangszer hangolásának, a törzshangok helyének ismerete.

A hangsúlyos és hangsúlytalan pendítés, az egész, fél, negyed, nyolcad hangérték és szünet értékek megkülönböztetése.

Kötött és elválasztott dallamhangok alkalmazása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három különböző karakterű, egymáshoz illeszkedő gyermekdal, népdal, egyszerűbb táncdallam előadása, a tanár, illetve felsőbb évfolyamos tanuló közreműködésével, kíséretével.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Gyermekdalok, kis hangterjedelmű népdalok hallás utáni megtanulása, éneklése, tamburán való megszólaltatása, különböző kezdőhangokról indítva, egy majd két húron, első fekvésben, az üres húrok gyakori használatával, helyes test-, hangszer- és kéztartással, húrlefogással, pengető tartással, kétféle pengetési irány alkalmazásával.
- További követelmény a hangszer hangolásának, a törzshangok helyének, a hangsúlyos és hangsúlytalan pendítés, a pengetési irányokhoz, ujjrendhez kötődő speciális jelzések ismerete, a páros és páratlan lüktetés, az egész, fél, negyed, nyolcad hangérték és szünet értékek megkülönböztetése.
- Kötött és elválasztott dallamhangok alkalmazása.
- Improvizatív játék motivikus zenei egységekkel, dallamsorokkal, periódusokkal.
- Hangközök, köztük a kis és nagy szekund, G és D alapú hangsorok ismerete, játéka.

Ajánlott tananyag

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, előkészítő és hangszer-iskola kiadványai, hangzó melléklettel (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet –, szerk.: Eredics Gábor

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

A tanulók általános iskolai ének-zene tankönyvének gyermek-, és népdalanyaga.

Más, tetszőleges kis ambitusu, egyszerű ritmikájú magyar vagy déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez kötődő, gyermekdal, népdal, mérsékelt tempójú táncdallam.

Követelmény

Helyes test-, hangszer- és kéztartás, húrlefogás, pengető tartás.

A tanult gyermekdalok, népdalok éneklése, tamburán való megszólaltatása az évfolyam technikai szintjén.

A pengetési irányokhoz, ujjrendhez kötődő speciális jelzések ismerete.

A páros és páratlan lüktetés.

Hangközök, G és D alapú hangsorok ismerete, játéka.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három különböző karakterű, egymáshoz illeszkedő gyermekdal, népdal, egyszerűbb táncdallam előadása, a tanár, illetve felsőbb évfolyamos tanuló közreműködésével, kíséretével.

12.9.3. Prímtambura az alapfokú évfolyamokon „A” tagozat

1. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Gyermekdalok, kis hangterjedelmű népdalok hallás utáni megtanulása, éneklése, tamburán való megszólaltatása, különböző kezdőhangokról indítva, két húron, első–második fekvésben, az üres hűrok gyakori használatával, helyes test-, hangszer- és kéztartással, szabályos pengető fogással, húrlefogással, kétféle pengetési irány alkalmazásával.
- A hangsúlyos és hangsúlytalan pengetés, kötött és elválasztott dallamhangok, az ujjrend helyes alkalmazása, a páros és páratlan lüktetés, az egész, fél, negyed, nyolcad hangérték és szünet értékek megkülönböztetése.
- Hangközök, A és E alapú hangsorok ismerete, helyes ujjrenddel történő játéka.
- A törzshangok olvasása c1–g2 hangterjedelemben, kötött (legato), és elválasztott (staccato, tenuto) dallamhangok, hangcsoportok megszólaltatása
- Hangos és halk játék.
- Tetraton, dó- és la–pentachord hangkészletben szabad variációk, akár önálló dallamsorok, periódusok improvizálása, motívumok, dallamok azonosságának és különbségének felismerése.

Ajánlott tananyag

Szendródi Ferenc: Tamburaiskola I. (előkészületben)

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerekhez kapcsolódó példatárai, előkészítő és hangszer-iskola kiadványai, hangzó melléklettel (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet –, szerk.:

Eredics Gábor

A tanulók általános iskolai ének–zene tankönyvének gyermek–, és népdalanyaga.

Más, tetszőleges kis ambitusu, egyszerű ritmikájú magyar vagy déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez kötődő, gyermekdal, népdal, mérsékelt tempójú táncdallam.

Követelmény

Megfelelő testtartás, hangszertartás, kéztartás, pengető fogás.

Szabályos húrlefogás, kétféle pengetési irány alkalmazása.

Egyszólamú dallam játék pengetve.

Legato, törésmentes dallamvezetés.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három – négy különböző karakterű, egymáshoz illeszkedő gyermekdal, népdal, egyszerűbb táncdallam előadása, a tanár, illetve felsőbb évfolyamos tanuló közreműködésével, kíséretével.

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Kis–, és közepes hangterjedelmű népdalok, ill. hangszeres dallamok hallás utáni, és kottából történő megtanulása, megszólaltatása egyszerűbb variációkkal, azonosság, hasonlóság, különbség felismerésével, különböző kezdőhangokról indítva, a használatba vett hangtartomány fokozatos bővítésével, fekvéssjáték használatával, helyes test–, hangszer– és kéztartással, szabályos pengető fogással, húrlefogással, kétféle pengetési irány alkalmazásával, a negyed hangértékek hármassal történő kitöltésével.
- Gyakorlatok aszimmetrikus ritmusú táncdallamok megszólaltatásához hangsúlyok, belső hangsúly, alkalmazásával.

- Tizenhatod hangérték és szünet, triola, szinkópa, valamint az esztam kísérettípus ismerete.
- A hangok olvasása c1– d2 közötti hangterjedelemben. Formai ismeretek megalapozása.
- Dó–pentachord, dó–hexachord, lá–pentachord, lá–pentaton hangsorok ismerete, hangnemek tudatosítása, dúr skálák felépítése, játéka 2#, 2b előjegyzésig.
- Együtt játék a tanárral, másik tamburás tanulóval.

Ajánlott tananyag

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, előkészítő és hangszeriskola kiadványai, hangzó melléklettel (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet –, szerk.: Eredics Gábor

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

A tanulók általános iskolai ének–zene tankönyvének gyermek–, és népdalanyaga.

Más, tetszőleges kis ambitusu, egyszerű ritmikájú magyar vagy déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez kötődő, gyermekdal, népdal, mérsékelt tempójú táncdallam.

Követelmény

Szabályos húrlefogás.

Kétféle pengetési irány alkalmazása.

Egyszólamú dallamjáték, fekvésben, hármas pergetés alkalmazásával.

Hangsúlyok, belső hangsúlyok alkalmazása dallamjátékban.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Négy különböző karakterű, egymáshoz illeszkedő gyermekdal, népdal, egyszerűbb táncdallam előadása, a tanár, illetve felsőbb évfolyamos tanuló illetve brácstambura közreműködésével.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Közepes hangterjedelmű hangszeres táncdallamok, ill. népdalok megtanulása a szokott módon, megszólaltatása stílusos díszítésekkel, variációkkal, a harmadik és negyedik fekvés igénybevételével, kvint transzpozíciók használatával.

- Aszimmetrikus ritmusú (5/8, 7/8) táncdallamok megszólaltatása, finom belső hangsúlyok alkalmazásával.
- A gyors esztam és a lassú dúvó kísérettípus ismerete.
- A hangok olvasása c1– e3 közötti hangterjedelemben.
- Kromatikus fríg hangkészletben önálló dallamsorok, periódusok improvizálása.
- Tercmenetek játéka.
- Módosított hangok használata.
- Dúr skálák felépítése, játéka 3#, 3b, összhangzatos moll skálák 2#, 2b előjegyzésig, a húrvtások, fekvésváltások könnyed technikai kivitelezésével.
- Negyed értékeken hármás és ötös pergetés alkalmazása.
- Váltóhangos díszítések.
- Az helyes ujjazat szerepének tudatosítása.
- Dúr, moll hármashangzatok ismerete.
- Halkítás – erősítés, árnyalt dinamika, helyes hangsúlyozás használata.
- A hangszín változtatás pengetés technikai ismerete, a kettőzött húron való játék meghatározó szerepének tudatosítása a népzene stílusos megszólaltatásában.
- Együtt játék a tanárral, más tanszakos (ének, hegedű, népi brácsa, harmonika, dob, stb.) tanulóval.

Ajánlott tananyag

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerekhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, kíséret–, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet –, szerk.: Eredics Gábor

A tanulók általános iskolai ének–zene tankönyvének népdalanyaga.

Pesovár Ferenc: A juhait kereső pásztor (Székesfehérvár 1983)

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Más, tetszőleges hétfokú, egyszerű ritmikájú magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, mérsékelt tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Követelmény

Dallamjáték fekvésben, hármás és ötös pergetés alkalmazásával.

Hangsúlyok, belső hangsúlyok alkalmazása.

Díszítések, terc menetek a dallamjátékban.

A gyors esztam és dúvó kísérettípus, az aszimmetrikus ritmusképletek ismerete.

Árnyalt dinamika.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Négy különböző karakterű, köztük aszimmetrikus ritmusú, egymáshoz illeszkedő táncdallam és parlando, rubato népdal stílusos előadása, a tanár, illetve felsőbb évfolyamos tanuló közreműködésével.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Élénkebb tempójú hangszeres táncdallamok, ill. népdalok megszólaltatása stílusos díszítésekkel, a népzenei-, előadói gyakorlatban használatos hangnemekben, az ötödik és hatodik fekvés igénybevételével, kvint transzpozíciók használatával, az üres húrok segítségével megszólaltatható bourdon többszólamúság lehetőségének kihasználásával.
- Aszimmetrikus ritmusú (7/8, 9/8) táncdallamok megszólaltatása, finom belső hangsúlyok alkalmazásával.
- A gyors esztam, a lassú-, és a gyors dúvó kísérettípus ismerete, a tánc típusok formai elemzése.
- Dominánsseptim akkordok, dúr és moll akkordok fordításainak ismerete.
- A tanult akkordmenetek felismerése kottaképről, hagyományos lejegyzésről, hallás útján.
- Az alteráció fogalma.
- A formai ismeretek bővítése.
- Skálajáték egy húron. Dúr és moll skálák 4#, 4b előjegyzésig, két oktávon élénk tempóban.
- Egyszerűbb akkordfogások.
- Játék f, mf, p, pp dinamikai tartományokban.
- Hangszer specifikus díszítések a kettőzött húron.
- Játék biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, koncerten és tánc kíséző funkcióban a tanárral, más tanszakos (ének, hegedű, népi brácsa, klarinét, furulya, duda,

harmonika, cimbalom, dob, stb.) tanulókkal, hangszeres népzenei együttesel (pl. tamburazenekarral, vonós, cimbalmos együttes).

Ajánlott tananyag

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerekhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, kíséret–, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet –, szerk.: Eredics Gábor (Pl. Virágölgyi Márta: Bogyiszlói népzene)

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Horvát népzenei hagyományok Magyarországon II.CD (Vujicsics Egyesület 2004)

Összetett ritmikájú magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, élénkebb tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó népzenei dallamtár, eredeti hangzó anyag.

Követelmény

Dallamjáték bourdon kíséret alkalmazásával.

Díszítések a kettőzött húron.

A gyors esztam a lassú és gyors dűvő egyenletes megszólaltatása.

Dinamika stílusos alkalmazása, játék a forte dinamikai tartomány használatával.

Tempótartás szóló és kísérő szerepkörben.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három igényes népzenei darab és egy önállóan összeállított táncfűzér, táncrend előadása koncerten, táncházban.

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A játéktechnika tökéletesítése révén gyors tempójú hangszeres táncdallamok, megszólaltatása stílusos diatonikus és kromatikus körülírásokkal, futamokkal, triolás, a

kettőzött húron szekundos díszítésekkel, a népzenei-, előadói gyakorlatban használatos hangnemekben.

- Aszimmetrikus ritmusú (7/8, 11/8) táncdallamok, parlando–robato dallamok megformálása érzékeny artikulációval, folyamatos pergetéssel, magas hangfekvéseket érintve.
- A formai ismeretek bővítése, a tánctípusok ismerete, kíséret önálló harmonizálásának, akkordmenetek felismerésének előkészítése, a moduláció fogalma, felismerése, négyeshangzatok alkalmazása.
- Dúr és moll skálák játéka 5#, 5b előjegyzésig, a húr és fekvésváltások könnyed technikai kivitelezésével, két oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással.
- Akkordfogások bővítése.
- Játék ff, f, mf, p, pp dinamikai tartományokban, tiszta intonációval, az optimális hangszín megtartásával az oktávvtartások során is.
- A hangterjedelem kibővítése kromatikusan c1–a3–ig.
- Hosszabb játékfolyamat teljesítése biztos tempó tartással szóló és kísérő szerepkörben, koncerten és tánc kísérő funkcióban a tanárral, más tanszakos (ének, hegedű, klarinét, furulya, duda, harmonika, cimbalom, dob, stb.) tanulóval, népdalkörrel, hangszeres népzenei együttesel (vonós–cimbalmos együttes, vegyes összetételű zenekar stb.) tamburazenekarral.

Ajánlott tananyag

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerekhez kapcsolódó példatárjai, hangszer–iskola kiadványai, kíséret-, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet –, szerk.: Eredics Gábor (Pl. Virágvölgyi Márta: Bogyiszlói népzene)

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Horvát népzenei hagyományok Magyarországon II. CD (Vujicsics Egyesület 2004)

Összetett ritmikájú magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, élénkebb tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Bármilyen más, a helyi és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó népzenei dallamtár, eredeti hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok, kazetták (magyar, szerb, horvát, dalmát, bosnyák stb.)

Követelmény

Parlando–rubato dallamjáték pergetve.

Díszítések a kettőzött húron.

A tánc típusok ismerete.

Dinamika, artikuláció stílusos alkalmazása.

Tiszta intonáció valamennyi dinamikai tartományban.

Játék élénk tempóban, magas hangfekvéseket érintve.

Hosszabb játékfolyamatban is biztos tempótartás.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három hosszabb népzenei darab és egy táncrend, táncfűzér.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig elsajátított játéktechnikai zenei ismeretek összefoglalása, az önálló ismeretbővítés, tanulás motivációjának kialakítása (dallamtanulás, lejegyzés).
- A hatékony és eredményes gyakorlás módszereinek tudatosítása.
- A futamtechnika, díszítéstechnika fejlesztése, tempók érzékeny beállítása.
- Népzenei folyamatok elemzése, a hagyományörzés indítékainak feltárása.
- Kromatikus skálák.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig, két–két és 1/2 oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással.
- Automatizmusok kialakítása különösen a húr váltások, fekvésváltások az ujjazat, a pengetés és pergetéstechnika, a helyes hangszertartás, pengetőfogás, kéztartás területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval, önállóság megszerzése a zenei elemzés, értelmezés, a variációképzés területén is.
- Zenei, előadói élményt keltő játékfolyamat teljesítése biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Szendrődi Ferenc: Tamburaiskola I. (előkészületben)

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerekhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, kíséret–, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet –, szerk.: Eredics Gábor

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Horvát népzenei hagyományok Magyarországon II.CD (Vujicsics Egyesület 2004)

Magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, élénkebb tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

Helyes hangszer tartás, kéztartás, pengető fogás.

A tánc típusok, kísérettípusok, az aszimmetrikus ritmusok ismerete.

Tiszta intonáció, törésmentes dallamvezetés.

A tanult hangszeres játéktechnikai elemek természetes, könnyed alkalmazása.

Hosszabb játékfolyamat teljesítése a zenei karaktereknek megfelelő előadásmóddal, biztos tempótartás.

A dinamika lehetőségek kihasználása a stílus adta kereteken belül.

Kamaraegyüttes, zenekari közreműködés változatos módokon.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Hosszabb népzenei összeállítás és egy táncrend, táncfűzér.

12.9.4. Basszprím tambura (és csellótambura) az alapfokú évfolyakomon:

A/3- A/6

A követelmények és a tanítás szakirányú feladatainak tekintetében a basszprímtambura és a – vele rokon zenei funkciót betöltő – csellótambura tanterv azonos a prím-tambura tantervével. A prím-tamburától részleges eltérő zenekari szerepük indokolja a 3. évfolyamtól az alábbi kiegészítéseket, hangsúly áthelyezéseket.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A hangszer hangolásának ismerete, a basszprímtambura helyes tartása, a pengetés–technika transzferálása a megváltozott menzurális viszonyok kapcsán.
- Basszprím szólamok párhuzamos mozgással és ellenmozgással, heterofon dallam és tercparhuzam, improvizatív és rögzült motívumokból építkező obligát szólam.

Követelmény

Dallamjáték fekvésben.

Hangsúlyok, belső hangsúlyok alkalmazása.

Dallam és terc szólam ismerete.

A basszprímszólam rögzült motívumainak ismerete, használata.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Négy különböző karakterű, köztük aszimmetrikus ritmusú, egymáshoz illeszkedő táncdallam és parlando rubato népdal stílusos előadása, a tanár, illetve felsőbb évfolyamos tanuló közreműködésével.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A basszprímtambura vertikális pozíciója a tamburazenekari szólambeosztásban.
- Hangképet, hangzást, disszonancia–konszonancia váltakozását meghatározó szólamának stíluskeretei.

Követelmény

A basszprímszólam rögzült motívumainak használata.

A zenekari hangzás hiányzó, érzékeny hangjainak megtalálása.

A zenei kreativitás improvizatív megnyilvánulása a basszprím játékban.

A stílusismeret és a zenei ízlés megalapozottsága.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három igényes népzenei darab és egy önállóan összeállított táncfűzér, táncrend előadása koncerten, táncházban.

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Közelítés – távolodás a prím szólam vonzásában, a harmóniamenet determinációjában.
- A terc-karakterű (tercszönyeg, tercfelhő), a kvinterősítő, a dallamot segítő basszprím szólam.
- A dallam leegyszerűsödése, augmentáltálódása, vagy dúsitása, diminúciója a basszprím szólamokban.
- A sorvégi átvezető frázisok, nyugvóhangok, ritmikai kiegészítő motívumok stilisztikai jelentősége.

Követelmény

Dallam és terc szólam, a harmóniamenet ismerete.

A zenekari hangzás hiányzó, érzékeny hangjainak megtalálása.

A stílusismeret és a zenei ízlés megalapozottsága.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három hosszabb népzenei darab és egy táncrend, táncfűzér.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A basszprím, mint szólóhangszer, mint terc-tambura.
- A basszprím szólam zenekari összetételtől függő determinációi.

- Az improvizált harmadik szólam (harmad szólam) szerepe a déli szláv tamburazenekari hagyományban.

Követelmény

Dallamismeret.

A harmonizáció ismerete.

A zenekari hangzásba való érzékeny illeszkedés.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Hosszabb népzenei összeállítás és egy táncrend, táncfűzér.

12.9.5. Brácstambura az alapfokú évfolyamokon: A/3-A/6

A követelmények és a tanítás szakirányú feladatainak tekintetében a brácstambura tanterv azonos a prímtambura tantervével. A prímtamburától eltérő zenekari szerepe – akkordikus és ritmikai kísérő funkciója – indokolja a 3. évfolyamtól az alábbi kiegészítéseket, hangsúly áthelyezéseket.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A hangszer hangolásának ismerete, a brácstambura helyes tartása, a pengetés– pergetés technika transzferálása. Alkalmazkodás a megváltozott menzurális viszonyokhoz.
- Kíséret dúr és moll, valamint dominánsseptim akkordokkal.
- A kvint transzpozíciók készség szintű megvalósítása.
- Aszimmetrikus ritmusú (5/8, 7/8) táncdallamok kísérete, finom belső hangsúlyok alkalmazásával.
- A gyors esztam és a lassú dűvő kísérettípus ismerete.
- A tanult akkordmenetek felismerése kottaképről, hagyományos lejegyzésről, hallás útján is.
- A ritmikailag pontos brácstambura játék megalapozása, a gyors és pontos harmóniaváltás előkészítése.

- E–dúr, e–moll, A–dúr, a–moll, D–dúr, C–dúr, Cisz–dúr, Cisz–moll, f–moll, g–moll akkordok lefogásának gyakorlása.
- Húrlefogás hüvelykujjal.

Követelmény

Az esztam, gyors esztam és düvő kísérettípus ismerete.

Egyszólamú dallam kísérete dúr, moll és dominánsseptim akkordokkal.

Hangsúlyok, belső hangsúlyok alkalmazása dallamjáték kíséretében.

Árnyalt dinamika, pontos ritmika.

Szokásos akkordmenetek, kíséreti sémák memorizálása.

A D–dúr akkord biztos, hagyományos fogása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Négy különböző karakterű, köztük aszimmetrikus ritmusú, egymáshoz illeszkedő táncdallam és parlando, rubato népdal stílusos előadása, a tanár, illetve felsőbb évfolyamos tanuló közreműködésével.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A brácstambura vertikális pozíciója a tamburazenekari szólambeosztásban.
- Tonalitást, hangképet, hangzást, kísérettípust meghatározó szólamának stíluskeretei.
- Élénkebb tempójú hangszeres táncdallamok, ill. népdalok harmonizálása és kísérete a népzenei–, előadói gyakorlatban használatos hangnemekben.
- Aszimmetrikus ritmusú (7/8, 9/8) táncdallamok kísérete, finom belső hangsúlyok alkalmazásával.
- A gyors esztam, a lassú–, és a gyors düvő kísérettípus ismerete, a tánc típusok formai elemzése.
- Kíséret dúr és moll, valamint dominánsseptim alap akkordokkal, és fordításaikkal.
- A tanult akkordmenetek felismerése kottaképről, hagyományos lejegyzésről, hallás útján is.
- F–dúr, G–dúr, B–dúr, H–dúr, h–moll, c–moll, d–moll akkordok lefogásának gyakorlása.
- A ritmikailag pontos brácstambura játék, a gyors és pontos harmóniaváltás gyakorlása.

Követelmény

Az gyors esztam a lassú és gyors dúvó kísérettípus ismerete.

Pontos, gyors harmóniaváltás.

Szokásostól eltérő akkordmenetek.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három igényes népzenei darab és egy önállóan összeállított táncfűzér, táncrend előadása koncerten, táncházban.

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Bourdon–kíséret brácsstamburán.
- Hiányos akkordok használatának lehetőségei.
- A brácsstambura szerepe s sorvégi zárlatok ritmikai kiegészítő motívumok megszólaltatásában.
- Aszimmetrikus ritmusú (7/8, 11/8) táncdallamok, parlando–rubato dallamok kíséretének technikai előkészítése.
- A formai ismeretek bővítése.
- A tánc típusok ismerete.
- Kíséret az eddig tanult akkordokkal.
- A akkordmenetek önálló kialakításának, felismerésének előkészítése.
- A moduláció fogalma, felismerése.
- Négyeshangzatok és fordításaik alkalmazása.
- Játék ff, f, mf, p, pp dinamikai tartományokban, tiszta intonációval.
- A tonalitásérzék fejlesztése.
- Hosszabb játékfolyamat teljesítése E, A, C, D, G, dúr– és moll hármás és négyeshangzatok megszólaltatásával, biztos tempótartással, koncerten és tánc kíséző funkcióban.

Követelmény

Aszimmetrikus ritmusképletek ismerete, használata.

Dinamikai lehetőségek stílusos kihasználása.

Parlando– rubato dallamok kísérete folyamatos pergetéssel.

Biztos tempótartás.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három hosszabb népzenei darab és egy táncrend, táncfűzér.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig elsajátított játéktechnikai zenei ismeretek összefoglalása, az önálló ismeretbővítés, tanulás motivációjának kialakítása (dallamtanulás, lejegyzés, harmonizálás).
- A hatékony és eredményes gyakorlás módszereinek tudatosítása.
- A tempók érzékeny beállítása.
- Népzenei folyamatok elemzése, a hagyományörzés indítékainak feltárása.
- Automatizmusok kialakítása a helyes hangszertartás, kéztartás, tempótartás, gyors akkordváltás, ismert, vagy ismeretlen dallam rögtönzött kíséretének megvalósítása területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval, önállóság megszerzése a harmonizálás területén.
- Zenei, előadói élményt keltő játékfolyamat teljesítése biztos tempótartással változatos kamarazenei összeállításokban.

Követelmény

Automatizmusok a helyes hangszertartás, kéztartás, tempótartás, gyors akkordváltás terén.

Rögtönzött kíséret megszólaltatása.

Aszimmetrikus ritmusképletek ismerete, használata.

Önálló harmonizálás.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Hosszabb népzenei összeállítás és egy táncrend, táncfűzér.

12.9.6. Tamburák az alapfokú évfolyamokon, „B” tagozat

„B” tagozatra irányítható az a tanuló, aki az átlagot meghaladó zenei tehetséggel és hangszeres adottságokkal rendelkezik, valamint érdeklődése és szorgalma alkalmassá teszi arra, hogy megfeleljen minőségben és mennyiségben magasabb követelményeinek.

12.9.7. Prímtambura

2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Kis-, és közepes hangterjedelmű népdalok, ill. hangszeres dallamok hallás utáni, és kottából történő megtanulása, megszólaltatása egyszerűbb variációkkal, azonosság, hasonlóság, különbség felismerésével, különböző kezdőhangokról indítva, a használatba vett hangtartomány fokozatos bővítésével, fekvésjáték használatával, helyes test-, hangszer- és kéztartással, szabályos pengető fogással, húrlefogással, kétféle pengetési irány alkalmazásával, a negyed hangértékek hármassal történő kitöltésével.
- Gyakorlatok aszimmetrikus ritmusú táncdallamok megszólaltatásához hangsúlyok, belső hangsúly, alkalmazásával.
- Tizenhatod hangérték és szünet, triola, szinkópa, valamint az esztam kísérettípus ismerete.
- A hangok olvasása c1– d2 közötti hangterjedelemben. Formai ismeretek megalapozása.
- Dó–pentachord, dó–hexachord, lá–pentachord, lá–pentaton hangsorok ismerete, hangnemek tudatosítása, dúr skálák felépítése, játéka 2#, 2b előjegyzésig.
- Együtt játék a tanárral, másik tamburás tanulóval.

Ajánlott tananyag

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, előkészítő és hangszer-iskola kiadványai, hangzó melléklettel (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet –, szerk.: Eredics Gábor

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

A tanulók általános iskolai ének–zene tankönyvének gyermek–, és népdalanyaga.

Más, tetszőleges kis ambitusu, egyszerű ritmikájú magyar vagy déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez kötődő, gyermekdal, népdal, mérsékelt tempójú táncdallam.

Követelmény

Helyes test-, hangszer- és kéztartás.

Szabályos húrlefogás.

Kétféle pengetési irány alkalmazása.

Egyszólamú dallamjáték, fekvésben, hármass pergetés alkalmazásával.

Hangsúlyok, belső hangsúlyok alkalmazása dallamjátékban.

A negyed hangértékek hármass pergetéssel történő kitöltése.

Az esztam kísérettípus ismerete.

A zenei kreativitás megnyilvánulása: variációk.

Hat és hétfokú hangkészletben szabad variációk, önálló dallamsorok, periódusok improvizálása.

A kottából történő tanulás bevezetése.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Öt különböző karakterű, egymáshoz illeszkedő gyermekdal, népdal, egyszerűbb táncdallam előadása, a tanár, illetve felsőbb évfolyamos tanuló illetve brácstambura közreműködésével.

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Közepes hangterjedelmű hangszeres táncdallamok, ill. népdalok megtanulása a szokott módon, megszólaltatása stílusos díszítésekkel, variációkkal, a harmadik és negyedik fekvés igénybevételével, kvint transzpozíciók használatával.
- Aszimmetrikus ritmusú (5/8, 7/8) táncdallamok megszólaltatása, finom belső hangsúlyok alkalmazásával.
- A gyors esztam és a lassú dúvó kísérettípus ismerete.
- A hangok olvasása c1– e3 közötti hangterjedelemben. Kromatikus fríg hangkészletben önálló dallamsorok, periódusok improvizálása.
- Tercmenetek játéka.
- Módosított hangok használata.

- Dúr skálák felépítése, játéka 3#, 3b, összhangzatos moll skálák 2#, 2b előjegyzésig, a húr váltások, fekvésváltások könnyed technikai kivitelezésével. Negyed értékeken hármas és ötös pergetés alkalmazása.
- Váltóhangos díszítések.
- Az helyes ujjazat szerepének tudatosítása.
- Dúr, moll hármashangzatok ismerete.
- Halkítás – erősítés, árnyalt dinamika, helyes hangsúlyozás használata.
- A hangszín változtatás pengetés technikai ismerete, a kettőzött húron való játék meghatározó szerepének tudatosítása a népzene stílusos megszólaltatásában.
- Együtt játék a tanárral, más tanzakos (ének, hegedű, népi brácsa, harmonika, dob, stb.) tanulóval.

Ajánlott tananyag

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerekhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, kíséret–, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet –, szerk.: Eredics Gábor

A tanulók általános iskolai ének–zene tankönyvének népdalanyaga.

Pesovár Ferenc: A juhait kereső pásztor (Székesfehérvár 1983)

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Más, tetszőleges hétfokú, egyszerű ritmikájú magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, mérsékelt tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Követelmény

Dallamjáték fekvésben, hármas és ötös pergetés alkalmazásával.

Hangsúlyok, belső hangsúlyok alkalmazása.

Díszítések, terc menetek a dallamjátékban.

A gyors esztam és dűvő kísérettípus, az aszimmetrikus ritmusképletek ismerete.

Árnyalt dinamika.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Négy különböző karakterű, köztük aszimmetrikus ritmusú, egymáshoz illeszkedő táncdallam és parlando, rubato népdal stílusos előadása, a tanár, illetve felsőbb évfolyamos tanuló közreműködésével.

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Élénkebb tempójú hangszeres táncdallamok, ill. népdalok megszólaltatása stílusos díszítésekkel, a népzenei-, előadói gyakorlatban használatos hangnemekben, az ötödik és hatodik fekvés igénybevételével, kvint transzpozíciók használatával, az üres húrok segítségével megszólaltatható bourdon többszólamúság lehetőségének kihasználásával.
- Aszimmetrikus ritmusú (7/8, 9/8) táncdallamok megszólaltatása, finom belső hangsúlyok alkalmazásával. A gyors esztam, a lassú-, és a gyors dűvő kísérettípus ismerete, a tánc típusok formai elemzése.
- Dominánsseptim akkordok, dúr és moll akkordok fordításainak ismerete.
- A tanult akkordmenetek felismerése kottaképről, hagyományos lejegyzésről, hallás útján.
- Az alteráció fogalma.
- A formai ismeretek bővítése.
- Skálajáték egy húron. Dúr és moll skálák 4#, 4b előjegyzésig, két oktávon élénk tempóban.
- Egyszerűbb akkordfogások.
- Játék f, mf, p, pp dinamikai tartományokban.
- Hangszer specifikus díszítések a kettőzött húron.
- Játék biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, koncerten és tánc kísérő funkcióban a tanárral, más tanszakos (ének, hegedű, népi brácsa, klarinét, furulya, duda, harmonika, cimbalom, dob, stb.) tanulóval, hangszeres népzenei együttesel (pl. tamburazenekarral, vonós, cimbalmos együttes).

Ajánlott tananyag

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerekhez kapcsolódó példatárjai, hangszer-iskola kiadványai, kíséret-, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet –, szerk.: Eredics Gábor (Pl. Virágölgyi Márta: Bogyiszlói népzene)

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Horvát népzenei hagyományok Magyarországon II.CD (Vujicsics Egyesület 2004)

Összetett ritmikájú magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, élénkebb tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó népzenei dallamtár, eredeti hangzó anyag.

Követelmény

Dallamjáték bourdon kíséret alkalmazásával.

Díszítések a kettőzött húron.

Skálajáték egy húron. Dúr és moll skálák 4#, 4b előjegyzésig, két oktávon élénk tempóban.

Egyszerűbb akkordfogások.

Játék *f*, *mf*, *p*, *pp* dinamikai tartományokban.

A gyors esztam a lassú és gyors düvő egyenletes megszólaltatása.

Dinamika stílusos alkalmazása, játék a forte dinamikai tartomány használatával.

Tempótartás szóló és kísérő szerepkörben.

Az alteráció fogalmának ismerete.

A formai ismeretek bővítése.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három igényes népzenei darab és egy önállóan összeállított táncfűzér, táncrend előadása koncerten, táncházban.

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A játéktechnika tökéletesítése révén gyors tempójú hangszeres táncdallamok, megszólaltatása stílusos diatonikus és kromatikus körülírásokkal, futamokkal, triolás, a kettőzött húron szekundos díszítésekkel, a népzenei–, előadói gyakorlatban használatos hangnemekben.

- Aszimmetrikus ritmusú (7/8, 11/8) táncdallamok, parlando–rubato dallamok megformálása érzékeny artikulációval, folyamatos pergetéssel, magas hangfekvéseket érintve.
- A formai ismeretek folyamatos bővítése, a tánc típusok ismerete, kíséret önálló harmonizálásának, akkordmenetek felismerésének előkészítése, a moduláció fogalma, felismerése, négyeshangzatok alkalmazása.
- Dúr és moll skálák játéka 5#, 5b előjegyzésig, a húr és fekvésváltások könnyed technikai kivitelezésével, két oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással.
- Akkordfogások bővítése.
- Játék ff, f, mf, p, pp dinamikai tartományokban, tiszta intonációval, az optimális hangszín megtartásával az oktáv váltások során is.
- A hangterjedelem kibővítése kromatikusan c1–a3–ig.
- Hosszabb játékfolyamat teljesítése biztos tempótartással szóló és kísérő szerep körben, koncerten és tánc kísérő funkciójában a tanárral, más tanszakos (ének, hegedű, klarinét, furulya, duda, harmonika, cimbalom, dob, stb.) tanulóval, népdalkörrel, hangszeres népzenei együttesel (vonós–cimbalmos együttes, vegyes összetételű zenekar stb.) tamburazenekarral.

Ajánlott tananyag

Szendrői Ferenc: Tamburaiskola I. (előkészületben)

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerekhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, kíséret–, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet –, szerk.: Eredics Gábor (Pl. Virágvölgyi Márta: Bogyiszlói népzene)

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Horvát népzenei hagyományok Magyarországon II. CD (Vujicsics Egyesület 2004)

Összetett ritmikájú magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszéd néphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, élénkebb tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Bármilyen más, a helyi és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó népzenei dallamtár, eredeti hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok, kazetták (magyar, szerb, horvát, dalmát, bosnyák stb.)

Követelmény

Dúr és moll skálák 5#, 5b előjegyzésig.

Húr és fekvésváltások könnyed technikai kivitelezéssel.

Parlando–rubato dallamjáték pergetve.

Díszítések a kettőzött húron.

A tánc típusok ismerete.

Dinamika, artikuláció stílusos alkalmazása.

Tiszta intonáció valamennyi dinamikai tartományban.

Játék élénk tempóban, magas hangfekvéseket érintve.

Hosszabb játékfolyamatban is biztos tempótartás.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

A moduláció fogalma, felismerése

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három hosszabb népzenei darab és egy táncrend, táncfűzér.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig elsajátított játéktechnikai zenei ismeretek összefoglalása, az önálló ismeretbővítés, tanulás motivációjának kialakítása (dallamtanulás, lejegyzés).
- A hatékony és eredményes gyakorlás módszereinek tudatosítása.
- A futamtechnika, díszítéstechnika fejlesztése, tempók érzékeny beállítása. Népzenei folyamatok elemzése, a hagyományörzés indítékainak feltárása.
- Kromatikus skálák.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig, két–két és 1/2 oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással.
- Automatizmusok kialakítása különösen a húrváltások, fekvésváltások az ujjazat, a pengetés és pergetéstechnika, a helyes hangszer tartás, pengetőfogás, kéztartás területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval, önállóság megszerzése a zenei elemzés, értelmezés, a variációképzés területén is.
- Zenei, előadói élményt keltő játékfolyamat teljesítése biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Szendrői Ferenc: Tamburaiskola I. (előkészületben)

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerekhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, kíséret–, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet –, szerk.: Eredics Gábor

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Horvát népzenei hagyományok Magyarországon II.CD (Vujicsics Egyesület 2004)

Magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, élénkebb tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

Helyes hangszertartás, kéztartás, pengető fogás.

A tánc típusok, kísérettípusok, az aszimmetrikus ritmusok ismerete.

Tiszta intonáció, törésmentes dallamvezetés.

A tanult hangszeres játéktechnikai elemek természetes, könnyed alkalmazása.

Hosszabb játékfolyamat teljesítése a zenei karaktereknek megfelelő előadásmóddal, biztos tempótartás.

A dinamika lehetőségek kihasználása a stílus adta kereteken belül.

Kamaraegyüttesi, zenekari közreműködés változatos módokon.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

A hangszernek megfelelő népi dallamok stílushű előadása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Hosszabb népzenei összeállítás és egy táncrend, táncfűzér.

12.9.8. Basszprímtambura (és csellótambura)

A követelmények és a tanítás szakirányú feladatainak tekintetében a basszprímtambura és a – vele rokon zenei funkciót betöltő – csellótambura tanterv azonos a prímtambura tantervével. A

prímtamburától részleges eltérő zenekari szerepük indokolja a 3. évfolyamtól az alábbi kiegészítéseket, hangsúly áthelyezéseket.

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A hangszer hangolásának ismerete, a basszprímtambura helyes tartása, a pengetés–technika transzferálása a megváltozott menzurális viszonyok kapcsán.
- Basszprím szólamok párhuzamos mozgással és ellenmozgással, heterofon dallam és tercparhuzam, improvizatív és rögzült motívumokból építkező obligát szólam.

Követelmény

A hangszer hangolásának, helyes tartásának, a pengetés–technikájának ismerete.

Dallamjáték fekvésben.

Hangsúlyok, belső hangsúlyok alkalmazása.

Dallam és terc szólam ismerete.

A basszprímszólam rögzült motívumainak ismerete, használata.

Együttműködés a prímtamburával.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Négy különböző karakterű, köztük aszimmetrikus ritmusú, egymáshoz illeszkedő táncdallam és parlando, rubato népdal stílusos előadása, a tanár, illetve felsőbb évfolyamos tanuló közreműködésével.

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A basszprímtambura vertikális pozíciója a tamburazenekari szólambeosztásban.
- Hangképet, hangzást, diszsonancia–konszonancia váltakozását meghatározó szólamának stíluskeretei.

Követelmény

A basszprímszólam rögzült motívumainak használata.

A zenekari hangzás hiányzó, érzékeny hangjainak megtalálása.

A zenei kreativitás improvizatív megnyilvánulása a basszprím játékban.

A stílusismeret és a zenei ízlés megalapozottsága.

A együttműködés, nyitottság, empátia a zenekari játékban.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három igényes népzenei darab és egy önállóan összeállított táncfüzér, táncrend előadása koncerten, táncházban.

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Közelítés – távolodás a prímszólam vonzásában, a harmóniamenet determinációjában.
- A terc–karakterű (tercszönyeg, tercfelhő), a kvinterősítő, a dallamot segítő basszprímszólam.
- A dallam leegyszerűsödése, augmentálódása, vagy dúsítása, diminúciója a basszprímszólamokban.
- A sorvégi átvezető frázisok, nyugvóhangok, ritmikai kiegészítő motívumok stilisztikai jelentősége.

Követelmény

Dallam és terc szólam, a harmóniamenet ismerete.

A zenekari hangzás hiányzó, érzékeny hangjainak megtalálása.

A stílusismeret és a zenei ízlés megalapozottsága.

A repertoár folyamatos bővítése.

A magyar népzenei anyag eredeti felvételekből való megismerése.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három hosszabb népzenei darab és egy táncrend, táncfüzér.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A basszprím, mint szólóhangszer, mint terc–tambura.
- A basszprímszólam zenekari összetételtől függő determinációi.
- Az improvizált harmadik szólam (harmad szólam) szerepe a déli szláv tamburazenekari hagyományban.

Követelmény

Dallamismeret.

A harmonizáció ismerete.

A zenekari hangzás hiányzó, érzékeny hangjainak megtalálása.

A repertoár folyamatos bővítése.

A nemzetiségi népzenei anyag eredeti felvételekből való megismerése.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Hosszabb népzenei összeállítás és egy táncrend, táncfűzér.

12.9.9. Brácstambura

A követelmények és a tanítás szakirányú feladatainak tekintetében a brácstambura tanterv azonos a prím-tambura tantervével. A prím-tamburától eltérő zenekari szerepe – akkordikus és ritmikai kísérő funkciója – indokolja a 3. évfolyamtól az alábbi kiegészítéseket, hangsúly áthelyezéseket.

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A hangszer hangolásának ismerete, a brácstambura helyes tartása, a pengetés– pergetés technika transzferálása. Alkalmazkodás a megváltozott menzurális viszonyokhoz.
- Kíséret dúr és moll, valamint dominánsseptim akkordokkal.
- A kvint transzpozíciók készség szintű megvalósítása. Aszimmetrikus ritmusú (5/8, 7/8) táncdallamok kísérete, finom belső hangsúlyok alkalmazásával.
- A gyors esztam és a lassú dúvó kísérettípus ismerete.

- A tanult akkordmenetek felismerése kottaképről, hagyományos lejegyzésről, hallás útján is.
- A ritmikailag pontos brácstambura játék megalapozása, a gyors és pontos harmóniaváltás előkészítése.
- E–dúr, e–moll, A–dúr, a–moll, D–dúr, C–dúr, Cisz–dúr, Cisz–moll, f–moll, g–moll akkordok lefogásának gyakorlása.
- Húrlefogás hüvelykujjal.

Követelmény

Az esztam, gyors esztam és dűvő kísérettípus ismerete.

Egyszólamú dallam kísérete dúr, moll és dominánsseptim akkordokkal.

Hangsúlyok, belső hangsúlyok alkalmazása dallamjáték kíséretében.

Árnyalt dinamika, pontos ritmika.

Szokásos akkordmenetek, kíséreti sémák memorizálása.

A tanult akkordok biztos intonálása.

A repertoár folyamatos bővítése.

A magyar népzenei anyag eredeti felvételekből való megismerése.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Négy különböző karakterű, köztük aszimmetrikus ritmusú, egymáshoz illeszkedő táncdallam és parlando, rubato népdal stílusos előadása, a tanár, illetve felsőbb évfolyamos tanuló közreműködésével.

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A brácstambura vertikális pozíciója a tamburazenekari szólambeosztásban.
- Tonalitást, hangképet, hangzást, kísérettípust meghatározó szólamának stíluskeretei.
- Élénkebb tempójú hangszeres táncdallamok, ill. népdalok harmonizálása és kísérete a népzenei–, előadói gyakorlatban használatos hangnemekben.
- Aszimmetrikus ritmusú (7/8, 9/8) táncdallamok kísérete, finom belső hangsúlyok alkalmazásával.
- A gyors esztam, a lassú–, és a gyors dűvő kísérettípus ismerete, a tánc típusok formai elemzése.

- Kíséret dúr és moll, valamint dominánsseptim alap akkordokkal, és fordításaikkal.
- A tanult akkordmenetek felismerése kottaképről, hagyományos lejegyzésről, hallás útján is.
- F–dúr, G–dúr, B–dúr, H–dúr, h–moll, c–moll, d–moll akkordok lefogásának gyakorlása.
- A ritmikailag pontos brácstambura játék, a gyors és pontos harmóniaváltás gyakorlása.

Követelmény

Az gyors esztam a lassú és gyors düvő kísérettípus ismerete.

Aszimmetrikus ritmusú táncdallamok kísérete.

Pontos, gyors harmóniaváltás.

Szokásostól eltérő akkordmenetek.

A tanult akkordmenetek felismerése kottaképről, hagyományos lejegyzésről, hallás útján is.

A tanult táncművészetek formai elemzése.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

A repertoár folyamatos bővítése.

A nemzetiségi népzenei anyag eredeti felvételekből való megismerése.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három igényes népzenei darab és egy önállóan összeállított táncművészet, táncrend előadása koncerten, táncházban.

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Bourdon–kíséret brácstamburán.
- Hiányos akkordok használatának lehetőségei.
- A brácstambura szerepe a sorvégi zárlatok ritmikailag kiegészítő motívumok megszólaltatásában.
- Aszimmetrikus ritmusú (7/8, 11/8) táncdallamok, parlando–rubato dallamok kísérete.
- Kíséret az eddig tanult akkordokkal.
- A akkordmenetek önálló kialakításának, felismerésének előkészítése.
- A moduláció fogalma, felismerése.
- Négyeshangzatok és fordításaik alkalmazása.
- Játék ff, f, mf, p, pp dinamikai tartományokban, tiszta intonációval.

- A tonalitás érzékének fejlesztése.
- Hosszabb játékfolyamat teljesítése E, A, C, D, G, dúr- és moll hármas és négyeshangzatok megszólaltatásával, biztos tempótartással, koncerten és tánckísérő funkcióban.

Követelmény

Aszimmetrikus ritmusképletek ismerete, használata.

Dinamikai lehetőségek stílusos kihasználása.

Parlando– rubato dallamok kísérete folyamatos pergetéssel.

Biztos tempótartás.

Négyeshangzatok és fordításaik alkalmazása.

A moduláció fogalma, felismerése.

A formai ismeretek bővítése.

A tanult tánc típusok ismerete.

Szabad kíséret az eddig tanult akkordokkal zenekari felállásban.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Három hosszabb népzenei darab és egy táncrend, táncfüzér.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig elsajátított játéktechnikai zenei ismeretek összefoglalása, az önálló ismeretbővítés, tanulás motivációjának kialakítása (dallamtanulás, lejegyzés, harmonizálás).
- A hatékony és eredményes gyakorlás módszereinek tudatosítása.
- A tempók érzékeny beállítása.
- Népzenei folyamatok elemzése, a hagyományörzés indítékainak feltárása.
- Automatizmusok kialakítása a helyes hangszertartás, kéztartás, tempótartás, gyors akkordváltás, ismert, vagy ismeretlen dallam rögtönzött kíséretének megvalósítása területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval, önállóság megszerzése a harmonizálás területén.

- Zenei, előadói élményt keltő játékfolyamat teljesítése biztos tempó tartással változatos kamarazenei összeállításokban.

Követelmény

Automatizmusok a helyes hangszertartás, kéztartás, tempó tartás, gyors akkordváltás terén.

Rögtönzött kíséret megszólaltatása.

Aszimmetrikus ritmusképletek ismerete, használata.

Önálló harmonizálás.

Zenei, előadói élményt keltő játék biztos tempó tartással változatos kamarazenei összeállításokban.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két hosszabb népzenei összeállítás és egy táncrend, táncfűzér.

12.9.10. Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

- a közép-európai tamburafélék kialakulásának történetét, típusait és zenei dialektusait,
- a tamburazene hazai hangzó, lejegyzett és elméleti forrásanyagát, valamint az általános népzenei irodalmat.

Legyen képes

- laza pengetésre, kiegyensúlyozott pengetésre,
- könnyed és magabiztos hangszerkezelésre,
- különféle hangsorokat egy oktáv terjedelemben tisztán és pergőn játszani,
- a használatos hangzatok és harmóniák lefogására,
- a hangszerek megfelelő népi dallamok stílushű előadására,
- kontrajáték esetén a tempó tartásra és gyors harmóniaváltásokra,
- tájékozódni a teljes fogólap fekvéslehetőségeiben,
- szóló és kísérő szerepkört ellátni különféle hangszeres együttesekben,
- zenekarral énekszólót kíséreni,
- zenekarral táncot kíséreni.

Rendelkezzék

- stílusismerettel,
- képzelőerővel,
- magas szintű technikával,
- előadói készséggel, tapasztalattal,
- korának megfelelő önállósággal a zenei anyag kiválasztásában és a megszólaltatás színvonalában.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló legyen képes tudásáról számot adni az alábbiak bemutatásával:

- egy élénk tempójú táncdallam,
- egy mérsékelt tempójú táncdallam,
- egy párlandó, rubato népzenei dallam,
- egy szabadon választott népzenei darab,
- egy kamaradarab, kísérő belső szólam feladatkörét ellátva.

12.9.11. Tamburák a továbbképző évfolyamokon

Továbbképző évfolyamok

A továbbképző évfolyamok eléréséig a tanulók tudásszintje között képességeik, teherbírásuk és szorgalmuk alapján jelentős különbség alakulhat ki. Ez a különbség a továbbképző évfolyamokon egyéb elfoglaltságaiktól, gyakorlási idejüktől, érdeklődési körüktől függően tovább növekedhet. Zenetanulásuk iránya és célja is eltérhet; vagy az egyéni hangszertudás tökéletesítése, vagy a kamarazenei, illetve zenekari játék fejlesztése kerül előtérbe. „B” tagozat követelménye a végzett anyag mennyiségében, de elsősorban minőségben, a hangszerkezelés biztonságában és az előadás zenei kifejezőerejében haladja meg az „A” tagozat szintjét.

12.9.12. Prímtambura „A” Tagozat

7. évfolyam „A” Tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, önálló tanulmányozása.
- Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.
- A biztos ízlés, a muzikalitás erősítése.
- Hatékony és eredményes gyakorlási módszerek alkalmazása.
- A népzenei hagyomány elemzése.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig, két – két és 1/2 oktávon élénk tempóban.
- Automatizmusok kialakítása különösen a húrváltások, fekvésváltások az ujjazat, a pengetés és pergetéstechnika, a helyes hangszertartás, pengetőfogás, kéztartás területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban.
- A jó megfigyelőkészség, memória, a gyors hallás utáni tanulás.
- Meggyőző zenei-, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Horvát népzenei hagyományok Magyarországon II.CD (Vujicsics Egyesület 2004)

Fonogrammok a Bánátból 1912 / Szerb zenei Hagyományok I. CD-ROM (Vujicsics Egyesület, Eredics Gábor 2004)

Magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, élénkebb tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

Az alapfok évfolyamaiban elért technikai és zenei színvonal fejlődése.

Az önálló zenei tevékenység belső feltételeinek kialakulása.

Hatékony hallás utáni tanulás.

Szingazdag játék.

Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés.

8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, kottakiadványok önálló tanulmányozása.
- Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.
- Hatékony és eredményes gyakorlási módszerek alkalmazása.
- A népzenei hagyomány elemzése.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig, két – két és 1/2 oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással.
- Automatizmusok kialakítása különösen a húr váltások, fekvésváltások az ujjazat, a pengetés és pergetéstechnika, a helyes hangszertartás, pengetőfogás, kéztartás területén.
- Szingazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval.
- Az önállóság megszerzése a zenei elemzés, értelmezés, a variációképzés területén is.
- A jó megfigyelőkészség, memória, a gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése. Vokálisan-, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.
- Mennyiségileg is számottevő dallamismeret.
- Meggyőző zenei-, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Horvát népzenei hagyományok Magyarországon II.CD (Vujicsics Egyesület 2004)

Fonogrammok a Bánátból 1912 / Szerb zenei Hagyományok I. CD-ROM (Vujicsics Egyesület, Eredics Gábor 2004)

Magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, élénkebb tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

A hangszertechnika folyamatos fejlődése.

Az önálló zenei tevékenység belső feltételeinek kialakulása.

Hatékony és eredményes önálló gyakorlási módszerek alkalmazása.

Hatékony hallás utáni tanulás eredeti felvételekről, biztos kottaolvasási készség.

Saját lejegyzések készítése.

Szín gazdag játék, differenciált dinamika, fejlett hangszínkultúra.

Differenciált, mennyiségileg is számottevő dallamismeret.

Meggyőző zenei–, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés.

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, kottakiadványok, elméleti szakirodalom önálló tanulmányozása.
- Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.
- Az önállóság, a biztos ízlés, a muzikalitás erősítése.

- Hatékony és eredményes gyakorlási módszerek alkalmazása.
- Virtuóz játéktechnika kialakítása.
- A népzenei hagyomány elemzése, a hagyományörzéshez való kapcsolódás tudatos, belső igényének felkeltése.
- Dúr és moll skálák játéka, két – két és 1/2 oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással.
- Automatizmusok kialakítása különösen a hűrváltások, fekvésváltások az ujjazat, a pengetés és pergetéstechnika, a helyes hangszertartás, pengetőfogás, kéztartás területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval, önállóság megszerzése a zenei elemzés, értelmezés, a variációképzés területén is.
- Igénykeltés a pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés, a világos megformálás, a differenciált dinamika, a fejlett hangszínkultúra iránt. A jó megfigyelőkészség, memória, a gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése.
- Vokálisan–, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.
- Meggyőző zenei–, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Horvát népzenei hagyományok Magyarországon II.CD (Vujicsics Egyesület 2004)

Fonogrammok a Bánátból 1912 / Szerb zenei Hagyományok I. CD-ROM (Vujicsics Egyesület, Eredics Gábor 2004)

Magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, élénkebb tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

A biztos hangszer technika folyamatos kialakulása.

A pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés, a világos megformálás, a differenciált dinamika fejlesztése.

Hatékony és eredményes önálló gyakorlási módszer elsajátítása.

Biztos hallás utáni tanulás, a kottaolvasási készség folyamatos fejlődése.

Szín gazdag játék, differenciált dinamika, fejlett hangszínkultúra.

Tudatos repertoár bővítés.

Önálló zenei elemzés, értelmezés.

Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

A hagyományörzéshez való kapcsolódás tudatos, belső igénye.

A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának megismerése.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés.

10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, kottakiadványok, elméleti szakirodalom önálló tanulmányozása. A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának megismerése.
- Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.
- Az önállóság, a biztos ízlés, a muzikalitás erősítése. Hatékony és eredményes gyakorlási módszerek alkalmazása. Virtuóz játéktechnika kialakítása.
- A népzenei hagyomány elemzése, a hagyományörzéshez való kapcsolódás tudatos, belső igényének felkeltése.
- Dúr és moll skálák játéka, két – két és 1/2 oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással.
- Automatizmusok kialakítása különösen a húr váltások, fekvésváltások az ujjazat, a pengetés és pergetéstechnika, a helyes hangszertartás, pengetőfogás, kéztartás területén.
- Igénykeltés a pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés, a világos megformálás, a differenciált dinamika, a fejlett hangszínkultúra iránt.

- A jó megfigyelőkészség, memória, a gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése. Vokálisan–, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.
- Meggyőző zenei–, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempótartással szóló és kísérelő szerepkerben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Horvát népzenei hagyományok Magyarországon II.CD (Vujicsics Egyesület 2004)

Fonogrammok a Bánátról 1912 / Szerb zenei Hagományok I. CD–ROM (Vujicsics Egyesület, Eredics Gábor 2004)

Magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, élénkebb tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

Virtuóz játéktechnika.

Telt, erőteljes hang, kifejező játékmód

Önállóság a zenei tevékenység minden területén: gyakorlás, repertoár bővítés, tanulás, előadás szerkesztése.

Szín gazdag játék, differenciált dinamika, fejlett hangszínkultúra.

A magyar és nemzetiségi népzenei hagyománynak a hangszer irodalmán túlmutató, elmélyült ismerete.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés.

12.9.13. Basszprímtambura (és csellótambura) „A tagozat

7. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Basszprímtamburák munkamegosztása.
- A csellótambura szólam megjelenése, hangképet, hangzást, basszprím szólamot meghatározó hangfekvése.
- Az akkordikus szólam, zengő kvartok, kvintek a basszprímszólamban.
- A sematikus szólam, a tévelygő, invenció nélküli szólam, a stílusismeret nélküli szólam.

Követelmény

Az alapfok évfolyamaiban elért színvonal megőrzése.

Dallam és terc szólam, a harmóniamenet ismerete.

Mennyiségileg is számottevő dallamismeret.

Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés

8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Basszprímtamburák munkamegosztása.
- A csellótambura szólam megjelenése, hangképet, hangzást, basszprím szólamot meghatározó hangfekvése.
- Az akkordikus szólam, zengő kvartok, kvintek a basszprímszólamban.
- A kettőzött húr adta lehetőségek kihasználása a dallamdíszítés terén.
- A sematikus szólam, a tévelygő, invenció nélküli szólam, a stílusismeret nélküli szólam.
- A virtuozitás lehetőségei, stíluskeretei a tamburazenekari hagyományban.

Követelmény

A hangszertechnikai és zenei szint folyamatos fejlődése.

A basszprím és csellótambura szólam rögzült motívumainak ismerete, használata.

Az önálló zenei tevékenység belső feltételeinek kialakulása.

Eredményes gyakorlási módszer elsajátítása.

Szín gazdag játék.

Mennyiségileg is számottevő dallamismeret.

Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A virtuozitás lehetőségei, stíluskeretei a tamburazenekari hagyományban.
- Kamarazenei lehetőségek a basszprím és csellótamburán.
- Az akkordikus szólam, zengő kvartok, kvintek a basszprímszólamban.
- A kettőzött húr adta lehetőségek kihasználása a dallamdíszítés terén.
- A sematikus szólam, a tévelygő, invenció nélküli szólam, a stílusismeret nélküli szólam.
- A basszprím és csellótambura szólam, mint a zenei alkotóerő megnyilvánulása.

Követelmény

A hangszertechnikai és zenei szint folyamatos fejlődése.

A basszprím és csellótambura szólam rögzült motívumainak ismerete, használata.

Szín gazdag játék, differenciált dinamika.

A zenei kreativitás improvizatív megnyilvánulása a basszprím és csellótambura játékban.

Az önálló zenei tevékenység megnyilvánulása a gyakorlás és önálló tanulás terén.

Biztos kottaolvasási készség.

Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó, variált, improvizatív hangszerjáték.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés

10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Basszprímtamburák munkamegosztása.
- A csellótambura szólam megjelenése, hangképet, hangzást, basszprím szólamot meghatározó hangfekvése. A virtuozitás lehetőségei, stíluskeretei a tamburazenekari hagyományban.
- Kamarazenei lehetőségek a basszprím és csellótamburán.
- Az akkordikus szólam, zengő kvartok, kvintek a basszprímszólamban.
- A kettőzött húr adta lehetőségek kihasználása a dallamdíszítés terén.
- A sematikus szólam, a tévelygő, invenció nélküli szólam, a stílusismeret nélküli szólam.
- A basszprím és csellótambura szólam, mint a zenei alkotóerő megnyilvánulása.

Követelmény

Virtuóz hangszerjáték.

A basszprím és csellótambura szólam rögzült motívumainak ismerete, használata.

Biztos kottaolvasási és lejegyzési készség.

Szín gazdag játék, differenciált dinamika, fejlett hangszínkultúra.

A magyar és nemzetiségi népzenei hagyománynak a hangszer irodalmán túlmutató, elmélyült ismerete.

Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

A zenei kreativitás improvizatív megnyilvánulása a basszprím és csellótambura játékban.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés

12.9.14. Tamburák a továbbképző évfolyamain „B „tagozat

12.9.15. Prímtambura „B „ tagozat

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, önálló tanulmányozása.
- Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.
- Az önállóság a erősítése.
- Hatékony és eredményes gyakorlási módszerek alkalmazása.
- Igénykeltés a pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés a tiszta, világos megformálás iránt.
- A jó megfigyelőkészség, memória.
- Gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése.
- Dúr és moll skálák játéka, két – két és 1/2 oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással.
- Automatizmusok kialakítása különösen a húr váltások, fekvésváltások területén.
- Meggyőző zenei-, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempó tartással szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Horvát népzenei hagyományok Magyarországon II.CD (Vujicsics Egyesület 2004)

Fonogramok a Bánátból 1912 / Szerb zenei Hagyományok I. CD-ROM (Vujicsics Egyesület, Eredics Gábor 2004)

Magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, élénkebb tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

Az alapfok évfolyamaiban elért színvonal fejlődése.

Az önálló zenei tevékenység belső feltételeinek kialakulása.

Eredményes gyakorlási módszer elsajátítása.

Hatékony hallás utáni tanulás, biztos kottaolvasási készség.

Folyamatosan, önállóan is bővített dallamismeret.

Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés.

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, kottakiadványok, önálló tanulmányozása.
- A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának megismerése.
- Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.
- Az önállóság, a biztos ízlés, a muzikalitás erősítése.
- Hatékony és eredményes gyakorlási módszerek alkalmazása.
- A népzenei hagyomány elemzése, a hagyományörzéshez való kapcsolódás tudatos, belső igényének felkeltése.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig, két – két és 1/2 oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással.
- Automatizmusok kialakítása különösen a húr váltások, fekvésváltások az ujjazat, a pengetés és pergetéstechnika, a helyes hangszer tartás, pengetőfogás, kéztartás területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval, önállóság megszerzése a zenei elemzés, értelmezés, a variációképzés területén is.

- A jó megfigyelőkészség, memória, a gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése. Vokálisan–, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.
- Meggyőző zenei–, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Horvát népzenei hagyományok Magyarországon II.CD (Vujicsics Egyesület 2004)

Fonogrammok a Bánátból 1912 / Szerb zenei Hagyományok I. CD-ROM (Vujicsics Egyesület, Eredics Gábor 2004)

Magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, élénkebb tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek csiszolása.

Önálló zenei tevékenység a gyakorlásban és tanulásban.

Biztos kottaolvasási és írási készség.

Szín gazdag játék, differenciált dinamika.

Meggyőző zenei–, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának megismerése.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés.

9. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, kottakiadványok, elméleti szakirodalom önálló tanulmányozása. A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának megismerése.
- Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.
- Az önállóság, a biztos ízlés, a muzikalitás erősítése. Hatékony és eredményes gyakorlási módszerek alkalmazása. A népzenei hagyomány elemzése, a hagyományörzéshez való kapcsolódás tudatos, belső igényének felkeltése.
- Dúr és moll skálák játéka, két – két és 1/2 oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással.
- Automatizmusok kialakítása különösen a húrváltások, fekvésváltások az ujjazat, a pengetés és pergetéstechnika, a helyes hangszertartás, pengetőfogás, kéztartás területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval, önállóság megszerzése a zenei elemzés, értelmezés, a variációképzés területén is.
- Igénykeltés a pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés, a világos megformálás, a differenciált dinamika, a fejlett hangszínkultúra iránt.
- Mennyiségileg is számottevő dallamismeret.
- Meggyőző zenei-, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempó tartással szóló és kísérelő szerepekben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Horvát népzenei hagyományok Magyarországon II. CD (Vujicsics Egyesület 2004)

Fonogramok a Bánátból 1912 / Szerb zenei Hagyományok I. CD-ROM (Vujicsics Egyesület, Eredics Gábor 2004)

Magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, élénkebb tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

Virtuóz játéktechnika kialakítása

Önállóság a gyakorlásban, a tanulásban, az iskolán kívül zenei tevékenységek szervezésében.

Szín gazdag játék, differenciált dinamika, fejlett hangszínkultúra.

Mennyiségileg is számottevő dallam- és stílusismeret.

Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Vokálisan-, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés.

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, kottakiadványok, elméleti szakirodalom önálló tanulmányozása. A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának megismerése.
- Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.
- Az önállóság, a biztos ízlés, a muzikalitás erősítése. Hatékony és eredményes gyakorlási módszerek alkalmazása. Virtuóz játéktechnika kialakítása.
- A népzenei hagyomány elemzése, a hagyományörzéshez való kapcsolódás tudatos, belső igényének felkeltése.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig, két – két és 1/2 oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással.
- Automatizmusok kialakítása különösen a húr váltások, fekvésváltások az ujjazat, a pengetés és pergetéstechnika, a helyes hangszertartás, pengetőfogás, kéztartás területén.

- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval, önállóság megszerzése a zenei elemzés, értelmezés, a variációképzés területén is.
- Igénykeltés a pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés, a világos megformálás, a differenciált dinamika, a fejlett hangszínkultúra iránt.
- A jó megfigyelőkészség, memória, a gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése. Vokálisan–, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.
- Mennyiségileg is számottevő dallamismeret.
- Meggyőző zenei–, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Vujicsics Tihámér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Horvát népzenei hagyományok Magyarországon II. CD (Vujicsics Egyesület 2004)

Fonogrammok a Bánátból 1912 / Szerb zenei Hagyományok I. CD-ROM (Vujicsics Egyesület, Eredics Gábor 2004)

Magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, élénkebb tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

Virtuóz játéktechnika.

Meggyőző zenei–, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

Biztos hallás utáni tanulás, a kottaolvasási készség folyamatos fejlődése.

Biztos tempótartás szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Mennyiségileg is számottevő dallamismeret a magyar és nemzetiségi népzenei dialektusokon belül.

Vokálisan–, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.

A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának folyamatos megismerése.

A népzenei hagyomány tanult tájegységeinek, műfajainak, dallamtípusainak elemzése.

Tudatos, elkötelezett hagyományörzés.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés.

12.9.16. Basszprímtambura (és csellótambura)

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Basszprímtamburák munkamegosztása.
- A csellótambura szólam megjelenése, hangképet, hangzást, basszprím szólamot meghatározó hangfekvése.
- Kamarazenei lehetőségek a basszprím és csellótamburán.
- Az akkordikus szólam, zengő kvartok, kvintek a basszprím szólamban.

Követelmény

Az alapfok évfolyamaiban elért színvonal fejlődése.

Az önálló zenei tevékenység belső feltételeinek kialakulása.

Eredményes gyakorlási módszer elsajátítása.

Hatékony hallás utáni tanulás, biztos kottaolvasási készség.

Folyamatosan, önállóan is bővített dallamismeret.

Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Kamarazenei lehetőségek a basszprím és csellótamburán.
- Az akkordikus szólam, zengő kvartok, kvintek a basszprímszólamban.
- A kettőzött húr adta lehetőségek kihasználása a dallamdíszítés terén.

Követelmény

Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek csiszolása.

Önálló zenei tevékenység a gyakorlásban és tanulásban.

Biztos kottaolvasási és írási készség.

Szín gazdag játék, differenciált dinamika.

Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának megismerése.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés

9. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Kamarazenei lehetőségek a basszprím és csellótamburán.
- Az akkordikus szólam, zengő kvartok, kvintek a basszprímszólamban.
- A kettőzött húr adta lehetőségek kihasználása a dallamdíszítés terén.
- A sematikus szólam, a tévelygő, invenció nélküli szólam, a stílusismeret nélküli szólam.

Követelmény

Virtuóz játéktechnika kialakítása

Önállóság a gyakorlásban, a tanulásban, az iskolán kívül zenei tevékenységek szervezésében.

Szín gazdag játék, differenciált dinamika, fejlett hangszínkultúra.

Mennyiségileg is számottevő dallam- és stílusismeret.

Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Vokálisan-, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A virtuozitás lehetőségei, stíluskeretei a tamburazenekari hagyományban.
- Kamarazenei lehetőségek a basszprím és csellótamburán.
- A basszprím és csellótambura szólam, mint a zenei alkotóerő megnyilvánulása.

Követelmény

Virtuóz játéktechnika.

Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

Biztos hallás utáni tanulás, a kottaolvasási készség folyamatos fejlődése.

Biztos tempótartás szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Mennyiségileg is számottevő dallamismeret a magyar és nemzetiségi népzenei dialektusokon belül.

Vokálisan-, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.

A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának folyamatos megismerése.

A népzenei hagyomány tanult tájegységeinek, műfajainak, dallamtípusainak elemzése.

Tudatos, elkötelezett hagyományőrzés.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés

12.9.17. Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

Az „A” tagozat végén

Ismerje és legyen képes megfelelően előadni 10–15 perc időtartamú, különböző népzenei dialektusokból, karakterekből, esetleg szomszédnépi hagyományból válogatott programját.

Legyen képes

- a tanult jobb- és balkéz-technikai elemeket egy meggyőző zenei kifejezés szolgálatába állítani,
- az alapfok évfolyamaiban elért színvonalának eredményes megőrzésére, annak lehetőség szerinti továbbfejlesztésére,
- differenciált dinamika és kifejező játékmód alkalmazására,
- különböző dialektusok, tájegységek dallamainak stílusos, ízléses, igényes előadására,
- egyszerűbb népzenei darabokat zeneileg és technikailag önállóan megoldani,
- kamarazenei feladatkörben közreműködni.

Rendelkezzék

- kiművelt hangszeres technikával,
- helyes kéztartással,
- telt, erőteljes hanggal,
- kifejező játékmóddal,
- stílusismerettel,
- a hangszere karbantartására vonatkozó alapvető ismeretekkel.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló ismerje

- a gyors kéztechnika alapjait, a kéz tizenhatod mozgású egyenletes vezetését, az ujjak aktív, pontos munkáját,
- a hangszer szélesebb irodalmát,
- a darabok harmóniai, formai szerkezetét, stílusjegyeit.

Legyen képes

- az egyenletesen vezetett dinamikai ívek megvalósítására,
- saját kézalkatának megfelelő, célszerű ujjrendeket készíteni,
- a tiszta szólamvezetésre, pontos tagolásra, világos, érthető megformálásra,
- a kifejezőmód, megfelelő stílusismeret és technikai felkészültség birtokában zenei élményt nyújtani,
- kifejező és dinamikailag árnyalt hangon játszani,
- szubjektív zenei élményt esztétikailag igényesen kifejezni,

- olyan művészi szándékú kifejezésmódra, amely összefüggő egységben tükrözi hagyományismeretét, zenei tudását, képzelőereje fejlettségét, valamint előadókészsége érettségét.

Tudja a tanult játéktechnikai elemeket egy meggyőző zenei kifejezés szolgálatába állítani.

Tudjon

- nagyobb terjedelmű zenei folyamatokat előadni,
- kamarazenében – a hagyományban előforduló hangszerekkel – közreműködni,
- repertoár darabokat önállóan is elsajátítani,
- ritmikailag pontos, stílusos díszítéseket játszani,
- egyrészt pontosan kottát olvasni a zenei karakter, a hangok, a ritmus, az ujjrend, a légvezetés, a regisztrálás pontos figyelembevételével, másrészt ismert, vagy hallott dallamhoz megfelelő kíséretet rögtönözni.

12.9.18. A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Megfelelő mennyiségű és minőségű prim-, basszprim-, brácstambura és lehetőleg tamburaböngő alkalmas minőségben.

Felvételre és lejátszásra alkalmas audio–vizuális eszközök

A követelmények teljesítéséhez szükséges könyvek, kották, CD-k.

Metronóm.

Kottaállvány.

12.10. Pengetős tanszak, koboz

12.10.1. A koboztanítás feladatai

Ismertesse meg

- a koboz felépítését, történetét, egykori és mai használatát,
- a hangzó vagy kottás formában elérhető anyagokat, ezek kezdetben segítséggel, majd önállóan történő feldolgozását, értelmezését,
- a hangszer hangolásával, kezelésével kapcsolatos gyakorlati tudnivalókat.

Alakítson ki

- helyes testtartást, kéztartást, ujjmozgatást,
- könnyed, természetes, összehangolt bal- és jobbkez-játékot,
- biztos intonációt, ritmusos játékot,
- rögtönzési készséget,
- képességet a szólisztikus játéokra és a kíséretre.

Fordítson figyelmet

- a zenei memória, a lapról olvasási készség fejlesztésére,
- az önálló kíséretszerkesztés megtanulására,
- a társas muzsikálásra,
- rendszeres gyakorlásra, kitartó, céltudatos munkára.

12.10.2. Koboz tantárgy az előképző évfolyamokon

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Ismerkedés a pengetős hangszerekkel.
- Moldvai dalok, táncdallamok éneklése, hallgatása.
- A koboz helyes tartása, pengetési módjai.
- Egyszerű ritmusgyakorlatok egy–egy húron ujjal, illetve pengetővel (mondókák, egyszerű dalok kísérete egy–majd két húron).

Követelmény

Sajátítsa el a hangképzés, hangsúlyozás, ritmusjáték alapjait.

Legyen képes hangok és egyszerű dallamok intonálására.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Egy mondóka kísérete üres kvinttel
- Egyszerű dallam eljátszása, vagy énekkíséret

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Ismerkedés a pengetős hangszerekkel.
- Moldvai dalok, táncdallamok éneklése, hallgatása.
- A koboz helyes tartása, pengetési módjai.
- Egyszerű ritmusgyakorlatok egy–egy húron ujjal, illetve pengetővel (mondókák, egyszerű dalok kísérete egy–majd két húron).
- A legegyszerűbb akkordok megtanulása.

Követelmény

A tanuló ismerje a magyar népzene pengetős hangszereit (koboz, citera, tambura).

Sajátítsa el a hangképzés, hangsúlyozás, ritmusjáték alapjait.

Legyen képes hangok és egyszerű dallamok intonálására.

Állítson elő néhány kettőshangzást, egyszerű akkordot.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három egyszerű moldvai dallam eljátszása, vagy énekkíséret

12.10.3. Koboz tantárgy az alapfokú évfolyamokon „A” tagozat

1. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A hangszer helyes tartásának megtanítása.
- A pengető fogása, a kétféle pengetési irány gyakorlása.
- A hangok helye a fogólapon a szolmizációs skálának megfelelően.

Követelmény

Ismerje a tanuló

- a hangszer történetét, alkalmazásának módjait, hangolását.
- a hangszer és a pengető helyes tartását, illetve fogását.

Legyen képes

- tisztán intonálva egyszerű skálagyakorlatokat elvégezni (mozgó dó–val), szolmizációs hangokkal énekelve az ajánlott hangkészleten belül (C – H).
- az egyszerűbb pengetési módokat kivitelezni (negyed, nyolcad ritmusban).
- néhány kettőshangzás megszólaltatására.
- – alapvető akkordokat tisztán megszólaltatni, ezekkel éneket kísélni.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három egyszerűbb dallam szólóban
- Egy énekelt dallam vagy szöveges mondóka egyszerű kísérettel.

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A helyes intonáció kialakítása.
- A kétirányú pengetés egyenletességének kimunkálása.

Követelmény

A tanuló ismerje a megszólaltatható hangok szolmizációs és ABC–s neveit.

Legyen képes

- egyenletes, ritmikus dallamjátékra.
- egy oktáv hangterjedelmű modális skálák (dór, eol, mixolid) eljátszására a ritmusos játék és helyes intonáció követelményeit szem előtt tartva.
- „dűvő”– és „esztam” játékra a főbb akkordokkal.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két egyszerű moldvai táncdallam,
- Két énekkíséret.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az akkordkészlet bővítése.
- További pengetési technikák gyakorlása.

Követelmény

Gyakran előforduló modális skálák gyakorlása.

Transzponálás.

A tizenhatodos mozgás nyugodt tempóban történő végrehajtása (pl. hajdútánc-jellegű daraboknál).

Gyorsabb akkordváltások végrehajtása.

Tremolo játék.

Kéthúros dallamjáték fekvésváltás nélkül.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Négy közepes nehézségi fokú táncdallam
- Két moldvai ének kísérettel.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az aszimmetrikus kíséreti formákhoz szükséges technikák elsajátítása és értelmezése.

Követelmény

Gyakran előforduló skálák gyakorlása.

Transzponálás.

Aszimmetrikus illetve vagy bonyolultabb ritmusú kíséretetek, ill. dallamok megszólaltatása (pl. kecskés, kettős).

Egyszerűbb moldvai csángó dallamok előadása szólóban.

Kéthúros dallamjáték fekvésváltással.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három táncdallam vagy kobozzal kísért ének
- Két furulyán vagy hegedűn játszott táncdallam kísérete.

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A parlando kíséret megvalósításához szükséges pengetési technika elsajátítása.
- Az akkordkészlet kiterjesztése.

Követelmény

A moldvai zenében gyakori skálák – modális, nagyterces fríg, akusztikus, harmonikus és melodikus moll, bő kvartos mixolid és dór, kalindra, stb – gyakorlása másfél oktáv hangterjedelemben.

Gyors tempójú és aszimmetrikus (váltakozó, páratlan ritmusú, szinkópás lüktetésű darabok) szólisztikus megszólaltatása.

Ugyanilyen jellegű énekelt, vagy hangszeren játszott művek igényes kísérete.

Parlando ének (keserves, ballada) kísérete (triolás pengetés).

Alap harmóniafűzések transzponálása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három nehezebb dallam szólisztikus előadása
- Két ballada vagy hangszeres dallam kísérete.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A hangszerkezelési biztonság fejlesztése.
- Körülíró díszítés.

Követelmény

Régi magyar táncok.

Skálagyakorlatok két oktáv hangterjedelemben.

Összetettebb harmóniafűzések transzponálása.

Magas technikai színvonalú darabok előadása.

Zenekari játék, a főbb moldvai csángó hangszeres táncdallamok kíséretének ismerete.

Körülíró díszítés, akkordok, futamok együttes alkalmazása.

Gazdagabb hangszínek és bonyolultabb karakterek megvalósítása.

A hangszertechnika önálló fejlesztésének készsége.

A kifejező előadasmódra való törekvés.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három virtuóz szólisztikus táncdallam bemutatása,
- Három énekelt vagy hangszeres dallam kísérete.

12.10.4. Koboz tantárgy az alapfokú évfolyamokon „B” tagozat

„B” tagozatra irányítható az a tanuló, aki az átlagot meghaladó zenei tehetséggel és hangszeres adottságokkal rendelkezik, valamint érdeklődése és szorgalma alkalmassá teszi arra, hogy megfeleljen minőségben és mennyiségben magasabb követelményeinek. „B” tagozat követelménye a végzett anyag mennyiségében, de elsősorban minőségben, a hangszerkezelés biztonságában és az előadás zenei kifejezőerejében haladja meg az A tagozat szintjét.

2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A helyes intonáció kialakítása.
- A két irányú pengetés egyenletességének kimunkálása.

Követelmény

A tanuló ismerje a megszólaltatható hangok szolmizációs és ábc-s neveit.

Legyen képes

- egyenletes, ritmikus dallamjátékra.

- egy oktáv hangterjedelmű modális skálák (dór, eol, mixolid) eljátszására a ritmusos játék és helyes intonáció követelményeit szem előtt tartva.
- „dűvő”– és „esztam” játékra a főbb akkordokkal.
- tizenhatodokat tartalmazó dallamok megszólaltatása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Öt egyszerű moldvai táncdallam,
- Két énekkíséret.

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az akkordkészlet bővítése.
- További pengetési technikák gyakorlása.

Követelmény

Gyakran előforduló modális skálák gyakorlása.

Transzponálás.

A tizenhatodos mozgás nyugodt tempóban történő végrehajtása (pl. hajdútánc–jellegű daraboknál).

Gyorsabb akkordváltások végrehajtása.

Tremolo játék.

Kéthúros dallamjáték fekvésváltás nélkül.

Bővített akkordkészlet.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Öt közepes nehézségi fokú táncdallam,
- Két moldvai ének kísérettel.

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az aszimmetrikus kíséreti formákhoz szükséges technikák elsajátítása és értelmezése.

Követelmény

Gyakran előforduló skálák gyakorlása.

Transzponálás.

Aszimmetrikus illetve vagy bonyolultabb ritmusú kíséretetek, ill. dallamok megszólaltatása (pl. kecskés, kettős).

Egyszerűbb moldvai csángó dallamok előadása szólóban.

Kéthúros dallamjáték fekvésváltással.

Önálló kíséretszerkesztés egyszerű harmóniákkal.

Gyors tempójú, egyenletes futamok megszólaltatása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két táncdallam vagy kobozzal kísért ének,
- Két furulyán vagy hegedűn játszott táncdallam kísérete.
- Két szólisztikus táncdallam.

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A parlando kíséret megvalósításához szükséges pengetési technika elsajátítása.
- Az akkordkészlet kiterjesztése.

Követelmény

A moldvai zenében gyakori skálák – modális, nagyterces fríg, akusztikus, harmonikus és melodikus moll, bő kvartos mixolid és dór, kalindra, stb – gyakorlása másfél oktáv hangterjedelemben.

Gyors tempójú és aszimmetrikus (váltakozó, páratlan ritmusú, szinkópás lüktetésű darabok) szólisztikus megszólaltatása.

Ugyanílyen jellegű énekelt, vagy hangszeren játszott művek igényes kísérete.

Parlando ének (keserves, ballada) kísérete (triolás pengetés).

Alap harmóniafüzések transzponálása.

Hangzó- és videóanyagok önálló feldolgozása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két nehezebb dallam szólisztikus előadása,
- Két ballada
- Két hangszeres dallam kísérete.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Régi magyar, középkori táncdallamokból készített összeállítás bemutatása.
- Román táncdallamokból készített összeállítás bemutatása.
- A hangszerkezelési biztonság fejlesztése.
- Körülíró díszítés.

Követelmény

Skálagyakorlatok két oktáv hangterjedelemben Összetettebb harmóniafüzések transzponálása.

Magas technikai színvonalú darabok előadása.

Zenekari játék, a főbb moldvai csángó hangszeres táncdallamok kíséretének ismerete.

Körülíró díszítés, akkordok, futamok együttes alkalmazása.

Gazdagabb hangszínek és bonyolultabb karakterek megvalósítása.

A hangszerkezelés önálló fejlesztésének készsége.

A kifejező előadasmódra való törekvés.

Hangzó- és videó anyagok önálló feldolgozása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Öt virtuóz szólisztikus táncdallam bemutatása,
- Öt énekelt vagy hangszeres dallam kísérete

12.10.5. Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

- a hangszer múltját, jelenkori használatát,
- azokat a népzenei stílusokat, amelyekhez a hangszer kapcsolódik.

Legyen képes

- természetes, stílusos hangszerkezelésre,
- ismerje a szóló- és kísérőjáték általánosan előforduló technikáit
- a tiszta intonációra szóló-, illetve akkordjáték esetén,
- hangszerét önállóan behangolni,
- a jobb- és balkéz-játék összehangolására,

Rendelkezzék

- a stílusos játékhoz szükséges technikai ismeretekkel, improvizációs készséggel, előadókészséggel és stílusismerettel,
- megfelelő kottaolvasási és harmóniaszerkesztési tudással.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

Legyen képes

- a kíséret begyakorolt és improvizatív technikáinak megvalósítására,
- különleges kifejezőeszközök használatára.
- a táncritmusokhoz kapcsolódó különféle pengetési technikák és ritmizációk alkalmazására.

12.10.6. Koboz tantárgy a továbbképző évfolyamokon

A továbbképző évfolyamok eléréséig a tanulók tudásszintje között képességeik, teherbírásuk és szorgalmuk alapján jelentős különbség alakulhat ki. Ez a különbség a továbbképző évfolyamokon egyéb elfoglaltságaiktól, gyakorlási idejüktől, érdeklődési körüktől függően tovább növekedhet. Zenetanulásuk iránya és célja is eltérhet; vagy az egyéni hangszertudás tökéletesítése, vagy a kamarazenei, illetve zenekari játék fejlesztése kerül előtérbe.

7. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az alapfokú képzésben elsajátított játéktechnikai szint továbbfejlesztése.
- Különleges kifejezőeszközök megtanítása (előké, vibrato, staccato).
- Parlando jellegű keleti (arab, török) dallamok.
- Duó-játék átíratok felhasználásával.

Követelmény

Parlando darabok stílusos megszólaltatása.

Zenekari játék.

Akkordkíséret dallamkiemeléssel.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Skálagyakorlatok két oktáv hangterjedelemben, ritmusvariációkkal
- Három parlando dallam (magyar vagy keleti)
- Zenekari játék.

8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A cimbalomszerű játékmód elsajátítása, (virtuóz hűrváltások).
- Ismerkedés a román cobzajátékkal.
- Improvizáció a társas muzsikálás során.
- Középkori és reneszánsz művek megszólaltatása a hangszeren.
- Duó-játék.

Követelmény

Stílusos játék a hangszer minden lehetőségét felhasználva.

Régizenei dallamok (középkori, vagy reneszánsz táncdallamok, énekkíséret, stb.) megszólaltatása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Virtuóz szólisztikus játék.
- Hangszerkíséret zenekarral.

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A tanuló eddigi tudására alapozva, azt bővítve fejlessze technikai tudását, zenei készségeit és igényességét.
- Bővítse repertoárját önállóan is a megadott irodalom alapján, a tanár útmutatásai szerint.

Követelmény

Stílusos játék a hangszer minden lehetőségét felhasználva.

Régizenei dallamok (középkori, vagy reneszánsz táncdallamok, énekkísérek, stb.) megszólaltatása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Virtuóz szólisztikus játék
- Hangszerkíséret zenekarral

10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A tanuló eddigi tudására alapozva, azt bővítve fejlessze technikai tudását, zenei készségeit és igényességét.
- Bővítse repertoárját önállóan is a megadott irodalom alapján, a tanár útmutatásai szerint.

Követelmény

Stílusos játék a hangszer minden lehetőségét felhasználva.

Régizenei dallamok (középkori, vagy reneszánsz táncdallamok, énekkísérek, stb.) megszólaltatása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Virtuóz szólisztikus játék
- Hangszerkíséret zenekarral

12.10.7. Koboz tantárgy a továbbképző évfolyamokon „B” tagozat

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az alapfokú képzésben elsajátított játéktechnikai szint továbbfejlesztése.
- Különleges kifejezőeszközök megtanítása (előké, vibrato, staccato).
- Parlando jellegű keleti (arab, török) dallamok.
- Duó-játék átíratok felhasználásával.

Követelmény

Parlando darabok stílusos megszólaltatása.

Zenekari játék.

Akkordkíséret dallamkiemeléssel.

Hangzó- és videóanyagok önálló feldolgozása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Skálagyakorlatok két oktáv hangterjedelemben, ritmusvariációkkal
- Öt parlando dallam
- Zenekari játék szólisztikus elemekkel

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A cimbalomszerű játékmód elsajátítása, (virtuóz hűrváltások).
- Ismerkedés a román cobzajátékkal.
- Improvizáció a társas muzsikálás során.

- Középkori és reneszánsz művek megszólaltatása a hangszeren.
- Duó-játék.

Követelmény

Stílusos játék a hangszer minden lehetőségét felhasználva.

Régizenei dallamok (középkori, vagy reneszánsz táncdallamok, énekkíséretetek, stb.) megszólaltatása.

Önállóan feldolgozott hangszeres összeállítások elkészítése.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Virtuóz szólisztikus játék
- Hangszerkíséret zenekarral
- Két, önállóan feldolgozott hangszeres összeállítás bemutatása

9. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A tanuló eddigi tudására alapozva, azt bővítve fejlessze technikai tudását, zenei készségeit és igényességét.
- Bővítse repertoárját önállóan is a megadott irodalom alapján, a tanár útmutatásai szerint.

Követelmény

Stílusos játék a hangszer minden lehetőségét felhasználva.

Régizenei dallamok (középkori, vagy reneszánsz táncdallamok, énekkíséretetek, stb.) megszólaltatása.

Önállóan feldolgozott hangszeres összeállítások elkészítése.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Virtuóz szólisztikus játék
- Hangszerkíséret zenekarral
- Három önállóan feldolgozott hangszeres összeállítások bemutatása

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

A tanuló eddigi tudására alapozva, azt bővítve fejlessze technikai tudását, zenei készségeit és igényességét.

Bővítse repertoárját önállóan is a megadott irodalom alapján, a tanár útmutatásai szerint.

Követelmény

Stílusos játék a hangszer minden lehetőségét felhasználva.

Régizenei dallamok (középkori, vagy reneszánsz táncdallamok, énekkíséretetek, stb.) megszólaltatása.

Önállóan feldolgozott hangszeres összeállítások elkészítése.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Virtuóz szólisztikus játék
- Hangszerkíséret zenekarral
- Öt önállóan feldolgozott énekes–hangszeres összeállítás bemutatása

12.10.8. Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

- hangszerének a moldvai magyar népzeneén kívüli felhasználási területeit.

Legyen képes

- magas technikai szintű hangszerkezelésre,
- technikájának önálló továbbfejlesztésére, eredetileg más hangszereken játszott dallamok adaptálására, önálló kíséretszerkesztésre,
- improvizálni minden stílusban, az egész fogólapot uralni, minden általánosan használt akkordot megszólaltatni, az ujjrendet és akkordozást egyénileg is megtervezni, begyakorolni,
- zenekari játéokra, minden jellegzetes moldvai csángó hangszeres táncdallam kíséretének ismeretével,
- körülíró díszítés, akkordok, futamok együttes alkalmazására,

Rendelkezzék

- a stílusos zenei kifejezést lehetővé tevő képzelőerővel, technikával, előadói készséggel,
- igényes, fejlett hallással, biztos zenei memóriával, koncentrációképeséggel, szereplési rutinnal,
- az önálló munkához szükséges hangzóanyag-értelmezési, lapról olvasási készséggel.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

Legyen képes

- improvizálni minden stílusban, az egész fogólapot uralni, minden általánosan használt akkordot megszólaltatni, az ujjrendet és akkordozást egyénileg is megtervezni, begyakorolni,
- gazdagabb hangszínek és bonyolultabb karakterek megvalósítására

Rendelkezzék

- az önálló munkához szükséges lapról olvasási készséggel.
- igényes, fejlett hallással, biztos zenei memóriával, koncentrációképeséggel, szereplési rutinnal, a stílusos zenei kifejezést lehetővé tevő képzelőerővel, technikával, előadói készséggel.

12.10.9. A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Megfelelő minőségű és mennyiségű hangszer

Lejátszásra, felvételre és másolásra is alkalmas audió–vizuális eszközök.

A követelmények elsajátításához elegendő hangzó anyag, kotta.

12.11. Akkordikus tanszak, népi harmónika

12.11.1 A népi harmónika tanítás feladatai

Ismertesse meg a tanulókkal

- a harmonika alapvető sajátosságait, felépítését, működésének elvét, akusztikai sajátosságait,

- a hangszer történetét, fajtáit, a néphagyományban betöltött szerepét,
- a hangszer alkalmazásának területeit, lehetőségeit a Közép–európai (szomszédnépi) és a magyar dialektusterületek vonatkozásában egyaránt.

Alakítson ki

- könnyed hangszerkezelést
- helyes hangszer–, test–, kar– és kéztartást,
- dinamikailag árnyalt, telt, színes, kifejező harmonikahangot,
- sokszínű billentéskultúrát,
- kidolgozott légszekrény–vezetést,
- a szóló és kísérő funkcióknak, valamint különböző etnikai karaktereknek megfelelő regisztrálási képességet,
- differenciált hangindítást és hanglezárást,
- laza, egyenletes ujj– és kartechnikát,
- a két kéz függetlenségét,
- a gyors harmóniaváltás és stílusos dallamdíszítés képességét.

A fentiek eléréséhez gyakoroltasson rendszeresen

- hármashang- és négyeshangzatokat akkordfogásban, különböző felbontásokban, futamokban, a skálákhoz hasonló módokon,
- a felmerülő technikai problémáknak megfelelő mozdulatsorokat, díszítésmódokat,
- speciális ujjrendeket.

Fordítson figyelmet

- a céltudatos gyakorlási módszer kialakítására,
- a lapról olvasási készség és a hallás utáni tanulás párhuzamos fejlesztésére,
- a tudatos zenei memorizálásra,
- a zeneileg igényes, stílushelyes kidolgozásra,
- a rendszeres társas muzsikálásra, koncertek és táncházak formájában is.

Fejlessze a tanuló

- zenei hallását, a melodikus és a funkciós hallást,
- metrum– és ritmusérzékét, periódus érzékét, az egyenletes tempótartást, az aszimmetrikus, páratlan ritmusképletek terén is,

- hangszerkezelését, technikáját, a kezek függetlenségét etűdszerű ujjgyakorlatok alkalmazásával,
- légszekrénykezelését,
- muzikalitását a stílusos dallamformálással, a dallam és kíséret viszonyának igényes kimunkálásával, billentéskultúrával.
- Tanítsa meg az alapvető karbantartási feladatokat.

12.11.2. Harmónika tantárgy az előképző évfolyamokon

Előkészítő évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

Gyermekdalok illetve kis ambitusú népdalok hallás utáni megtanulása, éneklése, majd harmonikával történő megszólaltatása, különböző kezdőhangokról indítva a diatonikus billentyűtartomány, illetőleg a basszusgombok használatával.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola I.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, előkészítő és hangszeriskola kiadványai, hangzó melléklettel (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet, szerk.: Eredics Gábor

A tanulók általános iskolai ének–zene tankönyvének gyermek–, és népdalanyaga.

Más, tetszőleges kis ambitusú, egyszerű ritmikájú magyar vagy valamely kisebbséghez, szomszédnéphez kötődő, egy vagy két kézzel előadható gyermekdal, népdal, mérsékelt tempójú táncdallam.

Követelmény

- Megfelelő testtartás, hangszertartás, kéztartás.
- Gyermekdalok, kis hangterjedelmű népdalok hallás utáni megtanulása, éneklése, harmonikán való megszólaltatása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Három különböző karakterű táncdallam, egyszólamú és egyszerű basszuskísérettel történő előadása.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Gyermekdalok, kis hangterjedelmű népdalok hallás utáni megtanulása, éneklése, harmonikán való megszólaltatása, különböző kezdőhangokról indítva a diatonikus billentyűtartomány és a basszusgombok használatával.
- A légzésváltáshoz kötődő speciális jelzések, a hangszínek, a páros és páratlan lüktetés megkülönböztetése, a törzshangok olvasása g–kulcsban c1–g2, f–kulcsban F–c1 hangterjedelemben, hangpárok, kötött és elválasztott dallamhangok, hangsúlyok alkalmazása.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola I.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, előkészítő és hangszeriskola kiadványai, hangzó melléklettel (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet, szerk.: Eredics Gábor

A tanulók általános iskolai ének–zene tankönyvének gyermek–, és népdalanyaga.

Más, tetszőleges kis ambitusu, egyszerű ritmikájú magyar vagy valamely kisebbséghez, szomszédnéphez kötődő, egy vagy két kézzel előadható gyermekdal, népdal, mérsékelt tempójú táncdallam.

Követelmény

- Megfelelő testtartás, hangszer tartás, kéztartás.
- Gyermekdalok, kis hangterjedelmű népdalok hallás utáni megtanulása, éneklése, harmonikán való megszólaltatása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Négy különböző karakterű, egymáshoz illeszkedő táncdallam és parlando, rubato népdal egyszólamú és egyszerű basszuskísérettel történő előadása.

12.11.3. Harmónika tantárgy az alapfokú évfolyamokon „A” tagozat

1. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Gyermekdalok, kis hangterjedelmű népdalok hallás utáni megtanulása, éneklése, harmonikán való megszólaltatása.
- A törzshangok olvasása c1–g2, F–d1 hangterjedelemben, hangpárok, kötött (legato), és elválasztott (staccato, tenuto) dallamhangok, hangcsoportok megszólaltatása.
- Hangos és halk játék.
- Tetraton, dó– és la–pentachord hangkészletben szabad variációk, akár önálló dallamsorok, periódusok improvizálása.
- Gyakorlatok váltott kézzel.
- Kíséret dúr akkordokkal

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola I.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, előkészítő és hangszeriskola kiadványai, hangzó melléklettel (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet, szerk.:

Eredics Gábor

A tanulók általános iskolai ének–zene tankönyvének gyermek–, és népdalanyaga.

Más, tetszőleges kis ambitusu, egyszerű ritmikájú magyar vagy valamely kisebbséghez, szomszédnéphez kötődő, egy vagy két kézzel előadható gyermekdal, népdal, mérsékelt tempójú táncdallam.

Követelmény

- Megfelelő testtartás, hangszer tartás, kéztartás.
- Váltott kézzel megszólaltatott dallamok, gyakorlatok.
- Egyszólamú dallam kísérete dúr akkordokkal.
- Legato, törésmentes dallamvezetés, légvezetés.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

A tanult anyagból 4 különböző karakterű, egymáshoz illeszkedő táncdallam és parlando, rubato népdal egyszólamú és akkordikus basszuskíséréttel történő előadása.

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Kis-, és közepes hangterjedelmű népdalok, ill. hangszeres dallamok, hallás utáni, és kottából történő megtanulása, megszólaltatása egyszerűbb díszítésekkel, variációkkal, azonosság, hasonlóság, különbség felismerésével, különböző kezdőhangokról indítva a diatonikus billentyűtartomány kromatikus bővülésének fokozottabb használatával.
- Gyakorlatok aszimmetrikus ritmusú táncdallamok megszólaltatásához hangsúlyok, belső hangsúly, alkalmazásával.
- Tizenhatod hangérték és szünet, triola, szinkópa, valamint az esztam kísérettípus ismerete.
- A hangok olvasása C– d3 közötti hangterjedelemben.
- Hat és hétfokú hangkészletben szabad variációk, önálló dallamsorok, periódusok improvizálása.
- Kíséret dúr és dominánsseptim akkordokkal, terc és kvint basszussal.
- Egyszerűbb dúr akkordmenetek felismerése hallás útján.
- Dúr skálák felépítése, játéka 2#,2b előjegyzésig az ujjalátévés stabilizálásával.
- Együttes játék a tanárral, másik harmonikás tanulóval.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola I.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, hangzó melléklettel (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet, szerk.: Eredics Gábor

A tanuló általános iskolai ének–zene tankönyvének népdalanyaga.

Más, tetszőleges hétfokú, egyszerű ritmikájú magyar vagy valamely kisebbséghez, szomszédnéphez kötődő, két kézzel előadható, mérsékelt tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Követelmény

- Az esztam kísérettípus ismerete.

- Egyszólamú dallam kísérete dúr és dominánsseptim akkordokkal.
- Hangsúlyok, belső hangsúlyok alkalmazása dallamjátékban, kíséretben.
- Nonlegato, staccato játék.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Négy különböző karakterű, egymáshoz illeszkedő táncdallam és parlando, rubato népdal akkordikus basszuskísérettel történő stílusos előadása.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Közepes hangterjedelmű hangszeres táncdallamok, ill. népdalok megtanulása a szokott módon, megszólaltatása stílusos díszítésekkel, variációkkal, kvint transzpozíciók használatával.
- Aszimmetrikus ritmusú (5/8, 7/8) táncdallamok megszólaltatása, finom belső hangsúlyok alkalmazásával. A gyors esztam és a lassú dúvó kísérettípus ismerete.
- A hangok olvasása C– e3 közötti hangterjedelemben.
- Kromatikus fríg hangkészletben önálló dallamsorok, periódusok improvizálása.
- Kíséret dúr és moll, valamint dominánsseptim akkordokkal, dúr szext és kvartszext fordításokkal, terc és kvintbasszussal.
- Dallamos basszusmenetek játéka.

Módosított hangok használata a basszus gombokon.

- A tanult akkordmenetek felismerése kottaképről, hagyományos lejegyzésről, hallás útján is.
- Dúr skálák felépítése, játéka 3#, 3b, összhangzatos moll skálák 2#, 2b előjegyzésig, az ujjalátévés könnyed technikai kivitelezésével.
- Repetíciós technika megvalósítása azonos és váltott ujjakkal.
- Triolás, váltóhangos, repetíciós díszítések.
- Az helyes ujjazat szerepének tudatosítása.
- Dúr, moll hármashangzatok,
- Kétszólamú tercelő játék a jobb kézben.
- Halkítás – erősítés, árnyalt dinamika használata.
- A regisztrálás szerepének tudatosítása a népzene stílusos megszólaltatásában, a regiszterváltás kivitelezésének fejlesztése.

- Együttjáték a tanárral, más tanszakos (ének, hegedű, tambura dob, stb.) tanulóval.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola I.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, kíséret–, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet, szerk.: Eredics Gábor

A tanulók általános iskolai ének–zene tankönyvének népdalanyaga.

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Más, tetszőleges hétfokú, egyszerű ritmikájú magyar vagy valamely kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. bármely etnikumhoz kötődő, két kézzel előadható, mérsékelt tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Követelmény

- A gyors esztam és dűvő kísérettípus ismerete.
- Ujjalátéveses dallam kísérete dūr és moll akkordokkal.
- Díszítések, terc menetek a dallamjátékban.
- Árnlyalt dinamika.
- A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Négy különböző karakterű, köztük aszimmetrikus ritmusú, egymáshoz illeszkedő táncdallam és parlando, rubato népdal akkordikus basszuskíséréttel történő stílusos előadása.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Élénkebb tempójú hangszeres táncdallamok, ill. népdalok megszólaltatása stílusos díszítésekkel, a népzenei–, előadói gyakorlatban használatos hangnemekben.
- Aszimmetrikus ritmusú (7/8, 9/8) táncdallamok megszólaltatása, finom belső hangsúlyok alkalmazásával. A gyors esztam, a lassú–, és a gyors dűvő kísérettípus ismerete, a tánc típusok formai elemzése.

- Kíséret dúr és moll, valamint dominánsseptim akkordokkal, dúr szext és kvartszext fordításokkal, moll akkordok kvartszext fordításaival.
- A tanult akkordmenetek felismerése kottaképről, hagyományos lejegyzésről, hallás útján is.
- Az alteráció fogalma.
- A formai ismeretek bővítése.
- Dúr és moll skálák játéka 4#, 4b előjegyzésig, az ujjalátévés könnyed technikai kivitelezésével, két oktávon élénk tempóban.
- Akkordfogások jobb kézzel.
- Játék f, mf, p, pp dinamikai tartományokban.
- Játék biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, koncerten és tánckísítő funkcióban a tanárral, más tanszakos (ének, hegedű, klarinét, furulya, duda, tambura, cimbalom, dob, stb.) tanulóval, hangszeres népzenei együttesel (pl. vonós, cimbalmos együttes).

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola I–II.

Vas Gábor: Dallamos basszuszetűdök harmonikára

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, kíséret–, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet, szerk.: Eredics Gábor (Pl. Vavrinecz András: Vajdaszentiványi népzene I.

Árendás Péter – Kozma Gyula: Vajdaszentiványi népzene I. brácsa, bőgő melléklet)

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Követelmény

- Akkordfogások jobb kézzel.
- Tempótartás szóló és kísérő szerepkörben.
- Stílusos díszítéstechnika a dallamjátékban.
- A lassú és gyors dúvó egyenletes megszólaltatása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Három igényes népzenei darab és egy táncrend, táncfűzér.

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A játéktechnika (billentés, futam-, és légszekerény–technika) tökéletesítése révén gyors tempójú hangszeres táncdallamok, megszólaltatása stílusos díszítésekkel, a népzenei-, előadói gyakorlatban használatos hangnemekben.
- Aszimmetrikus ritmusú (7/8, 11/8) táncdallamok, parlando rubato dallamok megformálása érzékeny artikulációval.
- A formai ismeretek bővítése.
- A tánc típusok ismerete.
- Kíséret az eddig tanult akkordokkal, valamint moll akkordok kvartszext és szext fordításaival.
- A akkordmenetek önálló kialakításának, felismerésének előkészítése.
- A moduláció fogalma, felismerése.
- Négyeshangzatok és fordításaik alkalmazása.
- Dúr és moll skálák játéka 5#, 5b előjegyzésig, az ujjalátévés könnyed technikai kivitelezésével, két oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással.
- Akkordfogások jobb kézzel.
- Játék ff, f, mf, p, pp dinamikai tartományokban, tiszta intonációval, a nagyobb hangszer lehetőségeinek felismerése, kihasználása a regisztráció területén is.
- A hangterjedelem kibővítése kromatikusan C–a3–ig.
- Hosszabb játékfolyamat teljesítése biztos tempó tartással szóló és kísérő szerepkörben, koncerten és tánc kísérő funkcióban a tanárral, más tanszakos (ének, hegedű, klarinét, trombita, furulya, duda, tambura, cimbalom, dob, stb.) tanulóval, népdalkörrel, hangszeres népzenei együttesel (vonós–cimbalmos együttes, tamburazenekar, fúvószenekar, stb.) harmonika–zenekarral.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola I–II.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, kíséret–, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet, szerk.: Eredics Gábor (Pl. Vavrincz András: Vajdaszentiványi népzene I.

Árendás Péter – Kozma Gyula: Vajdaszentiványi népzene I. brácsa, bőgő melléklet)

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archiv hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok, kazetták (pl. Székelyföld, Felső– Maros–mente, Sóvidék, valamint kisebbségi anyagok)

Követelmény

- Tiszta intonáció valamennyi dinamikai tartományban.
- Transzpozíció, moduláció ismerete, alkalmazása.
- Hosszabb játékfolyamatban is biztos tempótartás.
- Regisztráció alkalmazása.
- Kamaraegyüttesi, zenekari közreműködés.
- A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Három hosszabb népzenei darab és egy táncrend, táncfűzér.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig elsajátított játéktechnikai zenei ismeretek összefoglalása, az önálló ismeretbővítés, tanulás motivációjának kialakítása (dallamtanulás, lejegyzés).
- A hatékony és eredményes gyakorlás módszereinek tudatosítása.
- A futamtechnika fejlesztése, tempók érzékeny beállítása.
- Népzenei folyamatok elemzése, a hagyományörzés indítékainak feltárása.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig, két oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással. Automatizmusok kialakítása különösen a légvezetés, a záró hangok légszekrényes zárása, a helyes hangszertartás, kéztartás területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval, önállóság megszerzése a regisztráció területén is.
- Zenei, előadói élményt keltő játékfolyamat teljesítése biztos tempótartással szóló és kísérelő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola II.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, előkészítő és hangszeriskola kiadványai, kíséret-, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet –, szerk.: Eredics Gábor (Pl. Virágvölgyi Márta: Kalotaszegi legényesek, Virágvölgyi Márta: Kalotaszegi népzene I, II., Árendás Péter – Doór Róbert – Mester László: Kalotaszegi legényesek – brácsa, bőgő melléklet)

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

- Helyes hangszer-tartás, kéztartás.
- Törésmentes dallamvezetés, légvezetés, a légszekrény–technikai elemek automatizmusa.
- A kísérettípusok ismerete.
- Stílusos díszítések és artikuláció a dallamjátékban.
- Tiszta intonáció, differenciált dinamika.
- A tanult hangszeres játéktechnikai elemek természetes, könnyed alkalmazása.
- Hosszabb játékfolyamat teljesítése a zenei karaktereknek megfelelő előadásmóddal, biztos tempótartás.
- Regisztrálási lehetőségek kihasználása a stílus adta kereteken belül.
- Kamaraegyüttes, zenekari közreműködés változatos módokon.
- A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Hosszabb népzenei összeállítás és egy táncrend, táncfűzér.

12.11.4. Harmónika tantárgy az alapfokú évfolyamonkon „B” tagozat

„B” tagozatra irányítható az a tanuló, aki az átlagot meghaladó zenei tehetséggel és hangszeres adottságokkal rendelkezik, valamint érdeklődése és szorgalma alkalmassá teszi arra, hogy megfeleljen minőségben és mennyiségben magasabb követelményeinek. „B” tagozat

követelménye a végzett anyag mennyiségében, de elsősorban minőségben, a hangszerkezelés biztonságában és az előadás zenei kifejezőerejében haladja meg az A tagozat szintjét.

2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Kis-, és közepes hangterjedelmű népdalok, ill. hangszeres dallamok, hallás utáni, és kottából történő megtanulása, megszólaltatása egyszerűbb díszítésekkel, variációkkal, azonosság, hasonlóság, különbség felismerésével, különböző kezdőhangokról indítva a diatonikus billentyűtartomány kromatikus bővülésének fokozottabb használatával.
- Gyakorlatok aszimmetrikus ritmusú táncdallamok megszólaltatásához hangsúlyok, belső hangsúly, alkalmazásával.
- Tizenhatod hangérték és szünet, triola, szinkópa, valamint az esztam kísérettípus ismerete.
- A hangok olvasása C– d3 közötti hangterjedelemben.
- Hat és hétfokú hangkészletben szabad variációk, önálló dallamsorok, periódusok improvizálása.
- Kíséret dúr és dominánsseptim akkordokkal, terc és kvint basszussal.
- Egyszerűbb dúr akkordmenetek felismerése hallás útján.
- Dúr skálák felépítése, játéka 2#, 2b előjegyzésig az ujjalátevés stabilizálásával.
- Együttjáték a tanárral, másik harmonikás tanulóval.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola I.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, hangzó melléklettel (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet, szerk.: Eredics Gábor

A tanulók általános iskolai ének–zene tankönyvének népdalanyaga.

Más, tetszőleges hétfokú, egyszerű ritmikájú magyar vagy valamely kisebbséghez, szomszédnéphez kötődő, két kézzel előadható, mérsékelt tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Követelmény

- Az esztam kísérettípus ismerete.

- Egyszólamú dallam kísérete dúr és dominánsseptim akkordokkal.
- Hangsúlyok, belső hangsúlyok alkalmazása dallamjátékban, kíséretben.
- Nonlegato, staccato játék.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Öt különböző karakterű, egymáshoz illeszkedő táncdallam és parlando, rubato népdal akkordikus basszuskísérettel történő stílusos előadása.

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Közepes hangterjedelmű hangszeres táncdallamok, ill. népdalok megtanulása a szokott módon, megszólaltatása stílusos díszítésekkel, variációkkal, kvint transzpozíciók használatával.
- Aszimmetrikus ritmusú (5/8, 7/8) táncdallamok megszólaltatása, finom belső hangsúlyok alkalmazásával.
- A gyors esztam és a lassú dúvó kísérettípus ismerete.
- A hangok olvasása C– e3 közötti hangterjedelemben.
- Kíséret dúr és moll, valamint dominánsseptim akkordokkal, dúr szext és kvartszext fordításokkal, terc és kvintbasszussal.
- Dallamos basszusmenetek játéka.
- Módosított hangok használata a basszus gombokon.
- A tanult akkordmenetek felismerése kottaképről, hagyományos lejegyzésről, hallás útján is.
- Dúr skálák felépítése, játéka 3#, 3b, összhangzatos moll skálák 2#, 2b előjegyzésig, az ujjalátévés könnyed technikai kivitelezésével.
- Repetíciós technika megvalósítása azonos és váltott ujjakkal.
- Triolás, váltóhangos, repetíciós díszítések.
- Az helyes ujjazat szerepének tudatosítása.
- Dúr, moll hármashangzatok,
- Kétszólamú tercelő játék a jobb kézben.
- Halkítás – erősítés, árnyalt dinamika használata.

- A regisztrálás szerepének tudatosítása a népzene stílusos megszólaltatásában, a regiszterváltás kivitelezésének fejlesztése.
- Együttjáték a tanárral, más tanszakos (ének, hegedű, tambura dob, stb.) tanulóval.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola I.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, kíséret–, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet, szerk.: Eredics Gábor

A tanulók általános iskolai ének–zene tankönyvének népdalanyaga.

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Más, tetszőleges hétfokú, egyszerű ritmikájú magyar vagy valamely kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. bármely etnikumhoz kötődő, két kézzel előadható, mérsékelt tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Követelmény

- A gyors esztam és dúvó kísérettípus ismerete.
- Aszimmetrikus ritmusú táncdallamok megszólaltatása.
- Kromatikus fríg hangkészletben önálló dallamsorok, periódusok improvizálása.
- Módosított hangok használata a basszus gombokon.
- Kíséret dominánsszeptim akkordokkal, dúr szext és kvartszext fordításokkal, terc és kvintbasszussal.
- Ujjalátéveses dallam kísérete dúr és moll akkordokkal.
- Díszítések, terc menetek a dallamjátékban.
- Árnyalt dinamika.
- A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Öt különböző karakterű, köztük aszimmetrikus ritmusú, egymáshoz illeszkedő táncdallam és parlando, rubato népdal akkordikus basszuskísérettel történő stílusos előadása.

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Élénkebb tempójú hangszeres táncdallamok, ill. népdalok megszólaltatása stílusos díszítésekkel, a népzenei-, előadói gyakorlatban használatos hangnemekben.
- Aszimmetrikus ritmusú (7/8, 9/8) táncdallamok megszólaltatása, finom belső hangsúlyok alkalmazásával.
- A gyors esztam, a lassú-, és a gyors dűvő kísérettípus ismerete, a tánctípusok formai elemzése.
- Kíséret dúr és moll, valamint dominánsseptim akkordokkal, dúr szext és kvartszext fordításokkal, moll akkordok kvartszext fordításaival.
- A tanult akkordmenetek felismerése kottaképről, hagyományos lejegyzésről, hallás útján is.
- Dúr és moll skálák játéka 4#, 4b előjegyzésig, az ujjalátetés könnyed technikai kivitelezésével, két oktávon élénk tempóban.
- Akkordfogások jobb kézzel.
- Játék biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, koncerten és tánckísérő funkcióban a tanárral, más tanszakos (ének, hegedű, klarinét, furulya, duda, tambura, cimbalom, dob, stb.) tanulóval, hangszeres népzenei együttesel (pl. vonós, cimbalmos együttes).

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola I–II.

Vas Gábor: Dallamos basszusetűdők harmonikára

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, hangszer-iskola kiadványai, kíséret-, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet, szerk.: Eredics Gábor (Pl. Vavrinecz András: Vajdaszentiványi népzene I.

Árendás Péter – Kozma Gyula: Vajdaszentiványi népzene I. brácsa, bőgő melléklet)

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Követelmény

- Akkordfogások jobb kézzel.
- Kíséret dúr szext és kvartszext fordításokkal, moll akkordok kvartszext fordításaival is.
- Élénkebb tempójú hangszeres táncdallamok megszólaltatása stílusos díszítésekkel.
- Tempótartás szóló és kísérő szerepkörben.

- A lassú és gyors dúvó egyenletes megszólaltatása.
- Játék f, mf, p, pp dinamikai tartományokban.
- Stílusos díszítéstechnika a dallamjátékban.
- A formai ismeretek bővítése.
- Az alteráció fogalma.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Három igényes népzenei darab és egy táncrend, táncfűzér.

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A játéktechnika (billentés, futam-, és légszekrény-technika) tökéletesítése révén gyors tempójú hangszeres táncdallamok, megszólaltatása stílusos díszítésekkel, a népzenei-, előadói gyakorlatban használatos hangnemekben.
- Aszimmetrikus ritmusú (7/8, 11/8) táncdallamok, parlando-rubato dallamok megformálása érzékeny artikulációval.
- Kíséret az eddig tanult akkordokkal, valamint moll akkordok kvartszext és szext fordításaival.
- Az akkordmenetek önálló kialakításának, felismerésének előkészítése.
- Négyeshangzatok és fordításaik alkalmazása.
- Dúr és moll skálák játéka 5#, 5b előjegyzésig, az ujjalátévés könnyed technikai kivitelezésével, két oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással.
- Akkordfogások jobb kézzel.
- Játék ff, f, mf, p, pp dinamikai tartományokban, tiszta intonációval, a nagyobb hangszer lehetőségeinek felismerése, kihasználása a regisztráció területén is.
- A hangterjedelem kibővítése kromatikusan C–a3–ig.
- Hosszabb játékfolyamat teljesítése biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, koncerten és tánckísérő funkcióban a tanárral, más tanszakos (ének, hegedű, klarinét, trombita, furulya, duda, tambura, cimbalom, dob, stb.) tanulóval, népdalkörrel, hangszeres népzenei együttesel (vonós–cimbalmos együttes, tamburazenekar, fúvószenekar, stb.) harmonika–zenekarral.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola I–II.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, kíséret-, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet, szerk.: Eredics Gábor (Pl. Vavrinecz András: Vajdaszentiványi népzene I.

Árendás Péter – Kozma Gyula: Vajdaszentiványi népzene I. brácsa, bőgő melléklet)

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok, kazetták (pl. Székelyföld, Felső– Maros–mente, Sóvidék, valamint kisebbségi anyagok)

Követelmény

- Tiszta intonáció valamennyi dinamikai tartományban.
- Transzpozíció, moduláció ismerete, alkalmazása.
- Hosszabb játékfolyamatban is biztos tempótartás.
- Regisztráció alkalmazása.
- Kamaraegyüttesi, zenekari közreműködés.
- A moduláció fogalma, felismerése.
- A formai ismeretek bővítése.
- A tánc típusok ismerete.
- A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Három hosszabb népzenei darab és két táncrend, táncfűzér.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig elsajátított játéktechnikai zenei ismeretek összefoglalása, az önálló ismeretbővítés, tanulás motivációjának kialakítása (dallamtanulás, lejegyzés).
- A futamtechnika fejlesztése, tempók érzékeny beállítása.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig, két oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással. Automatizmusok kialakítása különösen a légvezetés, a záró hangok légszekrényes zárása, a helyes hangszertartás, kéztartás területén.

- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval, önállóság megszerzése a regisztráció területén is.
- Zenei, előadói élményt keltő játékfolyamat teljesítése biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola II.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, előkészítő és hangszeriskola kiadványai, kíséret-, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet –, szerk.: Eredics Gábor (Pl. Virágvölgyi Márta: Kalotaszegi legényesek, Virágvölgyi Márta: Kalotaszegi népzene I, II., Árendás Péter – Doór Róbert – Mester László: Kalotaszegi legényesek – brácsa, bőgő melléklet)

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

- Helyes hangszertartás, kéztartás.
- Törésmentes dallamvezetés, légvezetés, a légszekrény–technikai elemek automatizmusa.
- A kísérettípusok ismerete.
- Stílusos díszítések és artikuláció a dallamjátékban.
- Tiszta intonáció, differenciált dinamika.
- A tanult hangszeres játéktechnikai elemek természetes, könnyed alkalmazása.
- Hosszabb játékfolyamat teljesítése a zenei karaktereknek megfelelő előadásmóddal, biztos tempótartás.
- Regisztrálási lehetőségek kihasználása a stílus adta kereteken belül.
- Kamaraegyüttesi, zenekari közreműködés változatos módokon.
- A zenei kreativitás megnyilvánulása.
- Népzenei folyamatok elemzése, a hagyományörzés indítékainak feltárása.
- A hatékony és eredményes gyakorlás módszereinek tudatosítása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Hosszabb népzenei összeállítás és egy táncrend, táncfűzér.

12.11.5. Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

Ismerje a tanuló

- hangszerre repertoárját, előadói tradícióit, elterjedtségét a magyar, és a Kárpát–medence népeinek zenei hagyományában,
- a különböző etnikai karakterekhez és stílusokhoz jól illeszkedő díszítésmódokat, a regiszterek, hangszínek kiválasztásának alapvető szempontjait,
- a tanult népzenei anyagban előforduló tempó– és egyéb előadási jeleket, a hangszeréhez kötődő illetve a népzenei gyakorlatban alkalmazott akkordjelzések jelentését,
- hangszerre jelentősebb hagyományőrző népi előadóit.

Tudja

- hangszerét helyesen tartani,
- a légszekerény–technikai elemeket automatikusan használni.

Legyen képes

- előre megtervezett légvezetéssel játszani,
- differenciált dinamika alkalmazására,
- valamennyi dinamikai tartomány alkalmazására,
- a zenei formát visszatükröző légvezetésre,
- a bal kéz néphagyományban használatos funkcióinak alkalmazására,
- a hangszerre regisztrálási lehetőségeit kihasználni,
- fejből előadni darabjait.

Rendelkezzék

- évfolyamának megfelelően kiművelt hangszeres technikával,
- helyes kéztartással,
- telt, erőteljes hanggal,
- kifejező játékmóddal,
- az adott zenedarab stílusának, karakterének megfelelő előadásmóddal,
- a hangszerre karbantartására vonatkozó alapvető ismeretekkel.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló legyen képes tudásáról számot adni az alábbiak népzenei koncerten, táncházban történő bemutatásával:

- egy élénk tempójú táncdallam,
- egy mérsékelt tempójú táncdallam terc és szext dallammozgásokkal,
- egy parlando, rubato népzenei dallam,
- egy szabadon választott népzenei darab, igényes basszus–szólammal,
- egy kamaradarab, kísérő feladatkörben.

12.11.6. Harmónika tantárgy a továbbképző évfolyamokon „A” tagozat

A továbbképző évfolyamok eléréséig a tanulók tudásszintje között képességeik, teherbírásuk és szorgalmuk alapján jelentős különbség alakulhat ki. Ez a különbség a továbbképző évfolyamokon egyéb elfoglaltságaiktól, gyakorlási idejüktől, érdeklődési körüktől függően tovább növekedhet. Zenetanulásuk iránya és célja is eltérhet; vagy az egyéni hangszertudás tökéletesítése, vagy a kamarazenei, illetve zenekari játék fejlesztése kerül előtérbe.

7. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, önálló tanulmányozása.
- Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.
- Az önállóság, a biztos ízlés, a muzikalitás erősítése.
- Hatékony és eredményes gyakorlási módszerek alkalmazása.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig.
- Automatizmusok kialakítása különösen a díszítések, valamint a légvezetés területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval
- Igénykeltés a pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés a tiszta, világos megformálás iránt.

- A jó megfigyelőkészség, memória, a gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése.
- Meggyőző zenei-, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempó tartással szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola II.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, hangszer-iskola kiadványai, kíséret-, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet –, szerk.: Eredics Gábor

Erdélyi, moldvai, Felső-Garam menti, sárosi felvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Bármilyen más, a helyi és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

- Az alapfok évfolyamaiban elért színvonal továbbfejlesztése.
- Eredményes gyakorlási módszer elsajátítása.
- Hatékony hallás utáni tanulás, biztos kottaolvasási készség.
- Színgazdag játék, differenciált dinamika.
- Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.
- A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás különböző karakterű dallamokból és táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés.

8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, kottakiadványok, önálló tanulmányozása.

- Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.
- Az önállóság, a biztos ízlés, a muzikalitás erősítése.
- Hatékony és eredményes gyakorlási módszerek alkalmazása.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig, két oktávon élénk tempóban.
- Automatizmusok kialakítása különösen a díszítések, valamint a légvezetés, a helyes hangszertartás, kéztartás területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval, önállóság megszerzése a regisztráció területén is.
- Igénykeltés a pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés a tiszta, világos megformálás, a differenciált dinamika.
- A jó megfigyelőkészség, memória, a gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése.
- Meggyőző zenei-, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempó tartással szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola II.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, hangszer-iskola kiadványai, kíséret-, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet –, szerk.: Eredics Gábor

Erdélyi, moldvai, Felső-Garam menti, sárosi felvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

- Az elért technikai és zenei színvonal továbbfejlesztése.
- Az önálló zenei tevékenység belső feltételeinek kialakulása.
- Eredményes gyakorlási módszer elsajátítása.
- Hatékony hallás utáni tanulás.
- Színgazdag játék.
- Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

- A zenei kreativitás megnyilvánulása.
- Mennyiségileg is számottevő dallamismeret.
- Vokálisan–, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.
- A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának megismerése.
- A népzenei hagyomány elemzése, a hagyományörzéshez való kapcsolódás tudatos, belső igényének felkeltése.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás különböző karakterű dallamokból és táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés.

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, kottakiadványok, elméleti szakirodalom önálló tanulmányozása. Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.
- Az önállóság, a biztos ízlés, a muzikalitás erősítése.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig, két oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással.
- Automatizmusok kialakítása különösen a díszítések, valamint a légvezetés, a záró hangok légszekrényes zárása, a helyes hangszertartás, kéztartás területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval.
- Az önállóság megszerzése a regisztráció területén is.
- Igénykeltés a pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés a tiszta, világos megformálás, a differenciált dinamika, a fejlett hangszínkultúra iránt.
- A jó megfigyelőkészség, memória, a gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése. Vokálisan–, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.
- Meggyőző zenei–, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempó tartással szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola II.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, hangszer-iskola kiadványai, kíséret-, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet –, szerk.: Eredics Gábor

Erdélyi, moldvai, Felső-Garam menti, sárosi felvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

- Az elért technikai és zenei színvonal továbbfejlesztése.
- Az önálló zenei tevékenység kialakulása.
- Önállóság megszerzése a regisztráció területén is.
- Eredményes gyakorlási módszer elsajátítása.
- Hatékony hallás utáni tanulás, biztos kottaolvasási készség.
- Saját lejegyzések készítése.
- Színgazdag játék, differenciált dinamika.
- Mennyiségileg is számottevő dallamismeret.
- Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.
- A zenei kreativitás megnyilvánulása.
- A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának megismerése.
- A népzenei hagyomány elemzése, a hagyományörzéshez való tudatos kapcsolódás.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Két önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás különböző karakterű dallamokból és táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés.

10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, kottakiadványok, elméleti szakirodalom önálló tanulmányozása. A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának megismerése.
- Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.
- Az önállóság, a biztos ízlés, a muzikalitás erősítése.
- Hatékony és eredményes gyakorlási módszerek alkalmazása.
- Virtuóz játéktechnika kialakítása.
- A népzenei hagyomány elemzése, a hagyományörzéshez való kapcsolódás tudatos, belső igényének felkeltése.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig, két oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással. Automatizmusok kialakítása különösen a díszítések, valamint a légvezetés, a záró hangok légszekrényes zárása, a helyes hangszertartás, kéztartás területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval, önállóság megszerzése a regisztráció területén is.
- Igénykeltés a pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés a tiszta, világos megformálás, a differenciált dinamika, a fejlett hangszínkultúra iránt.
- A jó megfigyelőkészség, memória, a gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése. Vokálisan–, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.
- Mennyiségileg is számottevő dallamismeret.
- Meggyőző zenei–, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempótartással szóló és kísérelő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola II.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, kísérel–, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet –, szerk.: Eredics Gábor

Erdélyi, moldvai, Felső–Garam menti, sárosi felvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

- Az elért technikai és zenei színvonal következetes továbbfejlesztése, önállóan is.
- Az önálló zenei tevékenység.
- Eredményes önálló gyakorlási módszer elsajátítása.
- Hatékony hallás utáni tanulás, biztos kottaolvasási készség.
- Színgazdag játék, differenciált dinamika, fejlett hangszínkultúra.
- Mennyiségileg is számottevő dallamismeret.
- Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.
- Nyitott, empátikus kamarazenélés.
- A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás különböző karakterű dallamokból és táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés.

12.11.7. Harmónika tantárgy a továbbképző évfolyamokon „B” tagozat”

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, önálló tanulmányozása.
- Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.
- Az önállóság, a biztos ízlés, a muzikalitás erősítése.
- Hatékony és eredményes gyakorlási módszerek alkalmazása.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig.
- Automatizmusok kialakítása különösen a díszítések, valamint a légvezetés területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval
- Igénykeltés a pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés a tiszta, világos megformálás iránt.

- A jó megfigyelőkészség, memória, a gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése.
- Meggyőző zenei-, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola II.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, hangszer-iskola kiadványai, kíséret-, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet –, szerk.: Eredics Gábor

Erdélyi, moldvai, Felső-Garam menti, sárosi felvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

- A „B” tagozaton az alapfok évfolyamaiban elért technikai szint továbbfejlesztése.
- Eredményes, hatékony gyakorlási módszer elsajátítása.
- Biztos hallás utáni tanulás, a kottaolvasási készség fejlődése.
- Színgazdag játék, differenciált dinamika.
- Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.
- Biztos tempótartás szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.
- A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás különböző karakterű dallamokból és táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés.

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, kottakiadványok, önálló tanulmányozása.
- Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.
- Az önállóság, a biztos ízlés, a muzikalitás erősítése.
- Hatékony és eredményes gyakorlási módszerek alkalmazása.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig, két oktávon élénk tempóban.
- Automatizmusok kialakítása különösen a díszítések, valamint a légvezetés, a helyes hangszertartás, kéztartás területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval, önállóság megszerzése a regisztráció területén is.
- Igénykeltés a pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés a tiszta, világos megformálás, a differenciált dinamika.
- A jó megfigyelőkészség, memória, a gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése.
- Meggyőző zenei-, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempótartással szóló és kísérelő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola II.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, hangszer-iskola kiadványai, kísérelő-, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet –, szerk.: Eredics Gábor

Erdélyi, moldvai, Felső-Garam menti, sárosi felvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

- Virtuóz játéktechnika kialakítása.
- Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

- A zenei kreativitás megnyilvánulása.
- Színgazdag játék, differenciált dinamika.
- Eredményes, hatékony gyakorlási módszer elsajátítása.
- Biztos hallás utáni tanulás, a kottaolvasási készség fejlődése.
- Biztos tempótartás szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.
- Mennyiségileg is számottevő dallamismeret a magyar népzenei dialektusokon belül.
- Vokálisan-, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.
- A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának megismerése.
- A népzenei hagyomány elemzése, a hagyományörzéshez való kapcsolódás tudatos, belső igényének felkeltése.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás különböző karakterű dallamokból és táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés.

9. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, kottakiadványok, elméleti szakirodalom önálló tanulmányozása. Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.
- Az önállóság, a biztos ízlés, a muzikalitás erősítése.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig, két oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással.
- Automatizmusok kialakítása különösen a díszítések, valamint a légvezetés, a záró hangok légszekrényes zárása, a helyes hangszertartás, kéztartás területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval.
- Az önállóság megszerzése a regisztráció területén is.
- Igénykeltés a pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés a tiszta, világos megformálás, a differenciált dinamika, a fejlett hangszínkultúra iránt.

- A jó megfigyelőkészség, memória, a gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése. Vokálisan–, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.
- Meggyőző zenei–, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempótartással szóló és kíséző szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola II.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, hangszer-iskola kiadványai, kíséret–, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet –, szerk.: Eredics Gábor

Erdélyi, moldvai, Felső–Garam menti, sárosi felvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

- Virtuóz játéktechnika fejlesztése.
- Meggyőző zenei–, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.
- A zenei kreativitás megnyilvánulása.
- Színgazdag játék, differenciált dinamika.
- Eredményes, hatékony gyakorlási módszer.
- Biztos hallás utáni tanulás, a kottaolvasási készség folyamatos fejlődése.
- Biztos tempótartás szóló és kíséző szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.
- Mennyiségileg is számottevő dallamismeret a magyar és nemzetiségi népzenei dialektusokon belül.
- Vokálisan–, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.
- A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának megismerése.
- A népzenei hagyomány elemzése, a hagyományörzéshez való kapcsolódás tudatos, belső igényének felkeltése.
- Önállóság megszerzése a regisztráció területén is.

- Saját lejegyzések készítése.
- A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának folyamatos megismerése.
- A népzenei hagyomány tanult tájegységeinek, műfajainak, dallamtípusainak elemzése.
- Tudatos, elkötelezett hagyományörzés.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Két önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás különböző karakterű dallamokból és táncfűzér előadása, valamint két kamarazenei közreműködés.

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, kottakiadványok, elméleti szakirodalom önálló tanulmányozása. A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának megismerése.
- Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.
- Az önállóság, a biztos ízlés, a muzikalitás erősítése.
- Hatékony és eredményes gyakorlási módszerek alkalmazása.
- Virtuóz játéktechnika kialakítása.
- A népzenei hagyomány elemzése, a hagyományörzéshez való kapcsolódás tudatos, belső igényének felkeltése.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig, két oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással. Automatizmusok kialakítása különösen a díszítések, valamint a légvezetés, a záró hangok légszekrényes zárása, a helyes hangszertartás, kéztartás területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval, önállóság megszerzése a regisztráció területén is.
- Igénykeltés a pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés a tiszta, világos megformálás, a differenciált dinamika, a fejlett hangszínkultúra iránt.
- A jó megfigyelőkészség, memória, a gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése. Vokálisan–, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.
- Mennyiségileg is számottevő dallamismeret.

- Meggyőző zenei–, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola II.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, kíséret–, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet –, szerk.: Eredics Gábor

Erdélyi, moldvai, Felső–Garam menti, sárosi felvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

- Virtuóz játéktechnika fejlesztése.
- Megújuló zenei kreativitás.
- Színgazdag játék, differenciált dinamika, fejlett hangszinkultúra.
- Eredményes, hatékony, önálló, gyakorlási módszer.
- Biztos hallás utáni tanulás eredeti felvételekről is
- Kottaolvasási, transzponálási készség.
- Saját lejegyzések készítése.
- Mennyiségileg is számottevő dallamismeret a magyar és nemzetiségi népzenei dialektusokon belül.
- Vokálisan–, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.
- A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának megismerése.
- A népzenei hagyomány elemzése, a hagyományörzéshez való kapcsolódás tudatos, belső igényének felkeltése.
- Tudatos, elkötelezett hagyományörzés.
- A kifejezőmód, megfelelő stílusismeret és technikai felkészültség birtokában meggyőző zenei–, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás különböző karakterű dallamokból és táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés.

12.11.8. Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

Az „A” tagozat végén

Ismerje és legyen képes megfelelően előadni 10–15 perc időtartamú, különböző népzenei dialektusokból, karakterekből, esetleg szomszédnépi hagyományból válogatott programját.

Legyen képes

- a tanult kéz- és légszekrény-technikai elemeket egy meggyőző zenei kifejezés szolgálatába állítani,
- az alapfok évfolyamaiban elért színvonalának eredményes megőrzésére, annak lehetőség szerinti továbbfejlesztésére,
- pontos levegőgazdálkodásra hosszabb légszekrény-utak esetén, differenciált dinamika és kifejező játékmód mellett is,
- különböző dialektusok, tájegységek dallamainak stílusos, ízléses, igényes előadására,
- egyszerűbb népzenei darabokat zeneileg és technikailag önállóan megoldani,
- kamarazenei feladatkörben közreműködni.

Rendelkezzék

- kiművelt hangszeres technikával,
- helyes kéztartással,
- telt, erőteljes hanggal,
- kifejező játékmóddal,
- stílusismerettel,
- a hangszer karbantartására vonatkozó alapvető ismeretekkel.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló ismerje

- a gyors kéztechnika alapjait, a kéz tizenhatod mozgású egyenletes vezetését, az ujjak alacsony, aktív, pontos munkáját,
- a darabok karakterének megfelelő regisztrálás szempontjait,
- a hangszer szélesebb irodalmát,
- a darabok harmóniai, formai szerkezetét, stílusjegyeit.

Legyen képes

- a pontos levegőgazdálkodásra, egyenletes légszekrény-vezetésre, pontos, gyors, törésmentes légszekrény-váltásra, valamint egyenletesen vezetett dinamikai ívek megvalósítására,
- két-, illetve többszólamú darabok előadására,
- saját kézalkatának megfelelő, célszerű ujjrendeket készíteni,
- a többszólamú művekben tiszta szólamvezetésre, pontos tagolásra, világos, érthető megformálásra,
- a kifejezőmód, megfelelő stílusismeret és technikai felkészültség birtokában zenei élményt nyújtani,
- kifejező és dinamikailag árnyalt hangon játszani,
- szubjektív zenei élményét esztétikailag igényesen kifejezni,
- olyan művészi szándékú kifejezőmódra, amely összefüggő egységben tükrözi hagyományismeretét, zenei tudását, képzelőereje fejlettségét, valamint előadókészsége érettségét.
- Tudja a tanult kéz- és légszekrény-technikai elemeket egy meggyőző zenei kifejezés szolgálatába állítani.

Tudjon

- nagyobb terjedelmű zenei folyamatokat előadni,
- kamarazenében – a hagyományban előforduló hangszerekkel – közreműködni,
- repertoárdarabokat önállóan is elsajátítani,
- ritmikailag pontos, stílusos díszítéseket játszani,
- egyrészt pontosan kottát olvasni a zenei karakter, a hangok, a ritmus, az ujjrend, a légvezetés, a regisztrálás pontos figyelembevételével, másrészt ismert, vagy hallott dallamhoz megfelelő kíséretet rögtönözni

12.12. Ütős tanszak, népi ritmushangszerek

12.12.1. A népi ritmushangszerek tanításának szakirányú feladatai

A tanuló ismerje meg

- a népi ritmushangszerek helyét a magyar népi hangszerek osztályozásában,
- a népi ritmushangszerek szerepét a magyar népzeneben, néptáncban és népszokásokban,
- a népi ritmushangszerek készítését, felépítését, részeit, hangolását,

- a népi ritmushangszerek múltját, fajtáit, elterjedését a magyar nyelvterület különböző vidékein,
- a Kárpát-medence jellemző magyar és nemzetiségi tánc típusait, táncait,
- a különféle tánc kísérekben alkalmazandó egyszerű és összetett ritmusképleteket,
- a tánc házi gyakorlatban legelterjedtebb tájegységekhez kapcsolódó dallamanyagot és hangszeres zenét,
- a tánczenei folyamatok szerkezetét, zenei tartalmát, a régi és új stílusú táncok zenéjének jellegzetességeit,
- a tánchoz nem kapcsolódó szokásdallamokat és alkalmi hangszeres darabokat,
- az egyéb kísérőhangszerek (kontra, brácsa, cimbalom) szerepét.

Alakítson ki

- természetes hangszerkezelést, összehangolt jobb-és balkéz mozgást,
- a hagyományokhoz igazodó, ugyanakkor saját adottságainak is megfelelő, helyes és hatékony test-, hangszer- és kéztartást,
- a vele együtt muzsikáló hangszerekre is figyelemmel bíró rögtönzési készséget.

Fordítson figyelmet

- céltudatos egyéni gyakorlási módszerének kialakítására,
- a lapról olvasási készség mellett a memorizáló képesség, valamint a rögtönzőképesség fejlesztésére,
- a rendszeres zenekari muzsikálásra.
- Tanulja meg a legalapvetőbb hangszerkészítési- és karbantartási feladatokat.
- Válgjon nyitottá más népi hangszerek, más népek zenéje, más zenei műfajok, művészeti ágak iránt.

12.12.2. Népi ütős hangszerek tantárgy az előképző évfolyamain

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Mondókák, gyermekjáték dallamok, szokásdallamok, főként az alapfok első néhány évfolyamának dallamai.

Követelmény

A gyermek ismerkedjen meg minél több, az életkorának megfelelő népdallal, szokásdallammal, jeles napok dalaival. Túlnyomórészt magyar nyelvterület népdalaival, de a Gyimes–völgye és Csík megye, valamint Moldva területéről is válasszunk gyermekdalokat. Ezek segítségével ismerje meg a ritmus, dallam, mozgás és az anyanyelv kapcsolatát. A megtanult dallamokat tudja énekelve, táncolva, játszva előadni, azokat tapssal, dobogással, ritmushangszerekkel kísérni.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

Mondókák, gyermekdalok, szokásdallamok, táncdallamok ritmuskísérettel.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Mondókák, gyermekjáték dallamok, szokásdallamok, főként az alapfok első néhány évfolyamának dallamai.

Követelmény

A tanuló ismerkedjen meg minél több, az életkorának megfelelő népdallal, szokásdallammal, jeles napok dalaival. Túlnyomórészt magyar nyelvterület népdalaival, de Gyimes–völgyéből és Csík megye, valamint Moldva területéről is válasszunk gyermekdalokat. Ezek segítségével ismerje meg a ritmus, dallam, mozgás és az anyanyelv kapcsolatát. A megtanult dallamokat tudja énekelve, táncolva, játszva előadni, azokat tapssal, dobogással, ritmushangszerekkel kísérni.

Tudja a dob vagy az ütőgardon különböző funkcióit (zenei egy, és az esztam fogalmait) külön-külön használni (a két kéz szerepének használata).

A tanuló különböző játékos gyakorlatok segítségével ismerkedjen meg a dob illetve az ütőgardon használatával (regősbot, köcsögduda, kanná, taps illetve egyéb ritmuskeltő dobogással, kézzel és lábbal is):

- énekét kísérje egyenletes mérő ütéssel,
- igyekezzon megszólaltatni ritmikai sorzárlatokat, szüneteket,
- énekét kísérje a dal szövegével egyező ritmussal (esetleg tanári segítséggel).

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

Mondókák, gyermekdalok, szokásdallamok, táncdallamok ritmuskíséréssel, dob vagy az ütőgardon kíséretével.

12.12.3. Népi ütős hangszerek az alapfokú évfolyamokon „A”tagozat

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Gyermekdalok, szokásdallamok, jeles napok dalai, csárdásdallamok
- Gyimes-völgyéből és Moldva területéről

A tanuló sajátítsa el

- a hangszer helyes tartását ülő és álló helyzetben,
- a pálca vagy ütő megfelelő tartását, indítását,
- a balkéz és a jobbkez helyes tartását,
- a szép zenei hang megformálásához szükséges ütéstechnikát,
- a dob behangolását.

Követelmény

Legyen képes

- egyenletesen, mérsékelt tempóban, szépen formált hangokkal az alapdallamokat kíséni,
- tempótartásra,
- hallás utáni dallamtanulásra,
- negyedek és nyolcadok mérsékelt tempójú megvalósítására dallamhoz kötötten vagy anélkül.
- a dallam főhangsúlyainak megvalósítására,
- a megtanult dallamokat akár hosszabb zenei folyamatba is illesztve kotta nélkül eljátszani,

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

Két különböző karakterű összeállítás.

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok– Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Gyimes–völgyi lassú csárdások, kerekes, medvés, hétlépés, régi héjsza
- Moldvai népzene: magyaros, öves, kezes, gergelytánc, erdélyes, virágtánc, bolgáros, oroszos, stica, polka, sirba, ruca, sirba studencilor, drumui dracului stb.

Követelmény

A tanuló legyen képes

- hangszerét önállóan felvenni, megfelelő tartással ülni illetve állni,
- megfelelő ütésttechnikával szépen formált hangokkal ritmizálni,
- hangszerjátékát énekkel színesíteni, énekét hangszerrel kíséreni,
- a tá, és esetleg ti–ti és sorvégi tá–szün ritmusképletek alkalmazására,
- a bal és jobb kéz ritmikai függetlenítésére,
- tempóváltásokat megvalósítani hosszabb zenei folyamatban.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

Két különböző jellegű összeállítás.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Gyimes–völgyi verbunk, sebes magyaros és csárdás, héjsza, alunelu
- Moldvai népzene (kecskés, festeres, kettős, gergelytánc, magyaros, öves, kezes, virágtánc, bolgáros, oroszos, stica, polka, sirba, ruca, sirba studencilor,)
- Magyar történeti zene, szokásdallamok
- Csík megyei lassú csárdás

Követelmény

A tanuló legyen képes

- hangszerét behangolni a tanár által megadott alaphangra (hegedűhöz, furulyához),
- a hangsúlyok és belső (soroközötti) hangsúlyok dallamalkotó szerepének felismerésére és alkalmazására,
- a dallam értelmezésére, egyszerű ritmus variációkra,
- a dob és az ütőgardon teljes játszófelületén való tájékozódásra,
- a zenei periódus felismerésére,
- a sorzáró „ti-ti ti-ti ti-ti tá szün”, vagy a „ti-ti ti-ti ti-ti ti-ti ti-ti ti-ti tá szün” formula következetes alkalmazására csárdásokban,
- hosszabb tánczenei folyamatot megfelelő tempóváltással előadni.
- Tudjon hegedűvel vagy furulyával együtt muzsikálni, és különbséget tenni a népzene és a régizene (írott zenei hagyomány) előadásmódja között.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

Két különböző jellegű összeállítás.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Gyimes-völgyi tánczene (Gyimesközéplak) lassú és sebes magyaros
- Csík megyei (Csíkszentdomokos) verbunk, magyarországi, cepper
- XVIII. századi magyar tánczenék a régi stílusú ugrós–legényes típuscsohoz kapcsolódva, szokásdallamok, illetve jeles napok dalai
- Moldvai népzene (kettős, kecskés)

Követelmény

A tanuló legyen képes

- hangszerét önállóan segítséggel behangolni,
- a húrokat karbantartani, kezelni,
- a különböző ütéstehnikát megkülönböztetni, alkalmazni
- különböző a dallamokra jellemző belső hangsúlyozására,
- egyszerű sorzárakat stílusosan alkalmazni,
- a bal és jobb kéz mozgásait függetleníteni, és azokat koordinálni,

- a „ti-ti ti-ti ti-ti tá szün”, vagy a „ti-ti ti-ti ti-ti ti-ti ti-ti ti-ti ti-ti tá szün” módusok sorzárlat stílusos alkalmazására összefüggő tánczenei folyamatban,
- a szinkópa használatára.

Tudjon

- énekest kísélni,
- hegedűvel, furulyával és más hangszerekkel együtt zenélni,
- néptáncosokat zenével kísélni.

Ismerje a különbséget a hagyományos gyimesi és csíki játékmód, ütőgardon kísértében alkalmazott stílusjegyei között.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

Három különböző jellegű összeállítás hangszerrel, vagy énekkel.

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Gyimes–völgyi tánczene (Gyimesközéplak) Rákóczi mars, lakodalmi mars, sánta németes,
- sormagyar, medvés, régi héjsza, öreges héjsza, korobjászka, kerekes, tisztí héjsza, legényes, csúfos, ruszka, féloláhos–héjsza, alunyelu, hosszúhavasi, háromsírülős, egytoppantós, háromtoppantós, hétlépés, balánkai,
- Csík megyei tánczene (Csíkszentdomokos) Lassú csárdás, magyarországi, cepper, féloláhos, kezes, zsuka, orosz zsuka, medvés, héjsza, verbunk, lakodalmi mars
- Moldvai népzene
- Más népzenei dialektusok dallamai, historikus dallamok, szokásdallamok

Követelmény

A tanuló legyen képes vonós hangszerekkel, kobozzal, lanttal, tamburafélékkel, furulyákkal, más hangszerekkel, énekesekkel együtt muzsikálni.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

Három különböző összeállítás, ebből legalább egy kamarazenei formában.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Gyimes–völgyi zene: lassú magyaros, sebes magyaros, csárdás, kettős jártatója, kettős sírülője, féloláhos, verbunk, csúfos, féloláhos–héjsza, legényes–héjsza, tisztí–héjsza, sánta németes és csoszogtatós, talján porka és a sebese, moldvai és a porkája, zsidós, gólya, kerekes, keservesek, (egyszerű adatközlői stílusjegyekkel)
- Csík megyei tánczene (Csíkszentdomokos) Lassú csárdás, sebes csárdás, magyarországi, cepper, féloláhos, kezes, zsuka, orosz zsuka, medvés, héjsza, lassú németes, Rákóczi mars, zsidós, verbunk, lakodalmi mars,
- Regionális népzene (A helyi környezet – település, megye, tájegység, dialektusterület népzenei anyaga)
- Moldvai tánczene: kettős (de doi), nyelu (mielu), leu, szerba (sirba), sirba stidentilor, floricsika, ruszászka, öves, banumarocsini, keresel (cáráselu), bulgáros (bulgareasca), kecskés, csárdás, festeres, korobjászka, románca, ördög útján (drumui dracului), batuta tiganesca, pakulár (juhos), briul, pingvin, hojna (hoina), botosánka, gergelytánc, zdrabuleánka, ráca, serény magyaros, öreg magyaros, vert kezes, román kezes, musama, buheiest, polka, batuta, djampara)
- Más népzenei dialektusok dallamainak kísérete, történeti dallamok, szokásdallamok

Követelmény

A tanuló legyen képes

- a Gyimes–völgyi és moldvai zenére jellemző díszítéstechnikákat, ritmusképleteket szabadon alkalmazni,
- az aszimmetria megvalósítására,
- a sorkezdő nyolcad és tizenhatod felütés ritmusokat alkalmazni,
- 3/4–es és 6/8–os dallamokat helyesen hangsúlyozni,
- hangszerét beállítani, tisztán behangolni,
- tisztán intonálni,
- az esztamhangsúlyú ritmizálást megvalósítani,
- stílusos improvizálásra, a dallami díszítések válogatására,
- az ütőgardon alapritmusokat stílusosan variálni, illetve a moldvai tánczene alapritmusait alkalmazni, dobon elsajátítani,

- a sorzáró ritmusformulák alkalmazására, az ütőgardon alapritmusainak stílusos elsajátítására (a hagyománynak megfelelően variálni), a tanult táncrendek megfelelő kísérésére,
- felismerni a moldvai, csíki és a gyimesi ritmizálás hasonlóságait illetve különbözőségeit,
- az aszimmetrikus kíséretre ütőgardonon (magyarországi, lassú magyaros, szegényes)
- a szinkópás ritmusok lekövetésére ütőgardonon (ettős jártatója és sírülője)
- zenekari darabok összeállítására, hangszerelésre.

A tanuló tudja és ismerje a különböző tánc típusokat és azok neveit.

Ismerje és alkalmazza néhány adatközlő egyéni játékmódját.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

Öt különböző összeállítás, melyből egy zenekarral hangozzék el.

12.12.4. Ajánlott tananyag éves bontás nélkül

Eredeti hangszeres felvételek a Zenetudományi Intézet népzene gyűjteményéből készült kazetták, videofelvételek

Rajeczky Benjamin moldvai gyűjtése

Gyimesi csángók táncai – Kallós Zoltán, dr. Martin György Szakmai Ház (ma már a Hagyományok Háza) gyűjtéseiből összeállított kazetta, Budapest

Felcsíki hangszeres népzene (MC) – Csíkszentdomokosi zenekar (1991. március 21.)

Szerkesztette: Szalay Zoltán;

Magyarországi Román Népzene 1984. SLPX 18077 Budapest, szerk.: Sebő Ferenc

Sárosi Bálint: Magyar népi hangszerek (Budapest 1973)

Magyar Népzenei Antológia (Budapest 1985–93) Hungaroton:

– I. Tánczene. Szerk. Martin György, Németh István, Pesovár Ernő – LPX 18122–16

– II. Észak. Szerk. Tari Lujza, Vikár László LPX 18124–28

– III. Dunántúl. Szerk. Olsvai Imre LPX 18138–42

– IV. Alföld. Szerk. Paksa Katalin, Németh István LPX 18159–63

– V–VI. Erdély (Kelet 1–2.) szerk. Sárosi Bálint, Németh István (Budapest 1993/95)

VII. Moldva és Bukovina népzeneje 1–4. MTA Zenetudományi Intézet

Magyar Népzene 1–3. szerk. Rajeczky Benjamin LPX 10095–98, LPX 180001–04, LPX 18050–53 (Budapest 1969–72) Hungaroton

Magyar Hangszeres Népzene szerk. Sárosi Bálint LPX 18045–47 (Budapest 1980) Hungaroton

Magyar Népzene Bartók Béla fonográf–felvételeiből. Szerk. Sárosi Bálint LPX 18069 (Budapest 1981) Hungaroton

Moldvai hangszeres dallamok (Etnofon)

Moldvai hegedős tánczene – Mandache Aurél (Etnofon)

Legedi László István, Hodorog András és Bálint Erzsébet megjelent CD lemezei:

Szeretőm e táncba, Csobános, Serény magyaros,

Virágos sorozat: Zeneműkiadó

– Rozmaring – 91 magyar népdal (Budapest 1952)

– Gyöngyvirág – 92 magyar népdal (Budapest 1952)

– Viola – 93 magyar népdal (Budapest 1953)

– Rózsa – 94 magyar népdal (Budapest 1953)

– Tulipán – 95 magyar népdal (Budapest 1953)

– Muskátli – 97 magyar népdal (Budapest 1954)

– Nefelejcs – 98 magyar népdal (Budapest 1954)

– Százszorszép – 100 magyar népdal (Budapest 1957)

– Szép a huszár – Katonadalok gyűjteménye (Budapest 1954)

Szabolcsi Bence: A magyar zenetörténet kézikönyve (Budapest 1947)

Szabolcsi Bence: A magyar zene évszázadai I. (Budapest 1959)

Százas sorozat: Zeneműkiadó

– 100 népi játékdal (Budapest 1944)

– 101 magyar népdal (Budapest 1929)

– Madárka – 102 magyar népdal (Budapest 1935)

– 103 magyar népdal (Budapest 1937)

– 104 magyar katonadal (Budapest 1942)

– Dunántúli daloskönyv – 107 magyar népdal (Budapest 1947)

– 108 délvidéki népdal (Budapest 1943)

– 111 népi táncdal (Budapest 1949)

– Tiszán innen Dunán túl – 150 magyar népdal (Budapest 1951)

Pálóczi Horváth Ádám: Ötödfélszáz énekek (Budapest 1953) Zeneműkiadó

Régi Magyar Dallamok Tára (Budapest) Akadémiai Kiadó

– Csomasz Tóth Kálmán: A XVI. század magyar dallamai (Budapest 1958)

– Papp Géza: A XVII. század énekelt dallamai (Budapest 1970)

Sárosi Bálint: A hangszeres magyar népzene (Budapest 1996) Püski Kiadó

Sebő Ferenc: Népzenei olvasókönyv (Budapest 1994) Magyar Művelődési Intézet (2. átdolgozott kiadás Planétás Kiadó)

Musicalia Danubiana – az MTA Zenetudományi Intézet sorozata:

– 5. Tabulatura Vietoris saeculi XVII. (1984)

– 7. Hungarian Dances 1784–1810 (1986)

– 14. Codex Caioni saeculi XVII. (1994)

Magyar Népzene Tára

– Gyermekdalok (Budapest 1951) Akadémiai Kiadó

– Jeles napok (Budapest 1953) Akadémiai Kiadó

– A–B Lakodalom (Budapest 1955) Akadémiai Kiadó

– Párosítók (Budapest 1959) Akadémiai Kiadó

– Siratók (Budapest 1966) Akadémiai Kiadó

– Népdaltípusok I. (Budapest 1973) Akadémiai Kiadó

– Népdaltípusok II. (Budapest 1987) Akadémiai Kiadó

– A–B Népdaltípusok III. (Budapest 1992) Balassi Kiadó

– Népdaltípusok IV. (Budapest 1995) Balassi Kiadó

– Népdaltípusok v. (Budapest 1997) Balassi Kiadó

Martin György: Magyar tánc típusok és táncdialektusok (Budapest, 1996)

Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok I–II. (Budapest, 1961) Zeneműkiadó

Kálmány Lajos: Történeti énekek és katonadalok (Budapest, 1952)

Kerényi György: Jeles napok dalai (Budapest 1963)

Kerényi György: Magyar énekes népszokások (Budapest 1982) Zeneműkiadó

Kiss Áron: Magyar gyermekjáték–gyűjtemény (Reprint: Budapest 1984)

Kodály Zoltán: A magyar népzene (Budapest 1937) Zeneműkiadó

Online népzenei archívum a Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézet:
www.zti.hu

12.12.5. Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

A tanuló ismerje

- a népi ritmushangszerek felépítését, részeit,
- a népzeneinkben használatos népi ritmushangszerek megszólaltatási módjait,

- a népzene előadásmódjának a népi ritmushangszerekre vonatkozó jellegzetességeit, ezen belül részletesen a hangképzés, hangsúlyozás, ritmus és dinamika jellemző módjait, valamint a zenei improvizációnak népzeneinkre jellemző módjait,
- magyar népzene nyelvjárás-területeit és ezek stílusbeli jellemzőit,
- a hangszeres zene szerepét a magyar népzenei hagyományban,
- a tanult hangszeres dallamok formai sajátosságait,
- a különböző tájegységekre jellemző hagyományos népi hangszereket, hangszer-együtteseket,
- – a népi ritmushangszerek múltját, elterjedését a magyar népzeneben, népszokásokban,
- a különböző népzenei tájegységek (dialektusok) jellemző tánc típusait, táncait, az ezekhez kapcsolódó dallamanyagot és hangszeres zenét,
- vázlatosan a hazai népzene kutatás történetét, nevesebb személyiségeit.

A tanuló legyen képes

- természetes, hosszú időtávon is oldott hangszerkezelésre, biztos és dinamikus játékmódra,
- az egyszerű, illetve összetett ritmuskíséret alkalmazására,
- a jobb és bal kéz technikájának összehangolására,
- az adott tánczenére jellemző hangsúlyozás, dinamika tudatos alkalmazására,
- hangszeres népzenei darabok önálló megtanulására, kíséretére,
- tudásáról számot adni zenekari produkcióként illetve táncot kísérve,
- teljes tánczenei folyamatok kíséretére a primás játékát (tempóváltásait, tánc típus-váltásait stb.) követve, az egyéb kísérőhangszerekkel ritmikailag és harmóniailag együttműködve,
- énekes dallamok kíséretének megformálására az adott dialektus stílusának megfelelően,
- – önálló zenekari produkciók összeállítására.
- zenésztársaival zenei kapcsolatteremtésre.

Rendelkezzék

- biztos tempó tartással, ritmusérzéssel,
- periódusérzéssel,
- lapról olvasási készséggel
- biztos zenei memóriával, fejlett hallással, kontrolláló képességgel.

12.13. Vokális tanszak, népi ének

ÓRATERV

Tantárgy	Évfolyamok											
	Előképző		Alapfok						Továbbképző			
	1.	2.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Főtárgy: népi ének	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Kötelező tantárgy: népzenei ismeretek	2	2	2	2	2	2						
Kötelezően választható tantárgy: népi kamarazene							2	2	2	2	2	2
Választható tantárgy:			1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2
Összes óra:	4	24	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6

12.13.1. A népi ének tanításának szakirányú feladata

Ismertesse meg a tanulókat

- az énekes népzene hagyományával, a népdalok hiteles megszólaltatásához szükséges elméleti és technikai ismeretekkel, hogy tanulmányaik végeztével képességeiknek és megszerzett tudásuknak megfelelően tudatosan vállalják a megtanult népdalkincs megőrzését, továbbadását, átmentését,
- az emberi hang sajátosságaival, kifejezési lehetőségeivel, a népdalok élményszerű, ugyanakkor autentikus megszólaltatáshoz szükséges természetes éneklés technikai hátterével,
- a magyar népzenei dialektusok sajátosságaival (hangszín, tempó, ornamentika, szöveg).

Fejlessze folyamatosan, módszeresen és sokoldalúan

- az énekhang technikai adottságait (légzés, vokális hangzók, hangterjedelem, hangszín),
- a tanulók zenei képességeit: hallását, intonálási képességét, ritmusérzékét,
- az egyszerű, érthető és kifejező szövegmondás képességét,
- a népdalok memorizálási képességét,

- az énekelt népzenei karakterek megformálásához szükséges forma-, dallam- és tempóérzék,
- a különböző népzenei dialektusok felismerésének képességét,
- a dialektusok díszítésmódjainak megszólaltatásához szükséges készségeket.

Törekedjen a korosztályi jellemzők, az egyéni adottságok, készségek és képességek, habitus, érzelmi beállítódás figyelembe vételére az egyes tanulók fejlesztési programjának kialakításában. Ismertesse meg a növendékeket a vokális anyag hangszeres és táncbeli vonatkozásaival, a gyakorlatban is.

Teremtsen alkalmat – a hangzó felvételek hallgatása mellett – a még élő adatközlőkkel való élményt adó találkozásokra, az adott tájegységre történő kirándulás vagy táborozás formájában is.

Vegye figyelembe a repertoár kialakításánál, hogy a vokális népzenei hagyományban olyan emberi érzések, viszonyok tükröződnek és nyernek kifejezést, melyek a növendékek későbbi önálló, felnőtt életében családi, baráti körben a legkülönbözőbb hétköznapi és ünnepi helyzetekben aktivizálódhatnak, kerülhetnek használatba: pl. gyermeknevelés, karácsonyi ünnep, baráti mulatság.

Bíztassa a növendékeket a tanultak további használatára és önálló repertoárbővítésre a tanulmányok befejezése után is, a hangzó és irodalmi források megismertetésével.

Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

A tanuló ismerje

- az emberi hang sajátosságait, és képes legyen ezeket alkalmazni a dallamok megszólaltatásakor,
- a magyar népdalok alapvető stílusjegyeit és az öt magyar népzenei dialektus fő jellemzőit és népdalok díszítési és variációs lehetőségeit,
- kiemelkedő munkásságú népzene kutatóink tevékenységét és eredményeit,
- a legjelentősebb hagyományörző népi énekeseket.

Tudjon

- helyesen lélegezni,
- tisztán intonálni,
- önállóan beéneklő gyakorlatokat végezni,

- kezdőhangokat önállóan megtalálni,
- hangfajának megfelelő terjedelemben törésmentesen énekelni,
- érthető szövegmondással énekelni,
- életkorának, képességének, egyéniségének megfelelő módon, a tanult dialektusok figyelembevételével, stílusosan népdalokat megszólaltatni.

Rendelkezzék

- a szükséges kottaolvasási, lejegyző készséggel, memóriával és összpontosító képességgel,
- jó előadói készséggel, önállósággal.

Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után

Ismerje a tanuló

- a magyar népzene minden dialektusterületét (mindegyik dialektusból tudjon önállóan dalfüzet szerkeszteni és azt előadni): dunántúli dialektus és Szlavónia, északi dialektus, alföldi dialektus (Dél-Alföld, Felső-Tiszavidék), erdélyi dialektus (Mezőség, Kalotaszeg, Székelyföld, Gyimes), moldvai dialektus.

12.13.2. Népi ének tantárgy az előképző évfolyamain

Előkészítő évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- A magyar nyelvterület szabadon választott területeiről származó mondókák, gyermekdalok, népszokás dallamok, illetve kis ambitusú népdalok hallás utáni megtanulása, éneklése segítségével, a növendék természetes, helyes testérzetének (testtartás, légzés, artikuláció) kialakítása.

Követelmény

A növendék életkorához, képességeihez mérten fejlődjön az alábbiakban: természetes testtartás, helyes légzés, artikuláció, intonáció, ritmusérzék.

Sajátítson el, és legyen képes minimum 40 mondókát, gyermekjátékot, szokásdallamot, kis ambitusú népdalt szabadon énekelni.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- A tanult anyagból 3 különböző karakterű gyermekdal vagy népszokásdallam megszólaltatása.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- A magyar nyelvterület különböző területeiről származó mondókák, gyermekdalok, népszokás dallamok, illetve kis ambitusú népdalok hallás utáni megtanulása, éneklése.
- A növendék természetes, helyes testtartásának, légzésének, artikulációjának kialakítása, fejlesztése.

Követelmény

A növendék életkorához, képességeihez mérten fejlődjön az alábbiakban: természetes testtartás, helyes légzés, artikuláció, intonáció, ritmusérzék.

Sajátítson el, és legyen képes minimum 40 mondókát, gyermekjátékot, szokásdallamot, kis ambitusú népdalt szabadon énekelni.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- A tanult anyagból 3 különböző karakterű gyermekdal vagy népszokásdallam megszólaltatása.

12.13.3. Népi ének tantárgy az alapfokú évfolyamokon, „A” tagozat”

1. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- A helyes testtartás, légzés kialakítása
- A tiszta intonáció, differenciált ritmizálás fejlesztése
- Bemelegítő skálagyakorlatok
- Érthető, kifejező szövegmondás, artikuláció fejlesztése
- Dunántúli jellegzetes népdaltípusainak, műfajainak megismerése és elsajátítása.

Követelmény

A dunántúli dialektusból a korosztálynak és egyéni adottságoknak megfelelően:

- gyermekjátékdalok,
- különböző témájú lírai dalok,
- balladák,
- különböző lüktetésű és tempójú táncdallamok,
- a jeles napokhoz és az emberi élet fordulóihoz és szakaihoz, valamint a munkához kötődő népszokásdallamok.

Az előadásra kerülő népdalokat stílushűen, érzelmileg kifejezően adja elő

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- egy népszokás dallam
- egy táncdallam
- egy lírai dal

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- Légzésfejlesztés
- Intonációs, ritmusfejlesztő, artikulációs gyakorlatok
- A kifejező szövegmondás fejlesztése
- A bartóki II. népzenei dialektus, Észak jellegzetes népdaltípusainak, műfajainak megismerése és elsajátítása.

Követelmény

Az északi dialektusból a korosztálynak és egyéni adottságoknak megfelelően:

- gyermekjátékdalok,
- különböző témájú lírai dalok,

- balladák,
- különböző lüktetésű és tempójú táncdallamok,
- a jeles napokhoz és az emberi élet fordulóihoz és szakaihoz, valamint a munkához kötődő népszokásdallamok.

Az előadásra kerülő népdalokat stílushűen, érzelmileg kifejezően adja elő

Az év végi vizsga ajánlott anyaga :

- egy népszokás dallam
- egy karikázó–fűzér
- egy ballada vagy lírai dal

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- Légzésfejlesztés
- Intonációs, ritmusfejlesztő, artikulációs gyakorlatok
- A váltóhangok kiegyenlítése
- A hangterjedelem növelése
- A kifejező szövegmondás fejlesztése
- Az Alföld népzenei dialektus jellegzetes népdaltípusainak, műfajainak megismerése és elsajátítása a – kistájak anyagának figyelembe vételével.

Követelmény

Az alföldi dialektusból a korosztálynak és egyéni adottságoknak megfelelően:

- gyermekjátékdalok,
- különböző témájú lírai dalok,
- balladák,
- különböző lüktetésű és tempójú táncdallamok,
- a jeles napokhoz és az emberi élet fordulóihoz és szakaihoz, valamint a munkához kötődő népszokásdallamok.

Az előadásra kerülő népdalokat stílushűen, érzelmileg kifejezően adja elő

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- egy dalsokor táncdallamokból
- egy parlando–rubato dal vagy egy ballada
- egy népszokás dallam

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- A légzéskapacitásra irányuló gyakorlatok
- A hangterjedelem növelése
- A váltóhangok kiegyenlítése
- A könnyebb díszítési gyakorlatok
- A tiszta intonáció, a kifejező előadás és a jó szövegmondás fejlesztése
- Az Erdély népzenei dialektusból Székelyföld és Bukovina legjellemzőbb népdaltípusainak, műfajainak megismerése és elsajátítása.

Követelmény

Székelyföld és Bukovina vokális népzenei anyagából a korosztálynak és egyéni adottságoknak megfelelően:

- különböző témájú lírai dalok,
- balladák,
- különböző lüktetésű és tempójú táncdallamok,
- a jeles napokhoz és az emberi élet fordulóihoz és szakaihoz, valamint a munkához kötődő népszokásdallamok.

Az előadásra kerülő népdalokat stílushűen, érzelmileg kifejezően adja elő

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- egy lakodalmi összeállítás
- egy táncdallamokból álló összeállítás
- egy ballada vagy lírai dal

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- A hangterjedelem továbbfejlesztése
- Az egyenletes éneklés biztosítása a váltóhangok kiegyenlítésének segítségével
- Nehezebb díszítési gyakorlatok,
- A tanult stílusokra, népdaltípusokra és földrajzi területekre jellemző díszítések felismerése és megszólaltatása.
- Az Erdély népzenei dialektusból Szilágyság, Kalotaszeg és Mezőség legjellemzőbb népdaltípusainak, műfajainak megismerése és elsajátítása.

Követelmény

Szilágyság, Kalotaszeg, Mezőség vokális népzenei anyagából a korosztálynak és egyéni adottságoknak megfelelően:

- különböző témájú lírai dalok,
- balladák,
- különböző lüktetésű és tempójú táncdallamok,
- táncszók,
- a jeles napokhoz és az emberi élet fordulóihoz és szakaihoz, valamint a munkához kötődő népszokásdallamok.

Önállóan és tudatosan alkalmazva a tanultakat énekeljen tisztán, szép szövegmondással, stílusosan, átélt, kifejező módon.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- egy népszokás dallamokból álló összeállítás
- egy különböző karakterű és tempójú táncdallamokból álló összeállítás
- egy hosszabb lélegzetű parlando–rubato dal.
- egy ballada.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

Az előző években tanult technikai készségek továbbfejlesztése:

- légzés,
- hangterjedelem,

- a kiegyenlített, törésmentes éneklés,
- kifejező szövegmondás,
- a tanult tájegységekre jellemző díszítések.

Moldva legjellemzőbb népdaltípusainak, műfajainak megismerése és elsajátítása.

Követelmény

Moldva vokális népzenei anyagából a korosztálynak és egyéni adottságoknak megfelelően:

- különböző témájú lírai dalok,
- balladák,
- különböző lüktetésű és tempójú táncdallamok,
- táncszók, a jeles napokhoz és az emberi élet fordulóihoz és szakaihoz, valamint a munkához kötődő népszokásdallamok.

Önállóan és tudatosan alkalmazva a tanultakat énekeljen tisztán, szép szövegmondással, stílusosan, átélt, kifejező módon.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- egy guzsalyas dalokból álló összeállítás
- egy díszített parlando–rubato dal
- egy klasszikus ballada
- egy táncdallamokból álló összeállítás

12.13.4. Népi ének tantárgy az alapfokú évfolyamokon „B” tagozat

„B” tagozatra irányítható az a tanuló, aki az átlagot meghaladó zenei tehetséggel és énekes adottságokkal rendelkezik, valamint érdeklődése és szorgalma alkalmassá teszi arra, hogy megfeleljen minőségben és mennyiségben magasabb követelményeinek.

„B” tagozat követelménye a végzett anyag mennyiségében, de elsősorban minőségben, a hangszerkezelés biztonságában és az előadás zenei kifejezőerejében haladja meg az A tagozat szintjét.

2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- Légzésfejlesztés
- Intonációs, ritmusfejlesztő, artikulációs gyakorlatok
- A kifejező szövegmondás fejlesztése
- A bartóki II. népzenei dialektus, Észak jellegzetes népdaltípusainak, műfajainak megismerése, elsajátítása és átélte, élményszerű előadása szólóban és csoportban is.

Követelmény

Az északi dialektus kistájainak jellemző vokális népzenei anyaga: Csallóköz, Zoborvidék, Palócföld.

A feldolgozás az alábbi tematikai rendben történjen:

- gyermekjátékdalok,
- különböző szövegtípusú lírai dalok,
- balladák,
- különböző lüktetésű és tempójú táncdallamok,
- a jeles napokhoz és az emberi élet fordulóihoz és szakaihoz, valamint a munkához kötődő népszokásdallamok.

Az előadásra kerülő népdalokat stílushűen, érzelmileg kifejezően adja elő.

A népdalok válogatása a korosztálynak és egyéni adottságoknak megfelelően történjen.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- egy népszokás dallamokból álló összeállítás
- egy karikázó–füzér
- egy ballada vagy lírai dal

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- Légzésfejlesztés
- Intonációs, ritmusfejlesztő, artikulációs gyakorlatok
- A váltóhangok kiegyenlítése
- A hangterjedelem növelése

- A kifejező szövegmondás fejlesztése
- Az Alföld népzenei dialektus jellegzetes népdaltípusainak, műfajainak megismerése, elsajátítása és átélte, élményszerű előadása szólóban és csoportban, hangszerkísérettel is.

Követelmény

Az alföldi dialektus kistájainak jellemző vokális népzenei anyaga: Szatmár, Hajdúság és Nyírség, Nagykunság, Körösök vidéke, Jászság, Kiskunság, Kalocsai Sárköz, Bácskai Duna mente.

A feldolgozás az alábbi tematikai rendben történjen:

- gyermekjátékdalok,
- különböző témájú lírai dalok,
- balladák,
- különböző lüktetésű és tempójú táncdallamok,
- a jeles napokhoz és az emberi élet fordulóihoz és szakaihoz, valamint a munkához kötődő népszokásdallamok.

Az előadásra kerülő népdalokat stílushűen, érzelmileg kifejezően adja elő

A népdalok válogatása a korosztálynak és egyéni adottságoknak megfelelően történjen.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- egy dalszöveg különböző tempójú táncdallamokból
- egy pásztordal vagy egy ballada
- egy népszokás dallamokból álló összeállítás

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- A légzéskapacitásra irányuló gyakorlatok
- A hangterjedelem növelése
- A váltóhangok kiegyenlítése
- A könnyebb díszítési gyakorlatok
- A tiszta intonáció, a kifejező előadás és a jó szövegmondás fejlesztése

- Az Erdély népzenei dialektusból Székelyföld és Bukovina legjellemzőbb népdaltípusainak, műfajainak megismerése, elsajátítása és átélt, élményszerű előadása szólóban és csoportban, a dialektusra jellemző hangszerkísérettel is.

Követelmény

Az erdélyi dialektusból Székelyföld kistájainak (Maros–Küküllő vidéke, Udvarhely szék, Csík, Gyimes) és Bukovina (beleértve a Magyarországra telepített és a jelenlegi Szerbiában élő bukovinai székelyeket) jellemző vokális népzenei anyaga.

A feldolgozás az alábbi tematikai rendben történjen:

- különböző szövegtípusú lírai dalok,
- balladák,
- különböző lüktetésű és tempójú táncdallamok,
- a jeles napokhoz és az emberi élet fordulóihoz és szakaihoz, valamint a munkához kötődő népszokásdallamok.

Az előadásra kerülő népdalokat stílushűen, érzelmileg kifejezően adja elő

A népdalok válogatása a korosztálynak és egyéni adottságoknak megfelelően történjen:

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- egy lakodalmi összeállítás
- egy táncdallamokból álló összeállítás
- egy ballada vagy keserves

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- A hangterjedelem továbbfejlesztése
- Az egyenletes éneklés biztosítása a váltóhangok kiegyenlítésének segítségével
- Nehezebb díszítési gyakorlatok,
- A tanult stílusokra, népdaltípusokra és földrajzi területekre jellemző díszítések felismerése és megszólaltatása.
- Az Erdély népzenei dialektusból Szilágyság, Kalotaszeg és Mezőség legjellemzőbb népdaltípusainak, műfajainak megismerése, elsajátítása és átélt, élményszerű előadása szólóban és csoportban, a dialektusra jellemző hangszerkísérettel is.

Követelmény

Az erdélyi dialektusból Szilágyság, Kalotaszeg, Mezőség jeles énekes adatközlőinek népzenei felvételei alapján:

Szilágyság: Hoffner Jánosné Szabó Katalin, Lukács Andrásné Nagy Anna (Kárásztelek).

Kalotaszeg: Ambrus Sándorné Márton Kata, (Sárvásár), Péntek Jánosné Szabó Ilona (Körösfő), Gergely András „Zsüke” (Türe) és mások.

Mezőség: Balla Ferencné Szász Etelka (Feketelak), Eke Péterné Simon Mari „Csutkó” (Buza), Pap Mártonné Filep Mária, Szabó Varga György, Csorba János, Kis Sándor „Kicsi”(Szek) és mások.

A feldolgozás az alábbi tematikai rendben történjen:

- különböző témájú lírai dalok,
- balladák,
- különböző lüktetésű és tempójú táncdallamok,
- táncszók,
- a jeles napokhoz és az emberi élet fordulóihoz és szakaihoz, valamint a munkához kötődő népszokásdallamok.

Önállóan és tudatosan alkalmazva a tanultakat énekeljen tisztán, szép szövegmondással, stílusosan, átélt, kifejező módon.

A népdalok válogatása a korosztálynak és egyéni adottságoknak megfelelően történjen:

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- egy népszokás dallamokból álló összeállítás
- egy különböző karakterű és tempójú táncdallamokból álló összeállítás
- egy hosszabb lélegzetű parlando rubato dal.
- egy ballada.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

Az előző években tanult technikai készségek továbbfejlesztése:

- légzés,
- hangterjedelem,
- a kiegyenlített, törésmentes éneklés,

- kifejező szövegmondás,
- a tanult tájegységekre jellemző díszítések.

Moldva legjellemzőbb népdaltípusainak, műfajainak megismerése, elsajátítása és átélt, élményszerű előadása szólóban és csoportban, a dialektusra jellemző hangszerkíséréssel is.

Követelmény

Moldva vokális népzenei anyagából a korosztálynak és egyéni adottságoknak megfelelően, beleértve a Magyarországra települt moldvai csángók nézenéjét is:

- különböző témájú lírai dalok,
- balladák,
- különböző lüktetésű és tempójú táncdallamok
- táncszók,
- a jeles napokhoz és az emberi élet fordulóihoz és szakaihoz, valamint a munkához kötődő népszokásdallamok.

Önállóan és tudatosan alkalmazva a tanultakat énekeljen tisztán, szép szövegmondással, stílusosan, átélt, kifejező módon a dialektusra jellemző hangszerkíséréssel is.

A népdalok válogatása a korosztálynak és egyéni adottságoknak megfelelően történjen.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- egy guzsalyas dalokból álló összeállítás
- egy díszített parlando rubato népdal
- egy klasszikus ballada
- egy táncdallamokból álló összeállítás

12.13.5. Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

- az emberi hang sajátosságait, és képes legyen ezeket alkalmazni a dallamok megszólaltatásakor,
- a magyar népdalok alapvető stílusjegyeit, az öt magyar népzenei dialektus fő jellemzőit és a népdalok díszítési és variációs lehetőségeit,
- a legjelentősebb hagyományörző népi énekeseket.

Tudjon

- helyesen lélegezni,
- tisztán intonálni,
- kezdőhangokat önállóan megtalálni,
- hangfajának megfelelő terjedelemben törésmentesen énekelni,
- érthető szövegmondással énekelni,
- életkorának, képességének, egyéniségének megfelelő módon, a tanult dialektusok figyelembevételével, stílusosan népdalokat megszólaltatni.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

Legyen képes a növendék az „A” tagozatra építve gyarapítani technikai eszközeit a tanult népzenei stílusok, műfajok, valamint dialektusok autentikus megszólaltatása érdekében. Önállóan és tudatosan alkalmazva a tanultakat énekeljen tisztán, szép szövegmondással, átélt, kifejező módon.

Tudjon

- önállóan beéneklő gyakorlatokat végezni,

Rendelkezzék

- a szükséges kottaolvasási, lejegyző készséggel, memóriával és összpontosító képességgel,
- jó előadói készséggel, önállósággal.

12.13.6. Népi ének tantárgy a továbbképző évfolyamain, „A” tagozat

A továbbképző évfolyamok eléréséig a tanulók tudásszintje között képességeik, teherbírásuk és szorgalmuk alapján jelentős különbség alakulhat ki. Ez a különbség a továbbképző évfolyamokon egyéb elfoglaltságaiktól, gyakorlási idejüktől, érdeklődési körüktől függően tovább növekedhet. Zenetanulásuk iránya és célja is eltérhet; így az egyéni énektudás tökéletesítése, vagy a kamarazenei együttes muzsikálás fejlesztése kerülhet előtérbe.

A továbbképző anyagának megtervezésekor egyéni programokat alakítsunk ki, hogy összefoglaljuk, elmélyítsük a népzenei dialektusok, stílusok és műfajok eddig tanult anyagát, új nézőpontból is.

A továbbképző lehetőséget teremt arra, hogy megismertessük azokat a tájegységeket, illetve műfajokat, amelyekkel nem volt módunk foglalkozni az alapfokú tanulmányok ideje alatt: pl. egyházi népénekek, történeti énekek, hangszerutánczó dallamok stb.

A továbbképző osztályaiban a tananyagot a növendék alapfokon elvégzett anyaga, egyéni adottságai, érdeklődése figyelembe vételével állítsuk össze.

Az iskola adottságaitól függően a továbbképzőben teremtünk lehetőséget a népdalok stílusos hangszerkíséretes megszólaltatására.

Ösztönözzük a növendékeket énekes–hangszeres együttesek alakítására, a kamarazene tantárgy keretein kívül is.

A növendék képes legyen az eddigiekre építve tovább gyarapítani tudását a népzenei dialektusok eredeti megszólaltatása érdekében. Az eddig tanultakra építve fejlesszük tovább a tanuló készségeit (hangterjedelem, kifejező szövegmondás, a dialektusokra jellemző hangvétel és díszítési módok). A tanultakat tudatosan alkalmazva énekeljen tisztán, szép szövegmondással, kifejező módon.

7 évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- Az emberi élet szakaszaihoz és fordulóihoz kötődő szokásdallamok egy népzenei dialektus dallamanyagán keresztül, szem előtt tartva a szokás műfaji háttérét és funkciós kötöttségei: a lakodalomhoz kötődő szokásdallamok Zoborvidéken.
- Az egyes dialektusterületek különböző táncrendjének énekelt dallamai: sárközi, rábaközi táncok.
- Egy dunántúli énekes egyéniség tudásanyagán keresztül a helyi vokális dallamrepertoár rétegei: pl. Markaf József (Karád), Mosonyi József (Perkáta), Tóth Imre (Kisbárapáti).
- Egy dunántúli falu tudásanyagán keresztül a vokális dallamrepertoár rétegei: pl. Karád, Nemespátró, Szentlászló.
- Egy műfaj legjellemzőbb darabjait: pl. katonadalok, .egyházi népénekek stb.

Követelmény

A növendék életkorához, képességeihez, alkatahoz mérten, minden évben legyen képes az előzőben elsajátítotthoz képest fejlődni az alábbiakban: légzéskapacitás, hangterjedelem, kifejező szövegmondás, állóképesség, előadói, önkifejező készség.

Sajátítsa el, és legyen képes a zenei anyagban minimum 50 különböző műfajú, karakterű, tempójú dallamot kívülről, saját hangján, szabadon, dallamfűzésekkel is megszólaltatni.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- A tanult anyagból a növendék által összeállított, három különböző tájegységről származó szabadon választott népdalcsokor előadása.

8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- A jeles napokhoz vagy az emberi élet szakaszaihoz és fordulóihoz kötődő szokásdallamok egy népzenei dialektus dallamanyagán keresztül, szem előtt tartva a szokás műfaji háttérét és funkciós kötöttségeit: pl. gyermekjátékdalok, a karácsonyi ünnepkör népszokás dallamai.
- Az alföldi dialektusterületek különböző táncrendjének énekelt dallamai: Szatmár, Dél-alföld.
- Egy alföldi énekes egyéniség tudásanyagán keresztül a vokális dallamrepertoár rétegei: Barnucz Mihályné Keczan Irén, Simon Mária, Maszlag Józsefné Mecsbalog Mária és mások.
- Egy alföldi falu tudásanyagán keresztül a vokális dallamrepertoár rétegei: pl. Nyíradony, Dávod, Tápé, Horgos.
Egy népdal– vagy szövegtípus, műfaj legjellemzőbb darabjait: pl. pásztordalok, rabénekek, summásdalok.

Követelmény

A növendék életkorához, képességeihez, alkatához mérten, minden évben legyen képes az előzőben elsajátítotthoz képest fejlődni az alábbiakban: légzéskapacitás, hangterjedelem, kifejező szövegmondás, állóképesség, előadói, önkifejező készség.

Sajátítsa el, és legyen képes a zenei anyagban minimum 50 különböző műfajú, karakterű, tempójú dallamot kívülről, saját hangján, szabadon, dallamfűzésekkel is megszólaltatni.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- A tanult anyagból a növendék által összeállított, három különböző tájegységről származó szabadon választott népdalcsokor előadása.

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- A jeles napokhoz vagy az emberi élet szakaszaihoz és fordulóihoz kötődő szokásdallamok egy népzenei dialektus dallamanyagán keresztül, szem előtt tartva a szokás műfaji háttérét és funkciós kötöttségeit: pl. párosítók, a húsvéti ünnepkör szokásdallamai.
- Az egyes dialektusterületek különböző táncrendjének énekelt dallamait: csallóközi, gömöri táncok.
- Egy zaborvidéki énekes egyéniség tudásanyagán keresztül a vokális dallamrepertoár rétegei: pl. Brath Lászlóné, Brath Margit, Potuska Jánosné Fülöp Ilona, Süttő Mónika és mások.
- Egy, az északi népzenei dialektushoz tartozó kistáj vagy falu tudásanyagán keresztül a vokális dallamrepertoár rétegei: pl. Zaborvidék, Barslédec, Bogács, Bag, Fedémes.
- Egy népdal– vagy szövegtípus, műfaj legjellemzőbb darabjait: pl. keserves, jajnóták.

Követelmény

A növendék életkorához, képességeihez, alkatahoz mérten, minden évben legyen képes az előzőben elsajátítotthoz képest fejlődni az alábbiakban: légzőkapacitás, hangterjedelem, kifejező szövegmondás, állóképesség, előadói, önkifejező készség.

Sajátítson el, és legyen képes a zenei anyagban minimum 50 különböző műfajú, karakterű, tempójú dallamot kívülről, saját hangján, szabadon, dallamfűzésekkel is megszólaltatni.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- A tanult anyagból a növendék által összeállított, három különböző tájegységről származó szabadon választott népdalcsokor előadása.

10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- A jeles napokhoz vagy az emberi élet szakaszaihoz és fordulóihoz kötődő szokásdallamok egy népzenei dialektus dallamanyagán keresztül, szem előtt tartva a szokás műfaji háttérét és funkciós kötöttségeit: halott búcsúztatáshoz kapcsolódó szokásdallamok, guzsalyas dalok.
- Az erdélyi dialektus különböző táncrendjeinek (pl. szilágysági, széki, kalotaszegi, csíki, marosszéki) valamint a moldvai csángók táncainak énekelt dallamai.
- Egy erdélyi (pl. Kádár Sándorné Papp Erzsébet, Mogyorósi János, Papp Mária) vagy moldvai (Demeter Antalné János Anna, Lőrincz Györgyné Hodorog Luca, Kotyor Balán Mihályné Bálint Erzsi) énekes egyéniség tudásanyagán keresztül a vokális dallamrepertoár rétegei.
- Egy kistáj vagy falu tudásanyagán keresztül a vokális dallamrepertoár rétegei: pl. Gyimes, Magyarózd, Válaszút, Magyarszovát, Ördögösfüzes.
- Egy népdal- vagy szövegtípus, műfaj legjellemzőbb darabjait: pl. ballada, dudanóta és dudautánzás.

Követelmény

A növendék életkorához, képességeihez, alkatához mérten, minden évben legyen képes az előzőben elsajátítottokhoz képest fejlődni az alábbiakban: légzőkapacitás, hangterjedelem, kifejező szövegmondás, állóképesség, előadói, önkifejező készség.

Sajátítsa el, és legyen képes a zenei anyagban minimum 50 különböző műfajú, karakterű, tempójú dallamot kívülről, saját hangján, szabadon, dallamfűzésekkel is megszólaltatni.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- A tanult anyagból a növendék által összeállított, három különböző tájegységről származó szabadon választott népdalcsoport előadása.

12.13.7. Népi ének tantárgy a továbbképző évfolyamain, „B” tagozat

7 évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- Az emberi élet szakaszaihoz és fordulóihoz kötődő szokásdallamok egy népzenei dialektus dallamanyagán keresztül, szem előtt tartva a szokás műfaji háttérét és funkciós kötöttségei: a lakodalomhoz kötődő szokásdallamok Zoborvidéken, Mezőségen.
- A dunántúli dialektusterület különböző táncainak énekelt dallamai: sárközi, rábaközi, somogyi, mezőföldi táncok.
- Egy dunántúli énekes egyéniség tudásanyagán keresztül a helyi vokális dallamrepertoár rétegei: Markaf József (Karád), Mosonyi József (Perkáta), Tóth Imre (Kisbárapáti), Csirke István (Somogyaszaló), Gyöke Illésné Kántor Mária és mások.
- Egy dunántúli falu tudásanyagán keresztül a vokális dallamrepertoár rétegei: pl. Karád, Nemespátró, Törökkoppány, Szenna, Szentlászló, Vitnyéd stb.
- Egy műfaj legjellemzőbb darabjait: pl. katonadalok, egyházi népénekek, karácsonyi kántálók, névnapköszöntők stb.

Követelmény

A növendék életkorához, képességeihez, alkatához mérten, minden évben legyen képes az előzőben elsajátítotthoz képest fejlődni az alábbiakban: légzőkapacitás, hangterjedelem, kifejező szövegmondás, állóképesség, előadói, önkifejező készség.

Sajátítson el, és legyen képes a zenei anyagban minimum 50 különböző műfajú, karakterű, tempójú dallamot kívülről, saját hangján, szabadon, dallamfűzésekkel is megszólaltatni.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- A tanult anyagból a növendék által összeállított, három különböző tájegységről származó szabadon választott népdalsokor előadása.

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- A jeles napokhoz vagy az emberi élet szakaszaihoz és fordulóihoz kötődő szokásdallamok egy népzenei dialektus dallamanyagán keresztül, szem előtt tartva a szokás műfaji háttérét és funkciós kötöttségeit: pl. gyermekjátékdalok, párosítók, a karácsonyi ünnepkör népszokás dallamai.
- Az alföldi dialektusterületek különböző táncainak énekelt dallamai: Szatmár, Dél–alföld. Bácska, Jászság.

- Egy alföldi énekes egyéniség tudásanyagán keresztül a vokális dallamrepertoár rétegei: Barnucz Mihályné Keczán Irén és testvérei, Simon Mária, Maszlag Józsefné Mecsbalog Mária, Sivák Barna és családja, Vlasity Károlyné Zélicity Klára és mások.
- Egy alföldi falu tudásanyagán keresztül a vokális dallamrepertoár rétegei: pl. Nyíradony, Dávod, Tápé, Horgos, Nagyecsed, Bátmonostor.
- Egy műfaj legjellemzőbb darabjait: pl. pásztordalok, rabénekek, summásdalok, történeti énekek.

Követelmény

A növendék életkorához, képességeihez, alkatahoz mérten, minden évben legyen képes az előzőben elsajátítottához képest fejlődni az alábbiakban: légzőkapacitás, hangterjedelem, kifejező szövegmondás, állóképesség, előadói, önkifejező készség.

Sajátítson el, és legyen képes a zenei anyagban minimum 50 különböző műfajú, karakterű, tempójú dallamot kívülről, saját hangján, szabadon, dallamfűzésekkel is megszólaltatni.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- – A tanult anyagból a növendék által összeállított, három különböző tájegységről származó szabadon választott népdalcsoport előadása.

9. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- A jeles napokhoz vagy az emberi élet szakaszaihoz és fordulóihoz kötődő szokásdallamok egy népzenei dialektus dallamanyagán keresztül, szem előtt tartva a szokás műfaji háttérét és funkciós kötöttségeit: pl. párosítók, a húsvéti ünnepkör szokásdallamai, pünkösdi szokásdallamok.
- Az egyes dialektusterületek különböző táncrendjének énekelt dallamait: csallóközi, gömöri, galga-menti táncok.
- Egy zaborvidéki (pl. Brath Lászlóné, Brath Margit, Potuska Jánosné Fülöp Ilona, Süttő Mónika) vagy egy palóc énekes egyéniség (pl. Holecz Istvánné Kanyó Margit, Bajzáth Ferencné Szabó Malvin, Koós József, Tóth Istvánné Kovács Julianna) tudásanyagán keresztül a vokális dallamrepertoár rétegei.

- Egy, az északi népzenei dialektushoz tartozó kistáj vagy falu tudásanyagán keresztül a vokális dallamrepertoár rétegei: pl. Zoborvidék, Hont, Áj, Barslédec, Bogács, Bag, Fedémes, Tura.
- Egy népdal– vagy szövegtípus, műfaj legjellemzőbb darabjait: pl. keserves, jajnóták, betyárdalok, 48–as dalok.

Követelmény

A növendék életkorához, képességeihez, alkatához mérten, minden évben legyen képes az előzőben elsajátítottokhoz képest fejlődni az alábbiakban: légzőkapacitás, hangterjedelem, kifejező szövegmondás, állóképesség, előadói, önkifejező készség.

Sajátítson el, és legyen képes a zenei anyagban minimum 50 különböző műfajú, karakterű, tempójú dallamot kívülről, saját hangján, szabadon, dallamfűzésekkel is megszólaltatni.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

A tanult anyagból a növendék által összeállított, három különböző tájegységről származó szabadon választott népdalcsoport előadása.

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- A jeles napokhoz vagy az emberi élet szakaszaihoz és fordulóihoz kötődő szokásdallamok egy népzenei dialektus dallamanyagán keresztül, szem előtt tartva a szokás műfaji háttérét és funkciós kötöttségeit: halott búcsúztatáshoz kapcsolódó szokásdallamok, guzsalyas dalok.

Az erdélyi dialektus különböző táncrendjeinek (pl. szilágysági, széki, palatkai, csíki, marosszéki) valamint a moldvai csángók táncainak énekelt

- Egy erdélyi (pl. Kádár Sándorné Papp Erzsébet, Mogyorósi János, Papp Mária) vagy moldvai (Demeter Antalné János Anna, Lőrincz Györgyné Hodorog Luca, Kotyor Balán Mihályné Bálint Erzsébet, Miklós Györgyné Szályka Rózsa, Simon Ferenc Józsefné Fazakas Ilona) vagy bukovinai (pl. Gáspár Simon Antal, Molnár Ambrus, Kovács Julianna) énekes egyéniség tudásanyagán keresztül a vokális dallamrepertoár rétegei.

- Egy kistáj vagy falu tudásanyagán keresztül a vokális dallamrepertoár rétegei: pl. Gyimes, Magyarózd, Válaszút, Magyarszovát, Ördögösfüzes, Udvarhely szék, Nádas–mente.
- Egy népdal– vagy szövegtípus, műfaj legjellemzőbb darabjait: pl. ballada, dudanóta és dudautánzás, bordalok, mulatónóták.

Követelmény

A növendék életkorához, képességeihez, alkatához mérten, minden évben legyen képes az előzőben elsajátítotthoz képest fejlődni az alábbiakban: légzőkapacitás, hangterjedelem, kifejező szövegmondás, állóképesség, előadói, önkifejező készség.

Sajátítsa el, és legyen képes a zenei anyagban az „A” és „B” tagozaton minimum 50 különböző műfajú, karakterű, tempójú dallamot kívülről, saját hangján, szabadon, dallamfűzésekkel is megszólaltatni.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

A tanult anyagból a növendék által összeállított, három különböző tájegységről származó szabadon választott népdalcsoport előadása.

12.13.8. Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

Legyen képes a növendék

- az „A” tagozatra építve tovább gyarapítani technikai eszközeit,
- tisztán, szép szövegmondással, átélt, kifejező módon énekelni,
- önállóan és tudatosan alkalmazni a tanultakat,
- olyan művészi szándékú kifejezőmódra, amely összefüggő egységben tükrözi hagyományismeretét, zenei tudását, képzelőereje fejlettségét, valamint előadókészsége érettségét.

Ismerje a tanuló a magyar népzene minden dialektusterületét az „A”tagozaton elvárható mélységben és dallam mennyiségben.

Tudjon mindegyik dialektusból önállóan dalfűzért szerkeszteni és azt előadni.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

Legyen képes a növendék

- eddigi tudásának technikai szintjét emelni,
- állóképességét, terhelhetőségét növelni,
- önálló gyakorlási és előadói programot tervezni,
- az öt népzenei dialektus bármelyikéből stílushű népdal összeállítást készíteni és előadni,
- az egyes földrajzi területekre, illetve népcsoportokra jellemző hangszerkísérettel dalsokrot szerkeszteni és előadni,
- meggyőző művészi produkciót nyújtani,
- megfelelő színpadi rutinnal kisebb együttest (pl. énekegyüttes) az előadás folyamán irányítani.

12.13.9. A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

A program végrehajtásához szükséges helyiségek, felszerelések, eszközök:

- Egészalakos tükör
- Jól hangolt és karbantartott zongora
- Kottaállvány
- Hangtár, mely rendelkezik a népzenei, néprajzi irodalom hang- és videófelvevételeivel
- Felvételre és lejátszásra megfelelő minőségben képes audiovizuális eszközök

12.13.10. Ajánlott tananyag éves bontás nélkül

Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézet, Multimédiás adatbázisok: www.zti.hu

Publikált népzenei felvételek: a Magyarországon megjelent eredeti felvételeket tartalmazó hangzó kiadványok felvételei

Bartók-rend

Kallós Zoltán gyűjtései

Népdalközlések

Ág Tibor: Édesanyám rózsafája (Bratislava 1974) Madách Kiadó

Ágh Tibor: Vétessék ki szóló szívem. Szlovákiai magyar népballadák. (Budapest 1979) Gondolat kiadó

Ágh Tibor: Ki népei, vári vagytok? Válogatás a szlovákiai magyar tájak hagyományából.

(Komárom–Dunaszerdahely 1966) Madách Kiadó

Albert Ernő–Farágó József: Háromszéki népballadák (Bukarest 1973) Kriterion Kiadó

Almási István: Futásfalvi népdalok (Sepsiszentgyörgy 1973)

Almási István: Szilágysági magyar népzene (Bukarest 1979) Kriterion Kiadó

Almási István: Kocsis Lajos századeleji gyűjtése (Bukarest 1980) Kriterion Kiadó

Almási István–Olasz Katalin: Magyargyerőmonostori népköltészet (Bukarest 1969) Kriterion Kiadó

Balogh Dezső: Szilágysági népdalcsozor (Zilah 1973)

Bandi Dezső: Tiszta búzából. Nyárádköszvényesi népdalok (Marosvásárhely 1970)

Bandi Dezső: A falu nótája. Marosmagyarói népdalok (Marosvásárhely 1970)

Bandi Dezső: Szerelem, szerelem. Backamadarasi népdalok. (Marosvásárhely 1970)

Barsi Ernő: Daloló Rábaköz (Győr 1970)

Barsi Ernő: Daloló Szigetköz. (Győr 1971) Hazafias Népfrent

Barsi Ernő: Daloló Rábaköz II. (Csorna–Győr 1983)

Barsi Ernő: Az alsóőri Lisztné Ferber Mária és dalkincse (Győr 1992)

Barsi Ernő: A zene egy sályi pásztor életében (Budapest 1994) Akadémiai Kiadó

Barsi Ernő: Megérett, megérett Écs hegyén a szőlő (Győr 1995)

Bartók Béla: A magyar népdal (Budapest 1924)

Bartók Béla: Népzene és a szomszéd népek népzeneje – Népszerű Zenefüzetek 3. (Budapest 1934)

Bartók Béla: Rumanian Folk Music II. Ed. B. Suchoff. The Hague, (Hága 1967)

Béla Bartók's Folk Music Research in Turkey. Ed. Saygun, Adnan. (Budapest 1976) Akadémiai Kiadó

Magyar népdalok. Egyetemes Gyűjtemény I. Közreadja: Kovács Sándor és Sebő Ferenc (Budapest 1991)

Bartók Béla–Kodály Zoltán: Erdélyi magyarság. Népdalok (Budapest 1923)

Bencze Lászlóné–Szűcs Sándor: A ladányi torony tetejébe... Hortobágyi és Sárreiti népdalok (Püspökladány 1974)

Bencze Lászlóné – Szűcs Sándor: Bihari népdalgyűjtés (Berettyóújfalu 1978)

Benczédi Huba: Kézdiszentléleki népdalok (Sepsiszentgyörgy 1970)

Bereczky János: Ó, szép fényes hajnalcsillag. Magyar népi karácsonyi énekek. (Budapest 1983)

Bereczky János – Domokos Mária – Paksa Katalin: Magyar–román kapcsolatok Bartók román gyűjtésében. In: Népzene és zenetörténet IV. Szerk.: Vargyas Lajos. (Budapest 1982)

Bereczky János – Domokos Mária – Olsvai Imre – Paksa Katalin – Szalay Olga: Kodály népdalfeldolgozásainak dallam– és szövegforrásai. In: Népzene és zenetörténet IV. Szerk.: Vargyas Lajos. (Budapest 1982) Zeneműkiadó

Békefi Antal: Vasi népdalok (Szombathely 1976)

Békefi Antal: Bakonyi népdalok (Veszprém 1977)

Bodza Klára – Paksa Katalin: Magyar népi énekiskola I–II. (Budapest 1992/1994) Magyar Művelődési Intézet

Borsai Ilona – Hajdu Gyula – Igaz Mária: Magyar népi gyermekjátékok. Ének–zene szakköri füzetek 2. Szerkesztette: Keszler Mária (Budapest 1983)

Borsai Ilona – Nagy Miklós: Eger környéki népdalok (Budapest 1981)

Bura László: Szatmári népballadák (Bukarest 1978) Kriterion Kiadó

Burány Béla: Hej, széna, széna. 120 vajdasági magyar gyermekjátékdal (Zenta 1973)

Burányi Béla: Hallottátok–e hírét? Pásztordalok, rabénekek, balladák. (Szabadka 1977)

Burány Béla – Fábri Jenő – Tripolszky Géza: Száraz kútgém, üres válú. Juhásznóták, betyárdalok, balladák Zentán és vidékén (Zenta 1966)

Burány Béla – Fábri Jenő – Tripolszky Géza: Kék szivárvány koszorúzza az eget. 142 népdal Zentán és vidékén (Zenta 1969)

Burány Béla–Fábri Jenő–Tripolszky Géza–Bodor Géza: Rukkolnak a szép zentai legények. 99 katonadal zentán és vidékén (Zenta 1971)

C. Nagy Béla–Sztareczky Zoltán: A cekeházi Sivák család népdalművészete (Miskolc 1972)

Cserey József: Kalocsai kertek alatt. 150 népdal (Kalocsa 1976)

Dancs Lajos: Gilicemadár. 100 népdal Szabolcs–Szatmárból (Nyíregyháza 1976)

Dancs Lajos: Édesanyám rózsafája. Népdalok Szabolcs–Szatmár–Bereg megyéből (Nyíregyháza 1993)

Dobszay László: A magyar dal könyve (Budapest 1984) Zeneműkiadó

Dobszay László – Szendrey Janka: A magyar népdaltípusok katalógusa – stílusok szerint rendezve – I. (Budapest 1988) MTA Zenetudományi Intézet

Domokos Pál Péter: Rezeda. 96 csángómagyar dal (Budapest 1953)

Domokos Pál Péter: "...édes Hazámnak akartam szolgálni..." (Budapest 1979) Zeneműkiadó

Domokos Pál Péter–Rajeczky Benjamin: Csángó népzene I–III. (Budapest 1956, 1961, 1991) Zeneműkiadó

Dömötör Tekla: Naptári ünnepek (Budapest 1964)

Együd Árpád: Somogyi népköltészet. Somogy néprajza I. Szerk.: Bakay Kornél, Zenei szerk.: Olsvai Imre (Kaposvár 1975)

Erdélyi Zsuzsanna: Hegyet hágék, lőtöt lépék. Archaikus népi imádságok (Budapest 1976)

Fajcsák Attila: Rózsa nyílik. Ötven felnémeti népdal (Eger 1983)

Fajcsák Attila: Ködellik a Mátra. 90 népdal Heves megyéből (Eger 1983)

Fasang Árpád: Bartók Béla Békés megyei gyűjtései. 260 népdal. (Sarkad 1981)

Fehér Zoltán – Fehér Anikó: Bátya népzeneje (Kecskemét 1993)

Gulyás Éva–Szabó László: Túl a Tiszán, a szendrei határban... Népballadák és históriás énekek Szolnok megyéből (Szolnok 1975)

Gy. Körmendi Mária: Elindultunk idegenbe. Amerikai magyar munkásdalok. (Budapest 1965)

Hintalan László–Lázár Katalin: Gyermekjátékok. Hévizgyörk. (Szentendre 1980)

Horváth Károly: Egy hernyéki parasztember dalkincse (Zalaegerszeg 1980)

Imets Dénes: Repülj, madár, repülj... Menasági népdalok és népballadák (Csikszereda 1970)

Jagamas János: Magyaró népzeneje (Bukarest 1984) Kriterion Kiadó

Jagamas János – Faragó József: Moldvai csángó népdalok és népballadák (Bukarest 1953) Kriterion Kiadó

Jagamas János – Faragó József: Romániai magyar népdalok (Bukarest 1974) Kriterion Kiadó

Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok I–II. (Budapest 1961) Zeneműkiadó

Kallós Zoltán: Balladák könyve (Budapest 1973) Európa Kiadó

Kallós Zoltán: Új guzsalyam mellett (Bukarest 1973) Kriterion Kiadó

Kallós Zoltán: Gyimesvölgyi keservesek. In: Néprajzi Közlemények V. 3–51. (Budapest 1960)

Kallós Zoltán – Martin György: Tegnap a Gyimesben jártam... (Budapest 1989) Európa Kiadó

Kerényi György: Magyar énekes népszokások (Budapest 1982) Zeneműkiadó

Kiss Lajos: Lakodalmas dalok (Budapest 1980) Zeneműkiadó

Kiss Lajos: Horgosi népdalok (Zenta 1974)

Kiss Lajos: Gombos és Doroszló népzeneje (Újvidék 1982) Hungarológiai Kutatási Intézet

Kiss Lajos: Lőrincréve népzeneje. Karsai Zsigmond dalai. (Budapest 1982) Zeneműkiadó

Kiss Lajos – Bodor Anikó: Az alduvai székelyek népdalai (Újvidék 1984)

Kiss Lajos – Bodor Anikó: A szlavóniai szigetmagyarság népdalai (Újvidék 1990) Hungarológiai Kutatási Intézet

Kodály Zoltán: Kelemen Kómiás balladája. Visszatekintés II. 76–78. (Budapest 1926)

Kodály Zoltán: A magyar népzene. A példatárát szerkesztette: Vargyas Lajos (Budapest 1971) Zeneműkiadó

Kusztos Piroska–Csortán Márton: Szovátai zöld erdőben. Szováti népdalok (Marosvásárhely 1971)

Lajtha László: Széki gyűjtés (Budapest 1954) Zeneműkiadó

Lajtha László: Szépkényerűszentmártoni gyűjtés (Budapest 1954) Zeneműkiadó

Lajtha László: Kőrispataki gyűjtés (Budapest 1955) Zeneműkiadó

Lajtha László: Sopronmegyei virrasztó énekek (Budapest 1966) Zeneműkiadó

Lajos Árpád: Borsodi népdalok (Miskolc 1955)

Lampert Vera: Bartók népdalfeldolgozásainak forrásjegyzéke. (Budapest 1980) Zeneműkiadó

Lázár Katalin: Tápiómenti népdalok. In: Tápiómente néprajza. Szerk.: Ikvai Sándor. (Szentendre 1985)

Lázár Katalin: Bagi népdalok. In: Bag. Néprajzi tanulmányok II (Aszód 1988)

Maczkó Mária – Rónai Lajos: Rózsát ültettem a gyalogútra... Galga menti népdalok (Aszód 1990)

Magyar Népzene Tára. szerk. Bartók Béla – Kodály Zoltán,

- I. Gyermekjátékok Sajtó alá rendezte: Kerényi György (Budapest 1951) Akadémiai Kiadó
- II. Jeles napok Sajtó alá rendezte: Kerényi György (Budapest 1953) Akadémiai Kiadó
- III. Lakodalom. Sajtó alá rendezte: Kiss Lajos (Budapest 1955–56) Akadémiai Kiadó
- IV. Párosítók. Sajtó alá rendezte: Kerényi György (Budapest) Akadémiai Kiadó
- V. Siratók. Sajtó alá rendezte: Kiss Lajos és Rajeczky Benjamin (Budapest 1966) Akadémiai Kiadó
- VI. Népdaltípusok 1. Sajtó alá rendezte Járdányi Pál és Olsvai Imre (Budapest 1966) Akadémiai Kiadó
- VII. Népdaltípusok 2. Járdányi Pál rendszerében szerkesztette: Olsvai Imre (Budapest 1973) Akadémiai Kiadó
- VIII. Népdaltípusok 3. Sajtó alá rendezte: Vargyas Lajos. (Budapest 1992) Balassi Kiadó
- IX. Népdaltípusok 4. Sajtó alá rendezte: Domokos Mária. (Budapest 1995) Balassi Kiadó

Nagy Miklós: Szállj el, fecskemadár Hevesen keresztül... 101 ballada és balladaszerű dal Eger környékéről Egy bükkszéki palóc asszony népdalai (Budapest–Eger 1987)

Nesztor Iván: Harmatos a borostyánfa levele. Észak–mezőségi népdalok (Budapest 1994) Magyar Művelődési Intézet

Nesztor Iván: Gyimesi furulyamuzsika (Budapest 1993) Magyar Művelődési Intézet

Nyéki Sándor: Daloló Balaton I–II. 88 Balaton vidéki népdal. (Budapest 1976) Zeneműkiadó

Nyéki Sándor: Balatoni népdalok (Veszprém 1982) Veszprém megyei Tanács

Olsvai Imre–Köncöl Ferenc: 88 Tolna megyei népdal (Szekszárd 1974)

Olsvai Imre – Várnai Ferenc: Dráva szélén lakom. 77 ormánsági népdal (Budapest 1982)

Olsvai Imre – Várnai Ferenc: Széles víz a Duna (Pécs 1989)

Paksa Katalin: A szögedi nemzet zenéje. In Bálint Sándor: A szögedi nemzet III. A Móra Ferenc Múzeum évkönyve 1978/79–2. 575–905 (Szeged 1980)

Paksa Katalin: Régi baranyai népdalok (Pécs 1988)

Paksa Katalin: A magyar népdal díszítése (Budapest 1993) Falvy Zoltán

Paksa Katalin– Németh István: Magyar Népzenei Antológia. Alföld. (Budapest 1994) Falvy Zoltán

Pesovár Ferenc: Béres vagyok, béres... Fejér megyei népzene. (Székesfehérvár 1982) István Király Múzeum közleményei

Pozsony Ferenc: Álomvíz martján. Fekete-ügy vidéki magyar népballadák (Bukarest 1984) Kriterion Kiadó

Ráduly János: Kibédi népballadák (Bukarest 1975) Kriterion kiadó

Sebő Ferenc: Népzenei olvasókönyv (Budapest 1994) Magyar Művelődési Intézet (illetve a második átdolgozott kiadás 2 CD melléklettel (Budapest 1997) Planétás Kiadó

Seres András: Barcasági magyar népköltészet és népszokások. (Bukarest 1984) Kriterion Kiadó

Seres András–Szabó Csaba: Csángómagyar daloskönyv (Budapest 1991) Héttorony Kiadó

Szalay Olga: Barnucz Mihályné nyírségi parasztasszony népdalai. Szakdolgozat (1980) MTA Zenetudományi Intézet

Szegő Júlia – Rajeczky Benjamin – Tari Lujza: Ismeretlen moldvai nótafák (Budapest 1988) Európa Kiadó

Szendrei Janka – Dobszay László – Rajeczky Benjamin: XVI–XVII. századi dallamaink a népi emlékezetben I–II. (Budapest 1979) Zeneműkiadó

Szomjas–Schiffert György: Népdal, népzene. In Kecel története és néprajza 951–1019. (Kecel 1984)

Szomjas–Schiffert György: Hej! Cserényem előtt ... Kiskunhalas népdalai (Kiskunhalas 1994)

Sztareczky Zoltán: Kékedi népdalok (Miskolc 1959)

Tary László: Heves megyei népdalok (Eger 1959)

Tóth Ferenc: Topolya és környéke népballadái (Újvidék 1981)

Újváry Zoltán: Gömöri népdalok és népbaldák (Miskolc 1977)

Vajda József: Hallottad–e hírét Zalaegerszegnek...333 zalai népdal. (Zalaegerszeg 1978)

Vargyas Lajos: Áj falu zenei anyaga I–III. (Budapest 1961–1963)

Vargyas Lajos: Régi népdalok Kiskunhalasról (Budapest 1954)

Vargyas Lajos: A magyar népballada és Európa I–II (Budapest 1976) Zeneműkiadó

Vargyas Lajos: Balladáskönyv (Budapest 1979) Zeneműkiadó

Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje (Budapest 1981) Zeneműkiadó

Várnay Ferenc: Csele vize elfolyik a Dunába. Félszáz székelyi népdal (Véménd 1974)
Várnay Ferenc: Mohácsi népdalok Schneider Lajos gyűjtéséből (Mohács 1971)
Várnay Ferenc: Erre alá a Baranya szélén. 50 népdal Berze Nagy János gyűjtéséből (Pécs 1979)
Várnay Ferenc: A mohácsi malomgátba reng a nád (Pécs 1981)
Várnay Ferenc: Hadikfalvi székely népdalok (Pécs 1983)
Várnay Ferenc: Szentlőrincen kiöntött a kanális (Szentlőrinc 1989)
Várnay Ferenc: Nagyhetény, de be van kerítve. 70 hosszúhetényi népdal (Pécs 1991)
Veress Sándor: Moldvai gyűjtés. Szerk.: Berlász Melinda és Szalay Olga. (Budapest 1989)
Múzsák Kiadó
Vikár László – Bereczki, Gábor: Cheremis Folksongs (Budapest 1971) Zeneműkiadó
Vikár László – Bereczki Gábor: Chuvash Folksongs (Budapest 1979) Zeneműkiadó
Vikár László – Bereczki Gábor: Votyak Folksongs (Budapest 1989) Zeneműkiadó
Vikár László–Szij Enikő: Erdők éneke. Finnugor népek 100 népdala (Budapest 1985)
Zeneműkiadó

12.14. Népzenei ismeretek (kötelező tantárgy mindegyik tanszakon)

12.14.1. A népzenei ismeretek tanításának célja

A növendékek életkoruknak megfelelően ismerjék meg és éljék át a jeles napokhoz, ünnepekhez, a munkaalkalmakhoz, a gazdasági évhez kötődő népszokásokat.

Érezzék át a hétköznapi és ünnepek váltakozását, cselekvő módon vegyenek részt a szokások eljátszásában.

Készítsenek az ünnepekhez tartozó hagyományos tantárgyakat, tantárgyi kellékeket.

Éljék át a közösségi együttlétek hagyományos alkalmait, és ismerjék meg közösségteremtő és hagyományőrző szerepét.

Az előképző évfolyamok célja, hogy fejlődjön ritmus- és térérzéke, intonációs készsége, értelmi képessége, emlékezőtehetsége, erősödjön szabálytudata, közösségi magatartása, az anyanyelv ismerete, a népzene szeretete.

Váljon fogékonnyá a népszokások, népi játékok zenei anyagának elsajátításával a népzene befogadására.

Az alapfok évfolyamain

Fejlessze a tanuló

- általános zenei képességeit: hallását, ritmusérzékét, intonációs képességét, zenei emlékezetét, a zenei írás–olvasást, különös tekintettel a népzenei műfaj sajátosságaira,
- zenei gondolatvilágát, stílusérzékét, zenei ízlését, általános esztétikai érzékét.

Ismertesse meg

- a magyar népzene történeti rétegeit,
- a magyar népzene stílusait, műfajait,
- népzenei dialektusokat,
- a változatképződés szerepét, tényezőit és törvényszerűségeit,
- a vokális és hangszeres népzene jellemzőit,
- a népi hangszerek osztályozását, kialakulását, történetét, formai és szerkezeti jellemzőit, elterjedtségét,
- a magyar népzeneben jellemző hangszeres együtteseket,–a népzene és néptánc kapcsolatát,
- az emberi élet szakaszaihoz és fordulóihoz és a jeles napokhoz kötődő népszokásokat
- a népzene szerepét a hagyományos paraszti kultúrában, valamint megőrzésének, használatának lehetőségeit a jelenkorban.

Ösztönözze a tanulót önálló munkára

- népzenei koncertek, egyéb rendezvények látogatására, azokon való szereplésre,
- a népzenei hagyomány ápolására, értékeinek megőrzésére és továbbadására.

12.14.2. Népzenei ismeretek tantárgy az előképző évfolyamokon

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek átadása:

- Mondókák, gyerekjátékok és népszokás dallamok éneklése, eljátszása.
- A ritmusértékek nevének, jelének és gyakorlónevének elsajátítása. Ritmusmotívumok hangoztatása, visszatapsolása, olvasása negyed, nyolcad és negyed szünet értékekkel.

- Dalfelismerés ritmusról, ritmusfelismerés dallamról.
- A különböző tempók közötti különbségek érzékelése.

Hangmagasság

- megfigyelés. Magas és mély képzet kialakítása.
- A dallami jelrendszerek: kéz-, betűjel, hangjegy és a vonalrendszer megismerése.
- A relatív szolmizáció bevezetése.

Követelmény

Mondókák, gyerekjátékok és népszokás dallamok élményszerű éneklése, eljátszása.

Ismerje fel

- kottáról a tanuló a negyed, nyolcad, fél, egész ritmusértékeket és szünetjeleiket,
- a szinkópa ritmust,
- a szolmizációs hangok kézjeleit, valamint a hangok viszonyított helyét a vonalrendszeren,
- a kis és nagy szekund fogalmát,
- a G és F kulcs hangjait.

Tudja

- alkalmazni a ritmuselemeket 2/4-es, 3/4-es, 4/4-es ütemekben,
- a hiányos ritmust kiegészíteni 2/4-ben,
- érzéklni a tanuló az egyenletes lüktetést,
- önállóan dalt kezdeni,
- dallamfordulatokat visszaénekelni, és rövid motívumokat memorizálni, belső hallással elképzelni,
- a ritmikai és dallami elemeket írásban összekapcsolni.

Legyen képes

- a ritmusmotívumokat folyamatosan olvasni és hangoztatni.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

Összefoglaló óra, az évfolyam követelménye alapján

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek átadása

- Mondókák, gyerekjátékok és népszokás dallamok éneklése, eljátszása.
- A tiszta, kifejező éneklés készségének kialakítása csoportosan és egyéneként.
- Az egyenletes lüktetés és a dalok ritmusának érzékelése, megfigyelése, megszólaltatása gyakorlónevekkel.
- A „belső mérés” kialakítása.
- A különböző tempók közötti különbségek érzékelése.
- A belső hallás kialakításának kezdeti lépései.
- Motívumok éneklése, olvasása, felismerése belső énekléssel, kirakása a vonalrendszeren.
- Dalfelismerés, dallambújtatás.
- Mozgás és játék rögtönzése.

Követelmény

- Mondókák, gyerekjátékok és népszokás dallamok élményszerű éneklése, eljátszása.
- A „belső” lüktetés kialakítása.
- Az egyenletes lüktetés és a dalritmus összekapcsolása.
- A negyed, páros nyolcad és a negyed szünet ritmusjeleinek folyamatos olvasása gyakorlónevekkel.
- A hangok szolmizációs neve, kézjele. Elhelyezés a vonalrendszeren.
- Zeneileg pontos éneklés csoportosan és egyéneként is.
- A zenei írás–olvasás bevezetése a csoport képességeitől és a növendékek életkorától függően.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

Összefoglaló óra, az évfolyam követelménye alapján

12.14.3. Népzenei ismeretek tantárgy az alapfokú évfolyamokon

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek átadása

Dallamanyag:

- ütempáros népzenei dallamok,
- az őszi és tavaszi jeles napokhoz fűződő népszokásdallamok az öt magyar népzenei dialektus anyagából válogatva:

Elméleti ismeretek

- A népzene gyűjtés célja, módszerei, jeles népzene gyűjtők
- A határozott kötődésű dallamok hordozó
- alkalmai: az emberélet fordulói, a naptári ünnepek, bizonyos munkák, tevékenységek általános jellemzői. Az őszi és tavaszi népszokások tartalma, a hozzájuk fűződő hiedelmek, szokások.
- A vokális népzene szövegműfajainak megfigyelése, megismerése
- A magyar népi hangszerek öt fő csoportja, a csoportok jellemzői, alcsoportjai. Az idiophon magyar népi hangszerek jellemzőinek ismerete, megszólaltatásuk módja és alkalmai, jelentőségük, illetve a hangszerekhez fűződő hiedelmek, szokások.

Zenei írás – olvasás

- Könnyebb gyermekdalok szolmizációs hangokkal való leírása.
- Ütempáros népdalok éneklése kottakép alapján.

Zenehallgatás

A tanult

- ütempáros népzenei anyag, népszokás dallamok,
- népi hangszerek eredeti felvételeken való bemutatása.

Követelmény

A tanult népdalok éneklése szöveggel és szolmizálva, kotta nélkül.

Ismerjék a tanult népszokások tartalmát, a hozzájuk fűződő hiedelmeket, szokásokat, és tudjanak 5 dallampéldát énekelni, és eljátszani.

Ismerjék vázlatosan a tanult magyar népi hangszerek alkotórészeit, fajtáit, hozzá fűződő szokásokat, hiedelmeket, illetve ismerjék fel azokat külsejük és hangzásuk alapján.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

Összefoglaló óra, az évfolyam követelménye alapján

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek átadása

Dallamanyag:

- régi és új stílusú népdalok,
- a téli jeles napokhoz fűződő népszokásdallamok az öt magyar népzenei dialektus anyagából válogatva:

Elméleti ismeretek:

- A magyar népzenei dialektusterületek és az egyes területek jellemző kistájai, néprajzi csoportjai vokális és hangszeres népzenejének bemutatása jellemző dallampéldákkal.
- A hangszeres népzenei hagyomány: funkciók, alkalmak, műfajok, zenei vonások.
- A membranophon magyar népi hangszerek jellemzőinek ismerete, megszólaltatásuk módja és alkalmai, jelentőségük, illetve a hangszerekhez fűződő hiedelmek, szokások vázlatos leírása.
- A téli népszokások tartalma, a hozzájuk fűződő hiedelmek, szokások.

Zenei írás–olvasás

Egyszerűbb régi és új stílusú népdalok lejegyzése hallás után, illetve éneklése kottakép alapján.

Zenehallgatás

A tanult

- népdalok,
- népszokás dallamok,
- népi hangszerek eredeti felvételeken való bemutatása.

Követelmény

A tanult népdalok éneklése szöveggel és szolmizálva, kotta nélkül.

Ismerjék vázlatosan:

- a magyar népzenei dialektusterületeket dallampéldákkal.
- a tanult népszokások tartalmát, a hozzájuk fűződő hiedelmeket, szokásokat, és tudjanak 5 dallampéldát énekelni, és eljátszani.

- a tanult magyar népi hangszerek alkotórészeit, fajtáit, hozzá fűződő szokásokat, hiedelmeket, illetve ismerjék fel azokat külsejük és hangzásuk alapján.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

Összefoglaló óra, az évfolyam követelménye alapján

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek átadása

Dallamanyag:

- régi és új stílusú népdalok,
- a nyári népszokásokhoz fűződő népdalok az öt magyar népzenei dialektus anyagából válogatva.

Elméleti ismeretek:

- A népdalok zenei jegyeinek megfigyelése, a népdalelemzés szempontjai.
- A magyar népzene stílusainak, átfogó ismerete, zenei vonásainak ismerete jellemző dallampéldákkal
- A kötetlen (ütempáros és recitatív) szerkezetek zenei jellemzői, dallampéldákkal
- Az aerophon magyar népi hangszerek jellemzőinek ismerete, megszólaltatásuk módja és alkalmai, jelentőségük, illetve a hangszerekhez fűződő hiedelmek, szokások vázlatos leírása.
- A nyári népszokások tartalma, a hozzájuk fűződő hiedelmek, szokások.

Zenei írás – olvasás: Díszítés nélküli egyszerűbb, régi és új stílusú népdalok lejegyzése hallás után, valamint azok kottaképről éneklése.

Zenehallgatás

A tanult

- régi stílusú magyar népdalok,
- népszokás dallamok,
- népi hangszerek eredeti felvételeken való bemutatása.

Követelmény

A tanult népdalok éneklése szöveggel és szolmizálva, kotta nélkül.

Ismerjék vázlatosan

- a magyar népzene stílusainak zenei vonásait jellemző dallampéldákkal

- a tanult népszokások tartalmát, a hozzájuk fűződő hiedelmeket, szokásokat, és tudjanak 5 dallampéldát énekelni, és eljátszani
- a tanult magyar népi hangszerek alkotórészeit, fajtáit, hozzá fűződő szokásokat, hiedelmeket, illetve ismerjék fel azokat külsejük és hangzásuk alapján.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

Összefoglaló óra, az évfolyam követelménye alapján

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek átadása

Dallamanyag:

- régi és új stílusú népdalok,
- az emberi élet fordulóihoz és szakaihoz kötődő szokásdallamok az öt magyar népzenei dialektus anyagából válogatva:

Elméleti ismeretek

- A régi stílus stílusrétegeinek áttekintő ismerete, zenei vonásainak ismerete, jellemző dallampéldákkal
- Az énekes előadásmód elemei és jellemzői.
- A chordophon magyar népi hangszerek jellemzőinek ismerete, megszólaltatásuk módja és alkalmai, jelentőségük, illetve a hangszerekhez fűződő hiedelmek, szokások vázlatos leírása.
- Az emberi élet fordulóihoz és szakaihoz kötődő népszokások áttekintő ismerete. A születéstől a házasságig terjedő szokások jellemző dallampéldákkal.
- A népballada fogalma, előadásának jellemzői, fő csoportjai és jellemzőik.

Zenei írás - olvasás

Egyszerűen díszített régi és új stílusú népdalok lejegyzése hallás után és kottakép alapján való éneklése.

Zenehallgatás

A tanult

- népdalok,
- népszokás dallamok,
- népi hangszerek eredeti felvételeken.

Követelmény

A tanult népdalok éneklése szöveggel és szolmizálva, kotta nélkül.

Ismerjék vázlatosan

- a régi stílus stílusrétegeit, azok zenei vonásait, jellemző dallampéldákkal,
- a tanult magyar népi hangszerek alkotórészeit, fajtáit, hozzá fűződő szokásokat, hiedelmeket, illetve ismerjék fel azokat külsejük és hangzásuk alapján,
- a tanult népszokások tartalmát, a hozzájuk fűződő hiedelmeket, szokásokat, és tudjanak 5 dallampéldát énekelni, és eljátszani.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

Összefoglaló óra, az évfolyam követelménye alapján

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek átadása

Dallamanyag:

- régi és új stílusú népdalok,
- az emberi élet fordulóihoz és szakaihoz kötődő szokásdallamok az öt magyar népzenei dialektus anyagából válogatva:

Ismeretanyag

Elméleti ismeretek

- Az új stílus zenei vonásainak áttekintő ismerete, jellemző dallampéldákkal.
- A vokális népzene lírai szövegtípusainak megfigyelése, megismerése.
- A hangszeres előadásmód elemei és jellemzői.
- A magyar néptáncok zenei anyaga az öt népzenei dialektusban, a legfontosabb kistájak megismertetésével.
- Az emberi élet fordulóihoz és szakaihoz kötődő népszokások áttekintő ismerete. A házasságtól a temetésig.

Zenei írás – olvasás

- Autentikus népzenei felvételtől szöveges népdal egy versszakának, és egyszerű hangszeres dallam lejegyzése.
- Régi stílusú népdalok megfigyelése és elemzése (sorszerkezet, hangsor, kadenciaképlet, ambitus, dallamvonal, ritmika, metrum, előadásmód, műfaj, földrajzi besorolás).

- A magyar népzében jellemző hangsorok, ritmikák, metrumok megfigyelése, felismerése, megszólaltatása.
- Egyszerűen díszített régi és új stílusú népdalok kottakép alapján való éneklése.

Zenehallgatás

A tanult

- népdalok,
- népszokás dallamok,
- népi hangszeres tánczene eredeti felvételeken való bemutatása.

Követelmény

A tanult népdalok éneklése kotta nélkül, stílus hűen, átéléssel.

Ismerjék vázlatosan

- az új stílusú népdalok zenei vonásait, jellemző dallampéldákkal,
- a magyar néptáncok kíséretének legfontosabb zenei anyagát, jellemző dallampéldákkal
- a tanult népszokások tartalmát, a hozzájuk fűződő hiedelmeket, szokásokat, és tudjanak 5 dallampéldát énekelni, és eljátszani.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

Összefoglaló óra, az évfolyam követelménye alapján

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek átadása

Dallamanyag:

- régi és új stílusú népdalok, az öt magyar népzenei dialektus anyagából válogatva.

Elméleti ismeretek

- A magyar népzene és zenetörténet összefüggéseinek áttekintő ismerete.
- A hagyomány változása; változatképződés, a folklorizmus és folklorizáció jelenségei a népzében.
- A magyar népzene függőleges tagozódása egy falun belül.
- A magyar népzenei előadás jeles énekes és hangszeres egyéniségei.
- A dallam és szöveg kapcsolata, a dallam és hangszer kapcsolata.

- A vokális magyar népzenei előadásmód, hangvétél, díszítés.

Zenei írás–olvasás

- Régi és új stílusú népdalok megfigyelése és elemzése (sorszerkezet, hangsor, kadenciaképlet, ambitus, dallamvonal, ritmika, metrum, előadásmód, műfaj, földrajzi besorolás).
- A magyar népzeneben jellemző hangsorok, ritmikák, metrumok megfigyelése, felismerése, megszólaltatása és kapcsolatuk a magyar népzenei stílusokkal.
- Díszített népdalok éneklése kottakép alapján.

Zenehallgatás

A tanult

- népdalok,
- népszokás dallamok,
- népi hangszeres tánczene eredeti felvételeken való bemutatása.

Követelmény

A tanult népdalok éneklése kotta nélkül, stílushűen, átéléssel.

Ismerjék vázlatosan

- A magyar népzene és zenetörténet összefüggéseit.
- A folklorizmus és folklorizáció jelenségeit a népzeneben.
- A magyar népzenei előadás jeles énekes és hangszeres egyéniségeit.
- A vokális népzenei előadásmód jellemzőit.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

Összefoglaló óra, az évfolyam követelménye alapján

12.14.4. Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

A tanuló ismerje

- a magyar népzene fogalmát, történeti fejlődését,
- népzenei stílusait, műfajait, földrajzi dialektusait,
- a népzene és más folklórműfajok kapcsolatát,
- a népzene és a műzene összefüggéseit,

- a magyar népi hangszerek osztályozását, történetét, jellemzőit, elterjedtségét, az állandó és alkalmi hangszeregyütteseket
- a magyar népzene kutatás történetét, legjelentősebb gyűjtőit és kutatóit, a legfontosabb kézikönyveket és publikált népzenei felvételeket, az önképzés lehetséges autentikus forrásait.

Legyen képes

- hallás után népdal, illetve egyszerűbb hangszeres népzene lejegyzésére, illetve kottakép alapján való eléneklésre, azok formai és tartalmi elemzésére,
- a tanult népzenei anyagból 100 népdal átélt, kifejező népdal eléneklésére kotta nélkül.

12.14.5. Ajánlott tananyag évfolyambontás nélkül

Magyar Néprajzi Lexikon: www.mek.oszk.hu/02100/02115/html

Magyar Néprajz kötetei: www.mek.oszk.hu/02100/02152/html

Dömötör Tekla: A népszokások költészete (Budapest 1974) Akadémiai Kiadó

Gelencsér Ágnes: Magyar népzenei alapismeretek (Budapest 1994) Calibra Kiadó

Magyar népdalok. Egyetemes Gyűjtemény I–II. Közreadja: Kovács Sándor és Sebő Ferenc (Budapest 1991, 2008.)

Magyar Népzene Tára. Szerk. Bartók Béla –Kodály Zoltán,

- I. Gyermejjátékok Sajtó alá rendezte: Kerényi György (Budapest 1951) Akadémiai Kiadó
- II. Jeles napok Sajtó alá rendezte: Kerényi György (Budapest 1953) Akadémiai Kiadó
- III. Lakodalom. Sajtó alá rendezte: Kiss Lajos (Budapest 1955–56) Akadémiai Kiadó
- IV. Párosítók. Sajtó alá rendezte: Kerényi György (Budapest) Akadémiai Kiadó
- V. Siratók. Sajtó alá rendezte: Kiss Lajos és Rajeczky Benjamin (Budapest 1966) Akadémiai Kiadó
- VI. Népdaltípusok 1. Sajtó alá rendezte Járdányi Pál és Olsvai Imre (Budapest 1973) Akadémiai Kiadó
- VII. Népdaltípusok 2. Járdányi Pál rendszerében szerkesztette: Olsvai Imre (Budapest 1981) Akadémiai Kiadó
- VIII. Népdaltípusok 3. Sajtó alá rendezte: Vargyas Lajos. (Budapest 1992) Balassi Kiadó
- IX. Népdaltípusok 4. Sajtó alá rendezte: Domokos Mária. (Budapest 1995) Balassi Kiadó
- X. Népdaltípusok 5. Sajtó alá rendezte: Paksa Katalin. (Budapest 1997) Balassi Kiadó

Paksa Katalin: Magyar népzene történet. (Budapest, 2008.) Balassi Kiadó

Sárosi Bálint: Hangszerek a magyar néphagyományban (Budapest) Planétás kiadó

Sárosi Bálint: Hangszeres magyar népzenei hagyomány (Budapest) Balassi kiadó

Sebő Ferenc: Népzenei olvasókönyv (Budapest, 2009.) Hagyományok Háza

Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje. (Budapest, 2002.) Planétás Kiadó

Hangfelvételek

Online népzenei archívum:

Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézet, Multimédiás adatbázisok: www.zti.hu

Publikált népzenei felvételek: a Magyarországon megjelent eredeti felvételeket tartalmazó hangzó kiadványok felvételei –Bartók –rend–

Kallós Zoltán gyűjtései

Bodza Klára – Paksa Katalin: Magyar népi énekiskola I–II. Budapest, Hagyományok Háza

Bodza Klára - Vakler Anna: Magyar népi énekiskola III- IV. Budapest, Hagyományok Háza

Magyar Hangszeres Népzene Szerk.: Sárosi Bálint LPX 18045-47 (Budapest 1980) Hungaroton

Magyar Népzene 1–3. Szerk.: Rajeczky Benjamin LPX 10095–98, LPX 180001 –04, LPX 18050–53 (Budapest 1969–72) Hungaroton

Magyar Népzenei Antológia (Budapest 1985–93) Hungaroton

- I. Tánczene. Szerk.: Martin György, Németh István, Pesovár Ernő LPX 18122–16
- II. Észak. Szerk.: Tari Lujza, Vikár László LPX 18124–28
- III. Dunántúl. Szerk.: Olsvai Imre LPX 18138–42
- IV. Alföld. Szerk.: Paksa Katalin, Németh István LPX 18159–63
- V–VI. Erdély (Kelet 1–2.) Szerk.: Sárosi Bálint, Németh István (Budapest 1993/95)
MTA Zenetudományi Intézet
- VII Moldva, Bukovina Szerk.: Domokos Mária, Németh István HCD 18264–67

Videofelvételek

A téli ünnepkör hagyományyaiból (Budapest 1954–55) Néprajzi Múzeum

Asszonyfarsang Mátraalmáson (Budapest 1967) Néprajzi Múzeum

Busójárás Mohácson (Budapest 1955) Néprajzi Múzeum

Csobánolás - A bukovinai székelyek betlehemes játéka Tevelen (Budapest 1948) Néprajzi Múzeum

Hónapsoroló I–II. (Budapest) Televideo

Húsvéti népzene, megvirágzott a diófa, bakanóták (Budapest) Televideo

Játékok, játékfüzetek (Budapest) Magyar Művelődési Intézet

Leányok megéneklése karácsony estéjén (Budapest 1978) Néprajzi Múzeum

Mohai farsang (Budapest 1967) Néprajzi Múzeum

Népi játék (Budapest 1995) Néprajzi Múzeum
A magyar tekerő (Budapest 1978) Néprajzi Múzeum
Hónapsoroló I–II. (Budapest) Televideo
Lucázás Fejér megyében (Budapest 1971) Néprajzi Múzeum
Muzsikáló szerszámok (Budapest) Televideo
Népművészeti értékeink, Gyurkó Pál kanászkürtje (Budapest) Televideo
Örökség I., Dudanóta (Budapest) Televideo
Aratás, hordás Istenmezején (Budapest 1956) Néprajzi Múzeum
Gyúrói pünkösdlés (Budapest 1951) Néprajzi Múzeum
Hónapsoroló I–II. (Budapest) Televideo
Muzsikáló szerszámok (Budapest) Televideo
Nádsíp és kolomp készítése (Budapest 1965) Néprajzi Múzeum
Pünkösdlés - Galgamácsa (Budapest 1948) Néprajzi Múzeum

**12.14.6. A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális)
taneszközök:**

A követelmények elsajátításához szükséges szakirodalom, kotta, hangzó anyag
Audiovizuális lejátszó berendezés.
Kottatartók.
Metronóm

12.15. Népi kamarazene (kötelezően választható tantárgy)

12.15.1. A népi kamarazene tantárgy tanításának célja, feladata

A népzene tanításában a kamarazenének kiemelt jelentősége van, hiszen a népzene alapvetően közösségi műfaj. A hagyományos népzenei gyakorlatban fontos szerepe van két vagy több hangszer együttes játékának, a hangszeres – énekes együttmuzsikálásnak, melyhez gyakran társul a néptánc is. A társas zenélés segíti a tanulókat megszerzett egyéni tudásuk gyarapítására, alkalmazására. Közösségformáló jellege elősegíti az együttműködés képességének (közös munka, alkalmazkodás, felelősségvállalás, irányítókészség, irányíthatóság, tolerancia, kommunikációs készség) megerősödését, azon viselkedési formák tanulását, amelyek alapján a

tanuló konstruktívan be tud illeszkedni és aktívan részt tud venni a társas zenélés különböző formáiban (szólistaszerep, kísérőfunkció, ének-, tánckíséret, tánccház).

A kamarazene hat az emberi kapcsolatok fejlődésére, hozzájárulva ezzel a harmonikusabb személyiség kialakulásához. Elmélyíti a kapcsolatot a hagyomány és ennek a mindennapi életben való alkalmazása között, ösztönzi a tanulókat a közös éneklésre, akár saját örömeire, akár koncerteken, tánccházakban, ünnepeken való közreműködés formájában.

A kamarazene tantárgy alá tartozik a 2–8 fő közötti, tetszőleges összeállítású hangszeres és/vagy vokális tanulókból álló együttes.

A népi kamarazene tanítás feladatai

Ismertesse meg a tanulókat

- a hangszeres és énekes népzene világával, gyakoroltassa a hangzó anyagok, kották egyéni és közös feldolgozását, ezek szabad alkalmazását, a zenei anyag folyamatos, dallam-, ritmus- és stílushű megszólaltatását, fejlesztve az igényességet a jó hangzásra, lendületes megszólalásra.
- az egymással társítható népi hangszerek sajátosságaival.
- a népi variációs, rögtönzésszerű hangszeres dallamvezetés alapvető szabályaival.
- a zene logikájával, különös tekintettel a népzene sajátos gondolkodásmódjának, a dallam- és harmóniavilág és a formai szerkezet összefüggéseinek, a ritmus és intonáció hajlékonyabb értelmezésének, a nyelv sajátosságaival is összefüggő hangsúlyviszonyainak jellemzőire.

Tegye lehetővé

- a hangszeresek és énekesek számára, hogy megismerjék az énekes dallamok hangszeres változatait, a hangszeren játszott dallamok szövegeit.
- hogy a tanuló a saját hangszerén kívül, más népi hangszereket is megismerhessen.
- hogy a tanuló gazdagítsa zenei műveltségét a szomszéd- és rokonnépek népzenejének befogadásával, megtanulásával.

Ösztönözze a tanulókat

- népzenei műveltségük elmélyítésére, eredeti hangfelvételek, kottakiadványok és az elméleti szakirodalom önálló tanulmányozására.
- a népzenei hagyomány elemző megismerésére.

- a hagyományörzéshez való kapcsolódás tudatos kapcsolódására.
- a táncházakban való aktív muzsikálásra, mely élményszerűen ötvözi a hagyományos népi kultúra egységét: zene, ének, tánc.

Készítse fel a tanulókat

- a hagyományos népzenei kamarazenélés önálló művelésére,
- a szólamok önálló, technikailag magas szintű, stílushű elsajátítására és megszólaltatására.

Fordítson figyelmet

- az egymás játékához, valamint az énekesekhez vagy táncosokhoz való alkalmazkodásra.

Járuljon hozzá

- a kamarazenéléshez nélkülözhetetlen figyelemmegosztó és alkalmazkodóképesség fejlesztésével a tanuló személyiségének, egyéniségének formálásához.

Fejlesztési feladatok

A kamarazene oktatásban az évfolyamok fejlesztési követelményei függenek a résztvevők egyéni tudásszintjétől, a hangszeres és/vagy énekes tanulók adott tanévre vonatkozó létszámától, arányától, az együttmuzsikáló hangszerek összeállításától. Ezért minden kamaracsoportra érvényes, éves szintekre lebontott fejlesztési követelményeket nem lehet megadni.

A népzene sajátossága, hogy az állandó zenei formációk mellett alkalmi együttmuzsikálásban is társulhatnak a rendelkezésre álló hangszerek. Helyezzük előtérbe azonban a népi kamarazenélés hagyományos formáinak, alkalmainak, funkcióinak megismertetését.

Az alábbiakban a fejlesztési feladatokat a kamarazenélésre jellemző ismeretek és készségek szerint csoportosítva soroljuk fel, avval, hogy a képzés során ezek kialakítása és szintjének fejlesztése a képzés célja.

A társas muzsikálás gyakorlati ismeretei

- Beintés–leintés.
- Közös levegővétel és intés.
- Lassítás, gyorsítás jelzése.
- A kamaraegyüttes elhelyezkedésének szempontjai.

- Igénykeltés a pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés, a világos megformálás, a differenciált dinamika, a fejlett hangszínkultúra iránt.

A hangolással, intonációval összefüggő ismeretek

- A hangolás módja az adott hangszer sajátosságaiból kiindulva.
- A saját hangszer és a kamarapartnerek hangszerének hangolása.
- Transzponálás, a transzpozíció fogalma.
- A saját hangszer és a kamarapartnerek hangszerének intonációs és egyéb jellemzői.
- A saját hangszer intonációs hibáinak javítási lehetőségei (levegőmennyiség, szájtartás, kéztartás, vonótartás–módosítás,).
- A vokális intonációban a temperált hangszerekhez való alkalmazkodás elsajátítása.
- A vokális intonáció és az adott előadóterem akusztikai kapcsolata.
- Az akusztikus intonáció alapvető tudnivalói.

A zenei stílusokra, műfajokra vonatkozó ismeretek

- A játszott művek formája, harmóniai világa
- A játszott művek elhelyezése a zenetörténetben.
- A disszonancia–konzonancia fogalma, felismerése, megvalósítása.

A kamarazenei játékkal összefüggő képességek, készségek fejlesztése

- Lapról olvasás.
- Memorizálás képessége.
- A belső hallás fejlesztése.
- Intonációs készség.
- Az improvizációs készség fejlesztése.
- A figyelem megosztása a saját és a többi szólam, illetve az összhangzás közt.
- Alkalmazkodás a hangképzés, dinamika, karakter, stílus stb. terén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval.
- Az önállóság megszerzése a zenei elemzés, értelmezés, a variációképzés területén is.
- A jó megfigyelőkészség, memória, a gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése.
- Meggyőző zenei–, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempótartással szóló és

12.15.2. A népi kamarazene tantárgy az alapfokú évfolyamokon

1. évfolyam/alapfok ötödik évfolyam

Ajánlott tananyag

Az öt népzenei dialektus (Dunántúl, Észak, Alföld, Erdély, Moldva) kistájaiból a kamaracsoport korosztályától, hangszerösszetételétől, létszámától függően választott népzenei anyag, mely tartalmazzon parlando rubato előadásmódú népdalokat és különböző karakterű, lüktetésű, ritmikájú, tempójú táncdallamokat.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- megadott hangra önállóan hangolni,
- hangolni, intonálni a hangológép jelzéseinek megfelelően,
- be– illetve leintésre játékát pontosan megkezdeni és befejezni,
- be– és leinteni,
- a beintés alapján a helyes tempót azonnal felvenni,
- biztosan tempót tartani,
- intonációs hibáit javítani a tanár jelzései alapján,
- a tanár jelzései alapján hangerőben alkalmazkodni,
- stílusosan játszani a tanult népzenei dialektus dallamait.

A tanuló legyen tisztában

- saját hangszeré inonációs jellemzőivel,
- a különböző ütemfajták ütemsúlyaival,
- a népzenei dialektusok hangszeres és énekes zenéjének sajátos stílusával, műfajaival, jellemzőivel.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két különböző karakterű és tempójú népdalokat tartalmazó összeállítás a tanév közben megismert népzenei tájak anyagából.
- A tanév közben megismert népzenei tájak anyagából egy táncfüzér, táncrend előadása koncerten, táncházban.

2. évfolyam/alapfok hatodik évfolyam

Ajánlott tananyag

Az öt népzenei dialektus (Dunántúl, Észak, Alföld, Erdély, Moldva) kistájaiból a kamaracsoport korosztályától, hangszerösszetételétől, létszámától függően választott népzenei anyag, mely tartalmazzon parlando rubato előadásmódú népdalokat és különböző karakterű, lüktetésű, ritmikájú, tempójú táncdallamokat.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- játék közben új tempót felvenni a partner jelzése alapján,
- lassítani–gyorsítani a partner jelzése alapján,
- tempóváltozásokat ő maga is jelezni.
- stílusosan játszani a tanult népzenei dialektus dallamait.

A tanuló legyen tisztában

- az együttesben szereplő hangszerek hangolásával (C–hangolású vagy transzponáló jellegével),
- a saját hangszerére jellemző intonációs hibák javítási lehetőségeivel,
- a játszott népzenei dialektus hangszeres, énekes népzenei anyagának jellegzetességeivel.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két különböző karakterű és tempójú népdalokat tartalmazó összeállítás és egy táncfűzér, táncrend előadása a tanév közben megismert népzenei tájak anyagából.

12.15.3. Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

A tanuló legyen képes

- szükség esetén önállóan hangolni,
- önállóan, tisztán intonálni,
- pontos ritmusban, biztos tempótartással játszani,

- új tempót felvenni, tempót változtatni a kamarapartner jelzései alapján,
- saját maga is jelezni a tempóváltozásokat,
- hiba esetén az összjáték komolyabb mérvű megzavarása nélkül tévedését kiigazítani, szólamába újból bekapcsolódni,
- szólamát magas szintű hangszertudással, stílusérzéssel megszólaltatni,
- figyelmét megosztani a saját és a többiek szólama között,
- állandóan figyelemmel kíséreni az együttes összjátékát,
- saját szólamát önállóan megtanulni és kigyakorolni akár kotta, akár hangzóanyag alapján,
- zeneiskolai tanulmányai befejezését követően a kamarazene önálló művelésére.

Rendelkezzék

- a társas muzsikáláshoz szükséges koncentrációképeséggel, alkalmazkodóképességgel,
- a játszott népzenei anyagra vonatkozó sokrétű ismerettel,
- kottaolvasási, illetve hangzóanyag feldolgozási készséggel.

12.15.4. Népi kamarezene tantárgy a továbbképző évfolyamokon

3. évfolyam/továbbképző hetedik évfolyam

Ajánlott tananyag

Az öt népzenei dialektus (Dunántúl, Észak, Alföld, Erdély, Moldva) kistájaiból a kamaracsoport korosztályától, hangszerösszetételétől, létszámától függően választott népzenei anyag, mely tartalmaz parlando rubato előadásmódú népdalokat és különböző karakterű, lüktetésű, ritmikájú, tempójú táncdallamokat.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- figyelmét megosztani a saját és a többiek szólama közt,
- saját szólamának szerepét önállóan felismerni, annak megfelelően szólamát kiemelni vagy háttérbe helyezni,
- figyelemmel kíséreni az összhangzást is,
- a tanár útmutatásainak megfelelően hangképzésben, dinamikában, artikulációban stb. alkalmazkodni.
- stílusosan játszani a tanult népzenei dialektus dallamait.

A tanuló legyen tisztában

- a játszott népzenei dialektus hangszeres, énekes népzenei anyagának jellegzetességeivel,
- az együttjátszó hangszerek intonációs és egyéb jellemzőivel,
- az akusztikus intonáció alapvető tudnivalóival.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Két különböző karakterű és tempójú népdalokat tartalmazó összeállítás és egy táncfűzér, táncrend előadása a tanév közben megismert népzenei tájak anyagából.

4. évfolyam/ továbbképző nyolcadik évfolyam

Ajánlott tananyag

Az öt népzenei dialektus (Dunántúl, Észak, Alföld, Erdély, Moldva) kistájaiból a kamaracsoport korosztályától, hangszerösszetételétől, létszámától függően választott népzenei anyag, mely tartalmaz parlando rubato előadásmódú népdalokat és különböző karakterű, lüktetésű, ritmikájú, tempójú táncdallamokat.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- együttesével önállóan elhelyezkedni a próba illetve a koncert színhelyén, az akusztikai és egyéb körülményeket is szem előtt tartva,
- saját szólamán belül és a partnerekhez is önállóan intonálni,
- önállóan alkalmazkodni a hangképzés, dinamika, stílus, artikuláció stb. terén,
- stílusosan játszani a tanult népzenei dialektus dallamait.
- kb. félórányi műsort koncentráltan, koncertszerűen végigjátszani.

A tanuló legyen tisztában a játszott népzenei dialektus hangszeres, énekes népzenei anyagának jellegzetességeivel.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két különböző karakterű és tempójú népdalokat tartalmazó összeállítás és egy táncfüzér, táncrend előadása a tanév közben megismert népzenei tájak anyagából.

5. évfolyam/ továbbképző kilencedik évfolyam

Ajánlott tananyag

Az öt népzenei dialektus (Dunántúl, Észak, Alföld, Erdély, Moldva) kistájaiból a kamaracsoport korosztályától, hangszerösszetételétől, létszámától függően választott népzenei anyag, mely tartalmazzon parlando rubato előadásmódú népdalokat és különböző karakterű, lüktetésű, ritmikájú, tempójú táncdallamokat.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- készségszinten használni az elmúlt négy évben tanult ismereteket.
- irányítani a kamaracsoport játékát, ill. alkalmazkodni az irányításhoz
- önállóan kijavítani, ill. kijavíttatni a felmerülő intonációs problémákat
- meghallani, felismerni a tempóvétel következtében kialakuló pozitív és negatív zenei folyamatokat.
- stílusosan játszani a tanult népzenei dialektus dallamait.

A tanuló legyen tisztában a játszott népzenei dialektus hangszeres, énekes népzenei anyagának jellegzetességeivel.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két különböző karakterű és tempójú népdalokat tartalmazó összeállítás és egy táncfüzér, táncrend előadása a tanév közben megismert népzenei tájak anyagából.

6. évfolyam/ továbbképző tizedik évfolyam

Ajánlott tananyag

Az öt népzenei dialektus (Dunántúl, Észak, Alföld, Erdély, Moldva) kistájaiból a kamaracsoport korosztályától, hangszerösszetételétől, létszámától függően választott népzenei anyag, mely tartalmazzon parlando rubato előadásmódú népdalokat és különböző karakterű, lüktetésű, ritmikájú, tempójú táncdallamokat.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- teljesen önállóan alkalmazkodni a hangképzés, dinamika, stílus, artikuláció stb. terén,
- az előző évek ismeretanyagának teljesen önálló alkalmazására
- stílusosan játszani a tanult népzenei dialektus dallamait.
- kb. félórányi műsort koncentráltan, koncertszerűen végigjátszani

A tanuló legyen tisztában a játszott népzenei dialektus hangszeres, énekes népzenei anyagának jellegzetességeivel.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két különböző karakterű és tempójú népdalokat tartalmazó összeállítás és egy táncfűzér, táncrend előadása a tanév közben megismert népzenei tájak anyagából.

12.15.5. Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

A tanuló legyen képes

- figyelmét megosztani a saját és a többiek szólama közt,
- saját szólamának szerepét önállóan felismerni, annak megfelelően szólamát kiemelni vagy háttérbe helyezni,
- figyelemmel kísérni az összhangzást is,
- saját szólamán belül és a partnerekhez is önállóan intonálni,
- önállóan kialakítani az adott népzenei dialektus előadásához illő hangképzést, dinamikát, artikulációt stb.

A tanuló legyen tisztában

- a játszott népzenei dialektus hangszeres, énekes népzenei anyagának jellegzetességeivel.
- az együttjátszó hangszerek intonációs és egyéb jellemzőivel,

- az akusztikus intonáció alapvető tudnivalóival.

12.15.6. A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

A létszámhoz igazodva: kottapultok, karfa nélküli székek.

Felvételek készítésére és visszahallgatására alkalmas audio- és video felvevő és lejátszó berendezések

12.16. Népi Zenekar (választható tantárgy)

A népzene alapvetően közösségi műfaj. A hagyományos népzenei gyakorlatban fontos szerepe van több hangszer együttes játéknak, a hangszeres – énekes együttlé muzsikálásnak, melyhez gyakran társul a néptánc is. A társas zenélés segíti a tanulókat megszerzett egyéni tudásuk gyarapítására, alkalmazására. Közösségformáló jellege elősegíti az együttműködés képességének (közös munka, alkalmazkodás, felelősségvállalás, irányítókészség, irányíthatóság, tolerancia, kommunikációs készség) megerősödését, azon viselkedési formák tanulását, amelyek alapján a tanuló konstruktívan be tud illeszkedni és aktívan részt tud venni a társas zenélés különböző formáiban (szólistaszerep, kísérőfunkció, ének-, tánc kíséret, tánc ház).

Az együttlé muzsikálás hat az emberi kapcsolatok fejlődésére, hozzájárulva ezzel a harmonikusabb személyiség kialakulásához. Elmélyíti a kapcsolatot a hagyomány és ennek a mindennapi életben való alkalmazása között, ösztönzi a tanulókat a közös éneklésre, akár saját örömeire, akár koncerteken, tánc házakban, ünnepeken való közreműködés formájában.

A zenekar tantárgy alá tartozik a 8 fő fölötti, tetszőleges összeállítású hangszeres és/vagy vokális tanulókból álló együttes.

A néphagyományban, a hagyományos összetételű zenekari formációknál ilyen létszámú együttlé muzsikálás csak alkalmasszerűen szólal meg. Az együttlé éneklésben azonban ez tekinthető a legáltalánosabb formának: a gyermekjátékok, karikázók, a jeles napokhoz kapcsolódó szokásdalok, a multságok, lakodalmak, a vallásgyakorlás alkalmain, a temetés, virrasztás, a katonaság, a közös munkák és a spontán összeverődések (pl. pinceszerep) alkalmával a kötetlen, szabad kezdeményezésen alapuló éneklés a természetes. A folklórmozgalmakban számos új jelenség, forma segíti a népzene nagyobb létszámú használatát. A kialakuló énekegyüttesek, népdalkörök, citerazenekarok előadásában népdal összeállításokat hallhatunk. Rendkívül fontos

azonban a népzenei rögtönzés és variálás készségeinek kialakítása és gyakorlása, melyhez lehetőséget teremt a zenekari forma is.

12.16.1. A népi zenekar tanításának feladatai

Ismertesse meg a tanulókat

- a hangszeres és énekes népzene közösségi formáival, gyakoroltassa a hangzó anyagok, kották egyéni és közös feldolgozását, ezek szabad alkalmazását, a zenei anyag folyamatos, dallam-, ritmus- és stílushű megszólaltatását, fejlesztve az igényességet a jó hangzásra, lendületes megszólalásra.
- az egymással társítható népi hangszerek sajátosságaival.
- a népi variációs, rögtönzészzerű hangszeres dallamvezetés alapvető szabályaival.
- a zene logikájával, különös tekintettel a népzene sajátos gondolkodásmódjának, a dallam- és harmóniavilág és a formai szerkezet összefüggéseinek, a ritmus és intonáció hajlékonyabb értelmezésének, a nyelv sajátosságaival is összefüggő hangsúlyviszonyainak jellemzőire.

Tegye lehetővé

- a hangszeresek és énekesek számára, hogy megismerjék az énekes dallamok hangszeres változatait, a hangszeren játszott dallamok szövegeit.
- hogy a tanuló a saját hangszerén kívül, más népi hangszereket is megismerhessen.
- hogy a tanuló gazdagítsa zenei műveltségét a szomszéd- és rokonnépek népzenejének befogadásával, megtanulásával.

Ösztönözze a tanulókat

- népzenei műveltségük elmélyítésére, eredeti hangfelvételek, kottakiadványok és az elméleti szakirodalom önálló tanulmányozására.
- a népzenei hagyomány elemző megismerésére.
- a hagyományörzéshez való kapcsolódás tudatos kapcsolódására.
- a táncházakban való aktív muzsikálásra, mely élményszerűen ötvözi a hagyományos népi kultúra egységét: zene, ének, tánc.

Készítse fel a tanulókat

- a hagyományos népzenei kamarazenélés önálló művelésére,

- a szólamok önálló, technikailag magas szintű, stílushű elsajátítására és megszólaltatására.

Fordítson figyelmet

- az egymás játékához, valamint az énekesekhez vagy táncosokhoz való alkalmazkodásra.

Járuljon hozzá

- a kamarazenéléshez nélkülözhetetlen figyelemmegosztó és alkalmazkodóképesség fejlesztésével a tanuló személyiségének, egyéniségének formálásához.

Fejlesztési feladatok

A népi zenekar oktatásában az évfolyamok fejlesztési követelményei függenek a résztvevők egyéni tudásszintjétől, a hangszeres és/vagy énekes tanulók adott tanévre vonatkozó létszámától, arányától, az együttmuzsikáló hangszerek összeállításától. Ezért minden zenekarra érvényes, éves szintekre lebontott fejlesztési követelményeket nem lehet megadni.

A népzene sajátossága, hogy az állandó zenei formációk mellett alkalmi együttmuzsikálásban is társulhatnak a rendelkezésre álló hangszerek. Helyezzük előtérbe azonban a népzene hagyományos formáinak, alkalmainak, funkcióinak megismertetését.

A népzeneben a kamarazenének és a nagyobb létszámú zenekaroknak nincs eltérő, különálló repertoárja. A létszám nem a zenei anyag kiválasztásában, hanem az előadásmódban játszik elsősorban szerepet.

Az alábbiakban a fejlesztési feladatokat ismeretek és készségek szerint csoportosítva soroljuk fel. A képzés során ezek kialakítása és szintjének fejlesztése a képzés célja.

A társas muzsikálás gyakorlati ismeretei

- Beintés–leintés.
- Közös levegővétel és intés.
- Lassítás, gyorsítás jelzése.
- A zenekar elhelyezkedésének szempontjai.
- Igénykeltés a pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés, a világos megformálás, a differenciált dinamika, a fejlett hangszínkultúra iránt.

A hangolással, intonációval összefüggő ismeretek

- A hangolás módja az adott hangszer sajátosságaiból kiindulva.

- A saját hangszer és a kamarapartnernek hangszerének hangolása.
- Transzponálás, a transzpozíció fogalma.
- A saját és a zenekari tagok hangszerének intonációs és egyéb jellemzői.
- A saját hangszer intonációs hibáinak javítási lehetőségei (levegőmennyiség, szájtartás, kéztartás, vonótartás–módosítás,).
- A vokális intonációban a temperált hangszerekhez való alkalmazkodás elsajátítása.
- A vokális intonáció és az adott előadóterem akusztikai kapcsolata.
- Az akusztikus intonáció alapvető tudnivalói.

A zenei stílusokra, műfajokra vonatkozó ismeretek

- A játszott művek formája, harmóniai világa
- A játszott művek elhelyezése a zenetörténetben.
- A disszonancia–konzonancia fogalma, felismerése, megvalósítása.

A kamarazenei játékkal összefüggő képességek, készségek fejlesztése

- Lapról olvasás.
- Memorizálás képessége.
- A belső hallás fejlesztése.
- Intonációs készség.
- Az improvizációs készség fejlesztése.
- A figyelem megosztása a saját és a többi szólam, illetve az összhangzás közt.
- Alkalmazkodás a hangképzés, dinamika, karakter, stílus stb. terén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval.
- Az önállóság megszerzése a zenei elemzés, értelmezés, a variációképzés területén is.
- A jó megfigyelőkészség, memória, a gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése.
- Meggyőző zenei–, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempótartással szóló és kísérelő szerepkörben, változatos zenekari összeállításokban.

12.16.2. A népi zenekar tantárgy az alapfokú és továbbképző évfolyamokon

1. évfolyam/alapfok ötödik évfolyam

Ajánlott tananyag

Az öt népzenei dialektus (Dunántúl, Észak, Alföld, Erdély, Moldva) kistájiából a zenekar korosztályától, hangszerösszetételétől, létszámától függően választott népzenei anyag, mely tartalmazzon parlando rubato előadásmódú népdalokat és különböző karakterű, lüktetésű, ritmikájú, tempójú táncdallamokat.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- megadott hangra önállóan hangolni,
- hangolni, intonálni a hangológép jelzéseinek megfelelően,
- be- illetve leintésre játékát pontosan megkezdeni és befejezni,
- be- és leinteni,
- a beintés alapján a helyes tempót azonnal felvenni,
- biztosan tempót tartani,
- intonációs hibáit javítani a tanár jelzései alapján,
- a tanár jelzései alapján hangerőben alkalmazkodni,
- stílusosan játszani a tanult népzenei dialektus dallamait.

A tanuló legyen tisztában

- saját hangszere intonációs jellemzőivel,
- a különböző ütemfajták ütemsúlyaival,
- a népzenei dialektusok hangszeres és énekes zenéjének sajátos stílusával, műfajaival, jellemzőivel.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két különböző karakterű és tempójú népdalokat tartalmazó összeállítás a tanév közben megismert népzenei tájak anyagából.
- A tanév közben megismert népzenei tájak anyagából egy táncfűzér, táncrend előadása.

2. évfolyam/alapfok hatodik évfolyam

Ajánlott tananyag

Az öt népzenei dialektus (Dunántúl, Észak, Alföld, Erdély, Moldva) kistájaiból a zenekar korosztályától, hangszerösszetételétől, létszámától függően választott népzenei anyag, mely tartalmaz parlando rubato előadásmódú népdalokat és különböző karakterű, lüktetésű, ritmikájú, tempójú táncdallamokat.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- játék közben új tempót felvenni a zenekar vezetőjének jelzése alapján,
- tempóváltozásokat ő maga is jelezni.
- stílusosan játszani a tanult népzenei dialektus dallamait.

A tanuló legyen tisztában

- a zenekarban szereplő hangszerek hangolásával (C–hangolású vagy transzponáló jellegével),
- a saját hangszerére jellemző intonációs hibák javítási lehetőségeivel,
- a játszott népzenei dialektus hangszeres, énekes népzenei anyagának jellegzetességeivel.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Két különböző karakterű és tempójú népdalokat tartalmazó összeállítás és egy táncfűzér, táncrend előadása a tanév közben megismert népzenei tájak anyagából.

3. évfolyam/továbbképző hetedik évfolyam

Ajánlott tananyag

Az öt népzenei dialektus (Dunántúl, Észak, Alföld, Erdély, Moldva) kistájaiból a zenekar korosztályától, hangszerösszetételétől, létszámától függően választott népzenei anyag, mely tartalmaz parlando rubato előadásmódú népdalokat és különböző karakterű, lüktetésű, ritmikájú, tempójú táncdallamokat.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- figyelmét megosztani a saját és a többiek szólama közt,

- saját szólamának szerepét önállóan felismerni, annak megfelelően szólamát kiemelni vagy háttérbe helyezni,
- figyelemmel kísérni az összhangzást is,
- a tanár útmutatásainak megfelelően hangképzésben, dinamikában, artikulációban stb. alkalmazkodni.
- stílusosan játszani a tanult népzenei dialektus dallamait.

A tanuló legyen tisztában

- a játszott népzenei dialektus hangszeres, énekes népzenei anyagának jellegzetességeivel,
- az együttjátszó hangszeres intonációs és egyéb jellemzőivel,
- az akusztikus intonáció alapvető tudnivalóival.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két különböző karakterű és tempójú népdalokat tartalmazó összeállítás és egy táncfüzér, táncrend előadása a tanév közben megismert népzenei tájak anyagából.

4. évfolyam/továbbképző nyolcadik évfolyam

Ajánlott tananyag

Az öt népzenei dialektus (Dunántúl, Észak, Alföld, Erdély, Moldva) kistájából a zenekar korosztályától, hangszerösszetételétől, létszámától függően választott népzenei anyag, mely tartalmazzon parlando rubato előadásmódú népdalokat és különböző karakterű, lüktetésű, ritmikájú, tempójú táncdallamokat.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- együttesével önállóan elhelyezkedni a próba illetve a koncert színhelyén, az akusztikai és egyéb körülményeket is szem előtt tartva,
- saját szólamán belül önállóan intonálni,
- önállóan alkalmazkodni a hangképzés, dinamika, stílus, artikuláció stb. terén,
- stílusosan játszani a tanult népzenei dialektus dallamait.
- kb. félórányi műsort koncentráltan, koncertszerűen végigjátszani.

A tanuló legyen tisztában a játszott népzenei dialektus hangszeres, énekes népzenei anyagának jellegzetességeivel.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két különböző karakterű és tempójú népdalokat tartalmazó összeállítás és egy táncfüzér, táncrend előadása a tanév közben megismert népzenei tájak anyagából.

5. évfolyam/továbbképző kilencedik évfolyam

Ajánlott tananyag

Az öt népzenei dialektus (Dunántúl, Észak, Alföld, Erdély, Moldva) kistájaiból a zenekar korosztályától, hangszerösszetételétől, létszámától függően választott népzenei anyag, mely tartalmaz parlando rubato előadásmódú népdalokat és különböző karakterű, lüktetésű, ritmikájú, tempójú táncdallamokat.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- készségszinten használni az elmúlt négy évben tanult ismereteket.
- irányítani a zenekar játékát, ill. alkalmazkodni az irányításhoz
- önállóan kijavítani, ill. kijavíttatni a felmerülő intonációs problémákat
- meghallani, felismerni a tempóvétel következtében kialakuló pozitív és negatív zenei folyamatokat.
- stílusosan játszani a tanult népzenei dialektus dallamait.

A tanuló legyen tisztában a játszott népzenei dialektus hangszeres, énekes népzenei anyagának jellegzetességeivel.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két különböző karakterű és tempójú népdalokat tartalmazó összeállítás és egy táncfüzér, táncrend előadása a tanév közben megismert népzenei tájak anyagából.

6. évfolyam/továbbképző tizedik évfolyam

Ajánlott tananyag

Az öt népzenei dialektus (Dunántúl, Észak, Alföld, Erdély, Moldva) kistájiából a zenekar korosztályától, hangszerösszetételétől, létszámától függően választott népzenei anyag, mely tartalmazzon parlando rubato előadásmódú népdalokat és különböző karakterű, lüktetésű, ritmikájú, tempójú táncdallamokat.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- teljesen önállóan alkalmazkodni a hangképzés, dinamika, stílus, artikuláció stb. terén,
- az előző évek ismeretanyagának teljesen önálló alkalmazására
- stílusosan játszani a tanult népzenei dialektus dallamait.
- kb. félórányi műsort koncentráltan, koncertszerűen végigjátszani

A tanuló legyen tisztában a játszott népzenei dialektus hangszeres, énekes népzenei anyagának jellegzetességeivel.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két különböző karakterű és tempójú népdalokat tartalmazó összeállítás és egy táncfűzér, táncrend előadása a tanév közben megismert népzenei tájak anyagából.

12.16.3. Követelmények a program elvégzése után

A tanuló legyen képes

- figyelmét megosztani a saját és a többiek szólama közt,
- saját szólamának szerepét önállóan felismerni, annak megfelelően szólamát kiemelni vagy háttérbe helyezni,
- figyelemmel kísérni az összhangzást is,
- saját szólamán belül és a partnerekhez is önállóan intonálni,
- önállóan kialakítani az adott népzenei dialektus előadásához illő hangképzést, dinamikát, artikulációt stb.

A tanuló legyen tisztában

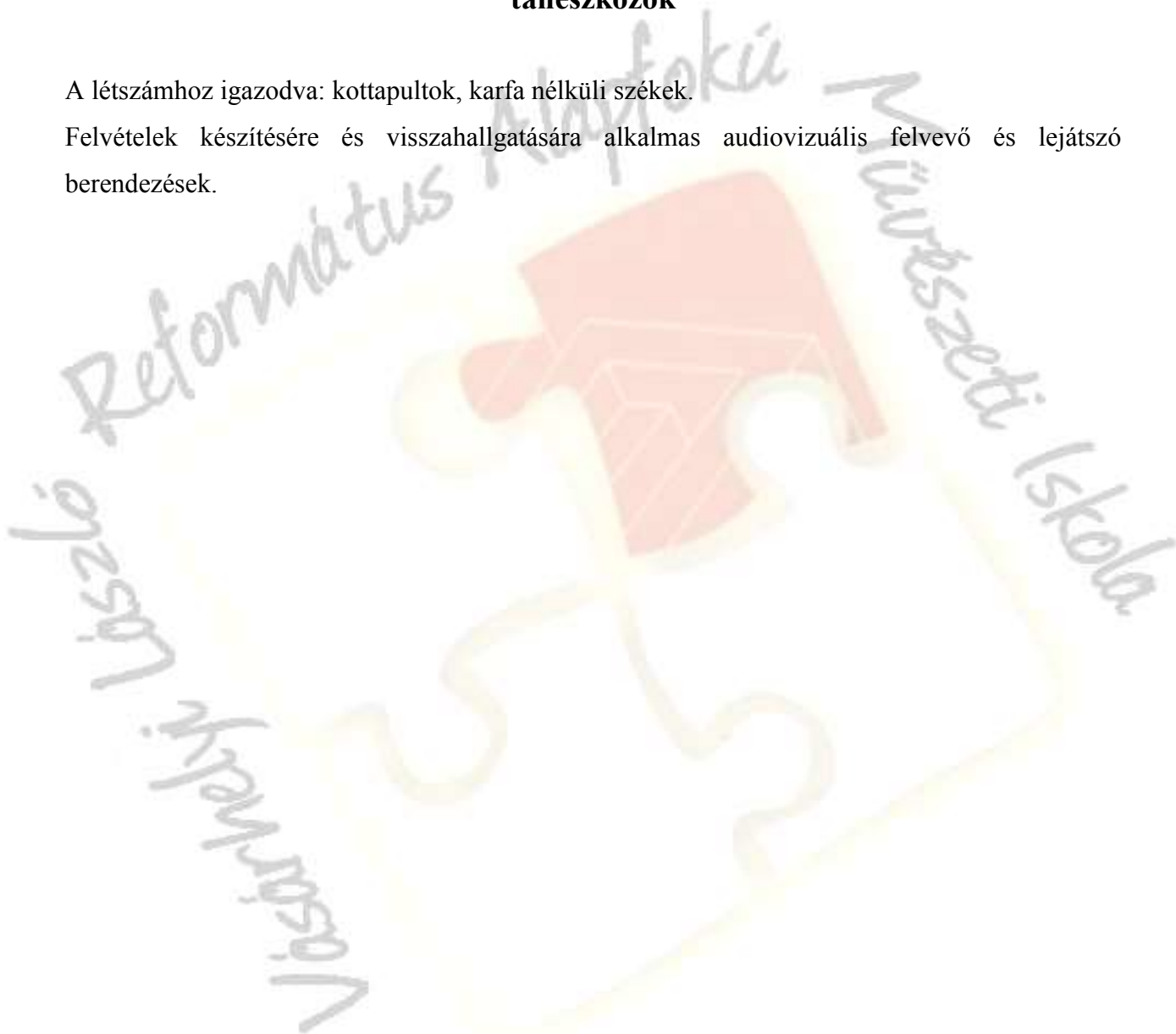
- a játszott népzenei dialektus hangszeres, énekes népzenei anyagának jellegzetességeivel.
- az együttjátszó hangszerek intonációs és egyéb jellemzőivel,

- az akusztikus intonáció alapvető tudnivalóival.

12.16.4. A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

A létszámhoz igazodva: kottapultok, karfa nélküli székek.

Felvételek készítésére és visszahallgatására alkalmas audiovizuális felvevő és lejátszó berendezések.

XIII. A művészeti alapvizsga és a művészeti záróvizsga követelményei és témakörei

13.1. Művészeti alapvizsga és záróvizsga általános szabályai

A tanév rendjében meghatározott időpontban kell meghatározni, amely elméleti és gyakorlati vizsgából áll. A vizsga az Alapfokú Művészetoktatás Alapprogramjára, valamint a belső szabályokra épül. A művészeti alap és záróvizsga dokumentumait a Művészeti Alap-és záróvizsga Szabályzat tartalmazza.

13.1.1. A művészeti alapvizsga és művészeti záróvizsga általános követelményei

Az alapvizsgára és záróvizsgára bocsátás feltételei

Művészeti alapvizsgára az a tanuló bocsátható, aki az alapfokú művészeti iskola utolsó alapfokú évfolyamát sikeresen elvégezte és a vizsgára jelentkezett.

Művészeti záróvizsgára az a tanuló bocsátható, aki az alapfokú művészeti iskola utolsó továbbképző évfolyamát sikeresen elvégezte, és a vizsgára jelentkezett.

Művészeti alapvizsgára jelentkezni az alapfok 6. évfolyam, záróvizsgára a továbbképző 10. évfolyam II. félév kezdetén lehet, legkésőbb február 15-ig.

A művészeti alapvizsga és záróvizsga követelményei, feladatai meghatározásának módja

A művészeti alapvizsga és záróvizsga követelményeit, vizsgafeladatait - valamennyi vizsgatantárgy tekintetében - az alapfokú művészetoktatás alapprogramja figyelembevételével kell meghatározni. A művészeti alapvizsga és záróvizsga feladatait a követelmények alapján a vizsgát szervező intézmény állítja össze oly módon, hogy azokból mérhető és elbírálható legyen a tanuló felkészültsége és tudása.

A művészeti alapvizsga és záróvizsga feladatait a vizsgabizottság elnöke hagyja jóvá, amennyiben az nem felel meg a követelményeknek, átdolgoztathatja.

13.1.2. A művészeti alapvizsga és záróvizsga egyes részei alóli felmentés

Mentesülhet (részlegesen vagy teljes mértékben) az adott tantárgyból a művészeti alapvizsga, illetve záróvizsga letétele alól az a tanuló, aki az országos művészeti tanulmányi versenyen - egyéni versenyzőként, illetve párban - a versenyfelhívásban meghatározott helyezést, teljesítményt, szintet elérte.

Ha a tanuló már rendelkezik a táncművészeti ág valamelyik tanszakán tánc történet tantárgyból megszerzett művészeti záróvizsga-bizonyítvánnyal, akkor az adott tantárgyból a vizsga alól felmentés adható.

Ha a tanuló már rendelkezik a képző- és iparművészeti ág valamelyik tanszakán megszerzett alapvizsga- vagy záróvizsga-bizonyítvánnyal, akkor felmentés adható vizuális alkotógyakorlat tantárgyból. A műhelygyakorlat vizsgarész alól felmentés nem adható.

Ha a tanuló már rendelkezik a színművészeti és bábművészeti ág valamelyik tanszakán vers- és prózamondás, kreatív zenei gyakorlat vagy beszédtechnika tantárgyakból megszerzett művészeti záróvizsga-bizonyítvánnyal, akkor az adott tantárgyakból a vizsga alól felmentés adható.

Mentesülhet (részlegesen vagy teljes mértékben) az adott tantárgyból a művészeti alapvizsga, illetve záróvizsga letétele alól az a tanuló, aki az országos művészeti tanulmányi versenyen - egyéni versenyzőként a zeneművészeti ágon döntőbe került.

Ha a tanuló már rendelkezik a zeneművészeti ág valamelyik tanszakán megszerzett művészeti alapvizsgával, vagy záróvizsgával, akkor az adott tantárgyból a vizsga alól felmentés adható.

13.1.3. Előrehozott vizsga

Az alapfokú művészeti iskola tanulói számára előrehozott vizsga is szervezhető.

Előrehozott művészeti alapvizsga, illetve záróvizsga az egyes tantárgyra előírt iskolai tanulmányi követelmények teljesítése után, a tanulói jogviszony fennállása alatt, az iskolai tanulmányok teljes befejezése előtt, egyes vizsgatárgyból első alkalommal tett művészeti alapvizsga, illetve záróvizsga.

Táncművészeti ágon tánc történet tantárgyból előrehozott záróvizsga szervezhető.

Színháték tanszakon beszédgyakorlatok, valamint mozgásgyakorlatok tantárgyból előrehozott záróvizsga szervezhető.

13.1.4. A művészeti alapvizsga és záróvizsga minősítése

A tanuló teljesítményét a művészeti alapvizsgán és a záróvizsgán **vizsgatantárgyanként külön-külön osztályzattal** kell minősíteni.

A művészeti alapvizsga, illetve záróvizsga eredményét a vizsgatantárgyakból kapott osztályzatok számtani közepe adja. Ha az átlagszámítás eredménye öt tizedre végződik, a végső eredmény meghatározásában a gyakorlati tantárgyból kapott osztályzat a döntő.

Amennyiben az intézmény előrehozott művészeti alapvizsgát vagy záróvizsgát szervez, úgy annak eredményét a tanuló kérésére a művészeti alapvizsgán és záróvizsgán figyelembe kell venni.

Eredményes művészeti alapvizsgát, illetve záróvizsgát tett az a tanuló, aki valamennyi előírt vizsgatantárgy vizsgakövetelményeit teljesítette.

Sikertelen a művészeti alapvizsga, illetve a záróvizsga, ha a tanuló valamely vizsgarészből, illetve vizsgatantárgyból elégtelen érdemjegyet kapott. Sikertelen vizsga esetén a tanulónak csak abból a vizsgarészből, illetve vizsgatantárgyból kell javítóvizsgát tennie, amelynek vizsgakövetelményét nem teljesítette.

13.1.5. Helyi szabályok

A vizsgára jelentkezés a jelentkezési lap kitöltésével érvényes, amelyet a tanuló a főtárgy tanártól igényelhet.

A vizsgára jelentkezés határideje: **tárgy év február 15.**

A témaköröket, tételeket a vizsgára jelentkezés napján át kell adni a tanulóknak.

A vizsga más művészeti iskolával közösen is szervezhető.

A vizsga időpontjáról és helyszínéről, a vizsga menetéről a tanulókat és a szülőket tájékoztatni kell.

A tanuló értékelése, minősítése az iskola által kiadott értékelési lapon történik.

A kérdező tanár a főtárgytanár

A vizsgáról jegyzőkönyv készül. A jegyzőkönyv mintát külön szabályzat tartalmazza. (Művészeti alapvizsga és záróvizsga szabályzat.)

13.2. Néptánc tanszakon szervezett művészeti alap és záróvizsga

A művészeti alapvizsga tantárgyai: **néptánc és folklórismeret**

A művészeti záróvizsga tantárgyai: **néptánc és tánc történet**

13.2.1. A művészeti alapvizsga követelményei néptánc és folklórismeret tantárgyból

Néptánc

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgából áll

A vizsga tantárgya és időtartama

Néptánc

Csoportban 5–10 perc

Egyénekenként, illetve párban: 2–3 perc

A vizsga tartalma

Koreográfia: a szaktanár által meghatározott egy vagy két tanult koreográfia (koreográfia részlet, folyamat) csoportos bemutatása

Improvizáció: A három táncdialektusból választott, a helyi tantervben szereplő tájegységek tanult táncaiból a nemének megfelelő szerepben kettő előadása kis csoportban (maximum 3 pár) illetve egyénekenként vagy párban. Az egyiket a vizsgázók, a másikat a vizsgáztatók választják – a két tánc ne legyen ugyanabból a dialektusból

HELYI BELSŐ SZABÁLYOK

Megjelenés a vizsgán: próbaruha, rendezett hajviselet, karaktercipő

A gyakorlati vizsga témakörei

Koreográfia: a szaktanár e jelentkezéskor megjelöli azt a két koreográfiát, amelynek a bemutatására felkészíti a vizsgára jelentkezett tanulókat.

Az improvizáció témakörei

A Dunántúli Táncdialektus táncai közül tanult ugrós tánc

A Tiszai Táncdialektus táncai közül tanult, csárdás, verbunk, vagy oláhos

Az Erdélyi Táncdialektus táncai közül: a tanult tájegység táncai

A néptánc vizsga értékelése

- Csoportban: a koreográfia ismerete, együttműködés a partnerekkel, színpadi jelenlét
- Egyénileg: a tanult táncanyag tudatos alkalmazása az improvizáció során, a táncos mozgás és a zene illeszkedése, a partneri kapcsolat, páros viszony kialakítása

Minősítés a néptánc művészeti alapvizsgán

Jeles (5):

Az a tanuló, aki a bemutatott koreográfia folyamatait magabiztosan tudja, jól tud alkalmazkodni a színpadi térhez, a partneréhez és a koreográfiában résztvevő társaihoz.

Aki a szabadon választott és a vizsgabizottság által megjelölt táncanyagból tanári segítség nélkül képes improvizálni, az improvizálás során megvalósul a zene és a tánc összhangja, mozgása tudatos, tartalmazza a tánc legfontosabb stílusjegyeit.

Jó (4):

Az a tanuló, aki a koreográfia eltáncolása közben kisebb hibákat vét.

Aki a szabadon választott és a vizsgabizottság által megjelölt táncanyagból kevés tanári segítséggel képes improvizálni, az improvizálás során megvalósul a zene és a tánc összhangja, mozgása tudatos, tartalmazza a tánc legfontosabb stílusjegyeit.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki a koreográfia eltáncolása során több hibát vét.

Aki a szabadon választott és a vizsgabizottság által megjelölt táncanyagot felszínesen ismeri, többszöri tanári segítségre szorul, de törekszik a korrigálásra. A zene és a tánc összhangja nem valósul meg folyamatosan, tánca stílusbeli hibát tartalmaz.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki a koreográfia eltáncolás során sorozatosan hibákat vét.

Aki a szabadon választott és a vizsgabizottság által megjelölt táncanyag ismerete minimális, csak tanári segítséggel képes improvizálni, tánca sokszor nem igazodik a zene ritmusához, ezt csak tanári segítséggel képes javítani, tánca több stílusbeli hibát tartalmaz.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki a koreográfiát, valamint a szabadon választott és a vizsgabizottság által megjelölt tánc anyagát nem sajátította el, még tanári segítséggel sem képes az improvizációra, tánca bizonytalan, nem illeszkedik a zenéhez.

Folklórismeret

A vizsga részei

A vizsga írásbeli vagy szóbeli vizsgarészből áll

A vizsga tantárgya és időtartama:

Folklórismeret

Írásbeli: 30 perc

Szóbeli: 5 perc

A vizsga tartalma

- A vizsga anyaga a helyi tanterv alapján a szaktanár által összeállított folklórismereti témakörökből áll
- Az írásbeli vizsga feladatlapja különböző típusú, a tanultak felidézését, alkalmazását, értelmezését, valamint problémamegoldást, néhány mondatos értelmező választ igénylő feladatokat tartalmaz
- A szóbeli vizsgán a tanulók egy tétel kihúzása után önállóan számolnak be tudásukról

A folklórismeret vizsga értékelésének általános szempontjai

Írásbeli vizsga

- A feladatsort vagy a tesztet az intézmény pedagógusai javítókulcs szerint javítják és pontozzák
- Az osztályzatra a pontok alapján a szaktanár tesz javaslatot, amelyet a vizsga elnöke hagy jóvá

Szóbeli vizsga értékelésének általános szempontjai

- A tanuló feleletének tartalmi és formai szempontok alapján történő értékelése
- Az osztályzatra a szaktanár tesz javaslatot, amelyet a vizsga elnöke hagy jóvá

HELYI SZABÁLYOK

Írásbeli vizsga

Az írásbeli vizsgán a kötelező elméleti tantárgy anyagából /folklórismeret/ tesztet töltenek ki a tanulók. A tesztet az intézmény pedagógusai javítókulcs szerint javítják és pontozzák.

Az osztályzatra a helyben meghatározott ponthatárok szerint a szaktanár tesz javaslatot, amelyet a vizsga elnöke hagy jóvá.

A vizsga anyaga a helyi tanterv alapján a szaktanár által összeállított folklórismeret témakörökből áll. A tesztet úgy kell összeállítani, hogy az feleletválasztós és kifejtős kérdéseket tartalmazzon.

Az írásbeli vizsga témakörei:

- Jeles napok
- Munkavégző ünnepek
- Az emberélet fordulói
- Táncdialektusok

A régi és új táncréteg tánc típusai

Folklórismeret tételek:

1. Advent, Szent Miklós Nap
2. Karácsonyi ünnepkör szokásai
3. Farsang
4. Nagyböjt, nagyhét, virágvasárnap
5. Húsvét vasárnap, húsvét hétfő és a fehérvasárnap szokásai
6. Pünkösöd, pünkösdi király és királynéválasztás
7. Munkavégző ünnepek, bálók
8. Születés és gyermekélet, legényavatás, komatál

9. Lakodalom

10. Temetés, hiedelmek, szokások

Értékelés, osztályozás a folklórismeret tantárgy írásbeli művészeti alapvizsgáján:

Jeles (5)

Az a tanuló, akinek a teszt eredménye 85 %-100% közötti

Jó (4)

Az a tanuló, akinek a teszt eredménye 66%-84% közötti

Közepes (3)

Az a tanuló, akinek a teszt eredménye 41 %-65% közötti

Elégséges (2)

Az a tanuló, akinek a teszt eredménye 26 %-40 % közötti

Elégtelen (1)

Az a tanuló, akinek a teszt eredménye 0 %-25 % közötti

13.2.2. A művészeti záróvizsga követelményei néptánc és tánc történet tantárgyból

Néptánc

A vizsga részei:

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll

A vizsga tantárgya és időtartama:

Néptánc, 8–10 perc

A vizsga tartalma

- A helyi tantervben meghatározott tájegységek táncrendjeiből a szaktanár állít össze tételsort
- A tételsor legalább négy táncrendet tartalmaz, melyből a vizsgázó a nemének megfelelő szerepben improvizál
- Először a kihúzott tétel szerint, majd a vizsgázó által szabadon meghatározott táncrend szerint kell a táncokat bemutatni
- A tájegység táncrendjén kívül ismerniük kell még a tánc típusok nevét, a kísérő zenekari felállást, a jellegzetes viseleteket

A vizsga értékelése

- a táncrend ismerete, stílusos előadása,
- a tánc szerkezetének ismerete az improvizáció során,
- a tánc ritmikai, dinamikai, plasztikai megformálása,
- a táncos mozgás és a zene illeszkedése,
- a táncrendhez kapcsolódó táncfolklorisztikai ismeretek

HELYI BELSŐ SZABÁLYOK

Megjelenés a vizsgán: próbaruha, rendezett hajviselet, karaktercipő

A gyakorlati vizsga témakörei

Koreográfia: a szaktanár a jelentkezés elfogadásakor megjelöli a két tanult koreográfiát, amelynek bemutatására felkészíti a vizsgára jelentkezett tanulókat.

Az improvizáció témakörei: táncrendek

- dél-dunántúli,
- sárközi,
- rábaközi,
- szatmári, nyírségi, bodrogi, felvidéki, nyugati, vagy keleti palóc,
- széki,
- mezőségi,
- kalotaszegi,
- székely.

A táncokhoz kapcsolódó elméleti kérdések témakörei:

- Táncrendek szokások a tanult tájegységek szerint
- A táncszerkesztés elvei
- Táncdialektusok, tájegységek, tánc típusok jellemzői
- Jellegzetes viseletek
- Jellegzetes zenekari felállások

Az osztályzatra a főtárgy tanár tesz javaslatot, a bizottság megtárgyalja, és az elnök hagyja jóvá.

Minősítés a néptánc tantárgy gyakorlati művészeti záróvizsgáján:

Jeles (5):

Az a tanuló, aki a szabadon választott és a vizsgabizottság által megjelölt táncrend táncaiból tanári segítség nélkül képes improvizálni, az improvizálás során megvalósul a zene és a tánc összhangja, mozgása tudatos, tartalmazza a tánc legfontosabb stílusjegyeit.

A táncrendhez kapcsolódó táncfolklorisztikai kérdésre tud válaszolni.

Jó (4):

Az a tanuló, aki a szabadon választott és a vizsgabizottság által megjelölt táncrend táncaiból kevés tanári segítséggel képes improvizálni, az improvizálás során megvalósul a zene és a tánc összhangja, mozgása tudatos, tartalmazza a tánc legfontosabb stílusjegyeit.

A táncrendhez kapcsolódó táncfolklorisztikai kérdésre tud válaszolni.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki a szabadon választott és a vizsgabizottság által megjelölt táncrend táncait felszínesen ismeri, többszöri tanári segítségre szorul, de törekszik a korrigálásra. A zene és a tánc összhangja nem valósul meg folyamatosan, tánca stílusbeli hibát is tartalmaz.

A táncrendhez kapcsolódó táncfolklorisztikai kérdésre tanári segítséggel tud válaszolni.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki a szabadon választott és a vizsgabizottság által megjelölt táncrend táncait minimálisan ismeri, csak tanári segítséggel képes improvizálni, tánca sokszor nem igazodik a zene ritmusához, ezt csak tanári segítséggel képes javítani, tánca több stílusbeli hibát tartalmaz.

A táncrendhez kapcsolódó táncfolklorisztikai kérdés megválaszolásához többszöri tanári segítség szükséges.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki a szabadon választott és a vizsgabizottság által megjelölt táncrend táncait nem sajátította el, még tanári segítséggel sem képes az improvizációra, tánca bizonytalan, nem illeszkedik a zenéhez.

A táncrendhez kapcsolódó táncfolklorisztikai kérdésre nem tud válaszolni.

Tánc történet

A vizsga részei

A vizsga írásbeli vagy szóbeli vizsgarészből áll

A vizsga tantárgya és időtartama

Tánc történet

Írásbeli: 30 perc

Szóbeli: 5–10 perc

A vizsga tartalma

A vizsga anyaga a helyi tanterv alapján a szaktanár által összeállított tánc történet témakörökből áll

- Az írásbeli vizsga feladatlapja különböző tartalmú, a tanultak felidézését, alkalmazását, értelmezését, valamint a problémamegoldást ill. értelmező választ igénylő feladatokat tartalmazza
- A szóbeli vizsgán a tanulók egy tétel kihúzása után önállóan számolnak be tudásukról

Tánc történet témakörök:

- Az őskor táncművészete
- A középkor jellemző táncformái
- A reneszánsz és barokk kor táncélete
- A romantika
- A reformkor táncélete
- A XX. század táncélete
- Gyöngyösbokréta mozgalom
- Amatőr és hivatásos együttesek Magyarországon
- Hazánk jeles alkotói és műveik
- A táncos szakma jelentősebb szervezetei, oktatási intézményei, országos rendezvényei

A vizsga értékelése

Írásbeli vizsga

- A feladatsort vagy a tesztet az intézmény pedagógusai javítókulcs szerint javítják és pontozzák
- Az osztályzatra a helyi tantervben meghatározott formák szerint a szaktanár tesz javaslatot, amelyet a vizsga elnöke hagy jóvá

Szóbeli vizsga

- A tananyag tartalom elsajátításának mértéke
- Az összefüggések ismerete
- A szakmai kommunikáció fejlettsége

Az osztályzatra a helyi tantervben meghatározott formák szerint a szaktanár tesz javaslatot, amelyet a vizsga elnöke hagy jóvá.

HELYI SZABÁLYOK

Az írásbeli vizsgán a kötelező elméleti tantárgy a tánc történet anyagából tesztet töltenek ki a tanulók.

A tesztet úgy kell összeállítani, hogy az feleletválasztós és kifejtős kérdéseket tartalmazzon.

A tánc történet írásbeli vizsga tételei

- A színpadi tánc kialakulása (Gyöngyösbokréta, Csupajáték)
- Művészegyüttesek Magyarországon: Néphadsereg Központi Művészegyüttese, Honvéd Táncszínház (Szabó Iván), Állami Népi Együttes (Rábai Miklós), SZOT-Budapest Táncgyüttes (Molnár István), BM Duna Művészgyüttes (Náfrádi László)
- A tánc házmozgalom kialakulása, határa a mai táncművészetre
- A koreográfusnemzedékek jelentősebb alkotói és kiemelkedő műveik a színpadi táncművészetben
- A művész-és jelentősebb magyar táncgyüttesek napjaink táncművészetében
- A táncos szakmai jelentősebb szervezetei, oktatási intézményei, országos rendezvényei

A tánc történet vizsga értékelésének általános szempontjai

- általános tájékozottság,
- a tananyag ismerete,
- korunk táncéletének ismerete.

Értékelés osztályozás a tánc történet tantárgy írásbeli művészeti záróvizsgáján:

Jeles (5)

Az a tanuló, akinek a teszt eredménye 85 %-100% közötti

Jó (4)

Az a tanuló, akinek a teszt eredménye 66%-84% közötti

Közepes (3)

Az a tanuló, akinek a teszt eredménye 41 %-65% közötti

Elégséges (2)

Az a tanuló, akinek a teszt eredménye 26 %-40 % közötti

Elégtelen (1)

Az a tanuló, akinek a teszt eredménye 0 %-25 % közötti

13.3. A képzőművészeti, és grafika-és festészet tanszakon szervezett művészeti alap- és záróvizsga

A művészeti alapvizsga tantárgyai: grafika-és festészet műhelygyakorlat (főtárgy), vizuális alkotógyakorlat.

A művészeti záróvizsga tantárgyai: grafika-és festészet műhelygyakorlat (főtárgy), vizuális alkotógyakorlat.

13.3.1. A művészeti alapvizsga követelményei grafika és festészet műhelygyakorlat valamint vizuális alkotógyakorlat tantárgyból

A vizsga ideje:

A vizsgamunka bemutatása 15 perc

Grafika és festészet műhelygyakorlat: időtartam 180 perc

Vizuális alkotó gyakorlat: időtartam 120 perc

A vizsga javasolt ütemezése: május hónapban, két egymást követő foglalkozás alkalmával.

Grafika és festészet műhelygyakorlat tantárgy

A vizsga tartalma:

A vizsgafeladatot úgy kell meghatározni, hogy a megoldásból mérhető legyen a tanuló tervező, képalkotó képessége. A tervező feladat tükrözze a tanuló festőművészet anyagairól, műfaji sajátosságairól, esztétikai törvényszerűségeiről, képépítési szabályairól, szintani alapjairól megszerzett ismeretét. Az alkotó feladat megoldása mutassa be a tanuló festészeti technikákban elért jártasságát, tudását.

A vizsga részei

A grafika és festészet műhelygyakorlat vizsga két részből tevődik össze:

I. Rajzi, tervezési dokumentációval együtt benyújtott kész grafika vagy festészeti alkotás vagy alkotássorozat.

A benyújtott vizsgamunka - tanári irányítással - színes rajzi, tervezési munka alapján létrehozott, a tanult festészeti technikák bármelyikének alkalmazásával elkészített festészeti alkotás, amely lehet:

- belső tér egy részletének feldolgozása,
- külső tér egy részletének feldolgozása,
- irodalmi mű illusztrációja,
- emberi, társadalmi vagy művészeti problémára adott válasz,
- érzelmi hangulatot kifejező önarcképsorozat,

- figurális ábrázolás a színek érzelmi hatásainak felhasználásával,
- díszletterv.

A téma megjelölése a főtárgy tanár feladata, amelyet a vizsgára való jelentkezéskor közölni kell a tanulóval. Vagy szabadon választhat témát a felsoroltak közül a tanuló, amelyet a főtárgy tanárral egyeztet. A vizsgamunkát az alapfok utolsó évfolyamának szorgalmi ideje alatt, a második félévben kell elkészíteni, és a művészeti alapvizsga napját megelőzően tíz nappal kell a tanulónak leadnia a vizsgát szervező intézménynek.

II. Az alapvizsga helyszínén, ideje alatt önállóan elkészített grafikai vagy festészeti alkotás.

A festészeti vizsgatárgy az intézmény által meghatározott gondolati tartalom kifejezésére alkalmas, a tanuló által készített színes tervvázlat alapján, szabadon választott technikával létrehozott színes kompozíció, amely lehet:

- különböző karakterű tárgyak csendéletszerű beállítása,
- a belső tér egy részletének ábrázolása,
- portré vagy önarckép,
- képző- vagy iparművészeti, esetleg irodalmi vagy zenei mű személyes átírása, stílusanulmány.

A téma megjelölése a főtárgy tanár feladata, amelyet a vizsgára való jelentkezéskor közölni kell a tanulóval. Erre önállóan készül fel. Vagy szabadon választhat témát a felsoroltak közül a tanuló, amelyet a főtárgy tanárral egyeztet. Ez nem lépheti túl az intézmény szakmai, erkölcsi és anyagi lehetőségeit. Ezek nem teljesülése esetén a főtárgy tanár elutasíthatja a növendék kérését.

A grafika és festészet műhelygyakorlat vizsga értékelésének általános szempontjai:

- rajzi, tervezői képesség,
- képépítés, kompozíció,
- kifejezőerő, hangulati hatás,
- tartalomhoz illő technika megválasztása,
- a festészeti ismeretek gyakorlati alkalmazásának (telítettség, lokál és valór színek, kontrasztok, fény- árnyék-szín összefüggései) szintje,
- anyag- és eszközhasználati ismeret, jártasság,
- a kész munka összhatása.

Vizuális alkotó gyakorlat vizsga tartalma:

A gyakorlati vizsga tartalmát úgy kell meghatározni, hogy mérhető legyen a tanuló vizuális gondolkodása, ábrázoló, kifejező készsége, tervező képessége, képtárgy alkotó tudása. A feladatmegoldás tükrözze a tanuló látványmegfigyelő, értelmező, megjelenítő, elemző, a gondolati tartalomnak megfelelő átíró, kifejező, alkotó készségét, a képzőművészeti ágak műfajairól, a különböző műfajok esztétikai törvényszerűségeiről megszerzett ismeretét, a tanuló képzőművészeti technikákban való jártasságát, képességét.

Vizuális alkotó gyakorlat vizsga két részből tevődik össze:

I. Rajzi, tervezési dokumentációval (portfólió) együtt benyújtott alkotás

A dokumentáció szemléltesse az iskola által meghatározott komplex képzőművészeti (rajzi, festészeti, mintázási elemeket magába foglaló) feladat megoldásának fázisait: (tanulmányrajzok, tervvázlatok, színterek, anyagkísérletek, faktúratanulmányok)

A vizsgamunkát az alapfok utolsó évfolyamának szorgalmi ideje alatt, a második félévben kell elkészíteni, és a művészeti alapvizsga napját megelőzően tíz nappal kell a tanulónak leadni.

A Vizuális alkotó gyakorlat tantárgy művészeti alapvizsga első részének témakörei:

- az alapfok évei alatt érintett témakörökre támaszkodva, egy kiválasztott téma önálló feldolgozása, a tervezés dokumentálása: csendélet, tájkép, enteriőr, figurális kompozíció, illusztráció vagy portré
- szabadon választott technika, eszköz és méret használat engedélyeztet, az esztétikum és az értékelhetőség határain belül

II. Az alapvizsga helyszínén és ideje alatt önállóan készített tanulmány készítése

A meghatározott témakör gondolati tartalmának kifejezésére alkalmas, szabadon választott eszközökkel és eljárásokkal készített tanulmány, amelynek témái lehetnek:

- természetes forma
- mesterséges forma
- forma és mozgás

- forma tér szerkezet

A Vizuális alkotó gyakorlat tantárgy művészeti alapvizsga második részének témakörei:

- természetes és mesterséges formákból összeállított csendélet rajzos megoldása (60 p)
- színtanulmány készítése beállításról, kompozíciós vázlatgyakorlatok (60 p)

A Vizuális alkotó gyakorlat tantárgy vizsga értékelésének általános szempontjai:

- megfigyelő, látvány- és karaktermegjelenítő képesség,
- gondolati tartalomnak, műfaji sajátosságoknak megfelelő átíró, kifejező készség,
- képzőművészeti technikákban való jártasság,
- tervező, feladatmegoldó készség,
- manuális készség
- esztétikai érzékenység, művészeti ismeretek jelenléte,
- tervezési, plasztikai tárgyformáló készség,
- a kísérletező kedv és kreativitás megjelenése,
- alapvető anyag-, eszköz- és szerszámhasználati ismeret, jártasság,
- térformálás, konstruáló és kompozíciós készség,
- a tartalomnak megfelelő anyag, forma, szín, technika és kifejezőmód használata,
- az elkészült munka egyedisége, összhangja.

Minősítés a grafika és festészet műhelygyakorlat és a vizuális alkotó gyakorlat tantárgyak művészeti gyakorlati alapvizsgáján.

Jeles (5)

Az a tanuló, aki az adott feladatot időben befejezi. Az alkotás kiváló színvonalú, a tanult stílusoktól eltérő egyéni látásmódot mutat. Munkája jól komponált és technikailag magas színvonalon megoldott.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az adott feladatot időben befejezi. Az alkotás jó színvonalon megoldott, de egyéni stílusjegyeket nem mutat. Kompozíciója és technikája a tanultaknak jól megfelel.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az adott feladatot időben befejezi. A megoldásaiban nem súlyos szakmai hibák fedezhetőek fel, egyéni stílusjegyeket nem mutat, illetve kompozíciós hibát vét. A választott technikát alkalmazni tudja.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az adott feladatot időben nem fejezi be, de értékelhető készütségi fokú. A megoldásaiban súlyos szakmai hibák fedezhetőek fel, stílustalan, illetve kompozíciós hibát vét. A választott technikát bizonytalanul alkalmazza.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az adott feladatot időben nem fejezi be, értékelhetetlen készütségi fokú. Megoldásaiban nagyon súlyos szakmai hibák vannak. Stílustalan, illetve rosszul komponált értékelhetetlen technikai megoldásai vannak.

13.3.2. A művészeti záróvizsga követelményei, grafika és festészet műhelygyakorlat és vizuális alkotó gyakorlat tantárgyból

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

Grafika és festészet műhelygyakorlat: időtartam 240 perc

Vizuális alkotó gyakorlat: időtartam 180 perc

A vizsga javasolt ütemezése: május hónapban, két egymást követő foglalkozás alkalmával.

A vizsga tartalma

A gyakorlati vizsga feladatát az úgy kell meghatározni, hogy a megoldásból mérhető legyen a tanuló vizuális gondolkodása, látványmegfigyelő, - értelmező, a gondolati tartalomnak megfelelő átíró, kifejező készsége, tervező képessége, képtárgy alkotó tudása. A feladatmegoldás tükrözze a tanuló művészeti ismereteit, a képzőművészeti ágakról - grafikáról, festészetéről, szobrászatról - , a képzőművészeti műfajokról, a különböző műfajok esztétikai törvényszerűségeiről megszerzett tudását. A tárgyalkotó feladat megoldása mutassa be a tanuló képzőművészeti technikákban való jártasságát, képességét, tudását, művészi igényességét.

Grafika és festészet műhelygyakorlat tantárgy

A grafika és festészet műhelygyakorlat vizsga két részből tevődik össze:

I. Rajzi, tervezési dokumentációval együtt benyújtott kész grafika vagy festészeti alkotás vagy alkotássorozat.

A benyújtott vizsgamunka - tanári irányítással - színes rajzi, tervezési munka alapján létrehozott, a tanult festészeti technikák bármelyikének alkalmazásával elkészített festészeti alkotás, amely lehet:

- belső tér egy részletének feldolgozása,
- külső tér egy részletének feldolgozása,
- irodalmi mű illusztrációja,
- emberi, társadalmi vagy művészeti problémára adott válasz,
- érzelmi hangulatot kifejező önarcképsorozat,
- figurális ábrázolás a színek érzelmi hatásainak felhasználásával,
- díszletterv.

A téma megjelölése a főtárgy tanár feladata, amelyet a vizsgára való jelentkezéskor közölni kell a tanulóval. Vagy szabadon választhat témát a felsoroltak közül a tanuló, amelyet a főtárgy tanárral egyeztet. A vizsgamunkát az alapfok utolsó évfolyamának szorgalmi ideje alatt, a második félévben kell elkészíteni, és a művészeti alapvizsga napját megelőzően tíz nappal kell a tanulónak leadnia a vizsgát szervező intézménynek.

II. Az alapvizsga helyszínén, ideje alatt önállóan elkészített grafikai vagy festészeti alkotás. (max. 240 p.)

A grafikai és festészeti vizsgatárgy az intézmény által meghatározott gondolati tartalom kifejezésére alkalmas, a tanuló által készített színes tervvázlat alapján, szabadon választott technikával létrehozott színes kompozíció, amely lehet:

- különböző karakterű tárgyak csendéletszerű beállítása,
- a belső tér egy részletének ábrázolása,

- portré vagy önarckép,
- képző- vagy iparművészeti, esetleg irodalmi vagy zenei mű személyes átírása, stílusanulmány.

A téma megjelölése a főtárgy tanár feladata, amelyet a vizsgára való jelentkezéskor közölni kell a tanulóval. Erre önállóan készül fel. Vagy szabadon választhat témát a felsoroltak közül a tanuló, amelyet a főtárgy tanárral egyeztet. Ez nem lépheti túl az intézmény szakmai, erkölcsi és anyagi lehetőségeit. Ezek nem teljesülése esetén a főtárgy tanár elutasíthatja a növendék kérését.

A grafika és festészet műhelygyakorlat vizsga értékelésének általános szempontjai:

- rajzi, tervezői képesség,
- képépítés, kompozíció,
- kifejezőerő, hangulati hatás,
- tartalomhoz illő technika megválasztása,
- a festészeti ismeretek gyakorlati alkalmazásának (telítettség, lokál és valór színek, kontrasztok, fény- árnyék-szín összefüggései) szintje,
- anyag- és eszközhasználati ismeret, jártasság,
- a kész munka összhatása.

Vizuális alkotó gyakorlat tantárgy

A vizuális alkotó gyakorlat vizsga két részből tevődik össze:

I. Rajzi, tervezési dokumentációval együtt benyújtott projektfeladat.

A projektfeladat megoldását bemutató portfólió szemléltesse az intézmény által meghatározott komplex képzőművészeti (rajzi, festési, mintázási elemeket magába foglaló) feladat megoldásának menetét (időterv, folyamatterv), fázisait (tanulmányrajzok, tervvázlatok, szerkezeti rajzok, forma- kompozíció-, és színtervek, anyagkísérletek, faktúranulmányok, plasztikai kísérletek, makettek, látvány- és arculattervek...), a feladatra adott választ vagy válaszokat.

A vizsgamunkát a továbbképző utolsó évfolyamának szorgalmi ideje alatt, a második félévben kell elkészíteni, és a művészeti alapvizsga napját megelőzően tíz nappal kell a tanulónak leadnia a vizsgát szervező intézménynek.

A vizuális alkotó gyakorlat tantárgy művészeti záróvizsga első részének témakörei:

- Az alak
- Figura a térben
- Átváltozások
- Változatok művészettörténeti alkotásokra
- A természetben
- A szerkezet és az illuzórikus tér

A téma megjelölése a főtárgy tanár feladata, amelyet a vizsgára való jelentkezéskor közölni kell a tanulóval. Vagy szabadon választhat témát a felsoroltak közül a tanuló, amelyet a főtárgy tanárral egyeztet. A kiválasztott témát előre rögzíteni kell a vizsgalapon. Ettől eltérni-indokolt esetben-, csak írásbeli kérelem beadásával lehet a vizsga kijelölt időpontja előtt minimum 30 nappal. Később már nincs mód a változtatásra.

II. A Vizuális alkotó gyakorlat záróvizsga helyszínén és ideje alatt önállóan készített tanulmány (max. 180 p.)

Az intézmény által meghatározott gondolati tartalom kifejezésére alkalmas, szabadon választott (grafikai, festészeti, plasztikai) eljárásokkal készült tanulmány témája lehet:

- természetes formák,
- mesterséges formák,
- külső vagy belső tér,
- térben megjelenő figura,
- portré.

A téma megjelölése a főtárgy tanár feladata, amelyet a vizsgára való jelentkezéskor közölni kell a tanulóval. Erre önállóan készül fel. Vagy szabadon választhat témát a felsoroltak közül, amelyet a főtárgy tanárral közösen egyeztet a tanuló. Ez nem lépheti túl az intézmény szakmai, erkölcsi és anyagi lehetőségeit. Ezek nem teljesülése esetén a főtárgy tanár elutasíthatja a növendék kérését.

Vizuális alkotó gyakorlat gyakorlati vizsga értékelésének általános szempontjai

- megfigyelő, látvány- és karaktermegjelenítő képesség,
- gondolati tartalomnak, műfaji sajátosságoknak megfelelő átíró, kifejező készség,
- tervező, feladatmegoldó készség,
- képzőművészeti technikákban való jártasság,
- kísérletező készség,

- kreativitás,
- manuális készség,
- művészeti ismeretek,
- esztétikai érzékenység,
- tárgyalkotó készség,
- a feladatmegoldás egyedisége, minősége, összhatása.

Minősítés a vizuális alkotó gyakorlat és a grafika és festészet műhelygyakorlat tantárgyak művészeti gyakorlati záróvizsgáján.

Jeles (5)

Az a tanuló, aki az adott feladatot időben befejezi. Az alkotás kiváló színvonalú, a tanult stílusoktól eltérő egyéni látásmódot mutat. Munkája jól komponált és technikailag magas színvonalon megoldott.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az adott feladatot időben befejezi. Az alkotás jó színvonalon megoldott, de egyéni stílusjegyeket nem mutat. Kompozíciója és technikája a tanultaknak jól megfelel.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az adott feladatot időben befejezi. A megoldásaiban nem súlyos szakmai hibák fedezhetőek fel, egyéni stílusjegyeket nem mutat, illetve kompozíciós hibát vét. A választott technikát alkalmazni tudja.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az adott feladatot időben nem fejezi be, de értékelhető készütségi fokú. A megoldásaiban súlyos szakmai hibák fedezhetőek fel, stílustalan, illetve kompozíciós hibát vét. A választott technikát bizonytalanul alkalmazza.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az adott feladatot időben nem fejezi be, értékelhetetlen készütségi fokú. Megoldásaiban nagyon súlyos szakmai hibák vannak. Stílustalan, illetve rosszul komponált értékelhetetlen technikai megoldásai vannak.

13.4. A színháték tanszakon szervezett mívészeti alap- és záróvizsga

Vizsgatantárgyak a színháték tanszakon

A mívészeti alapvizsga tantárgyai:

- dráma és színháték

Egy választott tárgy az alábbiak közül:

- beszéd és vers
- mozgás és tánc

A mívészeti záróvizsga tantárgyai:

- dráma és színháték

Egy választott tárgy az alábbiak közül:

- beszéd és vers
- mozgás és tánc

13.4.1. A mívészeti alapvizsga követelményei dráma és színháték, beszéd és vers, mozgás és tánc tantárgyakból

DRÁMA ÉS SZÍNHÁTÉK tantárgy

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama

Dráma és színháték

- improvizáció 2–3 perc
- színpadi produkció jelenet 3–5 perc, vagy előadás 15 perc

A vizsga tartalma

A dráma és színháték gyakorlati vizsga két részből tevődik össze:

Improvizáció

Az improvizáció megadott instrukciók (pl. a jelenet témája, figurái, tárgyai, helyszíne, időpontja) alapján rögtönzött szöveges vagy szöveg nélküli 2–3 fős jelenet lehet. A szaktanárnak a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő, legalább tíz tételből álló tételsort kell összeállítania. A tételsor tartalmazhat szöveg nélküli vagy szöveges feladatokat. Az egyes tételeknek tartalmazniuk kell a jelenet eljátszásához szükséges instrukciókat (helyszín, szereplők, cselekmény, konfliktus).

A felkészülési idő 5 perc.

Színpadi produkció

A produkció szabadon választott drámai vagy dramatizált mű, illetve rögzített improvizáció alapján tanári irányítással készített prózai színházi produkció (2–3 fős jelenet/csoportos előadás) vagy szerkesztett játék lehet. A tanuló a csoportban, közös akciókban, együttes játékban közreműködve, illetve egyéni színpadi feladatok megoldásával egyaránt számot adhat a tanulmányai során megszerzett képességeiről, jártasságáról.

A vizsga értékelése

Az improvizáció értékelése

- Az instrukciók megértése, követése
- Együttműködés (közös jelenetépítés, társak ötleteinek elfogadása, cselekménybe illesztése),
- Színpadi jelenlét
- Figyelem, koncentráció (játékban maradás képessége, egyértelmű szerepbe lépés, szituációban maradás, egyértelmű kilépés a szerepből)
- Sűrítés képessége
- A jelenet szerkezete, íve (a jelenet nyitása, zárása, jelenetépítés)

A színpadi produkció értékelése

- a színpadi helyzetek megértése, az önálló játékok közös játékba illesztése,
- együttműködés (a partner impulzusainak elfogadása, a partner felé irányuló impulzusok erőssége, közös cselekményvezetés, társakkal összehangolt váltások, közös játékstílus kialakítása, tartása),
- figyelem, koncentráció,
- színpadi jelenlét

- ritmusérzék (a jelenet tempójának közös kialakítása, együttes tempóváltás)
- atmoszférateremtés
- verbális kifejezőeszközök használata

Minősítés a dráma és színjáték tantárgyból, a művészeti alapvizsgán

Jeles (5)

Az a tanuló, aki az improvizáció során megérti és követ az instrukciókat, jól együttműködik a partnerekkel, képes a társak kezdeményezésére reagálni, a jelenetet tovább építeni. Tanári segítség nélkül tudja megoldani az improvizációs feladatot.

Aki a színpadi produkcióban magabiztos szövegtudással rendelkezik, karakterábrázolása, színpadi jelenléte intenzív, ismeri és alkalmazza a színjátszói kifejezési eszközöket, szituációt tartva dolgozik, képes a jelenet ívét felépíteni és lezárni.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az improvizáció során megérti és követi az instrukciókat, jól együttműködik a partnerekkel, de a figyelem koncentrációban, szituáció- és tempótartásban hibázik. A jelenet építés során kevés tanári segítséget igényel.

Aki a színpadi produkció előadása során kisebb hibákat vét, de ismeri és alkalmazza a színjátszói kifejezési eszközöket, tanári segítséget nem igényel.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az improvizáció során megérti és követi az instrukciókat, jól együttműködik a partnerekkel, de a figyelem koncentrációban, szituáció- és tempótartásban többször hibázik. A társak kezdeményezésére nem tud reagálni, a jelenet ívét megtöri, az improvizációs gyakorlat megvalósításához tanári segítséget igényel.

Aki a színpadi produkció előadása során többször hibázik, tanári segítséget igényel.

Ismeri a színjátszás kifejezőeszközeit, de alkalmazni nem mindig tudja, szituációtartása, színpadi jelenléte nem folyamatos.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az improvizáció során megérti és követi az instrukciókat, jól együttműködik a partnerekkel, de a figyelem koncentrációban, szituáció –és tempótartásban többször hibázik. A társak kezdeményezésére nem tud reagálni, a jelenet ívét megtöri, az improvizációs gyakorlat megvalósításához tanári segítséget igényel.

Aki a színpadi produkció előadása során sorozatosan hibázik, tanári segítséget igényel.

A színjátszói kifejezési eszközöket esetlegesen alkalmazza, szituációtartása, színpadi jelenléte nem folyamatos.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az improvizáció során megérti és követi az instrukciókat, jól együttműködik a partnerekkel, de a figyelem koncentrációban, szituáció– és tempótartásban többször hibázik. A társak kezdeményezésére nem tud reagálni, a jelenet ívét megtöri, az improvizációs gyakorlatot tanári segítséggel sem tudja megvalósítani.

Aki a színpadi produkció előadásához szükséges ismereteket nem sajátította el.

MOZGÁS és TÁNC tantárgy

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama

Mozgás és tánc

- egyéni produkció 2–3 perc
- csoportos produkció 10–20 perc

A vizsga tartalma

Lépés-, járás-, futás-, ugrás-, esés-, talaj-, emelés- és támaszgyakorlatok, dinamikai gyakorlatok, tánclépések, illetve a koreográfiák köréből a szaktanár segítségével kiválasztott és összeállított produkció

A vizsga értékelése

Mozgás- és táncgyakorlatok ismerete, gyakorlati alkalmazása különböző szituációkban

A feladatok végrehajtásának pontossága, minősége (mozgáskoordináció, ritmika, dinamika, térhasználat, koncentráció, együttműködés).

Minősítés a mozgás és tánc tantárgyból, a művészeti alapvizsgán

Jeles (5)

Az a tanuló, aki önálló bemelegítésre képes, ismeri a gyakorlatokat és játékokat, megérti az instrukciókat, alkalmazni tudja a tanult mozgástechnikai elemeket, térhasználata, ritmustartása jó. Mozdulatai kifejezők, képes dinamikai különbségek megvalósítására, a szituáció tartására, a jelenet építésére. Mozgáskoordinációja fejlett, képes a zenével összhangban dolgozni.

Jó (4)

Az a tanuló, aki önálló bemelegítésre képes, ismeri a gyakorlatokat és játékokat, megérti az instrukciókat, alkalmazni tudja a tanult mozgástechnikai elemeket, térhasználata, ritmustartása jó. A gyakorlatok megvalósítása során kisebb hibákat vét, a hibákat felismeri és azokat tanári segítség nélkül képes javítani. Mozdulatai kifejezők, képes a szituáció megtartására. Mozgáskoordinációja, valamint a zenével való összhang nem mindig pontos.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki önálló bemelegítésre képes, felszínesen ismeri a gyakorlatokat és játékokat, megérti az instrukciókat, a mozgástechnikai elemek alkalmazása, térhasználata, ritmustartása nem pontos. A gyakorlatok megvalósítása során több hibát vét, azokat tanári segítséggel képes javítani. Mozdulatai kevésbé kifejezők, de törekszik a szituáció megtartására. Mozgáskoordinációja, valamint a zenével való összhang sokszor nem pontos.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki önálló bemelegítésre képes, minimálisan ismeri a gyakorlatokat és játékokat, megérti az instrukciókat, a tanult mozgástechnikai elemeket minimálisan alkalmazza, térhasználata, ritmustartása többnyire pontatlan. A gyakorlatok megvalósítása során sorozatosan hibákat vét, azokat tanári segítséggel többnyire képes javítani. Mozdulatai mechanikusak, nehezen tudja a szituációt tartani. Mozgáskoordinációja kiforratlan, a zenével való összhang többnyire pontatlan.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki önálló bemelegítésre nem képes, nem ismeri a gyakorlatokat és játékokat, nem tudja követni az instrukciókat, a mozgástechnikai elemeket nem sajátította el, azokat tanári irányítással sem képes megvalósítani.

Mozgáskoordinációja rendezetlen, nem képes zenére dolgozni.

BESZÉD ÉS VERS tantárgy

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama:

Beszéd és vers

beszédgyakorlat–sor bemutatása 5 perc

vers– és prózamondás 5 perc

A vizsga tartalma

A beszéd és vers művészeti alapvizsga két részből tevődik össze:

Beszédgyakorlat–sor bemutatása

Tételsorból húzott gyakorlatsor bemutatása (a beszédtechnikai gyakorlatok közül a szaktanár által összeállított – és legalább 3 különböző feladatot tartalmazó – gyakorlatsor)

Vers– és prózamondás

A közösen feldolgozott művekből (kötelező memoriterek) a tanuló által választott két különböző hangulatú vers vagy próza előadása

A tanuló a kötelező memoriterekből választott tíz művel készül (vers, monológ, prózai műrészlet vegyesen, lehetőleg különböző hangulatú szövegek). A vizsgán a tanulónak a vizsgabizottság által választott műveket kell előadnia.

A vizsga értékelése

Beszédtechnikai ismeretek:

- a gyakorlatok ismeretének szintje,
- a megvalósítás pontossága,
- oldott artikuláció és középhang,
- tudatos nyelvhasználat

A választott szövegek előadása:

- kifejező megszólaltatás,
- előadásmód,
- kiállítás,
- jelenlét,
- közvetítő erő,
- előadói készségek

Minősítés a beszéd és vers tantárgyból

Jeles (5)

Az a tanuló, aki ismeri a gyakorlatokat és játékokat, társaival együttműködve pontosan hajtja végre a csoportos és az egyéni feladatokat, magabiztos tudással rendelkezik. Figyelem koncentrátsága jó, tanári segítséget nem igényel. A vers, vagy próza, vagy monológ előadása szövegtudása pontos és magabiztos, előadásmódja a tartalomnak megfelelő.

Jó (4)

Az a tanuló, aki ismeri a gyakorlatokat és játékokat, társaival együttműködve dolgozik, de a feladatokat megvalósítása során kisebb hibákat vét, amit azonban tanári segítség nélkül tud javítani. Figyelem koncentrátsága jó. A vers, vagy próza, vagy monológ előadása, szövegtudása pontos, az előadásmód nem tükrözi teljes mértékben a tartalmat és mondanivalót.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki felszínesen ismeri a gyakorlatokat és játékokat, társaival együttműködve dolgozik, de a feladatokat megvalósítása során sorozatosan hibákat vét, amit tanári segítséggel tud javítani. Figyelem koncentrátsága esetleges. A vers, vagy próza, vagy monológ előadása, szövegtudása nem pontos az előadásmód nem tükrözi teljes mértékben a tartalmat és mondanivalót.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki minimálisan ismeri a gyakorlatokat és játékokat, tudása nem magabiztos, ezért a társakkal való együttműködést nehezen tudja megvalósítani, nagyon sok hibával dolgozik, a tanár segítsége elengedhetetlen. Figyelem koncentrátsága éppen megfelelő. A vers, vagy próza, vagy monológ előadása, szövegtudása jelentős mértékben ponttalan, az előadásmód nem tükrözi teljes mértékben a tartalmat és mondanivalót.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki nem ismeri a gyakorlatokat és játékokat, az egyéni feladatokat tanári segítséggel sem tudja megvalósítani. A vers, vagy próza, vagy monológ előadása, szövegtudása jelentős mértékben pontatlan, az előadásmód a bizonytalan szövegtudás miatt értékelhetetlen.

13.4.2. A művészeti záróvizsga követelményei dráma és színjáték tantárgyból, valamint mozgás és tánc, vagy beszéd és vers tantárgyakból

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll

A vizsga tantárgya és időtartama

Dráma és színjáték

- improvizáció 3–5 perc
- színpadi produkció
- jelenet 5–7 perc vagy előadás 15–30 perc

A vizsga tartalma

A dráma és színjáték gyakorlati vizsga két részből tevődik össze:

Improvizáció

Az improvizáció megadott instrukciók (pl. a jelenet témája, figurái, tárgyai, helyszíne, időpontja) alapján rögtönzött szöveges és szöveg nélküli kétfős jelenet lehet. A szaktanárnak – a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő – legalább tíz kétfős improvizációs feladatból álló tételsort kell összeállítania. A tételsornak szöveggel és szöveg nélkül elvégzendő feladatokat egyaránt kell tartalmaznia. Az egyes tételekben meg kell adni a jelenet eljátszásához szükséges instrukciókat. A vizsgán a tanulók szabadon vagy a szaktanár irányításával párokat alkotnak, és közösen húznak a feladatokat tartalmazó tételek közül. Az etűd bemutatása után a vizsgabizottság instrukciók alapján variációk bemutatását kéri.

A felkészülési idő 5 perc.

Színpadi produkció

A produkció szabadon választott drámai vagy dramatizált mű, illetve rögzített improvizáció alapján készített prózai színházi produkció (2–3 fős jelenet/csoportos előadás) vagy szerkesztett játék lehet. A produkcióban a tanulónak egyéni feladatok, önálló akciók végrehajtásával kell közreműködnie.

A vizsga értékelése

Improvizáció

- Az instrukciók megértése, követése
- A színpadi megjelenítés alapvető szabályainak alkalmazása (érthetőség, láthatóság)
- Együttműködés (közös jelenetépítés, társak ötleteinek elfogadása, cselekménybe illesztése, rugalmasság – reakció váratlan történésekre)
- Stílusérzék (közös játékstílus kialakítása, a választott stílus megtartása, illetve együttes stílusváltás, vagy a játékstílusok tudatos ütköztetése a kifejezés érdekében, az egyes elemek – gesztus, beszédmód, nyelv, mozgás – egysége)
- Figyelem, koncentráció
- Karakterábrázolás (a karakter tartása, a karakter tipikus jegyeinek kiemelése, a karakterépítés eszköztárának gazdagsága)
- A színjáték hitelessége (az ábrázolás mélysége, igazságtartalma, személyessége, a figurák közti viszonyok, viszonyváltozás érzékletes ábrázolása)
- Az improvizáció „dramaturgiája” (a jelenet indítása, jelenet zárása, cselekményépítés, sűrítés képessége, feszültségteremtés, fordulatok)
- Atmoszférateremtés
- Színjátszóikifejezőeszközök, intenzitás
- Fantázia, ötletesség, humor
- Színpadi produkció (előadás, jelenet)
- Koncentráció, figyelem
- Együttműködés (a jelenet tempójának közös kialakítása, a partner impulzusainak elfogadása, erős impulzusok küldése a partner felé, közös cselekményvezetés, társakkal összehangolt váltások, közös játékstílus kialakítása, tartása)
- Hiteles játékmód (nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközök hiteles alkalmazása, személyessége, élettémények, tapasztalatok játékká formálása, a figurák közti viszonyok, viszonyváltozás érzékletes ábrázolása)
- A játék intenzitása
- Karakterábrázolás (a karakter tartása, a karakter tipikus jegyeinek kiemelése, a karakterépítés eszköztárának gazdagsága, a karakterábrázolás elmélyítése, személyessé tétele)
- Stílusérzék (alkalmazkodás a produkció játékstílusához, közös stílushoz illeszkedő színjátékos kifejezőeszközök)

- Ritmusérzék (a játék tempójának érzékelése, tartása, pontos, társakhoz igazodó tempóváltás)
- Feszültségteremtés
- Atmoszférateremtés
- Verbális kifejezőeszközök használata

Minősítés dráma és színjáték tantárgyból

Jeles (5)

Az a tanuló, aki az improvizáció során megérti és követi az instrukciókat, képes a közös jelenetépítésre, a váratlan helyzetekre, szituációkra való reagálásra, a választott stílus sajátosságait alkalmazni tudja, képes a karakterábrázolásra, az érzelmi és viszonyulási változások megjelenítésére, a jelenet dramaturgiai ívének megformálására. Ötletes kreatív, együttműködő és humoros a feladatmegoldásban, képes a jelenet atmoszférájának megteremtésére. Az, aki a színpadi produkció során képes a színpadi jelenlét megteremtésére, alkalmazni tudja a tanult technikai, karakter-jellemábrázolási eszközöket, tudatos és hiteles a szerep megformálásában, magabiztos szövegtudással bír, a választott játéktílus sajátosságai szerint játszik, képes a közönséggel való kapcsolattartásra, atmoszféra teremtésére.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az improvizáció során megérti és követi az instrukciókat, képes a közös jelenetépítésre. A váratlan helyzetekre, szituációkra való reagálása nem mindig követi a jelenet ritmusát. A választott stílus sajátosságait többnyire alkalmazni tudja, képes a karakterábrázolásra. Az érzelmi és viszonyulási változások megjelenítése, a jelenet dramaturgiai ívének megformálása nem töretlen. Ötletes, kreatív, együttműködő és humoros a feladatmegoldásban, többnyire képes a jelenet atmoszférájának megteremtésére. Az, aki, a színpadi produkció során képes a színpadi jelenlét megteremtésére, többnyire alkalmazni tudja a tanult technikai, karakter-jellemábrázolási eszközöket. Tudatos és hiteles a szerep megformálásában, de kisebb hibákat vét. Magabiztos szövegtudással bír, de váratlan helyzetek kizökkentik a szituációból. Kisebb hiányosságokkal a választott játéktílus sajátosságai szerint játszik, képes a közönséggel való kapcsolattartásra, atmoszférateremtésre.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az improvizáció során megérti és követi az instrukciókat, a közös jelenetépítéshez tanári segítségre van szüksége. A váratlan helyzetekre, szituációkra nem minden esetben tud a jelenet ritmusa szerint reagálni. A választott stílus sajátosságait felszínesen alkalmazni tudja, a karakterábrázolása nem kimunkált. Az érzelmi és viszonyulási változások megjelenítése, a jelenet dramaturgiai ívének megformálása akadozó, nem tudatos. Kevés saját ötlettel dolgozik, de társaival együttműködő, többnyire képes a jelenet atmoszférájának megteremtésére. Az, aki a színpadi produkció során képes a színpadi jelenlét megteremtésére, de a figyelem koncentráltsága nem kitartó. Felszínesen ismeri a tanult technikai, karakter és jellemábrázolási eszközöket. A szerep megformálásában kevésbé hiteles, nem képes a viszonyok és érzelmi változások érzékletes ábrázolására. Szövegtudása kissé bizonytalan, nehezen birkózik meg a váratlan helyzetekkel, improvizációs készsége még nem kiforrott. A választott játéktípus sajátosságait felszínesen ismeri, rövid ideig képes csak a kapcsolattartásra, atmoszférateremtésre.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az improvizáció során megérti és követi az instrukciókat, a közös jelenetépítést csak tanári segítséggel képes megvalósítani. A váratlan helyzetekre, szituációkra többnyire nem tud a jelenet ritmusa szerint reagálni. A választott stílus sajátosságait minimálisan tudja alkalmazni, a karakterábrázolása eszközeit minimálisan alkalmazza. Az érzelmi és viszonyulási változások megjelenítése, a jelenet dramaturgiai ívének megformálása minimálisan megfelelő. Az, aki, a színpadi produkció során csak nagyon rövid ideig képes a színpadi jelenlét megteremtésére, figyelem koncentráltsága minimális. Minimálisan ismeri a tanult technikai, karakter, és jellemábrázolási eszközöket. A szerep megformálása nem hiteles, nem képes a viszonyok és érzelmi változások érzékletes ábrázolására. Szövegtudással kissé bizonytalan, nehezen birkózik meg a váratlan helyzetekkel, improvizációs készsége még nem kiforrott. A választott játéktípus sajátosságait csak minimálisan ismeri, rövid ideig képes csak a kapcsolattartásra, atmoszférateremtésre.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki bár megérti az improvizációs feladatot, de nem rendelkezik az improvizációhoz szükséges ismeretekkel, nem képes szituációba kerülni, önállóan reagálni a társak akcióira, nem képes a jelenetépítésre. Nem alkalmazza a karakterábrázolás eszközeit, tanári segítséggel sem tudja a feladatot megoldani. Az aki, a színpadi produkció során nem képes a színpadi jelenlét megteremtésére, figyelem koncentráltsága minimális. Nem tudja alkalmazni a tananyagban

szereplő technikai, karakter-jellemábrázolási eszközöket. Nem jut el a szerep megformálásáig, nem képes a viszonyok és érzelmi változások érzékletes ábrázolására. Játékmódja stílustalan, előadása kizárólag a szöveg felmondására korlátozódik. Kapcsolat létesítésére, atmoszféra teremtésére nem képes

MOZGÁS ÉS TÁNC tantárgy

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama:

Mozgás és tánc

etűd 3–5 perc

előadás 15–30 perc

A vizsga tartalma

A gyakorlati vizsga két részből tevődik össze:

Etűd

Az etűd egyéni vagy 2–3 fős mozgás-, illetve táncszínházi, vagy pantomim technikai produkció lehet.

A mozgás- és táncszínházi etűd rögzített improvizációval készülhet.

Az etűdben a tanulónak egyéni feladatokat kell végrehajtania oly módon, hogy tanulmányai során megszerzett képességeiről, jártasságáról számot tudjon adni.

Csoportos előadás

Az előadás választott irodalmi mű vagy zenemű mozgás- és táncszínházi adaptációja lehet.

Az előadásban a tanulónak egyéni és csoportos feladatok végrehajtásával kell közreműködnie oly módon, hogy tanulmányai során megszerzett képességeiről, jártasságáról számot tudjon adni.

A vizsga értékelése

- A gyakorlatok, táncok illetve játékok ismerete
- A produkció végrehajtásának pontossága, minősége, intenzitása (mozgástechnika, ritmika, dinamika, térhasználat, karakterábrázolás, színpadi jelenlét, koncentráció, együttműködés)

Minősítés mozgás és tánc tantárgyból

Jeles (5)

Az a tanuló, aki önálló bemelegítésre képes, ismeri a gyakorlatokat és játékokat, megérti az instrukciókat, alkalmazni tudja a tanult mozgástechnikai elemeket, térhasználata, ritmustartása jó. Mozdulatai kifejezők, képes dinamikai különbségek megvalósítására, a szituáció tartására, a jelenet építésére. Mozgáskoordinációja fejlett, képes a zenével összhangban dolgozni.

Jó (4)

Az a tanuló, aki önálló bemelegítésre képes, ismeri a gyakorlatokat és játékokat, megérti az instrukciókat, alkalmazni tudja a tanult mozgástechnikai elemeket, térhasználata, ritmustartása jó. A gyakorlatok megvalósítása során kisebb hibákat vét, a hibákat felismeri és azokat tanári segítség nélkül képes javítani. Mozdulatai kifejezők, képes a szituáció megtartására. Mozgáskoordinációja, valamint a zenével való összhang nem mindig pontos.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki önálló bemelegítésre képes, felszínesen ismeri a gyakorlatokat és játékokat, megérti az instrukciókat, a mozgástechnikai elemek alkalmazása, térhasználata, ritmustartása nem pontos. A gyakorlatok megvalósítása során több hibát vét, azokat tanári segítséggel képes javítani. Mozdulatai kevésbé kifejezők, de törekszik a szituáció megtartására. Mozgáskoordinációja, valamint a zenével való összhang sokszor nem pontos.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki önálló bemelegítésre képes, minimálisan ismeri a gyakorlatokat és játékokat, megérti az instrukciókat, a tanult mozgástechnikai elemeket minimálisan alkalmazza, térhasználata, ritmustartása többnyire pontatlan. A gyakorlatok megvalósítása során sorozatosan hibákat vét, azokat tanári segítséggel többnyire képes javítani. Mozdulatai mechanikusak, nehezen tudja a szituációt tartani. Mozgáskoordinációja kiforratlan, a zenével való összhang többnyire pontatlan.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki önálló bemelegítésre nem képes, nem ismeri a gyakorlatokat és játékokat, nem tudja követni az instrukciókat, a mozgástechnikai elemeket nem sajátította el, azokat tanári irányítással sem képes megvalósítani.

Mozgáskoordinációja rendezetlen, nem képes zenére dolgozni.

BESZÉD ÉS VERS tantárgy

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A művészeti záróvizsga gyakorlati vizsgarészből áll

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama:

Beszéd és vers

- beszédgyakorlat–sor bemutatása 5 perc
- vers– és prózamondás: előadás repertoárból 12 perc,
- ismeretlen szöveg felolvasása 3 perc

A vizsga tartalma

Beszédgyakorlat–sor bemutatása

A tételsorból húzott gyakorlatsor bemutatása (pl. bemelegítő gyakorlatok, az artikulációs biztonságot és pontosságot fejlesztő feladatok, szöveg ritmizálása)

Vers– és prózamondás

Repertoárból való vizsga:

A tanuló repertoárjából választott három különböző hangulatú vers vagy próza előadása. A tanuló szabadon választott tíz művel készül (vers, monológ, prózai mű részlet vegyesen, lehetőleg különböző hangulatú szövegek). A vizsgán a tanulónak a vizsgabizottság által választott műveket kell előadnia.

Ismeretlen szöveg értő megszólaltatása:

A tanuló a vizsgabizottság által hozott irodalmi anyagból – a helyszínen történő választás és rövid felkészülés után – értelmezett, bemutató felolvasást tart, s ezzel kapcsolatban kérdésekre is válaszol.

A vizsga értékelése

- beszédtechnikai ismeretek,
- a tudás technikai szintje,
- a megvalósítás pontossága,
- természetes, oldott artikuláció és középhang

Választott szövegek előadása

- szövegválasztás (önismeret és önértékelési szint),
- értelmezés (a szövegek gondolati és érzelmi síkjai, az előadás építkezése)
- előadásmód (kiállás, jelenlét, közvetítő erő, előadói készségek)
- elméleti felkészültség
- helyes nyelvhasználat
- ismeretlen szöveg előadása:
  - a felolvasás gördülékenysége
  - a szöveg értő megszólaltatása

Minősítés beszéd és vers tantárgyból

Jeles (5)

Az a tanuló, aki a beszédtechnikai elemeket kiválóan alkalmazza a gyakorlatban, ismeretlen szöveget helyes nyelvhasználattal képes bemutatni, képes a szöveg megértésére, a kérdésekre megfelelő válaszokat ad. Figyelem koncentrálttsága, jelenléte, hangulat közvetítése kiváló.

Jó (4)

Az a tanuló, aki a beszédtechnikai elemeket jól alkalmazza a gyakorlatban, ismeretlen szöveget helyes nyelvhasználattal képes bemutatni, néhány hibát vét, képes a szöveg megértésére, a kérdésekre többnyire megfelelő válaszokat ad. Figyelem koncentrálttsága, jelenléte, hangulat közvetítése jó.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki a beszédtechnikai elemeket többnyire jól alkalmazza a gyakorlatban, ismeretlen szöveget helyes nyelvhasználattal képes bemutatni, de több hibát is vét, képes a szöveg megértésére, a kérdésekre próbál válaszolni. Figyelem koncentrálttsága, jelenléte, hangulat közvetítése megfelelő.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki a beszédtechnikai elemeket kevésbé képes a gyakorlatban alkalmazni. ismeretlen szöveget hibás nyelvhasználattal mutat be, a szövegértés alacsony szintű, nem tud minden

kérdésre megfelelő választ adni. Figyelem koncentráltsága, jelenléte, hangulat közvetítése gyenge.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki a beszédtechnikai elemek többségét nem képes a gyakorlatban alkalmazni, ismeretlen szöveget hibás nyelvhasználattal mutat be, a szövegértés alacsony szintű, nem tud válaszolni a kérdésekre. Figyelem koncentráltsága, jelenléte, hangulat közvetítése gyenge.

13.5. A zeneművészeti ág (népzene)

Hangszeres tanszakok

Vonós és tekerő tanszak

- népi hegedű
- népi brácsa
- népi bőgő cselló

Pengetős tanszak

- citera
- tambura
- koboz

Ütő tanszak

- népi ritmushangszerek

Akkordikus tanszak

- népi harmónika

Vokális tanszak

- népi ének

A művészeti alap és záróvizsgán a főtárgy mellett minden tanszakon a népzenei ismeretek tantárgyból vizsgáznak a tanulók.

A népzenei ismeretek tantárgy vizsgakövetelményeit a vonós tekerő tanszakon, a hegedű főtárgyhoz kapcsolódóan rögzítjük azzal, hogy mindezen elvárások érvényesek minden zeneművészeti ágon oktatott főtárgyhoz kapcsolódóan.

13.5.1. Népi hegedű (vonós tekerő tanszak) művészeti alapvizsga követelmények

A vizsga tantárgyai:

- népi hegedű
- népzenei ismeretek

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga két részből áll.

- **gyakorlati vizsga népi hegedű tantárgy**

Időtartam: „A” tagozat: összeállításonként minimum 5 perc

Időtartam: „B” tagozat: összeállításonként minimum 5 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

I. A népi hegedű gyakorlati vizsga tartalma

„A” tagozat

A szaktanár által meghatározott két tájegység hiteles hegedűjátékának bemutatása improvizáció vagy előre meghatározott etűd formájában.

„B” tagozat

A szaktanár által meghatározott két tájegység hiteles hegedűjátékának bemutatása improvizáció vagy előre meghatározott etűd formájában.

A nép hegedű vizsga témakörei

- dunántúli lassú és friss csárdás dallamok játéka zenekarral
- szilágysági csárdás és ugrálós dallamok játéka zenekarral
- közép-erdélyi csárdás dallamok (szék, mezőség) játéka zenekarral

kalotaszegi és székelyföldi dallamok játéka zenekarral

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,

- technikai felkészültség,
- helyes testtartás, hangszer tartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- a vibrato helyes alkalmazása,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Minősítés a népi hegedű tantárgy gyakorlati vizsgáján

Jeles (5)

Az a tanuló, aki előírt anyagokat stílushűen, kotta használata nélkül szólaltatja meg, hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Hangszerén tiszta intonációval játszik és a tájegységnek megfelelő díszítésformákat ismeri és alkalmazza. Az őt kísérő zenekart érthetően és határozottan irányítja. A játszott dallamokat, azok táncnemeinek megfelelő tempót kiválasztja és tartani tudja.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, kisebb hibákkal szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Játékban kisebb intonációs bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli és javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat ismeri és alkalmanként használja. Az őt kísérő zenekart érthetően és határozottan irányítja. A játszott dallamokat, azok táncnemeinek megfelelő tempót választja és tartani tudja.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét nem önállóan hangolja, vonóját önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak az intonációs problémák, ezeket észleli és próbálja javítani. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat ismeri, de nem alkalmazza, az őt kísérő zenekart érthetően és határozottan irányítja. A játszott dallamokat, azok táncnemeinek megfelelő tempót választ, de tartani nem tudja, kiesik a tempóból.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan hangolja, vonóját önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak az intonációs problémák, ezeket észleli, de nem javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat ismeri, de nem alkalmazza, az őt kísérő zenekart bizonytalanul, félreérhető gesztusokkal vezeti. A játszott dallamokat, azok táncnemeinek megfelelő tempóját ismeri, de alkalmazni nem tudja.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül nem tudja megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét önállóan nem készíti elő a játékhoz. Hangszerjátékában sok intonációs probléma fedezhető fel, ezeket nem észleli, nem javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat nem ismeri, az őt kísérő zenekart nem vezeti. A dallamokat és táncokat nem megfelelő tempókat nem ismeri.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma

- A tanult témakörökből összeállított 10 kérdésből álló tételsorból húzott kérdés kifejtése.
- A tanult anyagból a tanár által kijelölt 50 népdalból kiválasztott 2 népdal eléneklése és elemzése.

A vizsgabizottság tagjai a bemutatott zenei összeállításhoz kapcsolódóan elméleti kérdéseket tehetnek fel egyesével a tanulóknak.

A népzenei ismeretek vizsga témakörei

- a magyar népzene fogalmát, történeti fejlődését,

- népzenei stílusait, műfajait, földrajzi dialektusait (Dunántúl, Alföld, Szilágyság, Szék, Mezőség, Kalotaszeg, Székelyföld)
- a magyar népi hangszerek osztályozását, történetét, jellemzőit, elterjedtségét, az állandó és alkalmi hangszeregyütteseket
- a magyar népzene kutatás történetét, legjelentősebb gyűjtőit és kutatóit, a legfontosabb kézikönyveket és publikált népzenei felvételeket, az önképzés lehetséges autentikus forrásait.

A szóbeli vizsga értékelése:

- általános zenei ismeretek (hangnemek, hangközök, akkordok, előadásmód, zenei szakkifejezések ismerete),
- népzene-történeti tájékozottság,
- népzenei stílusismeret,
- formai ismeretek,
- tájékozódás a dialektusok, tájegységek között

Minősítés népzenei ismeretek tantárgy vizsgáján

Jeles (5)

Az a tanuló, aki a tételsorból húzott tételt önállóan kifejti, a szolfézs és zeneelméleti ismereteket elméletben és a gyakorlatban is alkalmazni tudja. Tisztában van a népzenei stílusokkal, műfajaival és a fő dialektusterületekkel, valamint azok általános jellemzőivel. A magyar népi hangszereket csoportosítani tudja, a csoportokra példákat is felsorol. A két választott népdalt kotta nélkül, tiszta intonációval adja elő, az elemzési szempontokat önállóan tudja, és azoknak megfelelően elemzi a dallamokat. A hangszeres vizsga alkalmával megszólaltatott összeállításokhoz feltett kérdésekre (dialektusterület, gyűjtési adatok, általános jellemzők) helyesen válaszol.

Jó (4)

Az a tanuló, aki a húzott tételt önállóan kifejti, a szolfézs és zeneelméleti ismereteket elméletben ismeri, a gyakorlatban kisebb hibákkal alkalmazni tudja. Tisztában van a fő dialektusterületekkel, azok általános jellemzőivel. A népzenei stílusokat ismeri, és főbb jellemzőit fel tudja sorolni. A magyar népi hangszereket csoportosítani tudja és segítséggel példákat is tud rá mondani. A két választott népdalt kotta nélkül, kisebb intonációs hibákkal adja elő. Az elemzési szempontokkal tisztában van, elemzésben azonban segítségre szorul. A

hangszeres vizsga alkalmával megszólaltatott összeállításokhoz feltett kérdésekre történő válaszadásnál segítségre szorul.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki a húzott tételt segítő kérdésekkel fejti ki, a szolfézs és zeneelméleti ismereteket hiányosan ismeri, a gyakorlatban hibákkal alkalmazni tudja. A fő dialektus területeket fel tudja sorolni, általános jellemzőinek felsorolásához segítő kérdésekre van szüksége. A magyar népi hangszerek csoportosítását ismeri, példákat segítséggel, hiányosan tud felsorolni. A két választott népdalt kottából, kisebb intonációs hibákkal adja elő. Az elemzési szempontok felsorolásában és az elemzésben tanári segítségre szorul. A hangszeres vizsga alkalmával megszólaltatott összeállításokhoz feltett kérdésekre hiányosan ad választ.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki a húzott tételt és a benne szereplő kérdéseket hiányosan válaszolja meg, a szolfézs és zeneelméleti ismeretekkel tisztában van, de azokat nem tudja alkalmazni a gyakorlatban. A fő dialektusterületeket tanári segítséggel tudja felsorolni, általános jellemzőit segítséggel sem tudja felsorolni. A magyar népi hangszerek csoportosítását ismeri, de példákat nem tud felsorolni. A két választott népdalt kottából, gyakori hibákkal adja elő, az elemzési szempontok felsorolásában tanári segítségre szorul, az elemzést azonban tanári segítséggel sem végzi el. A hangszeres vizsga alkalmával megszólaltatott összeállításokra vonatkozó kérdésekre hiányosan ad választ.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki a húzott tételt nem tudja előadni és a segítőkérdéseket nem tudja megválaszolni. A szolfézs és zeneelméleti fogalmakkal nincs tisztában, azokat nem tudja alkalmazni. Nem ismeri a fő dialektusterületeket és azok jellemzőit, azokat tanári segítséggel sem tudja felidézni. A magyar népi hangszerek csoportosítását és példáit nem tudja felsorolni. A két választott népdalt kottából sem tudja előadni, elemzési szempontokat tanári segítséggel sem tudja feleleveníteni és a dalt elemezni. A hangszeres vizsga alkalmával megszólaltatott összeállításokra vonatkozó kérdésekre nem tud válaszolni.

13.5.2. Népi hegedű tantárgy (vonós, tekető tanszak) művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga tantárgyai:

- népi hegedű
- népzenei ismeretek

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama

A vizsga kétrészből áll.

- **gyakorlati vizsga népi hegedű tantárgy**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: összeállításonként minimum 5 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

I. A népi hegedű gyakorlati vizsga tartalma

„A” tagozat

A szaktanár által meghatározott két tájegység hiteles hegedűjátékának bemutatása improvizáció vagy előre meghatározott etűd formájában.

„B” tagozat

A szaktanár által meghatározott három tájegység hiteles hegedűjátékának bemutatása improvizáció vagy előre meghatározott etűd formájában.

A nép hegedű vizsga témakörei

- széki táncrend folyamatos játéka
- mezőségi táncrend folyamatos játéka
- gyimesi zene stílusos megszólaltatása

A népi hegedű vizsga általános értékelési szempontsora

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- a vibrato helyes alkalmazása,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,

- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Minősítés a népi hegedű tantárgy gyakorlati vizsgáján

Jeles (5)

Az a tanuló, aki előírt anyagokat stílushűen, kotta használata nélkül mutatja be, hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Hangszerén tiszta intonációval játszik, a tájegységnek megfelelő díszítésformákat ismeri és alkalmazza. Az őt kísérő zenekart érthetően és határozottan irányítja. A játszott dallamokat, azok táncnemeinek megfelelő tempót kiválasztja ki és azokat tartani tudja.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, kisebb hibákkal szólaltatja meg. Hangszerkezelés biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Játékban kisebb intonációs bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli és javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat ismeri és alkalmanként használja. Az őt kísérő zenekart érthetően és határozottan irányítja. A játszott dallamokat, azok táncnemeinek megfelelő tempót választja és tartani tudja.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét nem önállóan hangolja, vonóját önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak az intonációs problémák, ezeket észleli és próbálja javítani. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat ismeri, de nem alkalmazza, az őt kísérő zenekart érthetően és határozottan irányítja. A játszott dallamokat, azok táncnemeinek megfelelő tempót választ, de tartani nem tudja, kiesik a tempóból.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan hangolja, vonóját önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak az intonációs problémák, ezeket észleli, de nem javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat ismeri, de nem

alkalmazza, az őt kísérő zenekart bizonytalanul, félreérhető gesztusokkal vezeti. A játszott dallamokat, azok táncnemeinek megfelelő tempóját ismeri, de alkalmazni nem tudja.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül nem tudja megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét önállóan nem készíti elő a játékhoz. Hangszerjátékában sok intonációs probléma fedezhető fel, ezeket nem észleli, nem javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat nem ismeri, az őt kísérő zenekart nem vezeti. A dallamokat és táncokat nem megfelelő tempókat nem ismeri.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma

- A tanult témakörökből összeállított 10 kérdésből álló tételsorból húzott kérdés kifejtése.
- A tanult anyagból a tanár által kijelölt 50 népdalból kiválasztott 2 népdal eléneklése és elemzése.
- A vizsgabizottság tagjai a bemutatott zenei összeállításhoz kapcsolódóan elméleti kérdéseket tehetnek fel egyesével a tanulóknak.

A népzenei ismeretek vizsga témakörei

- a magyar népzene fogalmát, történeti fejlődését,
- népzenei stílusait, műfajait, földrajzi dialektusait
- a magyar népi hangszerek osztályozását, történetét, jellemzőit, elterjedtségét, az állandó és alkalmi hangszeregyütteseket
- a magyar népzenei kutatás történetét, legjelentősebb gyűjtőit és kutatóit, a legfontosabb kézikönyveket és publikált népzenei felvételeket, az önképzés lehetséges autentikus forrásait.

A szóbeli vizsga értékelése:

- általános zenei ismeretek (hangnemek, hangközök, akkordok, előadásmód, zenei szakkifejezések ismerete),
- népzenei történeti tájékozottság,
- népzenei stílusismeret,
- formai ismeretek,
- tájékozódás a dialektusok, tájegységek között

Minősítés a népzenei ismeretek tantárgy vizsgáján

Jeles (5)

Az a tanuló, aki a tételsorból húzott tételt önállóan kifejti, a szolfézs és zeneelméleti ismereteket elméletben és a gyakorlatban is alkalmazni tudja. Tisztában van a népzenei stílusokkal, műfajaival és a fő dialektusterületekkel, azok általános jellemzőivel valamint a népzene-történet jelentősebb állomásaival. A magyar népi hangszereket csoportosítani tudja, a csoportokra példákat is felsorol. A népzene-gyűjtés korszakait, módszereit ismeri és jeles képviselőket is megemlít. A két választott népdalt kotta nélkül, tiszta intonációval adja elő, az elemzési szempontokat önállóan tudja, és azoknak megfelelően elemzi a dallamokat. A hangszeres vizsga alkalmával megszólaltatott összeállításokhoz feltett kérdésekre (dialektusterület, gyűjtési adatok, általános jellemzők) helyesen válaszol.

Jó (4)

Az a tanuló, aki a húzott tételt önállóan kifejti, a szolfézs és zeneelméleti ismereteket elméletben ismeri, a gyakorlatban kisebb hibákkal alkalmazni tudja. Tisztában van a fő dialektusterületekkel, azok általános jellemzőivel valamint a népzene-történet jelentősebb állomásaival. A népzenei stílusokat ismeri, és főbb jellemzőit fel tudja sorolni. A magyar népi hangszereket csoportosítani tudja és segítséggel példákat is tud rá mondani. A népzene-gyűjtés korszakait, módszereit ismeri és jeles képviselőket is megemlít, de a témakör kifejtéséhez segítő kérdésekre van szüksége. A két választott népdalt kotta nélkül, kisebb intonációs hibákkal adja elő. Az elemzési szempontokkal tisztában van, elemzésben azonban segítségre szorul. A hangszeres vizsga alkalmával megszólaltatott összeállításokhoz feltett kérdésekre történő válaszadásnál segítségre szorul.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki a húzott tételt segítő kérdésekkel fejti ki, a szolfézs és zeneelméleti ismereteket hiányosan ismeri, a gyakorlatban hibákkal alkalmazni tudja. A fő dialektus területeket fel tudja sorolni, általános jellemzőinek felsorolásához segítő kérdésekre van szüksége, népzene-történeti és a népzene-gyűjtés korszakokról ismereti hiányosak, segítő kérdésekre tud válaszolni, jeles képviselőit megemlíti. A magyar népi hangszerek csoportosítását ismeri, példákat segítséggel, hiányosan tud felsorolni. A két választott népdalt kottából, kisebb intonációs hibákkal adja elő. Az elemzési szempontok felsorolásában és az elemzésben tanári segítségre szorul. A hangszeres vizsga alkalmával megszólaltatott összeállításokhoz feltett kérdésekre hiányosan ad választ.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki a húzott tételt és a benne szereplő kérdéseket hiányosan válaszolja meg, a szolfézs és zeneelméleti ismeretekkel tisztában van, de azokat nem tudja alkalmazni a gyakorlatban. A fő dialektusterületeket és azok általános jellemzőit segítséggel sem tudja felsorolni. Ismeretei hiányosak a népzene-történeti és a népzene-gyűjtés korszakokról, segítő kérdésekre hiányos válaszokat ad, jeles képviselőket nem tud megemlíteni. A magyar népi hangszerek csoportosítását ismeri, de példákat nem tud felsorolni. A két választott népdalt kottából, gyakori hibákkal adja elő, az elemzési szempontok felsorolásában tanári segítségre szorul, az elemzést azonban tanári segítséggel sem végzi el. A hangszeres vizsga alkalmával megszólaltatott összeállításokra vonatkozó kérdésekre hiányosan ad választ.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki a húzott tételt nem tudja előadni és a segítőkérdéseket nem tudja megválaszolni. A szolfézs és zeneelméleti fogalmakkal nincs tisztában, azokat nem tudja alkalmazni. Nem ismeri a fő dialektusterületeket és azok jellemzőit, azokat tanári segítséggel sem tudja felidézni. A népzene-történeti és a népzene-gyűjtés korszakokkal nincs tisztában, segítő kérdésekre nem tud válaszolni, jeles képviselőket nem tud megemlíteni. A magyar népi hangszerek csoportosítását és példáit nem tudja felsorolni. A két választott népdalt kottából sem tudja előadni, elemzési szempontokat tanári segítséggel sem tudja feleleveníteni és elemezni. A hangszeres vizsga alkalmával megszólaltatott összeállításokra vonatkozó kérdésekre nem tud válaszolni.

13.5.3. Népi brácsa tantárgy (vonós, tekerő tanszak) művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga tantárgyai:

- népi brácsa
- népzenei ismeretek

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga kétrészből áll.

- **gyakorlati vizsga népi brácsa tantárgy**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: összeállításoként minimum 5 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

I. A népi brácsa gyakorlati vizsga tartalma

„A” tagozat

A szaktanár által meghatározott két tájegység hiteles zenei kíséretének bemutatása előre meghatározott etűd formájában.

(Táncrend kísérete négyhúros brácsán zenekarban.

Táncrend kísérete háromhúros brácsán zenekarban.)

„B” tagozat

A szaktanár által meghatározott két tájegység hiteles zenei kíséretének bemutatása meghatározott etűd formájában.

(Táncrend kísérete négyhúros brácsán zenekarban.

Táncrend kísérete háromhúros brácsán zenekarban)

A nép brácsa vizsga témakörei („A” és „B” tagozat)

- dunántúli vagy alföldi ugrós, lassú- és frisscsárdás folyamat kísérete zenekarban
- szilágysági zene kísérete zenekarban
- felcsiki zene kísérete zenekarban
- bonchidai tánczene kísérete zenekarban
- szatmári tánczene kísérete négyhúros brácsán zenekarban

A népi brácsa vizsga általános értékelési szempontsora

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- a vibrato helyes alkalmazása,
- hangszerkezelés,
- díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Minősítés a népi brácsa tantárgy gyakorlati vizsgáján:

Jeles (5)

Az a tanuló, aki előírt anyagokat stílushűen, kotta használata nélkül szólaltatja meg, hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Hangszerén tiszta intonációval játszik és a tájegységnek megfelelő díszítésformákat, akkordfordulatokat, vonásokat ismeri és alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi és tartani tudja.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, kisebb hibákkal szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Játékban kisebb intonációs bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli és javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat, akkordfordulatokat, vonásokat ismeri és alkalmanként használja. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi és tartani tudja.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét nem önállóan hangolja, vonóját önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak az intonációs problémák, ezeket észleli és próbálja javítani. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és akkordfordulatokat, vonásokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását nem folyamatosan figyeli, de érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi, de tartani nem minden esetben tudja.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan hangolja, vonóját önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak az intonációs problémák, ezeket észleli, de nem javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és akkordfordulatokat, vonásokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában

van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását nem folyamatosan figyeli, nehezen alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót nehezen veszi át, tartani nem minden esetben tudja.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül nem tudja megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg a folyamatot. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét önállóan nem készíti elő a játékhoz. Hangszerjátékában sok intonációs probléma fedezhető fel, ezeket nem észleli, nem javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és akkordfordulatokat, vonásokat nem ismeri, a zenekarban betöltött szerepével nincs tisztában, nem annak megfelelően játszik. A zenekart vezető zenész irányítását nem figyeli, nem alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót nehezen veszi át és tartani nem tudja.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma, lásd a hegedű főtárgynál.

13.5.4. Népi brácsa tantárgy (Vonós tekerő tanszak) művészeti záróvizsga követelményei

Vizsga tantárgyai:

- népi brácsa
- népzenei ismeretek

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga kétrészből áll.

- **gyakorlati vizsga népi brácsa tantárgy**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: összeállításonként minimum 5 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

I. A népi brácsa gyakorlati vizsga tartalma

„A” tagozat

A szaktanár által meghatározott két tájegység hiteles zenei kíséretének bemutatása improvizáció vagy előre meghatározott etűd formájában.

(Táncrend kísérete négyhúros brácsán zenekarban.)

Táncrend kísérete háromhúros brácsán zenekarban.)

„B” tagozat

A szaktanár által meghatározott három tájegység hiteles zenei kíséretének bemutatása improvizáció vagy előre meghatározott etűd formájában.

(Táncrend kísérete négyhúros brácsán zenekarban.

Táncrend kísérete háromhúros brácsán zenekarban.)

A nép brácsa vizsga témakörei („A” és „B” tagozat)

- széki tánczene kísérete zenekarban
- magyarpalatkai tánczene kísérete zenekarban
- felcsíki zene kísérete zenekarban
- hajdúsági tánczene kísérete zenekarban
- galgamenti tánczene kísérete zenekarban
- gömöri tánczene kísérete zenekarban
- küköllő - mentii tánczene kísérete zenekarban
- szatmári vagy kürti tánczene kísérete zenekarban

A népi brácsa vizsga általános értékelési szempontsora

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes testtartás, hangszer tartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- a vibrato helyes alkalmazása,
- hangszerkezelés,
- díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Minősítés a népi brácsa tantárgy gyakorlati vizsgáján

Jeles (5)

Az a tanuló, aki előírt anyagokat stílushűen, kotta használata nélkül szólaltatja meg, hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Hangszerén tiszta intonációval játszik és a tájegységnek megfelelő díszítésformákat, akkordfordulatokat, vonásokat ismeri és alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi és tartani tudja.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, kisebb hibákkal szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Játékban kisebb intonációs bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli és javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat, akkordfordulatokat, vonásokat ismeri és alkalmanként használja. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi és tartani tudja.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét nem önállóan hangolja, vonóját önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak az intonációs problémák, ezeket észleli és próbálja javítani. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és akkordfordulatokat, vonásokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását nem folyamatosan figyeli, de érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi, de tartani nem minden esetben tudja.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan hangolja, vonóját önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak az intonációs problémák, ezeket észleli, de nem javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és akkordfordulatokat, vonásokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában

van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását nem folyamatosan figyeli, nehezen alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót nehezen veszi át, tartani nem minden esetben tudja.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül nem tudja megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg a folyamatot. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét önállóan nem készíti elő a játékhoz. Hangszerjátékában sok intonációs probléma fedezhető fel, ezeket nem észleli, nem javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és akkordfordulatokat, vonásokat nem ismeri, a zenekarban betöltött szerepével nincs tisztában, nem pozíciójának megfelelően játszik. A zenekart vezető zenész irányítását nem figyeli, nem alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót nehezen veszi át és tartani nem tudja.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma (lásd a hegedű főtárgynál)

13.5.5. Népi bőgő/cselló tantárgy (vonós tekerő tanszak) művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga két részből áll.

- **gyakorlati vizsga népi bőgő/cselló tantárgy**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: összeállításonként minimum 5 perc

- **szóbeli vizsga szolfézs/ népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

I. A népi bőgő/cselló gyakorlati vizsga tartalma

„A” tagozat

- **A szaktanár által meghatározott két tájegység hiteles zenei kíséretének bemutatása előre meghatározott etűd formájában.**

„B” tagozat

- **A szaktanár által meghatározott két tájegység hiteles zenei kíséretének bemutatása meghatározott etűd formájában.**

A népi bőgő/cselló vizsga témakörei („A” és „B” tagozat)

- dunántúli vagy alföldi ugrós, lassú- és frisscsárdás folyamat kísérete zenekarban
- szilágysági zene kísérete zenekarban
- ördögősfüzesi zene kísérete zenekarban
- bonchidai tánczene kísérete zenekarban
- szatmári tánczene kísértete zenekarban
- kalotaszegi tánczene kísértete zenekarban
- marosszéki tánczene kísértete zenekarban

A népi bőgő/cselló vizsga általános értékelési szempontsora

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- a vibrato helyes alkalmazása,
- hangszerkezelés,
- díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Minősítés a népi bőgő/cselló tantárgy gyakorlati vizsgáján:

Jeles (5)

Az a tanuló, aki előírt anyagokat stílushűen, kotta használata nélkül szólaltatja meg, hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Hangszerén tiszta intonációval játszik és a tájegységnek megfelelő díszítésformákat, vonásokat ismeri és alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi és tartani tudja.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, kisebb hibákkal szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Játékban kisebb intonációs bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli és javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és basszusmeneteket, vonásokat ismeri és alkalmanként használja. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi és tartani tudja.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét nem önállóan hangolja, vonóját önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak az intonációs problémák, ezeket észleli és próbálja javítani. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és basszusmeneteket, vonásokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását nem folyamatosan figyeli, de érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi, de tartani nem minden esetben tudja.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan hangolja, vonóját önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak az intonációs problémák, ezeket észleli, de nem javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat, basszusmeneteket, vonásokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását nem folyamatosan figyeli, nehezen alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót nehezen veszi át, tartani nem minden esetben tudja.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül nem tudja megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg a folyamatot. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét önállóan nem készíti elő a játékhoz. Hangszerjátékában sok intonációs probléma fedezhető fel, ezeket nem észleli, nem javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és basszusmeneteket,

vonásokat nem ismeri, a zenekarban betöltött szerepével nincs tisztában, nem annak megfelelően játszik. A zenekart vezető zenész irányítását nem figyeli, nem alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót nehezen veszi át és tartani nem tudja.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma: lásd a hegedű főtárgynál.

13.5.6. Népi bőgő/cselló (vonós tekerő tanszak) művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga tantárgyai:

- népi bőgő/cselló
- népzenei ismeretek

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga kétrészből áll.

- **gyakorlati vizsga népi bőgő/cselló tantárgy**

Időtartam: „A” tagozat: összeállításonként minimum 5 perc

Időtartam: „B” tagozat: összeállításonként minimum 5 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

I. A népi bőgő/cselló gyakorlati vizsga tartalma

„A” tagozat

- **A szaktanár által meghatározott két tájegység hiteles zenei kíséretének bemutatása előre meghatározott etűd formájában.**

„B” tagozat

- **A szaktanár által meghatározott három tájegység hiteles zenei kíséretének bemutatása meghatározott etűd formájában.**

A népi bőgő/cselló vizsga témakörei („A” és „B” tagozat)

- széki tánczene kíséretete zenekarban

- szatmári vagy kürti tánczene kísértete zenekarban
- magyarpalatkai tánczene kísértete zenekarban
- hajdúsági tánczene kísértete zenekarban
- galga – menti tánczene kísértete zenekarban
- kükküllő – menti tánczene kísértete zenekarban
- gömöri tánczene kísértete zenekarban

A népi bőgő/cselló vizsga általános értékelési szempontsora

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- a vibrato helyes alkalmazása,
- hangszerkezelés,
- díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Minősítés a népi bőgő/cselló tantárgy gyakorlati vizsgáján

Jeles (5)

Az a tanuló, aki előírt anyagokat stílushűen, kotta használata nélkül szólaltatja meg, hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Hangszerén tiszta intonációval játszik és a tájegységnek megfelelő díszítésformákat, vonásokat ismeri és alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi és tartani tudja.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, kisebb hibákkal szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Játékban kisebb

intonációs bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli és javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és basszusmeneteket, vonásokat ismeri és alkalmanként használja. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi és tartani tudja.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét nem önállóan hangolja, vonóját önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak az intonációs problémák, ezeket észleli és próbálja javítani. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és basszusmeneteket, vonásokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását nem folyamatosan figyeli, de érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi, de tartani nem minden esetben tudja.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan hangolja, vonóját önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak az intonációs problémák, ezeket észleli, de nem javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat, basszusmeneteket, vonásokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását nem folyamatosan figyeli, nehezen alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót nehezen veszi át, tartani nem minden esetben tudja.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül nem tudja megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg a folyamatot. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét önállóan nem készíti elő a játékhoz. Hangszerjátékában sok intonációs probléma fedezhető fel, ezeket nem észleli, nem javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és basszusmeneteket, vonásokat nem ismeri, a zenekarban betöltött szerepével nincs tisztában, nem annak megfelelően játszik. A zenekart vezető zenész irányítását nem figyeli, nem alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót nehezen veszi át és tartani nem tudja.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma: lásd a hegedű főtárgynál.

13.5.7. Népi ritmushangszerek (ütő tanszak) művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga tantárgyai

- népi ritmushangszerek
- népzenei ismeretek

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

- **gyakorlati vizsga népi ritmushangszerek tantárgyból**

Időtartam: „A” és „B” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” és „B” tagozat :10 perc

I. A népi ritmushangszerek gyakorlati vizsga tartalma

„A” és „B” tagozat

- **A szaktanár által meghatározott két tájegység hiteles zenei kíséretének bemutatása rögtönzött formában, zenekarban. (ütőgardon és dob)**
- **A szaktanár által meghatározott egy tájegység hiteles zenei kíséretének bemutatása improvizatív formában idiofon hangszeren.**
- **Szabadon választott énekes népszokás ritmushangszerrel való kísérete.**

A vizsgán közreműködhetnek a népzenei tanszakok tanárai és tanulói.

A népi hangszerek vizsga témakörei („A” és „B” tagozat)

- Gyimes-völgyi zene: lassú magyaros, sebes magyaros, csárdás, kettős jártatója, kettős sírülője, féloláhos, verbunk, csúfos, féloláhos-héjsza, legényes-héjsza, tisztí-héjsza, sánta németes és csoszogtatós, talján porka és a sebese, moldvai és a porkája, zsidós, golya, kerekes, keservesek, (egyszerű adatközlői stílusjegyekkel)

- Csík megyei tánczene (Csíkszentdomokos) Lassú csárdás, sebes csárdás, magyarországi, cepper, féloláhos, kezes, zsuka, orosz zsuka, medvés, héjsza, lassú németes, Rákóczi mars, zsidós, verbunk, lakodalmi mars,
- Regionális népzene (A helyi környezet – település, megye, tájegység, dialektusterület népzenei anyaga)
- Moldvai tánczene: kettős (de doi), nyelu (mielu), leu, szerba (sirba), sirba stidentilor, floricsika, ruszászka, öves, banumarocsini, keresel (cáráselu), bulgáros (bulgareasca), kecskés, csárdás, festeres, korobjászka, románca, ördög útján (drumui dracului), batuta tiganesca, pakulár (juhos), briul, pingvin, hojna (hoina), botosánka, gergelytánc, zdrabuleánka, ráca, serény magyaros, öreg magyaros, vert kezes, román kezes, musama, buheiest, polka, batuta, djampara)
- Más népzenei dialektusok dallamainak kísérete, történeti dallamok, szokásdallamok

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- helyes testtartás, hangszertartás, kéztartás,
- hangminőség,
- hangszerkezelés,
- helyes ritmus és tempó,
- technikai felkészültség,
- jobb- és balkéz-technika.
- előadásmód,
- zenei stílusok és előadások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Minősítés a népi ritmushangszerek tantárgy gyakorlati vizsgáján

Jeles (5)

Az a tanuló, aki a vizsgaanyagot stílushűen, önállóan, kotta használata nélkül mutatja be. Hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Zenekarban betöltött szerepével tisztában van, alkalmazkodik hozzá, annak megfelelően választja meg hangerejét. A zenekart vezető zenész jelzéseit folyamatosan figyeli, követi, az általa diktált

tempót átveszi és tartani tudja. Az adott tájegységnek megfelelő díszítésformákat ismeri és alkalmazza.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, kisebb hibákkal szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz. Játékban kisebb bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli és javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat ismeri és alkalmanként használja. Zenekarban betöltött szerepével tisztában van, igyekszik alkalmazkodni, annak megfelelően választja meg hangerejét. A zenekart vezető zenész jelzéseit figyelni, követi, az általa diktált tempót átveszi és kisebb tempóingadozásokkal tartani tudja.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét nem önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakori bizonytalanságok fedezhetőek fel, ezeket észleli és próbálja javítani. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat ismeri, de nem alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, de nem megfelelően alkalmazkodik hozzá. Játéknak hangerejét nem megfelelő módon választja meg. A zenekart vezető zenész jelzéseit figyelni, de nem alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót nehezen veszi át és nehezen tartja.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakran hibázik, ezeket észleli, de nem javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat ismeri, de nem alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepét tudja, de nem alkalmazkodik hozzá. A zenekart vezető zenész irányítását ritkán követi, gesztusait nem érti, nem követi. Az általa diktált tempót átveszi de tartani nem tudja.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül nem tudja megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét önállóan nem készíti elő a játékhoz. Hangszerjátékában probléma fedezhető fel, ezeket nem észleli, nem javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat nem ismeri. A zenekarban betöltött szerepével nincs tisztában, a zenekarvezető irányítását nem figyeli, gesztusaira nem reagál, az általa diktált tempót nem tudja átvenni és tartani.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma: lásd a hegedű főtárgynál.

13.5.8. Népi harmónika tantárgy (akkordikus tanszak) művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga tantárgyai

- népi harmónika
- népzenei ismeretek

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga két részből áll.

- **gyakorlati vizsga népi harmonika tantárgy**

Időtartam: „A” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

Időtartam: „B” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

I. A népi harmonika gyakorlati vizsga tartalma

„A” tagozat

- Egy élénk tempójú táncdallam bemutatása
- Egy mérsékelt tempójú táncdallam terc és szext dallammozgásokkal való bemutatása
- Egy parlando, rubato népzenei dallam bemutatása
- Egy szabadon választott népzenei darab, igényes basszus–szólammal való bemutatása
- Egy kamaradarab bemutatása kísérő feladatkörben.

„B” tagozat

- Egy élénk tempójú táncdallam bemutatása
- Egy mérsékelt tempójú táncdallam terc és szext dallammozgásokkal való bemutatása
- Egy parlando, rubato népzenei dallam bemutatása
- Egy szabadon választott népzenei darab, igényes basszus–szólammal való bemutatása
- Egy kamaradarab bemutatása kísérő feladatkörben.

A népi harmonika vizsga témakörei („A” és „B” tagozat)

- kalotaszegi népzene kísérete zenekarban
- szilágysági népzene kísérete zenekarban

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- helyes testtartás, hangszertartás, kéztartás,
- hangminőség,
- hangszerkezelés,
- helyes ritmus és tempó,
- technikai felkészültség,
- jobb– és balkéz–technika,
- díszítések megvalósítása,
- előadásmód,
- zenei stílusok és előadások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Minősítés a népi harmonika tantárgy vizsgáján

Jeles (5)

Az a tanuló, aki hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz, hangszerkezelése biztos. Zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően választja meg játéka hangerejét. A zenekart vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempókat átveszi és tartani tudja. Jobb- és balkéz-technikája összhangban van. Az adott tájegységekre

jellemző díszítéseket és hangsúlyokat ismeri és helyesen alkalmazza. A vizsgaanyagokat stílushűen, kotta használata nélkül szólaltatja meg.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, kisebb hibákkal szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat, akkordfordulatokat, hangsúlyokat ismeri és alkalmanként használja. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően választja meg játéka hangerejét. A zenekart vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi és tartani tudja. Jobb- és balkéz-technikája összhangban van.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét nem önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak technikai problémák, jobb- és balkéz-technikája nem mindig van összhangban. Ezeket a hibákat észleli és próbálja javítani. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és akkordfordulatokat, hangsúlyozásokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását nem folyamatosan figyeli, de érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi, de tartani nem minden esetben tudja.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak az technikai problémák, ezeket észleli, de nem javítja. Jobb- és balkéz-technikája nem mindig van összhangban. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és akkordfordulatokat, hangsúlyozásokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik és választja meg játéka hangerejét. A zenekart vezető zenész irányítását nem folyamatosan figyeli, nehezen alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót nehezen veszi át, tartani nem minden esetben tudja.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül nem tudja megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg a folyamatot. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét önállóan nem készíti elő a játékhoz. Hangszerjátékában sok technikai probléma fedezhető fel, ezeket nem észleli, nem javítja, jobb- és balkéz-technikája nem mindig van összhangban. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és akkordfordulatokat, hangsúlyozásokat nem ismeri, a zenekarban betöltött szerepével nincs tisztában, nem annak megfelelően játszik, hangerejét nem megfelelően választja ki. A zenekart vezető zenész irányítását nem figyeli, nem alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót nehezen veszi át és tartani nem tudja.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma: lásd a hegedű főtárgynál.

13.5.9. Népi harmónika (akkordikus tanszak) művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga tantárgyai

- népi harmónika
- népzenei ismeretek

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga két részből áll.

- **gyakorlati vizsga népi harmonika tantárgy**

Időtartam: „A” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

Időtartam: „B” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

I. A népi harmonika gyakorlati vizsga tartalma

„A” tagozat

- Különböző stílusú, karakterű, valamint tempójú népzenei összeállítások bemutatása.
- Rövid zenei anyag lapról játszása mérsékelt tempóban.

„B” tagozat

- Egy élénk tempójú táncdallam,
- Egy mérsékelt tempójú táncdallam terc és szext dallammozgásokkal,
- Egy párlandó, rubato népzenei dallam,
- Egy szabadon választott népzenei darab, igényes basszus–szólammal,
- Egy kamaradarab, kísérő feladatkörben.
- Zenei anyag lapról játszása mérsékelt tempóban.

A népi harmonika vizsga témakörei („A” és „B” tagozat)

- vajdaszentiványi népzene kísérete zenekarban
- kalotaszegi népzene kísérete zenekarban
- szilágysági népzene kísérete zenekarban

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- helyes testtartás, hangszer tartás, kéztartás,
- hangminőség,
- hangszerkezelés,
- helyes ritmus és tempó,
- technikai felkészültség,
- jobb- és balkéz-technika,
- díszítések megvalósítása,
- előadásmód,
- zenei stílusok és előadások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Minősítés a népi harmonika tantárgy vizsgáján

Jeles (5)

Az a tanuló, aki hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz, hangszerkezelése biztos. Zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően választja meg játéka hangerejét. A zenekart vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempókat átveszi és tartani tudja. Jobb- és balkéz-technikája összhangban van. Az adott tájegységekre

jellemző díszítéseket és hangsúlyokat ismeri és helyesen alkalmazza. A vizsgaanyagokat stílushűen, kotta használata nélkül szólaltatja meg.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, kisebb hibákkal szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat, akkordfordulatokat, hangsúlyokat ismeri és alkalmanként használja. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően választja meg játéka hangerejét. A zenekart vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi és tartani tudja. Jobb- és balkéz-technikája összhangban van.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét nem önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak technikai problémák, jobb- és balkéz-technikája nem mindig van összhangban. Ezeket a hibákat észleli és próbálja javítani. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és akkordfordulatokat, hangsúlyozásokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását nem folyamatosan figyeli, de érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi, de tartani nem minden esetben tudja.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak az technikai problémák, ezeket észleli, de nem javítja. Jobb- és balkéz-technikája nem mindig van összhangban. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és akkordfordulatokat, hangsúlyozásokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik és választja meg játéka hangerejét. A zenekart vezető zenész irányítását nem folyamatosan figyeli, nehezen alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót nehezen veszi át, tartani nem minden esetben tudja.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül nem tudja megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg a folyamatot. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét önállóan nem készíti elő a játékhoz. Hangszerjátékában sok technikai probléma fedezhető fel, ezeket nem észleli, nem javítja, jobb- és balkéz-technikája nem mindig van összhangban. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és akkordfordulatokat, hangsúlyozásokat nem ismeri, a zenekarban betöltött szerepével nincs tisztában, nem annak megfelelően játszik, hangerejét nem megfelelően választja ki. A zenekart vezető zenész irányítását nem figyeli, nem alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót nehezen veszi át és tartani nem tudja.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma: lásd a hegedű főtárgynál.

13.5.10. A népi ének tantárgy (vokális tanszak) művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga tantárgyai

- népi ének
- népzenei ismeretek

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga két részből áll.

- **gyakorlati vizsga népi ének tantárgy**

Időtartam: „A” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

Időtartam: „B” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

I. A népi ének gyakorlati vizsga tartalma

„A” tagozat

- Egy gyerekjátékdalokból vagy párosító dalokból álló népdalcsokor,
- Egy jeles napi szokásdalokból álló összeállítás,
- Egy pásztor- vagy rabének
- Egy klasszikus ballada a Dunántúlról vagy az Alföldről,
- Egy különböző lüktetésű és tempójú táncdallamokból álló összeállítás.
- Az előadásban közreműködhetnek hangszeres növendékek.

„B” tagozat

- Egy lakodalmi szokásdalokból álló összeállítás,
- Egy keserves,
- Egy klasszikus ballada,
- Egy szabadon választott népdal összeállítás.
- Egy karikázó dallamokból álló összeállítás csoportos énekszóval
- Egy hangszerkíséretes táncdalciklus.

A népi ének vizsga témakörei („A” és „B” tagozat)

- Moldva
- Szilágyság,
- Kalotaszeg
- Mezőség
- Székelyföld kistájai (Maros – Küküllő vidék, Udvarhely környéke, Csíkszentdomonkos, Gyimes)
- Bukovina (beleértve a Magyarországra telepített Szerbiában élő Bukovinai székelyeket)
- Csallóköz, Zoborvidék, Palócföld

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- helyes légzés, testtartás,
- intonáció,
- helyes ritmus és tempó,
- szép, érthető szövegmondás
- memória,
- állóképesség,
- előadásmód, tartalmi érzékenység,
- technikai és művészi megvalósítás, népzenei hitelesség.

Minősítés a népi ének tantárgy vizsgáján:

Jeles (5)

Az a tanuló, aki előírt anyagokat stílushűen, kotta használata nélkül, tiszta intonációval szólaltatja meg. Ismeri a beéneklő és bemelegítő gyakorlatokat, a vizsga előkészítéséhez önállóan alkalmazza azokat. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat, hajlításokat ismeri és alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően énekel. A műfajoknak és táncnemeknek megfelelő tempót választja ki és azokat tartani tudja.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, kisebb hibákkal szólaltatja meg. Ismeri a beéneklő és bemelegítő gyakorlatokat, a vizsga előkészítéséhez önállóan alkalmazza azokat. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat, hajlításokat ismeri és megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően énekel. A műfajoknak és táncnemeknek megfelelő tempót választja ki és azokat tartani tudja. Énekében kisebb intonációs bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli és javítja.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázásokkal, esetleg a folyamatot megszakító megállásokkal szólaltatja meg. Ismeri a beéneklő és bemelegítő gyakorlatokat, a vizsga előkészítéséhez azokat tanári segítséggel alkalmazza. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat, hajlításokat ismeri és nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően énekel. A műfajoknak és táncnemeknek megfelelő tempót választja ki és azokat tartani tudja. Énekében gyakori intonációs bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli és próbálja javítani.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kottából, többszöri hibázásokkal, esetleg a folyamatot megszakító megállásokkal szólaltatja meg. Ismeri a beéneklő és bemelegítő gyakorlatokat, a vizsga előkészítéséhez azokat tanári segítséggel alkalmazza. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat, hajlításokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően énekel. A műfajoknak és táncnemeknek megfelelő tempót választja ki, de azokat nem tudja tartani. Énekében gyakori intonációs bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli, de nem javítani.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta segítségével sem tudja előadni, többszöri hibázásokkal, a folyamatot megállásokkal szakítja meg. Nem ismeri a beéneklő és bemelegítő gyakorlatokat, a vizsga előkészítéséhez azokat tanári segítséggel is nehezen alkalmazza. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat, hajlításokat nem ismeri. A zenekarban betöltött szerepével nincs tisztában, nem annak megfelelően énekel. A műfajoknak és táncnemeknek nem a megfelelő tempót választja ki, tempótartása bizonytalan. Énekében gyakori intonációs bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket nem észleli, de nem javítani.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma: lásd a hegedű főtárgynál.

13.5.11. Népi ének tantárgy (vokális tanszak) művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga tantárgyai

- ***népi ének***
- ***népzenei ismeretek***

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga két részből áll.

- **gyakorlati vizsga népi ének tantárgy**

Időtartam: „A” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

Időtartam: „B” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

I. A népi ének gyakorlati vizsga tartalma

„A” tagozat

- Egy gyerekjátékdalokból vagy párosító dalokból álló népdalsorok,
- Egy jeles napi szokásdalokból álló összeállítás,
- Egy pásztor- vagy rabének
- Egy klasszikus ballada a Dunántúlról vagy az Alföldről,
- Egy különböző lüktetésű és tempójú táncdallamokból álló összeállítás.
- Az előadásban közreműködhetnek hangszeres növendékek.

„B” tagozat

- Egy lakodalmi szokásdalokból álló összeállítás,
- Egy keserves,
- Egy klasszikus ballada,
- Egy szabadon választott népdal összeállítás.
- Egy karikázó dallamokból álló összeállítás csoportos énekszóval
- Egy hangszerkíséretes táncdalciklus.

A népi ének vizsga témakörei („A” és „B” tagozat)

- Moldva
- Szilágyság,
- Kalotaszeg
- Mezőség
- Székelyföld kistájai (Maros – Küküllő vidék, Udvarhely környéke, Csíkszentdomonkos, Gyimes)
- Bukovina (beleértve a Magyarországra telepített Szerbiában élő Bukovinai székelyeket)
- Csallóköz, Zoborvidék, Palócföld

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- helyes légzés, testtartás,
- intonáció,
- helyes ritmus és tempó,
- szép, érthető szövegmondás
- memória,
- állóképesség,
- előadásmód, tartalmi érzékenység,
- technikai és művészi megvalósítás,
- népzenei hitelesség.

Minősítés a népi ének tantárgy vizsgáján

Jeles (5)

Az a tanuló, aki előírt anyagokat stílushűen, kotta használata nélkül, tiszta intonációval szólaltatja meg. Ismeri a beéneklő és bemelegítő gyakorlatokat, a vizsga előkészítéséhez önállóan alkalmazza azokat. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat, hajlításokat ismeri és alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően énekel. A műfajoknak és táncnemeknek megfelelő tempót választja ki és azokat tartani tudja.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, kisebb hibákkal szólaltatja meg. Ismeri a beéneklő és bemelegítő gyakorlatokat, a vizsga előkészítéséhez önállóan alkalmazza azokat. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat, hajlításokat ismeri és megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően énekel. A műfajoknak és táncnemeknek megfelelő tempót választja ki és azokat tartani tudja. Énekében kisebb intonációs bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli és javítja.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázásokkal, esetleg a folyamatot megszakító megállásokkal szólaltatja meg. Ismeri a beéneklő és bemelegítő gyakorlatokat, a vizsga előkészítéséhez azokat tanári segítséggel alkalmazza. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat, hajlításokat ismeri és nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően énekel. A műfajoknak és táncnemeknek megfelelő tempót választja ki és azokat tartani tudja. Énekében gyakori intonációs bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli és próbálja javítani.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kottából, többszöri hibázásokkal, esetleg a folyamatot megszakító megállásokkal szólaltatja meg. Ismeri a beéneklő és bemelegítő gyakorlatokat, a vizsga előkészítéséhez azokat tanári segítséggel alkalmazza. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat, hajlításokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően énekel. A műfajoknak és táncnemeknek megfelelő tempót választja ki, de azokat nem tudja tartani. Énekében gyakori intonációs bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli, de nem javítani.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta segítségével sem tudja előadni, többszöri hibázásokkal, a folyamatot megállásokkal szakítja meg. Nem ismeri a beéneklő és bemelegítő gyakorlatokat, a vizsga előkészítéséhez azokat tanári segítséggel is nehezen alkalmazza. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat, hajlításokat nem ismeri. A zenekarban betöltött szerepével nincs tisztában, nem annak megfelelően énekel. A műfajoknak és táncnemeknek nem a megfelelő tempót választja ki, tempótartása bizonytalan. Énekében gyakori intonációs bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket nem észleli, de nem javítani.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma: lásd a hegedű főtárgynál

13.5.12. Citera tantárgy (pengetős tanszak) művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga tantárgyai

- citera
- népzenei ismeretek

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga két részből áll.

- **gyakorlati vizsga citera tantárgy**

Időtartam: „A” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

Időtartam: „B” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

Három összeállítás bemutatása, amely tartalmazzon csárdás, ugrós, friss, nyomóval, egyszerű díszítéssel játszott dallamokat.

„B” tagozat

A vizsgázó öt összeállítást készít a tanult anyag alapján, melyből a vizsgabizottság választ hármat.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- helyes testtartás, hangszertartás, kéztartás,
- hangminőség,
- hangszerkezelés,
- helyes ritmus és tempó,
- technikai felkészültség,
- jobb- és balkéz-technika,
- előadásmód,
- zenei stílusok és előadások megvalósítása,
- díszítések megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Minősítés a citera tantárgyból

Jeles (5)

Az a tanuló, aki előírt anyagokat stílushűen, kotta használata nélkül szólaltatja meg, hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Hangszerén megfelelő technikával, egységes hangszínen, megfelelő dinamikával játszik és stílusos díszítésformákat alkalmaz. A játszott dallamok előadási módjának, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot kiválasztja és tartani tudja.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, kisebb hibákkal szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Játékban kisebb hangszerkezelési, hangszínbéli, dinamikai bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli és korrigálja. A stílusnak megfelelő díszítésformákat ismeri és alkalmanként használja. A játszott dallamok előadási módjának, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot kiválasztja és tartani tudja.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét nem önállóan hangolja, hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak a játéktechnikai, hangszínbeli, dinamikai problémák, ezeket észleli és próbálja javítani. A stílusnak megfelelő díszítésformákat ismeri, de nem alkalmazza. A játszott dallamok előadási módjának, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot kiválasztja, de tartani nem tudja.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan hangolja, hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak a játéktechnikai, hangszínbeli, dinamikai problémák, ezeket észleli, de nem javítja. A stílusnak megfelelő díszítésformákat ismeri, de nem alkalmazza. A játszott dallamok előadási módját, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot ismeri, de megfelelően alkalmazni nem tudja.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül nem tudja megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Hangszerjátékában sok technikai, hangszínbeli, dinamikai probléma fedezhető fel, ezeket nem észleli, nem javítja. A stílusnak megfelelő díszítésformákat nem ismeri. A dallamok előadási módját, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot nem ismeri.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma: lásd hegedű főtárgynál

13.5.13. Citera tantárgy (pengetős tanszak) művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga tantárgyai:

- citera
- népzenei ismeretek

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga két részből áll.

- **gyakorlati vizsga cíterá tantárgy**

Időtartam: „A” és „B” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

- Három különböző dialektusterületről származó összeállítás bemutatása, amely tartalmazza legalább egy adatközlő anyagát.
- Egy énekkíséretes összeállítás.
- Egy hangszerkíséret bemutatása.

Az összeállítások tartalmazzanak parlando, csárdás (dűvő), ugrós, friss, nyomóval, 16–odos mozgású dallamokat.

„B” tagozat

A vizsgázó nyolc összeállítást készít a tanult anyag alapján, melyből a vizsgabizottság kettőt, a vizsgázó egyet választ.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- helyes testtartás, hangszertartás, kéztartás,
- hangminőség,
- hangszerkezelés,
- helyes ritmus és tempó,
- technikai felkészültség,
- jobb– és balkéz–technika,
- előadásmód,
- zenei stílusok és előadások megvalósítása,
- díszítések megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Minősítés citera tantárgyból a művészeti záróvizsgán

Jeles (5)

Az a tanuló, aki előírt anyagokat stílushűen, kotta használata nélkül szólaltatja meg, hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Hangszerén megfelelő technikával, egységes hangszínen, megfelelő dinamikával játszik és stílusos, az adatközlő és/vagy dialektusterület díszítésformáit alkalmazza. A játszott dallamok előadási módjának, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot kiválasztja és tartani tudja.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, kisebb hibákkal szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Játékban kisebb hangszerkezelési, hangszínbéli, dinamikai bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli és korrigálja. A stílus, az adatközlő és/vagy dialektusterület díszítésformáit ismeri és alkalmanként használja. A játszott dallamok előadási módjának, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot kiválasztja és tartani tudja.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét nem önállóan hangolja, hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak a játéktechnikai, hangszínbéli, dinamikai problémák, ezeket észleli és próbálja javítani. A stílus, az adatközlő és/vagy dialektusterület díszítésformáit ismeri, de nem alkalmazza. A játszott dallamok előadási módjának, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot kiválasztja, de tartani nem tudja.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan hangolja, hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak a játéktechnikai, hangszínbéli, dinamikai problémák, ezeket észleli, de nem javítja. A stílus, az adatközlő és/vagy dialektusterület díszítésformáit ismeri, de nem alkalmazza. A játszott dallamok előadási módját, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot ismeri, de megfelelően alkalmazni nem tudja.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül nem tudja megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Hangszerjátékában sok technikai, hangszínbéli, dinamikai probléma fedezhető fel, ezeket nem észleli, nem javítja. A stílus, az adatközlő és/vagy dialektusterület díszítésformáit nem ismeri. A dallamok előadási módját, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot nem ismeri.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma: lásd hegedű főtárgynál

13.5.14. Tamburák tantárgy (pengetős tanszak) művészeti alapvizsga követelményei

Vizsgatantárgyak:

- Primtambura, basszprimtambura és brácsatambura tantárgyak
- népzenei ismeretek

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga két részből áll.

- **gyakorlati vizsga** Primtambura, basszprimtambura és brácsatambura **tantárgy**

Időtartam: „A” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

Időtartam: „B” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

- Egy élénk tempójú táncdallam,
- Egy mérsékelt tempójú táncdallam terc és szext dallammozgásokkal
- Egy parlando, rubato népzenei dallam,
- Egy szabadon választott népzenei darab, igényes basszus–szólammal
- Egy kamaradarab, kíséző feladatkörben.

A vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

- Egy élénk tempójú táncdallam,

- Egy mérsékelt tempójú táncdallam terc és szext dallammozgásokkal,
- Egy parlando, rubato népzenei dallam,
- Egy szabadon választott népzenei darab, igényes basszus–szólammal,
- Egy kamaradarab, kísérő feladatkörben.

A vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- helyes testtartás, hangszertartás, kéztartás,
- hangminőség,
- hangszerkezelés,
- helyes ritmus és tempó,
- jobb– és balkéz–technika,
- technikai felkészültség,
- előadásmód,
- zenei stílusok és előadások megvalósítása,
- díszítések megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Minősítés a Primtambura, basszprimtambura és brácsatambura tantárgyak művészeti alapvizsgáján

Jeles (5)

Az a tanuló, aki előírt anyagokat stílushűen, kotta használata nélkül szólaltatja meg, hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Hangszerén megfelelő technikával, egységes hangszínen, megfelelő dinamikával játszik és stílusos díszítésformákat alkalmaz. A játszott dallamok előadási módjának, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot kiválasztja és tartani tudja.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, kisebb hibákkal szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Játékban kisebb

hangszerkezelési, hangszínbeli, dinamikai bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli és korigálja. A stílusnak megfelelő díszítésformákat ismeri és alkalmanként használja. A játszott dallamok előadási módjának, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot kiválasztja és tartani tudja.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét nem önállóan hangolja, hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak a játéktechnikai, hangszínbeli, dinamikai problémák, ezeket észleli és próbálja javítani. A stílusnak megfelelő díszítésformákat ismeri, de nem alkalmazza. A játszott dallamok előadási módjának, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot kiválasztja, de tartani nem tudja.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan hangolja, hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak a játéktechnikai, hangszínbeli, dinamikai problémák, ezeket észleli, de nem javítja. A stílusnak megfelelő díszítésformákat ismeri, de nem alkalmazza. A játszott dallamok előadási módját, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot ismeri, de megfelelően alkalmazni nem tudja.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül nem tudja megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Hangszerjátékában sok technikai, hangszínbeli, dinamikai probléma fedezhető fel, ezeket nem észleli, nem javítja. A stílusnak megfelelő díszítésformákat nem ismeri. A dallamok előadási módját, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot nem ismeri.

13.5.15. Tamburák tantárgyak (pengetős tanszak) művészeti záróvizsga követelményei

Vizsgatárgyak

- Primitambura és basszprimitambura (és csellótambura)
- népzenei ismeretek

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga két részből áll.

- **gyakorlati vizsga tambura tantárgy**

Időtartam: „A” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

Időtartam: „B” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

- Különböző stílusú, karakterű, tempójú népzenei dallamok.
- Rövid zenei anyag lapról játszása mérsékelt tempóban.

„B” tagozat

- Egy élénk tempójú táncdallam,
- Egy mérsékelt tempójú táncdallam terc és szext dallammozgásokkal,
- Egy párlandó, rubato népzenei dallam,
- Egy szabadon választott népzenei darab, igényes basszus–szólammal,
- Egy kamaradarab, kísérő feladatkörben.
- Zenei anyag lapról játszása mérsékelt tempóban.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- helyes testtartás, hangszertartás, kéztartás,
- hangminőség,
- hangszerkezelés,
- helyes ritmus és tempó,
- technikai felkészültség,
- jobb– és balkéz–technika,
- előadásmód,
- zenei stílusok és előadások megvalósítása,
- díszítések megvalósítása,
- memória,

- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Minősítés tambura tantárgyból a művészeti záróvizsgán

Jeles (5)

Az a tanuló, aki előírt anyagokat stílushűen, kotta használata nélkül szólaltatja meg, hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Hangszerén megfelelő technikával, egységes hangszínen, megfelelő dinamikával játszik és stílusos, az adatközlő és/vagy dialektusterület díszítésformáit alkalmazza. A játszott dallamok előadási módjának, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot kiválasztja és tartani tudja.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, kisebb hibákkal szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Játékban kisebb hangszerkezelési, hangszínbéli, dinamikai bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli és korigálja. A stílus, az adatközlő és/vagy dialektusterület díszítésformáit ismeri és alkalmanként használja. A játszott dallamok előadási módjának, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot kiválasztja és tartani tudja.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét nem önállóan hangolja, hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak a játéktechnikai, hangszínbéli, dinamikai problémák, ezeket észleli és próbálja javítani. A stílus, az adatközlő és/vagy dialektusterület díszítésformáit ismeri, de nem alkalmazza. A játszott dallamok előadási módjának, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot kiválasztja, de tartani nem tudja.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan hangolja, hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak a játéktechnikai, hangszínbéli, dinamikai problémák, ezeket észleli, de nem javítja. A stílus, az adatközlő és/vagy dialektusterület díszítésformáit ismeri, de nem alkalmazza. A játszott dallamok előadási módját, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot ismeri, de megfelelően alkalmazni nem tudja.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül nem tudja megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Hangszerjátékában sok technikai, hangszínbéli, dinamikai probléma fedezhető fel, ezeket nem észleli, nem javítja. A stílus, az adatközlő és/vagy dialektusterület díszítésformáit nem ismeri. A dallamok előadási módját, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot nem ismeri.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma: lásd hegedű főtárgynál.

13.5.16. Koboz tantárgy (pengetős tanszak) művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga tantárgyai

- koboz
- népzenei ismeretek

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga két részből áll.

- **gyakorlati vizsga koboz tantárgy**

Időtartam: „A” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

Időtartam: „B” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

- Öt táncdallamból álló moldvai összeállítás bemutatása
- Régi magyar táncokból álló összeállítás bemutatása
- Énekes, illetve hegedűn vagy furulyán játszott moldvai összeállítás improvizatív jellegű kísérete

„B” tagozat

- Valamennyi gyakran előforduló moldvai táncdallam kíséretének ismerete
- Régi magyar, középkori, vagy román táncdallamokból készített összeállítás bemutatása

- Videofelvétel elemzése, lejegyzése, az ott látható kíséret megvalósítása

Énekes, illetve hegedűn vagy furulyán játszott moldvai összeállítás improvizatív jellegű kísérete

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- helyes testtartás, hangszertartás, kéztartás,
- hangminőség,
- hangszerkezelés,
- helyes ritmus és tempó,
- technikai felkészültség,
- jobb- és balkéz-technika,
- előadásmód,
- zenei stílusok és előadások megvalósítása,
- díszítések megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Minősítés koboz tantárgyból a művészeti alapvizsgán

Jeles (5)

Az a tanuló, aki hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz, önállóan képes behangolni, hangszerkezelése biztos. Szóló, és zenekari formációban is jártas. Szólójátéka pontos, kifejező, képes megvalósítani azokat a virtuózabb technikai követelményeket, melyet az adott összeállítás anyaga megkíván. Zenekarban, adott formációban a vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempókat átveszi és tartani tudja. Jobb- és balkéz-technikája összhangban van, ismeri és alkalmazza az adott tájegység, kistáj pengetési fajtáit, valamint a kíséretben esetlegesen előforduló jellemző díszítéseket. A vizsganyagokat stílus hűen, kotta használata nélkül, koncertszerűen magas felkészültségi szinten szólaltatja meg.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, koncertszerűen azonban kisebb hibákkal szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz, képes behangolni. Szólójátéka kielégítő, bár technikai korlátai miatt kevésbé virtuóz. A zenekarban

betöltött szerepével tisztában van, a zenekart vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi és tartani tudja. Jobb- és balkéz-technikája összhangban van, a tájegységen használt pengetési fajtákat ismeri, alkalmazza, az esetleges díszítések alkalmanként megjelennek játékában.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, koncertszerűen többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét nem képes önállóan előkészíteni, behangolni. Játékában gyakoriak technikai problémák, jobb- és balkéz technikája nem mindig van összhangban. Szólójátékából hiányoznak a tájegységre jellemző virtuózabb dallami elemek, az összeállítás nem építkezik, a tempóbeli különbségek nem egyértelműsíthetők. Ezeket a hibákat észleli és próbálja javítani. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, azonban a zenekart vezető zenész irányítását nem folyamatosan figyeli, de érti és alkalmazkodik hozzá. Az általa diktált tempót képes átvenni, de tartani nem minden esetben tudja. A tájegységnek megfelelő pengetéseket, ritmusokat, díszítésformákat és akkordfordulatokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, koncertszerűen nem képes megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét önállóan nem képes behangolni, előkészíteni. Szólójátéka nem virtuóz, a dallamok előadása csupán kielégítő szinten valósul meg. Hangszerjátékában számos technikai hiányosság fedezhető fel, melyeket nem képes észlelni, javítani. Jobb- és balkéz-technikája nem mindig van összhangban. Az adott tájegységnek megfelelő pengetési fajtákat, díszítésformákat, akkordfordulatokat, hangsúlyozásokat csupán felületesen ismeri, a zenekarban betöltött szerepével nincs tisztában, nem annak megfelelően játszik. A zenekart vezető zenész irányítását nem figyeli, kísérelőjátéka nem alkalmazkodik hozzá. Az általa diktált tempót nehezen veszi át, nincs minden esetben, tisztában az adott dallamhoz tartozó pengetési fajtával, lüktetéssel.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, koncertszerűen nem képes megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg, az adott dallam folytatására nem képes. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét önállóan nem képes behangolni, előkészíteni. Szólójátékában a dallamok előadása kielégítő szinten sem valósul meg. Hangszerjátékában

súlyos technikai hiányosságok fedezhetőek fel, melyeket önállóan nem képes észlelni, javítani. Jobb- és balkéz-technikája nincs összhangban. Az adott tájegységnek megfelelő pengetési fajtákat, díszítésformákat, akkordfordulatokat, hangsúlyozásokat nem ismeri, a zenekarban betöltött szerepével nincs tisztában, így nem annak megfelelően játszik. A zenekart vezető zenész irányítását nem figyeli, kísérőjátéka nem alkalmazkodik hozzá. Az általa diktált tempót nem képes átvenni, nincs tisztában az adott dallamhoz tartozó pengetési fajtával, lüktetéssel.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma: lásd a hegedű főtárgynál

13.5.17. Koboz tantárgy (pengetős tanszak) művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga tantárgyai

- koboz
- népzenei ismeretek

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga két részből áll.

- **gyakorlati vizsga koboz tantárgy**

Időtartam: „A” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

Időtartam: „B” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

- Öt táncdallamból álló moldvai összeállítás bemutatása
- Régi magyar táncokból álló összeállítás bemutatása
- Énekes, illetve hegedűn vagy furulyán játszott moldvai összeállítás improvizatív jellegű kísérete

„B” tagozat

- Valamennyi gyakran előforduló moldvai táncdallam kíséretének ismerete
- Régi magyar, középkori, vagy román táncdallamokból készített összeállítás bemutatása
- Videofelvétel elemzése, lejegyzése, az ott látható kíséret megvalósítása

- Énekes, illetve hegedűn vagy furulyán játszott moldvai összeállítás improvizatív jellegű kíséréte

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- helyes testtartás, hangszertartás, kéztartás,
- hangminőség,
- hangszerkezelés,
- helyes ritmus és tempó,
- technikai felkészültség,
- jobb- és balkéz-technika,
- előadásmód,
- zenei stílusok és előadások megvalósítása,
- díszítések megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Minősítés a koboz tantárgy művészeti záróvizsgáján

Jeles (5)

Az a tanuló, aki hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz, önállóan képes behangolni, hangszerkezelése biztos. Szóló, és zenekari formációban is jártas. Szólójátéka pontos, kifejező, képes megvalósítani azokat a virtuózabb technikai követelményeket, melyet az adott összeállítás anyaga megkíván. Zenekarban, adott formációban a vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempókat átveszi és tartani tudja. Jobb- és balkéz-technikája összhangban van, ismeri és alkalmazza az adott tájegység, kistáj pengetési fajtáit, valamint a kíséretben esetlegesen előforduló jellemző díszítéseket. A vizsgaanyagokat stílus hűen, kotta használata nélkül, koncertszerűen magas felkészültségi szinten szólaltatja meg.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, koncertszerűen azonban kisebb hibákkal szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz, képes behangolni. Szólójátéka kielégítő, bár technikai korlátai miatt kevésbé virtuóz. A zenekarban

betöltött szerepével tisztában van, a zenekart vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi és tartani tudja. Jobb- és balkéz-technikája összhangban van, a tájegységen használt pengetési fajtákat ismeri, alkalmazza, az esetleges díszítések alkalmanként megjelennek játékában.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, koncertszerűen többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét nem képes önállóan előkészíteni, behangolni. Játékában gyakoriak technikai problémák, jobb- és balkéz technikája nem mindig van összhangban. Szólójátékából hiányoznak a tájegységre jellemző virtuózabb dallami elemek, az összeállítás nem építkezik, a tempóbeli különbségek nem egyértelműsíthetők. Ezeket a hibákat észleli és próbálja javítani. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, azonban a zenekart vezető zenész irányítását nem folyamatosan figyeli, de érti és alkalmazkodik hozzá. Az általa diktált tempót képes átvenni, de tartani nem minden esetben tudja. A tájegységnek megfelelő pengetéseket, ritmusokat, díszítésformákat és akkordfordulatokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, koncertszerűen nem képes megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét önállóan nem képes behangolni, előkészíteni. Szólójátéka nem virtuóz, a dallamok előadása csupán kielégítő szinten valósul meg. Hangszerjátékában számos technikai hiányosság fedezhető fel, melyeket nem képes észlelni, javítani. Jobb- és balkéz-technikája nem mindig van összhangban. Az adott tájegységnek megfelelő pengetési fajtákat, díszítésformákat, akkordfordulatokat, hangsúlyozásokat csupán felületesen ismeri, a zenekarban betöltött szerepével nincs tisztában, nem annak megfelelően játszik. A zenekart vezető zenész irányítását nem figyeli, kísérelőjátéka nem alkalmazkodik hozzá. Az általa diktált tempót nehezen veszi át, nincs minden esetben, tisztában az adott dallamhoz tartozó pengetési fajtával, lüktetéssel.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, koncertszerűen nem képes megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg, az adott dallam folytatására nem képes. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét önállóan nem képes behangolni, előkészíteni. Szólójátékában a dallamok előadása kielégítő szinten sem valósul meg. Hangszerjátékában

súlyos technikai hiányosságok fedezhetőek fel, melyeket önállóan nem képes észlelni, javítani. Jobb- és balkéz-technikája nincs összhangban. Az adott tájegységnek megfelelő pengetési fajtákat, díszítésformákat, akkordfordulatokat, hangsúlyozásokat nem ismeri, a zenekarban betöltött szerepével nincs tisztában, nem annak megfelelően játszik. A zenekart vezető zenész irányítását nem figyeli, kísérőjátéka nem alkalmazkodik hozzá. Az általa diktált tempót nem képes átvenni, nincs tisztában az adott dallamhoz tartozó pengetési fajtával, lüktetéssel.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma: lásd a hegedű főtárgynál

Irodalomjegyzék

Bárdossy Ildikó: *A curriculumfejlesztés elméleti és gyakorlati kérdései. Tananyagok a pedagógia szakos alapképzéshez.* Szerkesztette: Bárdossy Ildikó (2004): Forray R. Katalin- Kéri Katalin. PTE BTK Neveléstudományi Intézet, HEFOP3.3.1-P 2004-09-01-34/10 jelű projekt, Pécs, 2006.

Bruner, Jerome S.: *Új utak az oktatás elméletéhez.* Gondolat Kiadó, Budapest, 1974.

Bruner, Jerome S.: *Az oktatás folyamata.* Tankönyvkiadó, Budapest, 1968.

Csíkszentmihályi Mihály: *Kreativitás. A flow és a felfedezés.* Akadémia Kiadó, Budapest, 2019.

Farkas Zoltán: *Néptánc alaptechnikák módszertana. Ugrós-lakócsai táncok-kalotaszegi csárdás.* Planétás Kiadó, Budapest, 2001.

Fügedi János: *A táncotáció hatása a mozgáskognitív képesség fejlődésére.* Iskolakultúra 11. sz. 2006, 108-122.

Fügedi János: *A magyarországi táncjelírás pedagógiai megújításának kezdetei. Perspektívák az új évezredben, a táncművészetben, a táncpedagógiában és a táncutatásban.* Magyar Táncművészeti Főiskola, Budapest, 2011.

Fügedi János: *TÁNC-JEL-ÍRÁS. A néptáncok lejegyzése Lábán-kinetográfiával* L'Harmattan Kiadó, MTA Zenetudományi Intézet, Budapest, 2011.

Gabnai Katalin: *Színházaskönyv. Szülőknek, nevelőknek, fiataloknak és színházbarátoknak.* Helikon Kiadó, Budapest, 2012.

Gyarmathy Éva: *Hátrányban az előny- A szociokulturálisan hátrányos tehetségek.* Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, Budapest, 2010.

Habók Anita: *A tanulás tanulása. A tanulás hatékonyságát befolyásoló tényezők.* Gondolat Kiadó, Budapest, 2017.

Kavecsánszki Máté: *A táncantropológiai módszer alkalmazásának lehetőségei a nemzeti, etnikai identitásvizsgálatában.* In. Tanulmányok az emberi gondolkodás tárgykörében. Eszterházy Károly Főiskola, Eger, 2012.

Lévai Péter: *A magyar néptánc alapmotívumainak tanítási módszertana.* Táncművészet és intellektualitás. VI. Nemzetközi Tánc tudományi Konferencia A Magyar Táncművészeti Egyetemen. Táncművészet és Tudomány. A Magyar Táncművészeti Egyetem Kiadványsorozata. Sorozatszerkesztő, Bolvári-Takács Gábor. Magyar Táncművészeti Egyetem, Budapest, 2018.

Martin György, Pesovár Ernő: *A magyar néptánc szerkezeti elemzése.* (Módszertani vázlat). Dienes Gedeon, Morvay Péter (szerk.): Tánc tudományi tanulmányok. 1959-1960. Magyar Táncművészek Szövetsége, Tudományos Bizottsága, Budapest, 1960. **Mező Ferenc, Mező Réthy Endréné:** *Oktatásméleti irányzatok.* Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz. Szerkesztette: Falus Iván. Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó, Budapest, 2003.

Szilágyi Zsolt: *Bevezetés a koreografálás világába.* Örökség könyvek. Magyar Kultúra Kiadó Kft., 2019.

Trencsényi László: *Művészetpedagógia.* Elmélet, tanterv, módszer. Okker Kiadó, Budapest, 2000.

Vinczellér Katalin: *Térben lét. Grunwalsky Ferenc - Ladányi Andrea : Test - Tér* Internet: <http://www.c3.hu/othercontent/kritika/8ford/vinczeller.html> (letöltés: 2018)

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

A Pedagógiai Program második kötete a Vásárhelyi László Református Alapfokú Művészeti Iskolában engedélyezett művészeti ágak és tanszakok Helyi tantervét tartalmazza. A második kötet visszavonásig érvényes.

Nyíregyháza, 2023. május 15.

.....
Demarcsek Györgyné
igazgató

Záradék

A Helyi Tantervet a Vásárhelyi László Református Alapfokú Művészeti Iskola nevelőtestülete a 2023. május 15-én megtartott, határozatképes értekezletén **8/NH/ 2023. (05.15.)** számú határozatával elfogadta. Ezt a választott jegyzőkönyv-hitelesítők aláírásukkal tanúsítják. Az intézmény vezetője a pedagógiai programot jóváhagyta.

Nyíregyháza, 2023. május 15.

.....
Eklerné Vass Mária
munkaközösségvezető

.....
Fekete Krisztina
munkaközösségvezető
jegyzőkönyv hitelesítő

.....
Demarcsek Györgyné
igazgató

.....
Ugyan Attila
munkaközösségvezető
jegyzőkönyv hitelesítő

Nyilatkozatok

1. A Pedagógiai Program elfogadása előtt véleményezési jogunkat gyakoroltuk, a Pedagógiai Program Helyi tantervének módosításával egyetértünk.

Nyíregyháza, 2023. május 15.

.....
Bán Annamária

SZMK elnöke

2. A Pedagógiai Program elfogadása előtt a jogszabályban meghatározott ügyekben véleményezési és egyetértési jogunkat gyakoroltuk, a Pedagógiai program Helyi tantervének módosításával egyetértünk.

Nyíregyháza, 2023. május 15.

.....
Ugyan Dorka

DÖK elnöke

Jelen Pedagógiai Programot az intézmény vezetőjének előterjesztése alapján a Fenntartó megismerte. Nyíregyháza-Városi Református Egyházközség, mint az intézmény fenntartója a **33/2023.** sz. határozatával jóváhagyta.

Nyíregyháza, 2023. május 24.

.....
Dr. Gaál Sándor

esperes

.....
Dr. Mozga Róbert

főgondnok

